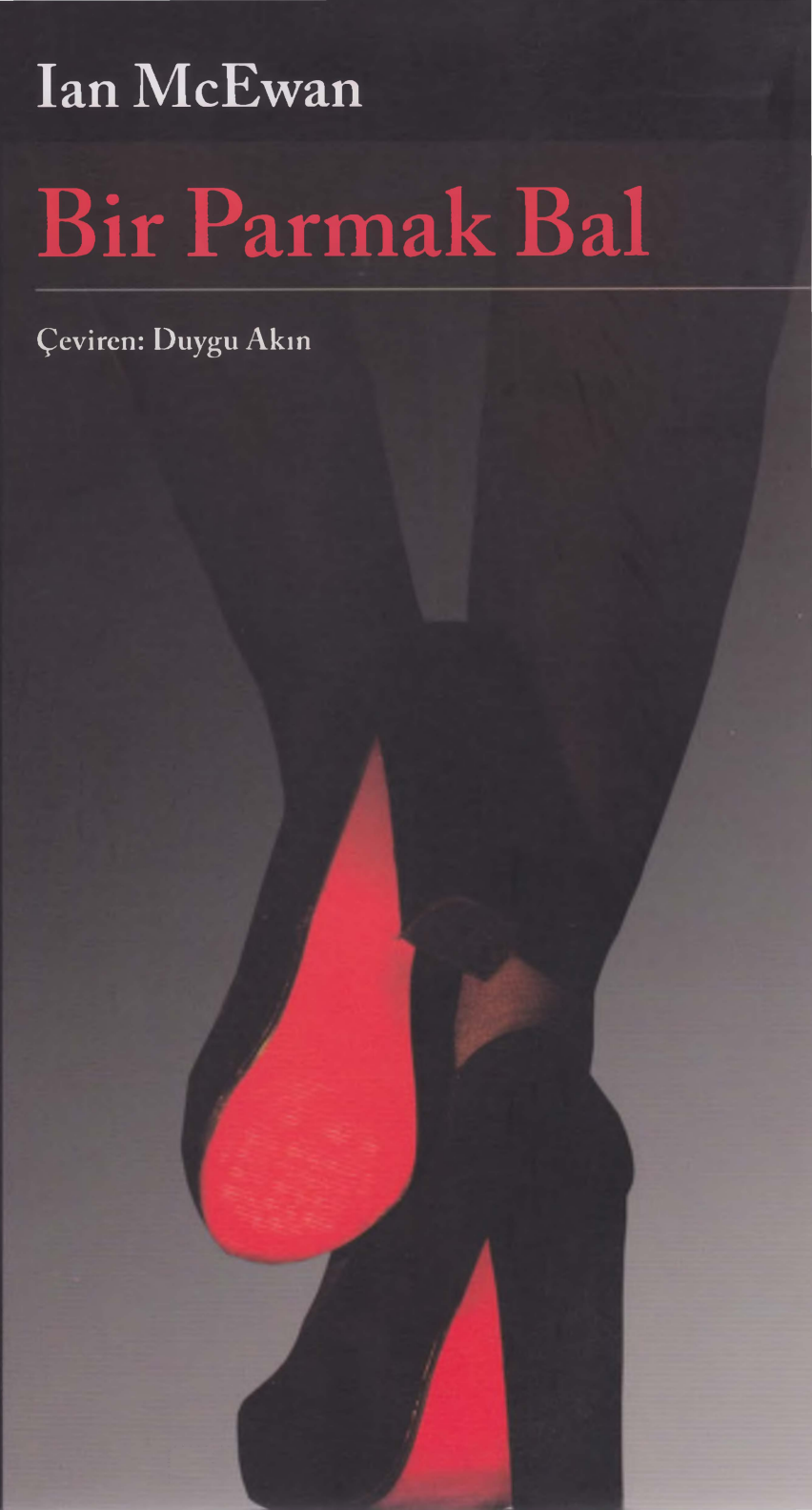
Ian McEwan

Bir Parmak Bal

ROMAN

Çeviren: Duygu Akın

YKY
Yapı Kredi
Yayınları

BİR PARMAK BAL

Ian McEwan 1948'de İngiltere'de doğdu. Sussex Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı eğitimi gördü. East Anglia Üniversitesi'nde İngiliz Edebiyatı üzerine yüksek lisansını yaparken romancı Malcolm Bradbury'den yaratıcı yazarlık dersleri aldı.

İlk öykü kitabı *First Love, Last Rites* (1976; *İlk Aşk, Son Törenler*, çev. Ahmet Deniz Özsoylu, Ayrıntı Yayınları, 2004) ile Somerset Maugham Ödülü'nü kazandı. Üç kere Booker Ödülü'ne aday gösterildi, 1988 yılında *Amsterdam* (1988; *Amsterdam'da Düello*, çev. Ülkem Gürpınar, Can Yayınları, 2000) ile bu ödülü kazandı. Ayrıca 1983 yılında *Or Shall We Die?* adlı bir oratoryonun sözlerini yazdı. 2006'da *Saturday* (2005; *Cumartesi*, çev. İlknur Özdemir, Yapı Kredi Yayınları, 2007) adlı romanıyla James Tait Black Anı Ödülü'nü kazandı. Son olarak *Sahilde* adlı romanıyla İngiliz Kitap Ödülleri Yılın En İyi Kitabı ve Yılın En İyi Yazarı ödüllerini kazandı. Diğer önemli eserleri arasında *The Cement Garden* (1978), *The Comfort of Strangers* (1981; *Yabancı Kucak*, çev. Pınar Kür, Ayrıntı Yayınları, 2004), *The Child in Time* (1987), *Enduring Love* (1997; *Sonsuz Aşk*, çev. Ülkem Gürpınar, Can Yayınları, 2002) ve *Atonement* (2001; *Kefaret*, çev. Püren Özgören, Can Yayınları, 2003) sayılabilir.

Duygu Akın 1969 yılında, Diyarbakır'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı bölümünü bitirdikten sonra Warwick Üniversitesi'nde British Cultural Studies bölümünde lisansüstü eğitimini tamamladı. Çevirilerinden bazıları: Neil Jordan'dan *Gölge* (Altın Kitaplar), Ann Radcliffe'ten *Sicilya'da Bir Aşk Hikâyesi* (Can Yayınları), Paul Lunde'den *Şifreler Kitabı* (NTV Yayınları), John Lloyd ve John Mitchinson'dan *Afili Lügat* (NTV Yayınları), Damon Galgut'tan *Sahtekâr* (YKY), Peter Ackroyd'dan *Victor Frankenstein'ın Vaka Defteri* (YKY) ve John Brockman'ın yayına hazırladığı *Kanıtı Olmayan Gerçekler* (NTV Yayınları).

Ian McEwan
YKY'deki kitapları

Cumartesi (*2007*)
Masumiyet ya da Özel İlişki (*2012*)
Bir Parmak Bal (*2014*)

Ian McEwan

Bir Parmak Bal

Çeviren:
Duygu Akın

Roman

YKY
Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayınları - 4051
Edebiyat - 1147

Bir Parmak Bal / Ian McEwan
Özgün adı: Sweet Tooth
Çeviren: Duygu Akın

Kitap editörü: Darmin Hadzibegovic
Düzelti: Ömer Şişman

Kapak tasarımı: Nahide Dikel

Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
Cihangir Mah. Güvercin Cad. No: 3/1
Baha İş Merkezi A Blok Haramidere - Avcılar / İstanbul
Telefon: (0 212) 412 17 77
Sertifika No: 12027

Çeviriye temel alınan baskı: Jonathan Cape, Londra, 2012
1. baskı: İstanbul, Şubat 2014
ISBN 978-975-08-2713-6

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2012
Sertifika No: 12334
© Ian McEwan 2012

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
İstiklal Caddesi No: 142 Odakule İş Merkezi Kat: 3 Beyoğlu 34430 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
http://www.ykykultur.com.tr
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: http://alisveris.yapikredi.com.tr

Christopher Hitchens'a
1949-2011

Şu arayışımda alenen kötü tek bir kişiye rastlamış olsam...
Timothy Garton Ash, *The File*

BİR PARMAK BAL

1

Adım Serena Frome ("Fruum" diye okunur) ve bundan yaklaşık kırk yıl önce İngiliz güvenlik servisi tarafından gizli bir göreve atandım. Ne var ki görevimden yüzümün akıyla çıkamadım. Teşkilata katıldıktan on sekiz ay sonra itibarı yerle bir olmuş ve sevgilisinin hayatını mahvetmiş biri olarak işimden sepetlendim. Gerçi sonunu hazırlamada sevgilimin kendi parmağı da yoktu denemez.

Çocukluk ve gençlik yıllarımı uzun uzun anlatarak vakit kaybetmek istemiyorum. Anglikan bir piskoposun kızı olarak dünyaya geldim ve İngiltere'nin doğusunda küçük, sevimli bir şehrin katedral bölgesinde, kız kardeşimle birlikte büyüdüm. Evim neşeli, nezih, tertipli ve kitap doluydu. Annemle babam birbirlerini makul ölçüde severlerdi, ben de onları severdim. Kız kardeşim Lucy ile aramızda bir buçuk yaş vardı ve ergenlikte feryat figan kavgalar ettiğimiz halde birbirimize kalıcı bir hasar vermedik. Yetişkinlikte tekrar yakınlaştık. Babamız sessiz ve ölçülü bir Tanrı inancına sahipti; hayatlarımıza fazla müdahale etmeyen ve kendisini Kilise hiyerarşisi içinde sorunsuzca yükseltmeye, bizleriyse Kraliçe Anne tarzı konforlu bir evde yaşatmaya yetecek türden bir inanca... Söz konusu ev, etrafı geçmişin ve günümüzün bitki erbaplarınca iyi bilinen çalı çitlerle çevrili bir bahçeye bakı-

yordu. Kısacası her şey son derece istikrarlı, imrenilesi, hatta neredeyse masalsıydı. Duvarlarla kuşatılmış bir bahçenin içinde, bu tür bir yerin akla getirebileceği her tür keyif ve sınırlamayla büyüdük.

Altmışların sonları hayatlarımıza hafiflik kattıysa da bir engel oluşturmadı. Mahallemizdeki ilköğretim okuluna hastalanmadığım sürece tek bir gün devamsızlık yapmadım. Yeniyetmelik yaşlarımın sonlarında bahçe duvarından içeri, o zamanki deyişle bir miktar öpüş koklaşın yanı sıra biraz tütün, alkol ve haşhaşlı deneyler, *rock and roll* plakları, parlak renkler ve her alanda daha sıcak ilişkiler aşırdık. On yedi yaşımda arkadaşlarım ve ben biraz çekinerek ve neşe içinde asileştik ama bir yandan da ödevlerimizi yaptık, düzensiz fiil çekimlerini, denklemleri, kurmaca karakterlerin eylemlerinin ardında yatan dürtüleri güzelce ezberleyip tekrarladık. Kendimizi kötü kızlar gibi görüyorduk ama aslında epey iyi insanlardık. 1969'da ortamı saran o genel heyecan bize de keyif verdi. Kısa süre sonra başka bir yerdeki başka bir eğitim için evden ayrılacak olmamızın beklentisiyle bütünleşmiş bir heyecandı bu. Hayatımın ilk on sekiz yılında başıma tuhaf ya da korkunç bir şey gelmedi. Bu yüzden de o dönemi atlıyorum.

Kendi halime bırakılsam doğduğum yerin kuzey ya da batısında, bir taşra üniversitesinde tembel tembel İngiliz Edebiyatı okurdum. Roman okumayı seviyordum. Çok hızlıydım –haftada iki üç kitap bitirebiliyordum– ve üç yıl boyunca kitap okumak bana gayet uyardı. Ancak o sıralarda matematik yeteneğine sahip bir kız olarak, bir çeşit hilkat garibesi gibi görülüyordum. Konuya özel bir ilgim yoktu, pek de keyif almıyordum ama bir alanda en iyi olmak ve o noktaya fazla çaba sarf etmeden gelmek hoşuma gidiyordu. Soruların yanıtlarını, sonuca nasıl ulaştığını bile anlayamadan buluveriyordum. Arkadaşlarım harıl harıl hesaplar yaparken ben,

kısmen görsel unsurlardan, kısmen de neyin doğru olduğuna dair içimdeki bir histen aldığım güçle, açıklaması zor bir dizi aşamanın ardından sonuca varıyordum. Bildiğim şeyi nasıl bildiğimi anlatamıyordum. Tahmin edilebileceği gibi benim için bir matematik sınavı, İngiliz Edebiyatı sınavından çok daha az uğraşlıydı. Son senemde okulun satranç ekibinin başına geçtim. O dönemde bir kızın, komşu okullardan birine gidip, pis pis sırıtan ukala oğlanın tekini koltuğundan etmesinin nasıl bir şey olduğunu anlamak için tarihsel hayalgücünüzü kullanmanız lazım. Ne var ki tıpkı hokey, pilili etek ve kilise korosu gibi matematik ile satrancı da sadece okula ait şeyler gibi görüyordum. Üniversiteye başvurmayı düşünmeye başladığımda bu çocuksu şeyleri bir kenara bırakmanın vakti geldiğine kanaat getirdim. Ancak o kanaate varırken annemi hesaba katmamıştım.

Kendisi bir papaz eşinin, sonradan da bir piskopos eşinin mükemmel bir timsali, daha doğrusu parodisiydi: Cemaat üyelerinin isimleri, yüzleri ve şikâyetleri konusunda eşsiz bir hafızası, uçuşan Hermès eşarbıyla yolda yürürken kendine özgü bir süzülüşü, gündelikçiye ve bahçıvana karşı nazik ama taviz vermez bir tavrı vardı. Her tür sosyal ortamda, her kıstasa göre kusursuz cazibeye sahipti. Kilise bodrumunda yapılan Anneler ve Bebekleri Kulübü toplantılarına katılmak için toplu konutlardan gelen ve bir sigara bitmeden öbürünü yakan gergin yüzlü kadınların seviyesine ne kadar rahat inmişti. Misafir odamızda dizinin dibine toplaşan Barnardo's cemiyeti çocuklarına Noel Arifesi hikâyesini ne dokunaklı okumuştu. Restore edilen katedral membasını kutsadıktan sonra çay ve kurabiye için gelen Canterbury Başpiskoposu'nu nasıl doğal bir otoriteyle ağırlamıştı. Bu ziyaret sırasında Lucy ile ikimiz üst kata gönderilmiştik. Tüm bunların yanı sıra –ki asıl zor kısmı da bu– bir de babamın davasına olan mutlak adanmışlığı ve bağlılığı vardı. Onu hayatının her anında yü-

celtir, ona hizmet eder ve önünü açardı. Kutulara dizili çoraplar ve gardıroba asılı ütülenmiş cüppeden tutun da pırıl pırıl çalışma odasına ve cumartesi günleri babam vaazını yazarken evde derin bir sessizlik sağlamaya kadar hayatın her ânında... Karşılığında beklediği tek şeyse –tabii tahminimce– sevilmek ya da en azından asla terk edilmemekti.

Annem hakkında fark etmediğim şey, bu geleneksel dış görünümünün derinlerinde yatan görünmez ama cüretkâr feminist yanıydı. O kelime eminim dudaklarından hiç dökülmemişti ama önemli değil. Kendinden emin hali korkuturdu beni. Matematik eğitimi için Cambridge'e gitmenin bir kadın olarak görevim olduğunu söylemişti. Bir kadın olarak? O günlerde çevremizde kimse böyle konuşmazdı. Hiçbir kadın "bir kadın olarak" bir şey yapmazdı. Yeteneğimi heba etmeme izin vermeyeceğini söylemişti. Üstün bir başarı elde etmeli, olağanüstü biri olmalıydım. Bilim, mühendislik ya da ekonomi alanında iyi bir kariyer yapmalıydım. "Dünyanın tüm nimetleri ayaklarının altına serili" klişesini de önüme sermekten geri kalmamıştı. Benim hem akıllı hem de güzel oluşum, hiç de böyle olmayan kız kardeşime haksızlıktı. Kendime yüksek hedefler koymazsam, bu haksızlık katbekat artacaktı. Mantığı anlamakta zorlandım ama bir şey söylemedim. Eğer gidip İngiliz Edebiyatı okur, annemden azıcık daha eğitimli bir ev kadını olursam, beni ve kendini asla affetmeyecekti. Hayatımı *boşa harcama* tehlikesiyle karşı karşıyaydım. Onun sözleriydi bunlar ve aslında kendi adına bir çeşit kabullenişi temsil ediyordu. Annemin hayatta payına düşenler konusunda tatminsizlik ima ya da ifade ettiği tek zaman buydu.

Ardından işe babamı koştu. "Piskoposların piskoposu" derdik kız kardeşimle ona. Bir gün okuldan döndüğümde annem, babamın çalışma odasında beni beklediğini söyledi. Hanedan armalı ve süslü harflerle *Nisi Dominus Vanum* (Tanrı Olmazsa Her Şey Beyhude) mottosu işlenmiş yeşil ceketim

üstümde, suratımı asarak babamın kulüp koltuklarını andıran deri koltuğuna tembel tembel serildim. Bu sırada o da masasında oturmuş, bir yandan kâğıtlarını karıştırıyor, bir yandan da kafasını toplamaya çalışarak kendi kendine mırıldanıyordu. Bana "sahip olduğumuz yetenekler" konusunda nutuk çekecek sandım ama o şaşırtıcı ve pratik bir yolu seçti. Bazı araştırmalar yapmıştı. Cambridge "kapılarını modern eşitlikçi dünyaya açan bir üniversite" olarak görülmek istiyordu. Başımdaki üçlü talihsizlikle –üniversiteye hazırlık okulunda okumak, kız olmak, erkeklere özgü bir dalda başarılı olmak– Cambridge'e girememem söz konusu değildi. Oysa aynı üniversitede İngiliz Edebiyatı'na başvurursam (ki böyle bir niyetim hiç yoktu ama Piskoposlar Piskoposu zaten ayrıntılar konusunda daima zayıf biri olmuştu) çok daha fazla zorlanacaktım. Bundan sonraki bir hafta içinde annem okul müdürümle de konuştu. Bazı öğretmenlerim de devreye girerek, annemle babamın tüm argümanlarının yanı sıra kendi argümanlarını da kullandılar. Sonunda tabii ki pes ettim.

Böylece eminim normalde çok mutlu olacağım Durham ya da Aberystwyth'te İngiliz Edebiyatı okuma hevesimi terk ettim ve onun yerine Newnham College, Cambridge'e giderek, Trinity'deki ilk dersimde matematikte ne kadar vasat biri olduğumu keşfettim. Sonbahar sömestrinde canım fena halde sıkıldı ve okuldan ayrılmanın eşiğine geldim. O sırada çekicilikten, empatiden ve üretici dilbilgisinden yoksun ahmak oğlanlarla, satrançta bozguna uğrattığım aptalların kendilerinden zeki kuzenleri, ben onlara doğal gelen kavramları anlamaya çalışırken, beni kesmekle meşgullerdi. Her salı sabahı dersine girdiğim bir öğretmen alaycı tavrıyla "Aman efendim, 'serinânım' Miss Frome gelmiş" diye haykırıyordu. "*Serenissima.* Mavi gözlü kızımız! Gel de aydınlat bizi!" Öğretmenlerime ve arkadaşlarıma göre, başarılı olamamamın nedeni, sarı saçları omuzlarından aşağı dökülen, mini etekli,

hoş bir kız olmamdı. Oysa asıl neden, tıpkı insanlığın geri kalanı gibi, benim de bu seviyedeki matematikte pek iyi olmamamdı. İngiliz veya Fransız Edebiyatı'na, hatta antropolojiye transfer olabilmek için elimden geleni yaptıysam da kimse beni istemedi. O günlerde kurallar oldukça katıydı. Uzun, mutsuz bir hikâyeyi kısa kesecek olursam, nihayetinde yolun sonuna kadar gittim ve üçüncülüğü yakaladım.

Çocukluk ve yeniyetmelik yıllarımı kısa geçtiğime göre üniversite yıllarımı da uzun tutmayacağım kesin. O süre boyunca, kurmalı gramofonu olan ya da olmayan nehir kayıklarına hiç binmedim, Footlights Tiyatrosu'na yolum hiç düşmedi –tiyatrodan utanırım– ve hiç Garden House isyanlarında tutuklanmadım. Ama bekâretimi daha ilk dönemimde kaybettim, hem de sanki üst üste birkaç defa, genel tarz o kadar sessiz ve acemiceydi... Dokuz sömestr boyunca hoş bir ardışıklıkla (cinsel yakınlık tanımınıza bağlı olarak) belki altı, belki yedi belki de sekiz erkek arkadaşım oldu. Newnham kadınları arasından bir avuç dost edindim. Tenis oynadım, kitap okudum. Annem sayesinde yanlış konuda eğitim alıyordum ama okumayı bırakmadım. Okulda fazla şiir ya da oyun okumamıştım ama sanıyorum *Middlemarch* ya da *Gurur Dünyası* üstüne haftalık makale çalışmalarında bolca ter döken üniversite arkadaşlarıma kıyasla romanlardan daha büyük bir keyif alıyordum. Etrafta acemi okur yorumlarıma katlanabilecek biri varsa aynı kitapları hızla okuyup bitiriyor, hatta biraz sohbetini yapıyor ve bir sonraki kitaba geçiyordum. Okumak benim için matematik üstüne düşünmemenin bir yoluydu. Dahası (yoksa azı mı desem?) hiç düşünmemenin yoluydu.

Hızlıyım demiştim. Dört öğlen sonrasında yatakta uzanarak *The Way We Live Now*'ı bitirecek kadar hızlı! Tek bir görsel yutkunuşla bir metni blok halinde ya da bir paragrafı bütünüyle hazmedebiliyordum. Bütün mesele, bakışlarımın ve

düşüncelerimin ağda gibi yumuşayarak yayılmasına izin vermek ve sayfada yazanları yine ağda gibi çekip kaldırmasını sağlamaktı. Yanımdakileri sinir ederek sayfaları sabırsız bir hareketle birkaç saniyede bir çevirirdim. İhtiyaçlarım basitti. Temalarla ya da özlü sözlerle fazla ilgilenmiyor, hava durumu, doğa ve iç mekân tasvirlerini atlıyordum. İnanabileceğim karakterler istiyordum ve başlarına gelecekler konusunda meraklanmayı önemsiyordum. Genelde insanların önce âşık olmalarını, sonra aşktan uzaklaşmalarını tercih ediyordum ama başka bir şey denenirse de itiraz etmiyordum. Banal bir istek, biliyorum, ama en sonunda birinin "Evlen benimle" demesi hoşuma gidiyordu. Kadın karakterleri olmayan romanlar kupkuru çöl gibiydi. Tıpkı Kipling ve Hemingway'in çoğu öyküsü gibi Conrad da ilgi alanımın dışındaydı. Yazarın ünü de beni etkilemiyordu. Etrafta bulduğum her şeyi okuyordum. Ucuz roman, büyük edebi eserler ve arada kalan her şey... Hepsine karşı da aynı tavizsiz yaklaşımı sergiliyordum.

Hangi ünlü roman şu kadar kısa ve etkileyici bir cümleyle başlar ki? *Kadının geldiği gün sıcaklık otuz dereceye fırladı.* Ne kadar çarpıcı, değil mi? İnsan hemen kapılıp gitmiyor mu? *Bebekler Vadisi*'nin Jane Austen'ın eserleri kadar iyi olduğunu söylediğimde İngiliz Edebiyatı'ndan arkadaşlarım arasında epey bir eğlence konusu oldum. Güldüler bana, aylarca dalga geçtiler. Üstelik Susann'ın yazdıklarından tek satır okumamışlardı. Umurlarında mıydı peki? Başarısızlıkla boğuşan bir matematikçinin ham görüşleriyle kim ilgilenir ki? Ne ben ilgileniyordum ne de arkadaşlarım. En azından bu anlamda özgürdüm.

Üniversite döneminde yaptığım okumalar aslında konuyla alakasız değil. O kitaplar taşıdı beni istihbarattaki kariyerime. Üniversitenin son yılında arkadaşım Rona Kemp *?Quis?* isimli haftalık bir dergi yayımlamaya başladı. Bu tür projelerin onlarcası başlayıp sonlanıyordu ama Rona'nınki yüksek-

düşük seviye karışımıyla kendi zamanının ötesindeydi. Şiir ve pop müzik, siyasal teori ve dedikodu, yaylı çalgılar dörtlüleri ve öğrenci modası, *nouvelle vague* ve futbol bir arada... Formül on yıl sonra her yere yayıldı. Fikri Rona icat etmemiş olabilir ama cazibesini ilk görenlerden biriydi. Rona *TLS*'ten sonra *Vogue*'a devam etti, ardından da Manhattan ve Rio'da yayımladığı dergilerle hummalı bir yükseliş ve düşüş yaşadı. İlk projesinde yer alan çifte soru işareti, on bir sayının basılmasına katkıda bulunan bir buluştu. Rona, Susann meselesini hatırlayarak, bana "Geçen Hafta Ne Okudum" başlıklı bir köşe yazmamı önerdi. Yazılarım "sohbet havasında ve her telden çalar" nitelikte olacaktı. Çocuk oyuncağı! Genelde hızla okuduğum kitapların bir özetini vermenin ötesine geçmeden, konuşur gibi yazdım ve bilinçli bir kendini tiye alma havasıyla, arada bir getirdiğim yorumları bir dizi ünlemle vurguladım. Derinliksiz, aliterasyonlu yazılarım olumlu karşılandı. Bir iki defa sokakta yabancılar yanıma yanaşıp düşüncelerini dile getirdiler. Alaycı matematik hocam bile iltifat babında bir yorum yaptı. O tatlı ve baş döndürücü iksire, yani "öğrenci şöhreti"ne en çok yaklaştığım zamanlar bunlardı.

Yarım düzine kadar şen şakrak yazı yazmıştım ki bir terslik oldu. Biraz başarı yüzü gören her yazar gibi ben de kendimi ciddiye almaya başladım. Fethedilmeyi bekleyen, yontulmamış zevklere sahip, boş kafalı bir kızdım. Okuduğum bazı romanlarda dedikleri gibi Doğru Adam'ın gelip ayaklarımı yerden kesmesini bekliyordum. Benim Doğru Adam'ımsa haşin bir Rus'tu. Bir yazar ve bir konu keşfettim ve tutkulu birine dönüşüverdim. Elimde bir anda bir tema ve ikna etme gibi bir misyon vardı. Kendimi bitmek bilmez düzeltilere kaptırdım. Doğrudan derdimi anlatmak yerine ikinci, hatta üçüncü taslaklar çıkarmaya başladım. Naçizane görüşüme göre köşem, hayati önem taşıyan bir kamu hizmetine dönüşmüştü. Gece vakti kalkıp koca koca paragrafları siliyor,

sayfalara oklar, baloncuklar ekliyordum. Önemli birtakım yürüyüşlere çıkıyordum. Popüler cazibemin erozyona uğrayacağını biliyor ama aldırış etmiyordum. O erozyon amacımı kanıtlıyordu, kahramanlığın ödenmesi gereken bir bedeliydi. O güne dek yanlış insanlar okumuştu beni. Rona tarafından paylandığımda ise hiç aldırış etmedim. Hatta doğrulandığımı düşündüm. Bir gün Rona, Copper Kettle'da otururken yazımı geri uzattı ve soğuk bir sesle "Pek sohbet havasında olmamış" dedi. "Böyle anlaşmamıştık seninle."

Haklıydı aslında. Öfke ve aciliyet hissi, ilgi alanlarımı daraltıp üslubumu tahrip ettikçe, neşem ve ünlem işaretlerim de dağılıp gitmişti.

Düşüşümü başlatan şey, Gillon Aitken'in yeni çevirisiyle yayımlanan Aleksandr Soljenitsin'in *İvan Denisoviç'in Bir Günü* ile geçirdiğim elli dakika olmuştu. Kitabı Ian Fleming'in *Octopussy*'sinden hemen sonra elime almıştım. Oldukça sert bir geçişti. Sovyet çalışma kampları hakkında en ufak bir bilgim yoktu ve "gulag" kelimesini hiç duymamıştım. Katedral bölgesinde yetişmiş biri olarak komünizmin acımasız tuhaflıkları, ırak ve kasvetli birtakım sürgün yerlerindeki cesur kadın ve erkeklerin günden güne hayatta kalmaktan öte bir şey düşünemez hale getirilişleri hakkında ne bilebilirdim ki? Yüz binlerce insan, yabancı topraklarda ülkesi için savaştığı, savaş esiri olduğu, bir parti üyesini kızdırdığı, bir parti üyesi olduğu, gözlük taktığı, Yahudi olduğu, eşcinsel olduğu, inek sahibi bir köylü olduğu, şair olduğu için Sibirya'nın ıssızlıklarına sürülmüştü. Tüm bu kayıplara, insaniyet adına kim sesini yükseltiyordu? O güne dek politikayı hiç dert edinmemiştim. Eski neslin savları ve hüsranları hakkında hiçbir şey bilmiyordum. "Sol muhalefet" diye bir şeyi duymamıştım. Okul dışında eğitimim fazladan biraz matematikle ve yığınlar dolusu karton kapaklı kitapla sınırlıydı. Tamamen naiftim ve öfkem de ahlakiydi. "Totalitarizm" sözcüğünü, değil kul-

lanmak, duymamıştım bile. Duysam muhtemelen bir içkiyi katiyetle reddetmek gibi bir şey sanırdım. İşte bu şekilde sanki meçhul bir cepheden haberler veriyor, bir perdenin ötesini görüyor, bakir bir alana adım atıyordum.

Bir hafta içinde Soljenitsin'in *İlk Çember*'ini okuyup bitirdim. Kitabın adı Dante'den geliyordu. Dante'de Cehennem'in ilk çemberi Yunan filozoflarına ayrılmıştı ve etrafı cehennemî acılarla çevrili hoş bir *duvarlı bahçeden* ibaretti. Bu bahçeden kaçış ve Cennet'e giriş yasaktı. İşte bu noktada, her heveskâr gibi ben de eski cehaletimin herkesçe paylaşıldığını farz ettim. Dergideki köşem bir tirada dönüştü. Şu kendini beğenmiş Cambridge, beş bin kilometre doğumuzda, geçmişte ve şimdi yaşananları hiç mi bilmiyordu? Yiyecek kuyruklarından, korkunç giysilerden ve sınırlı seyahat hakkından meydana gelen bu yenik ütopyanın insan ruhuna ne zararlar verdiğini fark etmemiş miydi? Bu konuda ne yapılacaktı?

?Quis? benim anti-komünizmimi dört sayı kadar idare etti. O arada ilgi alanım Koestler'in *Gün Ortasında Karanlık*'ına, Nabokov'un *Uğursuz Dönemeç*'ine ve Milosz'un incelikli tezi *Tutsak Edilmiş Akıl*'a kadar genişledi. Ayrıca dünyada Orwell'in *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört*'ünü anlayan ilk kişi bendim! Ama kalbim hep ilk aşkım Aleksandr'a aitti. Ortodoks bir kubbe gibi yükselen alın; taşra papazı misali kama sakal; gulagdan beslenme, asık suratlı bir otorite; politikacılara karşı inatçı bir bağışıklık... Adamın dini inançları bile yıldırmadı beni. İnsanın Tanrı'yı unuttuğunu söylediğinde affettim onu. Tanrı *oydu* zaten. Bir dengi mi vardı şu dünyada? Kim mahrum edebilirdi onu Nobel'inden? Fotoğrafına bakarak sevgilisi olmayı arzuladım. Annemin babama hizmet ettiği gibi hizmet ederdim ona. Çoraplarını kutulamak mı? Ne demek efendim, oturup ayaklarını temizlerdim. Hem de dilimle!

O günlerde Sovyet sisteminin haksızlıklarına kafa yormak, Batılı politikacılar ve çoğu gazetenin başyazıları açı-

sından rutin bir işti. Ancak öğrencilik hayatı ve politika bağlamında biraz sevimsizdi. CIA komünizme karşıysa eğer, o zaman komünizm adına söylenecek bir şeyler olmalıydı. İşçi Partisi'nde gruplar hâlâ yaşı geçmiş, kalın çeneli Kremlin yabanileri ve onların tüyler ürpertici tasavvuruna kıyas kabul etmiyor, yıllık konferansta hâlâ Enternasyonal'i söylüyor, hâlâ iyi niyet çerçevesinde öğrenci değişimi yapıyordu. Siyahbeyaz katılığında düşünce şeklinin hâkim olduğu Soğuk Savaş yıllarında kendinizi Vietnam'a savaş açmış bir Amerika Başkanı'yla Sovyetler Birliği konusunda hemfikir bulmanız pek iyi bir şey değildi. Fakat Copper Kettle'daki o çay vakti randevusunda, daha o zamanlardan süsüne düşkün, parfümlü ve kusursuz Rona, bana canını sıkan şeyin dergideki köşem olmadığını söyledi. Günahım içtenliğimdi. Dergisinin bir sonraki sayısında künyeden ismim çıkarıldı. Bana ayrılan yeri Incredible String Band'le yapılan bir röportaj aldı. Sonra mı? *?Quis?* kapandı.

Sepetlenmemi izleyen günler içinde beni aylarca tüketen bir Colette evresine girdim. Üstelik aciliyeti olan başka dertlerim de vardı. Finallere sadece haftalar kalmıştı ve Jeremy Mott isimli, tarihçi bir sevgilim vardı. Kendisi görünüm itibarıyla eski tarzdı: sırık kadar boy, iri bir burun, kocaman bir Âdem elması... Hırpaniydi, fazla göstermediği bir zekâya sahipti ve son derece kibardı. Çevremde onun gibi epey insan fark etmiştim. Görünüşe bakılırsa hepsi de tek bir aileden ve İngiltere'nin kuzeyinde, aynı giysilerin dağıtıldığı özel okullardan geliyorlardı. Hâlâ dirsekleri deri yamalı, kenarları biyeli Harris tüvit ceketlerden giyen, yeryüzündeki son erkeklerdi onlar. Jeremy'den değil de bir başkasından, Jeremy'den bölümünde birincilik almasının beklendiğini ve on altıncı yüzyıl çalışmalarını konu alan akademik bir dergide şimdiden makalesinin yayımlandığını öğrendim.

Jeremy, ilk birlikteliğimizde fena halde canımı yakan, talihsizce keskin açılı kasık kemiğine rağmen sevecen ve düşünceli bir sevgiliydi. Söz konusu kemik için benden, akıl hastası bir uzak akrabası yüzünden özür dilermiş gibi özür diledi. Yani pek utanmış gibi bir hali yoktu. Meseleyi, sevişirken aramıza bir havlu koyarak hallettik ki tahminimce önceden de sık sık başvurduğu bir çareydi bu. Karşısındakine gerçekten özen gösteren, yetenekli bir erkekti ve istediğim sürece, hatta ben dayanamayana kadar, devam edebiliyordu. Fakat kendi orgazmları, tüm çabalarıma rağmen erişilmesi zor nitelikteydi. Bunun üstüne ben de yapmamı ya da söylememi istediği bir şey olduğundan şüphelenmeye başladım. Ama söylemedi ne olduğunu. Daha doğrusu söyleyecek bir şey olmadığı konusunda ısrar etti. İnanmadım ona. Sadece benim tatmin edebileceğim, gizli ve utanç verici bir arzusu olmasını istiyordum. Bu mağrur, kibar erkeğin tamamen benim olmasını istiyordum. Acaba popoma şaplak atmak mı istiyordu, ya da benim şaplak atmamı? İç çamaşırlarımı mı denemek istiyordu? Yanında olmadığım zamanlarda bu esrarı bir saplantı haline getiriyordum ve matematiğe konsantre olmam gerekirken, onu düşünmekten kendimi alamıyordum. Colette benim için bir kaçıştı.

Nisan başında bir öğleden sonra Jeremy'nin odasında havlulu bir seansı takiben, Corn Exchange önündeki yoldan karşıya geçiyorduk. Ben bir memnuniyet mahmurluğu ve yine onunla bağlantılı, belimin alt kısmındaki kas ağrısı içindeydim, o ise... tam bilemiyorum. Yan yana yürürken konuyu bir kez daha açsam mı, diye düşündüm. Jeremy kolunu omzuma dolamış bana Star Chamber ile ilgili makalesini anlatıyor, halinden memnun görünüyordu. Ancak ben onun tam anlamıyla tatmin olmadığına kanaat getirmiştim. Sesindeki gerginlikte, adımlarındaki huzursuzlukta bunu duyduğumu düşünüyordum. Sevişme günleri boyunca tek bir orgazm key-

fine erişememişti. Yardım etmek istiyordum ona ve gerçekten de merak içindeydim. Bir yandan da onu hüsrana uğrattığım düşüncesiyle dertleniyordum. Tahrik oluyordu benden, o konuda şüphe yoktu ama yeterince arzulanmıyordum belki. Nemli baharın alacakaranlık serinliğinde Corn Exchange'in önünden geçiyorduk. Sevgilimin kolu tilki kürkü gibi boynuma dolanmıştı ve mutluluğum biraz kas ağrımla, biraz da Jeremy'nin arzularının sırrıyla gölgelenmişti.

Bir anda ara sokakların birinden, loş sokak lambası ışığında karşımıza Jeremy'nin tarih hocası Tony Canning çıktı. Tanıştırılırken de elimi sıktı ve sanki gereğinden uzun bir süre bırakmadı. Ellili yaşlarının başlarındaydı –aşağı yukarı babamın yaşında– ve hakkında sadece Jeremy'nin anlattığı kadarını biliyordum. Profesördü, vaktinde üniversitede bir yemekte ağırladığı İçişleri Bakanı Reggie Maudling'in eski dostuydu. Bu iki adamın arası, bir akşam ikisi de sarhoşken Kuzey İrlanda'daki, mahkeme kararı olmaksızın gözaltına alma politikası konusu yüzünden açılmıştı. Profesör Canning "tarihi yerler komisyonu"na başkanlık etmiş, çeşitli danışma kurullarında yer almıştı, British Museum mütevellisiydi ve Viyana Kongresi hakkında çok beğenilen bir kitap yazmıştı.

Kalburüstü insanlardan biriydi, benim de uzaktan aşina olduğum tiplerden... Onun gibi adamlar zaman zaman Piskopos'u ziyaret için evimize gelirdi. Altmışlar sonrası dönemde yirmi beş yaş altı herkes için sinir bozucu insanlardı tabii ama ben severdim onları. Çekici, hatta nükteli olabiliyorlardı ve geride bıraktıkları puro ve brendi kokusu, dünya intizamlı ve zengin bir yermiş izlenimi yaratıyordu insanda. Kendilerini beğeniyorlardı ama ikiyüzlü de görünmüyorlardı. Ayrıca sağlam bir kamu hizmeti duygusuna sahiplerdi, ya da sahipmiş izlenimi veriyorlardı. Keyiflerini ciddiye alıyorlardı (şarap, yemek, balık tutma, briç vs) ve dediklerine bakılırsa bazıları ilginç bir savaşta savaşmıştı. Çocukluğumda

içlerinden bir iki tanesinin kız kardeşimle bana on kâğıtlık bahşiş verdiklerine dair anılarım vardı. Bırakın bu adamlar yönetsin dünyayı. Onlardan çok daha kötüleri vardı.

Canning belki de mütevazı kamu pozisyonu yüzünden nispeten terbiye edilmiş bir gösterişe sahipti. Titizlikle ayrılıp taranmış dalgalı saçları, nemli ve etli dudakları, çenesinin ortasında küçük bir çukuru vardı. Çene çukurunu epey çekici buldum çünkü loş ışıkta bile orayı düzgün tıraş etmekte zorlanmış olduğunu görebiliyordum. Cildindeki dikey oyuktan başına buyruk siyah kıllar fışkırmıştı. Yakışıklı bir adamdı.

Tanışma faslı bittiğinde Canning bana kendimle ilgili sorular sordu. Nazik ve masum sorular: okuduğum bölüm, Newnham, kendisinin yakın dostu olan okul başkanı, doğduğum yer, katedral... Jeremy havadan sudan sohbetle araya girdi, Canning de buna karşılık onun sözünü keserek *?Quis?*'ye yazdığım son üç makaleyi kendisine gösterdiği için Jeremy'ye teşekkür etti.

Sonra tekrar bana döndü. "Çok iyi işler çıkarmışsın. Bayağı yeteneklisin. Gazetecilik mi yapacaksın?"

?Quis? sadece öğrencilere yönelik bir gazete bozuntusuydu, ciddi gözlere değil. Aldığım övgü hoşuma gitmişti ama iltifat kabul etmeyi bilemeyecek kadar gençtim. Mütevazı bir şeyler mırıldandıysam da kulağa geçiştirme sözleri gibi geldi, sonra da acemice toparlamaya çalışıp iyice bocaladım. Profesör halime acıdı ve bizi çaya davet etti. Biz de kabul ettik, daha doğrusu Jeremy kabul etti. Bunun üzerine Canning'in peşinden gerisingeri pazarı geçerek üniversiteye gittik.

Yaşadığı daire beklediğimden daha küçük, daha köhne ve daha dağınıktı, çayı hazırlayışındaki derbederliğe de şaşırdım. Kahverengi lekeli kocaman kupaları yarım yamalak çalkaladıktan sonra pis bir elektrikli su ısıtıcısından doldurduğu sıcak suyu kâğıt ve kitapların üstüne sıçrattı. Bunların hiçbiri, onu tanıdığım zaman öğreneceğim şeylerle uyumlu değildi.

Az sonra gidip masasına oturdu, biz de koltuklara geçtik. Ardından sorularına devam etti. Özel derste gibiydim. İkram ettiği Fortnum & Mason çikolatalı bisküvileri iştahla kemirdiğim için artık sorularına daha kapsamlı cevap verme mecburiyeti hissediyordum. Jeremy de söylediğim her şeye aptal aptal başını sallayarak beni teşvik ediyordu. Profesör ailem hakkında ve "bir katedralin gölgesinde" büyümenin nasıl bir şey olduğuyla ilgili sorular sordu. Ben de, kendimce nükteli bir biçimde, kuzeyde olduğu için katedralin evimize gölge etmediğini söyledim. İkisi de kahkaha atınca, esprim fark ettiğimden fazla bir anlam mı içeriyor acaba, diye düşündüm. Daha sonra nükleer silahlardan ve İşçi Partisi içindeki tek taraflı nükleer silahsızlanma çağrılarından söz ettik. Ben bir yerlerde okuduğum bir cümleyi tekrar ettim, klişe olduğunu sonradan öğrendim: "Cin şişeden çıktı bir kere." Nükleer silahların artık yönetilmesi gerekiyordu, yasaklanması değil. Gençlik idealizmi buraya kadarmış işte. İşin doğrusu konuyla ilgili belli bir görüşüm yoktu. Başka bir bağlamda rahatlıkla nükleer silahsızlanma lehine konuşabilirdim. Sorulsa inkâr ederdim ama aslında ilginç görünmek için memnun etmeye, doğru cevapları vermeye çalışıyordum. Tony Canning'in ben konuşurken öne doğru eğilmesi hoşuma gidiyordu ve dolgun dudaklarını gerginleştiren ama aralamayan o küçük onaylama gülümsemesi ya da ben duraksadığımda "Anlıyorum", "Tabii..." demesi beni cesaretlendiriyordu.

Anlamalıydım belki de tüm bunların nereye gittiğini. Üniversite gazeteciliğinin küçücük, sera gibi dünyasında kendimi stajyer Soğuk Savaşçı ilan etmiştim. Artık anlaşılmıştır herhalde. Sonuçta Cambridge'deydik. Yoksa bu toplantıyı ne diye uzun uzun anlatayım? O sırada bu karşılaşmanın benim için en ufak bir önemi yoktu. Sonuçta bir kitapçıya giderken yolumuzdan saparak Jeremy'nin hocasıyla çay içmiştik. Hiçbir gariplik yoktu. O günlerde Teşkilat için işe alım yöntemle-

ri değişmekteydi, ama küçük adımlarla. Batı dünyası istikrarlı bir dönüşüm geçiriyor olabilirdi, gençler birbirleriyle konuşmanın yeni bir yolunu keşfettiklerini düşünüyor olabilirlerdi, eski bariyerlerin temelden çöktüğü söyleniyor olabilirdi ama o ünlü "omza el koyma" yöntemi, daha ender ve belki daha az baskıyla da olsa hâlâ uygulanıyordu. Üniversite bağlamında bazı öğretim görevlileri gelecek vaat eden yüzleri aramaya ve mülakat için isimler vermeye devam ediyorlardı. Devlet memurluğu sınavlarında başarılı olan bazı adaylar halen bir kenara çekilerek "başka" bir dairede çalışmayı düşünüp düşünmedikleri soruluyordu. İnsanlara genelde hayata karışmalarından birkaç yıl sonra sessiz sedasız yaklaşılıyordu. Kimse açıkça dile getirmiyordu ama kişinin geçmişi önemli olmayı sürdürüyordu ve benimkinde de Piskopos'un varlığı dezavantaj sayılmazdı. Belli bir sınıftan insanların ülke sadakatine diğerlerinden daha yatkın olduğu varsayımının Burgess, Maclean ve Philby vakalarıyla* sökülüp atılmasının ne kadar uzun sürdüğü hep konuşulur. Yetmişlerde bu ünlü ihanetler ses getiriyordu ama teşkilata adam almada eski yöntemler hâlâ varlığını sağlam biçimde sürdürüyordu.

Söz konusu "el" de "omuz" da genelde erkeklere aitti. Bir kadına o sıkça anılan, çok zamandır saygı duyulan yöntemle yaklaşılması sıra dışı bir durumdu. Ayrıca Tony Canning'in beni nihayetinde MI5'ta işe aldığı doğru olsa da, bunu yapmadaki niyeti oldukça karmaşıktı ve kendisinin resmi bir yaptırımı yoktu. Genç ve çekici olmam onun için önemliydiyse bile bunu tüm acılığıyla keşfetmem epey zamanımı aldı. (Aynalar artık farklı bir hikâye anlattığı için söyleyip rahatlayabilirim: *Gerçekten de* güzeldim o zamanlar. Hatta bu kadar da değil. Jeremy'nin ender taşkın mektuplarından birinde yazdığı gibi

* 1930'larda Cambridge Üniversitesi'nde okurken Sovyetler Birliği için çalışmaya başlayan ve Cambridge Beşlisi olarak adlandırılan casus ekibinin üç üyesi. (ed. n.)

"aslında enikonu şahane"ydim.) Teşkilatta geçirdiğim kısa süre içinde hiç tanışmadığım ve nadiren gördüğüm beşinci kattaki ak sakallılar bile onlara neden gönderildiğimi anlamakta zorlanmışlardı. Çeşitli tahminlerde bulundular ama kendisi de eski bir MI5 adamı olan Profesör Canning'in bir tür kefaret niyetiyle kendilerine ödül hazırladığını akıllarına bile getirmediler. Profesörün hikâyesi bilinenden çok daha karmaşık ve acıklıydı. Canning geri dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkmaya hazırlanırken benim hayatımı değiştirecek ve özveriden doğan bir acımasızlıkla hareket edecekti. Şimdi bile onun hakkında bu kadar az şey biliyorsam, nedeni, ona yolun ancak küçük bir kısmında eşlik etmiş olmamdır.

2

Tony Canning ile ilişkim birkaç ay sürdü. İlk başlarda Jeremy'yle de görüşüyordum ama haziran sonunda, finallerin akabinde, Jeremy doktorası üstünde çalışmaya başlamak için Edinburgh'a taşındı. Benim hayatımsa daha az endişe yüklü hale geldi. Gerçi Jeremy'nin sırrını gidişine dek çözememiş ve ona tatmin yaşatamamış olmak hâlâ canımı sıkıyordu. O ise hiçbir zaman şikâyet etmiş ya da kendi adına üzülmüş değildi. Birkaç hafta sonra bana şefkat ve pişmanlık dolu bir mektup yazarak, bir akşam Usher Hall'da bir Bruch konçertosu çalarken dinlediği, özellikle yavaş bölümlerde enfes bir ton yakalayan Düsseldorflu genç bir Alman kemancıya âşık olduğunu söyledi. Adamın adı Manfred'di. Tabii ya! Biraz daha eski kafalı olsam tahmin ederdim aslında, çünkü her erkeğin cinsel sorununun tek bir nedenle açıklandığı bir dönem vardı.

Bu durum işime gelmişti. Esrar çözülmüştü ve artık Jeremy'nin mutluluğu için dertlenmeyi bırakabilirdim. Jeremy ise tüm kibarlığıyla duygularımı incitmiş olmaktan endişe etmiş, hatta açıklama yapmak için yanıma kadar gelip benimle görüşmeyi önermişti. Bir mektup yazarak onu tebrik ettim. Onun adına duyduğum sevinci abartırken kendimi olgun bir insan gibi hissettim. Bu tür ilişkiler sadece beş yıldır yasaldı, benimse aşina olmadığım bir şeydi. Ona Cambridge'e

kadar gelmesine gerek olmadığını, onu daima sevgiyle anacağımı, harika bir insan olduğunu ve günün birinde Manfred ile buluşmayı dört gözle beklediğimi söyledim. İrtibatı koparmayalım, dedim, hoşça kal! Beni Tony'yle tanıştırdığı için teşekkür etmek isterdim ama şüphe uyandırmanın bir anlamı olmadığını düşündüm. Tony'ye de eski öğrencisiyle ilgili bir şey söylemedim. Herkes, mutlu olması için bilmesi gerektiği kadarını biliyordu.

Mutluyduk da. Her hafta Suffolk'taki Bury St Edmunds'ın yakınlarında ıssız bir kulübede buluşuyorduk. Sessiz sakin, daracık bir sokaktan dönünce, budanmış eski bir ormanın kıyısında duruyordunuz. İşte orada, dikenli çalılıkların gizlediği yerde küçük, beyaz bir çit kapısı vardı. Taş döşeli bir patika, bakımsız bir köy bahçesinin (acı baklalar, gülhatmiler, dev gelincikler) içinden kıvrılarak, perçinler ve çivilerle sağlamlaştırılmış ağır bir meşe kapıya doğru uzanıyordu. O kapıyı açtığınızda kendinizi bir yemek odasında, dev döşeme taşları ve yarı yarıya sıvaya gömülü delik deşik sütunların olduğu bir odada buluyordunuz. Tam karşıdaki duvarda, beyaz badanalı evler ve ipe asılmış çamaşırları resmeden ışıl ışıl bir Akdeniz manzarası vardı. 1943'te Casablanca Konferansı'na verilen arada Winston Churchill tarafından Marakeş'te yapılmış suluboya bir tabloydu bu. Tony'nin eline nasıl geçtiğini ise hiçbir zaman öğrenemedim.

Sık sık yurtdışı seyahatleri yapan sanat simsarı Frieda Canning buraya gelmekten hoşlanmıyordu. Rutubetten, küf kokusundan ve ikinci bir evin gerektirdiği onlarca işten şikâyet ediyordu. Ne var ki içerisi ısıtılır ısıtılmaz koku kayboldu; işleri yapan da aslında kocasıydı. Söz konusu işler, özel bilgi ve beceri gerektiriyordu: İnatçı Rayburn ocak nasıl yakılır, mutfak penceresi nasıl zorla açılır, banyo tesisatı nasıl çalıştırılır ve kapanlardaki ezilmiş fareler nasıl atılır... Çok fazla yemek pişirmeme bile gerek kalmıyordu. Tony tüm o

beceriksiz çay hazırlamalarına rağmen mutfakta çalışmaktan zevk alan biriydi. Ben de bazen ona asistanlık ediyor ve çok şey öğreniyordum. İtalyan yemekleri pişiriyordu. Siena'daki bir enstitüde ders verdiği dört yılda öğrenmişti bunu. Sırtı rahatsız olduğundan, her buluşmanın başında açık alana park ettiği antika MGA'inden çuval çuval yiyecek ve şarabı bahçeden geçerek ben getiriyordum.

İngiliz standartlarına göre makul bir yazdı ve Tony günlere ağırbaşlı bir tempo kazandırıyordu. Öğle yemeğimizi genelde bahçedeki eski bir dağ muşmulasının gölgesinde yiyorduk. Tony öğlen şekerlemesinden kalktığında genelde banyosunu yapıyordu ve hava sıcaksa iki huş ağacı arasına asılı hamakta kitap okuyordu. Hava çok sıcaksa bazen burnu kanıyordu ve mendile sarılmış buzları yüzüne bastırarak içeride sırtüstü uzanmak zorunda kalıyordu. Bazı akşamlar tiril tiril bir kurulama bezine sarılı beyaz şarabı, sedir ağacından kutuda duran şarap kadehlerini ve bir termos kahveyi alarak ormana piknik yapmaya gidiyorduk. *Kırda Seçkinler Masası*'ydı bu. Kahve fincanı ve tabakları, şam kumaşından bir örtü, porselen tabaklar, gümüş çatal kaşık ve bir tane de katlanır alüminyum-kanvas sandalye; her şeyi hiç söylenmeden taşıyordum. Yazın ilerleyen günlerinde patikanın çok ilerisine gitmedik çünkü Tony yürüyünce canının yandığını söyledi. Üstelik çabuk da yoruluyordu. Akşamları eski bir gramofonda opera çalmaktan keyif alıyordu. Bana *Aida*, *Cosi Fan Tutte* ve *L'Elisir d'Amore*'nin karakterlerini ve entrikalarını hevesle anlatsa da o hasretli tiz sesler bana pek bir şey ifade etmiyordu. Plağın girinti ve çıkıntılarında tatlı tatlı yükselip alçalan körelmiş iğnenin hışırtı ve çıtırtıları kulağıma, içinden ölülerin bizlere ümitsizce seslendiği esîr gibi geliyordu.

Tony benimle çocukluğu hakkında konuşmayı seviyordu. Babası Birinci Dünya Savaşı'nda deniz kuvvetleri komutanlığı yapmıştı ve yat kaptanıydı. Yirmilerin sonlarında aile

tatilleri Baltık Denizi'nde adadan adaya gitmekten ibaretti. İşte ailesi bu vesileyle ıssız Kumlinge adasında taş bir kulübe görüp satın almıştı. Kumlinge nostaljiyle cilalı çocukluk cennetlerinden birine dönüşmüştü. Tony ile ağabeyi kumsallarda ateş yakıp kamp kurarak, denizkuşu yumurtası çalmak için ıssız bir adacığa giderek etrafta özgürce dolaşmışlardı. Tony bu düşün gerçek olduğunu kanıtlayabilmek için kutu fotoğraf makinesiyle fotoğraflar çekmişti.

Ağustos sonlarına doğru bir öğlen sonrasında ormana gittik. Sık sık gidiyorduk zaten ama Tony bu defa patikadan saptı, ben de körü körüne peşinden gittim. Çalılıkların arasından güçlükle geçerken, onun bildiği gizli bir yerde sevişeceğimizi düşünüyordum. Yapraklar yeterince kuruydu ne de olsa. Oysa Tony'nin aklında sadece mantarlar, Bolet mantarı vardı. Uğradığım hüsranı belli etmedim ve işin inceliklerini ayırt etmeyi öğrendim; gözenek olmalı, solungaç değil; kökte hafif bir desen olmalı; başparmak ete bastırıldığında lekelenmemeli... O akşam Tony porçini diye adlandırdığı şeyi zeytinyağı, karabiber, tuz ve pançetta ile koca bir tava dolusu pişirdi. Yanında ızgara polenta ve salata yiyip Barola şarap içtik. Yetmişli yıllarda egzotik yemek böyle bir şeydi. Her şey dün gibi aklımda; cam göbeği renginde, delik deşik ayaklarıyla zımparalı çam masa, kaygan mantarların konduğu iri çini kâse, çatlak vernikli uçuk yeşil tabağın içinde minyatür bir güneş gibi ışıldayan polenta, siyah, tozlu şarap şişesi, pütürlü beyaz kâsenin içindeki biberli roka ve Tony'nin salata sosunu saniyeler içinde hazırlayışı, salatayı masaya taşırken zeytinyağını döküşü ve yarım limonu avucunun içinde sıkışı. (Oysa annem sosu bir kimyager gibi göz hizasında hazırlardı.) Tony ile o masada benzeri pek çok yemek yedik ama bu, geriye kalanların hepsini temsil edebilirdi. Ne yalınlık, ne zevk, ne görmüş geçirmiş bir adam! O gece rüzgâr vardı ve bir dişbudağın dalı sazdan çatıyı dövüyor, boydan boya üstü-

nü sıyırıyordu. Yemekten sonra okuma olacaktı, ardından da hiç şüphesiz konuşma. Tabii sevişmeden sonra. Ki o da ancak bir kadeh daha şaraptan sonra.

Bir partner olarak nasıl mıydı? Eh, Jeremy kadar enerjik ve yorulmak bilmez değildi elbette. Yaşına göre formda olsa da, elli dört yılın bir bedene neler yapabileceğini ilk gördüğümde biraz hevesim kaçmıştı. Tony yatağın kenarında oturmuş, çorabını çıkarmak için eğilmişti. Zavallı çıplak ayağı yıpranmış bir ayakkabı gibiydi. Vücudunun olmadık yerlerinde, hatta kol altlarında kat kat etler vardı. Ne gariptir ki hızla bastırdığım şaşkınlığımın arasında kendi geleceğime bakıyor olduğum hiç aklıma gelmedi. O sırada yirmi bir yaşındaydım. Bana göre norm –gergin, pürüzsüz, esnek cilt– aslında gençliğe özgü bir geçicilikmiş. Yaşlılar benim için serçe ya da tilki gibi ayrı bir türdü. Şimdi ise yeniden elli dört olabilmek için neler vermezdim! Asıl ceremeyi vücudun en büyük organı çekiyor. Yaşlı insan, derisinin içine uymuyor. Deri bir beden büyük okul ceketi gibi ya da pijama gibi üstünden, üstümüzden sarkıyor. Tony'nin bunun dışında, belli bir ışık altında –gerçi nedeni yatak odasının perdeleri de olabilir– yıpranmış kitap gibi sarımtırak bir görünümü vardı. Çeşitli talihsizliklerin yazılı olduğu bir kitap: aşırı yeme, diz ve apandisit ameliyatı izleri, köpek ısırığı, kaya tırmanma kazası ve kasığının küçük bir bölgesini kılsız bırakan, kahvaltıda kızartma tavasıyla yaşanmış bir çocukluk felaketi... Göğsünün sağ tarafında, boynuna doğru uzanan, nasıl olduğunu hiç anlatmadığı on santimlik bir yara izi vardı. Ancak azıcık, nasıl desem... solmuş olsa da ve zaman zaman katedral yakınındaki evimde duran perişan oyuncak ayımı andırsa da Tony aynı zamanda olgun, nazik bir partnerdi. Saygılı bir tarzı vardı. Beni soyması, giysilerimi havuz görevlisi gibi koluna dizmesi ve beni bazen yüzünün üzerine oturtması... bu, roka salatası kadar yeniydi benim için.

Bazı çekincelerim de vardı. Kimi zaman aceleci olabili-

yor, sıradaki işine geçmek için sabırsızlanıyordu. Hayatının tutkusu içmek ve konuşmaktı. Sonraları, zaman zaman, onun bencil, kesinlikle eski kafalı ve her defasında hırıltılı bir çığlıkla göğüslediği kendi özel zevk ânına aceleyle koşan biri olduğunu düşündüm. Göğüslerime de fazla takıntılıydı. O zamanlar eminim çok güzeldi göğüslerim ama Piskopos'un yaşında bir adamın neredeyse çocuksu bir saplantıyla süt emermiş gibi tuhaf inlemeler çıkarması pek doğru gelmiyordu. Tony yedi yaşına geldiğinde anneden koparılarak, duyguları körelten yatılı okul sürgününe gönderilmiş İngiliz erkeklerindendi. Bu zavallı adamlar aldıkları hasarı hiçbir zaman kabullenmez, sadece yaşarlar. Ancak her şeye rağmen önemsiz şikâyetlerdi benimkiler. Sonuçta yaşadıklarımın hepsi yeniydi, olgunlaştığımı kanıtlayan birer maceraydı. Yaşı büyük, bilgili bir adam üstüme titriyordu. Bu yüzden her şeyini affettim. Üstelik o dolgun, yumuşacık dudaklarına bayılıyordum. Çok güzel öpüşüyordu.

Yine de onu en çok giyinikken, saçını yeniden ayırıp düzelttiğinde (saç yağı ve çelik tarak kullanırdı), bir kez daha muhteşem ve iyi biri olduğunda, beni bir koltuğa oturtup Pinot Grigio'nun tıpasını ustalıkla açarak okumalarımı yönlendirdiğinde seviyordum. Yıllar içinde fark ettiğim bir şey vardı; çıplak adamla giyinik adamı birbirinden ayıran dağlar... Tek pasaportta iki ayrı insan gibi. Ancak yine söylüyorum, çok fazla bir önemi yoktu bunların benim için. Seks ve yemek pişirme, şarap ve kısa yürüyüşler, sohbet... Çalışkanlığımızdan da hiçbir şey kaybetmemiştik. İlk günlerimizde, o yılın baharında ve yaz başlarında, finallerime hazırlanıyordum. Tony'nin bu konuda bir yardımı olamıyordu. Ben çalışırken masada karşıma oturup John Dee üstüne bir monograf yazıyordu.

Çok sayıda arkadaşı vardı ama ben varken kimseyi davet

etmiyordu. Sadece bir defa misafirimiz oldu. Bir öğlen sonrası şoförlü bir arabayla geldiler. Tahminimce kırklı yaşlarında, koyu takım elbiseli iki adam. Tony gereksizce ters bir tavırla ormanda uzun bir yürüyüşe çıkmamı rica etti. Bir buçuk saat sonra geri döndüğümde adamlar gitmişti. Tony hiçbir açıklama yapmadı ve o gece Cambridge'e geri döndük.

Birbirimizi gördüğümüz tek yer kulübeydi. Cambridge fazla kasaba havasındaydı, herkes Tony'yi tanıyordu. Dolayısıyla elimde seyahat çantamla şehrin toplu konut sitesi kenarındaki uzak bir köşesine kadar yürümek ve otobüs durağında onun taka spor arabasıyla gelmesini beklemek zorunda kalıyordum. Araba güya üstü açılabilir bir modeldi ama bez tavanı destekleyen körüklü metal parçalar kıvrılamayacak kadar paslanmıştı. Bu eski MGA'in krom gövdesi üstünde aydınlatma ışıkları ve titreşen göstergeleri vardı. 1940'ların Spitfire'ları gibi motor yağı ve sürtünme ısısı kokardı. İncecik, sıcak zeminin ayaklarınızın altında titreştiğini hissederdiniz. Sıradan yolcuların içerleyen bakışları altında otobüs kuyruğundan çıkmak heyecan verirdi bana. Bir anda, kurbağadan, prensese dönüşür, başımı iyice eğerek arabaya biner, profesörün yanına otururdum. Ulu orta yatağa girmek gibi bir şeydi bu. Çantamı arkadaki küçücük alana sıkıştırır, öpücüğümü almak için yana doğru uzanırken koltuğun çatlak derisinin –Tony'nin bana Liberty's'ten aldığı– ipek bluzuma hafifçe takıldığını hissederdim.

Sınavlar bittiğinde Tony okumalarımı kendisinin ele alacağını söyledi. Bu kadar roman yeterdi! Kendisinin "ada hikâyemiz" adını verdiği ülke tarihimiz konusundaki cehaletim karşısında dehşete kapılmıştı. Haksız da sayılmazdı. On dört yaşımdan sonra okulda hiç tarih okumamıştım. Şimdi ise yirmi birime gelmiş, ayrıcalıklı bir eğitim alma şansını yakalamıştım ama Agincourt, Kralların Kutsal Hakları, Yüz Yıl Savaşı benim için kalıp cümlelerden öte bir anlam ifade et-

miyordu. "Tarih" kelimesinin kendisi bile aklıma, birbiri ardına tahta çıkanların sıkıcı hikâyelerini ve kanlı ruhban kavgalarını getiriyordu. Ama kendimi teslim ettim özel eğitime. Malzeme matematikten daha ilginçti, okuma listemse hayli kısaydı; Winston Churchill ve G. M. Trevelyan. Profesörüm geri kalanını kendisi anlattı.

İlk dersim bahçede, dağ muşmulası altında yapıldı. O derste öğrendim ki on altıncı yüzyıldan itibaren Avrupa'daki İngiliz siyasetinin ve sonraları da Britanya siyasetinin temeli kuvvetler dengesi arayışıydı. 1815 Viyana Kongresi'yle ilgili okumalar yapmam gerekiyordu. Tony meşru bir uluslararası barışçıl diplomasi sisteminin temelinde uluslararası dengenin yattığı konusunda ısrarcıydı. Ulusların birbirlerini kontrol altında tutması önemliydi.

Okumalarımı genelde öğle yemeğinden sonra, Tony kestirirken yapıyordum. Yaz ilerledikçe bu kestirmeler giderek uzadı, ki fark etmiş olmam gerekirdi bunu, ama etmedim. İlk başlarda okuma hızımla beğenisini kazandım Tony'nin. İki saatte iki yüz sayfa! Sonra onu hüsrana uğrattım. Sorularına net cevaplar veremedim, öğrendiklerim aklımda kalmıyordu. Bana Muhteşem Devrim'in Churchill versiyonunu yeniden okuttu, sorular sordu, teatral bir biçimde homurdandı –"Seni süzgeç kafalı!"– yeniden okuttu ve yine sorular sordu. Bu sözlü sınavlar, ormandaki yürüyüşler sırasında ve onun hazırladığı akşam yemeklerinde şarap eşliğinde gerçekleşiyordu. Israrcılığından gocunuyordum. Sevgili olalım istiyordum, öğretmenle öğrenci değil. Cevapları bilmediğimde kendime olduğu kadar ona da kızıyordum. Nihayet tartışmalı geçen birkaç dersin ardından biraz gururlanmaya başladım, hem de sadece gelişen performansımla değil. Hikâyenin kendisiyle ilgilenmeye başlamıştım. Bir yerde karşıma değerli bir şey çıkıyordu ve tıpkı Sovyet baskısı gibi onu da kendim keşfettim sanıyordum. İngiltere on yedinci yüzyılın sonunda dünyanın

gelmiş geçmiş en özgür ve araştırmacı toplumu değil miydi? İngiliz Aydınlanması Fransız Aydınlanması'ndan daha önemli değil miydi? İngiltere'nin Kıta Avrupası'nda süregiden Katolik despotizmine karşı mücadele vermek için kendisini ayırması doğru olmamış mıydı? Ve elbette bizler de o özgürlüğün mirasçılarıydık.

Kolaylıkla yönlendiriliyordum. Eylülde yapılacak ilk mülakatıma hazırlanıyormuşum aslında. Tony'nin kafasında işe almak isteyecekleri ya da kendisinin almak isteyeceği tipte bir İngiliz kadını imajı vardı ve benim, kısıtlı eğitimim yüzünden başarısızlığa uğrayacağımdan korkuyordu. Mülakatı yapacakların arasında eski öğrencilerinden birinin olacağını düşünüyordu ki yanıldığı sonradan ortaya çıktı. Her gün gazete okumam gerektiğinde diretiyordu ve gazete derken de tabii o günlerde hâlâ saygınlığını koruyan *The Times*'ı kastediyordu. O güne dek basınla pek ilgilenmemiştim, başmakale denen şeyden ise haberim bile yoktu. Anlaşılan, gazetenin "kalbiydi" o. Makalenin dili ilk bakışta satranç problemini andırıyordu. O yüzden de ânında merakım uyandı. Toplumsal sorunlarla ilgili o tumturaklı ve amirane beyanlara hayranlık duydum. Değerlendirmeler biraz muğlaktı ve Tacitus ya da Vergilius göndermelerinden daima nasipleniyorlardı. Ne bilge insanlar! Gözümde bu isimsiz yazarların her biri Dünya Başkanı olmaya layıktı.

Günün kaygıları neler miydi? Başmakalelerde yıldız parlaklığında esas fiillerin yörüngesinde şaşaalı birtakım yan tümceler elipsler çiziyordu. Fakat okur mektupları sayfalarına yazanlarda en ufak bir tereddüt yoktu. Onlara göre gezegenler çoktan yörüngeden çıkmıştı. Onlar ülkenin ümitsizliğe, öfkeye ve çaresizlikten kaynaklanan bir kendine zarar verme haline saplandığını kaygı dolu yüreklerinin derinliklerinde biliyorlardı. Mektuplardan birinde söylenene göre, Birleşik Krallık bir *akrasia* deliliğine kapılmıştı. Tony bana bu Yunan-

ca sözcüğün, bir şeyin doğrusu bilindiği halde aksini yapmak anlamına geldiğini hatırlattı. (Platon'un *Protagoras*'ını okumamış mıydım?) Faydalı bir kelimeydi doğrusu. Hemen aklımın bir köşesine yazdım. Ama ortada ne doğru vardı ne de aksi harekete geçilecek bir şey. Herkes aklını kaçırmıştı, böyle diyorlardı. Şu eskimiş "ihtilaf" kelimesi, o gürültülü günlerde bolca kullanımdaydı. Tıpkı enflasyon yaratan grevler, enflasyon artırıcı maaş ödemeleri, kaz kafalıların öğle yemeği toplantılarıyla yürüttüğü yönetimler, isyankâr amaçlara kapılan inatçı sendikalar, zayıf hükümet, enerji krizleri ve elektrik kesintileri, dazlaklar, pis sokaklar, Kuzey İrlanda Sorunu, nükleer silahlar gibi... Ve yozlaşma, kokuşmuşluk, çöküş, hantal verimsizlik, yaklaşan kıyamet gibi...

The Times'a gönderilen mektuplar arasında sıkça tercih edilen konular madenciler, "işçi devleti", Enoch Powell ile Tony Benn'in çift kutuplu dünyası, mobil grevciler ve Saltley Çatışması'ydı. Emekli bir tuğamiralden gelen mektupta ülke, dibi delinmiş, paslı bir savaş gemisine benzetiliyordu. Tony mektubu kahvaltı masasında okudu ve gazeteyi hışırdatarak bana doğru salladı; gazete kâğıtları o zamanlar buruşuk ve hışırtılıydı.

"Savaş gemisi mi?" dedi, burnundan soluyarak. "Korvet bile değil, korvet! O batan şey alt tarafı canına okuduğumun bir kayığı, daha fazlası değil!"

O yıl, yani 1972, sadece bir başlangıçtı. Gazete okumaya başladığım günler, "üç işgünü" tedbirine, sonraki elektrik kesintilerine, hükümetin *beşinci* olağanüstü hal ilanına yaklaştığımız günlerdi. Okuduklarıma inanıyordum ama yine de bana uzak görünüyordu. Nihayetinde Cambridge eski Cambridge'di, Canninglerin kulübesinin etrafındaki ormanlık da öyle. Tarih derslerime rağmen ulusun kaderinin benim için bir risk teşkil etmediğini düşünüyordum. Bir bavul giysim, elliden az kitabım, evdeki yatak odamda birkaç çocukluk

eşyam vardı. Bana tapan, benim için yemekler yapan ve karısını terk etmekle asla tehdit etmeyen bir sevgilim vardı. Bir sorumluluğum, *haftalar* sonra bir iş mülakatım vardı. Özgürdüm. O halde ne işim vardı da bu sıkıntılı devleti, Avrupa'nın bu hasta adamını ayakta tutmak için MI5'a başvuruda bulunuyordum? Hiç, hiçbir işim yoktu. Neden başvurduğumu bilmiyordum. Karşıma bir fırsat çıkmıştı, ben de kullanıyordum. Tony istediği için ben de istiyordum, zaten yapacak çok fazla şeyim de yoktu. O zaman, neden olmasındı?

Bir yandan kendimi hâlâ annemle babama karşı sorumlu hissediyordum ve onlar da devlet hizmetinin, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın saygın bir kanadını düşünüyor olmamdan memnundular. Annemin kafasındaki "atom parçalama" işine denk bir şey değildi belki ama çalkantılı dönemde vaat ettiği istikrar sayesinde annemi yatıştırmış olmalıydı. Finallerden sonra neden eve dönmediğimi öğrenmek istiyordu annem. Ben de ona ancak iyi yürekli yaşlı bir öğretmenin beni "kurul"a hazırladığını söyleyebildim. O durumda Jesus Green yakınında küçücük, ucuz bir oda tutarak hafta sonlarında bile "canım çıkana kadar" çalışacak olmam kulağa hiç mantıksız gelmiyordu.

Kardeşim Lucy o yaz başını belaya sokup dikkatleri üstüne çekmemiş olsa annem durumumla ilgili şüphelerini dile getirebilirdi. Ne var ki Lucy hep benden daha gürültücü, daha girişken, daha risk alan biri olmuştu ve sonraki onyıla tökezleyerek giren özgürleştirici altmışlara benden çok daha fazla inanmıştı. Üstelik şimdi beş santim daha uzundu ve "yırtık" kot giyen gördüğüm ilk kişiydi. Gevşe biraz Serena, özgür ol! Gel seyahate çıkalım! Lucy hippiliği modası geçmek üzereyken yakalamıştı ama taşra kasabalarında hep de böyle olurdu zaten. Bir yandan da dünyaya, hayattaki tek amacının pratisyen hekim ya da çocuk doktoru olmak olduğunu ilan ediyordu.

Lucy hedeflerine ulaşmak için dolambaçlı bir rota izledi. O temmuz Calais-Dover feribotunda yaya yolcu olarak giderken bir anda bir gümrük memuru, daha doğrusu memurun köpeği tarafından müdahaleyle karşılaştı. Tazı Lucy'nin sırt çantasından gelen kokuya heyecanla havlamıştı. Çantada kirli tişörtlere ve güya köpeğin koku almasını engelleyen torbalara sarılı çeyrek kilo Türk haşhaşı vardı. Lucy'nin içindeyse – tabii yine beyan edilmemiş– bir embriyo büyüyordu. Babanın kimliği belirsizdi.

Annem bundan sonraki birkaç ay boyunca her günün önemli bir kısmını dörtlü bir misyona adamak zorunda kaldı. Bunlardan ilki Lucy'yi hapisten kurtarmak, ikincisi haberinin gazetelere düşmesini engellemek, üçüncüsü tıp öğrencisi olarak ikinci sınıfa gittiği Manchester'dan atılmasını önlemek, dördüncüsü ise uzun uzadıya düşünmeksizin kürtaj işini halletmekti. Kriz dönemi ev ziyaretimden anladığım kadarıyla Piskopos boynunu büküp kaderine razı gelmeye hazırdı. Ama annem çoktan kontrolü ele almış, tüm on ikinci yüzyıl katedrallerinden çevreye yayılan yerel ve ulusal ağları harekete geçirmişti. Örneğin, bizim ilçe Emniyet Müdürü, ruhban dışı vaizlerden biriydi ve meslektaşı Kent Emniyet Müdürü'nü yakinen tanırdı. Muhafazakârlar Birliği'nden bir dost, Lucy'nin ilk kez karşısına çıkarılacağı Dover sulh hâkiminin tanışığıydı. Yerel gazetemizin müdürü, müzik kulağı olmayan ikiz oğullarını katedral korosuna sokmak istiyordu. Güzel ses zevke göre değişirdi elbet ama hiçbir şey doğal olarak verilmiş bir hak gibi görülmemeliydi. Tüm bunların, özellikle de tıbben rutin sayılan ama Lucy'nin beklemediği biçimde derinden yaralayıcı bir deneyime dönüşen kürtajın, *enikonu zorlu işler* olduğunu söyleyen de yine annemdi. Lucy nihayetinde altı ay tecilli ceza aldı, basına hiçbir şey yansımadı ve Manchester Üniversitesi rektörü ya da yüksek mertebelilerden biri, yaklaşan Kilise Meclisi toplantısın-

da gizli bir konuda babamın desteğini alacağı yönünde temin edildi. Kız kardeşim eylülde okuluna döndü. İki ay sonra da okulu bıraktı.

Böylece ben temmuz ve ağustos boyunca Jesus Green'de tembel tembel serilmekte, Churchill okumakta, sıkılmakta, hafta sonunu ve şehir kıyısındaki otobüs durağına gidişi beklemekte özgürdüm. Çok geçmeden 72 yazını zihnimde bir altın çağ, değerli bir idil olarak yücelttim ama zevkli saatler yalnızca cumayla pazar akşamı arasında saklıydı. Bu hafta sonları nasıl yaşamalı, nasıl ve ne yiyip içmeli, gazeteyi nasıl okumalı ve bir argümanı nasıl savunmalı, bir kitabı nasıl "hazmetmeli" gibi konularda uzatmalı birer ders gibiydi. Yaklaşan bir mülakatım olduğunun farkındaydım ama Tony'ye bu işle neden bu kadar uğraştığını sormak aklıma gelmiyordu. Gelmiş olsa bile muhtemelen bu tür bir ilginin yaşça büyük bir erkekle ilişkinin uzantısı olduğunu düşünürdüm.

Mevcut durum elbette ki sonsuza dek süremezdi. Londra mülakatıma iki gün kala, trafiğin sıkıştığı bir ana yolda yaşanan fırtınalı bir yarım saatin ardından her şey yerle bir oldu. Olayları sırasıyla vermem önemli. Bir ipek bluz vardı, daha önceden sözünü ettiğim, Tony tarafından bana temmuz başında alınan. İyi bir seçimdi. Kumaşın ılık akşamlarda tenimdeki pahalı hissini seviyordum ve Tony de birkaç defa üstümdeki sade ve dökümlü duruşunu beğendiğini söylemişti. Etkilenmiştim. Hayatımda bana bir kıyafet almış ilk erkekti o. Himayeci yaşlı sevgili. (Piskopos'un ömründe bir kez olsun bir mağazaya girdiğini görmemiştim.) Eski tarz bir bluzdu ama yine de sevmiştim. Giydiğimde kendimi Tony'nin kollarında hissediyordum. Etiketin üstündeki açık mavi işlemeli kelimeler göze erotik görünüyordu: "yabani ipek, elde yıkama". Boyun çevresi ve manşetlerinde İngiliz nakışıyla işlenmiş bantlar vardı, omuzlardaki iki pens de arkadaki iki

küçük piliyle uyumluydu. Bir simgeydi bu hediye sanırım. Ayrılma vaktimiz geldiğinde onu kiralık odama götürüyor, lavaboda yıkıyor, ütülüyor, katlıyor ve bir sonraki ziyaretime hazır hale getiriyordum. Tıpkı kendim gibi.

Fakat bu defa, bir eylül günü yatak odasındaydık ve bavulumu topluyordum ki Tony konuşmasını keserek –Uganda'nın İdi Amin'inden bahsediyordu– bluzu kendi gömleklerinden biriyle birlikte çamaşır sepetine atmamı söyledi. Mantıklıydı. Nasılsa yakında dönecektik ve hizmetli Bayan Travers ertesi gün gelip her şeyle ilgilenecekti. Bayan Canning on günlüğüne Viyana'ya gitmişti. O ânı iyi hatırlıyorum çünkü büyük bir keyif vermişti bana. Aşkımızın bir rutine dönüşmesi, kanıksanmış bir şey olması, üç dört günle ölçülen yakın bir gelecek huzur veriyordu bana. Cambridge'deyken genelde yalnız oluyor, koridordaki jetonlu telefondan Tony'nin aramasını bekliyordum. Anlık bir evli kadın ruh haliyle çamaşır sepetinin kapağını kaldırıp bluzu Tony'nin gömleğinin üstüne attım ve bir daha da durup düşünmedim. Sarah Travers haftada üç defa yakın bir köyden geliyordu. Bir defasında mutfak masasında bezelye ayıklayarak keyifli bir yarım saat geçirmiştik onunla ve bana hippi olmaya Afganistan'a giden oğlunu anlatmıştı. Bunu oğlan sanki zorunlu ve tehlikeli bir savaş için orduya katılmış gibi gururla söylemişti. Uzun uzadıya düşünmek istemedim ama tahminimce Bayan Travers kulübeden Tony'nin pek çok kadın arkadaşının gelip geçtiğini görmüştü. Parasını aldığı sürece de aldırış etmiyordu sanırım.

Jesus Green'e dönmemin üstünden dört gün geçti ama hiçbir haber alamadım. Tüm itaatkârlığımla Fabrika Yasaları'nı ve Mısır Yasaları'nı okudum, gazeteleri inceledim. Etrafta gezinen arkadaşlarımı gördüm ama telefonun başından hiç uzaklaşmadım. Beşinci gün Tony'nin fakültesine gittim, görevliye bir not bıraktım ve telefonunu kaçırmaktan korkarak telaşla eve döndüm. Ben onu arayamıyordum, sevgilim bana

ev telefonunu vermemeye özen göstermişti. Akşam kendisi aradı. Sesi duygusuzdu. "Merhaba" bile demeden ertesi sabah saat onda otobüs durağında olmamı söyledi. Tam sitem dolu bir soru soracağım sırada telefonu kapattı. Doğal olarak o gece fazla uyku uyuyamadım. O sırada postalanmak üzere olduğumu anlamam gerekirken, tüm aptallığımla *onun* için endişelenerek uykusuz kaldığımı düşününce hayretlere düşüyorum.

Şafak vakti banyo yaptım, kokular süründüm. Saat yedide hazırlanmıştım bile. Onun sevdiği iç çamaşırlarını (siyah tabii ki ve mor) ve ormanda yürüyüş için spor ayakkabılarını yanına almış ümit dolu bir budalaydım. Erken gelip beni göremeyince hüsrana uğrar diye endişelenerek, dokuzu yirmi beş geçe durağa vardım. O ise onu çeyrek geçe gibi geldi. Kapıyı ittirerek açtı, arabaya bindim ama öpüşme olmadı. Ellerini direksiyondan hiç ayırmadı ve sert bir kalkışla kaldırımdan uzaklaştı. On beş kilometre kadar gittiğimiz halde hâlâ konuşmuyordu. Direksiyonu kavramaktan eklemleri bembeyaz kesilmişti ve başını önünden hiç ayırmıyordu. Neler oluyordu? Söylemiyordu. Bense yaklaşan fırtınaya karşı uyarırcasına küçük arabasını şeritler arasında savuruşu, tümseklere ve virajlara umarsızca dalışı karşısında ürkmüştüm.

Bir kavşaktan dönüş yaparak yeniden Cambridge'e yöneldi ve A45'in kenarındaki bir konaklama tesisine yanaştı. Motor yağı bulaşmış, çöp dolu çimleri, açık alanda kamyon şoförlerine sosisli sandviç ve hamburger satan harap bir büfesi olan bir yerdi. Sabahın bu saatinde büfenin kepenkleri kapalı ve kilitliydi, etrafta park etmiş başka araç da yoktu. Arabadan indik. Yaz sonunun güneşli, rüzgârlı, tozlu, berbat bir günüydü. Sağ yanımızda seyrek aralıklarla, sıcaktan kavrulmuş çınar fidanları diziliydi, onun öte yanındaysa trafik inliyor ve gürlüyordu. Bir yarış pistinin kenarında gibiydik. Tesis birkaç yüz metre uzunluktaydı. Tony yol boyunca yürü-

meye başladı, ben de yanında yürüdüm. Konuşabilmek için adeta bağırmamız gerekiyordu.

Söylediği ilk şey "Küçük numaran işe yaramadı" oldu.

"Ne numarası?"

Aklımdan hemen yakın geçmişi geçirdim. Ortada bir numara olmadığı için, bir anlığına kolaylıkla halledebileceğimiz basit bir meselenin söz konusu olduğunu düşünerek ümitlendim. Hatta sonradan güleriz bu olanlara, diye bile düşündüm. Öğlen olmadan sevişmeye koyulmuş oluruz.

Tesisin yolla birleştiği noktaya vardık. "Şunu kafana sok" dedi ve durduk. "Asla Frieda ile arama giremeyeceksin."

"Tony, *ne numarası*?"

Tekrar arabanın olduğu yöne doğru döndü, ben de peşinden gittim. "Kâbus resmen." Kendi kendine konuşuyordu.

Gürültüyü bastırmaya çalışarak seslendim. "Söylesene Tony!"

"Memnun oldun mu bakalım? Dün gece yirmi beş yılın en kötü kavgasını ettik. Başarın heyecanlandırdı mı seni?"

Tüm tecrübesizliğime, şaşkınlığıma ve dehşetime rağmen ben bile bu sözlerdeki saçmalığı sezmiştim. Belli ki söyleyeceği şeyi kendi istediği şekilde söyleyecekti, bu yüzden de sustum ve bekledim. Arabasının ve kapalı büfenin yanından geçtik. Sağımızda yüksek, tozlu alıçlardan bir çit vardı. Dikenli dalların arasına rengârenk şeker ambalajları ve cips paketleri takılmıştı. Çimlerin üstünde gülünç derecede uzun, kullanılmış bir prezervatif duruyordu. İlişki bitirmek için ne kadar da güzel bir yer...

"Serena, nasıl bu kadar aptal olabilirsin?"

Sahiden de aptal hissediyordum kendimi. Tekrar durduk ve ben titremesini kontrol edemediğim bir sesle "Gerçekten anlamıyorum neden bahsettiğini" dedim.

"Attığın bluzu onun bulmasını istedin. Eh, buldu da. Öfkeden kudurur diye düşündün herhalde. Haklıydın. Evliliği-

mi bozup benimle yaşayabileceğini düşündün. Ama işte orada yanıldın."

Bu haksızlık karşısında tıkandım ve konuşmakta zorlandım. Dil kökümün hemen gerisinde ve üstünde bir yerde, boğazım sıkışmaya başlamıştı. Gözyaşlarının akması ihtimaline karşı hemen başımı çevirdim. Görmesini istemiyordum.

"Tabii gençsin, şudur budur... Ama yine de utanmalısın."

Sonunda sesime kavuştuğumda, boğukluğundan ve yakarış dolu tonundan nefret ettim. "Tony, çamaşır sepetine atmamı sen söyledin bana."

"Hadi canım. Pekâlâ biliyorsun öyle bir şey söylemediğimi."

Bunu sevgi dolu ve kaybetmek üzere olduğum bir baba gibi nazikçe, hatta neredeyse şefkatle söylemişti. O anda büyük bir kavga ediyor olmalıydık, Frieda'yla ettiğinden de büyük. Ben onun üstüne çullanıyor olmalıydım. Ancak aksi gibi ağlamak üzere olduğumu hissediyordum ve ağlamamaya kararlıydım. Kolayca ağlamam ben, ağladığımda da yalnız olmak isterim. Ama otoritenin o yumuşak ve güzel sesi içime işledi. Öyle özgüvenli ve kibardı ki neredeyse inanacaktım ona. Geçen pazar olanlarla ilgili hatırladıklarını asla değiştiremeyeceğimi ya da beni başından atmasını engelleyemeyeceğimi sezmiştim. Ayrıca suçluymuş gibi davranma tehlikesi altında olduğumu da biliyordum. Yakalanmanın getirdiği rahatlamayla ağlayan dükkân hırsızı gibi. Ne haksızlıktı, ah, ne çaresizlik... Kendimi savunmak için konuşamıyordum bile. Telefon başında bekleyerek geçen saatler ve uykusuz gece perişan etmişti beni. Boğazımdaki sıkışma devam ediyordu. Buna bir de boynumdaki diğer kaslar eklenmiş, dudaklarımı çekiştirmeye, dişlerimin üstünde gerginleştirmeye başlamıştı. Bir şeyler kopmak üzereydi ama bunun Tony'nin karşısında olmasına izin veremezdim. Hem de bu derece yanıldığı bir zamanda. Kopmayı bastırmanın ve vakarımı korumamın tek

yolu sessiz kalmaktı. Konuşmak kendimi bırakmak demek olacaktı. Oysa deliriyordum konuşmak için. Ne kadar haksızlık ettiğini, basit bir unutkanlık yüzünden aramızdaki her şeyi nasıl tehlikeye attığını söylemek istiyordum ona. Aklın bir şey, bedenin başka bir şey yapmak istediği o tanıdık durumlardan biriydi. Tıpkı sınav sırasında seks istemek ya da düğünde midenin bulanması gibi. Sessizlik içinde hislerimi kontrol etmeye çalıştıkça kendimden daha da nefret ediyordum, o ise giderek sakinleşiyordu.

"Sinsilik bu Serena. Hiç yakıştıramadım sana. Bunu söylemek kolay değil ama derin bir hüsrana uğrattın beni."

Ben sırtım dönük dururken o bu şekilde konuşmayı sürdürdü: Bana nasıl da güvenmiş, beni nasıl teşvik etmiş, benim için ne büyük ümitler beslemişti ama ben onu hayal kırıklığına uğratmıştım. Arkam dönük olduğu için enseme doğru konuşmak, gözlerimin içine bakmak zorunda kalmamak kolayına gelmiş olmalı. Artık bunun basit bir hata, işi başından aşkın önemli bir adamın sıradan bir unutkanlığı olduğundan şüphe etmeye başlamıştım. Her şeyi açık bir şekilde görebiliyordum. Frieda Viyana'dan erken dönmüştü. Bir sebepten, belki de içine doğan kötü bir hisle, kulübeye gitmişti. Ya da beraber gitmişlerdi. Yatak odasında, yıkanmış bluzum duruyordu. Ardından Suffolk ya da Londra'da yaşanan bir sahne ve kadının ültimatomu geliyordu: Ya kızı bırakırsın ya da çeker gidersin. Tony de en bariz kararı almıştı. Mesele şu ki o kararı alırken başka bir tercih daha yapmıştı. Kendini mağdur, haksızlığa uğrayan, yanıltılan, haklı bir öfkeye kapılan biri yerine koymuştu. Çamaşır sepeti konusunda bana hiçbir şey söylemediğine inandırmıştı kendini. O anıyı silmişti hafızasından, hem de kasten. Fakat şimdi sildiğinin farkında bile değildi. Numara bile yapmıyordu. Hayal kırıklığına uğradığına canıgönülden inanıyordu. Şeytani ve zalimce bir şey yaptığıma sahiden inanıyordu. Bir tercih yapmış olduğu

fikrinden koruyordu kendisini. Zayıflık, kendini kandırma, kibir? Evet, bunların hepsi ama dahası bir *muhakeme* hatası. Seçkin bir akademisyenlik, monograflar, devlet komisyonları... hiçbir anlamı yoktu. Muhakemesi onu terk etmişti. Gördüğüm kadarıyla Profesör Canning genel bir entelektüel işlev bozukluğundan mustaripti.

Kotumun dar cebinden bir mendil çıkardım ve acı bir korna sesini andıran bir sesle sümkürdüm. Konuşma konusunda hâlâ kendime güvenemiyordum.

Tony o sırada "Tüm bunların sonu nereye varacak, biliyorsun değil mi?" diyordu.

Hâlâ iyileştirici yumuşak sesiyle konuşuyordu. Başımı salladım. Gayet iyi biliyordum. Ama yine de söyledi. O söylerken, ben de bir karavanın hızla yaklaşmasını ve büfenin yanındaki çakıl zeminde patinajla kayarak duruşunu izledim. İçeriden gürültülü pop müzik sesi geliyordu. Atkuyruklu, esmer tenli, kaslı kollarını gösteren bir davulcu tişörtü giymiş bir genç karavandan indi ve hamburger ekmekleriyle dolu iki büyük naylon torbayı büfenin yanına fırlattı. Sonra da bir gürlemeyle ve rüzgârın doğruca bize taşıdığı mavi bir toz bulutunun içinde çekip gitti. Evet, işte ben de fırlatılıp atılıyordum, o ekmekler gibi. Bir anda neden burada, bu tesiste olduğumuzu anladım. Tony kıyameti koparacağımı düşünmüştü ve bunun da küçücük arabasında yaşanmasını istememişti. Histerik bir kızı yolcu koltuğundan nasıl atabilirdi ki? O halde sahne neden burada, arabasına atlayıp beni otostopla şehre dönmek üzere bırakabileceği yerde yaşanmasındı?

Peki, ben neden böyle bir şeye izin verecektim? Ani bir kararla ondan uzaklaşarak arabasına doğru yürüdüm. Ne yapmam gerektiğini biliyordum. İkimiz de tesiste kalacaktık. Bir saatini daha benimle geçirmek zorunda kalırsa aklı başına gelebilirdi. Tabii gelmeyebilirdi de. Önemli değildi. Ben planımı yapmıştım. Şoför kapısına uzandım, çekip açtım ve

anahtarları kontaktan çıkardım. Tony'nin bütün hayatı külçe gibi ağır bu halkaya asılıydı: koca bir dizi maskülen Chubblar, Banhamlar, Yaleler, ofisinin, evinin, ikinci evinin, posta kutusunun, kasasının, ikinci arabasının ve var oluşunun, benden sakladığı diğer tüm bölümlerinin anahtarları. Anahtarları çalılık çitin üstünden fırlatmak üzere kolumu geriye doğru savurdum. Kendine geçecek yer bulabilirse gözümün önünde elleri, dizleri üstünde ve ineklerle dışkı birikintileri arasında sürünerek geçsin de anahtarlarını arasın.

Üç yıllık Newnham tenisinin ardından fırlatışım çok daha güçlü olabilirdi. Ancak kabiliyetimi gösteremedim. Kolum geriye doğru iyice açıldığı sırada Tony'nin parmaklarının bileğime dolanıp sıktığını hissettim. Anahtarları saniyeler içinde elimden aldı. Sert davranmadı, ben de mücadele etmedim. Beni ittirerek etrafımdan dolandı ve konuşmadan arabasına bindi. Söyleyeceğini söylemişti, ben de az önce en korkunç beklentisini doğrulamıştım. Çantamı yere fırlattı, kapıyı çarparak kapattı ve arabayı çalıştırdı. Sesim artık geri gelmişti. Peki ne dedim? Yine acınası şeyler. Gitmesini istemiyordum. Arabanın bez çatısından içeri aptallar gibi "Tony, gerçeği bilmiyormuş numarası yapmayı bırak!" diye seslendim.

Ne gülünç ama! Elbette ki numara yapmıyordu. Kusuru tam da buydu zaten. Gürültüye boğması gereken başka şeyler söyleme ihtimalime karşı arabaya birkaç defa daha gaz verdi. Sonra hareket etti. İlk başta, belki kendimi cama ya da tekerlerin altına atarım diye korkarak, yavaş ilerledi. Ama ben bir soytarı gibi orada öylece durdum ve onun gidişini izledim. Trafiğe karışmak üzere yavaşlarken stop lambalarının yandığını gördüm. Sonra da gitti ve her şey bitti.

3

MI5 ile randevumu iptal etmedim. Hayatımda artık başka bir şey yoktu. Lucy'nin işleri de şimdilik yoluna girdiğinden, Piskopos bile Sağlık ve Sosyal Güvenlik alanında kariyer yapma ihtimalim konusunda beni teşvik ediyordu. Yol kenarı tesisinde yaşanan sahneden iki gün sonra Soho'nun batı ucundaki Great Marlborough Street'te mülakatıma gittim. Beton zeminli loş bir koridorda, beni onaylamadığını bakışlarıyla belli eden bir sekreterin yanında tahta bir sandalyeye otururak bekledim. Hiç bu kadar iç karartıcı bir bina görmemiştim. Oturduğum kolda bodrum katlarla ilişkilendirdiğim köpüklü cam tuğlalardan yapılma bir sıra demir çerçeveli pencere vardı. Ama ışığı engelleyen tuğlalar değil, içte ve dışta biriken kirdi. Bana en yakın pencere eşiğinde simsiyah tozlarla kaplı yığınlarca gazete vardı. O an, bu iş acaba (teklif edilirse) Tony'nin uzaktan idare ettiği uzatmalı bir ceza olabilir mi, diye düşündüm. Merdivenlerin birinden yukarılara doğru tırmanan karmaşık bir koku vardı. Vaktimi bu kokunun kaynaklarını belirlemeye çalışarak geçirdim: parfüm, sigara, amonyak bazlı temizlik malzemeleri ve organik bir şey, belki bir zamanlar yenilebilir olan bir şey...

Joan isimli enerjik ve candan bir kadınla yaptığım ilk mülakat, daha çok form doldurma ve basit biyografik soruları

yanıtlamaktan ibaretti. Bir saat sonra yine Joan ve diş fırçası gibi kırçıllı bıyıkları olan, sarı incecik bir kutudan aldığı sigaraların biri bitmeden öbürünü yakan Harry Tapp isimli, asker tipli biriyle yine aynı odaya dönmüştüm. Adamın eskilere has o çatlak sesi, sağ elinin sararmış parmaklarını konuşurken hafifçe masada tıklatıp dinlediği sırada kıpırdatmadan tutuşu hoşuma gitti. Elli dakikalık süre içinde üçümüz benim için kurguladığımız bir karakter profili üstünde gizlice anlaştık. Profile göre başka uygun ilgi alanları da olan ama esasen matematikçi biriydim. Peki, nasıl olmuştu da üçüncülükle mezun olmuştum? Soruya bir yalanla, daha doğrusu çarpıtmayla karşılık verdim ve son yıl tüm iş yüküme rağmen aptallık ederek yazarlığa, Sovyetler Birliği'ne ve Soljenitsin'in eserlerine merak sardığımı söyledim. Ayrıldığım sevgilimin tavsiyesi üstüne eski bazı yazıların da üstünden geçmiştim; görüşlerimi dile getirdim ve Bay Tapp de ilgiyle dinledi. Üniversite sonrası için uydurduğum kişiliğimse tamamen Tony ile geçirdiğim yazdan türetilmişti. Başka kimim vardı ki? Bazen Tony'yi *ben* yaptım. Anlattığıma bakılırsa İngiliz kırsalına, daha çok da Suffolk'a ve budanmış, çok eski muhteşem bir ormana özel bir ilgim vardı. Orada gezinti yapmayı, sonbaharda Bolet mantarı toplamayı çok seviyordum. Joan, Bolet mantarını biliyordu. Tapp'in sabırsız bakışları altında birbirimize çabucak tarifler verdik. Joan, pançettayı hiç duymamıştı. Tapp bana şifrelemeyle ilgilenip ilgilenmediğimi sordu. Hayır, ama güncel gelişmelere karşı zaafım vardı. Güncel meseleler üstünden hızla geçtik; madencilerin ve liman işçilerinin grevi, Ortak Pazar, Belfast'taki kargaşa. Bir *Times* başmakalesinin diliyle konuştum, kulağa bilgili ve düşünceli gelen, kolayca itiraz edilemeyecek görüşler dile getirdim. Örneğin, "müsamahakâr toplum" konusuna geldiğimizde *The Times*'taki, bireylerin cinsel özgürlüğünün, güvenlik ve sevgi adına çocukların ihtiyaçlarıyla dengelenmesi gerektiği

görüşünü alıntıladım. Kim böyle bir fikre itiraz edebilirdi ki? Havaya girmeye başlamıştım. Bir de İngiliz tarihine olan merakım vardı. Harry Tapp yine dirildi. Hangi konuda? Muhteşem Devrim. Ah, işte bu gerçekten ilginçti! Daha sonra, bir soru daha: Entelektüel kahramanım kimdi? Churchill'den bir politikacı olarak değil, tarihçi olarak (onun "emsalsiz" Trafalgar hikâyesini özetledim), edebiyat dalında Nobel Ödülü kazanmış biri ve sonra da suluboya ressamı olarak söz ettim. Şu an özel bir koleksiyonda olduğunu düşündüğüm, çok az bilinen *Marakeş'te Bir Çatıda Çamaşır*'a oldum olası hayranlığım vardı.

Tapp'in söylediği bir şeyden ilham alarak kişisel portreme satranç merakını da ekledim, tabii üç yılı aşkın bir süredir oynamadığımdan söz etmeksizin. Tapp 1958'deki Zilber-Tal oyun sonunu bilip bilmediğimi sordu. Bilmiyordum ama ünlü Saavedra konumunu akla yatkın bir biçimde izah edebilirdim. Doğrusu hayatım boyunca o mülakatta olduğum kadar akıllı olmamıştım. *?Quis?*'deki makalelerimden beri de kendimden bu kadar memnun kalmamıştım. Üstüne konuşamayacağım neredeyse hiçbir konu yoktu. Herhangi bir konuyla ilgili bilgisizliğime belli bir ışıltı katabiliyordum. Sesim Tony'nin sesiydi. Bir üniversite hocası, bir devlet soruşturma kurulu başkanı, bir ilçe beyi gibi konuşuyordum. MI5'a katılmak mı? Ona liderlik etmeye hazırdım. Dolayısıyla odadan çıkmam söylendikten ve beş dakika sonra geri çağrılmamdan sonra Bay Tapp'in bana işi teklif etmeye karar verdiğini duymak sürpriz olmadı. Başka ne yapabilirdi ki?

Birkaç saniye ne dediğini algılayamadım. Algıladığımda ise dalga geçiyor ya da beni test ediyor sandım. Kıdemsiz yardımcı memur görevine getirilecektim. Memuriyette bunun en düşük konum olduğunu biliyordum. Başlıca görevlerim dosyalama, dizin oluşturma ve ilgili kütüphane işleriydi. Sıkı çalışarak ve zaman içinde yardımcı memurluğa yükse-

lebilirdim. O an fark ettiğim şeyin ifademe yansımasına izin vermedim; korkunç bir hata yapmıştım, ya da Tony korkunç bir hata yapmıştı. Veya bu gerçekten de bana uygun gördüğü bir cezaydı. "Ofiser" olarak, yani istihbaratçı olarak işe alınmıyordum. Ajan değildim yani, ön safta çalışmayacaktım. Sonuçtan memnun kalmış gibi davranarak çekinceyle sorularımı sordum ve Joan'a hayatın rutin gerçeğini doğrulattım; erkekler ve kadınlar farklı kariyer çizgilerini takip ediyordu ve sadece erkekler ajan olabiliyordu. Tabii, tabii, dedim. Elbette ki biliyordum bunu. Her şeyi bilen akıllı genç kadındım ne de olsa. Ne kadar yanlış bilgilendirildiğimi ya da canımın ne kadar sıkıldığını belli etmeyecek kadar gururluydum. Kendimi görevi coşkuyla kabul ederken buldum. Harika! Çok teşekkür ederim! İşe başlama tarihimi söylediler. Dört gözle bekliyorum! Ayağa kalktık ve Bay Tapp elimi sıktıktan sonra çıkıp gitti. Joan ise beni çıkışa götürürken Bay Tapp'in teklifinin olağan güvenlik inceleme işlemlerine tabi olduğunu açıkladı. Kabul edildiğim takdirde Curzon Street'te çalışacaktım. Resmi Sırlar Yasası'nı imzalamam gerekiyordu ve onun sıkı hükümlerine tabi olacaktım. Elbette, deyip durdum. Harika. Çok teşekkürler.

Binadan sıkkın ve karamsar bir ruh hali içinde çıktım. Joan'a "Hoşça kalın" demeden önce bile işi istemediğime karar vermiştim. Hakaret gibi bir şeydi, normal ücretin üçte ikisine, düşük pozisyonlu bir sekreterlik işiydi. Garsonluk yaparak, bahşişlerle birlikte iki katı para kazanabilirdim. İşleri onların olsundu. Bir not yazacaktım kendilerine; hayal kırıklığına uğramış da olsam bu kadarını yapacağımdan emindim. Koca bir boşluğa düşmüştüm, ne yapacağımı, nereye gideceğimi bilmiyordum. Cambridge'deki odanın kirasına verecek param azalıyordu. Bu durumda ailemin yanına dönerek yine aile kızı, yine çocuk olmaktan ve Piskopos'un kayıtsızlığı, annemin idare etme tutkusuyla yüzleşmekten

başka çarem kalmıyordu. Bundan da kötüsü, aniden bastıran aşk acısı nöbetiydi. Bir saatliğine Tony'nin rolüne bürünmek ve yaz anılarımızı kendi amacım uğruna talan etmek, ilişkiyi zihnimde yeniden canlandırmıştı. Yaşadığım kaybı her yönüyle anlamaya ikna ettim kendimi. Sanki uzun bir sohbet etmiştik de o aniden arkasını dönüp gitmiş, beni yokluğunun dayanılmaz acısıyla baş başa bırakmıştı. Onu özlüyor, hasretini çekiyor ve asla geri kazanamayacağımı biliyordum.

Great Marlborough Street boyunca tek başıma, ağır ağır yürüdüm. İş ve Tony aynı şeyin, –yazla birlikte gelen duygusal eğitimin– iki cephesiydi, ve o şey kırk sekiz saat içinde buhar olup gitmişti. O karısına ve üniversitesine dönmüştü, benimse dönecek hiçbir şeyim yoktu. Ne aşk ne de iş... Sadece yalnızlığın ürpertisi. Üstelik ıstırabım, Tony'nin bana düşman kesilmesinin anısıyla iç içe geçmişti. Büyük haksızlıktı bu! Yolun karşısına şöyle bir göz attığımda berbat bir tesadüf eseri kendimi Tony'nin bluzu satın aldığı Liberty's'in, taklit Tudor stili cephesine yaklaşırken buldum.

Oracıkta kendimi bırakmamaya gayret ederek hemen Carnaby Street'e döndüm ve kalabalığın arasına karıştım. Bodrum kattaki bir mağazadan gelen ağlamaklı gitar müziği ve silhat esansı aklıma kardeşimi ve evdeki sıkıntıları getirdi. Kaldırıma dizili upuzun askılarda "psychedelic" tişörtler ve Sergeant Pepper'ımsı püsküllü asker kıyafetleri asılıydı. Bireyselliklerini ifade etmek için çırpınan benzer kafadaki kalabalıkların emrine amade... Ne yapalım, keyfim yoktu işte... Regent Street'ten indim ve sola dönerek Soho'nun iyice içlerine ilerledim. Çöplerle, yiyecek artıklarıyla, kaldırımda ve oluklarda çamur olmuş ketçaplı burgerler, sosisliler ve kartonlarla, sokak lambalarının etrafına yığılı çöp torbalarıyla kirlenmiş sokaklarda yürüdüm. "Yetişkin" kelimesi kırmızı neonla dört bir yanda ışıldıyordu. Pencerelerde taklit kadife pervazlar üstünde çeşitli şeyler vardı: kırbaçlar, dildo-

lar, erotik yağlar ve bir çivili maske... Deri ceketli şişman bir adam, striptiz kulübü çığırtkanı belki, bir kapı eşiğinden kulağa "Oyuncak!" gibi gelen anlaşılmaz bir sözcükle seslendi bana. "Oy!" demişti belki de! Biri bana ıslık çaldı. Kimseyle göz göze gelmemeye çalışarak adımlarımı hızlandırdım. Hâlâ Lucy'yi düşünüyordum. Buraları onunla bağdaştırmak haksızlıktı ama kız kardeşimin tutuklanmasına ve hamile kalmasına neden olan yeni özgürlük ruhu aynı zamanda bu dükkânlara da (şunu da eklemeliyim ki, benim kendimden büyük bir adamla ilişkime de) izin çıkarmıştı. Lucy bana defalarca geçmişin sırtımızda bir yük olduğunu, artık her şeyi yerle bir etmenin vakti geldiğini söylemişti. Pek çok kişi onun gibi düşünüyordu. Hırpani, lakayt bir başkaldırı vardı havada. Ama ben Tony'nin sayesinde, Batı medeniyetinin, kusurlarıyla da olsa bugünlere ne zahmetlerle getirildiğini biliyordum. Hatalı yönetimin acısını çekmiştik, özgürlüklerimiz de eksiksiz sayılmazdı ama yine de dünyanın bu cephesinde yöneticilerimiz artık mutlak güç sahibi değildi ve vahşilik büyük oranda bireysel ilişkilere indirgenmişti. Soho sokaklarında ayaklarımın altında neler olursa olsun, bizler her halükârda kendimizi pisliğin üstüne çıkarmıştık. Katedraller, parlamento, sanat eserleri, hukuk mahkemeleri, kütüphaneler ve laboratuarlar... Yerle bir edilemeyecek kadar değerliydi hepsi.

Kim bilir belki Cambridge yüzünden, bunca eski yapının ve bahçenin, zamanın taşa nasıl insaflı davrandığını görmenin yarattığı toplu etki yüzünden, belki de sadece gençlik cesaretinden yoksun, temkinli ve kuralcı oluşumundan dolayı, bu hiç de muhteşem olmayan devrim bana göre değildi. Her şehirde bir seks dükkânı istemiyordum, kardeşiminki gibi bir hayat istemiyordum, tarihin ateşe verilmesini istemiyordum. Mesele yolculuğa geldiğinde? Tony Canning gibi medeni bir adamla yola çıkmak istiyordum, yasaların ve kurumların

önemini kanıksamış ve sürekli onların nasıl geliştirilebileceğini düşünen bir adamla... Ah, bir de o *benimle* yola çıkmak isteseydi. Bu kadar aşağılık olmasaydı...

Beni Regent Street'ten Charing Cross Road'a götüren yarım saat, bir yandan da kaderimi hazırladı. Sonunda fikrimi değiştirdim ve işi kabul etmeye, hayatıma düzen, amaç ve biraz da bağımsızlık katmaya karar verdim. Bu kararda bir nebze mazoşistlik de vardı belki. Ne de olsa reddedilmiş bir âşık olarak ofis hizmetçiliğinden fazlasını hak etmiyordum. Hem ortada başka bir teklif de yoktu. Cambridge'i ve onun Tony ile bağlantısını geride bırakarak kendimi Londra'nın kalabalıklarında kaybedebilirdim. Zevk veren bir trajiklik vardı bunda. Aileme Sağlık ve Sosyal Hizmetler'de iyi bir devlet memurluğu işine girdiğimi söyleyecektim. Daha ileride böyle bir gizliliğe gerek olmadığı ortaya çıktıysa da, o anda onları yanıltma fikri bana heyecan vermişti.

O öğleden sonra kiralık odama döndüm, ev sahibine çıkacağını bildirdim ve odamı toplamaya başladım. Ertesi gün tüm eşyalarımla birlikte katedral yakınındaki evime döndüm. Annem benim adıma çok sevindi ve bana sevgiyle kucak açtı. İlginçtir ki Piskopos da bana yirmi sterlinlik bir banknot verdi. Bundan üç hafta sonra Londra'daki yeni hayatıma başladım.

Günün birinde Genel Müdür olacak bekâr anne Millie Trimingham'ı tanıyor muydum? İnsanlara bir zamanlar MI5'ta çalıştığını söylemenin serbest olduğu sonraki yıllarda sıkça duyduğum bir soruydu bu. Bu soru beni rahatsız ettiyse, nedeni, başka bir soruyu gizlediğinden şüphelenmemdi: Onca Cambridge bağlantımla neden ben de o kadar yükselememiştim? Teşkilata Trimingham'dan üç yıl sonra katılmıştım. Onun açtığı, biyografisinde de anlattığı yoldan ilerlediğim de doğruydu: Mayfair'deki aynı kasvetli bina, uzun, ince,

loş odadaki aynı eğitim bölümü, hem anlamsız hem de ilgi çekici aynı işler... Fakat ben 1972'de başladığımda, Trimingham yeni kızlar arasında çoktan efsane olmuştu. Unutmayalım ki bizler o sırada yirmili yaşlarımızın başlarındaydık, o ise otuzlu yaşlarında. Yeni arkadaşım Shirley Shilling göstermişti bana onu. Trimingham tek kolunun altına kıstırdığı dosyalarla kirli bir pencerenin aydınlattığı koridorun sonunda, yüksek makamın bulutlu zirvelerine ait gibi görünen, kim olduğu bilinmez bir adamla önemli bir görüşme içindeydi. Rahat bir hali vardı, adamın neredeyse dengi gibiydi. Üstelik besbelli espri yapabilecek konumdaydı. Karşılığında gürültülü bir kahkaha aldı ve adam, şu zekâna dizgin vur, yoksa hayatımı imkânsız hale getireceksin, dercesine elini bir an onun koluna koydu.

Trimingham biz yeni gelenler tarafından beğeniliyordu çünkü dosyalama sistemini ve Kayıt Dairesi'nin inceliklerini hızla kavrayıp iki aydan kısa süre içinde yükseldiğini duymuştuk. Kimileri birkaç hafta, hatta birkaç gün içinde diyordu. Giydiği kıyafetlerde, Teşkilat adına kanunsuz ücra bir köşesinde çalıştığı Pakistan'dan satın aldığı otantik giysilerde, parlak desenler ve şallarda, bir miktar başkaldırı olduğunu düşünüyorduk. Kendimize söylediğimiz buydu. Oysa ona sormalıymışız. Seneler sonra biyografisinden İslamabad ofisinde büro işleri yaptığını öğrendim. MI5'ta kadın mezunların daha iyi bir gelecek için mücadele ettiği o yılki Kadın Ayaklanması'nda da rolü var mıydı, hâlâ bilmiyorum. Kadınlar da tıpkı erkek deskofiserler gibi ajanları kendileri yönetebilmek istiyorlardı. Tahminimce Trimingham bu hedeflere yakınlık göstermiş ama kolektif eylemler, konuşmalar ve resmi kararlardan uzak durmuştu. "Ayaklanma" kelimesi bizim bölüme neden hiç ulaşmadı, bilemiyorum. Belki fazla kıdemsiz görülüyorduk. Teşkilatı yavaş yavaş değiştiren esas şey çağın ruhuydu ama ilk patırtıyı koparan, kadınlar koğuşunun

tavanına ilk deliği açan Trimingham'dı. Ve bunu sessizce, incelikle yaptı. Geriye kalanlarımız onun ardından gürültüyle tırmandık. Ben sonunculardan biriydim. Trimingham'ın eğitim bölümünden nakli ise yeni ve zorlu gelecekle –IRA terörü– yüzleşmesi için yapıldı, bu arada onun ardından gelen çoğumuz bir süre daha olduğumuz yerde oyalanarak Sovyetler Birliği'yle eski savaşları yapmaya devam ettik.

Zemin katın büyük bir bölümü Kayıt Dairesi'ne ayrılmıştı. Üç yüzden fazla seçkin sekreterin piramit köleleri gibi var güçleriyle çalışarak istek dosyalarını kayda geçirdiği, binanın dört bir yanındaki deskofiserlere götürdüğü ya da dağıttığı ve gelen evrakları sıraya dizdiği koca bir bellek bankasıydı burası. Sistemin öyle iyi çalıştığı düşünülüyordu ki bilgisayar çağına rağmen uzun süre varlığını sürdürdü. Son kaleydi orası, kâğıdın nihai tiranlığıydı. Nasıl askerliğe başlayan biri patates soyarak ve tören alanını diş fırçasıyla ovarak yeni hayatını kucaklamaya zorlanırsa ben de ilk birkaç ayımı Büyük Britanya Komünist Partisi'nin bölgesel şubelerinin üye listelerini oluşturarak ve o güne dek hesaba katılmamış olanlar için dosya açarak geçirdim. Esas ilgilendiğim konu Gloucestershire'dı. (Kendi döneminde Trimingham'ın konusu ise Yorkshire'dı.) İlk ayımda Stroud'da bir ilköğretim okulunun müdürü için dosya açtım. Adam Temmuz 1972'de bir cumartesi akşamı bölge şubesinin bir açık toplantısına katılmıştı. İsmini yoldaşlar arasında dolaştırılan bir kâğıda yazmıştı ama sonrasında katılmaktan vazgeçmiş olmalıydı. Bize ulaştırılan kayıt listelerinin hiçbirinde adı yoktu. Ama ben ona yine de dosya açmaya karar verdim çünkü genç zihinleri etkileyebilecek bir konumdaydı. Kendi inisiyatifimle yapmıştım bunu, ilk inisiyatifim. Adamın ismini –Harold Templeman– ve doğum yılını da bu yüzden hatırlıyorum. Templeman günün birinde okul müdürlüğünden ayrılarak (henüz kırk üç yaşındaydı) hakkında gizli bilgi talep edilmesine ne-

den olacak bir işe başvurmaya karar verse, güvenlik araştırması yapan kişi bu dosyaya ulaşacaktı. Templeman o temmuz akşamı yüzünden sorgulanacaktı (ne de olsa gördüklerinden etkilenmiş olmalıydı) ya da başvurusu geri çevrilecekti ve nedenini asla bilemeyecekti. Mükemmel. En azından teoride. Bir dosya için nelerin kabul edilebilir materyaller olduğunu belirleyen zahmetli protokolleri henüz öğrenme aşamasındaydık. 1973'ün ilk aylarında böyle kapalı ve kendi içinde işleyen bir sistem, amaçsız olsa da, konforlu bir şeydi benim için. O odada çalışan on iki kişi olarak hepimiz Sovyet Merkez'den idare edilen hiçbir ajanın Büyük Britanya Komünist Partisi'ne katılarak kendini bize ifşa etmeyeceğini gayet iyi biliyorduk. Ama benim umurumda değildi.

İşe giderken hep mesleğimle gerçeklik arasındaki uçsuz bucaksız ayrılığı düşünüyordum. MI5'ta çalıştığımı (başka kimseye söyleyemediğim için) kendime söyleyebiliyordum. Kulağa fena gelmiyordu. Ülkesi için payına düşeni yapmayı arzulayan o solgun, küçük kızı düşününce şimdi bile içimde bir heyecan uyanıyor. Fakat dışarıdan bakıldığında başka pek çoklarıyla birlikte kalabalığa karışmış herhangi mini etekli bir kızdan farkım yoktu. Binlercemiz günlük istihkakımız gibi gördüğümüz çöpün, toz toprağın ve berbat kokulu yeraltı rüzgârlarının yüzlerimizi dövdüğü, saçımızı yeniden şekillendirdiği Green Park aktarmasının pis bağlantı tünellerine doğru akıyorduk. (Londra şu an çok daha temiz.) İşe vardığımda ise hâlâ bir ofis kızıydım; başkentte yüz binlerce benzeri olan dumanlı bir odada dimdik oturmuş, dev Remington'ın başında yazı yazan, dosya getiren, erkek el yazısını çözmeye çalışan, öğle yemeğinden telaşla dönen bir kız. Hatta ofis kızlarının çoğundan az kazanıyordum. Üstelik Tony'nin bana bir zamanlar okuduğu Betjeman şiirindeki "çalışan kız" gibi ben de iç çamaşırımı kiralık odamın el lavabosunda yıkıyordum.

En düşük kademeden ofis memuru olarak kesintilerden sonra elimde kalan ilk haftalık maaşım, o ciddiyetsiz, ham, sahte havasını henüz yitirmemiş tuhaf ondalık para birimiyle, on dört sterlin otuz peniydi. Haftada dört sterlin kiraya ödüyordum, fazladan bir sterlin de elektriğe. Yol masrafım bir sterlinin üstündeydi ve geriye yemek ve diğer her şey için sekiz sterlin kalıyordu. Bu ayrıntıları şikâyet amacıyla değil, Cambridge'de bir zamanlar romanlarını hızla okuyup bitirdiğim Jane Austen ruhuyla anlatıyorum. İnsan gerçek ya da kurgusal bir karakterin iç yaşamını, o karakterin mali durumunu bilmeden nasıl anlar? *Londra, North West One, St Augustine'deki ufacık pansiyona yeni yerleşmiş olan Bayan Frome'un yılda bin sterlinden az parası ve sıkıntıdan ağırlaşmış bir yüreği vardı.* Haftadan haftaya durumumu idare ediyordum ama kendimi hiç de görkemli bir gizli dünyanın parçası gibi hissetmiyordum.

Yine de gençtim ve kalp sıkıntısını günün her ânında muhafaza etmek beni aşıyordu. Öğle arasında ve akşamları çıktığımda bana yoldaşlık eden kişi, dostum Shirley Shilling'di. Eski moda garantili para biriminden seçilmiş bu aliterasyonlu ismi, dolgun ve çarpık gülümseyişinden ve demode eğlence zevkinden de bir şeyleri yakalamıştı. Shirley'nin başı daha ilk haftadan "lavaboda uzun kaldığı" için, sigaraları art arda tüttüren gözetmen Bayan Ling'le derde girmişti. Aslında o gün Shirley akşamki parti için kendine elbise almak üzere onda ofisten çıkmış, koşarak Oxford Street'teki Marks & Spenser'a gitmiş, aradığını bulmuş, denemiş, sonra bir büyük bedenini denemiş, parasını ödemiş, otobüsle geri dönmüştü... Yirmi dakika içinde. Bu işi öğlene bırakamazdı çünkü öğlen ayakkabı bakmayı planlıyordu. Shirley dışında hiçbirimiz bu kadarına cesaret edemezdik.

Ne gözle mi bakıyorduk ona? Son birkaç yılda köklü bazı kültürel değişimler yaşanmıştı ama bunlar kimseyi "sosyal antenlerinden" yoksun bırakmamıştı. Shirley birkaç kelime

eder etmez mütevazı bir hayattan geldiğini hepimiz anlamıştık. Babasının Ilford'da Bedworld denen bir yatak ve kanepe mağazası vardı. Okulu dev bir mahalli meslek lisesiydi, üniversitesi ise Nottingham. Ailesinde on altı yaş üstü okula devam etmiş ondan başka kimse yoktu. MI5 o sırada daha açık bir personel alım politikası sergilemek istiyordu zaten ama Shirley gerçekten istisnai birisiydi. Hepimizin iki katı hızlı daktilo yazabiliyordu, –insan yüzleri, dosyalar, konuşma, prosedür– hafızası bizden kuvvetliydi, cesur ve ilginç sorular soruyordu. Kızlardan kalabalıkça bir azınlığın onu beğenmesi, içinde yaşadığımız dönemin bir göstergesiydi. Cockney'ye kaçan aksanında modern cazibeden bir şeyler vardı, sesi ve tavırları bize Twiggy'yi, Keith Richards'ı ya da Bobby Moore'u çağrıştırıyordu. Hatta erkek kardeşi Wolverhampton Wanderers'ın B takımındaydı. Şunu da ister istemez öğrendik ki bu kulüp yeni başlayan UEFA Kupası'nda o yıl finale yükselmişti. Egzotikti Shirley, yepyeni, özgüvenli bir dünyayı temsil ediyordu.

Bazı kızlar onu küçük görüyordu ama hiçbirimiz onun kadar hayatın içinden ve sıkı tipler değildik. On beş yıl önce sonlandırılmış bir uygulama olmasa, bölümde çoğumuz Kraliçe Elizabeth karşısında sosyeteye takdimi yapılabilecek kızlardandık. Birkaçımız aktif ya da emekli memurların kızları ya da yeğenleriydi. Üçte birimiz köklü üniversitelerden mezundu. Tek tip tonlamayla konuşurduk, sosyal özgüven sahibiydik ve hafta sonu yazlıklarda yoklama alınsa hepimiz geçerdik. Ancak tarzımızda bir özür havası, içimizde hep nezaket dolu bir hürmet dürtüsü vardı, özellikle de kıdemli memurlardan, eski kolonyal tiplerden biri loş odamıza uğradığında. O durumda çoğumuz (kendimi hariç tutuyorum tabii) öne eğilen bakışların, itaatkâr yarım gülüşlerin kadınları olurduk. Yeni katılanlar arasında dile getirilmeyen, alttan alta bir "iyi aileden gelen münasip koca" arayışı vardı.

Buna karşılık Shirley özre gerek duymaksızın yüksek sesliydi, evlenme havasında olmadığı için de herkesin gözünün içine bakardı. Kendi anekdotlarına gürültülü kahkahalar atmak gibi bir becerisi ya da zaafı vardı. Nedeni bana göre kendini komik bulması değil, hayatın kutlanması gerektiğine inanması ve başkalarının da buna katılmasını istemesiydi. Gürültücü insanlar, özellikle de gürültücü kadınlar, daima düşman edinirler. Shirley'nin de ondan tüm kalpleriyle nefret eden bir iki düşmanı vardı ama genelde çoğumuzun kalbini fethetmişti; özellikle de benimkini. Tehditkâr bir güzelliğinin olmaması da belki işine yarıyordu. İriydi, en az on beş kilo fazlası vardı, ben otuz sekiz bedenken o kırk dörttü ve bir de kendisinden "narin" diye söz etmemizi isterdi. Sonra da kahkahayı basardı. Yuvarlak, tombulumsu çehresini kurtaran, hatta güzelleştiren şey, çok nadir dingin oluşuydu, o derece canlıydı. En hoş özelliği doğal kıvırcıklığa sahip siyah saçı, burun kemerinin üstündeki soluk çilleri ve gri-mavi gözlerinin oluşturduğu sıra dışı kombinasyondu. Gülümsemesi de hafifçe sağa çeker ve ona tam olarak adlandıramadığım bir ifade kazandırırdı. *Uçarı* ile *"kalk gidelim"* arası bir ifade. Kısıtlı koşullarına rağmen Shirley teşkilatta hepimizden eskiydi. Üniversiteden sonraki yıl otostopla tek başına İstanbul'a gitmiş, kan verip karşılığında aldığı parayla motosiklet satın almış, bacağını, omzunu ve dirseğini kırmış, Suriyeli bir doktora âşık olmuş, kürtaj yaptırmış ve yemek pişirme karşılığı özel bir yatla Anadolu'dan İngiltere'ye dönmüştü

Fakat benim bakış açımdan bu maceraların hiçbiri, yanından eksik etmediği defteri kadar egzotik değildi; sırt kısmına kısa bir kurşunkalem sıkıştırılmış, çocuksu, pembe naylon kaplı bir defter. Shirley oraya ne yazdığını bir süre söylemediyse de bir akşam Muswell Hill'deki bir pub'da, insanlardan duyduğu "akıllı, komik ya da aptalca şeyleri" yazdığını itiraf etti. Ayrıca "hikâyeler hakkında hikâyecikler", bazen de sa-

dece "düşünceler" yazıyordu. O defter her zaman elinin altındaydı ve konuşmanın orta yerinde bir şeyler yazardı. Ofisteki kızlar bu konuda onunla dalga geçerlerdi, bense daha kapsamlı yazarlık hevesleri var mı diye merak ederdim. Ona okuduğum kitaplardan bahsederdim. Beni kibarca, hatta dikkatle dinlediği halde hiçbir zaman fikrini söylemezdi. Herhangi bir şey okuduğundan da emin değildim. Ya öyleydi, ya da büyük bir sır saklıyordu.

Shirley benim bir buçuk kilometre kadar kuzeyimde, gürültülü patırtılı Holloway Road'a bakan üçüncü kattaki küçücük bir odada yaşıyordu. Tanışmamızı takip eden bir hafta içinde akşamları buluşmaya başlamıştık. Çok geçmeden dostluğumuza ofiste "Laurel ve Hardy" adının layık görüldüğünü öğrendim. Yapılan gönderme bu tür komediye olan merakımızdan değil, ebatlarımız arasındaki farktan kaynaklanıyordu. Takma addan Shirley'ye hiç bahsetmedim. Shirley pub'lar –tercihen de müzikli ve gürültülü olanları– dışında herhangi bir yerde gece eğlenmeyi hayal edemiyordu. Mayfair civarındaki yerlere hiç merakı yoktu. Ben de bu sayede Camden, Kentish Town ve Islington çevresindeki pub'ların insan ekolojisini, adap ve yozlaşma derecelerini birkaç ay içinde öğrendim.

İlk çıkışımızda Kentish Town'daki bir İrlanda pub'ında korkunç bir kavgaya şahit olduk. Filmlerde çeneye atılan yumruk bayağı görünen bir şeydir ama gerçek hayatta izlemesi olağanüstüydü. Gerçi çıkan ses, kemiklerin çatırtısı, hiç de öyle boğuk ve ıslak değildi. Karşımızdaki manzara korunaklı büyümüş bir kadının gözlerine akıl almaz derecede pervasız görünüyordu. Gündüzleri inşaat firması Murphy için kazma sallayan o yumrukların bir surata kazık çakışı, misillemeye, olasılıklara, hayatın kendisine karşı tüm o aldırışsızlığı... Olayı bar taburelerimizden izledik. Bir şeyin havada bir eğri çizerek bira sifonu kolunun yanından geçtiğini gördük:

bir düğme ya da bir diş. Başkalarının da karışmasıyla birlikte bol miktarda bağırış çağırış oldu ve bileğinin hemen üstünde bir kadüse dövmesi olan, kendisi de inşaat ustası görünümlü barmen bir yere telefon açtı. Shirley hemen kolunu omzuma doladı ve beni kapıya doğru ittirdi. Eriyen dondurmalı, kolalı romlarımız geride, barın tezgâhında kalmıştı.

"Polis geliyor, görgü tanığı isteyebilirler. Gitsek iyi olur." Sokağa çıktığımızda Shirley'nin mantosu aklımıza geldi. "Aman, boş ver" dedi Shirley, elini sallayarak. Yürümeye başlamıştı bile. "Nefret *ediyom* zaten o mantodan."

Geceleri çıktığımızda erkek arayışında değildik. Onun yerine bolca sohbet ediyor, ailelerimizden, o güne kadarki hayatımızdan söz ediyorduk. O, Suriyeli doktorunu anlatıyordu, bense Jeremy Mott'u (ama Tony Canning'i değil). Ofis dedikodusu, bizim gibi çiçeği burnunda alt düzey personel için bile katiyetle yasaktı, talimatlara uymaksa bir gurur meselesiydi. Üstelik ben Shirley'nin şimdiden benden daha önemli işler yaptığı izlenimine kapılmıştım. Sormak münasebetsizlik olacaktı. Pub sohbetimiz bölündüğünde, yanımıza erkekler yaklaştığında benim için geliyorlar ama sonunda Shirley'yi alıyorlardı. Shirley kontrolü ele geçirirken, ben sessizce yanında oturmaktan memnun oluyordum. Erkekler onun şakalarını ve kahkahalarını, yaptıkları iş ve geldikleri yer hakkındaki akıllı hoşsohbet soruları bir türlü aşamazlar, bir iki tur rom-kola ianesinin ardından geri çekilirlerdi. O günlerde turistlerin henüz keşfetmediği Camden Lock civarı hippi pub'larında uzun saçlı erkekler bize yazarken, içlerindeki kadın ruhu, kolektif bilinçdışı ve Venüs geçişi türünden boş lakırdılarda daha bir sinsi ve ısrarcıydı. Ben kardeşimi anımsatan bu sohbetlerden kaytarırken, Shirley söylediklerini anlamadan gösterdiği samimiyetiyle onları geri püskürtüyordu.

Müzik için şehrin o yakasına gidiyor, sonra çeşitli yerler-

de içerek Parkway üstündeki Dublin Castle'a doğru ilerliyorduk. Shirley'nin rock and roll'a karşı erkeksi bir merakı vardı. Yetmişlerin başlarında en iyi gruplar pub'larda, genellikle de hangar gibi geniş Viktoryen işletmelerde çıkarlardı. Ben de kendimi şaşırtarak, bu ateşli ve yapmacıksız müziğe karşı geçici bir merak geliştirdim. Kaldığım oda sevimsiz bir yer olduğu için, akşamları roman okuma dışında yapacak bir şey bulduğuma memnundum. Birbirimizi daha iyi tanıdığımız dönemde bir akşam Shirley ile idealimizdeki erkeği konuştuk. O bana kendi hayalini anlattı: boyu bir seksenden biraz uzun, sıska, içe dönük, kot pantolonlu, siyah tişörtlü, kısa saçlı ve çökük yanaklı bir adam. Boynunda da gitarı var. Canvey Island ile Shepherd's Bush arasındaki pub'ları gezdiğimiz sırada bu arketipin en az yirmi versiyonunu görmüştük. Bees Make Honey'yi (benim favorim), Roogalator'ı (onun favorisi) ve Dr. Feelgood'u, Ducks Deluxe'ü, Kilburn'ü ve High Roads'u dinledik. Elimde bir bardak birayla, kulaklarım gürültüden çınlayarak, terli kalabalığın arasında dikilmek hiç bana göre değildi. MI5'ın "düzcinsel" gri dünyasından gelen baş düşmanlar olduğumuzu bilseler, etrafımızdaki karşı-kültür kalabalığının nasıl dehşete kapılacağını düşünmek bana masum bir zevk veriyordu. Laurel ve Hardy; iç güvenliğin yeni "baskın birlikleri".

4

1973 kışının sonlarına doğru annemin adresime yönlendirmesiyle, eski dostum Jeremy Mott'tan bir mektup aldım. Jeremy Edinburgh'daydı, doktora çalışmalarından ve iddiasına göre her biri sorunsuz ve kahırsız biten yarı-gizli ilişkilerden ibaret yeni hayatından hâlâ memnundu. Mektubu hıncahınç dolu, kokuşmuş bir taşıtta kendime oturacak yer bulmayı başardığım ender sabahlardan birinde işe giderken okudum. Asıl önemli paragraf, ikinci sayfanın ortalarında başlıyordu. Jeremy için bu muhtemelen ciddi bir dedikodudan öte bir şey değildi.

> Hocam Tony Canning'i hatırlarsın. Bir defasında çay içmeye ofisine gitmiştik. Geçen eylülde karısı Frieda'dan ayrılmış. Otuz yılı aşkın bir evlilikleri vardı. Bir açıklama yapmamışlar. Üniversitede dolaşan dedikodulara göre Canning, Suffolk'taki kulübesinde genç bir kadınla görüşüyormuş. Ama ayrılma sebebi bu değilmiş. Söylenene göre Canning kızı da bırakmış. Geçen ay bir arkadaşımdan mektup aldım. Bizzat Okul Başkanı'nın ağzından duymuş. Meğer üniversitede herkes bilirmiş de kimsenin aklına bana söylemek gelmemiş. Canning hastaymış. Neden söylenmez ki bu? Bayağı ağır bir hastalıkmış ve

tedavi için de geç kalınmış. Ekimde üniversiteden ayrılıp Baltık Denizi'nde bir adaya yerleşmiş, orada küçük bir ev kiralamış. Adanın yerlisi bir kadın bakıyormuş ona. Gerçi kadın kâhyalıkla kalmıyor olabilirmiş. Canning sonlara doğru başka bir adadaki, küçük bir hastaneye yatırılmış. Oğlu ziyaretine gelmiş orada, Frieda da. Şubatta *The Times*'taki ölüm ilanını görmemişsindir herhalde. Görsen haber verirdin. Adamın savaşın sonlarına doğru Özel Operasyonlar İdaresi'nde (ÖOİ) çalıştığını hiç bilmiyordum. Bayağı da bir kahramanmış meğer. Gece paraşütle Bulgaristan'a inmiş, bir pusuda göğsünden ciddi yaralanmış. Kırklı yaşlarının sonlarında da dört yıl MI5'ta çalışmış. Ah şu babalarımızın nesli... Hayatları bizimkinden ne kadar daha anlamıymış, değil mi? Tony bana müthiş iyi davranmıştı. Keşke biri haber verseydi. En azından yazardım ona. Sen gelip biraz neşelendirsene beni... Mutfağın yanında küçük, tatlı bir odam var. Daha önce de söylemiştim galiba.

Neden söylenmez ki bu? Kanser. Yetmişlerin başlarında bu kelimeyi kısık sesle söyleme günleri yeni yeni sona eriyordu. Bir utançtı kanser, hastanın utancı. Bir çeşit başarısızlıktı, bir lekeydi. Etin değil, kişiliğin çirkin bir kusuruydu. O günlerde olsa eminim Tony'nin açıklama yapmadan uzaklaşmasını, korkunç sırrını alıp soğuk denizlerin kıyısında kışı geçirmesini yadırgamazdım. Çocukluğunun o kum tepeleri, sert rüzgârları, ağaçsız bataklıkları... Ve işte üstünde kabanıyla, utancından, çirkin sırrından, giderek artan uyku ihtiyacından omuzları çökmüş, bomboş sahilde yürüyen Tony. Gelgit dalgası gibi bastıran uyku. Elbette ki yalnız olmak isteyecekti. Eminim bunların hiçbirini sorgulamazdım. Beni etkileyen ve şoke eden işin planlama kısmıydı. Bluzumu çamaşır sepetine atmamı söylemesi, sonra da peşine takılıp son ayla-

rında ona zorluk çıkarmamı önlemek için, kendini bana iğrenç göstererek, söylediği şeyi unutmuş gibi yapması... Her şey bu kadar ayrıntılı olmak zorunda mıydı? Ya da bu kadar gaddarca?

İşe dönerken duygusal muhakememin ondan üstün olduğunu düşündüğümü anımsayarak kızardım. Kızardıktan hemen sonra da ağlamaya başladım. Kalabalık metroda yanımda duran yolcular başlarını başka tarafa çevirdiler. Tony, gerçek hikâyeyi öğrendiğimde geçmişin ne kadar önemli bir kısmını kafamda yeniden yazmak zorunda kalacağını biliyordu. İşte o zaman onu affedeceğim düşüncesiyle biraz avunmuş olmalıydı. Ne acı... Peki ama neden ölümünden sonra okunmak üzere bir açıklama sunan, aramızdaki şeyi yâd eden, bir veda eden, varlığımı görmezden gelmeyen, bana tutunabileceğim ve yaşadığımız son sahnenin yerine koyabileceğim herhangi bir şey veren bir mektup bırakmamıştı? Öğrendiklerimden sonra haftalar boyu bu tür bir mektup varsa ona "kâhya" kadın veya Frieda tarafından el konulmuş olabileceği şüphesiyle kendime eziyet ettim.

Sürgündeki Tony hayalimde yorgun adımlarla ıssız kumsallarda yürüyordu; gamsız yıllarını paylaştığı oyun arkadaşı/kardeşinin yokluğunda –Terence Canning Normandiya Çıkarması'nda ölmüştü–, üniversitesinin, dostlarının, karısının yokluğunda... Her şeyden öte de benim yokluğumda. Oysa Frieda tarafından bakılabilirdi, kulübesinde ya da evdeki yatak odasında kitaplarıyla, dostlarının ziyaretiyle ve oğluyla baş başa olabilirdi. Ben bile eski öğrencisi kılığında bir şekilde onu görmeye gidebilirdim. Çiçekler, şampanya, aile ve eski dostlar, eski fotoğraflar... İnsanlar ölümleri için bu tür ayarlamalar yapmaya çalışmazlar mıydı? En azından, nefes almakta zorlanmıyor, acı içinde kıvranmıyorlarsa ya da korkuyla yerlerinden kıpırdayamaz halde değillerse?

Bunu izleyen haftalar içinde sayısız ânı zihnimde yeniden

canlandırdım. Sabrımı zorlayan o ikindi uykuları, sabahları bakmaya katlanamadığım o griye çalan çehre? O günlerde, elli dört yaşına gelince insanın ister istemez böyle olduğunu düşünmüştüm. Bir konuşmamızı özellikle sıkça hayalimde canlandırıyordum: yatak odasında çamaşır sepetinin yanı başında bana İdi Amin'i ve sürgün edilen Ugandalı Asyalıları anlattığı birkaç saniyeyi... Zamanında ses getiren bir olaydı bu. Zalim diktatör vatandaşlarını ülkeden sürüyordu, sürülenlerin Britanya pasaportu vardı ve Ted Heath yönetimi, bulvar gazetelerinde kopan kıyameti göz ardı ederek, hoşgörülü bir yaklaşımla bu kişilerin ülkeye yerleşmelerine izin verilmesi gerektiğinde diretiyordu. Tony de aynı görüşteydi. Fakat sonra konuşmasına ara vermişti ve nefes bile almadan çabucak "Sepete, benimkinin yanına at. Yakında döneceğiz nasılsa" demişti. İşte bu kadar, ev işiyle ilgili basit bir talimat. Ardından konuşmasına kaldığı yerden devam etmişti. Vücudunun iflas etmeye başladığı ve planlarının şekillendiği bir dönemde, ne kadar yaratıcı bir müdahaleydi. Amaca ulaşmak için fırsatını kolla ve yakaladığın anda faydalan. Ya da sonrasında bir şeyler düşünüp uygula. Belki de bu, bir numaradan çok, Özel Operasyonlar'da kaptığı bir zihin alışkanlığıydı. Bir meslek sırrıydı. Bir araç, bir aldatmaca olarak çok akıllıca yönetilmişti. Tony beni başından atmıştı, ben de peşinden gidemeyecek kadar incinmiştim. O günlerde, dağlardaki kulübede geçirdiğimiz aylarda, ona gerçekten âşık olduğumu sanmıyorum. Ama ölümünü öğrendikten sonra kısa sürede kendimi aksine ikna ettim. Yaptığı numara, kalkıştığı kandırmaca, herhangi bir evli erkeğin aşk ilişkisinden çok daha aldatıcıydı. Sırf bu sebepten, tüm yaptıklarına rağmen hayranlık duydum ona. Ama yine de tam olarak affedemedim.

The Times'ın eski kopyalarının arşivlendiği Holborn halk kütüphanesine gittim ve ölüm ilanlarına baktım. Aptal gibi önce kendi adımı arayarak tarama yaptım, sonra

baştan aramaya başladım. Ve işte karşımda, birkaç sütunda koca bir hayat duruyordu. Üstelik fotoğraf bile yoktu. Oxford, Marlborough'da Dragon School, ardından Balliol, Guards, Batı Çölü'nde faaliyet, beklenmedik bir boşluk, sonra da Jeremy'nin anlattığı gibi ÖOİ. Ve 1948'den itibaren dört yıl Güvenlik Servisi. MI5'ta iyi bağlantıları olduğunu bildiğim halde Tony'nin savaşı ve savaş sonrası hakkında ne kadar da meraksız davranmıştım. Ölüm ilanı ellilerden sonrasını kısa geçmişti: gazetecilik, kitaplar, kamu hizmeti, Cambridge, ölüm.

Sonuçta benim için hiçbir şey değişmedi. Bir yandan gizli kederimin küçük mabedine itina gösterirken, bir yandan da Curzon Street'te çalışmaya devam ettim. Mesleğimi benim adıma Tony seçmiş, bana ormanını, mantarlarını, fikirlerini, hayatın içinden biri olma özelliğini ödünç vermişti. Ama elimde ne bir kanıt ne bir yadigâr ne bir fotoğrafı ne de bir mektubu vardı. Görüşmelerimizi telefonla ayarladığımız için, not yazılı bir kâğıt parçası bile yoktu. Ondan ödünç aldığım kitapların hepsini itinayla iade etmiştim. Tek bir tanesi hariç; R. H. Tawney'nin *Din ve Kapitalizmin Yükselişi*. Onu her yerde aradım ve aynı yerlere çaresizlikle tekrar tekrar baktım. Güneşten solmuş yeşil bir kapağı, yazar isminin baş harflerini çembere alan bir fincan lekesi ve kapak içinde görkemli ve buyurgan mor mürekkeple yazılmış "Canning" yazısı vardı. Ayrıca neredeyse her sayfada Tony'nin kurşunkalemle kenar notları yer alıyordu. Ne kadar değerli şeyler... Ama tahminimce Jesus Green'deki odamdan taşındığım sırada, kitaplara mahsus o anlaşılmaz sebepten dolayı kaybolup gitmişti. Geriye kalan yadigârlar, çok daha sonralara ait, öylesine verilmiş bir kitap ayracı ve de işimdi. Beni Leconfield House'taki bu pis ofise o yollamıştı. Sevmiyordum ama mirasımdı bu benim ve başka bir yerde olmaya katlanamazdım.

Sızlanmadan sabırla çalışarak, Bayan Ling'in aşağılama-

larına tevazuyla boyun eğerek... böyle canlı tutuyordum ateşi. Verimli olmayı başaramasam, işe geç gelsem, sızlansam ya da MI5'tan ayrılmayı düşünsem onu hayal kırıklığına uğratmış olacaktım. Kendimi harap olmuş büyük bir aşkın varlığına inandırdım ve acıyı böylece askıya aldım. *Akrasia!* Ne zaman deskofiserlerden birinin karalamalarını hatasız daktilo edilmiş üç kopyalı bir yazıya dönüştürebilmek için olağanüstü titizlik sergilesem, nedeni, bir zamanlar sevdiğim adamın anısını onurlandırmayı görev biliyor olmamdı.

Bölümde, üç erkek dahil, on iki kişiydik. Erkeklerden ikisi otuzlu yaşlarında, evli iş adamlarıydı ve kimsenin ilgisini çekmiyorlardı. Bir de Greatorex isimli üçüncü bir kişi vardı ki hırslı ailesi ona Maximilian ismini bahşetmişti. Kendisi otuzlu yaşlarındaydı, kepçe kulaklıydı ve belki utangaçlıktan, belki de üstünlük duygusundan, hiçbirimiz emin değildik, son derece ketumdu. MI6'ten bize, daha baştan deskofiser statüsüyle transfer olmuş, biz acemilerle oturmuş, sistemimizin işleyişini izlemekle yetiniyordu. İş adamı tipindeki diğer iki erkek de ofiser statüsüne uzak değildi. Mülakatta hissettiğim şey, her neydiyse, artık fazla aldırış etmiyordum. Düzensiz eğitimimiz devam ederken, ortamın genel ruhunu özümsedim ve diğer kızların da verdiği akılla, yetişkin dünyasının bu küçük bölümünde, Kamu Hizmeti'nin geriye kalan kısmının aksine, kadınların daha düşük sınıftan sayıldığını kabullenmeye başladım.

Artık Kayıt Dairesi'ndeki diğer kızlarla daha çok vakit geçiriyor, dosya bulmanın katı kurallarını öğreniyor ve bize söylenmeden de olsa, çok sayıda eş merkezli güvenlik soruşturma çemberi olduğunu, bizim aslında dışta kalan karanlıkta çürüdüğümüzü keşfediyorduk. Tıngırtılı ve asabi el arabaları, binanın dört bir yanındaki departmanlara dosyalar dağıtıyordu. İçlerinden biri bozulduğunda Greatorex yanında

taşıdığı minyatür tornavida setiyle onları tamir ediveriyordu. Ukala kızlar arasında bu özelliği ona "Tamirci" takma adını kazandırmış, gülünç bir istikbal vaat ettiği düşüncesini sağlamlaştırmıştı. Bu da benim için iyi oldu çünkü yaslı halime rağmen Maximilian Greatorex'e ilgi duymaya başlamıştım.

Bizleri bazen ikindi vakti, konuşmalara "davet" ederlerdi. Gitmememiz düşünülemezdi bile. Konu hiçbir zaman komünizmden, komünizm teorisi ve pratiğinden, jeopolitik mücadeleden, Sovyetler Birliği'nin dünyaya hükmetme yönündeki apaçık niyetinden fazla uzaklaşmazdı. Bu şekilde anlatınca, söz konusu konuşmalar gerçekte olduklarından ilginç bile görünüyor. Konuşmalarda teori ve pratik unsuru, diğerlerine kıyasla en kapsamlı unsurlardı. Özellikle de teori.... Bunun nedeni ise konuşmaların Kraliyet Hava Kuvvetleri emeklisi Archibald Jowell tarafından yapılıyor olmasıydı. Jowell bütün meseleye muhtemelen bir akşam kursunda merak sarmıştı ve diyalektik ve ilgili konularda bildiklerini paylaşmaya can atıyordu. Pek çok kişinin yaptığı gibi gözlerinizi kapatırsanız, kendinizi kolaylıkla Stroud'da bir yerde, bir Komünist Parti toplasında hayal edebiliyordunuz çünkü Jowell'ın niyeti ya da yetkisi Marksist-Leninist düşünceyi yok etmek, hatta o konuda şüphe ifade etmek değildi. O bizden düşmanın zihnini "içeriden" anlamamızı ve o zihnin işleyişini sağlayan teorik temeli ayrıntısıyla kavramamızı istiyordu. Daktilo yazmakla ve dehşetli Bayan Ling'in zihninde dosyalamaya değer görülen şeyin ne olduğu anlamaya çalışmakla geçen bir günün sonunda Jowell'ın samimi, nutuksu konuşması, bölümdekilerin büyük bir çoğunluğu üstünde ölümcül, uyutucu bir etki yaratıyordu. Boyun kaslarının gevşediği ve başın öne devrildiği o utanç anlarından birinde yakalanmanın kariyer geleceğine zarar verebileceğine herkes inanıyordu. Ama inanmak yeterli olmuyordu. İkindi vakti ağırlaşan göz kapaklarının kendi mantığı, kendine özgü bir ağırlığı vardı.

O halde benim neyim vardı ki bir saat boyunca sandalyemin kenarında dimdik ve uyanık, bacak bacak üstüne atmış, defterimi çıplak dizime koymuş, notlar alarak oturuyordum? Çünkü matematikçiydim, eski satranç oyuncusuydum ve avunma ihtiyacı içinde bir kızdım. Diyalektik materyalizm, tıpkı "güvenlik inceleme prosedürleri" gibi tamamen kapalı bir sistemdi ama ondan daha titiz ve çetrefildi. Adeta bir Leibniz veya Hilbert denklemi gibi. İnsani eğilimler, toplumlar, tarih ve bir analiz yöntemi, bir Bach füg kadar anlamlı ve insanüstü kusursuzluktaki bir dolaşıklıkta bir araya geliyordu. Kim uyuyabilirdi ki böyle bir şey anlatılırken? Yanıt, "ben ve Greatorex hariç herkes"ti. Greatorex solumda, hemen önümde ve çaprazımda, defterine yazdığı sıkışık ve kargacık burgacık yazılarla oturuyordu.

Bir defasında onu düşünürken, dikkatim konuşmadan tamamen uzaklaştı. Mesele kulaklarının kafatasının iki yanındaki tuhaf kemik tümseklerinden fırlamış olması ve feci pembe oluşuydu. Fakat bu görüntü, eski tip saç stiliyle, arka ve yanların kısa kesildiği standart askeri kesimle daha da vurgulanıyordu. Kesim, ensesinden aşağı inen derin oyuğu iyice ortaya çıkarıyordu. Bana Jeremy'yi hatırlatıyordu Greatorex, bir de, daha can sıkıcı bir biçimde, Cambridge'de derslerde beni aşağılayan, matematik bölümünden bazı öğrencileri. Ama çehresinin görünümü yanıltıcıydı çünkü vücudu düzgün ve güçlü görünüyordu. Hayalimde saçlarına yeniden şekil veriyor, kulaklarının tepesini ve kafasını dolduracak ve ensesini kapatacak (artık Leconfield House'ta bile izin verilen bir şeydi) şekilde uzatıyordum. Hardal rengi damalı tüvit ceketi gitmeliydi. Kravat düğümünün fazla küçük olduğunu, bulunduğum çapraz açıdan bile görebiliyordum. Ayrıca kendisine Max demeye başlamalı ve tornavidalarını çekmecesinden çıkarmamalıydı. Kahverengi mürekkeple yazıyordu. O da değişmek zorundaydı.

"Ve böylece başladığım noktaya dönüyorum" dedi, eski

Uçuş Komutanı Jowell, kapanış cümlesinde. "Nihayetinde Marksizmin gücü ve devamlılığı, tüm diğer teorik tasarılarda olduğu gibi zeki erkek ve kadınları baştan çıkarma kapasitesinde yatar. Ki söz konusu teorik tasarı da hiç şüphesiz baştan çıkarır. Teşekkürler."

Konuşmacı odadan çıkarken, kızarık gözlü grubumuz saygıyla ayağa kalktı. Adam gittikten sonra Max arkasına dönerek dosdoğru bana baktı. Kafatasının dibindeki dikey oyuğun telepatik bir duyarlılığı vardı sanki. Tüm varlığını baştan şekillendirdiğimin farkındaydı.

Bu defa başını çeviren kişi ben oldum.

Elimdeki kalemi işaret etti. "Bayağı bir not aldın."

"Müthişti" dedim.

Bir şey diyecek gibi oldu ama fikrini değiştirdi ve eliyle aşağı doğru sabırsız bir jest yaparak sırtını dönüp odadan çıktı.

Fakat yine de dost olduk. Bana Jeremy'yi anımsattığı için, zihin tembelliğine kapılarak onun da erkekleri tercih ettiğini düşündüm, her ne kadar yanılıyor olmayı dilesem de. Bu konuda konuşmasını beklemiyordum tabii, özellikle de ofisimizde. Güvenlik dünyası eşcinsellerden –en azından belli edenlerinden– nefret ediyordu. Bu onları şantaja açık duruma getiriyordu, böylece istihbarat servisinde çalıştırılamaz nitelikte oluyorlar, sonuç olarak da hor görülüyorlardı. Ne var ki ben, Max hakkında fanteziler kurarken, en azından kendime Tony'yi unuttuğumu söyleyebiliyordum. Ve herkese kullandırmaya çalıştığım ismiyle Max, grup için iyi bir yenilikti. İlk başlarda Shirley'yi de alarak şehirde üçlü dolaşırız diye düşündüm ama Shirley bana Max'i ürkütücü ve güvenilmez bulduğunu söyledi. Zaten Max de pub'ları, sigara dumanını ve gürültülü müziği sevmiyordu. Bu yüzden de genelde işten sonra Hyde Park'ta ya da Berkeley Meydanı'nda banklarda oturuyorduk. Max bu konuda konuşamıyordu, ben de sora-

mıyordum ama tahminimce bir süre Chetlenham'da muhabere elektronik istihbaratında çalışmıştı. Otuz iki yaşındaydı ve Thames'in bir kıvrımı üstündeki Egham yakınında bir kır evinin kanatlarından birinde tek başına yaşıyordu. Birkaç defa bir ara uğramamı söyledi ama hiç özel olarak davet etmedi. Akademisyen bir aileden geliyordu, Winchester ve Harvard'da eğitim almıştı. Orada hukuk okuduktan sonra psikolojiyi de bitirmişti ama yanlış tercihler yaptığı, mühendislik gibi pratik bir alanda okumuş olması gerektiği fikrinden bir türlü kurtulamıyordu. Bir noktada Cenevre'de bir saat tasarımcısının yanına çırak girmeyi düşünmüştü ama ailesi vazgeçirmişti. Babası felsefeciydi, annesi sosyal antropologdu, Maximilian ise tek çocuklarıydı. Onun, zekâsını kullandığı bir hayat sürmesini istiyorlardı ve ellerini kullanarak vakit öldürmemesi gerektiğini düşünüyorlardı. Maximilian hızlandırılmış kurslardan birinde öğretmenlik yaptığı kısa süreli ve keyifsiz bir dönemden ve biraz serbest gazetecilik ve seyahatten sonra amcasının bir iş arkadaşı sayesinde Teşkilat'a girmişti.

O yıl ılık bir bahar geçiriyorduk ve arkadaşlığımız, oturduğumuz bankların etrafında yeşeren ağaçlar ve fundalarla birlikte serpilip yeşeriyordu. İlk başlarda, heveskâr davranarak yakınlığımızın sınırlarını aştım ve ona utangaçlığının, akademisyen anne babanın tek çocuklarına uyguladığı baskıdan kaynaklanıp kaynaklanmadığını sordum. Ailesine hakaret etmişim gibi alındı. Psikolojik açıklamalara karşı İngilizlere özgü tipik bir nefreti vardı. Gergin bir tavırla kendisini o sıfatla değerlendirmediğini söyledi. Yabancılardan uzak duruyorsa, nedeni, neyle karşı karşıya olduğunu anlayana kadar dikkatli davranmasıydı. Tanıdığı ve sevdiği insanların yanında gayet rahattı. Gerçekten öyle olduğu ortaya çıktı. Nazikçe teşvik edildikten sonra ona her şeyi anlattım: ailem, Cambridge'im, zavallı matematik eğitimim, *?Quis?*'deki köşem.

"Köşeni duymuştum" dedi, beni şaşırtarak. Sonra da

hoşuma giden bir şey söyledi: "Söylediklerine göre okumaya değer her şeyi okumuşsun. Modern edebiyatı falan çok iyi biliyormuşsun."

Biriyle nihayet Tony hakkında konuşabilmek büyük bir rahatlama oldu benim için. Hatta Max onun adını duymuştu ve bir devlet komisyonu meselesini, bir tarih kitabını ve bir iki tane de küçük yazıyı hatırlıyordu. Yazılardan biri, sanat dallarına fon sağlanmasıyla ilgili kamusal bir tartışma üstüneydi.

"Yaşadığı adanın ismi neydi demiştin?"

Bir an aklım durdu. İsmi gayet iyi biliyordum. Ölümle eşanlamıydı. "Aklımdan çıktı" dedim.

"Fince mi? İsveççe mi?"

"Fince. Åland yarımadasında."

"Lemland mı?"

"Sanmam. Birazdan hatırlarım."

"Hatırlayınca söyle."

Israrı karşısında şaşırmıştım. Neden önemliydi ki?

"Ben bir süre Baltık çevresinde bulundum, biliyor muydun? On binlerce ada var orada. Bugün turizmin en iyi saklanmış sırlarından biridir. Çok şükür ki yazın herkes güneye kaçıyor. Senin Canning besbelli zevk sahibi biriymiş."

Konuyu orada noktaladık. Ama bir ay kadar sonra Berkeley Meydanı'nda oturmuş, orada öten bir bülbülle ilgili ünlü bir şarkının sözlerini hatırlamaya çalışıyorduk. Max bana piyano çalınayı kendi kendine öğrendiğini, gösteri müziklerini ve kırkların, ellilerin duygusal ve kederli şarkılarını çalmayı sevdiğini söylemişti. Tıpkı saç kesimi kadar demode müzikler... Benim de bir okul gösterisinde öğrendiğim bir şarkı vardı. Şarkının tatlı sözlerini biraz söylüyor, biraz da mırıldanıyorduk... *Belki haklıyım, belki de yanılıyorum/Ama şunu açıkça söylüyorum/Sen dönüp de bana gülümsediğinde/Bir bülbül...* Max tam bu noktada durdu ve "Kumlinge miydi?" dedi.

"Evet, oydu. Nereden bildin?"

"Çok güzelmiş diye duydum."

"Oranın ıssızlığını seviyordu sanırım."

"Öyledir mutlaka."

Baharın ilerleyen günlerinde Max'e düşkünlüğüm hafif bir saplantıya dönüştü. Onunla olmadığım zamanlarda, geceleri Shirley ile çıktığımda bir eksiklik ve huzursuzluk hissediyordum. İşe dönmek ve onu karşımdaki masada kâğıtlarına gömülmüş otururken bulmak beni rahatlatıyordu. Ama bu da yetmiyordu ve hemen bir sonraki buluşmamızı ayarlamaya çalışıyordum. Kabul etmeliyim ki kötü giyimli, eski tarz (Tony sayılmaz), iri kemikli, zayıf ve tuhaf bir zekâsı olan adamlara özel bir ilgi duyuyordum. Max de mesafeli ve erdemli bir havaya sahipti. Ondaki doğal itidal karşısında kendimi acemi ve gereksizce dikkat çeken biri gibi hissediyordum. Benden gerçekte hoşlanmadığından ama kibarlığından dolayı bunu söyleyemediğinden endişeleniyordum. Sanki durmaksızın çiğnediğim, şahsına özel bazı kuralları ve gizli birtakım doğruluk nosyonları vardı. Tedirginliğim, duyduğum ilgiyi daha da artırdı. Ona heyecan veren, tavırlarına bir anda sıcaklık katan şey ise Sovyet komünizmiydi. Üstün bir Soğuk Savaşçı'ydı Max. Başkaları meseleye tiksinti ve öfkeyle yaklaşırken o, iyi niyetlerin insan tabiatıyla birleşerek karanlık bir tuzağın trajedisini doğurduğuna inanıyordu. Rus imparatorluğunda yaşayan milyonların mutluluğu ve tatmininden ölümcül ödünler verilmişti. Normalde hiç kimse, kendi liderleri bile, şimdi yaşanan şeyi tercih etmezdi. Max'e göre işin püf noktası, bir yandan "sahiden korkunç bir fikir" diye nitelediği şeyin karşısına sapasağlam dikilirken, bir yandan da itibarı zedelemeden, sabırlı dil dökmeler ve teşviklerle güven kazanarak kademeli bir kaçış sunmaktı.

Max aşk hayatı hakkında asla sorguya çekemeyeceğim türden biriydi. Egham'da birlikte yaşadığı bir erkek sevgilisi

var mıdır acaba, diye merak ediyordum. Hatta gidip bakmayı bile düşündüm. Vaziyet bu derece kötüye gidiyordu. Sahip olamayacağımı farz ettiğim şeyi istemek, duygularımı alevlendiriyordu. Aynı zamanda onun da Jeremy gibi, kendisi fazla zevk almadan da olsa, bir kadını memnun edip edemeyeceğini merak ediyordum. İdeal bir şey değildi tabii, karşılıklı olamayacaktı ama benim için o kadar da kötü olmazdı. Anlamsız bir hasretten iyiydi ne de olsa.

Bir akşamüstü iş çıkışında parkta yürüyorduk. Konu Geçici IRA'di. Max'in içeriden bilgi sahibi olduğundan şüpheleniyordum. Tam bana okuduğu bir makaleden bahsediyordu ki anlık bir dürtüyle kolunu tuttum ve beni öpmek isteyip istemediğini sordum.

"Özellikle istediğim söylenemez."

"Ben öpmeni istiyorum ama."

İnsanları yanımızdan güçlükle geçmek zorunda bırakarak, iki ağacın arasındaki patikanın ortasında durduk. Derin, tutkulu bir öpüşmeydi, ya da öyle bir öpüşmenin iyi bir taklidi. Arzu eksikliğini telafi etmeye çalışıyor olabilir, diye düşündüm. Geri çekildiğinde onu kendime çekmeye çalıştım ama direndi.

"Şimdilik bu kadar" dedi, talepkâr çocuğunu yatıştırmaya çalışan kararlı bir ebeveyn edasıyla parmak ucuyla burnuma dokunarak. Ben de oyunu bozmadan dudak büktüm ve uysallıkla elimi eline koydum. Yürümeye devam ettik. Bu öpüşmenin benim için durumu zorlaştıracağını biliyordum ama en azından ilk defa el ele tutuşuyorduk. Birkaç dakika sonra elimi bıraktı.

İnsanlardan epey uzakta çimlerin üstüne oturduk ve konumuza döndük. Önceki ay Whitehall'da ve Scotland Yard'da patlamalar olmuştu. Teşkilat yeniden düzene girme aşamasındaydı. Bizim bölümde, Shirley'nin de dahil olduğu, umut vaat edenlerden oluşan bir avuç personel, Kayıt İşleri başlan-

gıç seviyesinden terfi ettirilmiş ve muhtemelen bu yeni meseleye atanmıştı. Bu iş için odalara el konmuştu, kapalı kapılar ardında toplantılar geç saatlere dek devam ediyordu. Bense geride bırakılmıştım. İşte tüm bu sıkıntımın yerine, önceden de yaptığım gibi, eski savaşa sıkışıp kalmış olmanın yakınmalarını koydum. Şu yapılan seminerler ancak ölü bir dilin büyüleyiciliğine sahip, dedim. Dünyanın, uzun zamandır ayrıştığı iki kampı artık iyice benimsediğini ileri sürdüm. İngiltere Kilisesi'nin genişleme gayreti ne kadar ateşliyse, Sovyet komünizmininki de o kadar ateşli, dedim. Rus imparatorluğu baskıcı ve yozdu ama komadaydı. Asıl yeni tehditse terörizmdi. *Time* dergisinde bir makale okumuştum ve kendimi bu konuda bilgili sayıyordum. Sözünü ettiğim sadece Geçici IRA ya da Filistinli gruplar değildi. Kıta Avrupası'ndaki yeraltı anarşist ve aşırı sol fraksiyonlar çoktandır bombalar patlatıyor, politikacı ve sanayicileri kaçırıyordu. Kızıl Tugaylar, Baader-Meinhof Grubu, Güney Afrika'da Tupamarolar ve pek çok benzerleri, ABD'de Simbiyonez Özgürlük Ordusu... bu kana susamış nihilist ve narsistler sınırlar ötesi bağlantılara sahipti ve çok geçmeden burada da bir iç tehdit oluşturacaklardı. Kızgın Tugay'ı görmüştük, onu çok daha kötüleri takip edecekti. Ne diye kaynaklarımızı hâlâ Sovyet ticaret delegasyonlarındaki alakasız zamane adamlarıyla kedi-fare oyununa ayırıyorduk?

Kaynaklarımızın çoğu? Acemi bir personel Teşkilat içi kaynak dağılımı hakkında ne bilebilirdi ki? Yine de kendimden emin görünmeye çalıştım. Bir öpüşmeyle galeyana gelmiştim ve Max'i etkilemek istiyordum. O ise anlayışla ve eğlenerek beni dikkatle izliyordu.

"Dehşet verici birtakım fraksiyonlardan haberdar olmana sevindim Serena ama evvelki yıl yüz beş Sovyet ajanını bulup sınır dışı ettik. Dört bir yanımız onlarla kaynıyordu. Whitehall'u doğru olanı yapma konusunda eğitebilmek

Teşkilat için önemli bir başarıydı. Söylediklerine göre İçişleri Bakanı'nı ikna etmek epey zor olmuş."

"O adam Tony'nin arkadaşıydı, ama sonunda..."

"Her şey Oleg Lyalin'in bize iltica etmesinden kaynaklandı. Kriz durumunda Birleşik Krallık'ta sabotaj organize etme işi onun sorumluluğuydu. Konuyla ilgili Avam Kamarası'nda bir bildiri yayımlanmıştı. Vaktinde okumuşsundur."

"Evet, hatırlıyorum."

Tabii ki hatırlamıyordum. Sınır dışı edilmeler konusu *?Quis?*'deki köşeme girmeyi başaramamıştı. O zamanlar yanımda bana gazete okutacak bir Tony'm yoktu.

"Demek istediğim şu ki" dedi Max "senin şu 'komada' düşüncesi pek doğru sayılmaz, haksız mıyım?"

Bana hâlâ, sohbetin önemli bir yere varmasını beklermiş gibi önemseyen bir tavırla yaklaşıyordu.

"Değilsin sanırım" dedim. Rahatsız olmuştum. Özellikle de rahatsız olmamı amaçladığını hissettiğim için... Arkadaşlığımız öyle yeni ve aniydi ki... hakkında hiçbir şey bilmiyordum. Bir yabancı gibi görünüyordu şimdi gözüme; iri kulaklarını, en yumuşak, dürüstlükten en uzak fısıltılarımı yakalayabilmek için radar çanağı gibi bana doğrultmuş, ince, gergin ifadeli yüzünü dikkatle yüzüme odaklamış bir yabancı. Benden istediği bir şey var ve o şeyi alsa bile ne olduğunu bilemeyeceğim, diye endişeleniyordum.

"Seni tekrar öpmemi ister misin?"

İlki kadar uzundu bu yabancının öpücüğü ve aramızdaki gerilimi ortadan kaldırdığı için daha da keyifliydi. Bir anda gevşediğimi, hatta aşk romanlarındaki insanlar gibi *eridiğimi* hissettim. Numara yaptığı düşüncesine artık katlanamazdım.

Az sonra geri çekildi ve sessizce "Canning hiç sana Lyalin'den bahsetmiş miydi?" dedi. Cevap vermeme fırsat kalmadan önce dudaklarının ve dilinin hafif bir dokunuşuy-

la beni yeniden öptü. Duymak istediği şey olduğunu bildiğim için "evet" demek istedim.

"Hayır, bahsetmedi. Neden sordun?"

"Merak ettim sadece. Seni Maudling'le tanıştırdı mı?"

"Yoo. Neden?"

"Senden izlenimlerini dinlemek isterdim, başka bir nedeni yok."

Tekrar öpüştük. Çimlerin üstünde uzanıyorduk. Elim onun bacağındaydı, kasıklarına doğru kaydırdım. Benden gerçekten tahrik olup olmadığını bilmek istiyorum. İyi bir numaracı olmasını istemiyordum. Ama parmaklarım somut delile birkaç santim kala Max yan döndü, kendini çekti ve ayağa kalktı. Sonra da eğilip abartılı bir titizlikle pantolonundaki otları silkeledi. Kalkmam için bana elini uzattı.

"Trenimi kaçırmayayım. Bir arkadaşıma akşam yemeği hazırlayacağım."

"Öyle mi?"

Yürümeye başladık. Sesimdeki husumeti sezmişti, koluma dokunuşu çekingen ya da af diler gibiydi. "Mezar ziyareti için hiç Kumlinge'ye gittin mi?" dedi.

"Hayır."

"Ölüm ilanını okudun mu?"

Sözünü ettiği şu "arkadaş" yüzünden akşamımızın hiçbir yere gittiği yoktu.

"Evet."

"*The Times*'ta mıydı, *Telegraph*'ta mı?"

"Max, sorguya mı çekiyorsun beni?"

"Yok canım. Fena halde meraklıyım, o kadar. Kusuruma bakma lütfen."

"O zaman rahat bırak beni."

Sessizlik içinde yürüdük. Ne diyeceğini bilemiyordu. Tek çocuk, erkekler yatılı okulu... Doğal olarak işler ters gittiğinde bir kadınla nasıl konuşacağından habersizdi. Ben de hiçbir

şey demedim. Kızgındım ama onu uzaklaştırmak da istemiyordum. Park korkuluklarının ötesindeki kaldırımda veda etmek üzere durduğumuzda biraz sakinleşmiştim.

"Serena, sana giderek daha çok bağlandığımın farkındasın, değil mi?"

Memnun olmuştum, hem de çok... Ama belli etmedim ve sessizce bu konuda bir şeyler daha söylemesini bekledim. Söyleyecek gibiydi ama sonra konuyu değiştirdi.

"Bu arada iş meselesinde sabırsız olma. Yakında gerçekten ilginç bir projenin başlatılacağını öğrendim. Adı Bir Parmak Bal. Tam senin konun. Hakkında iyi şeyler söyledim onlara."

Cevabımı beklemedi. Dudaklarını buruşturdu, omuz silkti, sonra da Marble Arch yönünde Park Lane boyunca yürümeye başladı. Bense, doğru mu söylüyor acaba, diye düşünerek arkasından bakakaldım.

5

St Augustine's Road'daki kuzey cepheli odam bir atkestanesi ağacının dalları içine bakıyordu. Ağaç baharda yeşerince oda gündüzleri giderek karanlıklaşmaya başladı. Odanın neredeyse yarısını dolduran yatağım, cilalı cevizden bir yatak başı ile bataklık yumuşaklığında bir şilteden ibaret, külüstür bir şeydi. Demode sarı fitilli yatak örtüsü de yatakla birlikte gelmişti. Örtüyü birkaç defa çamaşırhaneye götürmüştüm ama belki köpeğe, belki de çok mutsuz bir insana ait nemli mahrem kokusunu hiç gidememiştim. Onun dışındaki tek mobilya ise tepesinde konik döner aynası olan bir şifonyerdi. Şifonyer sıcak günlerde ekşi, isli bir koku sızdıran minyatür bir şöminenin önünde duruyordu. Ağacın tamamen yeşermesiyle birlikte bulutlu havada içeri okumak için yeterli doğal ışık girmediği için Camden Road'daki bir eskiciden 30 peniye art deco bir lamba almıştım. Bir gün sonra aynı yere gidip 1,20 sterline, yatağa gömülmek zorunda kalmadan oturup kitap okuyabileceğim küçük, kompakt bir koltuk aldım. Dükkân sahibi koltuğu bir bardak bira parası diye anlaştığımız 13 peni karşılığında yaklaşık bir kilometre öteye ve iki kat yukarı sırtında taşıdı ama ben ona 15 peni verdim.

Sokaktaki evlerin çoğu bölünmüş ve modernize edilmemiş evlerdi. Gerçi kimsenin o dönemde bu kelimeyi kullan-

dığını ya da o şekilde düşündüğünü sanmıyorum. Isınma sistemi elektrik sobasıydı, yerler hol ve mutfakta antika kahverengi muşambayla, diğer yerlerde ise insanın ayağına yapışan çiçekli halıyla kaplıydı. Ufak tefek eklemeler muhtemelen yirmilerden ya da otuzlardan kalmaydı... Kablolar duvara vidalı tozlu boruların içine alınmıştı, telefon cereyanlı hole mahkûm edilmişti, aç bir sayacın beslediği elektrikli daldırma ısıtıcı neredeyse kaynama noktasındaki suyu dört kadının paylaştığı duşsuz, küçücük ve soğuk banyoya taşıyordu. Bu evler henüz kendilerine miras kalan Viktoryen kasvetlerinden kurtulamamıştı ama şikâyet edeni de hiç duymadım. Hatırladığım kadarıyla yetmişlerde bile bu harap evlerde yaşayan sıradan insanlar, fiyatların yükselmeye devam etmesi halinde şehir dışında daha rahat yaşayabilecekleri fikrine daha yeni uyanıyorlardı. Camden Town'ın arka sokaklarındaki evlerse, şimdilik, içlerine taşınıp işe koyulacak, radyatörler döşetip, kimsenin açıklayamadığı nedenlerden dolayı çam süpürgelikleri söktürüp her bir kapıyı boya ya da kaplama emarelerinden arındıracak yeni ve gayretli bir sınıftan insanı bekliyordu.

Ev arkadaşlarım açısından şanslıydım. Stoke-on-Trent'li, işçi sınıfından üç kız: Pauline, Bridget ve Tricia. Birbirlerini çocukluktan beri tanıyorlardı ve bütün okul sınavlarını geçerek artık bitmek üzere olan hukuk eğitimi boyunca birlikte kalmayı bir şekilde başarmışlardı. Sıkıcı, hırslı ve vahşice tertipliydiler. Ev sorunsuz idare ediliyordu. Mutfak her zaman temizdi, küçük buzdolabıysa her zaman dolu... Erkek arkadaşları vardıysa bile ben hiç görmedim. Ne sarhoşlukları vardı, ne uyuşturucuları, ne de gürültülü müzikleri... O günlerde daha tipik bir evde kız kardeşim gibi insanlar olurdu. Tricia avukatlık sınavına hazırlanıyordu, Pauline şirketler hukukunda uzmanlaşıyordu, Bridget ise arazi hukukuna giriyordu. Her biri kendine özgü isyankârlığıyla, bana yaşadığı yere asla geri dönmeyeceğini söylemişti. Bunu söylerken

de Stoke'un sadece coğrafi özelliğini kastetmiyorlardı. Ama fazla yakından ilgilenmedim onlarla. Yeni işime uyum sağlamakla meşguldüm ve onların sınıf mücadelesiyle ya da statü atlamasıyla fazla ilgilenmiyordum. Onlar beni sıkıcı bir devlet memuru olarak görüyorlardı, ben onları sıkıcı hukuk öğrencileri olarak... Mükemmel. Programlarımız farklıydı ve nadiren birlikte yemek yiyorduk. Tek konforlu toplanma alanı olan oturma odasına kimse fazla yüz vermiyordu. Televizyon bile çoğu zaman sessizdi. Onlar akşamları kendi odalarında çalışırlardı, bense ya odamda kitap okur ya da Shirley'yle dışarı çıkardım.

Haftada üç dört kitap bitirdiğim eski okuma tarzımı sürdürüyordum. O yıl çoğunlukla hayır kurumu dükkânlarından, High Street'teki sahaflardan veya maddi gücüm elverdiğinde Camden Lock yakınındaki Compendium'dan aldığım karton kapaklı modern şeyleri okudum. Elimdekilere her zamanki açlığımla saldırıyordum. Tabii bir de bastırmaya çalıştığım ama fazla başarılı olamadığım can sıkıntısı unsuru vardı. Sayfaları öyle hızlı çeviriyordum ki gören referans kitabına göz atıyorum sanabilirdi. Ayrıca sanırım farkında olmadan bir şey arıyordum. Kendimin bir versiyonunu, sevilen eski bir çift ayakkabıyı giyer gibi giyebileceğim bir kahramanı arıyordum. Ya da yabani ipekten bir bluzu... Kendimin mümkün olan en iyi versiyonuydu, aradığım; akşamları eskiciden alınma koltuğunda sırtı çatlak kitabına yumulmuş kız değil, bir spor arabanın kapısını çektiği gibi açan, uzanıp sevgilisinden öpücük alan, ikisinin taşradaki gizli evine doğru tam gaz ilerleyen hızlı genç kadındı. Kendime bir türlü, eskiden olsa çoksatan aşk romanları gibi daha alt düzey romanlar okuyacağımı itiraf etmiyordum ama işin aslı Cambridge'den ya da Tony'den nihayet bir miktar edebi zevk ya da edebi züppelik edinmeyi başarmıştım. Artık Jane Austen'a karşı Jacqueline Susann'ı savunmuyordum. Alter ego'm kimi zaman satır

aralarında bir anlığına ışıldıyor, Doris Lessing'in, Margaret Drabble'ın ya da Iris Murdoch'un sayfalarından dostane bir hayalet gibi bana doğru süzülüyordu. Ama sonra kayboluyordu... Bu yazarların yarattığı versiyonlar ya fazla eğitimli ya da fazla akıllıydı. Veya şu dünyada ben olacak kadar yalnız değillerdi. Sanırım elime, Camden'daki kiralık bir odada yaşayan ve MI5'ta alt düzey bir işi olan, sevgilisiz bir kızın romanını alınadıkça tatmin olmayacaktım.

Bir çeşit naif realizmin susuzluğunu çekiyordum. Kitaplarda Londra'nın bildiğim bir sokağından, bir elbise stilinden, gerçek bir şahsiyetten, hatta bir araba markasından söz edildiğinde dikkat kesiliyor, okuma pozisyonu almış boynumu iyice öne doğru uzatıyordum. Sonraları aslında bir ölçütüm olduğunu düşündüm. Yazılanların niteliğini hatasızlığına, izlenimlerimle ne derece örtüştüğüne ya da izlenimlerim üzerinden ne derece geliştiğine bakarak değerlendiriyordum. Dönemin İngiliz yazını büyük ölçüde iddiasız toplumsal dokümanter niteliğinde olduğundan, şanslı sayılırdım. Kendi sayfalarına karakter kadrosunun bir parçası olarak sızan, zavallı okuyucuya tüm karakterlerin, hatta kendilerinin bile katıksız birer yaratım ürünü olduğunu ve kurgu ile hayat arasında bir fark olduğunu hatırlatmaya kararlı (Güney ve Kuzey Amerika arasında bölüştürülmüş) yazarlardan ya da aksine hayatın aslında bir kurgu olduğunda ısrar edenlerden hiç mi hiç etkilenmiyordum. Sadece yazar kesiminin daima bu ikisini birbirine karıştırma tehlikesi içinde olduğunu düşünüyordum. Bir ampirist olarak gelmiştim dünyaya. Yazarlara numara yapmaları için para verildiğini ve kurguladıkları şeye inandırıcılık kazandırmak için gerektiğinde hepsinin, birlikte paylaştığımız şu gerçek dünyadan yararlanmaları gerektiğini düşünüyordum. Dolayısıyla sanatlarının sınırları konusunda oyunbaz pazarlıklar yapmamalı, gizli kılıklara bürünüp hayal mahsulünün hudutlarını

tekrar tekrar geçiyormuş gibi görünerek okuyucuya vefasızlık etmemeliydiler. Sevdiğim kitaplarda çift taraflı çalışan ajanlara yer yoktu. O yıl Cambridge'deki entelektüel arkadaşlarımın bana dayattığı yazarları deneyip eledim: Borges ve Barth, Pynchon, Cortázar ve Gaddis. İçlerinde hiç İngiliz'in ya da herhangi bir ırktan kadının olmadığını fark ettim. Ben de anne babamın neslinden insanlar gibiydim; sarımsağın tadını ve kokusunu sevmemekle kalmayıp onu tüketenlere de güven duymayanlardan...

Birlikte geçirdiğimiz aşk yazında Tony Canning, kitapları etrafta açık halde ve ters çevirip bıraktığım için beni azarlamıştı. Böyle bırakmak kitabın sırtını bozuyor, sürekli belli bir sayfanın açılmasına neden oluyordu ki bu da yazarın niyetine ve diğer okuyucuların muhakemesine yönelik gelişigüzel ve alakasız bir ihlaldi. Bu yüzden bana bir kitap ayracı vermişti. Hediye denecek bir şey değildi. Çekmecesinin dibinden bulup çıkarmıştı sanırım. Deriden yapılma yeşil bir şeritti, iki kenarı çentikliydi ve üstüne altın sarısıyla bir Gal kalesinin ya da istihkâmının ismi kabartmalı yazılmıştı. Karısıyla mutlu oldukları ya da en azından birlikte seyahate çıkacak kadar mutlu oldukları günlerden kalma, hediyelik eşya dükkânı kitsch'lerinden biriydi. Başka bir yerdeki, bensiz başka bir hayattan böylesine sinsice söz eden bu "deriden dil"e hafifçe içerlemiştim. Ayracı o sıralarda hiç kullanmadım sanırım. Kaldığım sayfayı ezberleyerek, kitap sırtlarını bozmaya son verdim. İlişkiden aylar sonra onu spor çantamın dibinde, bir çikolata ambalajıyla beraber kıvrılmış, yapış yapış halde buldum.

Ölümünden sonra elimde Tony'den bir hatıra kalmadığını söylemiştim. Aşk hatırası yoktu. Ama ayraç vardı. Onu temizledim, düzelttim ve gözüm gibi bakmaya, kullanmaya başladım. Yazarların batıl inançları ve küçük ritüelleri olduğu söylenir. Okuyucuların da vardır. Benimki, ayracımı eğerek parmaklarının arasında tutmak, okurken bir yandan

başparmağımla onu okşamaktı. Gece geç saatte, kitabını bırakma vakti geldiğinde ritüelim ayracı dudaklarıma dokundurduktan sonra sayfaların arasına yerleştirmek ve kitabı kapatarak, bir dahaki sefere kolayca erişeceğim şekilde koltuğumun yanı başına, yere koymaktı. Görse bu yaptığımı, Tony de onaylardı.

Mayıs başı, ilk öpüşmemizden bir haftayı aşan bir süre sonra bir akşam Max'le Berkeley Meydanı'nda sıradan sohbetlerimizden daha uzun vakit geçirdik. Max her zamankinden konuşkandı ve günün birinde üstüne yazı yazmayı düşündüğü on sekizinci yüzyıla ait bir saatten bahsediyordu. St Augustine's Road'a döndüğümde ev karanlıktı. Aklıma o günün, ne olduğunu bilemediğim resmi bir tatilin ikinci günü olduğu geldi. Pauline, Bridget ve Tricia tüm eski isyanlarına rağmen hafta sonu için Stoke'a gitmişlerdi. İçeri girince holün ve mutfağa giden koridorun ışığını yaktım. Ön kapının sürgüsünü çektikten sonra yukarı, odama doğru yürümeye başladım. Bir an için kuzeyli üç aklıselim kızın odalarının altından sızan ışığı özledim ve bir huzursuzluk hissettim. Ama ben de aklıselim bir insandım. Batıl korkularım yoktu ve sezgisel bilgiye ya da altıncı hisse önem atfeden konuşmalarla dalga geçerdim. Nabzımdaki hızlanmanın merdiven tırmanmaktan kaynaklandığı konusunda kendimi temin ettim. Fakat kendi kapıma geldiğimde bir an eşikte duraksadıktan sonra eski ve büyük bir evde yalnız olmanın verdiği hafif tedirginliğin yarattığı ihtiyatla tavan ışığını açtım. Camden Meydanı'nda bir ay kadar önce, otuz yaşında şizofreni hastası bir adam tarafından sebepsiz bir saldırı, bir bıçaklama olayı olmuştu. Evde kimse olmadığından emindim ama böyle korkunç bir olayı bilmek insanda farkına varmadığı duygusal etkiler yaratıyordu. Duyuları keskinleştiriyordu. Kıpırdamadan kapıda öylece durdum, etrafı dinledim ve sessizliğin kulak çınlatan ıslığının ötesinde şehrin uğultusunu, daha yakında ise akşam

havasıyla birlikte giderek soğuyup büzülen binanın gıcırtı ve çıtırtılarını duydum.

Sonra uzanıp bakalit düğmeyi açtım ve odada her şeyin yerli yerinde olduğunu gördüm. Ya da öyle sandım. İçeri girdim, çantamı elimden bıraktım. Bir önceki gece okuduğum kitap –Malcolm Bradbury'den *İnsanları Yemek Yanlıştır*– olması gerektiği gibi yerde, koltuğun yanındaydı. Fakat ayraç kitabın içinde değil, koltuğun üstünde duruyordu. Ve sabah ben gittiğimden beri eve kimse gelmemişti.

Doğal olarak ilk tahminim, bir önceki gece ritüelimi bozduğum yönünde oldu. Yorgunken olmayacak şey değildi. Ayağa kalkıp elimi yıkamak için lavaboya doğru giderken ayracı düşürmüş olabilirdim. Ne var ki her şeyi net hatırlıyordum. Roman iki oturuşta bitirebileceğim kadar kısaydı ama gözlerim ağırlaşmıştı ve kitabın ortalarında deri parçasını öpmüş, sayfa doksan sekiz ile doksan dokuzun arasına yerleştirmiştim. Hatta okuduğum son cümleyi bile hatırlıyordum çünkü kitabı kapamadan önce bir kez daha göz atmıştım ona. Bir diyaloğun tek satırlık bir parçasıydı. "Entelijansiyanın bakış açısı asla daima liberal değildir."

Odada gezinerek başka müdahale işaretleri aradım. Kitap rafım olmadığından kitaplarım "okunmuşlar" ve "okunmamışlar" ayrımıyla duvara yaslı yığınlar halindeydi. Okunmamışlar yığınının en üstünde, sırada A. S. Byatt'ın *Oyun*'u vardı. Her şey yerli yerindeydi. Şifonyeri, çamaşır sepetimi gözden geçirdim, yatağa ve altına baktım. Çalınan hiçbir şey yoktu. Sonra yeniden koltuğa gittim ve gizemi bu şekilde çözebilirmişim gibi oraya uzun uzun baktım. Alt kata inip içeri girildiğine dair bir işaret olup olmadığına bakmam gerektiğini biliyordum ama içimden gelmiyordu. Bradbury'nin romanının adı bana dik dik bakıyordu ve şimdi gözüme, yaygın bir etiğe etkisiz bir itiraz gibi görünüyordu. Kitabı aldım, sayfaları çevirdim ve kaldığım yeri buldum.

Sahanlığa çıkarak tırabzandan aşağı doğru eğildim ama sıra dışı bir şey duymadım. Yine de aşağı inmeye cesaret edemedim.

Oda kapımın sürgüsü ya da kilidi yoktu. Şifonyeri önüne çektim ve ışığı açık bırakıp yatağıma girdim. Gecenin büyük bölümünde yorganı çeneme kadar çekip sırtüstü uzandım ve dinledim, tekrar tekrar aynı şeyleri düşündüm ve şafağın yavrusunu teskin eden bir ana gibi gelerek her şeyi düzeltmesini bekledim. Nihayet geldiğinde gerçekten de her şey düzeldi. İlk ışıkla birlikte yorgunluğun hafızamı bulandırdığına, niyeti eylemle karıştırdığıma, kitabı elimden ayraçsız bıraktığıma kanaat getirdim. Kendi gölgemle kendimi korkutmuştum. O anda gün ışığı sağduyunun fiziksel bir alameti gibi göründü. Dinlenmem gerekiyordu çünkü ertesi gün katılmam gereken önemli bir seminer vardı. Tek bir ayracın etrafında, saat çalana dek ancak iki buçuk saat uyumama izin verecek kadar büyük bir belirsizlik toplanmıştı.

Ertesi gün, MI5'ta ilk kez mimlendim; ama benim yüzümden değil, Shirley Shilling sayesinde. Normalde aklından geçeni nadiren söyleyen bir kızdım ama ilerleme kaydetme ve üstlerimden onay alma yönünde güçlü bir dürtüm vardı. Shirley'de ise benim tabiatıma aykırı hırçın, hatta pervasız bir yan vardı. Ama ne de olsa bir ikiliydik, Laurel ile Hardy'ydik ve belki de nihayetinde onun ukalalığının genel havasına kapılmam, daima suçu üstlenen ikinci adam olmam kaçınılmazdı.

Olay Leconfield House'ta "Ekonomik Anarşi, Sivil Kargaşa" konulu seminere katıldığımız öğlen sonrasında yaşandı. Katılım yüksekti. Ne zaman seçkin bir konuğumuz olsa, oturma düzeni, sessiz bir anlaşmayla statüye göre ayarlanıyordu. En önde beşinci kattan çeşitli önemli şahsiyetler oluyordu. Üç sıra geride Harry Tapp, Millie Trimingham'la birlikte oturuyordu. Onların iki sıra gerisinde ise şimdi Max

oturuyor, hiç görmediğim bir adamla konuşuyordu. Bir de asistan deskofiser pozisyonunun da altındaki mevkilerde çalışan kadınlar vardı. Son olarak Shirley'yle ben, yaramaz kızlar, tek başımıza en arka sırada oturuyorduk. Benim en azından önümde bir defterim vardı.

Genel Direktör öne çıkarak konuk konuşmacıyı takdim etti: Ayaklanmaya karşı harekâtta uzun süreli tecrübeleri olan ve şimdi Teşkilat'a danışmanlık yapan bir tuğgeneral. Odanın çeşitli yerlerinde bu askeri şahsiyet için alkışlar yükseldi. Adamın konuşması bugün artık eski İngiliz filmleriyle ve 1940'ların radyo yorumlarıyla özdeşleştirdiğimiz o kesintili tarzdan izler taşıyordu. Kıdemlilerimiz arasında, uzatmalı ve topyekûn savaşın kattığı tecrübeden gelen bu abartılı ciddiyet havasını taşıyan birkaç kişi hâlâ mevcuttu.

Ama Tuğgeneral aynı zamanda aralara süslü cümleler serpiştirme özelliğine de sahipti. Salonda birçok eski asker bulunduğunun farkında olduğunu ve onlar tarafından iyi bilinen ama başkalarının bilmediği gerçekleri ifade edeceği için kendisini affetmelerini umduğunu söyledi. O gerçeklerin ilki şuydu: Askerlerimiz bir savaşın içindeydi ama hiçbir politikacının buna "savaş" demeye cesareti yoktu. Muğlak ve köklü bir mezhep ayrılığı nefretiyle bölünmüş fraksiyonları birbirinden uzak tutmak için gönderilen adamlar, kendilerini iki tarafın da saldırısı altında buluyordu. Angajman kuralları gereği, eğitimli askerlerin aslında en iyi bildikleri yolla karşılık vermelerine izin yoktu. İlk başlarda görevlerinin gidip Katolik azınlığı Protestan egemenlikten korumak olduğuna inanan Northumberland'li ya da Surrey'li on dokuz yaşındaki erler, Belfast ve Derry'nin bataklarına hayatlarının, geleceklerinin kanını akıtırken, Katolik çocuklar ve yeniyetme hödükler onlarla dalga geçip tezahüratlar yapıyordu. Bu adamlar çoğu zaman yüksek binalara konuşlanmış keskin nişancıların kurşunuyla ve genellikle de koordineli

ayaklanma ya da sokak kargaşası paravanının altında çalışan IRA tetikçileri tarafından yere seriliyordu. Geçen yılki Kanlı Pazar'a gelince, Hava İndirme Birliği aynı denenmiş taktiklerin, yani tetikçi desteği alan Derry holiganlarının kabul edilemez baskısı altındaydı. Geçen Nisan'da takdire şayan bir hızla üretilen Widgery Raporu gerçekleri doğrulamıştı. Bununla beraber Hava İndirme gibi agresif ve yüksek motivasyonlu bir birliği vatandaşlık hakları protestosunun başına dikmek de hiç şüphesiz operasyonel bir hataydı. Oysa Ulster Kraliyet Polis Teşkilatı RUC'nin işi olmalıydı o. Kraliyet İngiliz Alayı bile olaya daha sakin yaklaşabilirdi.

Ama olan olmuştu artık ve o gün on üç sivili öldürmenin bedeli IRA'in her iki kanadını da dünyaya sevdirmek olmuştu. Para, silah ve asker, baldan çağlayan nehirler gibiydi. Büyük bölümü Katolik'ten çok Protestan kökenli olan duygusal ve cahil Amerikalılar NORAID gibi bağış kurumları üzerinden Bağımsız İrlanda davasına aptalca bağışlanan dolarlarıyla ateşi körüklüyorlardı. Birleşik Devletler ancak kendisi de terörist saldırılara maruz kalınca gerçeği anlamaya başlayacaktı. Derry'de yitip giden canların trajedisini telafi için Resmi IRA, Aldershot'ta temizlik görevlisi beş kadını, bir bahçıvanı ve bir Katolik rahibi katletmişti. Öte yandan Geçiciler de Belfast'ta Abercorn Restoran'da, kimileri Katolik olan anne ve çocukları öldürmüştü. Ulusal grev sırasında ise bizim çocuklar Ulster Vanguard tarafından kışkırtılan çirkin Protestan çetelerle, olabilecek en sevimsiz gruplarla karşı karşıya gelmişti. Ardından ateşkes. O da yürümeyince her iki inançtan da psikopat birtakım silah ve bomba taşıyıcılar tarafından Ulster halkının üstüne gerçek bir vahşet salınmıştı; binlerce silahlı soygunun yanı sıra gelişigüzel çivi bombası saldırıları, dizden vurmalar, ceza amaçlı dayaklar, beş bin ağır yaralı, Kraliyetçilerle bağımsızlıkçı milisler tarafından öldürülen birkaç yüz kişi ve İngiliz ordusunca öldürülen (tabii kasten değil) epey bir kişi... İşte 1972'nin çetelesi buydu.

Tuğgeneral dramatik bir tavırla derin bir nefes alıp verdi. Kemikli kafasına kıyasla fazla küçük gözleri olan, iri bir adamdı. Kaba saba, paytak ayaklı, bir doksanlık cüssesini ne bir ömür sürdürülmüş tertipliliği ne iyi dikilmiş koyu renk takım elbisesi ne de göğüs cebindeki mendili zapt edebiliyordu. Kendi elleriyle bir dizi psikopatın canına okumaya hazır bir hali vardı. Şimdi de bize Geçici IRA'in anakarada klasik terörist tarzında hücrelere yerleşerek organize olduğunu anlatıyordu. On sekiz ay süren ölümcül saldırıların ardından söylenene göre işi daha da kötüye vardıracaklardı. Sadece askeri varlıkları hedef alma numarasını çoktan bırakmışlardı. Oyunun adı terördü. Tıpkı Kuzey İrlanda'da olduğu gibi çocuklar, alışveriş yapanlar, sıradan çalışan insanlar artık uygun birer hedefti. Mağaza ve pub'lara konacak bombalar şimdi endüstriyel düşüşün, işsizlikteki artışın, enflasyon artışının ve enerji krizinin yol açtığı ve kalabalık kesimlerce beklenen toplumsal çöküş bağlamında eskisinden de büyük bir etki yaratacaktı.

Terörist hücrelerini ifşa edememiş ya da ikmal hatlarını dağıtamamış olmamız hepimizin utancıydı. Esas vurgulamak istediği de buydu zaten. Başarısızlığımızın ardında çok temel bir sebep yatıyordu: eşzamanlı istihbarat eksikliği. Sadece kendi köşesini savunan çok fazla teşkilat, çok fazla bürokrasi, çok fazla sınır noktası ve yetersiz merkezi kontrol vardı.

Salondan gelen tek ses sandalye gıcırtıları ve fısıltılardı. Önümde hafifçe eğilen ya da sağına soluna dönen başlar, biraz yanındakine doğru eğilen omuzlar görüyordum. Tuğgeneral son sözleriyle Leconfield House'un ortak bir şikâyetine parmak basmıştı. Bunu ben bile duymuştum, Max'ten. Kıskanç imparatorlukların sınırları arasında bilgi akışı yoktu. Peki ama konuğumuz salondakilere duymak istedikleri şeyi söyleyecek miydi, kendisi bizim tarafımızda mıydı? Evet, öyleydi. MI6'in bulunmaması gereken yerlerde, Belfast'ta ve

Londonderry'de, Birleşik Krallık'ta operasyonlar yürüttüğünü söyledi. Görev alanı dış istihbarat olan MI6'in İrlanda'nın bölünmesinin öncesine uzanan tarihsel bir iddiası vardı ama bu iddia artık geçersizdi. Söz konusu, ülke içi bir meseleydi. Dolayısıyla görev alanı MI5'a aitti. Ordu-İstihbaratta personel fazlası vardı, teşkilat eski prosedürlere gömülmüş durumdaydı. Kendini çöplüğün horozu sanan RUC Özel Şubesi hantaldı, kaynakları yetersizdi ve en önemlisi sorunun bir parçasıydı, yani Protestan bir derebeylikti. Zaten 71'de başka kim gözaltıları bu kadar yüzüne gözüne bulaştırabilirdi?

MI5 şüphe götürür sorgulama tekniklerinden, diğer bir deyişle işkencelerden uzak durmakla iyi etmişti. Şimdi de kalabalık bir alanda elinden geleni yapıyordu. Ancak her biri dahilerle ve verimlilik timsalleriyle doldurulsa bile dört teşkilatın işbirliği bile dünyanın gelmiş geçmiş en çetin terörist gruplarından Geçici IRA'in yekpare bünyesini alt edemezdi. Kuzey İrlanda hayati bir iç güvenlik meselesiydi. Teşkilat kendini toparlayarak, iddiasını Whitehall koridorlarında ileriye taşımalı, diğer oyunculara talebini kabul ettirmeli, mülkün haklı mirasçısı olmalı ve sorunun kökenine inmeye başlamalıydı.

Kimseden alkış gelmedi. Nedeni kısmen Tuğgeneralin tonlamasının uyarıya yakın olması ve bu tür şeylerin burada hoş karşılanmayışıydı. Ayrıca herkes Whitehall koridorlarına saldırmanın yeterli olmayacağını biliyordu. Tuğgeneral ile Genel Direktör arasındaki tartışmadan hiç not almamıştım. Soru bölümünde ise sorulardan sanırım sadece birini kaydettim ya da belki genel akışın temsilcisi olarak gördüğüm iki soruyu birleştirdim. O sorular eski kolonyal görevlilerden gelmişti. Özellikle bir tanesini, Jack MacGregor'u iyi hatırlıyorum. Solgun, sarımtırak bir görünümü vardı ve aslen Surreyli olduğu halde Güney Afrikalı gibi ünlüleri yutarak konuşuyordu. O ve birkaç meslektaşı toplumsal çöküşe gere-

ğine uygun bir karşılık verme konusuyla özellikle ilgileniyorlardı. O durumda Teşkilat'ın rolü ne olacaktı? Peki ya ordu? Yönetimin düzeni koruyamaması halinde bir kenara çekilip asayişin bozulmasını seyredebilecek miydik?

Genel Direktör kısa ve abartılı bir nezaketle cevap verdi. Teşkilat, Ortak İstihbarat Komitesi'ne ve İçişleri Bakanlığı'na, ordu ise Savunma Bakanlığı'na karşı sorumluydu ve bu böyle kalacaktı. Acil durum güçleri halihazırda her tür tehdide karşılık verebilecek durumdaydı ve bu güçler kendi içlerinde zaten demokrasiye bir çeşit meydan okuma sayılırlardı.

Aynı soru birkaç dakika sonra yine eski kolonyallerin birinden, daha etkili bir vurguyla geldi: Bir sonraki genel seçimde İşçi Partisi hükümetinin iktidara geldiğini düşünelim. Sol kanadın radikal sendika unsurlarıyla ortak bir amaç uğruna işbirliğine gittiğini ve ortada parlamenter demokrasiye doğrudan bir tehdit olduğunu farz edelim. O durumda hiç şüphesiz bir çeşit acil durum planlaması söz konusu olurdu, öyle değil mi?

GD'nin verdiği yanıtı kelimesi kelimesine not aldım: "Duruşumuzu net bir şekilde ortaya koyduğumu sanıyorum. Demokrasinin yeniden tesisi diye anılan bu tür girişim ancak Paraguay'da ordunun ve güvenlik servislerinin yapabileceği bir şeydir. Burada değil."

GD muhtemelen çiftçi ya da çay yetiştiricisi gibi gördüğü kişilerin, ciddiyetle başını sallamakta olan bu yabancının önünde renklerini belli etmelerinden utanıyordu.

İşte tam bu noktada Shirley yanımda oturduğu arka sıradan "Bu mallar darbe yapmak istiyor!" diye seslenerek tüm salonun irkilmesine neden oldu.

Herkesten şaşkınlık nidaları yükseldi ve tüm başlar bize döndü. Shirley tek bir hamleyle birkaç kuralı birden çiğnemişti. Genel Direktör'den söz almadan konuşmuştu ve "mal" gibi şüpheli bir kelime kullanmıştı. Bu kelimenin argoda başka ne anlama geldiğini bilmeyen yoktu herhalde. Shirley bu şekilde

nezaket sınırlarının dışına çıkmış ve kendisinin hayli üstü iki deskofisere hakaret etmişti. Bir konuğun önünde görgüsüzlük etmişti. Ayrıca alt kademedendi ve kadındı. En kötüsü de muhtemelen haklı olmasıydı. Normalde bunların hiçbirini önemsemezdim ama Shirley herkesin bakışları karşısında tüm soğukkanlılığıyla otururken, ben gitgide kızarıyordum. Ben kızardıkça da insanlar konuşanın ben olduğuma kanaat getiriyorlardı. Onların ne düşündüğünü anlayınca daha da kızardım. Öyle ki boynum yanmaya başlamıştı. Bakışlar artık bizim değil, benim üstümdeydi. Sandalyemin altına girip saklanmak istedim. İşlemediğim bir suç yüzünden utancım giderek kabarıyordu. Defterimi –bana bir nebze saygınlık kazandırmasını umduğum notları– karıştırmaya başladım, bakışlarımı önüme eğdim, dizlerime baktım ve böylece suçluluğuma dair daha da fazla delil sağladım.

Genel Direktör Tuğgenerale teşekkür ederek konuyu yeniden resmi adabına döndürdü. İnsanlar alkışladı, Tuğgeneralle GD salondan çıktı, insanlar gitmek üzere ayağa kalktılar ve yeniden dönüp bana baktılar.

Max bir anda tam karşımda belirdi. Sessizce "Serena, bu hiç iyi olmadı" dedi.

Destek almak için Shirley'ye döndüm ama kalabalıkla birlikte kapıdan dışarı çıkıyordu. Seslenenin ben olmadığımı söylememi engelleyen böyle mazoşist bir ahlakı nereden edindim bilemiyorum ama GD'nin o anda adımı soruşturduğundan ve Harry Tapp gibi birinin de ona söylediğinden hiç şüphem yoktu.

Daha sonra Shirley'ye yetişip onunla yüzleştiğimde bana olayın önemsiz ve son derece komik olduğunu söyledi. Dert etme, dedi. İnsanların kendime ait fikirlerim olduğunu düşünmelerinin bir zararı yoktu. Ancak ben öyle olmadığını biliyordum. Çok büyük zarar verecekti bana bu. Bizim seviyemizdeki insanların kendilerine ait fikirlerinin olmaması gerekiyordu. İlk mimlenişimdi bu benim. Son da olmadı.

6

Bir kınama bekliyordum ama onun yerine karşıma bir fırsat çıktı; gizli bir görevle binadan gönderildim, Shirley de benimle geldi. Talimatlarımızı bir sabah Tim Le Prevost isimli deskofiserden aldık. Etrafta görüyordum onu ama o güne dek bizimle hiç konuşmamıştı. Ofisine çağrıldık ve dikkatle dinlemeye davet edildik. Küçük dudaklı, düğmeleri boğazına dek ilikli, dar omuzlu ve sert ifadeli bir adamdı; çok büyük ihtimalle eski asker. Söylediğine göre yaklaşık bir kilometre ötede, Mayfair'deki bir sokakta kilitli bir garaja park edilmiş bir minibüs vardı. Onunla Fulham'daki bir adrese gitmemiz gerekiyordu. Gizli evdi tabii ki orası ve masanın üstünden önümüze attığı kahverengi zarfın içinde çeşitli anahtarlar vardı. Minibüsün arkasında temizlik malzemeleri, elektrikli süpürge ve işe koyulmadan önce giymemiz gereken naylon önlükler bulacaktık. Sözde Springklene denen firmanın çalışanlarıydık.

Görev yerine vardığımızda orayı "güzelce elden geçirecektik" ki buna bütün yatakların çarşaflarını değiştirmek ve camları silmek de dahildi. Temiz örtüler orada duruyordu. Tekli yataklardan birinin şiltesinin tersyüz edilmesi gerekiyordu. Uzun zaman önce yenilenmesi gereken bir şilteydi. Lavabolar ve banyo özel itina istiyordu. Buzdolabındaki çü-

rük yiyecekler atılacaktı. Kültablalarının da hepsi boşaltılacaktı. Le Prevost evle ilgili tüm bu ayrıntıları büyük bir tiksintiyle anlattı. Gün bitmeden Fulham Road'daki küçük bir süpermarkete gidip temel erzakları ve iki kişiye üç gün yetecek kadar yiyecek satın alacaktık. Ayrıca bir içki dükkânına giderek dört şişe Johnnie Walker Red Label almamız gerekiyordu. Başka bir marka olmayacaktı. İşte içinde beşlikler halinde elli sterlin olan bir zarf. Fiş ve para üstü alacaktık. Çıkarken üçlü kilidi elimizdeki üç Banham anahtarla kilitlemeyi unutmamalıydık. Her şeyden önemlisi ömrümüz boyunca bu adresten asla bahsetmemeliydik; bu binadaki meslektaşlarımıza bile.

"Ya da" dedi Le Prevost küçük ağzını bükerek, "özellikle onlara mı desem?"

Artık çıkabilirdik. Binadan ayrılıp Curzon Street'te giderken duruma içerleyen ben değildim, Shirley'ydi.

"*Gizli* görevimiz" deyip duruyordu yüksek sesli bir fısıltıyla "Allah'ın cezası gizli görevimiz temizlik işçiliği. *Temizlikçi* numarası yapacağız!"

Hakaretti elbette bu ama o zamanlar bugün olduğu kadar büyük bir hakaret değildi. Malum gerçeği dile getirmedim tabii. Teşkilatın erkek meslektaşlarımızı bu göreve koşamayacağı gibi, gizli eve dışarıdan temizlikçi getiremeyeceğini söylemedim. Erkekler bu iş için fazla "ağır" olmakla kalmayıp berbat da bir iş çıkarırlardı. Doğrusu metanetimle kendimi de şaşırttım. Sanırım kadınlar arasındaki genel yoldaşlık ruhunu ve neşeyle göreve adanmışlık halini benimsemiştim. Anneme dönüşmeye başlıyordum. Onun Piskopos'u vardı, benimse Teşkilat'ım. Onun gibi benim de itaate sağlam bir yatkınlığım vardı. Ancak bir yandan da Max'in sözünü ettiği bana uygun iş bu olabilir mi, diye düşünerek endişeleniyordum. Eğer buysa onunla bir daha asla konuşmayacaktım.

Garajı bulduk ve önlüklerimizi giydik. Direksiyon başına

sıkışmış oturan Shirley, Piccadilly'ye vardığımızda hâlâ isyan içinde söyleniyordu. Minibüs savaş öncesinden kalmaydı. İspitli tekerlekleri ve marşpiyesi vardı, muhtemelen sokaklardaki sabit koltuklu mekanizmaya sahip son araçlardan biriydi. Firmamızın adı minibüsün iki yanında art deco harflerle yazılıydı. "Springklene"in "k"sı, elinde tüylü toz fırçası tutan neşeli bir hizmetçi şeklinde yapılmıştı. Shirley aracı şaşırtıcı bir özgüvenle sürüyor, bizi Hyde Park Corner'ın etrafından savurarak döndürüyor ve vites koluyla, bana söylediğine göre, bu tür külüstürlerde gerekli olan ve "çift debriyaj" diye bilinen havalı bir teknik sergiliyordu.

Gittiğimiz daire sessiz ara sokaklardan birindeki Georgian evlerden birinin zemin katını işgal ediyordu ve beklediğimden büyüktü. Pencerelerin hepsinde parmaklık vardı. Paspaslarımız, temizlik malzemelerimiz ve kovalarımızla içeri girdikten sonra evi gezdik. Bakımsızlık Le Prevost'un ima ettiğinden de sinir bozucu düzeydeydi ve banyo küvetinin kenarındaki hamurlaşmış puro izmaritinden, bazı kopyalarının sayfaları koparılarak tuvalet kâğıdı yapılmış diz boyu *The Times* yığınına kadar, her şeyiyle bariz bir erkek dağınıklığını yansıtıyordu. Oturma odasına gece yarısı terk edilmiş havası hâkimdi; kapalı perdeler, boş votka ve scotch şişeleri, ağzına kadar dolu küllükler, dört bardak. Dairede dört yatak odası vardı, en küçüğüne tek kişilik bir yatak konmuştu. Yatağın çarşafsız şiltesinde, tam başın denk geldiği yerde kurumuş kan lekesi vardı. Shirley tiksintisini yüksek sesle dile getirdi, benimse daha çok tüylerim diken diken olmuştu. Birisi yoğun sorguya çekilmişti. Kayıt Dairesi'ndeki o dosyalar gerçek kaderlerle bağlantılıydı.

Dağınıklığa göz atmaya devam ederken Shirley şikâyet etmeyi ve nidalarını sürdürdü. Belli ki benim de katılmamı istiyordu. Denedim ama fazla içtenlik sergileyemedim. Totaliter zihniyete karşı savaşta oynadığım küçük rol, çürük yemekleri atmayı, kurumuş banyo küveti kirlerini kazımayı

gerektiriyorsa ben de bunu yapardım. Sonuçta oturup bir bildiriyi daktiloya çekmekten birazcık daha sıkıcıydı.

Nihayetinde yaptığımız işten benim daha iyi anladığım ortaya çıktı ki bakıcıyla ve hizmetkârla geçen ve bolca üstüme titrenen çocukluğum düşünülecek olursa bu epey tuhaftı. Önce en kirli yerleri, lavaboları, banyoyu, mutfağı temizlemeyi, çöpleri atmayı, ondan sonra yüzeyleri temizlemeyi, ardından yerleri silmeyi ve son olarak yatakları düzeltmeyi önerdim. Ama tüm bunlardan önce Shirley'nin hatırına şilteyi tersyüz ettik. Oturma odasında bir radyo vardı. Pop müzik çalmanın sahte mesleğimizle tutarlı olacağına karar verdik. İki saat boyunca harıl harıl çalıştık. Sonra ben beşliklerden birini alıp çay molası için erzak almaya çıktım. Dönüşte parkmetreyi beslemek için birkaç bozukluk attım. Eve döndüğümde Shirley çift kişilik yataklardan birinin kenarına tünemiş, küçük pembe defterine bir şeyler karalıyordu. Mutfağa geçip oturduk, çay ve sigara içtik, çikolatalı bisküvi yedik. Radyoda müzik çalıyordu, açık pencerelerden içeri temiz hava ve gün ışığı giriyordu, Shirley'nin keyfi yerine gelmişti ve bütün bisküvileri bitirdikten sonra bana kendisiyle ilgili bir hikâye anlattı.

Shirley'nin Ilford meslek okulundaki İngilizce öğretmeni İşçi partili, muhtemelen eski Komünist Partili, belediye meclis üyesi bir adamdı ve Shirley'nin hayatında, tıpkı insanın hayatına etki eden bazı öğretmenler gibi önemli yer sahibiydi. Shirley onun sayesinde on altı yaşında kendisini, Alman öğrencilerle değişim programında buluvermişti. Yani okul grubuyla birlikte komünist Doğu Almanya'da, Leipzig'e otobüsle bir saatlik mesafedeki bir köye gitmişti.

"Berbat bir yerdir diye düşünmüştüm. Herkes öyle diyordu. Ama Serena, inan bana cennet gibiydi, anasını satayım."

"Alman Demokratik Cumhuriyeti ha?"

Köyün kıyısında yaşayan bir ailenin yanında kalmıştı.

Ev çirkin, iki küçük odalı bir bungalovdu ama yarım dönümlük bir meyve bahçesi ile bir dere vardı. Yakında da içinde kaybolunabilecek kadar büyük bir orman... Baba televizyon mühendisiydi, anne doktordu ve beş yaş altı iki küçük kızları vardı. Kızlar misafirlerine âşık olmuş, her sabah onun yatağına girmişlerdi. Doğu Almanya'da güneş daima parlıyordu. Aylardan nisandı ve Shirley şans eseri bir sıcak dalgasına denk gelmişti. Kuzugöbeği mantarı avı için ormana seferler düzenlenmişti, dost canlısı komşular vardı, herkes onu Almanca konuşmaya teşvik etmişti, birinin gitarı vardı ve Bob Dylan şarkıları biliyordu, ona ilgi gösteren, tek eli üç parmaklı yakışıklı bir çocuk vardı. Çocuk onu bir öğlen sonrasında önemli bir futbol maçını izlemeye Leipzig'e götürmüştü.

"Kimsenin fazla bir şeyi yoktu ama ellerindekiler yetiyordu. On günün sonunda kendi kendime, hayır, bu sistem gerçekten iyi işliyor, dedim. Burası Ilford'dan iyi."

"Belki her yer Ilford'dan iyidir. Özellikle de taşrada. Shirley sen Dorking'in hemen dışına çıksan yine güzel şeyler yaşardın."

"Ama bu gerçekten farklıydı. İnsanlar birbirlerine değer veriyordu."

Söyledikleri kulağıma yabancı gelmiyordu. Gazete yazılarında ve bir televizyon belgeselinde Doğu Almanya'nın nihayet Britanya yaşam standartlarını geride bıraktığı, bir zafer havasıyla rapor edilmişti. Yıllar sonra Duvar yıkıldığında ve kitaplar açıldığında bunun saçmalık olduğu ortaya çıktı. Alman Demokratik Cumhuriyeti tam bir felaketti. İnsanların inandığı ve inanmak istediği veriler ve rakamlar Parti'nin kendisinindi. Ne var ki yetmişlerde Britanya'ya "kendine jilet atma" ruh hali hâkimdi ve Yukarı Volta dahil dünyanın tüm ülkelerinin bizi geride bırakmak üzere olduğu yönünde genel bir kanı vardı.

"İnsanlar burada da birbirine değer veriyor" dedim.

"Eh, peki. Madem birbirimize değer veriyoruz, o zaman neye karşı savaşıyoruz?"

"Paranoyak bir tek-parti devletine, basın özgürlüğünün, seyahat özgürlüğünün yokluğuna karşı. Esir kampı gibi bir ulusa karşı. Bu tür şeylere işte." Yanı başımda Tony'nin sesini duyar gibi oldum.

"Bizimki *zaten* tek parti devleti. Basınımız gülünç durumda. Yoksullar da hiçbir yere seyahat edemiyor."

"Of, hadi ama Shirley!"

"Parlamento bizim tek partimiz. Heath ve Wilson aynı elit tabakaya ait."

"Saçmalama!"

O güne kadar hiç politika konuşmamıştık. Hep müzikten, ailelerden, kişisel zevklerimizden bahsetmiştik. Tüm meslektaşlarımın aşağı yukarı aynı görüşte olduğunu farz ediyordum. Benimle dalga mı geçiyor, diye düşünerek Shirley'ye dikkatle baktım. Başını çevirdi, kaba bir hareketle masanın üstünden sigaraya uzandı. Sinirlenmişti. Bense yeni arkadaşımla büyük bir kavga yaşamak istemiyordum. Sesimi alçaltarak yumuşak bir tonlamayla "Madem öyle düşünüyorsun Shirley, neden onlara katılmıyorsun?" dedim.

"Bilmem. Biraz babamı memnun etmek için. Sonuçta ona devlet memurluğundayım, dedim. Beni işe alacaklarını sanmıyordum. Aldıklarında da herkes gururlandı. Ben dahil. Zafer kazanmış gibi hissettim kendimi. Tabii biliyorsun bu işleri... Teşkilatta illaki bir tane "Oxbridge"li olmayan tip olması gerekir. Sizin göstermelik proleteriniz de benim işte. Bu yüzden de..." Ayağa kalktı. "Mühim işimize dönsek iyi olacak."

Ben de ayağa kalktım. İnsanı utandıran bir sohbetti bu ve bittiğine memnun olmuştum.

Shirley "Ben oturma odasını bitireyim" dedi, sonra mut-

fak kapısında duraksadı. Naylon önlüğünü kabartan gövdesi, çay molamızdan önceki işten ıslanmış ve alnına yapışmış nemli saçlarıyla insanın içini burkan bir görüntüsü vardı.

"Hadi ama Serena, her şeyin bu kadar basit olduğunu, bizim tesadüf eseri meleklerin tarafında olduğumuzu düşünüyor olamazsın."

Omuz silktim. Aslında öyle düşündüğüm söylenebilirdi ama Shirley'nin tonlaması öyle iğneleyiciydi ki düşündüğümü söylemedim. Onun yerine "Senin şu Doğu Almanya da dahil tüm Doğu Avrupa'da insanların serbest oy hakkı olsa, Ruslara tekmeyi vururlardı ve Komünist Parti'nin en ufak bir şansı olmazdı. Zor kullanarak oradalar onlar. Benim karşı olduğum şey bu" dedim.

"Sence buradaki insanlar Amerikalıları üslerden tekmeleyip çıkarmak istemezler mi? Fark ettiysen, öyle bir seçenekleri yok."

Tam cevap vermek üzereydim ki Shirley toz fırçasını ve lavanta kokulu sprey cilasını kaptığı gibi gitti ve koridordan "Bütün propagandayı yemişsin kızım. Gerçeklik her zaman orta sınıf değildir" diye seslendi.

Şimdi ben sinirlenmiştim. Konuşamayacak kadar sinirliydim. Shirley işçi sınıfı ahlakını bana karşı daha etkili kullanabilmek için son dakikada Cockney aksanını abartmıştı. Ne cüretle beni böyle küçümseyebilirdi? Gerçeklik her zaman orta sınıf değilmiş! Onun "gerçekliği" gülünç derecede ağır aksanlıydı. Arkadaşlığımızı nasıl karalayıp benim göstermelik proleterim olduğunu söyleyebilirdi? Ayrıca o güne kadar hiç durup da gittiği üniversiteyi düşünmemiştim, onunkine gitsem daha mutlu olacağımı düşündüğüm bir gün hariç. Siyasi görüşlerine gelince de... *Ahmakların* modası geçmiş ortodoksluğu işte. İçimden peşinden koşup ona bağırmak geldi. Aklımdan ağzının payını verecek çeşitli cevaplar geçiyordu ve hepsini birden söylemek istiyordum. Ama hiçbir şey söy-

lemeden öylece durdum, birkaç defa mutfak masasının etrafında döndüm, sonra elektrikli süpürgeyi alıp ağır işlerden birini üstlenerek, kanlı şiltenin olduğu küçük odaya gittim.

Odayı o sinirle köşe bucak temizledim. İşe öfkeyle saldırdım ve söylediklerimi söylemek istediklerimle birleştirerek konuşmamızı tekrar tekrar kafamdan geçirdim. Molamızdan hemen önce pencere doğramalarını temizlemek için bir kova su doldurmuştum. Önce süpürgelikleri temizlemeye karar verdim. Eğer yerde diz çökeceksem, o zaman halıyı süpürmeliydim. Bunu güzelce yapabilmek için de birkaç parça mobilyayı, bir başucu dolabını ve yatağın yanındaki iki ahşap sandalyeyi koridora çıkardım. Odadaki tek elektrik prizi yatağın altında, iyice aşağılardaydı ve prize bir okuma lambasının fişi takılmıştı. Erişebilmek için yerde yan uzanarak elimi iyice ileri uzatmak zorunda kaldım. Yatağın altını uzun zamandır kimseler temizlememişti. Toz topakları, birkaç kullanılmış mendil, bir tane de kirli beyaz çorap vardı. Priz dar olduğundan fişi çekip çıkarmakta zorlandım. Aklım hâlâ Shirley'de ve ona söyleyeceklerimdeydi. Önemli yüzleşmeler söz konusu olduğunda ödleğimdir. İkimizin de, İngiliz yöntemini tercih ederek, o konuşmayı yapılmamış sayacağımızdan korkuyordum. Bu da beni iyice sinirlendiriyordu.

O sırada bileğim yatağın ayaklarından birine gizlenmiş bir kâğıt parçasına sürtündü. Hipotenüsü en fazla yedi santim olan bir üçgendi ve *The Times*'ın sağ üst köşesinden yırtılmıştı. Bir tarafında bilindik yazı stiliyle "Olimpik Oyunlar: Tam Program, sayfa 5" yazıyordu. Diğer tarafında ise düz kenarlardan birinin altına kurşunkalemle yazılmış silik bir yazı vardı. İyice bakabilmek için kalkıp yatağa oturdum. Dikkatle baktığım halde hiçbir şey anlayamadım, ta ki kâğıdı ters tuttuğumu fark edene dek. İlk önce küçük harfle yazılmış "tc" harflerini gördüm. Yırtık, bunun altındaki kelimenin tam ortasından geçiyordu. Yazı çok hafif bir baskıyla yazılmış gibi

silikti ama harflerin biçimi düzgündü: "umlinge". "U"dan hemen önce ancak "k" harfinin alt kısmı olabilecek bir şekil vardı. Harflerden başka bir şey çıkarmayı, yanıldığımı görmeyi umarak kâğıdı tekrar baş aşağı çevirdim. Ama şüphe götürür yanı yoktu. Onun baş harfleri, onun adası. Ama onun el yazısı değil. Ruh halim birkaç dakika içinde aşırı gerginlikten daha karmaşık bir hale, şaşkınlıkla odaksız bir kaygı karışımına geçiş yaptı.

Doğal olarak aklıma ilk olarak Max geldi. Adanın ismini bildiğinden emin olduğum tek kişi oydu. Ölüm ilanında adanın ismi geçmiyordu, Jeremy Mott da büyük olasılıkla bilmiyordu. Ama Tony'nin Teşkilat içinde pek çok eski bağlantısı vardı. Gerçi şimdi onların çok azı aktifti. Bir iki yaşlı, kıdemli kişi belki. Onlar da Kumlinge'yi bilemezlerdi. Max'e gelince; ondan açıklama istemenin kötü bir fikir olacağını hissettim. O durumda elimde tutmam gereken bir şeyi elden çıkarmış olurdum. Hem işine gelmiyorsa bana doğruyu söylemezdi. Söylemeye değer bir şey biliyorduysa, söylemeyerek zaten şimdiye kadar beni yanıltmıştı. Parktaki konuşmamızı ve onun ısrarcı sorularını düşündüm. Tekrar kâğıda baktım. Eski ve soluk görünüyordu. Bu önemli bir sır olsa bile elimde onu çözecek bilgi yoktu. O boşluk anında aklıma alakasız bir düşünce geldi. Minibüsümüzün yan tarafındaki "k" harfi, yani eksik olan harf, hizmetçi kadın şeklinde çizilmişti. Tıpkı benim gibi. Evet, her şey birbiriyle bağlantılıydı! Sonunda gerçekten de aptal durumuna düşmek, neredeyse içime su serpmişti.

Ayağa kalktım. Sırf kana bakmak için, içimden şilteyi tekrar tersyüz etmek geldi. Az önce oturduğum yerin tam altında kalıyordu. Acaba leke de kâğıt parçası kadar eski miydi? Kanın zamanla ne tür bir değişime uğradığını bilmiyordum. Ama mesele o değildi. Ortadaki sırrın en basit ifadesi ve benim de huzursuzluğumun esas nedeni şuydu: Adanın ismi-

nin ve Tony'nin adının baş harflerinin kanla bir bağlantısı var mıydı?

Kâğıdı önlüğümün cebine koydum ve Shirley'yle karşılaşmamayı umarak koridordan lavaboya gittim. İçeri girip kapıyı kilitledim, gazete yığınının yanına diz çöktüm ve gazeteleri sıraya koymaya başladım. Eksik günler vardı. Gizli ev uzun denebilecek dönemlerde boş kalmış olmalıydı. Gazetelerin tarihi aylar öncesine dek gidiyordu. Münih Olimpiyat Oyunları on ay önce, geçen yazdı. Filistinli gerillalar tarafından katledilen on bir İsrailli atleti kim unutabilirdi ki? Gazetenin köşesi yırtılan kopyasını yığının dibinden sadece birkaç santim yukarıda buldum ve çekip çıkardım. "Program" kelimesinin ilk yarısı görülüyordu. 25 Ağustos 1972. "Ağustos'ta işsizlik 1939'dan bu yana en yüksek seviyede". Haberi işsizlik manşetinden dolayı değil, eski kahramanım Soljenitsin hakkında sayfanın tepesinde yer alan makale yüzünden hayal meyal hatırlıyordum. Soljenitsin'in 1970 Nobel Ödülü konuşması yeni su yüzüne çıkmıştı. Konuşmada insan hakları beyannamesi kabulünü üyeliğin koşulları arasına almadığı için Birlemiş Milletler'e çatmıştı. Ben haklı olduğunu düşünmüştüm, Tony ise fikri naif bulmuştu. Konuşmada "düşkünlerin gölgesi" ve "Sibirya çölündeki acı ve yalnızlıktan doğan sanat vizyonu" gibi cümlelerden etkilenmiştim. Özellikle de "Eyvahlar olsun, edebiyatı iktidar müdahalesiyle örselenmiş ulusa!" sözleri hoşuma gitmişti.

Evet, bu konuşma üstüne tartışarak ve uzlaşamayarak epey bir vakit geçirmiştik. Bu da yol kenarı tesisindeki ayrılma sahnemizden çok önce değildi. Acaba Tony buraya köşesine çekilme planları şekillendikten sonra gelmiş olabilir miydi? Ama neden? Ve bu kimin kanıydı? Hiçbir şeyi çözememiştim ama ilerleme kaydettiğim için kendimi akıllı hissediyordum. Kendini akıllı hissetmekse bana göre daima neşelenmeye bir nefeslik mesafede olmak demekti. Shirley'nin

geldiğini duyunca hemen gazeteleri düzelttim, sifonu çektim, ellerimi yıkadım ve kapıyı açtım.

"Listeye tuvalet kâğıdını eklemeyi unutmayalım" dedim.

Shirley koridorun epey gerisinde duruyordu, sanırım beni duymamıştı. Pişman olmuş gibi bir hali vardı ve ben bir anda yumuşadım.

"Özür dilerim az önce olanlar için. Serena, neden böyle yapıyorum bilmem. Aptallığın daniskası işte... Tartışmada üste çıkmak için sınırı aşıveriyorum." Sonra da esprili bir tonla ekledi: "Sırf seni seviyorum diye!"

Cockney aksanıyla konuşurken yuttuğu heceleri bu defa telaffuz ettiği gözümden kaçmadı... ki bu da sessiz bir özür sayılırdı.

"Önemli değil" dedim. Samimiydim bunu söylerken. Aramızda geçen şey, az önce keşfettiğim şeyin yanında bir hiçti. Shirley'ye Tony hakkında pek bir şey anlatmamıştım. O konuyu tamamen Max'e saklamıştım. Tam tersini yapmam gerekiyordu belki ama artık Shirley'ye açılmanın bir anlamı yoktu. Kâğıt parçasını cebimin en dibine sıkıştırmıştım. Shirley ile bir süre her zamanki samimi sohbetimizi ettik, sonra da işimize döndük. Uzun bir gün olmuştu ve temizlik, alışveriş derken işimiz ancak altıdan sonra bitmişti. Bir şeyler daha öğrenebilirim belki diye *The Times*'ın Ağustos nüshasını yanıma aldım. O akşam minibüsü Mayfair'de bırakıp Shirley'yle ayrılırken, onunla eskisi gibi canciğer arkadaş olduğumuzu düşünüyordum.

7

Ertesi sabah on birde Harry Tapp'in ofisine çağrıldım. Shirley'nin seminerdeki patavatsızlığı yüzünden hâlâ paylanmayı bekliyordum. On bire beş kala üstümü başımı kontrol etmek için lavaboya girdim ve bir yandan saçımı tararken bir yandan da işten atıldıktan sonra trenle eve dönüşümü ve yolda anneme bir hikâye hazırlayışımı hayal ettim. Piskopos bunca zamandır yokluğumun farkına varmış mıydı? Az sonra iki kat yukarı, binanın hiç bilmediğim bir yerine çıktım. Burası aşağıdan sadece biraz daha az kasvetliydi. Koridorlar halı kaplıydı, duvarların krem-yeşil boyası dökülüyordu. Kapıyı çekinerek tıklattım. Bir adam dışarı çıktı –benden de genç görünüyordu– ve tedirgin, sevimli bir tavırla beklememi söyledi. Ofislerin önünde boylu boyunca uzayıp giden parlak turuncu plastik sandalyelerden birini işaret etti. On beş dakika kadar sonra tekrar göründü ve içeri girmem için kapıyı tuttu.

Aslında hikâye bu noktada başladı; ofise adım attığım ve görevimin bana açıklandığı noktada. Tapp masasında oturmuş, ifadesizce bana başını sallıyordu. Beni içeri alan çocuk dışında odada üç kişi daha vardı. Hepsinden çok daha yaşlı ve gümüşî saçları geriye doğru taranmış olanı, eski püskü bir deri koltuğa yayılmıştı. Diğerleri ise ofis sandalyelerinde otu-

ruyordu. Max de oradaydı; dudaklarını büzerek beni selamladı. Onu gördüğüme şaşırmadım, gülümsemekle yetindim. Odanın bir köşesinde kocaman, şifreli bir kasa vardı. İçerinin havası dumandan ağırlaşmış, soluktan nemlenmişti. Belli ki bir süredir toplantı halindeydiler. Herhangi bir tanıştırılma olmadı.

Bana ofis sandalyelerinden biri gösterildi ve hep birlikte masaya doğru, yarım daire şeklinde oturduk.

Tapp "Ee, Serena, nasıl, alışabildin mi?" dedi.

Alıştığımı düşündüğümü ve işimden memnun olduğumu söyledim. Max'in bunun doğru olmadığını bildiğinin farkındaydım ama umursamadım. "Koltuğumu doldurmadığımı düşündüğünüz için mi çağrıldım buraya efendim?"

"Onu söylemek için beş kişi toplanmamız gerekmez" dedi Tapp.

Etraftan bastırılmış kıkırdamalar geldi, ben de onlara katılmaya özen gösterdim. "Koltuğunu doldurmak" o ana kadar hiç kullanmadığım bir deyimdi.

Bunu kısa bir sohbet seansı izledi. Biri bana yaşadığım yeri sordu, bir diğeri işe gidiş gelişimi. Kuzey hattındaki düzensizlikler üstüne bir tartışma oldu. Kantin yemekleriyle kibarca dalga geçildi. Konuşma devam ettikçe gerginliğim arttı. Koltukta oturan adam hiçbir şey söylemiyordu ama başparmaklarını çenesinin altına koymuş, kule gibi yaptığı elinin üstünden beni izliyordu. Ona doğru bakmamaya çalıştım. Tapp'in öncülüğünde sohbet güncel olaylara kaydı. Sonunda konu kaçınılmaz biçimde Başbakan'a ve madencilere geldi. Hür işçi sendikalarının önemli kuruluşlar olduğunu söyledim. Ama görev alanları, üyelerinin ücreti ve koşulları olmalıydı. Politize olmamalılardı ve demokratik yolla seçilmiş hükümetleri indirmek onların işi değildi. Doğru cevabı vermiştim. Ardından Britanya'nın kısa süre önce Ortak Pazar'a girişini konuşmaya teşvik edildim. Desteklediğimi, iş dünya-

sı için iyi olacağını, tecrit edilmişliğimizi ortadan kaldırarak gıdalarımızı iyileştireceğini söyledim. Aslında ne düşünmem gerektiğini bilmiyordum ama kararlı görünmenin iyi olacağına kanaat getirmiştim. Bu defa odadakilerin görüşünden ayrıldığını fark ettim. Manş Tüneli'ne geçtik. Resmi bir rapor yayımlanmıştı ve Başbakan Heath kısa süre önce Pompidou ile bir ön sözleşme imzalamıştı. Canıgönülden destekliyordum! Londra-Paris ekspresine bindiğinizi düşünsenize! Sergilediğim coşku patlamasıyla kendimi bile şaşırttım. Bir kez daha taraftar bulamamıştım. Koltukta oturan adam yüzünü ekşiterek başını başka tarafa çevirdi. Bu adamın gençliğinde Kıta Avrupası'ndakilerin siyasi hırslarına karşı ülkeyi savunmak için canını vermeye hazır olduğunu düşündüm. O durumda bir tünel, güvenlik tehdidi demek olacaktı.

Konuşmamız böylece devam etti. Beni mülakata almışlardı ama ne amaçla olduğu hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Hiç düşünmeden onları memnun etmek için çırpınmaya başladım, özellikle de başarılı olamadığımı sezdikçe. Olayın tamamen gümüşî saçlı adamın yararına yapıldığını düşünüyordum. Adam o memnuniyetsiz bakışın dışında herhangi bir ifade sergilememişti. Elleri hep parmak uçları hafifçe burnuna dokunacak şekilde, dua pozisyonunda kaldı. Ona bakmamak bilinçli bir çaba gerektiriyordu. Ondan onay almak istediğim için kendime kızıyordum. Benim için aklında her ne varsa onu istiyordum. Beni istemesini istiyordum. Yüzüne bakamıyordum ama başka biriyle göz göze gelmek için bakışlarımı odada kaydırırken bir anlığına onu görüyor, yine de ne düşündüğüne dair bir fikir edinemiyordum.

Sohbete ara verdik. Tapp masada duran vernikli bir kutuyu işaret etti ve herkese sigara ikram edildi. Önceden olduğu gibi odadan gönderilmeyi bekledim. Ama gümüşî beyefendi etrafına gizli bir sinyal yaymış olmalı ki Tapp yeni bir başlangıç yapmak üzere boğazını temizledi ve "Pekâlâ Serena"

dedi. "Max'ten anladığımız kadarıyla matematiğin dışında modern yazın konusunda da bilgi sahibiymişsin. Edebiyat, romanlar, o tür şeyler işte... Çok yakından takip edermişsin şey... neydi o kelime?"

"Çağdaş edebiyat" dedi Max.

"Evet, müthiş birikimliymişsin ve günümüze epey hâkimmişsin."

Bir an tereddüt ettim ve "Boş vakitlerimde kitap okumayı seviyorum efendim" dedim.

"'Efendim'e gerek yok. Ayrıca bugünlerde çıkan şu çağdaş şeyler konusunda da güncel bilgi sahibiymişsin."

"Romanları genelde yayımlandıktan bir iki yıl sonra, kullanılmış, kâğıt kapaklı kopyalarından okuyorum. Ciltli kitaplar bütçemi biraz aşıyor da."

Bu kılı kırk yaran ayrımım Tapp'i şaşırtmış ya da kızdırmış gibiydi. Arkasına yaslandı, birkaç saniye gözlerini yumdu ve akıl karışıklığının kaybolmasını bekledi. Bir sonraki cümlesinin ortasına gelene kadar da gözlerini açmadı. "O halde sana Kingsley Amis ya da David Storey veya..." elindeki bir kâğıda göz attı "William Golding desem, neden bahsettiğimi gayet iyi anlayacaksın."

"O yazarların hepsini okudum."

"Haklarında konuşabilir misin peki?"

"Konuşurum sanırım."

"Nasıl derecelendirirsin onları?"

"Derecelendirmek?"

"Evet, bilirsin işte, iyiden kötüye doğru."

"Hepsi çok farklı türde yazarlardır... Amis bir komedi yazarıdır. Mizahında zekâ dolu bir gözlemciliğin yanı sıra epey acımasız bir yan da vardır. Storey işçi sınıfı hayatının vakanüvisidir, kendine özgü muhteşem bir tarzı vardır ve şey... Golding'i tanımlamak daha zor... Bir deha belki..."

"O halde?"

"Sadece okuma keyfi açısından bakarsak, en üste Amis'i koyardım, sonra çok etkileyici olduğu için Golding'i, üçüncü sıraya da Storey'yi."

Tapp notlarına göz attıktan sonra ışıltılı bir gülümsemeyle başını kaldırdı. "Burada da aynen öyle yazıyor."

İsabetliliğim karşısında odada onaylama dolu bir gürültü koptu. Ancak bu bana büyük bir başarı gibi görünmedi. Sonuçta bu tür bir listeyi yapmanın sadece altı yolu vardı.

"Peki, bu yazarlardan herhangi birini şahsen tanıyor musun?"

"Hayır."

"Herhangi bir yazar tanıyor musun, ya da yayıncı veya sektörle bağlantılı herhangi birini?"

"Hayır."

"Şimdiye kadar hiçbir yazarla şahsen tanıştın mı? Ya da aynı ortamda bulundun mu?"

"Hayır, hiç bulunmadım."

"Herhangi birine yazdın mı? Hayran mektubu gibi bir şey mesela?"

"Hayır."

"Cambridge'den yazar olmaya kararlı arkadaşın var mı?"

Dikkatle düşündüm. Newnham'daki İngiliz Edebiyatı bölümünde bu yönde epey bir arzu vardı ama bildiğim kadarıyla tanıdığım kadınlar saygın bir iş bulma, evlenme, hamile kalma, yurtdışında gözden kaybolma veya afyon dumanı içinde karşı-kültürün kalıntılarına gömülme gibi seçeneklerin çeşitli kombinasyonlarına razı olmuşlardı.

"Hayır."

Tapp beklentiyle baktı. "Peter?"

Koltukta oturan adam sonunda ellerini indirdi ve konuştu. "Benim adım Peter Nutting, bu arada. Bayan Frome, *Encounter* diye bir dergi duydunuz mu?"

Elini çekince Nutting'in burnunun hafif kemerli olduğu

ortaya çıktı. Sesi ince tenordu, nedense şaşırttı beni. Söylediği isimde "bir nudist yalnız kalpler ilan gazetesi" duymuştum ama emin olamadım. Konuşmama fırsat kalmadan Nutting devam etti: "Duymadıysanız da önemli değil. Aylık yayımlanan, entelektüel konular üstüne bir dergi. Politika, edebiyat, genel kültür gibi... Merkez soldan merkez sağa kadar –daha çok da ikincisi olmak üzere– epey kapsamlı bir fikir yelpazesine yer veren, oldukça iyi, saygın bir dergidir, daha doğrusu dergiydi. Fakat mesele şu. Pek çok entelektüel derginin aksine konu komünizm olduğunda bunlar ya şüpheci bir yaklaşım sergiliyorlar, ya da düpedüz hasmane. Özellikle de Sovyet türünden komünizmse. Dergi çeşitli modası geçmiş davalar için sesini yükseltti: Konuşma özgürlüğü, demokrasi vs. Aslında hâlâ da yükseltiyor. Amerikan dış politikasına gelince ise sesi yumuşuyor. Bir şey çağrıştırdı mı size? Hayır mı? Beş altı yıl kadar önce adı sanı bilinmez bir Amerikan dergisinde, ardından da sanırım *New York Times*'ta *Encounter*'ın CIA tarafından finanse edildiği haberi çıktı. Ortalık ayaklandı, bolca hır gür çıktı, çeşitli yazarlar vicdanlarını da alıp dergiden ayrıldılar. Melvin Lasky adı size bir şey ifade ediyor mu? Etmemesi normal. CIA kırkların sonundan beri kendi yüksek kültür anlayışına arka çıkıyor. Buna hizmet edenler genelde çeşitli kuruluşlarda dolaylı pozisyonlarda çalıştılar. Amaç ortanın solunda yer alan Avrupalı entelektüelleri Marksist perspektiften uzaklaştırarak, Özgür Dünya için sesini yükseltmeyi entelektüel olarak saygın hale getirebilmekti. Dostlarımız çeşitli cepheler aracılığıyla etrafa bayağı bir para saçtılar. Kültürel Özgürlük Kongresi'ni duydunuz mu? Neyse, önemli değil.

"İşte Amerikan yöntemi buydu ve esasen *Encounter* meselesinden beri de tam bir fiyaskoya dönüşmüş durumda. Artık ne zaman dev bir kuruluştan Bay X'in biri çıkıp altı sıfırlı rakamlar teklif etse herkes bağrışarak kaçıyor. Fakat yine de bir kültür savaşı bu, sadece siyasi ve askeri bir mesele de-

ğil. Üstelik uğruna çaba harcamaya da değer. Sovyetler bunu biliyor ve karşılıklı değişim programlarına, ziyaretlere, konferanslara, Bolşoy Balesi'ne para akıtıyor. Tabii Ulusal Maden İşçileri Sendikası'na kanalize ettikleri paranın dışında..."

"Peter" diye mırıldandı Tapp "o konuya girmeyelim yine."

"Tamam. Teşekkürler. Şimdi ortalık durulurken biz de kendi planımızı devreye sokmaya karar verdik. Mütevazı bir bütçesi olacak. Uluslararası festivaller yok, birinci sınıf uçuşlar yok, yirmi kamyonluk orkestra turları yok, ziyafetler yok. Öyle bir şeyi karşılayamayız, karşılamak da istemeyiz. Bizim istediğimiz, hedefe yönelik, uzun vadeli ve ucuz bir şey. İşte sen de bu yüzden buradasın. Şu ana kadar bir sorun var mı?"

"Hayır."

"Dışişleri Bakanlığı'ndaki Bilgi Araştırma Dairesi'ni bilirsin."

Bilmiyordum ama başımı salladım.

"Dolayısıyla bu tür şeylerin uzun bir geçmişi olduğunu da bilirsin. BAD senelerce bizimle ve MI6 ile çalıştı, yazarlar, gazeteler, yayıncılar üretti. George Orwell ölüm döşeğinde BAD'ye otuz sekiz komünist yoldaşının ismini verdi. BAD de *Hayvan Çiftliği*'nin on sekiz dile çevrilmesine yardım etti ve *Bin Dokuz Yüz Seksen Dört* için pek çok iyi iş yaptı. Yıllar içinde fevkalade bazı yayıncılık girişimleri de oldu. Background Books'u duydun mu? Mesela o BAD bağlantılıydı, parası Gizli Oy'la ödendi. Şahane kadro. Bertrand Russel, Guy Wint, Vic Feather. Ama bu günlerde..."

Derin bir çekti ve odadakilere bakındı. Ortamda ortak bir keder sezdim.

"BAD yolunu kaybetti. Bir sürü saçma sapan fikir, Altı'ya gereğinden fazla bir yakınlık... Hatta onlardan biri işin başındaydı. Biliyor musunuz, Carlton House Terrace* sizin gibi

* İngiliz Dışişleri Bakanlığı'na da ev sahipliği yapan bina kompleksi. (ed. n.)

hoş, çalışkan kızlarla doludur ve Altı'dan insanlar ziyarete geldiğinde ahmağın birinin önden koşarak ofise girip 'Herkes yüzünü duvara dönsün!' diye bağırması gerekir. Hayal edebiliyor musunuz böyle bir şeyi? O kızlar illaki parmaklarının arasından bakıyordur, ha?"

Beklentiyle etrafına bakındı. Zoraki kıkırdamalar oldu.

"Biz de yepyeni bir başlangıç yapalım dedik. Düşüncemiz, uygun genç yazarlara, akademisyenlere ve gazetecilere odaklanmak; daha çok da kariyerinin başındaki insanlara, mali desteğe ihtiyaç duydukları bir zamanda. Bu kişilerin tipik olarak yazmak istedikleri bir kitapları olacaktır ve talepkâr işlerine ara vermeleri gerekecektir. Listede bir romancının yer alması ilginç olur diye düşündük..."

Harry Tapp sıra dışı bir heyecanla araya girdi. "Olayı biraz hafifletir, dedik, bilirsiniz işte, bir nebze eğlenceli kılar. Sabun köpüğü gibi. O kişi gazetelerin ilgisini çekecek biri olmalı."

Nutting devam etti. "Siz de bu tür şeylerden hoşlandığınız için işe dahil olmak istersiniz diye düşündük. Bizim ilgimizi çeken öyle Batı'nın sonu geldi, yok efendim ilerleme artık dursun falan gibi son moda karamsarlıklar değil. Anlatabiliyor muyum?"

Başımı salladım. Anladığımı düşünüyordum.

"Sizin konumunuz diğerlerinden biraz daha alengirli olacak. Benim kadar siz de bilirsiniz ki bir yazarın romanlarına bakarak görüşlerini anlamak kolay değildir. İşte bu yüzden güncel konularda makale de yazan bir romancı arıyorduk. Doğu blokunda baskı altındaki yazar dostlarına biraz zaman ayırabilecek, belki destek vermek için oralara gidecek veya kitaplar gönderecek, zulüm gören yazarlar için imza kampanyalarına katılacak, buradaki yalandan Marksist meslektaşlarını devreye sokacak, Castro'nun Küba'sında hapse atılmış yazarlar hakkında açıkça konuşmaktan korkmayacak tipte

birini arıyoruz. Genel anlamda geleneksel akıma karşı yüzen birini. Cesaret ister böyle bir şey, Bayan Frome."

"Evet, efendim. Şey, yani, evet."

"Özellikle de gençseniz."

"Doğru."

"Konuşma özgürlüğü, toplanma özgürlüğü, yasal haklar, demokratik süreç... Bunlar bu günlerde çok fazla entelektüel tarafından el üstünde tutulmuyor."

"Evet."

"Doğru insanları cesaretlendirmemiz gerek."

"Evet."

Odaya sessizlik çöktü. Tapp kutusundan odadakilere sigara ikram etti. Önce bana uzattı, sonra diğerlerine. Hepimiz sigaralarımızı içtik ve Nutting'i bekledik. Max'in bakışlarının üstümde olduğunu biliyordum. Göz göze geldiğimizde başını "Böyle devam et" der gibi hafifçe eğdi.

Nutting biraz zorlanarak koltuğundan kalktı, Tapp'in masasına gitti ve notları aldı. Aradığını bulana kadar sayfaları çevirdi.

"Aradığımız insanlar sizin kuşaktan olacak. Onların bize daha aza mal olacağı kesin. Paravan kuruluşumuzla teklif edeceğimiz ödeme bir genci bir-iki, hatta belki üç yıl maaşlı işe gitme zorunluluğundan kurtarmaya yetecektir. Bu işin aceleye gelmeyeceğini ve hemen bir haftada sonuç alamayacağımızı biliyoruz. Toplam on kişinin olmasını bekliyoruz ama sizi bunlardan sadece bir tanesi ilgilendirecek. Önerilerden biri ise..."

Boynuna bir kordonla asılı yarım ay gözlüğünü kullanarak baktı.

"Thomas Haley, ya da yayın dünyasında tercih ettiği ismiyle T. H. Haley. Sussex Üniversitesi İngiliz Dili'nden birincilikle mezun, hâlâ orada. Peter Calvocoressi rehberliğinde uluslararası ilişkiler yüksek lisansı yapmış, şimdi ise

edebiyat doktorası yapıyor. Haley'nin tıbbi geçmişine göz attık. Kayda değer pek bir şey yok. Şimdiye kadar birkaç kısa hikâye ile gazete makalesi yayımlamış. Halihazırda kendine yayıncı arıyor. Ama çalışmaları bittikten sonra düzenli bir iş de bulması gerekiyor. Calvocoressi ona büyük değer biçiyor ki bu da herkes için yeterli olmalı. Burada gördüğünüz bey, Benjamin, bir dosya hazırladı. Sizin de görüşlerinizi almak isteriz. Aklınıza yattığı takdirde Brighton'a giden trene atlamanızı ve söz konusu kişiye bir bakmanızı istiyoruz. Olumlu işaret verirseniz kendisini işe alacağız. Aksi takdirde başka yerlere bakacağız. Sizin sözünüze kalmış. Tabii ziyaretinizden önce açıklayıcı bir mektup yazacaksınız."

Hepsi bana bakıyorlardı. Dirseklerini masaya dayamış oturan Tapp de kendi parmak kulesini kurmuştu. Ardından avuçlarını ayırmaksızın parmaklarını sessizce birbirine vurdu.

O an zekice bir itirazda bulunma zorunluluğu hissettim: "Peki ama bu durumda ben de elinde çek defteriyle adamın karşısında bitiveren Bay X gibi olmayacak mıyım? Bu şahıs beni görür görmez kaçabilir."

"Sizi görür görmez mi? Hiç sanmam, şekerim."

Yine dört bir yanda bastırılmış kıkırdamalar. Yüzüm kızardı ve rahatsız oldum. Nutting bana gülümsüyordu, ben de kendimi zorlayarak gülümsedim.

"Rakamlar çok cazip olacak. Fonu dolaylı olarak, mevcut bir vakıf üzerinden aktaracağız. Büyük ya da bilinen bir paravan değil ama güvenilir bazı bağlantılarımızın olduğu bir yer. Haley ya da diğerlerinden biri kontrol etmek isterse gayet uygun görünecektir. Konu kesinleşir kesinleşmez size vakfın adını bildiririm. Siz de elbette vakfın temsilcisi olacaksınız. Size mektup geldiğinde Vakıf bize haber verecek. Ayrıca size onların antetli kâğıtlarından da vereceğiz."

"Onun yerine sanatçılara ödenek sağlayan devlet dairelerine dostane bir öneride bulunmak mümkün olmaz mı?"

"Sanat Konseyi'ne mi?" Nutting buruk bir kahkaha pantomimi yaptı. Diğerleri sırıtıyordu. "Sevgili kızım. Masumiyetine imreniyorum gerçekten. Ama haklısın. Mümkün olmalıydı! Edebiyat bölümünden sorumlu kişi, romancı Angus Wilson'dır. Bilir misin? Adam kâğıt üstünde tam birlikte çalışabileceğimiz tipte biri gibi. Athenaeum üyesi, savaşta deniz ataşesi, ünlü Hut Eight'te şey konusunda, ehm, orasını söyleyemeyeceğim ama, gizli görev yapmış. Bir gün öğle yemeğine çıkardım onu, bir hafta sonra da ofisinde gördüm. Ne istediğimi anlatmaya başladım. Ne oldu biliyor musunuz Bayan Frome? Beni üçüncü kat penceresinden fırlatmaktan beter etti."

Belli ki bu hikâyeyi daha önceden de anlatmıştı ve süsleyerek yeniden anlatmaktan zevk alıyordu.

"Adam beyaz ketenden şık takım elbisesi, eflatun papyonuyla masasında oturmuş zekice espriler yapıyordu, sonra bir baktım suratı morarmış, beni yakamdan tutmuş ofisinden atıyor. Sarf ettiği sözleri bir bayanın karşısında tekrar etmeye terbiyem el vermez. Üstelik de nonoş mu nonoş. Kırk iki'de onu donanmanın yanına nasıl yaklaştırmışlar, anlamak mümkün değil."

"İşte buyurun" dedi Tapp. "Biz yapınca kirli propaganda olur, ondan sonra Albert Hall'a Kızıl Ordu Korosu gelince biletler tükenir."

"Max aslında Wilson'ın beni o pencereden *atmış* olmasını tercih ederdi" dedi Nutting ve hiç beklemediğim bir şey yaparak bana göz kırptı. "Öyle değil mi Max?"

"Ben diyeceğimi dedim" dedi Max. "Şimdi yanınızdayım."

"Güzel." Nutting beni içeri alan genç adama, Benjamin'e başını salladı. Benjamin dosyayı kucağında açtı.

"Yazarın yayımladığı her şey burada. Bazılarını bulmak kolay olmadı. Önce gazete yazılarına bakmanızı öneririm. Özellikle de *Listener* için yazdığı makaleye dikkat edin derim.

Makalede gazetelerin kötü adamları romantikleştirme şeklinden yakınıyor. Konu esasen Büyük Tren Soygunu üstüne. "Büyük" sözüne karşı çıkıyor. Ama sağlam yan konulara da değiniyor: Burgess ve Maclean ve sorumlu oldukları ölümlerin sayısı gibi. Göreceğiniz gibi kendisi Okuyucular ve Yazarlar Eğitim Vakfı'nın üyesi. Doğu Avrupa'daki muhalifleri destekleyen bir kuruluş. Geçen yıl vakfın dergisine bir yazı yazmış. Ayrıca *History Today*'e elli üç'teki Doğu Almanya ayaklanmasını yazdığı uzunca makaleye de bakabilirsiniz. *Encounter*'da ise Berlin Duvarı'yla ilgili fena olmayan bir makale var. Gazeteciliği genelde sağlam. Ama siz ona hikâyeleriyle ilgili yazacaksınız ki onun asıl olayı da bu zaten. Toplamda beş hikâye, Peter'ın da dediği gibi. Aslında bir tanesi *Encounter*'da. Bir de adı sanı duyulmamış şeyler var; *Paris Review, New American Review, Kenyon Review* ve *Transatlantic Review*."

"Dergi, kitap adı söz konusu olduğunda, şu sanatçı tiplerin hepsi birer dâhi" dedi Tapp.

"Son dört tanesinin ABD menşeli olduğuna dikkat etmek lazım" diye devam etti Benjamin. "Adam özde bir Atlantikçi. Sağa sola sorduk, umut vaat eden biri olarak tanımladılar. Gerçi içeriden biri bize bunun her genç yazar için standart bir tanım olduğunu söyledi. Yazar Penguin'in hikâye serisinden üç defa geri çevrilmiş. Ayrıca *New Yorker, London Magazine* ve *Esquire* tarafından da geri çevrilmiş."

"Meraktan soruyorum, sen nasıl öğrendin bunları?" dedi Tapp.

"Uzun hikâye. Önce buluştuğum eski bir..."

"Devam et" dedi Nutting. "On bir buçukta yukarıda olmam lazım. Bu arada Calvocoressi bir arkadaşa Haley'nin ölçülü ve canayakın biri olduğunu söylemiş. Dolayısıyla gençlere de iyi örnek olabilecek biri. Pardon Benjamin, devam et."

"Ünlü yayınevlerinden biri hikâyeleri sevdiklerini ama yazar bir roman yayımlayana kadar seçkilere almayacaklarını söyledi. Hikâye satmıyor. Yayıncılar genelde bu seçkileri

tanınmış yazarlarına bir iyilik olarak yapıyorlar. Haley'nin daha uzun yazması gerekiyor. Bu önemli bir bilgi çünkü roman yazmak zaman alır ve insanın tam zamanlı bir işi varsa çok zordur. Haley de roman yazmayı çok istiyor. Dediğine göre kafasında bir fikir varmış. Bir şey daha var; şu an bir ajanı, temsilcisi yok ve arayış içinde."

"*Ajanı* mı?"

"Bildiğimiz ajan değil bu, Harry. Yazarın eserlerini satıyor, sözleşmelerini yapıyor, kendine pay alıyor."

Benjamin dosyayı bana uzattı. "Hepsi bu. Tabii dosyayı ortada bırakmayın."

O ana kadar hiç konuşmayan, ortadan ayrılmış yağlı saçlı ve ihtiyarımsı büzüşmüş görünümlü adam "Bu insanlardan herhangi birinin yazdıkları üstünde hiç değilse birazcık etkimiz olmasını bekliyor muyuz?" dedi.

Nutting cevap verdi. "O asla işe yaramaz. Tercihlerimize güvenmek ve Haley ile ötekilerin iyi çıkmasını ve... bilirsiniz işte, önemli insanlar olmasını ümit etmek zorundayız. Zamana bırakılacak bir iş bu. Amacımız Amerikalılara bu işin nasıl yapıldığını göstermek. Ama bu süreç içinde bu kişilere koltuk çıkmamamız için de bir sebep yok. Bize bir iki iyilik borcu olan insanlar oluverir işte. Haley'nin durumundaysa... Eh, şu yeni Booker Ödülü komitesinin başına eninde sonunda bizden biri geçecek. Ayrıca yazar temsilcisi işiyle de ilgilenebiliriz. Ama yazacağı şeylere gelince... kendilerini özgür hissetmeliler."

Ayağa kalkmış, saatine bakıyordu. Sonra bana baktı. "Geçmişiyle ilgili başka soruların olursa adamın Benjamin'dir. Operasyonel olarak da Max. Projenin kod adı Bir Parmak Bal. Tamam mı? Pekâlâ, hepsi bu kadar."

Risk alıyordum fakat kendimi vazgeçilmez hissetmeye başlamıştım. Aşırı güvenli belki. Ama bu odada benden başka kim, yetişkin yaşında, boş vaktinde hikâye okumuştu ki? Kendime engel olamadım. Heveskâr ve açgözlüydüm. "Bunu

söylemem kolay değil, sen de alınma lütfen Max, ama doğrudan Max'e bağlı çalışıyorsam eğer, kendi statümün de açıklığa kavuşturulması yararlı olur mu acaba, diye düşündüm."

Peter Nutting tekrar yerine oturdu. "Sevgili kızım, ne demek istiyorsun?"

Onun karşısında, tıpkı çalışma odasında babamın karşısında durduğum gibi tevazu dolu bir tavırla durdum. "Bu görev, insanın kendi sınırlarını zorlaması açısından mükemmel ve ben de teklifi büyük bir heyecanla karşıladım. Haley dosyası gerçekten büyüleyici ve bir o kadar da hassas. Sizler benden aslında Haley'yi bir ajanı idare eder gibi idare etmemi istiyorsunuz. Onur duydum. Ama ajan idare etmek deyince... şey, o durumda nerede durduğumu bilmek isterim."

Bunu sadece bir kadının bir oda dolusu erkek üstünde yaratabileceği türden utanç dolu bir sessizlik izledi. Ardından Nutting "Şey, evet, pek tabii..." diye mırıldandı.

Çaresizlikle Tapp'e döndü. "Harry?"

Tapp altın sarısı sigara kılıfını ceketinin cebine koyup ayağa kalktı. "Çok basit Peter. Senle ben öğle yemeğinden sonra alt kata inip Personel bölümüyle konuşuruz. İtiraz geleceğini sanmıyorum. Serena asistan deskofiser pozisyonuna getirilebilir. Vakti gelmişti zaten."

"İşte buyurun Bayan Frome."

"Teşekkür ederim."

Hep birlikte ayağa kalktık. Max bana yepyeni bir saygıyla bakıyor gibiydi. Kulaklarımda çoksesli koro gibi bir müzik sesi duydum. Teşkilata gireli daha dokuz ay olmuştu, ama bölümde son terfi edilenlerden biri olsam da, bir kadının erişebileceği en üst düzeye erişmiştim. Tony görse benimle gurur duyardı. Kulübünde akşam yemeğine çıkarırdı beni. O kulüp Nutting'inkiyle aynı değil miydi? Tapp'in ofisinden çıktığımız sırada, hiç değilse annemi arayıp Sağlık ve Güvenlik Bakanlığı'nda ne kadar başarılı olduğumu haber vereyim diye düşündüm.

8

Koltuğuma güzelce yerleştim, yeni okuma lambamın açısını ayarladım ve fetiş ayracımı çıkardım. Derse hazırlanıyormuş gibi yanımda kurşunkalemim vardı. Hayallerim gerçek olmuştu: İngiliz edebiyatı çalışıyordum, matematik değil. Annemin benim adıma belirlediği tutkulardan kurtulmuştum. Ten rengi, Kraliyet arşivi damgalı, etrafına dolanan iplerle kapatılmış dosya kucağımda duruyordu. Eve dosya getirmek ne muazzam bir sınır aşımı ve ne büyük bir ayrıcalıktı benim için. Başlangıç eğitimimizde kafamıza vura vura söylenmişti dosyalar kutsaldır diye. Hiçbir dosyadan bir şey alınamazdı, hiçbir dosya bina dışına çıkarılamazdı. Benjamin çıkışa kadar bana eşlik etmişti ve aynı renkteki Kayıt Dairesi Şahıs Dosyaları'ndan biri olmadığını göstermek için dosyayı açması istenmişti. Benjamin'in masa başındaki Personel şube memuruna da açıkladığı gibi, bu sadece kişisel geçmiş bilgilerini içeren bir dosyaydı. Ama o gece dosyayı Haley'ye ait şahıs dosyası gibi düşünmek bana keyif verdi.

Haley'nin öyküleriyle geçirdiğim ilk saatleri, MI5'ta geçirdiğim bütün zamanlar içinde en mutluları sayarım. Cinsel ihtiyaçlarım dışında tüm ihtiyaçlarım birleşmiş ve karşılanmıştı: Okuyordum, bunu bana mesleki bir gurur sağlayan yüce bir amaç uğruna yapıyordum ve çok yakında yazarla tanışacaktım. Projeyle ilgili şüphelerim ya da ahlaki kaygılarım

var mıydı? O aşamada, hayır. Seçildiğim için memnundum. İşi iyi yapabileceğimi düşünüyordum. Binanın üst katlarından övgü alabileceğimi düşünüyordum. Övülmeyi seven bir kızdım. Soran olsa gizli bir Sanat Konseyi'nden öte bir şey olmadığımızı söylerdim. Sunduğumuz imkânlar herhangi bir Sanat Konseyi'ninkinden farksızdı.

Öykü 1970 kışında *Kenyon Review*'da yayımlanmıştı ve derginin o sayısı Covent Garden, Longacre'daki nadide kitaplar dükkânından alınma fişle birlikte elimin altındaydı. Öykünün konusu Edmund Alfredus gibi heybetli bir isme sahip, Ortaçağ toplumsal tarihi dersi veren bir akademisyendi. Alfredus on yılı aşkın süre belediye meclis üyeliği yaptığı doğu Londra'nın zorlu bir seçim bölgesinden, kırklı yaşlarında İşçi Partisi milletvekili olarak çıkar. Parti çizgisine kıyasla epey bir soldadır ve *biraz baş belası, entelektüel bir züppe, seri bir çapkın ve mükemmel bir hatiptir.* Ayrıca metro makinistleri sendikasının güçlü üyeleriyle iyi bağlantılara sahiptir. Alfredus'un kendisine birebir benzeyen bir de ikizi vardır. Daha mülayim bir karakter olan Giles, West Sussex kırsalında keyifli bir yaşam süren bir Anglikan papazıdır. Yaşadığı yer Turner'ın bir zamanlar resmettiği Petworth House'a bisikletle gidiş mesafesindedir. Giles'ın yaşlılardan meydana gelen küçük cemaati *sıva çekilmiş girintili duvarlarında, bir girdap gibi göğe yükselen meleklerin üstüne kapandığı acılar içindeki İsa'yı betimleyen Sakson fresklerinin palimpsestleri bulunan, Norman öncesine ait kilisede toplanıyordu. Meleklerin tuhaf zarafeti ve sadeliği Giles'ın kulağına endüstriyel, bilimsel çağın ulaşamadığı gizemleri fısıldıyordu.*

O gizemler katı bir ateist olan Edmund için de ulaşılmazdır. Edmund Giles'ın konforlu yaşamını ve olasılık dışı inançlarını içten içe küçümser. Papaz ise Edmund yeniyetmelikten gelen Bolşevik görüşlerini aşamadığı için utanır. İki kardeş yine de birbirine yakındır ve dini ya da siyasi tartışmalardan

kaçınmayı genelde başarırlar. Anneleri onlar sekiz yaşındayken göğüs kanserinden ölmüştür ve duygusal açıdan mesafeli babaları onları yatılı hazırlık okuluna göndermiştir. İki kardeş orada huzur bulmak için birbirlerine sığınmışlardır ve aralarında yaşam boyu kopmayacak bir bağ oluşmuştur.

İki kardeş de yirmili yaşlarında evlenir ve çocuk sahibi olurlar. Ancak Edmund'un Avam Kamarası'nda yerini almasından bir yıl sonra karısı Molly onun sınırı aşan ilişkileri karşısında sabrını yitirir ve kocasını evden atar. Ailevi felaketinin yarattığı fırtınadan, boşanma işlemlerinden ve basından görmeye başladığı ilgiden kaçmak isteyen Edmund, uzun bir hafta sonu geçirmek üzere Sussex'te papazın evine doğru yola düşer ve işte öykü tam anlamıyla burada başlar. Kardeş Giles sıkıntı içindedir. O pazar günü kilisesinde, Ch– Piskoposu'nun huzurunda vaaz verecektir ve Piskopos huysuzluğu, anlayışsızlığıyla ünlüdür. (Doğal olarak bu rolde babamı hayal ettim.) Ekselansları, performansını tetkik etmek istediği papazın larenjit kaynaklı bir gribe yakalandığını duymaktan memnun olmayacaktır.

Edmund gelir gelmez kardeşinin karısı tarafından doğruca en üst kattaki eski çocuk odasına gönderilir. Giles burada karantinaya alınmıştır. Alfredus ikizleri kırklı yaşlarında bile tüm farklılıklarına rağmen muzırlık konusunda ortak bir zevke sahiptir. Giles'ın kan ter içindeki halini ve çatlak sesini göz önüne alarak, yarım saatlik bir görüşmenin ardından bir karar alırlar. Edmund için bu, evdeki sorunlardan aklını uzaklaştırmak, bir sonraki günü, yani cumartesiyi ayin ve dini tören düzenini öğrenmek, vereceği vaaz üstüne düşünmek için bir fırsattır. Piskoposa daha önceden bildirilen vaaz teması ise Kitabı Mukaddes'in Kral James onaylı çevirisinde, 1. Korintliler 13'ten iman, umut ve hayırseverliğe dair ünlü sözlerdir: "Bunların en üstünü de hayırseverliktir." Giles modern düşünüşe paralel olarak Edmund'un "hayırseverlik"

yerine "sevgi" koymasında ısrar eder. Edmund itiraz etmez. Bir Ortaçağ uzmanı olarak, Kitabı Mukaddes'i iyi bilen biridir ve İngiliz Kilisesi Onaylı Kitabı Mukaddes'e hayranlığı vardır. Ve, evet, sevgiden bahsetmek de hoşuna gidecektir. Edmund Pazar sabahı üstüne kardeşinin cüppesini geçirir. Saçını Giles'ınki gibi düzgün biçimde ayırarak taradıktan sonra sessizce evden çıkar ve mezarlığı geçerek kiliseye doğru yola düşer.

Piskoposun ziyaretinin haberi *cemaatin sayısını neredeyse kırka* çıkarır. Dualar ve ilahiler her zamanki düzende yapılır. Her şey sorunsuz ilerler. *Bakışları kemik erimesi yüzünden yerde* ihtiyar papaz yardımcısı, Giles'ın Edmund olduğunu fark etmeden ayinde ona yardım eder. Edmund tam zamanında oyma taştan yapılma kürsüye çıkar. Sıralarda oturan yaşı geçkin müdavimler bile normalde tatlı dilli olan papazlarının bugün besbelli muhterem ziyaretçiyi etkilemek üzere özellikle özgüvenli, hatta açıksözlü olduğunu fark ederler. Edmund vaaza Korintliler'den seçilen ilk okuma pasajlarıyla başlar, aktörlere özgü bir ses tokluğuyla, tiyatroya gitmiş olanların (diye not düşüyor Haley) Olivier parodisine benzetebileceği bir havayla konuşur. Edmund'un sözleri boş denebilecek kilisede yankılanır ve o, fiillerin son hecesini olabildiğince vurgular. *Sevgi sabırlıdır, sevgi şefkatlidir. Sevgi kıskanmaz, övünmez, böbürlenmez. Sevgi kaba davranmaz, kendi çıkarını aramaz, kolayca öfkelenmez, kötülüğün hesabını tutmaz. Sevgi haksızlığa sevinmez, ama gerçek olanla sevinir...*

Ardından sevgi üstüne, kısmen ihanetlerinden doğan utancın, geride bıraktığı eşi ve iki çocuğuyla ilgili kederinin ve tanıdığı tüm iyi kadınların sımsıcak anılarının, kısmen de belagatli bir konuşmacının performanstan aldığı zevkin verdiği şevkle, ateşli bir nutka başlar Edmund. Kilisenin cömert akustiği ve kürsü sayesinde yüksekte duruşu da abartılı seslenişine yepyeni çıkışlar katmasına yardımcı olur. Metro maki-

nistlerini üç hafta içinde üç defa birer günlük greve başlatan tartışma kabiliyetinden de faydalanarak bugün bildiğimiz ve kutsallaştırdığımız şekliyle sevginin aslında Hıristiyanlığın bir ürünü olduğu fikrini savunur. Eski Ahit'in çetin Demir Çağı'nda ahlak acımasızdı, kitabın haset dolu Tanrı'sı amansızdı ve O'nun en değerli erdemleri intikam, tahakküm, köleleştirme, soykırım ve tecavüzdü, der. Bu noktada kimileri piskoposun şöyle bir yutkunduğunu fark eder.

İşte böyle bir geçmişle karşılaştırıldığında, diye konuşmayı sürdürür Edmund, yeni dinin merkezine sevgiyi yerleştirmekte ne denli radikal olduğunu görüyoruz. İnsanlık tarihinde benzersiz bir biçimde, eskisinden çok farklı bir toplumsal örgütlenme prensibi ortaya kondu. Hatta yepyeni bir medeniyet kök salmaya başladı. Bu medeniyet söz konusu idealleri yeterince gerçekleştiremese de yepyeni bir yola girildi. İsa'nın ideası karşı konulmaz ve geri döndürülmez niteliktedir. İnançsızlar bile o ideanın içinde yaşamak zorundadır. Çünkü sevgi tek başına durmaz ve duramaz, *aksine alev alev bir kuyrukluyıldız gibi yanında başka ışıltıları da getirir: bağışlayıcılık, iyilik, hoşgörü, hakkaniyet, yakınlık ve dostluk... Bunların hepsi İsa'nın mesajının özünde yatan sevgiye bağımlıdır.*

West Sussex'te bir Anglikan kilisesinde vaazı alkışlamak görülmüş şey değildir ama Edmund, Shakespeare'den, Herrick'ten, Christina Rosetti'den, Wilfred Owen'dan ve Auden'den ezbere alıntılar yaptığı konuşmasını bitirdiğinde dinleyenlerde gözle görülür bir tezahürat arzusu vardır. Papaz nefin ilerisine doğru irfan ve efkâr üfleyerek gitgide alçalan akisli bir tonlamayla cemaati duaya yönlendirir. Öne doğru eğilme çabasından neredeyse morarmış piskopos ise doğrulur. Gülümsemektedir. Onunla birlikte emekli albaylarla at yetiştiricileri, eski polo takımı kaptanları ve eşleri... hepsi gülümserler. Kiliseden çıkıp Edmund'un elini sıkarken de yine gülümsemektedirler. Hatta piskopos, neredeyse

dalkavukça Edmund'un elini bırakmak bilmez. Sonra neyse ki başka bir randevusu olduğu için kahveye kalamayacağını söyleyerek gider. Papaz asistanı tek kelime etmeden hızla uzaklaşır ve çok geçmeden herkes Pazar yemeğine doğru yola çıkar. Edmund ise zaferin hafifleştirdiği adımlarıyla mezarlığı uçarak geçer ve olanları kardeşine anlatmak üzere eve döner.

Bu noktada, yani otuz dokuz sayfanın on sekizinci sayfasında, paragraflar arasında tek bir asteriskle süslenmiş bir boşluk vardı. Bakışlarımın sayfanın aşağılarına kayarak yazarın bir sonraki hamlesini ifşa etmelerini önlemek için gözümü asteriskten ayırmadım. Tüm duygusallığımla, sevgi üstüne yaptığı tumturaklı konuşmanın Edmund'u karısına ve çocuklarına döndüreceğini umuyordum. Modern bir öyküde böyle bir gidişata pek ihtimal yoktu. Veya Edmund kendini Hıristiyan olmaya ikna edebilirdi. Ya da Giles cemaatinin bir ateistin ağzından çıkan ustalıklı sözlerden etkilendiğini öğrendiğinde inancını kaybedebilirdi. Hikâyenin barındırdığı, piskoposu o gece banyo küvetinde uzanmış, buharlar içinde duyduklarını düşünür halde bulma ihtimali aklımı çeliyordu. Bunun nedeni de babam Piskopos'un sahneden kaybolmasını istemeyişimdi. İşin doğrusu dini debdebe büyülüyordu beni: Norman stili kilise, Haley'nin aklıma getirdiği pirinç cilası, lavanta mum, eski taş ve toz kokusu. Devasa bir yarık boyunca demir menteşelerle ve bağlarla tutturulmuş, meşeden yapılma çürük kapaklı vaftiz kurnasının ardındaki siyah, beyaz ve kırmızı çan sicimleri ve her şeyden öte, Edmund'un çantasını fırlattığı damalı muşamba zeminiyle mutfağın ötesinde uzanan derbeder holü ve tıpkı bizimkine benzer en üst kattaki çocuk odasıyla papazın evi... Bir an evimi özlediğimi hissettim. Keşke Haley banyoya gidip, daha doğrusu Edmund'u gönderip diz hizasına kadar yükselen iç içe geçmeli bebek

mavisi lambrileri ve musluk altı kısmı mavi-yeşil yosunla lekelenmiş, paslı aslan ayakları üstünde sapasağlam duran dev banyo küvetini görseydi... Rezervuar zincirinin ucunda beti benzi atmış oyuncak ördeğin asılı durduğu lavaboyu görseydi. En basit türden bir okurdum ben. Tek istediğim bana kendi dünyamın ve o dünya içindeki kendimin sanatsal biçimler ve kolay anlaşılır bir form içinde sunulmasıydı.

Aynı çağrışımlardan dolayı yumuşak mizaçlı Giles'a ilgi duyuyordum ama istediğim Edmund'du. Ne yapmak istediğim mi? Birlikte yol almak... Haley'nin benim adıma Edmund'un zihnini araştırmasını, o zihni teftişime açmasını ve bir erkekten bir kadına, yani bana onu açıklamasını istiyordum. Edmund bana Max'i hatırlatıyordu, ve Jeremy'yi. En çok da Tony'yi. Bu zeki, ahlak dışı, yaratıcı, yıkıcı erkekler, bu ne istediğini bilen, bencil, duygusal açıdan soğuk, mesafeli bir çekiciliği olan erkekler... Sanırım onları İsa aşkına tercih ediyordum. Öyle büyük bir gereksinimdiler ki... Üstelik sadece benim için değil. Onlarsız bizler hâlâ kulübelerde yaşıyor, tekerleğin icadını bekliyor olurduk. Onlarsız dönüşümlü üç ekin sistemi asla bilinmezdi. İkinci feminizm dalgasının şafağında nasıl da olmadık düşüncelerdi bunlar... Asteriske bakmayı sürdürdüm. Haley kanıma girmişti ve onun da bu gerekli erkeklerden olup olmadığını düşünüyordum. Aynı anda hem onun tarafından ihlal edildiğimi hem sıla hasreti çektiğimi hem de merakımın uyandığını hissediyordum. O noktaya dek kalemle hiçbir yeri işaretlememiştim. Edmund gibi bir pisliğin öyle kinayeli bir konuşmayı belagatle yaparak övgü alması haksızlıktı ama doğruydu da, gerçek görünüyordu bana. Ne iyi bir iş çıkardığını söylemek üzere kardeşine giderken mezarlar arasında sevinçle dans edişi akla kibri getiriyordu. O halde Haley bundan sonra ya cezalandırmanın ya da düşüşün geleceğini ima ediyordu. Bense bunu istemiyordum. Tony cezalandırılmıştı ve benim için bu yeterliydi.

Yazarlar okuyucularına bir itina, bir merhamet borçluydular. *Kenyon Review*'nun asteriski sabit bakışlarının altında fırıl fırıl dönmeye başlamıştı. Gözlerimi kırpıştırıp onu durdurarak okumaya devam ettim.

Hikâyenin neredeyse yarısı anlatıldıktan sonra Haley'nin yeni bir önemli karakter çıkaracağı aklıma gelmemişti. Oysa bu kadın ayin boyunca orada, üçüncü sıranın sonunda, bir yığın ilahi kitabının yaslandığı duvarın önünde, Edmund fark etmeden oturuyordu. Adı Jean Alise'ti. Otuz beş yaşında olduğu, yakınlarda yaşadığı, dul olduğu ve varlıklı denebilecek biri olduğu hemen anlatılıyordu. Dindardı, özellikle de kocası bir motosiklet kazasında öldüğünden beri. Geçmişinde psikiyatrik bazı sorunları olmuştu ve tabii güzeldi. Edmund'un vaazı Jean'ı derinden etkiler, hatta sarsar. Vaazın verdiği mesaja hayran olur ve hakikatine inanır. Şiiri de seven biri olarak, şiir okuyan adama karşı içinde güçlü bir çekim hisseder. Bütün gece oturup ne yapacağını düşünür. Hiç istemediği halde âşık olmaktadır ve papazın evine gidip bunu söylemeye hazırdır. Kendine engel olamaz, gidip papazın evliliğini yıkmaya hazırdır.

Ertesi sabah dokuzda papazın zilini çalar ve kapıyı robdöşambrıyla Giles açar. Giles nekahet dönemindedir ama hâlâ solgun ve güçsüzdür. Jean –neyse ki– karşısındakinin onun erkeği olmadığını ânında anlar. Bir kardeşi olduğunu öğrenir ve onun peşinden Londra'ya, Giles'ın masumca verdiği adrese gider. Burası Edmund'un boşanma sürecinde geçici olarak yerleştiği, Chalk Farm'da küçük, mobilyalı bir dairedir.

Edmund sıkıntılı bir dönemden geçmektedir ve ona istediği her şeyi vermek için çırpınan bu güzel kadına karşı koyamaz. Jean iki hafta boyunca onunla kalır ve Edmund kadınla tutkuyla sevişir. Haley aralarındaki yakınlığı, okuması zor gelen bir detaycılıkla anlatıyordu. Kadının klitorisi *ergenlik öncesi bir oğlanın penisi boyutunda, kocamandı.* Edmund'un

hiç bu kadar cömert bir âşığı olmamıştır. Jean çok geçmeden ömrünün sonuna dek Edmund'a bağlı kalacağına karar verir. Erkeğinin ateist olduğunu öğrenince kendisine bahşedilen görevin ona Tanrı'nın ışığını göstermek olduğunu anlar. Akıllı davranarak misyonundan hiç bahsetmez ve uygun zamanı bekler. Edmund'un dine sığmayan kardeş taklidini affetmesi sadece birkaç gün sürer.

Bu arada Edmund gizliden gizliye, Molly'den gelen bir mektubu tekrar tekrar okumaktadır. Molly mektupta barışma imalarında bulunmuştur. Edmund'u seviyordur ve kaçamaklarından vazgeçtiği takdirde yeniden aile olmanın bir yolunu bulabileceklerdir. Çocuklar onu fena halde özlemiştir. Edmund'un içinde bulunduğu durumdan kurtulması kolay değildir ama o ne yapması gerektiğinin farkındadır. Şans eseri Jean atları, köpekleri ve diğer işleriyle ilgilenmek üzere Sussex'e, hendeklerle çevrili evine gider. O esnada Edmund da aile evine döner ve karısıyla bir saat geçirir. Her şey iyi gider, karısı harika görünmektedir ve Edmund tutamayacağını bildiği sözler verir. Çocuklar okuldan eve gelir ve hep birlikte çay içerler. Her şey eskiden olduğu gibidir.

Edmund ertesi gün mahallenin ucuz kafelerinden birinde kahvaltı ederken Jean'e karısına döneceğini söyleyerek korkunç bir psikiyatrik nöbeti tetikler. O noktaya kadar kadının akıl sağlığının ne denli kırılgan olduğunu fark etmemiştir. Jean, Edmund'un yemek yediği tabağı kırdıktan sonra haykırarak kafeden dışarı çıkar. Edmund ise onun peşinden gitmemeye karar verir. Onun yerine telaşla dairesine döner, eşyalarını toplar, Jean'e incitici olmadığını düşündüğü bir not bırakır ve Molly'nin yanına döner. Yeniden bir araya gelmenin mutluluğu sadece üç gün sürer. Üçüncü gün Jean bir intikamla Edmund'un yaşamına geri döner.

Kâbus Jean'in Edmund'un evine gelip Molly ile çocukların karşısında rezalet çıkarmasıyla başlar. Hem Molly'ye hem

de Edmund'a mektuplar yazar, çocuklara okul yolunda yanaşır, her gün eve birkaç defa, genelde de geç vakitlerde telefon açar. Yine her gün evin önüne dikilerek ailenin dışarı çıkmaya cesaret edecek üyelerinden herhangi biriyle konuşmayı bekler. Polis Jean'in yasaları çiğneyecek bir şey yapmadığını söyleyerek hiçbir müdahalede bulunmaz. Jean, Molly'yi işe giderken takip eder –Molly bir ilkokulun müdürüdür– ve oyun bahçesinde yine olay çıkarır.

Aradan iki ay geçer. *Bir aileye musallat olan kişi o aileyi parçalayabildiği kadar dayanışmayla birleştirebilir de.* Ancak Alfredus evliliğinde bağlar hâlâ zayıftır ve geçmiş yılların hasarı henüz giderilmemiştir. Karşılıklı son konuşmalarında Molly Edmund'a bu belayı ailenin başına onun sardığını söyler. Çocuklarının yanı sıra kendi akıl sağlığı ve işini de koruması gerekmektedir. Kocasından bir kez daha gitmesini ister. Edmund içine düştükleri çıkrnazı kabul eder. Elinde valizleriyle evden çıktığı sırada Jean kaldırımda onu beklemektedir. Edmund bir taksiye el eder. Molly'nin pencereden tanıklık ettiği şiddetli bir kapışmanın ardından Jean zorla taksiye biner, yüzünü feci tırmaladığı Edmund'un yanına oturur. Edmund Chalk Farm'a, Jean'ın aşk tapınağı gibi muhafaza ettiği daireye gidene kadar evliliği için gözyaşı döker. Jean'ın omzuna kolunu attığının ve onu daima seveceğine, daima yanında olacağına dair söz verdiğinin farkında bile değildir.

Yeniden bir araya gelmeleriyle birlikte Jean artık aklı başında, pratik ve sevecendir. Edmund bir süre o korkunç olayların yaşandığına inanmakta bile zorlanır ve bu sıkıntılı günlerinde Jean'in şefkat dolu ihtimamına boyun eğmesi, tekrar onun âşığı olması zor olmaz. Ama Jean zaman zaman *duygusal kasırgaların oluşmaya yüz tuttuğu o kara bulutların olduğu yere doğru sürükleniyordu.* Edmund'un boşandığını kanıtlayan hukuki belgeler bile Jean'in içini rahatlatmaz. Edmund onun şiddetli patlamalarından korkmakta ve bundan kaçınmak için

elinden geleni yapmaktadır. Jean'i ne mi tetikler? Edmund'un başka bir kadını düşündüğünden, başka bir kadına baktığından şüphelenmesi, Avam Kamarası'nın gece toplantılarında geç saatlere kadar kalması, sol görüşlü arkadaşlarıyla içmeye gitmesi, nikâh dairesinden gün almayı bir kez daha ertelemesi... *Edmund yüzleşmelerden nefret ederdi ve mizacı itibarıyla tembeldi. Bu sayede Jean'in kıskançlık nöbetleri onu zaman içinde pes ettirdi.* Yavaş yavaş olur bu. Artık arkadaş olduğu eski sevgililerinden ya da genel olarak kadın meslektaşlarından uzak kalmak, parlamento çanını, parti denetçilerinin taleplerini ve kendi seçmenlerini göz ardı etmek Edmund'un kolayına gelir. Hatta ertelemeye devam etmenin sonuçlarına –o korkunç fırtınalara– katlanmaktansa evlenmek de kolayına gelir.

Edward Heath'i başa getiren 1970 seçimlerinde Edmund koltuğunu kaybeder, temsilcisi tarafından bir kenara çekilerek Parti'nin onu bir dahaki sefere aday göstermeyeceği haberini alır. Yeni evli çift Jean'in Susex'teki güzel evine taşınır. Edmund maddi olarak Jean'e bağımlı hale gelmiştir. Sırtında artık metro makinistleri sendikasının ya da diğer solcu dostlarının yükü yoktur. Şikâyet de etmez çünkü yaşadığı gösterişli ortamdan utanmaktadır. Çocuklarının ziyareti sevimsiz sahneler yarattığı için zamanla *ikinci eşlerini memnun etmek için çocuklarını terk eden pasif erkekler ordusuna* katılır. Karşılıklı atışmalardansa her hafta kiliseye gitmek de yine kolayına gelir. Ellili yaşlarına yaklaşırken arazinin duvarlarla çevrili bahçesi içindeki güllere merak sarmaya başlar ve hendekteki sazanlar konusunda uzmanlaşır. At binmeyi öğrenir, at üstünde gülünç göründüğü hissini üstünden hiç atamasa da... Ne var ki kardeşi Giles ile ilişkileri hiç olmadığı kadar iyidir. Jean'e gelince; kilisede Muhterem Papaz Alfredus'un vaazından sonra dua sırasında gözünü hafifçe aralayarak bakıp Edmund'un yanı başında diz çöktüğünü gördüğünde bilir ki *zor yollardan geçmiş ve acılar çekmiş olsa da kocasını İsa'ya gitgide*

yaklaştırmaktaydı ve bu, yani hayattaki tek ve en önemli başarısı, ancak sevginin kurtarıcı ve dayanıklı gücü sayesinde mümkün olmuştu.

Böyle bitiyordu. Ancak en sona geldiğimde öykünün adını es geçtiğimi fark ettim: "İşte Sevgi Bu". Fazla görmüş geçirmiş, fazla bilgili bir hali vardı, yakında masumane hedefim olacak bu yirmi yedi yaşındaki insanın. Karşımda, duygusal fırtınalardan mustarip yıkıcı bir kadını sevmenin ne olduğunu bilen, eski bir vaftiz kurnasının kapağına dikkat edip kaydeden, varlıklı kişilerin hendeklerinde sazan baktıklarını ve yoksulların eşyalarını süpermarket arabalarında tuttuğunu bilen bir adam vardı. Süpermarketler de arabaları da İngiltere'de hayata yeni girmiş şeylerdi. Eğer Jean'in mutant cinsel organı bir icat değil de bir anı idiyse o zaman kendimi şimdiden aşağılanmış ya da alt edilmiş hissediyordum. Biraz kıskanmış mıydım yoksa Haley'nin ilişkisini?

Yeni bir hikâyeyle yüzleşemeyecek kadar yorgun olduğum için dosyayı toplayıp kaldırmaya başladım. Kasti bir anlatım sadizminin özgün örneklerinden birini tecrübe etmiştim. Alfredus hayatının giderek daraltılmasını hak etmişti belki ama Haley de onu yerin dibine batırmıştı. İnsanlardan ya da kendinden nefret –ikisi gerçekten ayrı şeyler miydi?– tabiatının bir parçası olmalıydı bu yazarın. Okuma deneyiminin, yazarı tanıdığınız ya da tanımak üzere olduğunuz zaman nasıl hasar gördüğünü keşfetmek üzereydim. Bir yabancının zihnine girmiştim. Adi bir merak bana, acaba her cümle gizli bir niyeti doğruluyor, inkâr ediyor ya da maskeliyor olabilir mi, diye düşündürüyordu. Kendimi Tom Haley'ye son dokuz ayda Kayıt Dairesi'nden tanıdığım bir meslektaşıma hissedebileceğimden daha yakın hissediyordum. Yakınlık hissetsem de tam olarak neler bildiğimi söyleyemiyordum. Haley ile Edmund Alfredus arasındaki mesafeyi değerlendirebileceğim bir aygıt, bir ölçüm aleti, pusula iğnesinin

anlatısal dünyadaki muadili olabilecek bir şey gerekiyordu bana. Kim bilir, yazar belki kendi içindeki şeytanla arasına mesafe koyuyordu. Belki –hiç de gerekli bir adam olmayan– Alfredus, Haley'nin dönüşmekten korktuğu türde bir insanı temsil ediyordu. Ya da Haley Alfredus'u, karısını aldattığı ve dindar bir adamın kılığına girdiği için ahlaki doğruluk adına cezalandırmıştı. Bilgiç biri olabilirdi Haley, hatta dindar bir bilgiç de olabilirdi ama pek çok korkuyla yaşayan biri olma ihtimali de vardı. Bilgiçlikle korku ise tek ve daha büyük bir karakter bozukluğunun ikiz suretleriydi belki. Cambridge'de matematiği beceremeyerek üç yılımı harcamasaydım, İngiliz edebiyatını tamamlamış, bir metni nasıl okuyacağımı öğrenmiş olabilirdim. Peki, T. H. Haley'yi nasıl okuyacağımı bilir miydim?

9

Ertesi gece Shirley ile Bees Make Honey'yi dinlemek için Islington'daki Hope and Anchor'da buluştum. Yarım saat geç kalmıştım. Shirley barda tek başına oturmuş sigara içiyor, yarım litrelik bardağında iyice azalmış birasıyla defterinin üstüne eğilmiş duruyordu. Dışarıda hava ılıktı ama bir süredir şiddetli yağmur yağıyordu ve içeride ıslak kot ve saçın o köpeksi kokusu vardı. Tek başına bir teknisyen ses sistemini kuruyordu. Muhtemelen grubu ve üyelerini de içeren kalabalıksa en fazla yirmi kişiydi. O günlerde, en azından benim çevremde, kadınlar merhabalaşırken birbirlerine sarılmazlardı. Ben de bara geçerek Shirley'nin yanındaki tabureye oturdum ve içki ısmarladım. O dönemde iki kızın pub'da erkekler kadar rahat olmaları ve barda içki içmeleri hâlâ bir olay sayılırdı. Ama Hope and Anchor'da ve Londra'daki birkaç yerde daha, kimsenin böyle şeylere aldırdığı yoktu. Devrim olmuştu artık, yaptığınız rahatlıkla yanınıza kâr kalırdı. Biz de bu durumu kanıksamış gibi yapıyorduk ama yaptığımızdan hâlâ heyecan duyuyorduk. Britanya'nın başka bir yerinde olsa insanlar bizi fahişe zannederler ya da öyleymişiz gibi davranırlardı.

Shirley ile işyerinde yemeğimizi beraber yesek de aramızda halen kısa tartışmamızdan geriye kalmış bir tortu vardı.

Siyasi anlayışı bu kadar çocuksu ve yontulmamışsa Shirley bana ne kadar dost olabilirdi? Bazen de meselenin zaman içinde çözüleceğine ve sırf işyerinde aldığı etkiyle Shirley'nin siyasi görüşünün olgunlaşacağına inanıyordum. Konuşmamak kimi zaman bir zorluğu aşmanın en iyi yoludur. Bana göre kişisel "gerçekler" ve yüzleşme hevesi pek çok dostluğu ve evliliği büyük zarara uğratıyor ve mahvediyordu.

Buluşmamızdan kısa süre önce Shirley neredeyse bir gün boyunca ve ertesi günün bir bölümünde masasından kaybolmuştu. Hasta değildi. Biri onu asansöre binerken görmüş, hangi düğmeye bastığına bakmıştı. Dedikoduya göre beşinci kata, efendilerimizin bilinmez işler yürüttüğü puslu zirvelere çağrılmıştı. Dedikoduda ayrıca onun, hepimizden akıllı olduğu için sıra dışı bir terfi aldığı iması da vardı. Bu durum kalabalık "sosyetik" kesimde "Ah, keşke *ben de* işçi sınıfında doğsaydım" türünden dostane küstahlıklara neden oldu. Ben de kendi hislerimi yokladım. En iyi dostumun gerisinde kalırsam kıskançlık duyar mıydım? Duyacağımı düşündüm.

Shirley aramıza döndüğünde soruları duymazdan geldi ve bize hiçbir şey, hatta yalan bile söylemedi ki bu da pek çokları tarafından üstün bir terfinin doğrulanması olarak görüldü. Bense emin değildim. Cilt altı yağları Shirley'nin arka planda yaşadıklarını maskelediğinden, tombulluğu bazen ifadesini okumayı zorlaştırıyordu. Bu da mesleğinin kendisi için iyi bir tercih olmasını sağlayabilirdi, tabii kadınlar temizlik işinden fazlasını yapmaya gönderiliyor olsaydı... Ama ben onu iyi tanıdığımı düşünüyordum. Herhangi bir zafer yoktu ortada. Birazcık rahatladım mı peki? Sanırım, evet.

İşte o zamandan beri bina dışındaki ilk buluşmamızdı bu. Beşinci kat hakkında soru sormamakta kararlıydım. Onursuz bir hareket gibi görünürdü. Üstelik şimdi benim de kendi özel görevim ve terfim vardı, onunkinden iki kat aşağıdan gelse bile... Shirley büyük bardakta cin-portakala

geçiş yaptı, ben de aynısından istedim. İlk on beş dakika kısık sesle ofis dedikodusu yaptık. Artık yeni kızlar olmadığımız için kendimizi bazı kuralları göz ardı etme özgürlüğüne sahip hissediyorduk. Üstelik de esaslı bir konu vardı: Yeni elemanımız Lisa –Oxford High, St Anne's, akıllı ve çekici– Andrew isimli deskofiserle –Eton, King's, çocuksu ve entelektüel– nişanlandığını ilan etmişti. Son dokuz ay içinde bu tür ittifakların dördüncüsüydü bu. Doğrusu Polonya NATO'ya katılsa neferlerimiz arasında bu çifttaraflı uzlaşmalar kadar büyük heyecan yaratmazdı. İlgi kısmen sırada kimin olduğu merakından da kaynaklanıyordu. Leninist şakacılardan birinin deyişiyle: "Kim kimi?" Daha önceden birileri beni Max ile Berkeley Meydanı'ndaki bankta görmüştü. İsimlerimizin dedikodu değirmenince öğütüldüğünü duyduğumda içimde bir heyecan hissetmiştim ama son zamanlarda daha somut birtakım neticeler uğruna gözlerden düşmüştük. Bu yüzden de Shirley ile Lisa'yı ve düğün tarihinin çok uzak olduğunu konuşuyorduk. Ardından da Wendy'nin, kendisini biraz aştığı söylenebilecek bir şahısla olan geleceğine değindik. Söz konusu kişi, Olivier, Şube Müdür yardımcısıydı. Fakat Shirley ile sohbetimizde bir ruhsuzluk ya da rutin bir şeyler var gibiydi. Onun bir şeyleri ertelediğini, bardağını sıkça cesaret toplamaya çalışır gibi kaldırdığını sezdim.

Tahmin ettiğim gibi bir cin daha ısmarladı, bir yudum içti, duraksadı ve sonra "Sana söylemem gereken bir şey var" dedi. "Ama önce sen benim için bir şey yapmalısın."

"Tamam."

"Gülümse. Az önce yaptığın gibi."

"Ne?"

"Söylediğimi yap lütfen. İzleniyoruz şu an. Gülümse hemen. Keyifli bir sohbet ediyoruz, tamam mı?"

Dudaklarımı gerdim.

"Daha iyisini yapabilirsin. Donup kalma."

Kendimi zorladım, başımı salladım ve omuz silkerek canlı görünmeye çalıştım.

"İşten kovuldum" dedi Shirley.

"Olamaz!"

"Bugün itibarıyla."

"Gülümsemeye devam et. Kimseye söylememelisin."

"Tamam, ama neden?"

"Her şeyi anlatmam mümkün değil."

"Atılmış olamazsın. Hiç mantıklı değil. Hepimizden iyisin sen."

"Sessiz sakin bir yerde söyleyebilirdim sana ama odalarımız emniyetli değil. Hem seninle konuştuğumu görmelerini istiyorum."

Gitarist gitarını boynuna asmıştı. Davulcuyla ikisi şimdi teknisyenin yanındaydı, üçü yerdeki bir aletin üstüne eğilmişlerdi. Anlık bir çınlama hemen bastırıldı. Kalabalığa baktım. Sırtı bize dönük, çoğunluğu erkek grup grup insan, ellerinde biralarıyla durmuş, müziğin başlamasını bekliyorlardı. İçlerinden bir ikisi A4'ten, Gözcüler'den olabilir miydi? Sanmıyordum.

"Gerçekten takip edildiğini mi düşünüyorsun?" dedim.

"Hayır, ben değil. *Sen.*"

Kahkaham içtendi. "Çok saçma."

"Ciddiyim. Gözcüler. Sen katıldığından beri. Muhtemelen odana girmişlerdir. Mikrofon koymuşlardır. Serena, gülümsemeyi bırakma."

Tekrar kalabalığa döndüm. O dönemde erkeklerde omuz hizasında saç, azınlığa özgü bir zevkti, korkunç bıyıklar ve kalın favorilere ise hâlâ biraz zaman vardı. Dolayısıyla ortamda çok sayıda şüpheli tip, pek çok aday mevcuttu. Beş altı tanesi gözüme olasılık dahilinde göründü. Sonra bir anda içerideki herkes bir olasılık gibi göründü.

"Ama Shirley, neden?"

"Ben de sen söylersin diye düşünüyordum."

"Hiçbir şey yok ki. Sen uyduruyorsun bunu."

"Bak, sana söylemem gereken bir şey var. Aptalca bir şey yaptım ve çok utanıyorum. Nasıl söyleyeceğim, bilemiyorum. Dün söyleyecektim ama cesaret edemedim. Fakat dürüst olmak zorundayım bu konuda. Bir hıyarlık ettim."

Derin bir nefes aldıktan sonra sigaraya doğru uzandı. Eli titriyordu. Gruba doğru baktık. Davulcu yerine oturmuş ısınıyor, küçük numaralarla maharetini sergiliyordu.

Shirley sonunda "O evi temizlemeye gitmemizden önce beni çağırdılar. Peter Nutting, Tapp, o ürkünç çocuk, Benjamin bilmem ne."

"Ah! Neden?"

"Göklere çıkarttılar beni. İyi gittiğimi söylediler. Terfi ihtimali var, dediler. Yumuşattılar beni. Sonra da yakın arkadaş olduğumuzu bildiklerini söylediler. Nutting senin hiç sıra dışı ya da şüphe uyandırıcı bir şey söyleyip söylemediğini sordu. Hayır, dedim. Neler konuştuğumuzu sordular."

"Ciddi misin? Ne dedin peki?"

"Siktiri çekmeliydim aslında ama cesaret edemedim. Saklayacak bir şey olmadığı için gerçeği söyledim. Müzik hakkında, arkadaşlar, aile, geçmişimiz hakkında lafladığımızı söyledim. Fazla bir şey demedim." Biraz suçlarcasına baktı bana. "Sen de olsan aynısını yapardın."

"Bilemiyorum."

"Hiçbir şey söylemesem daha çok şüphelenirlerdi."

"Peki, tamam. Sonra?"

"Tapp hiç politika konuşup konuşmadığımızı sordu, ben de hayır dedim. Pek inanamadığını söyledi, ben de gerçeğin bu olduğunu söyledim. Bir süre aynı şeyleri konuşup durduk. Sonra tamam dediler, hassas bir şey soracağız sana. Ama çok önemliymiş de, efendim, kabul edersem çok memnun olurlarmış da, bilirsin işte o yağ çeken konuşmaları."

"Galiba."

"Seninle politika sohbeti yapmamı ve gizli solcu gibi davranmamı, seni açılmaya davet etmemi ve siyasi olarak nerede durduğunu görmemi istediler..."

"Olsun, bilsinler, fark etmez."

"Biliyorum. Çok utanıyorum zaten. Yüzünü ekşitme ama. Dürüst olmaya çalışıyorum. Gülümsemeyi de unutma lütfen."

Gözlerimi dikip ona, şişman suratına ve dağınık çillerine baktım. Nefret etmeye çalışıyordum ondan. Neredeyse edecektim de. "Asıl *sen* gülümse. Sahtecilik senin işin" dedim.

"Özür dilerim."

"Demek bütün o konuşma boyunca... görev ifa ediyormuşsun."

"Bak, oyumu *Heath*'e verdim ben Serena. Dolayısıyla, evet, görev ifa ediyordum ve kendimden nefret ediyorum bu yüzden."

"Leipzig yakınındaki o işçi cenneti yalan mıydı yani?"

"Hayır, gerçek bir okul gezisiydi. Dibine kadar sıkılmıştım. Üstelik evimi özlemiş, bebeler gibi ağlamıştım. Olsun ama bak, iyi iş çıkardın sonuçta. Doğru şeyler söyledin."

"Sen de onları rapor ettin!"

Başını sallayarak, üzgün üzgün bakıyordu bana. "Mesele de o ya. Rapor etmedim. O akşam onları görmeye gittim ve yapamayacağımı, oyunu oynamayacağımı söyledim. O konuşmayı yaptığımızı bile söylemedim. Arkadaşımı satamam, dedim."

Başımı başka tarafa çevirdim. Şimdi aklım iyice karışmıştı çünkü söylediklerimi onlara söylemesini tercih ederdim. Ama bunu söyleyemedim. Yarım dakika kadar sessizce cinlerimizi içtik. Basçı şimdi işi ele almıştı ve yerdeki alet, bağlantı kutusunu andıran şey, hâlâ sorun yaratıyordu. Etrafıma bakındım. Pub'da kimse bizim tarafa bakmıyordu.

"Arkadaş olduğumuzu biliyorlarsa senden istedikleri şeyi bana söyleyeceğini tahmin etmişlerdir" dedim.

"Aynen öyle. Sana mesaj gönderiyorlar. Belki de bir şey için uyarıyorlar seni. Ben sana dürüstçe açıldım. Şimdi sen anlat. Neden ilgileniyorlar seninle?"

Hiçbir fikrim yoktu elbette. Ama kızgındım Shirley'ye. Bilgisiz görünmek istemiyordum; aslında bu kadar da değil, onun konuşmak istemediğim şeyler olduğunu sanmasını istiyordum. Üstelik söylediklerine inandığımdan da emin değildim.

Sorusunu bir soruyla savuşturdum: "O zaman meslektaşını ihbar etmediğin için mi attılar seni? Hiç mantıklı gelmedi bana."

Ağırdan alarak sigarasını çıkarttı, bana da uzattı ve ikimizin sigarasını yaktı. Yine içki ısmarladık. Canım tekrar cin içmek istemiyordu ama kafam dağınıktı ve aklıma başka bir şey gelmedi. Yine aynısından içtik. Param bitmek üzereydi.

"Ya" dedi, "o konuyu konuşmak istemiyorum. Buyurun bakalım. Bitti artık bu kariyer. Sonsuza dek süreceğini sanmıyordum zaten. Şimdi evde yaşayıp babama bakacağım. Son zamanlarda biraz unutkanlaştı. Dükkânda ona yardım edeceğim. Hatta belki bir şeyler de yazarım. Her neyse, sen bana neler olduğunu anlatsana biraz."

Sonra ani bir sevecenlikle, dostluğumuzun eski günlerini çağrıştırarak koton ceketimin yakasını tutup beni kendime getirmek istercesine salladı. "Başına işler açmışsın. Delilik bu Serena. Bu adamlar bir avuç eski kafalı gibi görünebilir, ki öyleler de, ama çok acımasız da olabilirler. İyi oldukları konu bu zaten. *Acımasızlık*."

"Göreceğiz bakalım" dedim.

Kaygılı ve tamamen afallamış durumdaydım ama onu cezalandırmak, benim için endişelenmesini sağlamak istiyordum. Gerçekten bir sırrım olduğuna neredeyse kendim bile inanacaktım.

"Hadi ama, bana söyleyebilirsin Serena."

"Çok karmaşık. Hem neden söyleyeyim ki? Söylesem ne yapacaksın? Sen de benim gibi çuvalın en dibindekilerdensin. Daha doğrusu, öyleydin."

"Karşı tarafla mı konuşuyorsun sen?"

Afalladım bu soru karşısında. O pervasız, çakırkeyif anda gerçekten de Rus bir denetçim ve ikili hayatım, Hampstead Heath'te gizli bir posta kutum olsun, hata daha da iyisi, iki taraflı çalışan bir ajan olayım, yabancı bir sistemi işe yaramaz bilgiler ve yıkıcı yalanlarla besleyeyim istedim. Neyse ki en azından T. H. Haley'm vardı. Peki ama teşkilatın gözünde şüphe altındaysam, neden onu vermişlerdi bana?"

"Shirley, karşı taraf dediğin şey *sensin*."

Verdiği cevap "Knee Trembler"ın açılış akortları arasında kayboldu. En sevdiğimiz parçalardan biriydi ama bu defa hiç keyif almadık. Konuşmanın sonuna gelmiştik. Açmazdaydık. O bana neden atıldığını söylemiyordu, ben de ona olmayan sırrımı. Az sonra taburesinden indi ve veda etmeden, kısık sesle de olsa ediyormuş gibi yapmadan çekip gitti. Etse de cevap vermezdim zaten. Bir süre müzikten keyif almaya, sakinleşmeye ve doğru düzgün düşünmeye çalışarak oturdum. Cinimi bitirdikten sonra Shirley'ninkinin kalanını da içtim. Hangisine daha çok bozulduğumu bilmiyordum: arkadaşımın mı yoksa patronlarımın mı hayatıma burnunu sokmasına? Shirley'nin ihaneti affedilmezdi, patronlarımınki ise korkutucu. Eğer şüphe altındaysam idari bir hata söz konusuydu ama bu yine de Nutting'i ve teşkilatı daha az ürkütücü kılmıyordu. Gözcüleri odama gönderdiklerini ve içlerinden birinin anlık bir dikkatsizlikle kitap ayracımı düşürdüğünü bilmek de canımı ayrıca sıkıyordu.

Grup hiç duraksamadan ikinci şarkı "My Rockin' Days"e geçti. Gözcüler gerçekten ötede, ellerinde biralarıyla müşterilerin arasındaysa hoparlörlere benden çok daha yakınlar

demekti. Tahminimce pek hoşlandıkları türden bir müzik değildi çalan. O ruhsuz A4 tipleri daha hafif müziklerden hoşlanırdı. Bu gümbürtülü sarsıntılı gürültüden nefret ederlerdi. Bu düşünce biraz içime su serpti, ama başka da içime su serpen bir düşünce yoktu.

Eve gidip bir hikâye daha okumaya karar verdim.

Neil Carder'ın servetini nereden elde ettiğini ya da sekiz odalı Highgate Malikânesi'nde tek başına ne yaptığını bilen yoktur. Arada bir sokakta ona rastlayan komşuların çoğu ismini bile bilmez. Otuzlu yaşlarının sonlarında, sade görünümlü zayıf, soluk yüzlü, çok utangaç biridir. Davranışları biraz tuhaftır ve onu mahalleliyle tanışıklığa itebilecek havadan sudan sohbet yeteneğinden tamamen yoksundur. Ama kimseye sorun yaratmaz ve evini, bahçesini bakımlı tutar. Dedikodularda ismi geçtiğinde ise konu genelde evinin önüne park ettiği 1959 model büyük beyaz Bentley'si olur. Carder gibi mahcup bir adam öyle gösterişli bir araçla ne yapar? Bir diğer spekülasyon konusu ise haftada altı gün gelen genç, neşeli, rengârenk giysili Nijeryalı kâhya kadındır: Abeje alışverişi yapar, çamaşırları yıkar, yemek pişirir. Çekici bir kadındır ve gözlerini üstünden ayırmayan ev kadınlarının arasında rağbet gören bir konudur. Peki, Bay Carder'ın aynı zamanda sevgilisi midir? Bu öyle olasılık dışı görünür ki insanlar doğru olabileceğine vehmederler. O solgun, içine kapanık adamlar var ya, belli mi olur?.. Fakat ikisini hiç bir arada görmezler, kadın arabaya hiç binmez, her zaman çay saatinden sonra gider ve sokağın başında Willesden'a giden otobüsünü bekler. Neil Carder'ın bir seks hayatı varsa bile kapalı kapılar ardında ve istisnasız dokuz-beş arasındadır.

Kısa süren evliliğin yarattığı koşullar, yüklü miktarda ve beklenmedik bir miras ve içe dönük, sakin tabiatı bir araya gelerek Carder'ın hayatının içini boşaltmıştı. Londra'nın bu kadar bil-

mediği bir bölgesinde bu kadar büyük bir ev almakla hata etmiştir Carder ama başka yere taşınmaya ya da yeni bir ev almaya gönlü yoktur. Ne anlamı olacaktır ki? Az sayıdaki arkadaşı ve memuriyetten meslektaşları aniden gelen muazzam serveti karşısında ondan uzaklaşmıştır. Belki de kıskanmışlardır. Her halükârda kimse parasını harcamasına yardımcı olmak üzere kapısında kuyruk oluşturmaz. Ev ve arabanın dışında Carder'ın büyük maddi hırsları, yeni imkânlarıyla tatmin edebileceği tutkulu merakları ya da hayırseverlik dürtüsü yoktur. Yurtdışı seyahati ise gözüne cazip görünmez. Abeje hiç şüphesiz bir armağan gibidir ve Carder onu epeyce arzular ama kadın evli ve iki çocukludur. Yine Nijeryalı olan kocası ise bir zamanlar milli takımda kalecilik yapmıştır. Adamın fotoğrafına tek bir bakış atması Carder'ın bu adamın Abeje'nin dengi ya da tipi olmadığını anlamasına yetmiştir.

Neil Carder sıkıcı bir adamdır ve hayatı onu daha da sıkıcılaştırır. Geceleri geç yatar, portföyünü kontrol edip borsacısıyla konuşur, kitap okur, televizyon seyreder, arada bir Hampstead Heath'te yürür ve biriyle tanışma umuduyla arada bir de barlara ve kulüplere gider. Ama utangaçlıktan kimsenin yanına yaklaşamadığı için hiçbir şey olmaz. Kendini askıya alınmış gibi, yeni bir hayatın başlamasını bekliyormuş gibi hissetse de bir türlü inisiyatif kullanamaz. Sonunda gerçekten de yeni bir hayat başladığında bu, en beklenmedik şekilde olur. Neil, Wigmore Street'teki dişçisinden dönerken Marble Arch tarafında, Oxford Street'te yürümektedir. Bir mağazanın önünden geçer. Mağazanın muazzam vitrin camının ardında çeşitli pozlarda abiye kıyafetler taşıyan vitrin mankenleri vardır. Neil içeri girmek üzere bir an duraksar, sonra çekinip birkaç adım ilerler, tereddüt eder ama geri döner. Cansız modellere –zamanla bu terimden nefret edecektir– şık bir kokteylde toplanmış insanlar havası verilmiştir. Kadın mankenlerden biri, bir sır verircesine öne doğru eğil-

miş, diğeri kaskatı beyaz kolunu hayretle kaldırmış, fena halde sıkılmış görünen bir diğeri ise omzunun üzerinden kapıya, elinde yakılmamış sigarasıyla eğilmiş duran smokinli haşin adama bakmaktadır.

Ama Neil'ı ilgilendiren bunların hiçbiri değildir. O gruptan apayrı bir yere dönük duran genç kadına bakmaktadır. Kadın duvardaki bir gravüre –Venedik manzarası– dalmıştır. Ama tam olarak da oraya bakmıyordur. Vitrin dekoratörünün bir hizalama hatası yüzünden ya da Neil'ın o anki düşüncesine göre *kadının kendisinden kaynaklanan bir inatçılık sayesinde bakışları resimden birkaç santim şaşmış ve doğruca köşeye odaklanmıştı. Bir düşüncenin, bir fikrin peşindeydi ve nasıl göründüğü umurunda değildi.* Belli ki orada olmak istemiyordur kadın. Üstünde turuncu ipek bir elbise vardır ve diğerlerinin aksine ayakları çıplaktır. (Ona ait görünen) ayakkabıları kapının yanında devrik durmaktadır, besbelli içeri girdiğinde çıkarılmıştır. Özgürlüğe âşıktır bu kadın. *Tek elinde siyah-turuncu boncuklu küçük bir çanta vardı, diğer eli ise düşüncelere, belki de bir anıya dalıp gittiği bu anda bileği dışa dönük biçimde öylece sarkmıştı. Hafifçe öne eğik başı boynunun pürüzsüz hattını ortaya çıkarmıştı. Dudakları aralıktı ama çok az... Sanki bir düşünceyi, bir kelimeyi bulup çıkarmaya çalışıyormuş gibi... Ya da bir ismi... Neil.*

Neil silkinerek hayallerinden uyanır. Saçmaladığının farkındır. Bir amacı varmış gibi yürümeye devam eder ve gerçekten amacı olduğuna kendine ikna etmek için saatine göz atar. Ama hiçbir amacı yoktur. Onu bekleyen tek şey Highgate'teki boş evdir. Eve gittiğinde Abeje de gitmiş olacaktır. Onun bebeklerinden son haberleri alma fırsatı bile olmayacaktır. Neil kendini yürümeye devam etmek için zorlar, oysa bir tür deliliğin onu beklediğinin farkındadır çünkü bir fikir vücut bulmakta, üstünde giderek baskı yaratmaktadır. Geri dönmeden önce Oxford Circus'a kadar gitmiş olması Neil'ın irade gücünü ortaya koyar. Mağazaya kadar onca yolu telaşla yürüme-

si o kadar iyi olmamıştır ama. Bu defa hiç utanç duymadan mankenin karşısına dikilir ve onun bu özel ânını izlemeye başlar. Şimdi yüzünü görmektedir. Öylesine düşünceli, öylesine üzgün, öylesine güzel... Ne kadar da uzaklarda, ne kadar yalnız... Etrafındaki sohbet çok sığdır, aynı şeyleri defalarca dinlemiştir. Onun insanları değildir bunlar, onun ortamı değildir. Peki, nasıl kurtulabilir? Tatlı, keyifli bir fantezidir bu ve Carder bu aşamada *gerçekten* fantezi olduğunu kabullenmekte hiçbir zorluk çekmez. Bu aklı başındalık alameti onu, alışveriş yapan kalabalık kaldırımda yanından geçerken, kendini bu zevke daha da kaptırmakta özgür kılar.

Sonradan geri dönüp baktığında, bu noktada hiç durup düşündüğünü ya da bir karar verdiğini hatırlayamaz. İçinde kaderinin çoktan belirlendiğine dair bir hisle dükkâna girer, biriyle konuşur, başka birine yönlendirilir, sonra daha yetkili üçüncü kişiye gider ve onun tarafından anında reddedilir. Ortalık karışır. Belli bir tutar telaffuz edilir, kaşlar kaldırılır, üst yetkili çağrılır, tutar iki katına çıkarılır ve anlaşmaya varılır. Hafta sonunda mı? Hayır, hemen şimdi olmalıdır. Elbise de verilmelidir. Ayrıca aynı bedende birkaç elbise daha almak ister. *Asistanlar ve müdürler etrafında dikilmiş duruyordu. İşte karşılarında yine tuhaf bir adam. İlk değildi elbet. Âşık bir adam. Oradakilerin hepsi yüklü bir alışverişin yaklaştığının farkındaydılar.* Çünkü o tür elbiseler ucuz değildir, onlara uygun birkaç çift ayakkabı ile ipek iç çamaşırı da öyle... Ve bir de –ne kadar serinkanlı ve kararlıdır bu adam– mücevherler. Düşününce, belki bir de parfüm. Her şey iki buçuk saat içinde hallolur. Hemen bir teslimat arabası ayarlanır, Highgate adresi yazılır, ödeme yapılır.

O gece kimse onun, şoförün kollarında gelişini görmedi.

Bu noktada okuma koltuğumdan kalktım ve çay yapmak için alt kata indim. Hâlâ biraz sarhoştum, canım hâlâ Shirley ile yaptığım konuşmadan dolayı sıkkındı. Odamda

gizli bir mikrofon aramaya kalkarsam, kendi akıl sağlığımdan da şüphe edeceğimi hissettim. Neil Carder'ın gerçekliğe gevşek ellerle tutunuşuna karşı da hassastım. Ben de aynı duruma düşebilirdim. Peki, o da her şeyi yanlış kavradığı için, Haley'nin anlatısal topukları altında ezilecek miydi? Biraz gönülsüzce çayımı yukarı çıkardım ve yatağımın kenarına oturarak kendimi Haley'nin sayfalarından birini daha almaya zorladım. Belli ki okuyucunun, milyonerin deliliğinden muaf tutulması, onun dışında kalarak o deliliğin gerçekte ne olduğunu görebilme şansına sahip olması amaçlanmamıştı. Bu marazi öykünün iyi bitme ihtimali yoktu.

Sonunda koltuğuma döndüm ve vitrin mankeninin adının, tesadüfen, Carder'ın eski karısının adıyla aynı olduğunu öğrendim: Hermione. Kadın bir yıldan kısa bir evliliğin ardından bir sabah Carder'ı terk etmiştir. Carder o gece Hermione yatakta çıplak uzanırken giyinme odasındaki gardıroplardan birini onun için boşaltır ve giysileri asıp ayakkabıları yerleştirir. Ardından duş alır ve ikisi akşam yemeği için giyinirler. Carder alt kata inerek Abeje'nin hazırladığı yemeği iki tabağa aktarır. Sadece ısıtması yeterli olacaktır. Sonra yatak odasına giderek Hermione'yi aşağı, muhteşem yemek salonuna indirir. Sessizce yemeklerini yerler. Aslında Hermione yemeğine dokunmaz ve onunla göz göze gelmez. Carder nedenini biliyordur. Sonunda aralarındaki gerginlik dayanılmaz bir raddeye erişir ki Carder'ın iki şişe şarap içmesinin nedenlerinden biri de budur. *Öyle sarhoş oldu ki Hermione'yi üst kata taşımak zorunda kaldı.*

Ne gece ama! *Kadının pasifliğini, hoş ve baştan çıkarıcı bir çekicilik olarak gören* bir adamdır o. Kendinden geçtiği anda bile Hermione'nin bakışlarında o sıkkınlığı fark eder ve bu da onu zevkin yepyeni doruklarına sürükler. Sonunda, şafağın sökmesine az kala, doygunluk içinde ve muazzam bir yorgunluktan tükenmiş halde birbirlerinden koparlar. Carder

saatler sonra perdelerin arasından sızan ışıkla uyanarak yan dönmeyi başarır. Hermione'nin bütün geceyi sırtüstü yatarak geçirdiğini görünce derinden etkilenir. *Onun hareketsizliğinden zevk duydu. Hermione'nin içe dönüklüğü öyle güçlüydü ki kendi üstüne katlanarak tam tersi bir şeye, ağırlığıyla ezen, tüketen ve Hermione'ye olan aşkını daimi bir cinsel saplantıya doğru iteleyen bir güce dönüşmüştü.* Bir mağaza vitrini önünde sıradan bir fantezi olarak başlayan şey artık bütünlüğe kavuşmuş bir iç dünya, Carder'ın fanatik bir dindarın coşkusuyla koruduğu baş döndürücü bir gerçekliktir. Carder onun cansız olduğunu düşünmeye razı olmaz çünkü aşktan aldığı zevk, Hermione'nin *kendisini görmezden geldiği, küçük gördüğü ve öpücüklerine, okşamasına hatta sohbete değer bulmadığı* yönündeki mazoşist bir bakıştan doğmaktadır.

Abeje yatak odasını toplayıp temizlemeye geldiğinde Hermione'yi üstünde yırtık ipek bir elbiseyle, bir köşede camdan dışarı bakarken bulunca şaşırır. Ama gardıroplardan birinde bir raf dolusu şık elbise görünce memnun olur. Görmüş geçirmiş akıllı bir kadındır ve iş yaptığı sırada patronunun üstünde gezinen, etkisiz bakışlarının farkındadır. Hatta biraz da o bakışların baskısı altındadır. Ama adamın artık bir sevgilisi vardır. İçi rahatlar. Adam sevdiği kadının giysilerini asmak için bir manken getirdiyse de ne fark eder? Çarşafların abartılı dağınıklığına bakılacak olursa (Abeje'nin aynı akşam kaslı kocasını yüreklendirmek üzere ana dili Yoruba'yla aktardığı gibi) *Bu ikisi sahiden şakıyorlar*dı.

İletişimi bol ve tamamen karşılıklı aşk ilişkilerinde bile ilk baştaki coşkuyu birkaç haftanın ötesine taşımak imkânsızdır. Tarihte maharetli birkaç kişi bunu birkaç aya uzatmış olabilir. *Ancak cinsellik diyarına tek bir akıl ihtimam gösteriyor, yapayalnız tek bir kişi yaban diyarların sınırlarında toprağı işliyorsa, çöküş yaklaşmış demektir.* Carder'ın aşkını besleyen şey –Hermione'nin sessizliği– o aşkı yok etmeye mahkûmdur. Hermione onunla

yaşamaya başlayalı daha bir hafta olmuştur ki Carder onun ruh halinde bir kayma gözlemler. Kadının sessizliğinde, neredeyse işitme sınırının ötesinde, hafif ama kesintisiz bir tatminsizlik tınısı barındıran, zar zor fark edilebilecek bir değişim vardır. Kulağındaki bu şüphe çınlamasıyla harekete geçen Carder, onu memnun etmek için daha çok çaba sarf eder. O gece yatak odasına çıktıklarında aklından bir şüphe geçer ve dehşet dolu bir heyecan –gerçekten de heyecandır bu– yaşar. *Kadın başkasını düşünüyordur.* Bakışlarında tıpkı Carder'ın onu vitrinde, konukların uzağında durarak köşeye bakarken gözlemlediği zaman gördüğü şey vardır: Başka bir yerde olmak istiyordur. Carder onunla sevişirken, bu farkına varışı, kalbini ikiye yaran cerrah bıçağı gibi keskin ıstırabı, aldığı zevkin ayrılmaz bir parçası haline gelir. Alt tarafı bir şüphe bu, diye düşünür, yatakta kendi tarafına doğru yuvarlanırken. Derin bir uyku çeker o gece.

Ertesi sabah şüphelerini canlandıran şeyse kendisine kahvaltı getiren Abeje'nin tavrındaki paralel kaymadır (Hermione daima öğlene kadar yatakta kalır). Kâhya kadın o sabah hem acelecidir hem de kaçamak davranır. Carder'la göz göze gelmez. Getirdiği kahve ılık ve demsizdir, Carder şikâyet ettiğinde ise ters bir cevap alır. Abeje kahveyi değiştirip yanına koyarken, bu defa sıcak ve sert olduğunu söylediğinde Carder uyanır. Tabii ya. Gerçek çok basittir. Gerçek daima basittir. Sevgilidirler onlar. Hermione ile Abeje. Kaçamak ve hızlı. O her evden çıktığında. Hermione geldiğinden beri başka kimi görmüştür ki? O dalgın hasretin ardında işte bu vardır. Abeje'nin bu sabahki tutarsız tavırlarının da. Diğer her şeyin de. Aptaldır Carder, masum bir aptal.

Gerisi çorap söküğü gibi gelir. O gece cerrahın bıçağı daha keskindir, daha derine girer, kanırtır. Carder Hermione'nin de anladığını anlar. Yüzündeki dehşetin ifadesizliğinde görür bunu. *Kadının suçu Carder'ın ona pervasızca bahşettiği güçteydi.*

Hüsran dolu aşkın tüm vahşiliğiyle girdi onun içine, parmaklarını boğazına doladı o gelirken, ikisi de gelirken. İşi bittiğinde kadının kolları, bacakları ve kafası gövdesinden ayrılmıştı. Carder onları yatak odasının duvarına fırlattı. Her bir köşeye dağılmıştı şimdi, paramparça bir kadın gibi. Carder bu defa teselli verici uykudan da mahrum kalır. Sabah vücut parçalarını naylon torbaya koyar, eşyalarla birlikte çöp tenekelerine atar. O sersemlik içinde bir not yazarak (yepyeni yüzleşmelere de hazırdır) Abeje'ye "an itibarıyla" işten çıkarıldığını bildirir ve notu, ay sonuna kadarki ücretle birlikte masanın üstüne bırakır. Heath'te uzun ve arındırıcı bir yürüyüşe çıkar. Abeje o gece çöp tenekelerinden çıkardığı naylon torbaları açar ve torbalardan aldığı giysilerle kocasına modellik yapar; mücevherler, ayakkabılar ve ipek elbiseler... Sonra kocasının anadili Kanuri'yle (farklı kabilelerden gelerek evlenmişlerdir) takılarak da olsa şu sözleri söyler: *Kadın terk edince, adam mahvoldu.*

Carder bundan sonra yalnız yaşar, kendi işini kendi "becerir" ve orta yaşa asgari haysiyetle girer. Yaşadıkları ona hiçbir şey katmamıştır. Ne bir ders almıştır ne de bir şey öğrenmiştir; *çünkü o, sıradan biri olarak, muhayyilenin muhteşem gücünü kendi kendine keşfettiği halde olup bitenleri düşünmemeye çalıştı. İlişkiyi bütünüyle aklından çıkarmaya karar verdi ve kompartımanlara ayrılmış zihnin verimliliği sayesinde başarıya da ulaştı. Hermione'yi tamamen unuttu. Ve bir daha asla öyle dolu dolu yaşamadı.*

10

Max bana yeni ofisinin süpürge odasından küçük olduğunu söylemişti ama söylediğinden biraz daha büyüktü. Masayla kapı arasına dikey olarak on adetten fazla, koltuk ile duvarlar arasına ise birkaç tane daha süpürge konabilirdi. Ancak pencereye yer yoktu. Oda dar bir üçgen oluşturuyordu ve Max üçgenin tepesine sıkışmışken ben de sırtım tabanına dönük oturuyordum. Kapı doğru düzgün kapanmadığı için tam bir mahremiyet yoktu. Yine kapı içeri doğru açıldığından, içeri biri girmek isterse ayağa kalkıp sandalyemi masanın altına itmem gerekiyordu. Masaya antetli kâğıtlar yığılmıştı, kâğıtların üstünde Uluslararası Özgürlük Vakfı'nın Upper Regent Street'teki adresi ve gagasında açık bir kitap taşıyarak yükselen Picasso tarzı bir güvercin resmi vardı. İkimizin de önünde vakfın broşürü duruyordu. Broşürün kapağında lastik mührü andıran farklı boylarda kırmızı harflerle eğik yazılmış "özgürlük" kelimesinden başka bir şey yoktu. Tescilli bir hayır kurumu olan Uluslararası Özgürlük "sanatta dünyanın her yerinde mükemmelliği ve ifade özgürlüğünü" destekliyordu. Göz ardı edilecek bir kuruluş değildi. Yugoslavya, Brezilya, Şili, Küba, Suriye, Romanya ve Macaristan'da yazarlara, Paraguay'da bir dans grubuna, Franco İspanya'sında ve Salazar'ın Portekiz'inde gazetecilere ve Sovyetler Birliği'nde

şairlere maddi yardım sunmuş veya çeviri yoluyla, dolaylı araçlarla destek sağlamıştı. Harlem, New York'ta bir aktörler birliğine, Alabama'da bir barok orkestraya para vermiş ve Lord Chamberlain'in Britanya tiyatrosu üstündeki gücünün kaldırılması için başarılı bir kampanya yürütmüştü.

"Uygun bir kılıf" dedi Max. "Sen de öyle düşünürsün umarım. Her yerde saf tutuyorlar. Kimse onları şu BAD aparatçikleriyle karıştırmaz. Her yönüyle çok daha incelikli."

Max'in üstünde lacivert takım elbise vardı. Günaşırı giydiği hardal mavisi ceketten çok daha iyi... Saçını da uzattığı için kulakları daha az kepçe görünüyordu. Odanın tek ışık kaynağı olan tepedeki teneke kenarlıklı lamba, elmacık kemiklerini ve dudaklarının kavisini vurguluyordu. Daracık odada kendine küçük gelen bir kafese kapatılmış bir hayvan gibi ışıl ışıl, güzel ve son derece aykırı görünüyordu.

"Shirley Shilling neden atıldı?" dedim.

Konunun değişmesine en ufak bir tepki vermedi. "Biliyorsundur diye ümit ediyordum."

"Benimle mi alakalı?"

"Bak, bu tür yerlerde çalışmanın şöyle bir yanı var... Bir sürü meslektaşın oluyor, hepsi de hoş, çekici, eğitimli vs. Birlikte bir operasyon yapmadığınız sürece onların ne yaptığını, işlerinin ne olduğunu, hatta iyi olup olmadıklarını bilmezsin. Sırıtkan birer ahmaklar mı, yoksa canayakın birer dahiler mi, hiçbir fikrin olmaz. Sonra aniden terfi edilir ya da işten çıkarılırlar ve sen yine nedenini anlamazsın. Böyledir bu işler."

Max'in Shirley hakkında bir şey bilmediğine inanmadım. Bir sessizlik ânının ardından konuyu kapattık. Hyde Park'ın kapısında bana bağlanmaya başladığını söylediğinden beri Max'le birlikte çok az vakit geçirmiştik. Onun hiyerarşi içinde yukarılara, benim erişemeyeceğim yerlere tırmandığını hissediyordum.

"Geçen günkü toplantıda BAD hakkında fazla bilgi sahibi olmadığın izlenimine kapıldım" dedi. "Bilgi Araştırma Dairesi. Resmi olarak yok aslında. Kırk sekiz'de Dışişleri Bakanlığı'nın bir birimi olarak kuruldu, işleri Carlton Terrace'tan yürütüyor; amaçsa bize sıcak bakan gazeteciler, haber ajansları yoluyla kamuya Sovyetler Birliği hakkında bilgi aktarmak, bilgi formları ulaştırmak, karşı deliller öne sürmek, belli bazı yayınları teşvik etmek. Yani... işçi kampları, hukukun üstünlüğünün eksikliği, kötü yaşam standartları, muhalefetin bastırılması, bilindik şeyler işte. Genel olarak KOS'a, yani komünist olmayan sola ve Doğu'daki hayatla ilgili burada doğan fantezilerin söndürülmesine yardım eder. Ama BAD kaymaya başladı artık. Geçen yıl solu Avrupa'ya katılmamız gerektiğine ikna etmeye çalışıyordu. Gülünç. Neyse ki Kuzey İrlanda'yı onlardan alıyoruz. Zamanında iyi iş yaptı tabii ama şimdi şişkin ve yavan. Üstelik de konu dışı kaldı artık. Söylentiye göre yakında devreden çıkarılacakmış. Ama bu binada asıl önemli olan BAD'nin MI6'in yaratığı haline gelmiş olması, kara propagandanın ve kimseyi kandıramayan kandırma uygulamalarının içine çekilmesi. Raporları şüpheli kaynaklardan geliyor. BAD ve onun sözde Eylem Masası son savaşı yeniden yaşaması için Altı'ya yardım ediyor. İzci saçmalıklarıyla falan uğraşıyorlar. İşte o yüzden de Beş'teki herkes, Nutting'in anlattığı şu 'herkes duvara dönsün' hikâyesine bayılıyor."

"Doğru mu o?" dedim.

"Sanmam. Ama Altı'yı ahmak ve züppe gösterdiği için burada seviliyor. Her neyse, Bir Parmak Bal'ın amacı Altı'dan ya da Amerikalılardan bağımsız olarak kendi başımıza yola koyulmamız. Romancı seçmek sonradan akla gelen bir fikirdi, Peter'ın hevesi. Şahsen ben hata olduğunu, sonucunun fazla öngörülemez olduğunu düşünüyorum. Ama sonuçta yapacağız bu işi. Yazarın illaki Soğuk Savaş fanatiği olması gerekmi-

yor. Doğu'daki ütopyalar ya da Batı'da baş gösterecek felaketler hakkında şüpheci olsun, yeter. Bilirsin işte, bu tür şeyler."

"Yazar kirasını bizim ödediğimizi öğrenirse ne olacak? Küplere binecektir."

Max başını başka tarafa çevirdi. Aptalca bir soru sorduğumu sandım. Ama bir anlık sessizliğin ardından "Bizimle Uluslararası Özgürlük arasındaki bağlantı birkaç dolambaçlı yol üstünden işliyor" dedi. "Biri kalkıp da tam olarak nereye bakacağını bilse bile önü bir noktada kesilir. Yapılan hesaplar, bir şeylerin ortaya çıkması halinde yazarların rezalete sebep olacak durumlardan kaçınacağı yönünde. Dolayısıyla sessiz kalacaklardır. Kalınazlarsa da paranın nereden geldiğini baştan beri bildiklerini kanıtlamanın yolları olduğunu anlatacağız onlara. Bu arada para da akınaya devam edecek. İnsan belli bir yaşam tarzına alıştıktan sonra onu kaybetmek istemeyebilir."

"Şantaj yani."

Omuz silkti. "Bak, altın çağında BAD, Orwell'a ya da Koestler'e kitaplarına ne koyacaklarını söylemedi. Ama fikirlerinin dünyanın dört bir yanına yayılabilmesi için elden geleni yaptı. Özgür ruhlu kişilerle uğraşıyoruz. Ne düşüneceklerini söyleyemeyiz. Sadece işlerini yapmalarını sağlarız. Karşı taraf özgür ruhluları gulag'lara gönderiyordu. Şimdilerde yeni devlet terörü ise Sovyet psikiyatrisi. Sisteme karşı gelmek, cezai ehliyetten yoksun bir deli olmak demek. Bizimse burada birkaç İşçi Partisi ve sendika adamımız, birkaç üniversite profesörü, öğrenci ve sözde entelektüelimiz var ki sana ABD'nin de daha iyi olmadığını söyler..."

"Vietnam'ın bombalanması."

"Eh, evet. Ama Üçüncü Dünya'da Sovyetler Birliği'nden özgürlük hakkında öğrenilecek şeyler olduğunu düşünen koskoca toplumlar var. Mücadele henüz bitmiş değil. 'Doğru olan' iyi şeyleri teşvik etmek istiyoruz biz. Peter'ın gözünde

sen edebiyatı, ülkesini seven birisin Serena. Bu işin senin için biçilmiş kaftan olduğunu düşünüyor."

"Ama sen düşünmüyorsun."

"Ben kurmaca-olmayandan ayrılmamamız gerektiğini düşünüyorum."

Çözemiyordum onu. Bir gayri şahsilik vardı tavırlarında. Bir Parmak Bal'dan ya da benim projeyle olan ilgimden hoşlanmamıştı besbelli ama serinkanlıydı o konuda, hatta duyarsızdı. Yakışmadığını bildiği bir elbiseyi bana satmaya çalışan sıkkın bir tezgâhtar gibiydi. Dengesini bozmak, onu kendime yaklaştırmak istedim. Ayrıntıların üstünden geçiyordu şimdi. Görevde gerçek adımı kullanacaktım. Upper Regent Street'e gidip vakfın çalışanlarıyla tanışacaktım. Onların gözünde ben Uluslararası Özgürlük'e önerilen yazarlara dağıtılacak fonları bağışlayan Yazılmamış Söz adlı bir organizasyonda çalışıyordum. Son olarak da Brighton'a giderken yanıma, beni Leconfield House'la ilişkilendirecek hiçbir şey almamaya dikkat etmeliydim.

Aptal olduğumu mu sanıyor acaba, diye düşündüm. Sözünü keserek "Haley'den hoşlanırsam ne olacak?" dedim.

"Güzel. Hemen programa sokacağız."

"Hayır, gerçekten hoşlanırsam, demek istiyorum."

Başını sert bir şekilde önündeki "yapılacaklar listesi"nden kaldırdı. "Bu işi almaman gerektiğini düşünüyorsan eğer..." Sesi soğuktu, memnun olmuştum.

"Max" dedim "şaka yapıyorum."

"Ona yazacağın mektuptan bahsedelim. Bir taslak hazırlaman gerekecek bana."

Bu konuyu ve diğer işleri tartıştık ve anladım ki Max'e göre artık yakın dost değildik. Beni öpmesini isteyemezdim bundan sonra. Ancak bunu kabullenmeye hazır değildim. Yerden çantamı aldım, açtım ve içinden bir paket kâğıt mendil çıkardım. Kenarları nakışlı ve köşesine pembe renkte baş

harflerim işlenmiş (annemin Noel armağanı) koton mendil kullanmayı bırakalı daha bir yıl olmuştu. Kâğıt mendiller artık süpermarket arabaları gibi her yerde görülüyordu. Dünya ciddi biçimde tek kullanımlık olmaya doğru ilerliyordu. Kararımı vermeye çalışırken, mendille gözümün kenarına hafifçe dokundum. Çantamın içinde üstünde kalemle yazılmış işaretler olan üçgen kâğıt kıvrılmış halde duruyordu. Fikrimi değiştirmiştim. Bunu Max'e göstermek yapılacak en doğru şeydi. Ya da en yanlış şey... Arası yoktu.

"İyi misin sen?"

"Biraz bahar nezlem var."

Nihayetinde daha önce de pek çok defa düşündüğüm gibi, hiçbir şey öğrenememektense Max'in bana yalan söylemesi daha iyi, ya da en azından daha ilginç olur, diye düşündüm. Kâğıdı çantadan çıkardım ve masanın üstünden Max'e doğru uzattım. Max ona baktı, tersini çevirdi, yerine koydu ve bakışlarını bana dikti.

"Evet?"

"Canning ve ismini büyük bir ustalıkla tahmin ettiğin o ada."

"Nereden buldun bunu?"

"Söylersem, dürüst olacak mısın?"

Cevap vermedi ama ben yine de ona Fulham'daki gizli evi, tek kişilik yatağı ve üstündeki döşeği anlattım.

"Yanında kim vardı?"

Söyledim ve sessizce "Ah" dedi, elleriyle ağzını kapatarak. Sonra da "Demek bu yüzden attılar onu" dedi.

"Yani?"

Ellerini çaresizlik ifade eden bir jestle iki yana açtı. Sorumun cevabını alma yetkisine sahip değildim anlaşılan.

"Bu bende kalabilir mi?"

"Tabii ki hayır." Elini uzatmasına fırsat kalmadan kâğıdı masadan kaptım.

Hafifçe boğazını temizledi. "O halde bir sonraki konumuza geçelim. Hikâyeler. Ne söyleyeceksin ona?"

"Çok heyecanlı, yepyeni, parlak bir yetenek. Sıra dışı bir konu çeşitliliği, güzel girift bir anlatım. Son derece duyarlı, özellikle de kadınlar konusunda, çoğu erkeğin aksine onların içini biliyor ve anlıyor gibi. Hakkında daha fazla şey öğrenmek için çıldırıyorum ve..."

"Serena, yeter!"

"Ayrıca harika bir geleceği olduğundan eminim ve Vakıf da o geleceğin bir parçası olmak istiyor. Özellikle de roman yazmayı düşünürse. Vakıf ödeme yapmaya hazır... ne kadardı?"

"Yılda iki bin."

"Kaç yıl?.."

"İki yıl. Yenilenebilecek şekilde."

"Aman Tanrım. Neden reddetsin ki?"

"Hiç tanımadığı bir yabancı kucağında oturmuş, yüzünü yalıyor da ondan. Daha serinkanlı ol Serena. Bırak o sana gelsin. Vakıf ilgileniyor, hem onu değerlendiriyor hem de başka adayları. Gelecekle ilgili planları nedir, vs, bunları sor."

"Tamam. Kendimi ağırdan satarım. Sonra da her şeyi veririm."

Max arkasına yaslandı, kollarını kavuşturdu, tavana baktı ve "Serena" dedi, "keyfin kaçtığı için üzgünüm. Shilling'in neden atıldığını gerçekten bilmiyorum. Elindeki kâğıtla ilgili hiçbir bilgim yok. Hepsi bu. Ama tamam, sana kendimle ilgili bir şeyler söylememi istemekte haklısın."

Zaten şüphelendiğim şeyi, eşcinsel olduğunu söylemek üzereydi. Şimdi ben utanmıştım. Onu itirafa zorlamak değildi amacım.

"İyi dost olduğumuz için söylüyorum sana."

"Evet."

"Ama bu odanın dışına çıkmayacak."

"Tabii ki!"

"Nişanlıyım ben. Yakında evleneceğim."

Sanırım yüzümdeki ifadeyi toparlayana kadar geçen kısa an içinde yaşadığım şaşkınlığı gördü.

"Çok güzel bir haber bu. Kim peki..."

"Beş'ten biri değil. Ruth Guy's'ta doktorluk yapıyor. Ailelerimiz hep yakındı birbirine."

Kelimeler istemeden ağzımdan döküldü. "Görücü usulü evlilik!"

Ama Max utangaç bir kahkaha attı ve sanırım biraz da kızardı. Sarımtırak ışığın altında ayırt etmek kolay değildi. O halde haklıydım belki de. Ne okuyacağına karar veren, elleriyle yapacağı bir işi seçmesine izin vermeyen anne babası, karısını da onun adına seçmişti. Bu konudaki kırılganlığını hatırlayınca içimde acının ilk ürpertisini hissettim. Nasıl görememiştim? Bir yandan kendime de acıyordum. İnsanlar güzel olduğumu söylüyordu bana, ben de inanıyordum. O halde hayatın içinden güzelliğin bahşettiği ayrıcalıklarla akıp gitmeli, her dönemeçte erkekleri silkeleyip atmalıydım. Oysa bunun yerine ya beni terk ediyorlardı, ya ölüyorlardı ya da evleniyorlardı.

"Sana söylemem gerektiğini düşündüm" dedi Max.

"Evet. Sağ ol."

"Haberi birkaç ay kimseye duyurmayacağız."

"Elbette."

Max canlanarak, derlediği notların kenarını masaya vurdu. Sevimsiz işi aradan çıkarmıştık, artık devam edebilirdik. "Hikâyeleri gerçekten nasıl buldun? Şu ikiz kardeşler hakkında olanı." dedi.

"Çok beğendim."

"Bense berbat buldum. Bir ateistin Kitabı Mukaddes'i bildiğine inanmakta zorlandım. Ya da papaz gibi giyinip vaaz vermesine."

"Kardeş sevgisi işte."

"İyi de o adamda herhangi bir sevgi kapasitesi yok ki. Onursuz bir insan, üstelik de iradesiz. Neden umursayalım böyle birini ya da başına gelenleri, anlayamadım."

Edmund Alfredus hakkında değil, Haley hakkında konuşuyormuşuz izlenimine kapıldım. Max'in ses tonunda bir gerginlik vardı. Onu kıskandırmakta başarılı olduğumu düşündüm. "Doğrusu ben olağanüstü çekici buldum onu. Akıllı, belagatli, biraz hınzır, ilginç riskler alabiliyor. Sadece –neydi adı?– Jean'e uygun biri değil."

"Özellikle Jean'e hiç inanamadım. Bu yıkıcı, fettan kadınlar yalnızca belli türde erkeklerin fantezisi."

"Ne tür erkekmiş o?"

"Ne bileyim işte. Mazoşist. Vicdan azabı çeken. Kendinden nefret eden. Belki geri döndüğünde sen anlatırsın bana."

Toplantının bittiğini belirtmek için ayağa kalktı. Kızgın olup olmadığını anlayamıyordum. Acaba sapkın bir düşünüşle evleniyor olmasından beni mi sorumlu tutuyor, diye düşündüm. Belki de kendine kızgındı. Ya da evliliğiyle ilgili söylediğim şeye alınmıştı.

"Gerçekten Haley'nin bizim için doğru insan olmadığını mı düşünüyorsun?"

"Nutting'in konusu o. Burada tuhaf olan seni Brighton'a göndermek. Genelde içimizden insanları bu şekilde işe müdahil etmeyiz. Normalde vakfın birini göndermesi, her şeyi tek bir adımda yapması gerekirdi. Hem bence olay baştan sona... Her neyse... Beni ilgilen... Ehm..."

Masaya dayadığı parmak uçlarının üstünde öne doğru eğilmiş, başını hafifçe yana yatırarak arkamdaki kapıyı gösteriyor gibiydi. Asgari çabayla odasından atıyordu beni. Fakat ben konuşmanın bitmesini istemiyordum.

"Bir şey daha var Max. Bunu söyleyebileceğim tek kişi sensin. Galiba takip ediliyorum."

"Gerçekten mi? Senin seviyende epey büyük bir başarı."

Küçümsemeyi duymazdan geldim. "Moskova Merkez'den söz etmiyorum. Gözcüleri kastediyorum. Biri odama girmiş."

Shirley ile yaptığım konuşmadan beri eve dönerken etrafıma dikkatle bakmış ama şüphe uyandıracak bir şey görememiştim. Tabii bakarken neye dikkat etmem gerektiğini bilmiyordum. O konuda eğitim almamıştım. Filmlerden gördüğüm, doğruluğu meçhul bazı yöntemler biliyordum. Sokakta başladığım yere geri geliyor, iş çıkışı saatinde yüzlerce kişinin arasına karışıyordum. Metroya binip hemen inmeyi de denemiştim ama Camden'a daha uzun yoldan gitmek dışında herhangi bir şey elde edememiştim.

Ama şu an amacıma ulaşmıştım. Max tekrar yerine oturmuştu ve konuşma devam ediyordu. Yüz hatları sertleşti, daha yaşlı görünüyordu.

"Nereden biliyorsun?"

"Nereden olsun işte... Odamda yeri değişen eşyalardan. Bu Gözcüler biraz beceriksiz olabiliyor galiba."

Gözlerini ayırmadan bana baktı. Kendimi aptal gibi hissetmeye başlamıştım bile.

"Serena, dikkatli ol. Bildiğinden daha çok şey biliyormuş gibi davranırsan, Kayıt Dairesi'nde geçirdiğin birkaç ayla örtüşmeyen bilgilere sahipmiş gibi davranırsan, yanlış izlenim uyandırırsın. Cambridge Üçlüsü ve George Blake vakalarından beri insanlar hâlâ biraz gergin ve moralsizler. Kestirmeden sonuca varmaya meyilliler. Bu yüzden bildiğinden fazlasını biliyormuşsun gibi davranmayı bırak. Yoksa takibe alınırsın. Senin durumun bu bence."

"Bir tahmin mi bu, yoksa bildiğin bir şey mi?"

"Dostça bir uyarı."

"Demek gerçekten takip ediliyorum."

"Ben nispeten alt düzey bir insanım burada. Böyle bir şeyi öğrenecek son kişiyim. İnsanlar bizi birlikte görmüşler..."

"Artık görmeyecekler Max. Belki de dostluğumuz kariyerinin geleceğine zarar veriyordu."

Sığ bir tepkiydi benimkisi. Nişan haberine ne kadar bozulduğumu kendime itiraf edemiyordum. Max'in kendine hâkim tavırları sinirimi bozuyordu. Onu sinirlendirmek ve cezalandırmak istiyordum. Sonunda da istediğime ulaştım. Şimdi ayağa kalkmıştı, hafifçe titriyordu.

"Kadınlar gerçekten profesyonel hayatlarıyla özel hayatlarını ayırma kabiliyetinden yoksun mu? Sana yardım etmeye çalışıyorum şurada Serena. Dinlemiyorsun beni. Başka türlü söyleyeyim istersen: Bu meslekte insanların hayal ettiği şeyle gerçekten olan şey arasındaki çizgi bazen bulanıklaşabilir. Aslında o çizgi, içinde kaybolunabilecek kadar büyük, gri bir alandır. Bir şeyler hayal edersen... gerçekleşmelerine neden olabilirsin. Bir bakmışsın hayaletler gerçek olmuş. Bir şey ifade ediyor mu söylediklerim?"

Pek etmiyordu aslında. Zekice bir karşılık vermek üzere ayağa kalkmıştım ama Max'in beni daha fazla çekecek hali yoktu. Konuşmama fırsat bırakmadan sessizce "Artık gitsen iyi olur. Sadece kendi işini yap, yeter. Hiçbir şeyi karmaşıklaştırma" dedi.

Odadan fırtına gibi çıkma niyetindeydim ama dışarı çıkabilmek için sandalyemi masanın altına iterek, etrafından dolanmak zorundaydım. Koridora çıktığımda da kapıyı arkamdan çarpamadım çünkü çerçevesi eğrilmişti.

11

Bu bürokrasiydi, dolayısıyla gecikmeler de neredeyse talimatlar gereği devreye girdi. Haley'ye yazdığım mektubun taslağı Max'e teslim edildi. Max hem o örneğin hem de ikinci denememin üstünde düzeltmeler yaptı. Nihayet üçüncüsü Peter Nutting ile Benjamin Trescott'a aktarıldı ama onlardan gelecek notlar için üç hafta kadar bekledim. Gelen notlar birleştirildi, Max son birkaç düzelti yaptı ve beşinci ve son versiyonu ilkini yazdıktan beş hafta sonra postaladım. Aradan bir ay geçti, hiçbir haber almadık. Adımıza soruşturma yapıldığında Haley'nin araştırma için yurtdışında olduğunu öğrendik. Yanıt ancak eylül sonunda elimize ulaştı. Bir bloknottan yırtılmış çizgili kâğıda, yatık harflerle yazılmıştı. Özellikle itina gösterilmemiş gibi görünüyordu. Haley daha fazla bilgi edinmek istediğini söylüyordu. Doktorayla birlikte eğitmenlik yaparak güçlükle iki yakasını bir araya getiriyordu, yani artık kampüste bir ofisi vardı. Orada buluşmamız daha iyi olur, demişti, çünkü evi küçüktü.

Max'ten son bir kısa brifing aldım.

"Şu *Paris Review*'daki hikâye hakkında ne düşünüyorsun?" dedi. "Vitrin mankeni hikâyesi."

"İlginç buldum."

"Serena! Tamamen mantık dışıydı. Gerçeklikten o derece

kopmuş birinin psikiyatri enstitüsüne kapatılmış olması gerekir."

"Kapatılmadığını nereden biliyorsun?"

"O zaman da Haley'nin bunu okuyucuya söylemesi gerekirdi."

Ofisinden çıktığım sırada Bir Parmak Bal yazarlarından üçünün Uluslararası Özgürlük ödeneğini kabul ettiğini söyledi. Dördüncüyü bağlamakta başarısız olup, onu ve kendimi zorda bırakmamalıydım.

"Hani kendimi ağırdan satacaktım?"

"Diğerlerinin gerisinde kaldık. Peter sabırsızlanmaya başladı. Adam işimize yaramayacak gibi olsa da sen listeye al.

Ekim ortasında olmadık derecede ılık bir sabah Brighton'a gitmek, devasa tren istasyonundan çıkıp tuzlu havanın kokusunu almak ve kuzeyli gümüş martıların pike çığlıklarını duymak rutinden hoş bir kopuş oldu. Kuşun ismini King's College'ın bahçesinde oynanan *Othello*'nun bir yaz prodüksiyonundan hatırlıyordum. İşim martılara bakmak mıydı benim? Kesinlikle hayır. Üç vagonlu külüstür Lewes trenine bindim ve Falmer istasyonunda inerek Sussex Üniversitesi denen ya da basında bir süre "Balliol'un Deniz Kenarında Olanı" diye anılan kırmızı binalar alanına kadar yarım kilometrelik mesafeyi yürüyerek gittim. Üstümde kırmızı mini etek ve dik yakalı siyah ceket vardı. Ayağıma siyah topuklu ayakkabı giymiş, omzuma kısa askılı beyaz deri çantamı takmıştım. Ayaklarımın ağrısını göz ardı ettim ve asfalt yolda öğrenci kalabalığının arasından, askeri eşya mağazalarından alınma bol kıyafetli oğlanlara –oğlan olarak görüyordum onları– hatta onlardan da çok, ortadan ayrılmış uzun düz saçlı, makyajsız ve pazen etekli kızlara burun kıvırarak ana girişe doğru kasılarak yürüdüm. Öğrencilerin bazıları, tahminimce gelişmemiş ülkelerin köylülerine imrenerek çıplak ayakla dolaşıyordu. "Kampüs" kelimesinin kendisi bile bana ABD'den

anlamsız bir alıntı gibi geliyordu. Tavırlarıma özel bir itina göstererek Sör Basil Spence'in tasarladığı Sussex Downs'taki bir kıvrımda yer alan binaya doğru ilerlerken, yeni inşa edilmiş üniversite fikrine soğuk baktığımı hissettim. Hayatımda ilk defa Cambridge ve Newnham'la olan bağlantımdan gurur duyuyordum. Ciddi bir üniversite nasıl *yeni* olabilirdi? Ve tarif sormak üzere tavizsizce danışma masasına doğru yolu yararak ilerlerken ben, şeker gibi kırmızı-beyaz ve siyah renklerimle bana kim karşı koyabilirdi?

"Avlu"ya mimari bir gönderme olduğunu tahmin ettiğim bir alana girdim. İki yanımda sığ su yapıları; etrafı yumuşak nehir yatağı taşlarıyla çevrili dikdörtgen süs havuzları vardı. Ama havuzların suyu boşaltılmış, yerini bira kutuları ve sandviç ambalajları almıştı. Karşımdaki tuğla, taş ve cam karışımı yapıdan rock müzik gümbürtüsü ve inlemesi geliyordu. Jethro Tull'ın hışırtılı, inişli çıkışlı flütünü tanıdım. İlk katın dökme cam pencerelerinden içeride langırt masalarına doğru abanmış insanlar, oyuncular ve izleyiciler görebiliyordum. Öğrenci derneği, tabii ki. Her yerde aynıydı bunlar, çoğunluğu matematikçi ve kimyacılardan oluşan dangalak oğlanlara özel yerler... Kızlar ve güzelliğe önem verenler başka yerlere giderdi. Doğrusu üniversiteye giriş anlamında hiç hoş bir izlenim uyandırmıyordu. Adımlarının davul sesiyle ritim tutturmasına içerleyerek de olsa hızlandım. Tatil kampına yaklaşıyormuş gibi hissediyordum kendimi.

Asfalt yol, öğrenci derneğinin altından geçti ve bitişte cam kapıdan geçerek resepsiyon alanına girdim. En azından uzun tezgâhın ardındaki üniformalı danışmanlar aşina olduğum tiplerdi; bıkkın bir anlayışlılık havası ve herhangi bir öğrenciden daha akıllı olmanın hırçın kuşkusuzluğunu taşıyan o özel erkek türü... Müzik sesi ardımda giderek solarken bana verdikleri tarife göre ilerledim, geniş açık bir alandan geçtim, devasa beton ragbi direklerinin altından geçtim, Edebiyat

Fakültesi A Blok'a girdim ve binanın diğer yanından çıkarak Edebiyat Fakültesi B Blok'a vardım. Şu binalara sanatçı ya da düşünür adı verseler ne olurdu? İçeri girince, öğretmenlerin kapılarına astıkları mesajlara bakarak koridorda ilerledim. "Dünya olup biten her şeydir" yazılı, raptiyeyle tutturulmuş bir kart, bir Kara Panterler posteri, Hegel'den Almanca bir şey, Merleau-Ponty'den Fransızca bir şey. Gösterişçiler. İkinci koridorun en sonunda Haley'nin odasına geldim. Kapıyı çalmadan önce bir an duraksadım.

Koridorun sonunda, bahçenin bir parçasına bakan yüksek ve dar bir pencerenin yanında duruyordum. Işığın vuruş açısı yüzünden camda soluk bir yansımamı görünce çantamdan tarağımı çıkarıp saçımı çabucak düzelttim ve yakamı kaldırdım. Az da olsa tedirginlik duymamın nedeni, son birkaç haftada kafamda Haley için yarattığım imajla yakınlık yaşamış, onun seks ve aldatma, gurur ve başarısızlık üstüne düşüncelerini okumuş olmamdı. Onunla şimdiden içli dışlıydık ama bunun değişeceğini ya da yok olacağını biliyordum. Haley'nin gerçek hali –her ne ise– benim için büyük olasılıkla bir sürpriz, belki de bir hayal kırıklığı olacaktı. El sıkıştığımız anda yakınlığımız tersine dönecekti. Brighton'a gelirken, gazetelere yazdığı yazıların hepsini yeniden okumuştum. Kurmaca eserlerinin aksine bunlar mantıklı, şüpheci, ideolojik ahmaklar için yazılmışçasına biraz okul müdürü havasındaydı. 1953 Doğu Almanya ayaklanması üstüne makalesi "Kimse İşçi Devleti'nin işçilerini sevdiğini düşünmesin. İşçi devleti onlardan nefret eder" diye başlıyordu ve Brecht'in, devletin halkı azletmesi ve kendine başka bir halk seçmesini konu alan şiirini küçümsüyordu. Haley'ye göre Brecht'in ilk dürtüsü, Sovyetlerin grevleri acımasızca bastırışına halk desteği sunarak Alman devletine "yaranmak"tı. Rus askerler doğrudan kalabalığa ateş etmişti. Bense hakkında pek bir şey bilmediğim halde Brecht'in hep meleklerden yana olduğunu

düşünmüştüm. Haley'nin haklı olup olmadığını ya da onun açıksözlü makalelerini, öykülerinde kurduğu maharetli samimiyetle nasıl bağdaştıracağımı bilemiyordum ve tanıştığımızda daha da az bileceğimi düşünüyordum.

Haley daha cesur yazılarından birinde Batı Alman romancılarını eserlerinde Berlin Duvarı'nı göz ardı ettikleri için omurgasız korkaklar olmakla suçluyordu. Duvarın varlığından elbette ki nefret ediyorlardı ama bunu söyledikleri takdirde Amerikan dış politikasıyla aynı eksene girmiş gibi görünmekten korkuyorlardı. Oysa bu, jeopolitikle kişisel trajediyi birleştiren harikulade ve gerekli bir konuydu. Bir Londra Duvarı olsa elbette ki her İngiliz yazarın hakkında söyleyecek bir şeyi olurdu. Ya Norman Mailer Washington'ı ikiye ayıran bir duvarı görmezden gelir miydi? Philip Roth Newark evleri ortadan ikiye ayrılsa fark etmemeyi tercih eder miydi? John Updike'ın karakterleri ikiye ayrılmış bir New England'da iki taraf arasındaki evlilik ilişkisi fırsatını kaçırır mıydı? Amerikan Barışı ile Sovyet baskısından korunmuş bu pohpohlanan, aşırı sübvanse edilmiş edebi kültür, kendisini özgür tutan elden nefret etmeyi seçiyordu. Batı Alman yazarları Duvar yokmuş gibi davranıyorlar ve bu sayede tüm ahlaki otoritelerini yitiriyorlardı. *Index on Censorship*'te yayımlanan makalenin başlığı "La Trahison des Clercs"di.*

İnci pembesi ojeli tırnağımla kapıyı hafifçe tıklattım ve belli belirsiz bir mırıltı ya da homurtu duyunca açtım. Kendimi hayal kırıklığına hazırlamakta haklıydım. Ayağa kalkarken sırtını dikleştirmeye çalışsa da masasından hafif bir kamburla doğrulan karşımdaki adam, minyon yapılıydı. Kız gibi zayıftı, bilekleri incecikti ve sıktığım eli neredeyse benimkinden daha küçük ve yumuşaktı. Teni solgun, gözleri koyu yeşil, saçı koyu kahve ve uzundu. Kesimi neredeyse

* "Aydınların İhaneti": Julien Benda'nın, Avrupalı aydınları devletlerinin resmi ideolojilerine mesafe alınamakla eleştirdiği ünlü kitabının adı. (ed. n.)

"bob" stiliydi. O ilk birkaç saniye içinde, hikâyelerde transseksüel bir unsur gözümden mi kaçtı acaba, diye düşündüm. Ama işte ikiz kardeş, kibirli papaz, zeki ve basamakları tırmanan İşçi Partisi milletvekili, cansız bir nesneye âşık yalnız milyoner karşımda duruyordu. Üstünde delikli beyaz pazenden yakasız bir gömlek, kalın kemerli dar bir kot, ayağında eski deri botlar vardı. Aklım karıştı karşısında. Bu hassas bünyeden çıkan ses derin, yerel aksandan arınmış, saf ve sınıflar üstüydü.

"Şurayı toparlayayım da oturun."

Kolsuz bir koltuğun üstünde duran kitapları kaldırdı. Biraz canım sıkılarak, benim için özel bir hazırlık yapmadığını belli etmeye çalışıyor, diye düşündüm.

"Yolculuğunuz iyi geçti mi? Kahve ister misiniz?"

Yolculuğun keyifli geçtiğini ve kahve istemediğimi söyledim.

Masasına oturdu, koltuğuyla bana doğru döndü, tek dirseğini dizine dayadı ve gülümseyerek, soruşturan bir tavırla ellerini iki yana açtı. "Evet, Bayan Frome..."

"Fruum diye okunuyor soyadım. Ama siz Serena deyin bana."

İsmimi telaffuz ederken başını yana yatırdı. Sonra yumuşak bakışları bana sabitlendi ve bekledi. Kirpiklerinin uzunluğu dikkatimi çekmişti. Bu ânın provasını önceden yaptığım için her şeyi kolayca sayıp döktüm. Tüm doğruluğuyla. Uluslararası Özgürlük Vakfı'nın çalışmalarını, geniş yetki alanını, kapsamlı küresel erişimini, açık fikirliliğini ve ideolojiden uzak duruşunu... Haley başı hâlâ yana yatık ve muzip bir şüpheyle beni dikkatle dinliyordu. Dudakları sanki her an bana katılacakmış, işi ele alıp kelimelerimi sahiplenecekmiş ya da devamını getirecekmiş gibi hafifçe titriyordu. Yüzünde, uzatmalı bir fıkrayı dinleyen ve dudaklarının şişip büzüşmesine neden olan bastırılmış bir keyifle fıkranın vurucu cüm-

lesini bekleyen bir adamın ifadesi vardı. Vakfın bu güne dek yardım ettiği yazar ve sanatçıların isimlerini saydığımda, sakladığım gerçekleri çoktan gördüğünü ama bunu bana belli etmeye niyetinin olmadığını düşündüm. Bir yalancıyı yakından gözlemleyebilmek için beni konuşmaya zorluyordu. Bir sonraki öyküsünde işine yarardı ne de olsa. Dehşete kapılarak bu düşünceyi aklımdan uzaklaştırdım ve tamamen unuttum. Dikkatimi toplamam gerekiyordu. Vakfın gelir kaynağı hakkında konuşmaya devam ettim. Max, Haley'ye Uluslararası Özgürlük'ün ne kadar zengin olduğunun söylenmesi gerektiğini düşünüyordu. Para Bulgaristan'dan ABD'ye göçmüş birinin sanatsever dul eşinin bağışlarından geliyordu. Bulgar göçmen, parasını yirmilerde ve otuzlarda patent alıp haklarını istismar etmekle kazanmıştı. Ölümünü takip eden yıllarda karısı, savaş sonrası dönemin perişan Avrupa'sından savaş öncesi fiyatlara Empresyonist tabloları satın almıştı. Kadın hayatının son yılında bir vakıf kurmakta olan, kültüre duyarlı bir politikacıya âşık olmuştu. Kendisinin ve kocasının mirasını bu projeye bırakmıştı.

Bu noktaya kadar söylediklerimin hepsi doğruydu ve kolayca teyit edilebilirdi. Şimdi yalancılığa doğru ilk adımımı atıyordum. "Size açıkça söylemeden edemeyeceğim" dedim. "Bazen Uluslararası Özgürlük Vakfı parasını savuracak yeterince proje bulamıyormuş gibi geliyor bana."

"Benim için ne kadar gurur verici" dedi Haley. Belki de kızardığımı görünce ekledi: "Kabalık etmek istemedim."

"Yanlış anladınız beni Bay Haley..."

"Tom."

"Tom. Özür dilerim. Yanlış ifade ettim. Söylemek istediğim şu: Rezil yönetimler tarafından hapse atılan veya baskı gören çok sayıda sanatçı var. Biz bu insanlara yardım etmek ve çalışmalarını tanıtmak için elimizden geleni yapıyoruz. Ama elbette ki sansürlenmiş olması, bir yazarın ya da hey-

keltıraşın mutlaka iyi olduğu anlamına gelmiyor. Örneğin, Polonya'da sırf çalışmaları yasaklı diye korkunç bir oyun yazarını desteklerken bulduk kendimizi. Desteklemeye de devam edeceğiz. Bunun yanında hapse atılmış Macar soyut empresyonistin ürettiği her dökümtüyü satın aldık. Bunun üzerine yürütme komitesi portföye yeni bir boyut eklemeye karar verdi. Bulduğumuz her yerde üstün yeteneği teşvik etmek istiyoruz, baskı altında olsun olmasın. Özellikle de kariyerlerinin başlangıcındaki genç insanlarla ilgileniyoruz."

"Sen kaç yaşındasın Serena?" Tom Haley ciddi bir hastalıkla ilgili soru soruyormuş gibi kaygıyla öne eğildi.

Söyledim. Kendisine büyüklük taslanmasına izin vermeyeceğini anlatmaya çalışıyordu bana. Haklıydı da, tedirginliğimden dolayı mesafeli, resmi bir havaya bürünmüştüm. Gevşemem, biraz daha mütevazı olmam ve ona Tom diye hitap etmem gerekiyordu. Bu işlerde pek iyi olmadığımı fark ettim. Üniversite okuyup okumadığımı sordu. Cevap verdim ve üniversitemin adını söyledim.

"Hangi bölümde okudun?"

Tereddüt ettim, kekeledim. Bana soru sorulmasını beklemiyordum ve matematik de bir an için şüphe uyandırır gibi geldi. Bunun üzerine ne yaptığımı düşünmeden "İngiliz Edebiyatı" dedim.

Tom ortak bir nokta keşfetmiş olmanın memnuniyetiyle gülümsedi. "Tahminimce birincilikle bitirmişsindir?"

"İkincilikle aslında." Ne dediğimin farkında değildim. Üçüncülük demekten utandım, birincilik de beni tehlikeli bir noktaya yerleştirirdi. Gereksiz yere iki yalan söylemiştim. Çok kötü. Newnham'a bir telefon açılsa İngiliz Dili'nde Serena Frome diye biri olmadığı kolayca öğrenilebilirdi. Sorguya çekilmeyi beklemiyordum. Bu kadar basit bir hazırlık işini bile beceremediğimi. Max ne diye şöyle akla yatkın, tutarlı bir kişisel geçmiş hazırlamama yardım etmemişti ki? Kendimi kız-

gın ve kan ter içinde hissettim. Tek kelime etmeden çantamı kaptığım gibi odadan kaçınayı hayal ettim.

Tom bana baştan beri olduğu gibi hem yumuşak hem de alaycı bakışlarıyla bakıyordu. "Sanırım birincilik bekliyordun. Olsun ama, ikinciliğin de kötü bir yanı yok."

"Hayal kırıklığına uğramıştım" dedim, biraz toparlanarak. "Herkesin benden genel bir, hmm..."

"Beklentisi mi vardı?"

Gözlerimiz iki üç saniye kadar buluştu, sonra ben bakışlarımı kaçırdım. Onu okumuş, zihninin bir köşesini gayet iyi anlamış biri olarak, uzun süre gözlerinin içine bakmakta zorlanıyordum. Bakışlarımı çenesinin altına doğru kaydırdım ve boynunda şık gümüş bir kolye olduğunu fark ettim.

"Evet, kariyerlerinin başındaki yazarlar diyordun." Bilinçli olarak anlayışlı hoca rolünü oynuyor, okula başvurmuş tedirgin öğrenciye mülakatta tatlı dil döküyordu. Kontrolü yeniden ele almak zorundaydım.

"Bakın Bay Haley..." dedim.

"Tom."

"Vaktinizi boşa harcamak istemiyorum. Biz çok iyi, çok uzman insanlardan tavsiye alırız. Onlar bu konuya epey kafa patlattılar. Sizin gazete makalelerinizi beğeniyorlar, öykülerinizi beğeniyorlar. Gerçekten beğeniyorlar. Ümit edilen şu ki..."

"Peki sen? Sen okudun mu onları?"

"Tabii ki."

"Ne düşündün?"

"Ben sadece aracıyım burada. Ne düşündüğümün konuyla ilgisi yok."

"Benim için var. Ne anlamlar çıkardın onlardan?"

Oda kararır gibi oldu. Haley'nin arkasına, pencereden dışarı baktım. Bir çim şeridi görünüyordu, bir de başka bir binanın köşesi. İçinde bulunduğumuz odaya benzeyen başka

bir odanın içini de görebiliyordum. Odada ders yapılıyordu. Yaşı benden çok da küçük olmayan bir kız kompozisyonunu yüksek sesle okuyordu. Onun yanında deri ceketli, elini sakallı çenesine dayamış bir çocuk, bilge bir tavırla başını sallıyordu. Eğitmenin sırtı bana dönüktü. Bu ciddiyetli sessizliği abartıyor muyum acaba, diye düşünerek, bakışlarımı yeniden bizim odaya çevirdim. Gözlerimiz tekrar buluştu ve bu defa gözlerimi kaçırmamak için kendimi zorladım. Ne tuhaf bir koyu yeşil, ne uzun ve çocuksu kirpikler, ne kalın siyah kaşlar... Ama tereddüt vardı bakışlarında, başını çevirmek üzereydi ve güç şimdi bana geçmişti.

"Bence tek kelimeyle şahaneler" dedim, çok kısık bir sesle.

Biri onu göğsünden, kalbinden dürtmüş gibi irkildi ve tam olarak kahkahaya benzemeyen bir inleme çıkardı. Konuşmaya çalıştı ama söyleyecek söz bulamadı. Ona kendisiyle, yeteneğiyle ilgili başka şeyler de söylememi bekleyerek, devam etmemi isteyerek bakışlarını üstüme dikmişti. Ama kendimi tuttum. Sözlerimin, inceltilmemiş olurlarsa daha güçlü olacaklarını düşündüm. Üstelik etkileyici bir şey söyleme konusunda kendime güvenmiyordum. Aramızda bir resmiyetin kabuğu soyulup atılmış, ortaya utanç verici bir sır çıkmıştı. Onun onaylanmaya, övülmeye, verebileceğim herhangi bir şeye açlığını ortaya çıkarmıştım. Sanırım onun için bundan daha önemli hiçbir şey yoktu. Hikâyeleri gönderdiği çeşitli eleştiri köşelerinde muhtemelen yazı işleri müdürünün rutin bir teşekküründen ve baş okşamasından öte takdir kazanmamıştı. Büyük ihtimalle kimse, ya da en azından hiçbir yabancı, ona yazdıklarının şahane olduğunu söylememişti. Şimdi bunu işitiyordu ve kendisinin de daima böyle olduğunu sezdiğini fark ediyordu. Muhteşem haberler vermiştim ona. Birisi tarafından onaylanana kadar iyi olup olmadığını nasıl bilebilirdi ki? Şimdi doğru olduğunu biliyordu ve minnettardı.

Ağzını açıp konuşmaya başlar başlamaz ânın sihri bozuldu ve oda normal tonuna döndü: "Özellikle sevdiğin var mı?"

Soru sormuş olmak için öyle aptalca, öyle budalaca bir bahaneydi ki bu, zafiyetinden dolayı kanım kaynadı ona. "Hepsi çok güzel" dedim, "ama ikiz kardeşlerin anlatıldığı, 'İşte Sevgi Bu', en tutkulu olanı. Onda bir roman potansiyeli olduğunu düşündüm. İnanç ve duyguyla ilgili bir roman. Şu Jean de ne harika bir karakter. Ne kadar güvensiz, yıkıcı ve cazibeli. Nefis bir eser. Hiç romana dönüştürmeyi düşündün mü? İçini biraz doldurarak mesela?"

Merakla yüzüme baktı. "Hayır, içini biraz doldurmayı hiç düşünmedim." Kelimelerimin tekrarındaki duygusuzluk, zihnimde tehlike çanları çaldırdı.

"Özür dilerim, aptalca bir şey söyledim..."

"Tam istediğim uzunlukta o. On beş bin kelime kadar. Ama beğenmene sevindim."

Buruk ve alaycı bir ifadeyle gülümsedi. Affedilmiştim ama avantajım azalmıştı. Kurmacanın böyle teknik biçimde nicelendiğini hiç duymamıştım. Cehaletim adeta dilime ağırlık yapıyordu.

"Vitrin mankeniyle birlikte olan adamın hikâyesi 'Âşıklar' da, öyle tuhaf, öyle inandırıcıydı ki herkesin aklını başından aldı." Düpedüz yalan söylemek şu an çok özgürleştirici bir histi. "Kurulda iki profesörümüz ve iki de saygın eleştirmenimiz var. Çok sayıda yeni eser geliyor ellerine. Ama son toplantıdaki heyecanlarını duymalıydın. Gerçekten, Tom, yazdıklarını konuşa konuşa bitiremediler. İlk defa oybirliği oldu."

Küçük gülümseme şimdi kaybolmuştu. Gözlerinde, onu hipnotize ediyormuşum gibi donuk bir bakış vardı. Bu iş derinleşiyordu.

"Eh" dedi, transtan kurtulmak için başını sallayarak,

"tüm bunlar memnuniyet verici. Başka ne diyebilirim ki?" Sonra ekledi: "Eleştirmenler kim?"

"Ne yazık ki isimlerini gizli tutmalarına saygı göstermek zorundayız."

"Anlıyorum."

Bir an için başını başka tarafa çevirdi ve düşünceler içinde kaybolup gider gibi oldu. Fakat az sonra "Peki, teklif ettiğiniz şey nedir ve benden ne istiyorsunuz?" dedi.

"Bunu sana bir soru sorarak cevaplayabilir miyim? Doktoranı bitirdiğinde ne yapacaksın?"

"Çeşitli eğitmenlik işlerine başvuruyorum. Bir tanesi de burada."

"Tam zamanlı mı?"

"Evet."

"Biz senin işten uzak durabilmeni sağlamak istiyoruz. Karşılığında sen de yazılarına odaklanırsın, dilersen gazetecilik de dahil olmak üzere."

Ne kadarlık bir miktarın teklif edildiğini sordu, söyledim. Ne süreliğine, diye sordu, ben de "İki üç yıl diyelim" dedim.

"Peki, ya bir şey üretemezsem?"

"Hüsrana uğrar, yolumuza devam ederiz. Paramızı geri istemeyiz."

Duyduklarını sindirdikten sonra "Yaptığım şeyin haklarını mı istiyorsunuz?" dedi.

"Hayır. Yazdıklarını bize göstermeni de istemiyoruz. Kitabında yardımlarımız için teşekkür etmen bile gerekmiyor. Vakıf senin eşsiz ve sıra dışı bir yetenek olduğunu düşünüyor. Hikâyelerin ve gazete yazıların eğer yazılır, yayımlanır ve okunursa, mutlu oluruz. Kariyerin başladığında ve kendini maddi olarak idare edecek duruma geldiğinde de hayatından çekilip kayboluruz. Yetkimiz dahilindeki şartları yerine getirmiş oluruz."

Tom ayağa kalktı ve masasının bana uzak ucunun etrafından dolanarak, sırtı dönük, pencere önünde durdu. Elini saçında gezdirerek ıslıklı bir fısıltıyla "Olacak iş değil" ya da "O kadar da değil" gibi bir şeyler mırıldandı. O da şimdi bahçenin karşı tarafındaki odaya bakıyordu. Sakallı çocuk şu an kompozisyonunu okuyor, partneri ise ifadesiz bir yüzle önüne bakıyordu. Eğitmen nedense telefonda konuşuyordu.

Tom koltuğuna döndü ve kollarını kavuşturdu. Bakışlarını omzuma dikmiş, dudaklarını sıkıca kapamıştı. Ciddi bir itirazda bulunacağını hissettim.

"Bir iki gün düşün, bir yakınınla konuş... İyice bir tart" dedim.

O ise "Mesele şu ki..." dedi ama devamı gelmedi. Sonra önüne bakarak konuştu. "Şöyle bir şey var. Her gün bu problemi düşünüyorum. Aklımı en çok yoran konu bu. Geceleri uykum kaçıyor bu yüzden. Hep aynı dört adım. Birincisi, bir roman yazmak istiyorum. İkincisi, meteliksizim. Üçüncüsü, bir iş bulmam lazım. Dördüncüsü, çalışmak yazarlığımı bitirecek. Bunun etrafından nasıl dolanılır, bilmiyorum. Yok bir çaresi. Sonra genç, güzel bir kadın kapımı çalıyor ve bana bir hiç karşılığında yüklü dolgun bir maaş teklif ediyor. Gerçek olamayacak kadar güzel bir şey. Doğal olarak şüpheleniyorum."

"Tom, durumu olduğundan daha basit gösteriyorsun. Bu ilişkide pasif değilsin sen. İlk adımı sen attın. Bu şahane hikâyeleri yazdın. Londra'da insanlar hakkında konuşmaya başlıyor. Başka nasıl bulabilirdik ki seni? Yeteneğin ve çalışkanlığınla şansını kendin yarattın."

Alaycı gülümseme, yana yatık baş... bir ilerleme.

"Şahane demene bayılıyorum" dedi.

"Güzel. Şahane, şahane, şahane." Yerde duran çantama uzandım ve vakfın broşürünü çıkardım. "Yaptığımız işler burada. Upper Regent Street'teki ofisimize gelip oradaki insanlarla konuşabilirsin. Seveceksin onları."

"Sen de orada olacak mısın?"

"Benim doğrudan bağlı olduğum yer Yazılmamış Söz. Uluslararası Özgürlük'le yakın çalışıyoruz ve onların seçtiklerine para koyuyoruz. Onlar da bizim sanatçıları bulmamıza yardım ediyor. Ben bolca seyahat ediyorum ya da evden çalışıyorum. Ama vakfa gönderilen mesajlar bana ulaştırılır."

Saatine göz attı ve ayağa kalktı. Ben de kalktım. Benden bekleneni başarmaya kararlı, görevine bağlı genç bir kadındım. Haley'nin tarafımızca tutulmaya hemen şimdi, öğle yemeğinden önce razı olmasını istiyordum. Haberi öğleden sonra Max'e telefonda verir, yarın sabaha Peter Nutting'den olağan bir tebrik mektubu alabilirdim. İmzasız, başkası tarafından yazılmış ama benim için önemli bir mektup...

"Şu an bir yükümlülük altına girmeni istemiyorum senden" dedim, yalvarıyormuş gibi görünmediğimi umarak. "Mecbur olduğun hiçbir şey yok. Sadece bana onay beyanını ver, aylık ödemelerini hazırlayayım. Tek istediğim banka bilgilerin."

Onay beyanı mı? Hayatımda kullanmamıştım bu kelimeyi. Tom paradan çok, genel anlayışa rıza gösterir gibi gözlerini kırpıştırdı. Aramızda iki metreden az mesafe vardı. Beli inceydi ve gömleği kaydığı için bir düğmenin altından tenini ve göbek deliğinin üstündeki ince tüyleri gördüm.

"Teşekkürler" dedi. "Çok dikkatli düşüneceğim. Cuma günü Londra'da olmam gerekiyor. Sizin ofisinize de bir göz atabilirim."

"Pekâlâ" dedim ve elimi uzattım. Elimi tuttu ama tokalaşır gibi değil. Parmaklarımı avucuna aldı ve başparmağının tek bir hafif dokunuşuyla okşadı. Aynen öyle, tek bir dokunuş. Gözlerini ayırmadan bana bakıyordu. Elimi çekerken ben de başparmağımı boydan boya onun işaret parmağına değdirdim. Sanırım birbirimize yaklaşmak üzereydik ki kapı kuvvetlice ve gülünç derecede gürültülü tıklatıldı. Tom geri

adım atarak "Girin" diye seslendi. Kapı ardına kadar açıldı ve sarı saçları ortadan ayrılmış, bronz tenleri solmaya başlamış, sandaletli, ayak tırnakları ojeli, kolları çıplak, yüzlerinde beklenti dolu tatlı bir gülümseme olan, dayanılmaz derecede hoş iki kız belirdi. Kollarının altındaki kitaplar ve kâğıtlar bana hiç inandırıcı görünmedi.

"Ah, doğru ya!" dedi Tom. "*Periler Kraliçesi* dersimiz vardı."

Onun etrafından dolanarak kapıya doğru yöneldim. "İşte onu okumadım" dedim.

Tom kahkaha attı, harika bir espri yapmışım gibi kızlar da ona katıldı. Muhtemelen inanmadılar bana.

12

Londra'ya dönerken ikindi treninde vagondaki tek yolcu bendim. South Downs'ı geride bırakıp Sussex Weald'de hızlandığımız sırada koridorda bir aşağı bir yukarı yürüyerek gerginliğimi üstümden atmaya çalıştım. Birkaç dakika oturduktan sonra yeniden ayağa kalktım. Israrcı davranmadığım için kendimi suçluyordum. Dersi bitene kadar onu dışarıda beklemeli, benimle yemek yemeye zorlamalı, tekrar her şeyin üstünden geçmeli ve onayını almalıydım. Ama iş bu kadarla da kalmıyordu. Ev adresini de almadan ayrılmıştım. Dahası da vardı: Aramızda bir şey belki başlar, belki başlamazdı, basit bir dokunuş söz konusuydu. Hiçbir anlama gelmeyebilirdi. Yine de kalıp bunun üstüne bir şeyler inşa etmeli, biraz daha fazlasını koparark oradan ayrılmalı, bir sonraki görüşmemizin temellerini atmalıydım: Dudaklarına, derdimi anlatmama yetecek derin bir öpücük. Gömlek düğmelerinin arasından görünen teninin, göbek deliği etrafında sarmal olmuş açık renk tüylerinin, hafif ve ince çocuksu bedeninin anısı rahatsız ediyordu beni. Hikâyelerinden birini yeniden okumak için elime aldım ama dikkatim çok geçmeden dağıldı. Haywards Heath'te inip geri dönmeyi düşündüm. Parmaklarımı okşamamış olsa bu kadar sıkıntılı olur muydum acaba? Olurdum, diye düşündüm. Başparmağının dokunuşu tamamen tesadüf müydü?

İmkânsız. Bilerek yapmıştı, bir şey diyordu bana. *Kal.* Ne var ki tren durduğunda yerimden kıpırdamadım. Kendime güvenemiyordum. Kendini Max'in kollarına attığında neler oldu, baksana, diye düşündüm.

Sebastian Morel kuzey Londra, Tufnell Park yakınındaki büyük bir meslek okulunda Fransızca öğretmenidir. Monica ile evlidir; yedi yaşında bir kızları, dört yaşında da bir oğulları vardır. Finsbury Park yakınında taraçalı, kiralık bir evde yaşarlar. Sebastian'ın işi *zorlu, anlamsız ve düşük ücretlidir*, öğrencileri ise küstah ve söz dinlemez... Bazen bütün gününü sınıfı hizaya sokmaya çalışarak ve inanmadığı cezalar vererek geçirir. Temel Fransızca eğitiminin bu çocukların hayatında ne kadar anlamsız olduğunu gördükçe hayrete düşer. *Sebastian onları sevmek istiyordu ama cehaletleri, saldırganlıkları ve öğrenme arzusu sergilemeye cüret edenleri alaya alıp tartaklayışları karşısında bu isteği kursağında kalıyordu. Çocuklar bu şekilde kendi ilerlemelerine engel oluyorlardı.* Öğrencilerin hemen hepsi en kısa zamanda okuldan ayrılıp vasıfsız çalışanlar olarak işe girecek, hamile kalacak ya da işsizlik parasıyla geçinecektir. Sebastian onlara yardım etmek ister. Kimi zaman acır onlara, kimi zaman da hor görüsünü bastırmaya çalışır.

Sebastian otuzlu yaşlarının başında ve *sıra dışı zindeliğe sahip incecik bir adam*dır. Manchester'da üniversitedeyken sıkı bir dağcıdır ve Norveç'e, Şili ve Avusturya'ya geziler düzenlemiştir. Ancak bu günlerde yükseklere tırmanmayı bırakmıştır çünkü dara düşmüştür, parası ve vakti kısıtlıdır, morali bozuktur. *Dağcılık ekipmanı merdiven altındaki dolapta, elektrikli süpürgeyle kova ve paspasların en arkasında, çuvalların içinde duruyordu.* Para hep sorundur. Monica ilkokul öğretmenliği eğitimi almıştır. Şimdi ise çocuklara bakmakta ve evle ilgilenmektedir. İyi yapar işini, sevgi dolu bir annedir, çocuklarsa çok sevimlidir ama Monica, Sebastian'ın ruh halinden etki-

lenerek huzursuzluk ve sıkıntı nöbetleri geçirir. Ödedikleri kira, köhne bir sokaktaki küçük bir ev için çok yüksektir. Kaygılar ve iş yorgunluğuyla yavanlaşan, arada bir ve genelde para yüzünden çıkan kavgalarla tatsızlaşan dokuz yıllık evlilikleri ise sıkıcıdır.

Aralık ayının bulutlu bir ikindisinde, sömestr sonuna üç gün kala Sebastian sokakta soyulur. Monica hediye ve Noel erzakı alabilmek için ondan öğlen bankaya gidip ortak hesaplarından yetmiş sterlin çekmesini istemiştir. Biriktirdikleri paranın neredeyse tamamıdır bu. Sebastian kendi evinin olduğu dar ve loş sokağa sapmış, eve birkaç yüz metre yaklaşmıştır ki arkasında ayak sesleri duyar ve biri omzuna dokunur. Dönüp baktığında *karşısında on altı yaşlarında, Karayipli, elinde tırtıklı, büyük bir mutfak bıçağı olan bir çocuk buldu. İkisi birkaç saniye boyunca birbirlerine birkaç adım mesafede sessizce durdular.* Sebastian'ı tedirgin eden şey çocuğun gerginliği, elindeki bıçağın titreyişi, yüzündeki dehşettir. Bu durumda işler kolayca çığırından çıkabilir. Çocuk sessiz ve titrek bir sesle Sebastian'ın cüzdanını ister. Sebastian elini yavaşça kaldırıp paltosunun cebine sokar. Çocukların Noel parasını vermek üzeredir. Karşısındaki gençten daha güçlü olduğunun farkındadır ve cüzdanı uzatırken harekete geçebileceğini, sertçe çocuğun burnuna vurabileceğini, elinden bıçağı kapabileceğini düşünür.

Ancak Sebastian'a engel olan, sadece çocuğun gerginliği değildir. *Öğretmenler odasındaki yaygın kanaate göre suç, özellikle de soygun ve gasp, toplumsal adaletsizlikten kaynaklanıyordu.* Soyguncular yoksuldur, hayatta ellerine hiç fırsat geçmemiştir ve kendilerine ait olmayanı aldıkları için suçlanmaları haksızlıktır. Konuya fazla kafa yormamış olsa da Sebastian'ın görüşü de budur. Aslında görüş de değildir bu, eğitimli, mütevazı insanları kuşatan genel bir hoşgörü atmosferidir. Suçtan şikâyet edenler çoğu zaman sokaklardaki

graffiti ve çöplerden de yakınırlar ve göçmenler, sendikalar, savaş ve idam konularında pek çok sevimsiz görüşe sahiptirler. *Dolayısıyla sırf kendine saygı açısından bile soyulmayı fazla büyütmemek önemliydi.*

Böylece Sebastian cüzdanını uzatır ve hırsız kaçar. Sebastian doğruca eve gitmek yerine geri dönerek High Street'e doğru yürür ve olayı bildirmek üzere karakola gider. Nöbetçi polisle konuşurken kendini biraz onursuz ya da muhbir gibi hisseder. Ne de olsa polisler insanları çalmaya zorlayan sistemin uygulayıcılarıdır. Polisin kaygısı ve sürekli bıçağı, bıçak ağzının uzunluğunu ya da sapını görüp görmediğini sorması karşısında Sebastian'ın rahatsızlığı iyice artar. Silahlı soygun elbette ciddi bir suçtur. O çocuk yıllarca hapis yatabilir. Polis bir ay kadar önce çantasını bırakmak istemeyen yaşlı bir kadının ölümcül şekilde yaralandığını söylediği halde Sebastian'ın huzursuzluğu dinmez. Bıçaktan söz etmemiş olması gerektiğini düşünür. Yolda geri dönerken konuyu rapor etme yönündeki ani tepkisinden pişmanlık duyar. Orta yaşlı bir burjuvaya dönüşmektedir. Sorumluluğu kendisinin üstlenmiş olması gerektiğini düşünür. Artık çevikliğine, gücüne ve yeteneğine güvenerek hayatını tehlikeye atıp granite dik yüzeyinden tırmanan biri değildir.

Dermansız düştüğünü ve dizlerinin titrediğini hissederek bir pub'a girer. Cebinde kalan bozukluklar ancak büyük bir kadeh scotch ısmarlamaya yetecek kadardır. İçkiyi bir dikişte bitirdikten sonra evine gider.

Soyulma olayı evliliğindeki çöküşün başlangıcı olur. Açıkça dile getirmese de Monica'nın ona inanmadığı bellidir. Tipik bir numara gibi görür olayı: Adam eve leş gibi içki kokarak gelmiş, bayram parasını sokakta birinin çalıp kaçtığını söylemektedir. Noelleri mahvolmuştur artık. Monica'nın kendini beğenmiş erkek kardeşinden borç almak zorunda kalırlar. Karısının güvensizliği Sebastian'ın giderek daha çok

içerlemesine neden olur, karı koca birbirinden iyice uzaklaşırlar. Noel günü çocukların hatırına neşeli görünürler, ki bu da aralarındaki soğukluğu artırıp nihayetinde onları sessizliğe mahkûm eder. *Karısının onu bir yalancı gibi görmesi yüreğini zehirliyordu.* Sebastian dişini tırnağına takarak çalışan, karısına bağlı, sadık, sır saklamayan bir adamdır. Karısı ne cüretle şüphelenir ondan! Bir akşam Naomi ile Jake uyurken Sebastian karısını soygun konusunda kendisine inandığını söylemeye zorlar. Kadın anında öfkeye kapılır ve inanıp inanmadığını söylemez. Onun yerine konuyu değiştirir. Tartışma hileleri, diye düşünür Sebastian, kırgınlıkla. Karısının son derece iyi olduğu, kendisinin de öğrenmesi gereken bir beceri... Monica hayatından bıkıp usandığını söyler, maddi olarak ona bağımlı olmaktan, o kariyerinde ilerlerken bütün gün eve tıkılmaktan bunalmıştır. Neden hiç Sebastian'ın ev işlerini yaparak çocuklara bakmasını, kendisinin kariyerine devam etmesini düşünmemişlerdir?

Monica bunu söylerken bile fikir Sebastian'a çekici gelir. Böylece okulda susmak bilmeyen ve yerlerinde duramayan o korkunç çocuklara sırtını çevirebilecektir. Tek kelime Fransızca konuşmaları umurundaymış gibi davranmaktan vazgeçebilecektir. Üstelik çocuklarıyla vakit geçirmeyi de seven biridir. Onları okula ve oyun grubuna götürebilecek, kendisine birkaç saat ayırabilecek, belki eski tutkularından birini tatmin ederek, Jake'i alıp öğle yemeğini yedirmeden önce biraz yazı yazabilecektir. Öğleden sonra da çocuklara bakarak hafif ev işlerini yapacaktır. Tam bir mutluluk. Biraz da Monica ücretli köle olsun! Ama o sırada kavga etmektedirler ve Sebastian uzlaşmacı teklifler yapacak havada değildir. Monica'yı yeniden soygun konusuna döndürür. Tekrar Monica'yı kendisine yalancı demeye zorlar, karakola gidip ifadesini okumasını söyler. Buna karşılık Monica kapıyı çarparak odadan çıkar.

Bunu kavgasız geçen tatsız bir dönem izler, tatil biter ve Sebastian işine döner. Öğrenciler çevrelerini kuşatan kültürden, küstah bir başkaldırı ruhu edinmektedir. *Okul bahçesinde para birimi haşhaş, içki ve tütündü.* Okul müdürü de dahil tüm öğretmenler ne yapacaklarını şaşırmış durumdadır. Bir yandan bu isyan atmosferinin aslında kendileri tarafından bahşedilmesi gereken özgürlük ve yaratıcılığın emaresi olduğunu düşünürken, bir yandan da okulda hiçbir şeyin öğretilmediğini ve öğrenilmediğini, okulun giderek batağa saplandığını hissederler. "Altmışlar" ruhu (artık nasıl bir şeydiyse) bu onyıla yepyeni ve sinsi bir maskeyle adım atmıştır. *Orta sınıftan öğrencilere huzuru ve aydınlığı getirdiği söylenen uyuşturucular şimdi şehirli dik kafalı yoksulların geleceğini karartıyordu.* On beş yaşında çocuklar Sebastian'ın derslerine kafaları dumanlı, sarhoş ya da her iki durumda gelirler. Onlardan bile küçük çocuklar okul bahçesinde LSD aldıkları için evlerine gönderilmiştir. Eski öğrenciler okul kapısında uyuşturucu satmakta, ellerinde mallarla pusetli annelerin yanında çekinmeden durmaktadır. Müdür çaresizdir, herkes çaresizdir.

Sınıfta bağırmaktan çoğu zaman gün sonunda Sebastian'ın sesi kısılır. Tek konforu ağır adımlarla evine yürümek, bir kasvetli ortamdan diğerine geçerken bir süre düşünceleriyle baş başa kalmaktır. Monica'nın haftada dört gün akşam kurslarına gidiyor olması bir avuntudur: yoga, Almanca dersleri, Angeloloji... Bunun dışında evde birbirlerinin yoluna çıkmaz, sadece ev idaresi için gerekli konuları konuşurlar. Sebastian çocuklara horlamasının annelerini rahatsız ettiğini söyleyerek, ayrı bir odada yatar. Monica'nın kendi işine dönebilmesi için, işini bırakmaya hazırdır. Ama karısının onu, çocukların Noel parasını içkiye yatıracak, sonra da o konuda yalan söyleyecek biri olarak gördüğünü bir türlü aklından çıkaramaz. Besbelli ortada çok daha derin bir problem vardır. Birbirlerine olan güvenleri yok olmuş, evlilikleri

açmaza girmiştir. Karısıyla rolleri değişmesi ancak kozmetik bir çözüm olacaktır. Boşanma düşüncesi ise içini dehşetle doldurur. *Kim bilir ne kavgalar ve aptallıklar yaşanacaktı! Naomi ile Jake'e nasıl bu kadar acı çektirip üzebilirlerdi ki?* Konuyu çözmek kendisine ve Monica'ya düşmektedir. Ama işe nereden başlayacağını bilemez. Sokaktaki oğlan ve elindeki mutfak bıçağı ne zaman aklına gelse eski öfkesi alevlenir. Monica'nın Sebastian'ın söylediklerine, kendisine inanmayı reddedişi aralarındaki hayati bir bağı koparmıştır ve Sebastian'a akıl almaz bir ihanet gibi görünür.

Bir de para meselesi vardır. Hiçbir zaman yeterli paraları yoktur. Ocakta on iki yıllık arabalarının debriyajını değiştirmeleri gerekir ve bu da Monica'nın erkek kardeşine olan borcun ödenmesini geciktirir. Ödemeyi ancak mart başında yapabilirler. Bundan bir hafta sonra, Sebastian öğle yemeğinde öğretmenler odasında otururken okul sekreteri yanına gelir. Karısının aradığını ve acilen konuşmak istediğini söyler. *Kapıldığı dehşetle midesi çalkalanarak koşar adımlarla ofise gitti. Monica onu şimdiye dek hiç işyerinden aramamıştı. Çok kötü bir haber verecekti mutlaka. Belki de Naomi ya da Jake'le ilgili.* Karısı sabah eve birinin girdiğini söylediğinde rahat bir nefes alır. Monica çocukları okula bıraktıktan sonra doktor randevusuna, sonra da alışverişe gitmiştir. Döndüğünde ön kapıyı aralık bulmuştur. Hırsız arka bahçeden içeri girmiş, evin arka tarafındaki bir camı kırmış, eşyaları topladıktan sonra önden çıkıp gitmiştir. Hangi eşyaları? *Monica duygusuz bir sesle saydı.* Sebastian'ın seneler önce Manchester'da kazandığı bir Fransızca ödülünün geliriyle aldığı 1930'lardan kalma değerli Rolleiflex'i. Transistörlü radyoları, Sebastian'ın Leica dürbünü ve Monica'nın saç kurutma makinesi. Monica duraksar, sonra yine aynı duygusuz sesle Sebastian'a dağcılık ekipmanının tamamının da alındığını söyler.

Sebastian o noktada bir yere oturma ihtiyacı hisseder.

Yanı başında dolanmakta olan sekreter düşünceli davranarak ofisten çıkar, kapıyı kapatır. *Yıllar içinde öyle güzel malzemeler biriktirmişti ve hepsinin öyle duygusal değeri vardı ki... Fırtınalı bir havada Andlardan inişte bir arkadaşının hayatını kurtarmada kullandığı halat da o malzemelerden biriydi.* Sigorta her şeyi karşılasa bile –ki Sebastian karşılayacağını hiç sanmaz– dağcılık ekipmanını asla yenileyemeyeceğini bilir. Çok fazla malzeme söz konusudur ve başka pek çok öncelikleri vardır. Gençliği çalınmıştır elinden. *Dürüstlükten ve iyi kalplilikten gelen hoşgörüsünü bir anda yitirince ellerini hırsızın gırtlağına doladığını hayal etti.* Sonra başını sallayarak bu düşünceyi zihninden uzaklaştırır. Monica ona polisin eve baktığını söyler. Kırık pencere pervazında kan vardır. Ama parmak izi olmadığı için hırsızın eldiven giydiği düşünülür. Sebastian karısına dolaptan onca malzemeyi çıkarıp evden hızla kaçırmak için en az iki hırsız olması gerektiğini söyler. *Evet, dedi Monica, hissiz sesiyle, iki kişi olmalı.*

Sebastian o akşam evde merdiven altındaki dolabı açıp ekipmanın durduğu yere bakarak kendini cezalandırmadan edemez. *Kovaları, paspasları ve fırçaları dik konuma getirdi, sonra fotoğraf makinesini sakladığı çorap çekmecesine bakmak için üst kata çıktı.* Hırsızlar ne alacaklarını biliyorlardır, ama saç kurutma makinesi çok önemli değildir çünkü yedeği vardır. Bu son aksilik, ev yaşamlarına yapılan bu saldırı da Sebastian ile Monica'yı birbirine yaklaştırmaz. Kısa bir konuşmanın ardından çocuklara hırsızlıktan söz etmemeye karar verirler ve Monica kursuna gider. Bunu izleyen günlerde Sebastian öyle moralsizdir ki sigortaya başvuracak gücü bile kendinde zor bulur. Şirketin renkli el kitabı "sağlam koruma" vaadiyle böbürlenmektedir ama sigorta programında küçük harflerle yazılmış kısım, şirketin cimriliğini ve gerektiğinde hukuki yollara başvurma politikasını ortaya koyar. Fotoğraf makinesinin değerinin ancak küçük bir kısmı karşılanacaktır, dağ-

cılık takımları ise Sebastian dökümünü yapamadığı için hiç karşılanamaz.

Kasvetli bir arada var oluşlarına geri döndüler. Soygundan bir ay sonra aynı sekreter teneffüste Sebastian'ı bularak okul ofisinde bir beyin kendisini görmeyi beklediğini söyler. Adam aslında Sebastian'ı koridorda, koluna attığı yağmurluğuyla beklemektedir. Kendisinin Soruşturma Dedektifi Barnes olduğunu ve bir konuda konuşmak istediğini söyler. Acaba Bay Morel işten sonra karakola uğrayabilecek midir?

Bundan birkaç saat sonra Sebastian Noel'den önceki soygunu rapor ettiği danışma masasındadır. Barnes'ı yarım saat beklemek zorunda kalır. Dedektif özür dileyerek onu beton merdivenlerden üç kat yukarı çıkarır ve küçük, loş bir odaya sokar. *Duvarlardan birinde kapaklı bir ekran, odanın ortasında ise bar taburesini andıran bir şeyin üstüne yerleştirilmiş bir film projektörü vardı. Barnes Sebastian'a oturacağı yeri gösterdi ve başarılı bir dolandırıcılık öyküsü anlatmaya başladı.* Bir yıl önce polis ara sokaklardan birinde dökümtü bir dükkân kiralamış, içeri birkaç sivil polis yerleştirmiştir. Dükkân halktan kullanılmış eşya satın alır. Asıl amaçsa çalıntı mallarla gelen hırsızları kamerayla tespit etmektir. Açılan birkaç davanın ardından dükkânın gerçek amacı ortaya çıkar ve işyeri kapatılır. Fakat sonuca bağlanmamış bir iki olay vardır. Barnes bu noktada ışıkları kısar.

"Tezgâhtar"ın arkasına yerleştirilmiş gizli kamera sokağa açılan kapıyı, ön planda ise tezgâhı görür. Sebastian az sonra kendisini soyan gencin dükkâna girişini göreceğini tahmin eder. Başarılı bir kimlik tespitiyle silahlı soygun konusu kapanacaktır ve sorun kalmayacaktır. Ancak Sebastian tahmininde fena halde yanılır. Elinde çantayla içeri girip tezgâhın üstüne bir radyo, bir fotoğraf makinesi ve bir saç kurutma makinesi bırakan kişi karısıdır. Üstünde Sebastian'ın birkaç doğum günü önce aldığı mantoyla orada durmaktadır. Tesadüfen dönerek Sebastian'ı görmüş gibi ve "Bir de

şuna bak!" der gibi kameraya doğru bakar. Ses duyulmasa da Monica tezgâhtara birkaç cümle eder, ikisi birlikte dışarı çıkarlar ve az sonra üç ağır çuvalı sürükleyerek geri dönerler. Araba muhtemelen dükkânın önüne park edilmiştir. Tezgâhtar torbaların her birine bakar, sonra tezgâhın arkasına geçerek eşyalara göz gezdirir. Bunu pazarlık gibi görünen bir konuşma izler. *Monica'nın yüzüne bir floresan lambanın ışığı vuruyordu. Heyecanlı, hatta gergin de olsa coşkulu bir hali vardı. Sık sık gülümsüyordu. Öyle ki bir noktada sivil polisin yaptığı bir espriye kahkahayla güldü.* Bir fiyatta anlaşılır, banknotlar sayılır ve Monica gitmek üzere arkasını döner. *Kapıya gelince veda etmek için duraksadı, "hoşçakal"dan uzun bir şey söyledi, çıkıp gitti ve ekran karardı.*

Dedektif projektörü kapatır, ışıkları açar. Özür diler gibi bir hali vardır. Dava açabilirdik, der. Ama polisin vakti boşa harcanmış, adalet yolundan saptırılmış vs olurdu, diye ekler. Oysa bu besbelli hassas, ailevi bir konudur ve ne yapılacağına Sebastian'ın kendisi karar vermek durumundadır. Birlikte alt kata iner, sokağa çıkarlar. SD Sebastian'ın elini sıkarken çok üzgün olduğunu, durumun ne kadar zor olduğunu anladığını söyler ve ona bu konuda iyi temennilerini iletir. Karakola dönmeden önce de ekler: *Dükkânda çalışan ve elinde tezgâhta konuşulanların kaydını bulunduran polis ekibinin görüşüne göre "Bayan Morel'in yardıma ihtiyacı olabilir."*

Sebastian eve dönerken –bundan daha yavaş yürüdüğü olmuş mudur hiç?– aynı pub'a uğrayıp bir zindeleştirici içki daha içmek ister ama üstünde yarım bardak bira parası bile yoktur. Belki böylesi daha iyidir. Kafasının ve nefesinin temiz olması gerekmektedir. Evine giden bir buçuk kilometreyi yürümesi yarım saatini alır.

İçeri girdiğinde Monica çocuklarla birlikte yemek yapmaktadır. *Sebastian mutfak koridorunda oyalanarak kek yapma işine koyulmuş ailesini izledi. Annelerinin mırıldanarak verdiği ta-*

limatlara hevesle başlarını sallayan Jake ile Naomi'nin görüntüsü yüreğini burktu. Sebastian üst kata çıkar, kendi yattığı odada yatağa uzanır ve tavana bakmaya başlar. Üstünde bir ağırlık ve yorgunluk hisseder, şok geçiriyor olabileceğini düşünür. Ancak bugün öğrendiği korkunç gerçeğe rağmen şu an yeni ve bir o kadar şoke edici bir şeye sıkılmaktadır. Şoke edici? Doğru kelime bu mudur acaba?

Az önce alt katta Monica ile çocukları izlerken karısı bir an için omzunun üstünden ona bakmıştır. İkisinin bakışları buluşmuştur. Sebastian onu iyi tanır, aynı bakışı daha önce de görmüş ve daima memnuniyetle karşılamıştır. Çok şey vaat eder o bakış: Uygun bir vakitte, çocuklar uykuya daldığında fırsatı değerlendireceklerini ve ev hayatıyla ilgili tüm düşünceleri kafalarından sileceklerini ima eder. Ancak yeni şartlar altında, edindiği yeni bilgiyle Sebastian'ın tiksinti duyması gerekmektedir. Oysa o, o bakışla heyecanlanmıştır çünkü bakış bir yabancıya, yıkıcılığa olan bariz merakının ötesinde hakkında hiçbir şey bilmediği bir kadına aittir. *Karısını bir sessiz filmde izlemiş ve onu hiç anlayamadığını fark etmişti.* Monica'yı tamamen yanlış anlamıştır. Artık bildiği biri değildir o. Mutfaktayken ona *yepyeni bir gözle bakmış ve sanki ilk defa ne kadar güzel olduğunu fark etmişti. Güzel ve deli. Karşısında, sözgelimi bir partide, yeni karşılaştığı, kalabalığın arasından ayırt ettiği bir kadın vardı. Tek bir anlamlı bakışıyla onu tehlikeye ve heyecana davet eden bir kadın...*

Sebastian evliliği boyunca sadakatini inatla korumuştur. Bağlılığı şimdi gözüne hayatındaki genel kısıtlılığın ve başarısızlığın bir başka yönü gibi görünür. Evliliği bitmiştir artık, geri dönüşü yoktur. Nasıl yaşayabilir ki onunla bundan sonra? Kendisinden çalan ve yalanlar söyleyen bir kadına nasıl güvenebilir? Ama ortada bir ilişki ihtimali vardır. Delilikle yaşanacak bir ilişki. Monica'nın yardıma ihtiyacı varsa Sebastian'ın ona sunabileceği şey de bu olabilir.

Sebastian o akşam çocuklarla oynar, onlarla hamsterın kafesini temizler, onlara pijamalarını giydirir ve üç defa kitap okur. Bir defasında hep birlikte, sonra sadece Jake'e, ardından da Naomi'ye. Hayatı işte böyle zamanlarda bir anlam kazanır. Ne kadar teskin edicidir temiz çarşafların kokusu, çocukların naneli diş macunu kokan nefesi ve hayali varlıkların maceralarını dinleme hevesi... Ve ne kadar dokunaklıdır günün son değerli dakikalarına tutunmaya çalışırken gözleri ağırlaşan ve sonunda pes eden çocukları izlemek. Tüm bunlar olurken Monica'nın alt katta yürüdüğünün farkındadır, fırın kapağının kendine özgü tınlamasını birkaç defa duyar ve çok basit bir düşünceyle tahrik olur: Eğer yemek varsa, eğer birlikte yiyeceklerse, o zaman seks de olacak demektir.

Alt kata indiğinde küçücük oturma odaları toplanmış, yemek masasının üstündekiler kaldırılmış ve bir mum yakılmıştır. Müzikçalarda Art Blakey, masanın üstünde bir şişe şarap ve güveçte fırınlanmış tavuk vardır. *Sebastian polisin izlettiği görüntüyü hatırlayınca –aklı sürekli oraya gidiyordu– ondan nefret etti. Monica üstünde temiz bir etek ve bluzla, elinde iki şarap kadehiyle mutfaktan geldiğinde ise onu arzuladı.* O an eksik olan aşktır, ya da aşkın suçluluk dolu anısı veya ona olan ihtiyaçtır ve bu da özgürleştiricidir. Monica başka bir kadına dönüşmüştür. Şeytanî, aldatıcı, insafsız, hatta zalim bir kadına ve Sebastian onunla sevişmek üzeredir.

Yemek sırasında, evliliklerini aylardır boğan kötü duygulardan söz etmemeye çalışırlar. Sık sık yaptıklarının aksine bu defa çocuklardan da bahsetmezler. Onun yerine geçmişte gittikleri güzel tatillerden ve Jake biraz büyüyünce çocuklarla birlikte gidecekleri tatilden konuşurlar. Hepsi boştur, hiçbiri olmayacaktır bunların. *Sonra politika konuştular, grevlerden, olağanüstü halden, parlamentoda, şehirlerde ve ülkenin benlik duygusunda yaklaşan çöküş beklentisinden söz ettiler. Kendilerininki hariç tüm çöküşlerden bahsettiler.* Sebastian karısını konuşurken

dikkatle izler ve söylediği her kelimenin yalan olduğunu bilir. Monica –Sebastian gibi– bunca sessizlikten sonra hiçbir şey olmamış gibi davranmalarının tuhaf olduğunun farkında değil midir? Kadın besbelli durumu düzeltmek için sekse güvenmektedir. Sebastian onu daha da arzular. Monica laf arasında sigorta ödemesini sorup endişelerini dile getirince daha da arzular. *İnanılmaz. Ne muazzam bir oyunculuk. Sanki Monica tek başınaydı ve Sebastian onu bir gözetleme deliğinden izliyordu.* Onunla yüzleşmeye hiç niyeti yoktur. Yüzleşirse mutlaka kavga edeceklerdir, çünkü Monica şüphesiz her şeyi inkâr edecektir. Ya da Sebastian'a maddi açıdan bağımlılığının onu olmadık önlemler almaya ittiğini söyleyecektir. O durumda Sebastian da tüm hesaplarının ortak olduğunu, kendisinin de onun kadar az parası olduğunu belirtmek zorunda kalacaktır. Oysa yüzleşmediği takdirde sevişeceklerdir ve Sebastian en azından bunun son sevişmeleri olacağını bilecektir. *Bir yalancıyla, bir hırsızla, asla tanıyamayacağı bir kadınla sevişecekti. Buna karşılık kadın da kendisini bir yalancıyla, bir hırsızla sevişti-ğine ikna edecekti. Bunu da merhamet duygusuyla yapacaktı.*

Bana göre Tom Haley bu tavuklu veda yemeğinin üstünde fazla durmuştu ve ikinci okuyuşta insana özellikle uzun geliyordu. Sebzelerden söz etmeye ya da bize şarabın Burgundy olduğunu söylemeye gerek yoktu. Kapanışı bulmak için sayfaları çevirdiğim sırada trenim Clapham Junction'a yaklaştı. Aslında içimden bu bölümü tamamen atlamak geliyordu. Sofistike biri olmak gibi bir iddiam yoktu. Basit bir okuyucuydum ben, yapı itibarıyla Sebastian'ı Tom'un bir muadili, onun cinsel deneyiminin taşıyıcısı, cinsel kaygılarının haznesi olarak görmeye mahkûmdum. Erkek karakterlerinden biri ne zaman bir kadınla, bir *başka* kadınla yakınlaşsa huzursuz oluyordum. Merak da ediyordum bir yandan. Dikkat etmek zorundaydım. Eğer Monica hilekâr olduğu kadar kaçıksa (şu angeloloji meselesi de neydi?) o zaman Sebastian'da

duygusuz, karanlık bir yan vardı. Aldatmaca konusunda karısıyla yüzleşmeme kararının ardında sahip olduğu bilgiden doğan gücün cinsel çıkarlar adına zalimce kullanılışı ya da İngilizlere özgü, olay çıkmaması adına sergilenmiş basit bir korkaklık yatıyor olabilirdi. Ancak Tom'u iyi bir ışıkta yansıtmadığı kesindi.

Yıllar boyu bağlılığın getirdiği alışkanlıkla sekse geçiş süreçleri hızlanmıştır ve ikisi *bir anda kendilerini yatakta çıplak ve birbirlerine sarılırken buldular.* Birbirlerinin ihtiyaçları konusunda uzmanlaşacak kadar uzun süredir evlidirler ve haftalar süren *mesafeliliğin*, cinsellikten uzaklığın da şüphesiz belli bir katkısı olmuştur ama bunların hiçbiri, şu an her ikisini de kendinden geçiren tutkuyu açıklamaya yetmez. *Alıştıkları ılımlı ritimleri vahşice bir kenara atılmıştı.* Aç, yırtıcı, ölçüsüz ve gürültülüdürler. Bir noktada yan odadaki Naomi *uykusunda çığlık attı. İlk başta kedi sesi sandıkları, karanlığın içinden yükselen saf gümüşî bir inleme...* İkili kıpırdamadan kızın sakinleşmesini bekler.

Bu cümlelerin ardından "piyonografi"nin kapanış satırları geliyor, karakterler zevkin doruğuna huzursuzlukla tünüyorlardı. Ardından yıkım gelecekti, ama sayfaların dışında... Okuyucu en kötü kısımdan muaf tutulmuştu.

> *Ses öyle dondurucu ve kasvetliydi ki Sebastian kızının rüyasında kaçınılmaz geleceği, önlerinde uzanan tüm acı ve çaresizliği gördüğünü düşündü ve dehşet içinde büzüştüğünü hissetti. Ama bu an gelip geçti ve Sebastian ile Monica az sonra yeniden zevke gömüldüler ya da belki zevke yükseldiler. Çünkü içinde yüzdükleri veya yuvarlandıkları boşluk, fiziksel boyuttan yoksun gibiydi. Sadece duyumlar, sadece zevk vardı... Öyle odaklı, öyle sivri ki ıstırabın bir hatırlatıcısı gibi...*

13

Max nişanlısıyla Taormina'da bir haftalık tatile çıkmıştı. Dolayısıyla ofise döndüğümde ona acil bir rapor sunamazdım. Bir belirsizlik hali içinde yaşadım. Cuma geldiğinde Tom Haley'den hâlâ ses çıkmamıştı. O gün Upper Regent Street'teki ofise gitmiş olsa bile, beni görmeme konusunda kesin bir karar almıştır, diye düşündüm. Pazartesi günü Park Lane'deki bir posta kutusu servisinden mektup aldım. Uluslararası Özgürlük'teki sekreterlerden biri Bay Haley'nin Cuma sabahı geç saatlerde uğradığını, bir saat kaldığını, pek çok soru sorduğunu ve vakfın çalışmalarından etkilenmiş göründüğünü bildiren bir rapor yazı yazmıştı. Cesaretim yerine gelmeliydi, hatta belki bir anlamda geldi de, ama kendimi daha çok terk edilmiş hissediyordum. Haley'nin başparmak hareketinin refleksif olduğuna, o hareketi bir şansı olduğunu düşündüğü her kadında denediğine karar verdim. Karamsarlık içinde planlar yaptım ve Tom nihayetinde bana vakfın parasına tenezzül ettiğini söylerse Max'e gidip Tom'un bizi geri çevirdiğini ve başkasını aramamız, sunduğumuz fırsatı geri almamız gerektiğini söylemeyi hayal ettim.

İşyerinde tek konu Ortadoğu'daki savaştı. Sekreterler arasında sosyete kızlarının en boş kafalısı bile bu güncel dramın cazibesine kapılmıştı. İnsanlar Amerikalıların İsrail da-

vasına, Sovyetlerin ise Mısır, Suriye ve Filistin davasına arka çıkmasıyla, bizi nükleer müdahaleye bir adım daha yaklaştıracak türden bir "vekâleten savaş" ihtimalinin olduğunu söylüyorlardı. Yeni bir Küba Füze Krizi! Koridorumuza, üstünde muhalif grupları temsil eden yapışkanlı plastik boncukların ve grupların son hareketlerini gösteren çeşitli okların yer aldığı bir duvar haritası asıldı. Yom Kippur'da yapılan sürpriz saldırıyla sersemleyen İsrailliler kendilerini toparlamaya başlamışlardı, Mısırlılar ve Suriyeliler bazı taktik hatalar yapmıştı, Birleşik Devletler müttefiklerine hava yoluyla silah taşıyordu, Moskova ise uyarılarda bulunuyordu. Tüm bunlar beni çok daha fazla heyecanlandırmalıydı ve gündelik hayat daha dolu dolu olmalıydı. Ancak medeniyet nükleer savaş tehdidi altındayken ben kara kara, başparmağıyla avucumu okşayan bir yabancıyı düşünüyordum. Ne devasa bencillik.

Ama tek düşündüğüm Tom değildi. Shirley için de endişeleniyordum. Bees Make Honey konserinde ayrılışımızın üstünden altı hafta geçmişti. Shirley haftayı tamamladıktan sonra kimseye veda etmeden Kayıt Dairesi'ndeki yerini, masasını bırakıp gitmişti. Üç gün sonra yerine başkası geldi. Kederlenerek Shirley'nin terfi edeceği tahmininde bulunan kızlardan bazıları şimdi onun *bizden biri olmadığı* için ayrılmaya zorlandığını söylüyordu. Bense arayıp soramayacak kadar kızgındım eski dostuma. Vaktinde gürültü patırtı çıkarmadan gitmesi beni rahatlatmıştı. Ama aradan haftalar geçtikçe ihanet duygum kayboldu. Yerinde olsam aynı şeyi yapacağımı düşünmeye başladım. Hatta onaylanma açlığım düşünülecek olursa, belki de daha büyük bir hevesle yapardım. Shirley'nin yanıldığından şüpheleniyordum; kimse takip etmiyordu beni. Ama onu özlüyordum. Gürültülü kahkahasını, içini dökmek istediğinde beni bileğimden tutan ağır elini, pervasız *rock and roll* aşkını. Ona kıyasla işyerinde hepimiz

çekingen ve suskunduk; dedikodu yaparken veya birbirimize takılırken bile.

Akşamlarım artık bomboştu. İşten eve geliyor, buzdolabının "bana ait" köşesinden yiyeceklerimi alıyor, yemeğimi pişiriyor, evdelerse hukukçularla vakit geçiriyor, sonra odamda küçük kompakt koltuğumda yatma saatim on bire kadar kitap okuyordum. O ekim William Trevor'ın kitaplarına gömülmüştüm. Yarattığı karakterlerin kısıtlı yaşamları bana, onun elinde benim varlığımın nasıl görüneceğini düşündürüyordu. Kiralık odasında yapayalnız genç kız, lavaboda saçını yıkar, haber alamadığı Brighton'lı adamı hayal eder, hayatından çıkıp giden dostunu ve ertesi gün düğün planlarını dinlemek üzere buluşacağı hoşlandığı diğer adamı düşünür. Ne kasvetli ve hüzünlü.

Haley ile tanışmamdan bir hafta sonra binbir türlü budalaca ümitle ve hazırladığım özürlerle Camden'dan yürüyerek Holloway Road'a gittim. Ne var ki Shirley odasından ayrılmıştı ve postalarının yönlendirilmesi için adres de bırakmamıştı. Elimde Ilford'daki ailesinin adresi yoktu, işyerimden istesem vermezlerdi. Sarı Sayfalar'dan Bedworld'ü bulup aradım ve hiçbir yardımı dokunmayan bir asistanla konuştum. Bay Shilling telefona gelemezdi, kızı orada çalışmıyordu, başka bir yerde olabilirdi ama olmayabilirdi de. Bedworld'e Shirley'nin adına gönderilecek bir mektup kendisine ulaştırılabilirdi ama ulaştırılamayabilirdi de. Aramızda hiçbir şey olmamış gibi yapmacıklık derecesinde neşeli bir kartpostal yazdım. Benimle temasa geçmesini istedim. Cevap almak gibi bir beklentim yoktu.

İşe döndüğü ilk gün Max ile görüşecektim. O sabah ofise binbir güçlükle gittim. Herkes binbir güçlükle gitti. Hava soğuktu, yağmur şehirde hep olduğu gibi kesintisiz ve amansızca yağıyor, insana bir ay daha böyle devam edebileceğini hissettiriyordu. Victoria hattında bomba korkusu

vardı. Geçici IRA bir gazeteyi arayıp özel bir şifre vermişti. Dolayısıyla beklemeye değmeyecek kadar uzun otobüs kuyruklarının yanından geçerek, ofise giden son bir buçuk kilometreyi yürüdüm. Şemsiyemin telinden kurtulmuş bir kenarı bana Chaplinvari bir serseri havası veriyordu. Topuklu ayakkabımın derisindeki çatlaklar nemi emiyordu. Bayilerde her gazetenin birinci sayfasında OPEC'in "petrol fiyatı şoku" yer alıyordu. Batı, İsrail'i desteklediği için, fiyatlarda yüksek bir artışla cezalandırılıyordu. ABD'ye ihracata ambargo konmuştu. Maden işçileri sendikaları durumdan en iyi nasıl yararlanacaklarını tartışmak için özel bir toplantı yapıyordu. Sonumuz iyi değildi. Yağmurluklarının içine sığınmış, şemsiyelerini birbirinden uzak tutmaya çalışarak sürüklenen Conduit Street kalabalığının üstünde gökyüzü iyice kararmıştı. Aylardan henüz ekimdi ve hava sıfırın üstünde sadece dört dereceydi: yaklaşan uzun kışın emaresi. İçim sıkılarak, Shirley'yle birlikte katıldığımız semineri ve oradaki her felaket tahmininin nasıl gerçekleştiğini düşündüm. Bize çevrilen başlar, suçlayan bakışlar, mimlenişim geldi aklıma ve Shirley'ye olan öfkem yeniden kabardı, moralim iyice bozuldu. Dostluğu yalandı onun, bense alınmağın tekiydim ve bu işe ait değildim. Kafamın üstünde yastığımla yumuşak, bel vermiş yatağımda olmak istedim.

İşe çoktan geç kalmıştım ama koşarak köşeyi dönüp Leconfield House'a gitmeden önce posta kutusunu kontrol ettim. Bayanlar tuvaletinde saçımı bez havluyla kurulamaya ve çorabımdan su lekelerini silkelemeye çalışarak on beş dakika geçirdim. Max ümitsiz vaka olsa da onurumu korumalıydım. Ayaklarımın soğukluğunu ve ıslaklığını hissederek onun üçgen ofisine tıkıldığımda on dakika geç kalmıştım. Max'in iş ciddiyetini takınarak masasındaki dosyaları düzenleyişini izledim. Taormina'da Dr Ruth ile sevişerek geçirdiği bir haftanın ardından farklı görünüyor muydu? İşe dönmeden önce

saçını kestirmişti ve kulakları kepçe formasyonuna geri dönmüştü. Gözlerinde yeni bir özgüven ışıltısı ya da göz altlarında mor halkalar yoktu. Yeni beyaz gömleği, daha koyu lacivert kravatı ve yeni koyu renk takım elbisesi dışında herhangi bir dönüşüm göremiyordum. Kendilerini düğün gecesine saklamak için ayrı odalarda kalmış olabilirler miydi? Doğrusu tıp tayfasından ve onların uzun, şamatalı stajlarından bildiğim kadarıyla bu pek olacak şey değildi. Max annesinden gelen olmadık bir talimata uyarak gönülsüzce kendini geri çekme girişiminde bulunmuş olsa bile Dr Ruth onu canlı canlı yerdi. Her tür kırılganlıklarıyla insan bedeni, onun işiydi. Bense Max'i hâlâ istiyordum ama Tom Haley'yi de istiyordum. Tom'un benimle ilgilenmediği gerçeğini göz ardı edersek, ona olan arzum aslında bir tür kendimi koruma içgüdüsüydü.

"Eveet" dedi en sonunda ve başını Bir Parmak Bal dosyasından kaldırarak bekledi.

"Nasıldı Taormina?"

"Sorma, her gün yağmur yağdı."

Gün boyu yataktan çıkmadıklarını söylüyordu bana. Teyit eder gibi hemen ekledi: "O yüzden bir sürü kilisenin, müzenin falan içini gördük."

"Eğlenceli olmuştur" dedim, duygusuz bir sesle.

Manidar konuşup konuşmadığını anlamak için başını kaldırıp baktı ama bir şey göremedi sanırım.

"Haley'den haber aldık mı?" dedi.

"Henüz değil. Toplantı iyi geçti. Paraya ihtiyacı olduğu belli. Başına konan talih kuşuna inanamadı. Geçen hafta vakfa göz atmaya gitti. Şu an düşünüp taşınıyor herhalde."

Durumu bu şekilde ifade edince kendimi neşelendirmiş olmam ne tuhaftı. Evet, diye düşündüm, daha mantıklı olmaya çalışmalıyım.

"Nasıldı peki?"

"Çok candandı."

"Hayır, *kendisi* nasıl biri, demek istedim."

"Budala değil. Çok birikimli, yazma konusunda çok hevesli, tahmin edileceği gibi. Öğrencileri tapıyor adama. Kendine özgü bir yakışıklılığı var."

"Fotoğrafını gördüm" dedi Max. Hatasından pişmanlık duyuyor olabileceği geldi aklıma. Önce benimle sevişip *sonra* nişanlı olduğunu ilan edebilirdi. Kendime saygım adına, Max'le flört edip beni görmezden geldiğine onu pişman etmenin görevim olduğunu hissettim.

"Bir kartpostal gönderirsin diye umuyordum."

"Kusura bakma Serena, hiç göndermem. Alışkanlığım değil."

"Mutlu muydunuz?"

Sorunun açıklığı karşısında afalladı. Bocaladığını görmekse bana zevk verdi. "Evet, evet mutluyduk aslında. Çok mutlu. Ama..."

"Ama?"

"Başka bir şey var..."

"Evet?"

"Tatili ve diğer konuları sonra konuşuruz. Ama şu meseleyi söylemeden önce, Haley konusunda diyorum ki adama bir hafta daha ver, sonra yazıp kendisinden hemen haber beklediğimizi yoksa teklifin geri çekileceğini söyle."

"Olur."

Dosyayı kapadı. "Mesele şu: Oleg Lyalin'i hatırlıyor musun?"

"Bahsetmiştin."

"Benim bunları bilmiyor olmam gerek. Seninse kesinlikle bilmiyor olman gerek. Ama bir dedikodu var. Herkes konuşuyor. Dolayısıyla sen de öğrensen olur, diye düşündüm. Adam bizim için büyük bir başarıydı. Yetmiş bir yılında bize geçmek istedi ama biz onu birkaç ay daha burada, Londra'da tuttuk. Tam MI5 adamın geçişini ayarlıyordu ki Westminster po-

lisi onu alkollü araba kullanmaktan tutukladı. Biz Ruslardan önce ulaştık adama. Ruslar ulaşsa kesinlikle öldürürlerdi. Adam sekreteriyle birlikte geçti bize, sevgilisiymiş. KGB'nin sabotaj bölümüne bağlı çalışıyordu. Epey alt düzey bir adam, nerdeyse serserinin teki, ama bizim için paha biçilmez değeri vardı. Sonunda en korktuğumuz şeyi doğruladı ve burada, diplomatik dokunulmazlık altında çalışan onlarca Sovyet istihbarat ajanı olduğunu söyledi. Biz yüz beş kişiyi işten çıkarınca –bu arada, şimdi hakkında ne derlerse desinler, Heath bu konuda üstün bir rol oynadı– Moskova Merkez bayağı bir afalladı. Amerikalılara bile haber vermedik ki aramızdaki hâlâ düzelmemiş kötü havayı yaratan şey de buydu. Ama bu sayede önemli seviyelerde artık köstebek olmadığı ortaya kondu. George Blake'ten beri. Herkesin içi rahatladı tabii.

"Lyalin ile konuşmaya muhtemelen hayatının sonuna kadar devam edeceğiz. Ne de olsa ucu açık bir şeyler her zaman var. Geçmişte yaşanmış olaylar, eski hikâyelere yeni bakış açıları, prosedürle ilgili konular, savaş yapısı, düzeni vs... Özellikle çözülemeyen küçük bir mesele vardı. Eldeki bilgi çok muğlak olduğundan kimsenin çözemediği bir gizli isim. Volt kod adlı bir İngiliz. Kırklı yaşlarının sonlarından ellilerinin sonuna kadar aktif. Bizim için çalışmış, Altı için değil. Konu da hidrojen bombası. Pek alanımız sayılmaz. Öyle Fuchs gibi dikkat çekici bir şey değil, teknik de değil. Hatta uzun vadeli bir plan ya da lojistik de söz konusu değil. Lyalin henüz Moskova'dayken Volt'un materyallerini görmüş. Çok anlamlı şeyler yokmuş ortada ama kaynağının Beş olduğunu biliyormuş. Spekülatif bazı şeyler varmış gördüklerinin arasında. Bilirsin işte 'Farz edelim' başlıklı belgeler. Amerikalıların senaryo dediği türden şeyler. Bizimse 'kır evinde akıllı hafta sonu' dediğimiz. Boş laf işte. Bombayı Çinliler alırsa ne olur, önleyici saldırının maliyeti nedir, maliyet kısıtı olmazsa ve limandan kolayca geçerse optimum yedek stok ne olabilir gibi..."

Tam bu noktada konunun nereye gittiğini anladım. Ya da bedenim anladı. Kalbim hızla çarpmaya başlamıştı.

"Adamlarımız bu konuya aylar harcadı ama elimizde Volt'la ilgili bordroyla ya da herhangi birinin yaşamöyküsüyle eşleştirilecek kadar şey yoktu. Sonra geçen yıl birisi Buenos Aires üzerinden Amerikalılara geçti. Dostlarımız ondan neler öğrendi bilemiyorum. Tek bildiğim, öğrendiklerini bize aktarmakta ağırdan aldıkları. İhraçlar konusunda hâlâ biraz dargınlardı herhalde. Fakat bize verdikleri bilgi, yeterli oldu."

Duraksadı. "Nereye varacağımı anladın, değil mi?"

"Evet" demeye çalıştım ama dilim vaktinde hareket edemedi. Ağzımdan homurtu gibi bir şey çıktı.

"İşte herkesin konuştuğu şey bu. Yirmi yıl kadar önce Canning bir irtibata belgeler aktarıyormuş. On beş ay boyunca aktarmış. Başka zarar verici şeyler vardıysa da bilmiyoruz. Neden durduğunu da bilmiyoruz. Belki de herkesi hüsrana uğratmıştır."

Ben gümüş tekerlekli, kraliyet laciverdi pusetimin içinde ailemin henüz tek çocuğu olarak sevimli bonemle Rectory'den kasaba mağazalarına götürülürken, Tony irtibatıyla iş yapıyor, o gösterişli tavrıyla Rusça cümleler kurmaya çalışıyordu demek. Onu bir otobüs garının restoranında kruvaze ceketinin iç cebinden katlanmış kahverengi bir zarf çıkarırken görür gibi oldum. Getirdiği materyal birinci sınıf olmadığı için belki özür dilercesine bir gülümseme, belki de bir omuz silkiş... Daima en iyi olmak isterdi çünkü. Fakat yüzünü zihnimde tam olarak canlandıramıyordum. Son birkaç aydır ne zaman düşünsem görüntü içsel gözümün önünde dağılıp gidiyordu. Belki de bu yüzden daha az acı çekiyordum. Ya da tam tersi, dinmeye başlayan acım onun yüz hatlarını silmeye başlamıştı.

Ama sesini değil. İçsel kulak daha güçlü bir organdı. Tony'nin sesini zihnimde bir radyoyu açar gibi canlandırabiliyordum. Soru cümlelerinde vurguyu inatla cümlenin so-

nuna kadar saklaması, "r" sesindeki hafif "w" tınısı ve bazı resmi itiraz kalıpları: "Madem öyle diyorsun", "Ben olsam öyle ifade etmezdim", "Eh, bir noktaya kadar" ve "Dur bakalım"... Bir de akademisyenlikten gelen o tok ses, asla aptalca veya abartılı bir şey düşünüp söylemeyeceğine dair o özgüven... Sadece düşünülüp tartılmış, dengeli görüşler. İşte Tony'nin kulübede edilen bir kahvaltıda yapacağı açıklamayı zihnimde canlandırmam bu yüzden kolay oldu. Yaz güneşi anlamsızca sayıda perçin taşıyan aralık kapıdan içeri süzülerek, dev döşeme taşlarının üstünden yemek odasındaki suluboya Churchill tablosunun durduğu karşı duvarın kireç beyazı tirizini ve sıvasını aydınlatıyor. Masada aramızda, "testi yöntemiyle", içine bir çimdik tuz katılarak özel hazırlanmış, çamur gibi bir kahve, örümceğimsi vernikli açık yeşil tabağa yığılı, bayat ekmek gibi az kızarmış ekmekler ve kâhyanın kız kardeşinin yaptığı koyu kıvamlı acı marmelat var.

Açık ve net duyabiliyordum Tony'nin öne sürdüğü ve ses tonuyla, ancak bir ahmağın itiraz edeceğini ima ettiği gerekçeyi. Bak, sevgili kızım. İlk dersimizi hatırlıyorsundur umarım. O korkunç yeni silahlar ancak dengeleyici bir güçle, karşılıklı korkuyla, karşılıklı saygıyla engellenebilir. Böyle bir şey için bir tiranlığa sırları vermek gerekiyorsa bile bu, o Amerikalı kasıntıların orantısız hâkimiyetine yeğdir. 1945'ten sonra Amerikan sağından yükselen ve henüz hiçbir misilleme aracı yokken Sovyetler Birliği'nin nükleerle yok edilmesinde ısrar eden sesleri hatırlatırım sana. Kim böyle hain bir mantığı görmezden gelebilir? Japonya'nın elinde benzeri bir silah olsa Hiroşima diye bir dehşet yaşanmazdı. Ancak ve ancak güç dengesi barışı sürdürebilir. Ben yapmam gerekeni yaptım. Soğuk Savaş kapımıza dayanmıştı. Dünya birbirine düşman kamplara ayrılmıştı. Böyle düşünen tek kişi ben değildim. Ne tür grotesk istismarlar söz konusu olursa olsun, bırak Sovyetler Birliği de benzeri biçimde silahlansın. Bırak küçük

beyinliler beni vatana hainlikle suçlasın; rasyonel bir insan, küresel barış ve medeniyetin devamı uğruna çaba gösterir.

"Ee," dedi Max. "Hiçbir şey söylemeyecek misin?"

Sesinde suça iştirak ediyormuşum ya da sorumsuzluk ediyormuşum gibi bir ima vardı. Kısa bir sessizliğin, sorduğu soruyu etkisizleştirmesine izin verdim. "Ölmeden önce yüzleşmişler mi onunla?" dedim.

"Bilmiyorum. Elimde sadece beşinci kattan aşağı sızan bir dedikodu var. Yüzleşmek için yeterli vakitleri olduğu kesin... Altı ay kadar."

İki takım elbiseli adamı getiren araba geldi aklıma. Sonra ormanda zorunlu yürüyüşe gönderilişim ve aniden Cambridge'e dönüşümüz. Max'in anlattıklarından sonraki ilk birkaç dakika içinde pek bir şey hissetmedim. Konunun önemini anladım, beni bekleyen duygulanmalar olduğunu sezdim ama onlarla yüzleşmek için yalnız kalmam gerekiyordu. Şimdilik Max'e karşı mantıksız husumetim, elçiye zeval dürtüm beni koruyordu. Max her fırsatta Tom Haley'yi aşağılamıştı, şimdi de eski sevgilimi tahrip ederek erkekleri hayatımdan söküp atmaya çalışıyordu. Canning hikâyesini kendine saklayabilirdi. Sonuçta sadece bir söylentiydi. Üstelik doğru bile olsa bana söylenmesi için operasyonel bir neden yoktu. Max açısından hem geleceğe hem de geçmişe dönük ender bir kıskançlık vakasıydı bu. O sahip olamıyorsa bana, kimse sahip olamazdı. Geçmişten biri bile.

"Tony komünist değildi" dedim.

"Otuzlarda herkes gibi o da amatörce ilgilenmiştir herhalde."

"İşçi Partisi'ndendi. Göstermelik duruşmalardan ve tasfiyelerden nefret ediyordu. Her zaman, Oxford Union'ın münazaralarında yer almış olsa, oyunu kraldan ve ülkeden yana kullanacağını söylerdi."

Max omuz silkti. "Kolay değil senin için, anlıyorum."

Anlamıyordu ama. Henüz ben de anlamıyordum.

Kendimi elimdeki işlerle uyuşturmaya karar vererek, Max'in odasından doğruca masama gittim. Düşünmeye başlamak için henüz erkendi. Daha doğrusu düşünmeye cesaret edemiyordum. Şoktaydım ve hiç düşünmeden işime koyuldum. Chas Mount denen bir deskofiserle çalışıyordum. Askerlikten gelme, eski bilgisayar satıcısı, bana uygun sorumluluklar vermekten memnuniyet duyan, güleryüzlü bir insandı. Sonunda İrlanda'ya terfi etmiştim. Geçiciler'de iki ajanımız vardı. Belki daha fazlası da vardı ama ben bilmiyordum. Ve bu iki kişi birbirinden habersizdi. Askeri hiyerarşi içinde yükselmeyi bekleyen, şimdilik pasif ajanlardı ama içlerinden biri neredeyse hiç vakit kaybetmeden bize silah tedarik zincirleri hakkında bilgi aktarmaya başlamıştı. Alt gruplamalar yaratarak ve tedarikçilerle aracılar için yeni dosyalar açarak, dosyaları genişletip verimli hale getirmemiz gerekiyordu. Ayrıca çapraz referanslar sağlamamız ve yanlış dosyada konumlandırılmış olabilecek bir soruşturmayı doğru yere yönlendirebilecek miktarda belge çoğaltması yapmamız gerekiyordu. Ajanlarımız hakkında hiçbir bilgimiz yoktu. Bizim için onlar sadece "Helyum" ve "Maça"ydı. Ama ben sık sık onları, yaşadıkları türlü tehlikeleri ve sıkça şikâyet ettiğim bu köhne ofiste aslında ne kadar güvende olduğumu düşünüyordum. Ajanlar şüphesiz İrlandalı Katoliklerdi, Bogside'daki küçücük oturma odalarında veya pub'ların etkinlik odalarında buluşuyorlar, tek bir dil sürçmesinin, tek bir tutarsızlığın, enseye kurşunla sonuçlanacağını biliyorlardı. Cesetleri de, muhbirlerin başına neler geldiği herkesçe görülsün diye, sokağa atılırdı. İnandırıcı olmak için rollerine uygun yaşamak zorundaydılar. Maça daha şimdiden bir pusuda, kimliğinin ortaya çıkmaması için iki İngiliz askerini ciddi biçimde yaralamış, RUC üyelerinin katledilmesine ve bir polis muhbirinin işkence yapılarak öldürülmesine karışmıştı.

Maça, Helyum ve şimdi de Volt. Tony ile ilgili düşüncelere ket vurmaya çalışarak geçen iki saatin ardından kadınlar tuvaletine giderek kendimi kabinlerden birine kilitledim, oturdum ve haberi hazmetmeye çalıştım. Ağlamak istiyordum ama çalkantılı duygularımın arasında kupkuru öfke ve hayal kırıklığı unsurları vardı. Her şey çok zaman önce olup bitmişti ve o ölmüştü ama olayın kendisi gözüme dün gibi görünüyordu. Tony'nin yaşıyor olsa öne süreceği savları bildiğimi düşünüyordum ama onları kabullenemiyordum. O güneşli kahvaltıda ona, dostlarını ve meslektaşlarını hüsrana uğrattın, dediğimi duyar gibi oluyordum. Bir onur meselesi bu ve ortaya çıktığında –ki eninde sonunda çıkacak– sadece ve sadece bununla hatırlanacaksın. Başardığın diğer her şey anlamını yitirecek. Namın sadece bunun üstüne kurulu olacak çünkü gerçeklik nihayetinde toplumsaldır. Bizler başkalarıyla birlikte yaşamak zorundayız ve onların ne düşündüğü önemlidir; ölüp gitmiş olsak bile, hatta özellikle de o zaman. Şimdi bütün varlığın, yaşayanların zihninde sefil ve sinsi bir şeye indirgenecek. Kimse normalde verdiğin zarardan çok daha fazlasını vermek istediğinden, ele geçirebilsen taslakların tamamını karşı tarafa teslim edeceğinden şüphe etmeyecek. Madem eylemlerinin o kadar soylu ve rasyonel olduğunu düşünüyordun, neden açıkça dile getirmedin, neden görüşünü açıkça savunup sonuçlarıyla yüzleşmedin? Stalin devrim uğruna kendi insanlarından yirmi milyon kişiyi öldürüp açlığa mahkûm edebilen biriyse, yine devrim uğruna, bir nükleer savaşta çok daha fazlasını feda etmeyeceğini nereden çıkardın? Bir diktatör insan hayatına Amerikan Başkanı'ndan çok daha az değer veriyorsa, nerede senin güç dengen?

Tuvalette bir ölüyle tartışmaya girmek son derece klostrofobik bir deneyimdi. Kabinden çıktım, yüzüme soğuk su çarptım, üstümü başımı düzelttim ve işimin başına döndüm. Öğlen molasında binadan çıkıp gitmek için can atıyordum.

Yağmur dinmişti ve kaldırımlar beklenmedik bir güneş ışığıyla tertemiz ışıldıyordu. Ama sert bir rüzgâr vardı ve parkta aylak aylak yürümek gibi bir ihtimale yer yoktu. Aklım mantıksız düşüncelerle dolu, Curzon Street'e doğru hızlı adımlarla yürüdüm. Haberi bana aktardığı için Max'e kızgındım; yaşamayı başaramadığı, hatalarının yükünü omzuma yüklediği için Tony'ye kızgındım. Beni kariyerime –mesleğim artık gözümde "iş"ten öte bir şeydi– yönlendiren kişi olduğu için, onun sadakatsizliğiyle ben de kirlenmişim gibi hissediyordum. Adını şerefsizler listesine eklemişti –Nun May, Rosenbergler, Fuchs– ama onların aksine, önemli hiçbir şey aktaramamıştı. Nükleer casusluk listesinde sadece bir dipnottu, ben de onun ihanetine düşülmüş bir dipnottum. Değersizleşmiştim. Belli ki Max de öyle düşünüyordu. İşte *ona* kızmak için bir sebep daha. Ona kendimi kaptırdığım, o sıkıcı, kepçe kulaklı ahmağın bana mutluluk verebileceğine inandığım için kendime de kızıyordum. Neyse ki saçma sapan nişanı sayesinde ona karşı bağışıklık kazanmıştım.

Max'le bülbül şarkısını hatırladığımız Berkeley Meydanı'ndan geçtim ve Berkeley Street'ten Piccadilly'ye doğru döndüm. Green Park istasyonu yakınında akşam gazetelerinin öğlen baskısı manşetlerini gördüm: Petrolün karneye bağlanması, enerji krizi, Heath'in ulusa seslenişi. Umurumda değildi. Hyde Park Corner'a doğru yürüdüm. Öğlen açlığı çekemeyecek kadar kızgındım. Ayak parmaklarımda tuhaf bir yanma hissi vardı. Koşmak ya da tekme atmak istiyordum. Acımasız ama yenebileceğim biriyle tenis oynamak istiyordum. Birine bağırmak istiyordum... Evet, işte bu: Tony ile feryat figan kavga istiyordum, sonra da beni terk etmesine fırsat vermeden onu terk etmek istiyordum. Park Lane'e dönerken rüzgâr daha büyük bir şiddetle yüzüme doğru esti. Marble Arch üstünde yağmur bulutları birikiyor, beni yeniden sırılsıklam etmeye hazırlanıyordu. Adımlarımı sıklaştırdım.

Posta kutusu ofisinin yanından geçerken, biraz da soğuktan kaçmak için içeri girdim. Kutuyu sadece birkaç saat önce kontrol etmiştim ve herhangi bir beklentim yoktu ama işte Brighton pulu ve dünün tarihini taşıyan mektup birdenbire elimde duruyordu. Ellerim birbirine dolandı, zarfı Noel armağanını açan bir çocuk gibi parçaladım. Okumak için cam kapının yanına giderken de, bugün bari tek bir şey iyi gitsin, diye düşündüm. *Sevgili Serena.* Gerçekten de *iyi* gitmişti. İyiden de öte. Haley geciktiği için özür diliyordu. Benimle buluşmak istiyordu, teklifimi uzun uzadıya düşünmüştü. Parayı kabul ediyordu ve minnettardı. İnanılmaz bir fırsattı bu. Bu sözlerin ardından yeni bir paragraf vardı. Mektubu iyice yüzüme yaklaştırdım. Haley dolmakalem kullanmış, bir kelimenin üstünü çizmiş, mürekkebi bulaştırmıştı. Bir koşul belirlemek istiyordu.

Senin için sakıncası yoksa iki nedenden dolayı düzenli temas halinde olmamızı isterim. Birincisi, bu cömert vakfın insani bir yüzü olmasını tercih ederim ki her ay gelen para sadece gayri şahsi, bürokratik bir şey gibi olmasın. İkincisi, senin takdir dolu yorumların bana, şu notta anlatamayacağım kadar çok şey ifade etti. Arada bir sana çalışmalarımı gösterebilmek benim için iyi olur. Söz veriyorum, sürekli övgü ve teşvik beklemeyeceğim. Dürüst yorumlarını almak istiyorum. Tabii aklıma yatmayan notlarını göz ardı edebilme konusunda da özgür olmayı dilerim. Ama esas mesele şu ki, arada bir senden yorum aldığım takdirde kendimi bir boşluğa yazmış gibi hissetmem ki bu da, bir romana başlayacaksam eğer, benim için oldukça önemli. Elimden tutma meselesi bir zorunluluk olsun istemem. Arada bir, bir kahve içmemiz yeterli. Uzun bir şeyler yazma konusunda tedirginim; özellikle de artık benimle ilgili bir beklenti oluştuğu için. Bana yapılan bu yatırıma layık olmak istiyorum. Beni seçen Vakıf çalışanlarının gurur duyabilecekleri bir karar verdiklerini hissetmelerini arzuluyorum.

Cumartesi sabah Londra'ya geleceğim. Saat onda, Ulusal Portre Galerisi'nde Severn'in Keats tablosunun başında seninle buluşabilirim. Merak etme senden haber alamazsam ve orada olmazsan fevri bir sonuca varmam.

Sevgiler, Tom Haley

14

Cumartesi akşamüstü saat beşte sevgili olmuştuk bile. Yumuşak bir geçiş olmadı, bedenlerin ve ruhların buluşması bir rahatlama ve zevk patlamasıyla sonuçlanmadı. Sebastian ve hırsız karısı Monica'nınki gibi mest edici değildi. En azından ilk başlarda. Fazlaca farkındalık dolu, fazlaca sarsaktı. Görünmez seyircilerin beklentilerinden haberdarmışız gibi teatral bir havası vardı. Üstelik seyirciler gerçekti. Yetmiş numaranın ön kapısını açıp Tom'u içeri aldığım sırada hukukçu ev arkadaşlarım, ellerinde çay fincanlarıyla merdivenlerin başında toplaşmış, besbelli odalarına ve sıkıcı çalışmalarına dönmeden önce biraz vakit geçiriyorlardı. Dış kapıyı arkamızdan gürültüyle çarparak kapadım. Kuzeyli kadınlar paspasın üstünde duran yeni arkadaşıma bariz bir merakla bakıyorlardı. Gönülsüz tanıştırma faslım sırasında epey anlamlı sırıtmalar ve kem kümler oldu. Beş dakika sonra gelmiş olsak, kimse bizi görmeyecekti. Ne kötü.

Onların bakışları ve dürtmeleri arasında Tom'u yatak odama götürmektense mutfaktan geçirerek kızların dağılmasını bekledim. Ama oyalandılar. Çay yaparken koridordaki mırıldanmalarını duyabiliyordum. Duymazdan gelip kendi sohbetimizi başlatmak istedim ama aklıma bir şey gelmiyordu. Huzursuzluğumu sezen Tom, sessizliği bana Dickens'ın

Dombey ve Oğlu'nda anlattığı Camden Town'ı, Euston istasyonunun kuzeyinde kalan hattı, İrlandalı işçilerin kazdığı ve en yoksul mahallelere dek girmeyi başaran devasa tüneli anlatarak doldurdu. Hatta bir iki cümleyi ezberden söyledi ve kelimeleriyle adeta akıl dağınıklığımı tarif etti: "Yüz binlerce tamamlanmamış şekil ve cisim vardı; yerlerinden vahşice çıkarılıp birbirine dolanmış, baş aşağı duran, yerde oyuk açan, havada hevesle yükselen, suda dağılıp giden ve bir rüya kadar anlaşılmaz."

Ev arkadaşlarım sonunda masalarına döndüler ve birkaç dakika sonra biz de kendi çay fincanlarımızla, gıcırdayan merdivenleri tırmandık. Yukarı çıkarken önünden geçtiğimiz her kapının ardındaki sessizlik son derece dikkat çekiciydi. Bir yandan da yatağımın da gıcırdayıp gıcırdamadığını ve yatak odamın duvarlarının ne kadar kalın olduğunu düşünüyordum... Pek de arzu dolu düşünceler değildi doğrusu. Tom odama girip koltuğuma yerleştiğinde, bense yatağıma oturduğumda konuşmaya devam etmek daha iyi bir fikir gibi göründü.

En azından bu konuda maharetli olduğumuzu biliyorduk. Portre Galerisi'nde birbirimize en sevdiğimiz resimleri göstererek bir saat geçirmiştik. Benimki Cassandra Austen'ın kız kardeşinin eskiziydi. Onunki ise William Strang'in Hardy'si. Bir yabancıyla tablolara bakmak, aslında birbirini keşfetmenin ve hafif bir baştan çıkarmanın dikkat çekmeyen bir yöntemiydi. Estetikten biyografiye geçişimiz kolay oldu; resmin konusunun biyografisi tabii ki, ama aynı zamanda ressamın da. En azından bildiğimiz eserlerin. Ve Tom benden çok daha fazlasını biliyordu. Temelde dedikoduydu yaptığımız. İşin içinde biraz hava atma da vardı: Ben bundan hoşlanırım, işte ben böyle biriyim... Ne de olsa Branwell Brontë'nin resimlerinde kız kardeşlerini hiç güzel göstermediğini ya da Hardy'nin herkese "Beni sık sık dedektif sanıyorlar" dediği-

ni söylemekle insan kendini öyle çok da açığa vurmuş olmuyordu. Resimden resme geçerken nasıl olduysa kendimizi kol kola bulduk. İlk hareketin kimden geldiği belli değildi. Ben "El tutuşma başladı" dedim, o ise kahkaha attı. Sanırım o ara, parmaklarımız kenetlendiğinde, nihayetinde kendimizi odamda bulacağımızı anlamıştık.

Kolay sohbet edilen biriydi. Bir kadınla çıkan –buna artık "çıkmak" denebilirdi– pek çok erkek gibi sizi her an güldürme ya da bir şeyleri işaret edip ciddiyetle onları anlatma veya nazikçe sorulmuş bir dizi soruyla sizi sıkıştırma zorunluluğu hissetmiyordu. Meraklıydı, dinliyordu, karşılığında bir hikâye anlatıyordu, hikâyenizi buyur ediyordu. Sohbetin karşılıklı iki yönünde de rahattı. Isınma vuruşları yapan tenis oyuncuları gibiydik. Çizgilerimizden kıpırdamadan kortun ortasına, rakibimizin *forehand*'ine hızlı ama kolay toplar gönderiyor, hassasiyetle sergilediğimiz becerimizle gurur duyuyorduk. Evet, tenis vardı aklımda. Neredeyse bir yıldır oynamıyordum.

Sandviç yemek için galerinin kafesine gittik ve işte her şey orada mahvolabilirdi. Sohbet –benim zayıf repertuvarım yüzünden– resimlerden uzaklaştı ve Tom şiir konuşmaya başladı. Talihsizlikti benim açımdan. Ona İngiliz Edebiyatı'ndan mezun olduğumu söylemiştim ama şimdi en son ne zaman şiir okuduğumu hatırlamıyordum. Tanıdığım kimse şiir okumazdı. Okulda bile şiirden uzak durmayı başarmıştım. Hiç şiir "yapmamıştık". Roman, vardı tabii, birkaç tane de Shakespeare oyunu. Tom bana yeniden okuduğu bir şiiri anlatırken ben cesaretlendirircesine başımı sallıyordum. Arkasından ne geleceğini biliyordum ve bir cevap hazırlamaya çalışıyordum. Bunun sonucu olarak da onu dinlemiyordum. Sorsa Shakespeare'den bir şey söyleyebilir miydim? O anda tek bir şiirinin adını bile hatırlayamazdım. Evet, bir Keats vardı, bir Byron, bir Shelley vardı ama hoşuma gidecek

ne yazmışlardı ki? İsimlerini bildiğim modern şairler de vardı elbet ama o an tedirginlik düşüncelerimin üstünü örtüyordu. Giderek artan bir kaygı fırtınasına yakalanmıştım. Acaba hikâyenin de bir tür şiir olduğu fikrini savunabilir miydim? Bir şair bulsam bile belli bir şiirinin ismini söylemem gerekirdi. İşte buyurun. İsmini bildiğim tek bir şiir yoktu şu hayatta. En azından şu an. Tom bir şey sormuştu, beklentiyle bana bakıyordu. *Çocuk yanan güvertede durdu.* Sonra soruyu yineledi:

"Onun hakkında ne düşünüyorsun?"

"Pek benim tarzım değil..." Durdum. Sadece iki seçeneğim vardı: sahtekârlığımın ortaya çıkması ya da onu sahiplenmem. "Bak, bir itirafta bulunacağım sana. Bir noktada söyleyecektim zaten, şimdi söylesem de olur. Yalan söyledim sana. İngiliz Edebiyatı'ndan mezun değilim."

"Okuldan sonra hemen işe mi başladın?" dedi, cesaretlendirircesine. Görüşmemizden hatırladığım, hem kibar hem de alaycı bakışıyla bakıyordu.

"Matematikten mezun oldum."

"Cambridge mi? İşe bak. Neden sakladın ki?"

"Aksi takdirde çalışmalarınla ilgili görüşümü daha az önemseyeceğini düşündüm. Aptallık, biliyorum. Bir zamanlar olmayı istediğim insanmışım gibi davranıyordum."

"Nasıl biriymiş o?"

Hızlı roman okuma saplantımı, annemin edebiyat okumaktan beni vazgeçirişini, Cambridge'deki akademik sefaletimi, okumaya daima devam ettiğimi, hâlâ da bırakmadığımı anlattım. Beni affetmesini ne kadar istediğimi söyledim. Ve yazdıklarını gerçekten ne çok beğendiğimi...

"Bak, matematikte okumak çok daha zordur. Şiir okumak için hayatının sonuna kadar vaktin var. İşe az önce sözünü ettiğim şairle başlayabiliriz."

"İsmini şimdiden unuttum."

"Edward Thomas. Şiiri de... tatlı, eski moda bir şey. Öyle

şiirsel devrim eseri falan değil. Ama çok güzel, İngilizcede en çok bilinen, en sevilen şiirlerden biri. Bilmiyor olman harika. O kadar çok şey var ki seni bekleyen!"

Yemeğimizin parasını baştan ödemiştik. Tom aniden ayağa kalktı, beni kolumdan tuttu, dışarı sürükledi ve Charing Cross'tan geçirdi. Tam bir felakete dönüşebilecek şey, bizi birbirimize yaklaştırmıştı; çıktığım erkeğin, her zaman olduğu gibi, yine bana bir şeyler öğretmesine neden olsa da... St. Martin's Court'ta bir sahafın bodrum katında bir köşede duruyorduk. Tom benim için kalın ciltli, eski bir *Thomas Toplu Eserleri* kitabının bir sayfasını açmıştı.

Söz dinleyerek şiiri okudum ve başımı kaldırdım. "Çok güzel."

"Üç saniyede okumuş olamazsın. Yavaştan al."

Özümsenecek pek fazla bir şey yoktu. Dört kısa dizeden oluşan dört kıta. Bir tren bilinmeyen bir istasyonda program dışı durur, kimse inmez, kimse binmez, biri öksürür, bir kuş öter, hava sıcaktır, çiçekler ve ağaçlar vardır, samanlar tarlalarda kurumaktadır ve başka bir sürü kuş vardır. Hepsi bu.

Kitabı kapatıp "Güzel" dedim.

Tom başını yana yatırmış, sabırla gülümsüyordu. "Anlamadın."

"Anladım tabii ki."

"Anlat o zaman."

"Nasıl yani?"

"Tekrarla bana, hatırladığın ne varsa söyle."

Neredeyse dize dize hatırladıklarımın hepsini söyledim, hatta saman yığınlarını, bulutçukları, söğütleri ve çayırmelikesini, ayrıca Oxfordshire ve Gloucestershire'ı hatırladım. Etkilenmiş görünüyordu ve bir keşifte bulunmuş gibi, tuhaf bir şekilde bana bakıyordu.

"Hafızanda herhangi bir sorun yok. Şimdi de duyguları hatırlamaya çalış" dedi.

Dükkânın alt katındaki tek müşteriler bizdik ve içeride pencere yoktu. Şapkasız, iki kısık ampul ortalığı aydınlatıyordu. İçeride havanın çoğunu kitaplar çalmış gibi tozlu, uyuşturucu, hoş bir koku vardı.

"Duygulardan herhangi bir yerde bahsedilmediğinden eminim."

"Şiirin ilk kelimesi neydi?"

"'Evet'."

"Güzel.

"Şöyle başlıyor: 'Evet, Adlestrop'u hatırlıyorum.'"

Bana iyice yaklaştı. "Bir ismin anısı var sadece, başka hiçbir şey yok. İstasyonun sükûneti, güzelliği, nedensizliği, iki kontluğa yayılan kuş sesleri, katıksız bir var oluş hissi, uzay ve zamanda asılı kalış hissi. Dehşetli bir savaşın hemen evvelinde."

Başımı eğdim ve dudakları dudaklarıma değdi. Çok sessizce "Şiir herhangi bir savaştan bahsetmiyor" dedim.

Öpüşürken kitabı elimden aldı ve aklıma Neil Carder'ın vitrin mankenini ilk öpüşü geldi. Mankenin dudakları *bir ömür kimseye güvenememekten sertleşmiş ve soğumuştu.*

Böylece dudaklarımı yumuşattım.

Daha sonra, geldiğimiz yoldan geri döndük, Trafalgar Meydanı'nı geçerek St. James's Park'a doğru ilerledik. Orada avuçlarını yaban ördekleri için ekmek kırıntılarıyla doldurmuş, tökezleyerek yürüyen çocukların yanından geçerken kız kardeşlerimiz hakkında konuştuk. Bir zamanlar muhteşem bir güzelliği olan kardeşi Laura, Tom'dan yedi yaş büyüktü, hukuk eğitimi almıştı, önünde parlak bir gelecek vardı ama sonra yavaş yavaş, şu ya da bu zorlu dava ve zor bir koca yüzünden alkolik olmuş, her şeyini kaybetmişti. Çöküş sürecini, iyileşme yolunda başarının eşiğinden dönülmüş bazı girişimler, mahkemede kahramanlık dolu çıkışlar çetrefilleştirmiş ama sonunda içki onu yeniden alaşağı etmişti. Ailenin

sabrını tamamen taşıran birkaç dram yaşanmıştı. Son olarak da çocuklardan en küçüğü, beş yaşındaki kız çocuğu bir kaza geçirmiş ve ayağını kaybetmişti. İki babadan üç çocuk vardı ortada. Laura modern liberal Devlet'in tasarlayabileceği her tür güvenlik ağını delerek dibe vurmuştu. Şimdi Bristol'de bir sığınma evinde yaşıyordu ama idare onu atmak üzereydi. Çocuklara babaları ve üvey anneleri bakıyordu. Bir de İngiltere Kilisesi papazlarından biriyle evli, küçük kız kardeş Joan vardı, o da çocuklara göz kulak oluyordu. Tom iki kız, bir erkek yeğenini yılda iki üç defa tatile götürüyordu.

Tom'un anne babası da torunlara karşı muhteşemdi. Ama Bay ve Bayan Haley şoklarla, boş ümitlerle, utançlarla ve gece vakti acil durumlarla dolu yirmi yıl atlatmıştı. Kızlarından gelecek bir telefondan korkuyor, daimi bir üzüntü ve kendini suçlama hali içinde yaşıyorlardı. Laura'yı çok sevseler de, şöminenin üstünde onuncu doğum gününün, mezuniyetinin ve ilk evliliğinin gümüş çerçeveli fotoğraflarıyla eski halini yaşatmayı sürdürseler de, onlar bile kızlarının korkunç bir insana; bakması, dinlemesi, kokusu korkunç birine dönüştüğünü inkâr edemiyorlardı. Bir yandan onun eski serinkanlı zekâsını hatırlayıp sonra kendine acıyan konuşmalarını, yalanlarını ve sarhoş vaatlerini dinlemek korkunçtu. Aile önce tatlı dille, sonra nazik bir yüzleşmeyle, ardından düpedüz suçlamayla, kliniklerle, terapilerle ve ümit vaat eden yeni ilaçlarla, olabilecek her şeyi denemişti. Haleyler neredeyse tüm gözyaşlarını, vakitlerini ve paralarını tüketmişlerdi ve artık sevgi ve imkânlarını çocuklara odaklayarak annelerinin daimi olarak hastaneye kapatılıp ölmesini beklemekten başka çareleri yoktu.

Laura'nınki gibi bir çöküşle kardeşim Lucy'ninkini kıyaslamak mümkün değildi. Lucy tıp eğitimini bırakmış ve kürtajı ayarladığı için anneme karşı acı bir öfke beslediğini terapi yoluyla kendi içinde keşfettiği halde anne babamızın yakının-

da yaşamaya dönmüştü. Her kasabada bir sonraki aşamaya, bir sonraki yere ilerlemeyi reddeden ya da başaramayan bir kadro mutlaka olur. Lucy eski okul arkadaşları arasından, hippilik yolundan veya sanat okulu ve üniversite yolundan erkenden dönerek, sevimli kasabasında marjinal bir hayat yaşamaya koyulan sımsıcak bir grup buldu kendine. Krizlere ve olağanüstü hallere rağmen bu yıllar işsiz kalmak için iyi yıllardı. Devlet, sanatçıların, işsiz aktörlerin, müzisyenlerin, mistiklerin, terapistlerin ve esrar içip esrar konuşmayı çok ilginç bir meslek, hatta zanaat olarak gören bir grup vatandaşın kirasını, gereksiz sayıda saçma soru sormadan ödüyor, haftalık harçlığını veriyordu. Haftalık bağış zor kazanılmış bir hak olarak şiddetle savunulsa da herkes, hatta Lucy bile, içten içe bu ödemenin amacının orta sınıfları böyle keyifli bir dinlence içinde tutmak olmadığını biliyordu.

Benimse artık ortalama gelirli bir vergi mükellefi olarak kız kardeşim hakkındaki şüphelerim iyice derinleşiyordu. Lucy akıllıydı, biyoloji ve kimyada çok parlaktı ve iyi yürekliydi, insani yanı güçlüydü. Ben onun doktor olmasını istiyordum. Eskiden istediği şeyi istemesini istiyordum. Şimdi sirk becerileri eğitmeni bir kadınla belediyenin elden geçirdiği Viktoryen taraçalı bir kulübede kira ödemeden yaşıyordu. Gidip işsizlik imzası atıyor, esrarını içiyor ve her cumartesi sabahı üç saat, şehir merkezindeki pazarda gökkuşağı renkli mumlar satıyordu. Eve son gidişimde bana geride bıraktığı nevrotik, rekabetçi "düzcinsel" dünyadan söz etmişti. Onu çalışmaktan muaf tutan şu var oluş şeklini sağlayanın da aynı dünya olduğunu ima ettiğimde ise gülmüş ve "Ah Serena, nasıl da sağcısın!" demişti.

Geçmişle ilgili boşlukları doldurmak için bu hikâyeyi Tom'a anlatırken, yakında onun da devletten, daha geniş ölçekte ise Gizli Oy'dan, yani parlamentonun asla tetkik edemeyeceği kamu harcamaları ödeneğinden maaş alan biri olaca-

ğının farkındaydım. Ama T. H. Haley çok çalışacak ve harika romanlar üretecekti, gökkuşağı mumlar ya da batik tişörtler değil. Parkta üç dört tur atarken ondan bilgi sakladığım için rahatsızlık hissettim ama onun paravanımız olan vakfı ziyaret ettiğini ve onayladığını düşünmek içimi rahatlattı. Kimse ona ne yazması, ne düşünmesi ya da nasıl yaşaması gerektiğini söylemeyecekti. Sonuçta ben özgün bir sanatçıya özgürlük sağlanmasına yardımcı olmuştum. Rönesans'ın büyük hamileri de benim gibi hissetmişlerdi belki: Cömert, gündelik kaygıları aşmış biri gibi. Bu size büyük bir iddia gibi geldiyse unutmayın ki o sırada sahafın bodrum katındaki uzun öpüşmemizin etkisiyle kendimi hâlâ biraz sarhoş, biraz çakırkeyif hissediyordum. İkimiz de öyleydik. Talihsiz kız kardeşlerimizden söz etmek aslında kasıtsızca kendi mutluluğumuzun altını çizmenin, ayaklarımızı yere basmanın bir yoluydu. Aksi takdirde Atlı Muhafız Alayı'nın tepesinden süzülerek Whitehall'u aşar, nehri geçip giderdik; özellikle de kupkuru kızıl yapraklarını hâlâ istifleyen meşe ağacının altında durmamızın, beni ağacın gövdesine yaslamasının ve bir kez daha öpüşmemizin ardından...

Bu defa kollarımı ona doladım ve kemerli kot pantolonunun altında belinin adaleli inceliğini, sonra kalçasının sert kaslarını hissettim. Dizlerimin bağı çözüldü, midem çalkalandı, boğazım yandı ve grip mi oluyorum acaba, diye düşündüm. Onunla birlikte uzanıp yüzüne bakmak istiyordum. Benim evime gitmeye karar verdik ama toplu taşımayı kaldıracak halimiz, taksiye de verecek paramız yoktu. Bu yüzden yürüdük. Tom kitaplarımı, Edward Thomas'ı ve diğer hediyesi *Oxford İngiliz Şiirleri Kitabı*'nı taşıdı. Buckingham Palace'ı geçerek Hyde Park Corner'a geldik, Park Lane'den devam edip –göstermeyi ihmal ettiğim– işyerimin sokağını geçtik, sonra Edgware Road'dan yukarı ayaklarımızı sürüyerek ilerledik, yeni Arap restoranlarını geçtik ve sonunda St. John's Wood Road'a dönerek Lord's Cricket Ground'u geride

bıraktık. Regent's Park'ın üst tarafından ilerleyerek Camden Town'a girdik. Çok daha hızlı gidiş yolları vardı ama biz farkına varmadık ya da aldırış etmedik. Neye doğru yürüdüğümüzü biliyorduk. Onu düşünmekten kaçabilmek, yürüyüşümüzü kolaylaştırıyordu.

Tüm genç âşıklar gibi biz de ailemiz hakkında konuştuk ve talihlerimizi kıyaslayarak kendimizi, birbirimiz için büyük resimde bir yere yerleştirdik. Tom bir noktada bana şiirsiz nasıl yaşayabildiğimi sordu.

"Eh, sen bana gösterirsin o zaman şiirsiz nasıl yaşanamadığını" dedim. Bunları söylerken bile kendime bunun bir defalık bir şey olabileceğini, hazırlıklı olmam gerektiğini hatırlatıyordum.

Tom'un aile hikâyesini Max'in verdiği profilden genel hatlarıyla biliyordum. Laura ve agorafobik bir anne dışında şansı hiç de kötü gitmemişti. İkimiz de savaş sonrası çocuklarının o himayeli ve refah dolu yaşamlarını paylaşmıştık. Babası Kent İl Meclisi şehir planlama dairesinde çalışan bir mimardı ve emekliye ayrılmak üzereydi. Benim gibi o da iyi bir okuldan mezundu: Sevenoaks. Üniversite konusunda Oxford ve Cambridge yerine Sussex'i seçmişti çünkü derslerin ("inceleme değil tema") genel görünümünü sevmişti ve hayatında beklentileri bozmanın ilginç olacağı bir noktaya gelmişti. Hiç pişmanlık duymadığı konusunda ısrar ettiğinde pek inanamadım. Annesi çeşitli okullarda ders veren bir piyano öğretmeniydi, ta ki evden dışarı çıkma korkusu giderek büyüyüp günün birinde bütün derslerini ev ortamıyla kısıtlayana dek. Gökyüzünü, bir bulutun bir köşesini görmek bile kadını panik atağın eşiğine getiriyordu. Agorafobinin neden ortaya çıktığını bilen yoktu. Laura'nın içkisi daha sonraki dönemde başlamıştı. Tom'un kız kardeşi Joan papazla evlenmeden önce stilistti; hem vitrin mankeninin hem de Papaz Alfredus'un kaynağı, diye düşündüm ama söylemedim.

Tom'un uluslararası ilişkilerdeki yüksek lisansı "Nuremberg Mahkemeleri'nde adalet" odaklıydı, doktora tezi ise *Periler Kraliçesi* (*The Faerie Queene*) üstüneydi. Spenser'ın şiirine hayrandı ama benim henüz ona hazır olduğumdan emin değildi. Prince Albert Road'da yürüyorduk ve Londra Hayvanat Bahçesi'nin işitme mesafesi içindeydik. Tom tezini yazıp tamamlamış, özel olarak ciltlettirmiş ve üstüne altın rengi kabartmalı harflerle konusunu yazdırmıştı. İçinde teşekkür bölümü, özet, dipnotlar, kaynakça, dizin ve dört yüz sayfalık ayrıntılı inceleme vardı. Artık kurmacanın o görece özgürlüğünü düşünebilecek olmak içini rahatlatıyordu. Ben de kendi geçmişimi anlattım, sonra da Parkway ve Camden Road'un başlangıcı boyunca, yabancı denebilecek insanlar arasında tuhaf kaçan, dostane bir sessizliğe gömüldük.

Bel vermiş yatağımı ve bizi taşıyıp taşımayacağını düşünüyordum. Çok da umurumda değildi gerçi. İsterse zemini kırıp Tricia'nın masasına düşsün, nasılsa düşerken Tom'un yanında olacaktım. Tuhaf bir ruh hali içindeydim. Hüzünle karışık güçlü bir arzu ve sessiz bir zafer duygusu. Hüznümü tetikleyen, işyerimin önünden geçmek olmuştu. Tony'yle ilgili düşüncelerim uyanmıştı. Ölümü hafta boyunca yine aklımdan çıkmamıştı ama bu defa farklı nedenlerden. Son ânına kadar bas bas bağıran, kendini haklı çıkarmaya çalışan düşünceleriyle yapayalnız mıydı? Lyalin'in sorgulayıcılarına ne söylediğini biliyor muydu? Belki beşinci kattan biri bildiklerine karşılık onu affetmek üzere Kumlinge'ye kadar gitmişti. Belki de karşı taraftan biri habersizce çıkagelip eski anorağının yakasına Lenin Nişanı takmıştı. Onu alaycılığımın hedefi yapmamaya çalışmış ama genelde başaramamıştım. Kendimi çifte ihanete uğramış gibi hissediyordum. Şoförlü siyah arabayla gelen iki adamı anlatabilirdi bana, hasta olduğunu söyleyebilirdi. Yardım ederdim ona, istediği her şeyi yapardım. Baltık Denizi'nde bir adada onunla yaşardım.

Küçük zaferim Tom'du. Ümit ettiğim şeyi, üst kattaki Peter Nutting'den "dördüncü adam" için bana teşekkür eden tek satırlık notu almıştım. Küçük bir şakaydı bu sözler. Bir Parmak Bal'a dördüncü yazarı getirmiştim. Dönüp o yazara şöyle bir göz atım. Dal gibi inceydi, uzun adımlarla yanımda yürüyor, elleri pantolon cebinin derinlerinde, bakışları benden uzağa, başka yöne çevrilmiş, belki bir fikrin peşinden gidiyordu. Şimdiden gurur duydum onunla, birazcık da kendimle. İstemediği takdirde bundan böyle Edmund Spenser'ı düşünmek zorunda değildi. Periler Kraliçesi Bir Parmak Bal'ıyla onu akademik mücadeleden kurtarmıştı.

Sonunda gelmiştik kapalı mekâna, benim dört metrekarelik odama ve Tom eskiciden aldığım koltukta oturuyordu, bense yatağın kenarına tünemiştim. Bir süre daha sohbete devam etmemiz iyi olacaktı. Bu sayede ev arkadaşlarım mırıl mırıl konuştuğumuzu duyup ilgilerini kaybedeceklerdi. Hem konuşacak konumuz da boldu çünkü odanın dört bir yanına yayılmış, yere ve konsolların üstüne yığılmış karton kapak formatında iki yüz elli adet kadar sohbet kaynağı mevcuttu. Tom en azından şimdi benim şiirle alakasız boş kafalı bir kız değil, sadık bir okuyucu olduğumu görebilirdi. Biraz gevşemek, yatağa geçişimizi biraz kolaylaştırmak için kitaplar üstüne aldırışsız ve rahat bir havayla konuştuk, fikir ayrılığına düştüğümüzde, ki hemen her aşamada düşüyorduk, fazla savunmaya girişmedik. Benim sevdiğim türde kadınlara ayıracak vakti yoktu. Elleri, Byatt'ların ve Drabble'ların, Monica Dickens ile Elizabeth Bowen'ın, içinde büyük bir mutlulukla yaşadığım o romanların üstünden kayıp gitti. Muriel Spark'ın *Sürücü Koltuğu*'nu buldu ve övdü. Bense onu fazla şematik bulduğumu ve *Bayan Jean Brodie'nin Baharı*'nı tercih ettiğimi söyledim. Başını salladı, ama görüşüme katıldığı için değil de daha çok artık sorunumu anlayan bir terapist gibi. Tom

koltuktan kalkmadan öne doğru uzanarak John Fowles'ın *Büyücü*'sünü aldı ve onun bazı bölümleri ile *Koleksiyoncu*'nun ve *Fransız Teğmenin Kadını*'nın tamamını beğendiğini söyledi. Buna karşılık ben, hilelerden hoşlanmadığımı, hayatın bildiğim şekliyle yeniden yaratılarak sayfalara taşınmasını sevdiğimi söyledim. O ise hilelere başvurmadan hayatın sayfalarda yeniden yaratılamayacağını ileri sürdü. Sonra ayağa kalktı, şifonyere gitti ve B. S. Johnson'ın, sayfalarında delikler olan kitabı *Albert Angelo*'yu aldı. Bunu da beğendiğini söyledi. Ben nefret ediyorum, dedim. Alan Burns'ün *Kutlamalar*'ını görünce çok şaşırdı. Verdiği hükümse, "ülkenin açık ara en iyi deneysel yazarı" şeklindeydi. Ona henüz başlamadığımı söyledim. John Calder* tarafından yayımlanan birkaç kitabım olduğunu gördü. Piyasadaki en iyi kitaplarmış Tom'a göre. Yataktan kalkarak yanına gittim. O kitapların tekinden bile yirmi sayfadan fazla okumayı başaramadığımı söyledim. Üstelik baskısı da felaketti! Peki, ya J. G. Ballard? Elimde üç kitabı olduğunu gördü. İçim kaldırmadı bir türlü, dedim. Fazla apokaliptik. Oysa o Ballard'ın elinden çıkan her şeye bayılıyordu. Cüretkâr ve çok parlak biriydi Ballard. Birlikte güldük. Tom bana bir Kingsley Amis şiiri okuyacağına söz verdi. Erkekler ve kadınların birbirinden farklı zevkleriyle ilgiliymiş. "Bir Kitabevi İdili". Sonu aşırı duygusallığa kaçıyormuş ama komikmiş ve doğruymuş. Ben muhtemelen nefret ederim, dedim, son kısmı dışında... Tom beni öptü ve edebi tartışma sona erdi. Yatağa doğru gittik.

Tuhaftı. Durmadan bu ânı düşünmüyormuşuz gibi saatler boyu sohbet etmiştik. Birbirlerinin dilinde önce hoşsohbet, ardından samimi mektuplar yazan, sonra ilk kez buluştuklarında da her şeye baştan başlamaları gerektiğini anlayan iki mektup arkadaşı gibiydik. Tarzı benim için yeniydi. Şimdi bir

* Avangard edebiyatçıların eserlerini basmasıyla ünlü Calder Publishing'in kurucusu. (ed. n.)

kez daha yatağın kenarında oturuyordum. Tek bir öpüşmenin ardından ve herhangi bir okşama olmadan, bana doğru eğilmiş ve üstümdekileri çıkarmaya başlamıştı. Üstelik bunu bir çocuğu yatağa hazırlarcasına becerikli ve rutin bir şekilde yapıyordu. Öyle ki kendi kendine mırıldanıyor olsa şaşırmazdım. Farklı şartlar altında, birbirine daha yakın insanlar olsak, böyle bir an baştan çıkarıcı ve hoş bir rol fantezisi olabilirdi ama bu, sessizlik içinde yapılıyordu. Ne anlama geldiğini anlayamıyordum ve huzursuz olmuştum. Sütyenimi çıkarmak için uzandığında ben de ona dokunabilirdim –ki dokunmak üzereydim– ama vazgeçtim. Tom elini başımın altına koyarak beni nazikçe yatağa yatırdı ve külotumu çıkardı. Bunların hiçbiri bana hitap etmiyordu. Hava gerilmeye başlamıştı. Müdahale etmek zorundaydım.

Yerimden fırladım ve "Sıra sende" dedim. Tom sözümü dinleyerek benim önceden oturduğum yere oturdu. Bense göğüslerim yüzüne yakın olacak şekilde karşısına dikildim ve gömleğinin düğmelerini açtım. Sertleştiğini görebiliyordum. "Haydi bakalım, yatma sırası oğlanlarda." Meme ucumu ağzına aldığında her şeyin düzeleceğini düşündüm. Bu duyguyu neredeyse unutmuştum, hararetli, elektrikli ve yakıcı, gırtlağımdan başlayıp bacak arama kadar uzanan... Ama yatak örtüsünü açıp altına girdiğimizde yumuşadığını gördüm ve yanlış bir şey yaptığımı düşündüm. Ayrıca bir anlığına gördüğüm kasık tüylerine de şaşırmıştım... Yok denecek kadar seyreklerdi ve olanlar da kafadaki saçlar gibi düz ve ipeksiydi. Tekrar öpüştük –bu konuda iyiydi– ama penisini elime aldığımda hâlâ yumuşaktı. Önceden işe yaradığı için kafasını aşağı, göğüslerime doğru ittirdim. Yeni bir partner. Yeni bir iskambil oyunu öğrenmek gibi bir şey. Ama o göğüslerimi es geçerek kafasını aşağılara indirdi ve beni diliyle harikulade tatmin etti. Bir dakikadan az gibi olağanüstü bir süre içinde, alt kattaki avukatları düşünerek öksürük süsü

verdiğim küçük bir çığlıkla geldim. Kendime geldiğimde ne kadar uyarıldığını görerek rahat bir nefes aldım. Benim zevkim onunkini harekete geçirmişti. Onu kendime doğru çektim ve sevişme başladı.

İkimiz için de harika bir deneyim değildi ama atlattık, yüzümüzün akıyla altından kalktık. Beni kısıtlayan, kısmen, önceden de dediğim gibi, kendilerine ait aşk hayatları yokmuş gibi görünen ve yatak gıcırtısı eşliğinde insan sesleri duymaktan rahatsız olacak üç kişinin varlığıydı. Kısmen de Tom'un bu kadar sessiz oluşuydu. Tatlı, şefkatli ya da takdir dolu hiçbir şey söylemedi. Nefes alışı bile değişmedi. Sevişmemizi gelecekte başvurmak üzere kaydettiği, kafasına notlar aldığı, hoşuna giden cümleler yaratıp düzenlediği, sıradanlığın üstüne çıkan ayrıntıları araştırdığı düşüncesini aklımdan uzaklaştıramıyordum. Yine sahte papaz hikâyesini ve Jean'in oğlan çocuğu penisi ebadındaki "devasa" klitorisini hatırladım. Aşağılara indiğinde diliyle ölçüsünü aldığı benim klitorisim hakkında ne düşünmüştü acaba? Hatırlamaya değmeyecek kadar vasati mi? Edmund ile Jean, Chalk Farm'daki dairede yeniden bir araya geldikten sonra seviştiklerinde Jean orgazma ulaşıyor ve *BBC'nin saat başı sinyali gibi net ve eşit aralıklı tiz mırıltılar* çıkarıyordu. Ya benim kibarca bastırdığım seslerim? Bu tür sorular sağlıksız başka soruları getirdi aklıma. Neil Carder vitrin mankeninin "hareketsizliğinden" zevk alıyor ve onun kendisini hor gördüğü, hiçe saydığı düşüncesiyle heyecana kapılıyordu. Tom'un istediği de bu muydu? Kadında tam bir pasiflik mi? *Kendi üstüne katlanarak tam tersi bir şeye, ağırlığıyla adamı ezen ve tüketen bir güce dönüşen* içe dönüklük müydü aradığı? Hiç kıpırdamadan öylece durup bakışlarımı tavana dikerek dudaklarımı mı aralamalıydım? Öyle olduğunu sanmıyordum ve bu tahminler de hiç hoşuma gitmiyordu.

Tom'u, işimiz biter bitmez ceketinin cebindeki defter kaleme uzanırken hayal ederek kendime daha da işkence ettim.

Öyle bir şey yapsa tabii ki dışarı atardım onu! Ama bu zararlı düşünceler sadece kötü birer hayaldi. O sırtüstü uzandı, ben de koluna yattım. İçerisi soğuk değildi ama örtüyü ve battaniyeyi üstümüze çektik. Birkaç dakika kestirdik. Alt katta kapının gürültüyle kapatılmasına uyandım ve ev arkadaşlarımın sokakta giderek uzaklaşan seslerini duydum. Evde yalnızdık artık. Tam olarak göremesem de Tom'un tamamen uyandığını hissettim. Bir süre sessiz kaldı, sonra beni bir restorana götürmeyi teklif etti. Vakıf parası henüz gelmemişti ama yakında geleceğinden emindi. Bu düşüncesini sessizce teyit ettim. Max ödemeyi iki gün önce imzalamıştı.

Charlotte Street'in güney yakasındaki White Tower'a gittik ve yanında fırın patatesle kleftiko yedik, üç şişe retsina içtik. Bana mısın demedik. Gizli Oy'un hesabına yemek yiyip bunu söyleyememek ne kadar egzotikti. Kendimi tam bir yetişkin gibi hissettim. Tom savaş sırasında bu ünlü restoranda konserve etin *à la grecque* servis edildiğini söyledi. O günlerin yakında geri geleceği konusunda espriler yaptık. Sonra bana mekânın, edebi camiayla ilgili hikâyelerini anlattı, bense tam dinlemeden budalalar gibi gülümseyip durdum çünkü yine beynimin içinde bir müzik çalıyordu. Bu defa bir senfoni. Ağır tempolu Mahler çapında ihtişamlı bir müzik. Şu an içinde oturduğumuz bu salon, diyordu Tom, Ezra Pound ile Wyndham Lewis'in vortisist *Blast* dergisini ilk planladıkları yerdi. İsimler bana hiçbir şey ifade etmedi. Camden Town'a Fitzrovia üzerinden kol kola, sarhoş ve boş boş konuşarak döndük. Ertesi sabah odamda uyandığımızda yeni iskambil oyunumuz daha kolay oldu. Hatta epey keyifli oldu.

15

Ekim sonu, beraberinde, saatleri eski haline döndürme, ikindilerimizin üstünü kapatan o karanlık kapağı sıkıştırma ve milletin ruhunu daha da daraltma yolundaki yıllık âdetleri getirdi. Kasım yine ani bir soğukla başladı ve çoğu gün yağmurlu geçti. Herkesin dilinde "kriz" vardı. Devlet matbaaları petrol karneleri basıyordu. Son savaştan beri böyle bir şey görülmemişti. Genel kanaat berbat ama öngörülmesi güç ve kaçınılması imkânsız bir yere doğru gittiğimiz yönündeydi. "Toplumsal doku"nun dağılacağı şüphesi vardı ama bunun neler getireceğini bilen yoktu. Bense mutlu ve meşguldüm. Sonunda bir sevgilim vardı ve kara kara Tony'yi düşünmemeye çalışıyordum. Ona olan öfkem, onu acımasızca kınamış olmanın vicdan azabına dönüştü, ya da en azından onunla karıştı. Uzaklardaki idili, Suffolk'taki Edwardiyen yazımızı gözden uzak tutmak yanlıştı. Şimdi Tom'la beraberdim, kendimi koruma altında hissediyordum ve Tony'yle geçirdiğim dönemi trajik görmek yerine, nostaljiyle düşünme lüksüne sahiptim. Tony ülkesine ihanet etmiş olabilirdi ama benim hayata ilk adımı atmama önayak olmuştu.

Gazete alışkanlığımı yeniden canlandırdım. Yorum sayfalarıydı beni çeken. Gazeteciler arasında "Neden, ah neden?" yazıları diye anıldığını öğrendiğim, şikâyet ve vahlanmaların

yer aldığı sayfalar... Örneğin, şu üniversite entelektüelleri neden, ah neden Geçici IRA'in örsünden çıkma kıyıma tezahürat yapar, neden Kızgın Tugay'ı ve Kızıl Ordu Fraksiyonu'nu romantikleştirirler ki? İmparatorluğumuz ve İkinci Dünya Savaşı'ndaki zaferimiz yakamıza yapıştı, bizi suçluyor ama neden, ah neden eski ihtişamımızın yıkıntıları ayağımıza dolaşmak zorunda ki? Suç oranları yükseliyor, nezaket günbegün azalıyor, sokaklar pislik içinde, ekonomimiz ve moralimiz çökmüş durumda, yaşam standartlarımız şu komünist Doğu Almanya'dan düşük, bölünmüş, kavgacı ve dışlanmış vaziyetteyiz. İsyancı bozguncular demokratik geleneklerimizi parçalıyor, popüler televizyon programları histeriklik derecesinde aptal, renkli televizyonlar çok pahalı ve herkes hiç ümit olmadığını, ülkenin bittiğini, tarihte parlak çağımızı geride bıraktığımızı düşünüyor. Neden, ah neden?

Gündelik acıklı haberleri de takip ediyordum. Ayın ortasına gelindiğinde petrol ithalatı düşmüş, Kömür Kurulu madencilere yüzde 16,5 önermişti ama onlar OPEC'in sunduğu fırsatı değerlendirerek yüzde 35'te diretiyorlardı ve "fazla mesainin reddi" eylemine başlıyorlardı. Çocuklar okulda ısıtma olmadığı için evlerine gönderiliyordu, enerji tasarrufu için sokak lambaları söndürülüyordu, elektrik kesintisi yüzünden çalışma günlerinin haftada üçe indirilmesi konuşuluyordu. Devlet beşinci olağanüstü hali ilan etmişti. Kimileri madencilerin parasını ödeyin, diyordu, kimileri kahrolsun zorbalık eden, şantaj yapanlar, diyordu. İşte tüm bunları takip ettim ve ekonomiye bir ilgim olduğunu keşfettim. Rakamlardan anlıyordum, krizle baş etmenin yollarını biliyordum. Ama yine de çok aldırış etmiyordum. Tüm dikkatimi Maça'ya ve Helyum'a vermiştim, Volt'u unutmaya çalışıyordum ve kalbim Bir Parmak Bal'a, onun şahsımla ilgili kısmına aitti. Bu da hafta sonları resmi yetkiyle seyahat ederek Brighton'a, Tom'un istasyon yakınındaki incecik beyaz binanın en üst ka-

tında iki odalı dairesine gitmem anlamına geliyordu. Clifton Street sıra sıra dizili Noel pastalarını andırıyordu, hava temizdi, baş başaydık, yatak çam ağacından ve moderndi, şilte sessiz ve sağlamdı. Haftalar içinde burayı evim gibi görmeye başladım.

Yatak odası yatağın kendisinden biraz daha genişti. Gardırobun kapağını yirmi santimden fazla açacak alan yoktu. Giysileri almak için elinizi dolabın içine uzatıp yoklayarak seçmeniz gerekiyordu. Sabahları bazen erken saatte Tom'un duvarın ardından gelen daktilo sesine uyanıyordum. Onun çalıştığı oda aynı zamanda mutfak ve oturma odası işini görüyordu ve daha ferah bir hissi vardı. Tavan Tom'un aynı zamanda ev sahibi olan tutkulu mimar tarafından çatı kirişlerine kadar açılmıştı. Tuşların düzensiz ritmi ve martıların sesi... İşte bu seslere uyanıyor, gözlerimi açmadan var oluşumdaki dönüşümün tadını çıkarıyordum. Ne kadar yalnızlık çekmiştim Camden'da, özellikle de Shirley gittikten sonra. Şimdi ise yoğun bir haftanın ardından cuma yedide gelip Brighton'ın Londra'ya en az Nice ve Napoli kadar uzak olduğunu hissederek, Tom'un minyatür buzdolabında benim için bir şişe beyaz şarap bulundurduğunu, mutfak masasının üstüne kadehleri yerleştirdiğini bilerek, burnumda deniz kokusuyla sokak lambalarının ışığı altında yokuş yukarı birkaç yüz metre yürümek ne büyük bir keyifti. Hafta sonlarımız gayet sade geçiyordu. Sevişiyor, kitap okuyor, sahilde, bazen de Downs'da yürüyor ve yemeğimizi restoranlarda yiyorduk... Genelde de Lanes'dekilerde. Ve Tom yazıyordu.

Bir köşeye çekilmiş, yeşil çuha kaplı oyun masasının üstünde portatif Olivetti'siyle çalışıyordu. Geceleri ya da şafak sökerken uyanıyor, dokuza kadar çalışıyor, ondan sonra yatağa dönüyor, benimle sevişiyor ve ben Açık Pazar yakınından kahve ve kruvasan almaya giderken yatıp, gün ortasına kadar uyuyordu. Kruvasan o dönemde İngiltere için yeni bir şeydi

ve Brighton'daki köşeme daha da egzotik bir hava katıyordu. Gazeteyi spor sayfası hariç, baştan sona okuyordum, sonra kızartma ağırlıklı brunch'ımız için alışverişe çıkıyordum.

Tom'un Vakıf parası kesintisiz geliyordu. Zaten başka nasıl Wheeler's'da yemek yiyip buzdolabını Chablis'le doldurabilirdik ki? Tom kasım ve aralık boyunca son derslerini veriyor ve iki hikâye üstünde çalışıyordu. Londra'da, şair ve yayıncı Ian Hamilton'la tanışmıştı. Hamilton *New Review* diye bir edebiyat dergisi çıkarmaya hazırlanıyordu ve Tom'un ilk sayılardan biri için öykü vermesini istiyordu. Tom'un yayımlanan her şeyini okumuştu ve Soho'da içki masasında onları "bayağı iyi" bulduğunu ya da "fena bulmadığını" söylemişti. Belli ki bu çevrelerde epey büyük bir övgüydü bu.

Tom'la yeni âşıklara özgü "kendini tebrik" havası içinde bize mahsus birkaç rutin, birkaç söz kalıbı ve birkaç fetiş geliştirmiştik. Cumartesi akşam düzenimiz yerleşik bir düzendi. Akşamın erken saatlerinde genelde sevişiyorduk: "günün ana yemeği." Sabah erken saatlerdeki "sarmaş dolaşı" pek saymıyorduk. Neşe ve çiftleşme-sonrası akıl berraklığı içinde akşam çıkmaya hazırlanıyor ve çıkmadan önce bir şişe Chablis'in çoğunu deviriyorduk. İkimiz de şarap hakkında en ufak bir şey bilmediğimiz halde evde başka hiçbir şarap içmiyorduk. Chablis James Bond'un sevdiği şarap olduğu için esprili bir tercihti. Tom yeni müzikçalarında genelde bebop çalıyordu. Bebop benim için gelişigüzel notaların aritmik bir akışından öte bir şey değildi ama kulağa sofistike ve son derece kentli bir müzik gibi geliyordu. Sonra serin deniz esintisine adım atıyor, gezinerek yokuş aşağı Lanes'e, genelde Wheeler's balık restoranına gidiyorduk. Tom çakırkeyif kafayla garsonlara birkaç defa bol bahşiş bıraktığı için orada rağbet görüyorduk ve insanları gözlemleyip dalga geçebileceğimiz şekilde bizim için konumlandırılmış "masamıza" ihtimamla buyur ediliyorduk. İnsanlara katlanılmaz geliyorduk sanı-

rım. Garsonlara başlangıç olarak "her zamankinden" demek bizim için önemliydi. Her zamanki ise iki kadeh şampanya ve bir düzine istiridyeydi. İstiridyeye çok bayılıyor muyduk, emin değilim ama fikir olarak hoşumuza gidiyordu. Kabuklu ilkel canlıların maydanoz ve dilimlenmiş limonların arasına oval dizilişi, mum ışığı altındaki göz alıcı ışıltısı, alttaki buz yatağı, gümüş tabak ve parlak chili sos şişesi...

Kendimiz hakkında konuşmadığımız zamanlarda konuşacak koca bir politika dünyası vardı: ülkede yaşanan kriz, Ortadoğu, Vietnam. Mantıken komünizmin yayılmasını engelleme amaçlı bir savaş konusunda daha tereddütlü olmamız gerekirdi ama kendi neslimizin ortodoks bakış açısını benimsemiştik. Mücadele son derece kanlı ve acımasızdı ve apaçık görüldüğü üzere bir fiyaskoydu. Ayrıca adına Watergate dedikleri, gücünün haddini aşma ve ahmaklık konulu pembe diziyi de takip ediyorduk. Gerçi tanıdığım pek çok erkek gibi Tom da bu dizide oyunculara, tarihlere, hikâyenin her kritik dönemecine ve işin anayasal bazı uzantılarına öyle hâkimdi ki öfkesine ortak olma konusunda beni son derece faydasız buluyordu. Konuşacak koca bir edebiyat dünyamız da olmalıydı. Bana sevdiği şiirleri gösteriyordu, ki o konuda bir sorun yoktu, onları ben de beğeniyordum. Ama John Hawkes'un, Barry Hannah'nın ya da William Gaddis'in romanları konusunda ilgimi çekemiyordu, ben de ona kadın kahramanlarım Margaret Drabble'ı, Fay Weldon'ı ve son aşkım Jennifer Johnston'ı beğendiremiyordum. Ben onun beğendiklerini fazla kuru buluyordum, o benimkileri fazla sulu. Gerçi Elizabeth Bowen'a haksızlık etmek de istemiyordu. Bu süre içinde sadece tek bir kısa romanda anlaşmıştık: Tom'da ciltlenmiş prova baskısı bulunan William Kotzwinkle'ın *Saklı Denizdeki Yüzücü*'sü. Tom onun harikulade bir yapıya sahip olduğunu düşünüyordu, bense bilgelik ve hüzünle yüklü olduğunu.

* * *

Tom yazdıkları henüz tamamlanmadan üstüne konuşmak istemediği için, bir cumartesi ikindi vakti kütüphanede araştırma yapmaya gittiğinde, yazdıklarına göz atmanın mantıklı ve görevime uygun bir hareket olacağına karar verdim. Merdivenlerden çıkışını duyabilmek için kapıyı açık bıraktım. Kasım sonunda ilk taslağını tamamladığı hikâyenin anlatıcısı, ikinci romanıyla mücadele vermekte olan sevgilisi hakkında kaygılı düşüncelere meyilli konuşan bir maymundu. Kadın ilk romanıyla övgüler almıştır. Onun kadar iyi bir tane daha yazabilecek midir? Kadın bundan şüphe etmeye başlamıştır. Sevgilisinin işi yüzünden ihmal edildiği için incinen dargın maymun, kadının sırtında gezinip durur. Ancak son sayfaya geldiğimde, okuduğum hikâyenin aslında kadının yazmakta olduğu hikâye olduğunu anlayabildim. Maymun yoktur, bir hayaldir o, kadının huzursuz muhayyilesinin bir ürünüdür. *Hayır*. Olamaz. Zorlama ve gülünç türler-arası seks meselesi bir yana, bu tür kurmaca hilelerine içgüdüsel olarak güvensizlik duyuyordum. Ayaklarımın yere bastığını hissetmek istiyordum. Bana göre yazarın, okuyucuyla arasında saygı duyması gereken, yazılı olmayan bir anlaşma vardı. Hayali bir dünyanın hiçbir unsurunun ya da karakterlerinin yazara ait heveslerle çözünüp gitmemesi gerekiyordu. Yaratılan da gerçek olan kadar somut ve kendi içinde tutarlı olmalıydı. Karşılıklı güven üstüne kurulu bir anlaşmaydı bu.

İlk hikâye beni hüsrana uğrattıysa, ikincisi daha okumaya başlamadan önce hayrete düşürdü. Yüz kırk sayfadan uzundu ve son cümlenin altına el yazısıyla geçen haftanın tarihi atılmıştı. Bir kısa romanın ilk taslağıydı bu ve benden saklanmıştı. Tam okumaya başlayacağım sırada sızıntılı pencerelerin yarattığı cereyan yüzünden çarpan dış kapının sesiyle irkildim. Yerimden kalktım ve Tom'un bir ara üst kattaki gardırobu tek başına çekerken kullandığı yağlı sicimle kapıyı

açık duracak şekilde tutturdum. Sonra tavandan sarkan lambayı yaktım ve suçlulukla hızlı okumamın başına oturdum.

Somerset Düzlükleri'nden, bir adamın dokuz yaşındaki kızıyla birlikte yanıp yıkılmış köyler ve küçük kasabalarla dolu harap topraklarda yaptığı yolculuğu anlatıyordu. Bu topraklarda, sıçanlar, kolera ve hıyarcıklı veba daimi bir tehlikedir. Sular kirlidir, komşular fi tarihinden kalma bir kutu meyve suyu uğruna ölümüne dövüşürler ve yerli halk, bir köpek ile iki cılız kedinin şenlik ateşinde pişirileceği kutlamaya davet edildikleri için kendilerini şanslı sayar. Baba kız Londra'ya vardıklarında daha da büyük bir sefaletle karşılaşır. Çürüyüp dökülen gökdelenlerin, paslanan taşıtların ve farelerle vahşi köpeklerin cirit attığı yaşanılması imkânsız taraçalı sokakların arasında, savaş ağaları ve onların suratları ilkel boyalarla boyanmış savaşçıları yoksul vatandaşlara dehşet saçmaktadır. Elektrik artık uzak bir anıdır. Tekleyerek de olsa işleyen tek şey, devletin kendisidir. Çatlak ve yosunlu betondan oluşan uçsuz bucaksız düzlüğün üstünde bakanlığın binası yükselir. Bir devlet dairesinin önünde kuyruğa girmek üzere ilerleyen baba kız, bu düzlükte şafak vakti *çürük ve ezik sebzelerin, düzleştirilip yatak yapılmış karton kutuların, yangın kalıntıları ve yanık güvercin ölülerinin, paslı tenekelerin, kusmukların, eski lastiklerin, yeşil kimyasal birikintilerin, insan ve hayvan dışkısının üstüne basarak yürüdü. Birbirine monteli çelik-cam karışımından dikey hatlarla birleşen yatay hatlara dair o eski hayal, anılardan neredeyse silinmişti.*

Romanın büyük bölümünün geçtiği bu plaza, bir hüzünlü yeni dünyanın dev mikrokozmosudur. Tam ortada kullanılmayan bir fıskiye vardır, tepesi ise *sineklerden grileşmişti. Erkekler ve oğlanlar her gün buraya gelip geniş beton göbeğin üstüne çömelerek dışkılarını yapardı. Tüysüz kuşlar* gibi tüner bu insanlar oraya. Günün ilerleyen saatlerinde ortalık karınca kolonisi gibi kalabalıklaşır, hava dumandan ağırlaşır, kulakları

sağır eden bir gürültü vardır ve insanlar acınası eşyalarını renkli battaniyelerin üstüne yayarlar. Baba –temiz su kolay bulunur bir şey olmasa da– kullanılmış eski bir sabun parçası için pazarlık yapar. Düzlükte satışa çıkmış her şey, artık bilinmeyen işlemler sonucu üretilmiş çok eski mallardır. Adam (nedense adını bir türlü öğrenemeyiz) daha sonra eski bir dostuyla karşılaşır. Dostu bir odaya sahip olacak kadar şanslıdır. Koleksiyoncudur bu kadın. Masanın üstünde bir telefon vardır, *kablosunun on santimden sonrası koparılmıştı. Bunun da ötesinde duvara bir katot lambası tutturulmuştu. Televizyonun ahşap kasası, cam ekranı ve kontrol düğmeleri çoktan sökülüp alınmıştı. Şimdi tutam tutam parlak tel, mat metalin etrafına dolanmış duruyordu.* Kadın bu tür eşyalara değer verir çünkü adama söylediğine göre onlar *insani yaratıcılık ve tasarımın ürünleriydi. Eşyalara değer vermemekse insanlara değer vermemeye bir adım mesafede durmak demekti.* Ama adam kadının sergicilik dürtüsünü anlamsız bulur. *Telefon sistemi olmadıkça telefonlar değersiz hurdadan başka bir şey değildir.*

Endüstriyel medeniyet, onun tüm sistemleri ve kültür, anılardan silinmeye başlamıştır. İnsan zamanda geriye, kıt kaynaklar uğruna bitmek bilmez çekişmenin nezakete ve buluşa fırsat tanımadığı yabanıl bir geçmişe doğru dönmektedir. Eski günler artık geri gelmeyecektir. *Her şey öyle değişti ki o günleri yaşayanın biz olduğumuza inanamıyorum*, der kadın adama, bir zamanlar paylaştıkları geçmişten söz ederken. *Baştan beri bu günlere doğru ilerliyorduk*, der ayakkabısız bir filozof, babaya. Medeniyetin çöküşünün yirminci yüzyılın haksızlıklarıyla, çekişmeleriyle ve çelişkileriyle başladığı açık bir şekilde ortadadır.

Okuyucu, adamla küçük kızın nereye gittiğini son sayfaya kadar öğrenemez. Aslında adamın karısını, kızın annesini aramaktadırlar. Onlara yardım edecek bir iletişim sistemi ya da bürokrasi yoktur. Ellerindeki tek fotoğraf, kadının çocuk-

luğundan kalmadır. Söylentilere dayanarak hareket ederler ve pek çok yanlış iz sürdükten sonra başarısızlığa mahkûm olurlar. Özellikle de hıyarcıklı vebaya yakalandıktan sonra. Baba kız bir zamanlar ünlü bir bankanın harap genel merkezinin kokuşmuş kilerinde birbirlerinin kollarında ölürler.

Kitabı bitirmem bir saat on beş dakikamı almıştı. Sayfaları bulduğum gibi dağınık bırakmaya özen göstererek daktilonun yanına yerleştirdim, sicimi çıkardım ve kapıyı kapadım. Mutfak masasına oturdum ve aklımı toplayarak düşünmeye çalıştım. Peter Nutting ile meslektaşlarının itirazlarını duyar gibi oluyordum. İşte tam da istemediğimiz karanlık distopya, şimdiye dek geliştirdiğimiz, inşa ettiğimiz ya da sevdiğimiz her şeyi itham eden ve reddeden, koca bir projenin yerle bir olmasından haz duyan, yeni moda apokaliptik bir ürün. İşte semirtilmiş bir adamın geri kalanlar adına tüm ilerleme ümitleriyle alay etme lüksü ve ayrıcalığı. T. H. Haley onu iyilikle besleyen, özgürce bedavaya eğiten, hiçbir savaşa göndermeyen, ürkütücü ritüellerin, kıtlığın ya da intikamcı tanrıların korkusunu yaşatmadan insanlığa teslim eden, yirmili yaşlarında dolgun bir ücretle kucaklayan ve ifade özgürlüğüne hiçbir kısıtlama getirmeyen dünyaya hiç minnet duymuyordu. Yarattığımız her şeyin kokuşmuşluğundan asla şüphe etmeyen, asla alternatif sunmayı aklına getirmeyen, asla dostluktan, sevgiden, serbest pazarlardan, endüstriden, teknolojiden, ticaretten, sanat ve bilimden ümit türetmeyen, kolay bir nihilizmdi bu.

Adamın hikâyesi (diye hayali Nutting'imi konuşmaya devam ettirdim) Samuel Beckett'ten bir anlayışı miras almıştı. O anlayış içinde insanlık, var oluşun en uzak ucunda tek başına kalmış, sadece kendisine mahkûm edilmiş, ümitsizlik içinde bir çakıl taşını emen bir adamdı. Demokrasilerde kamu yönetiminin zorluklarını, talepkâr, hak sahibi, özgür düşünen milyonlarca bireye iyi bir yönetim sağlamanın nasıl bir şey

olduğunu bilmeyen, sadece beş yüz yıl içinde zalim ve yoksul bir gelecekten bu günlere nasıl gelebildiğimize hiç aldırış etmeyen bir adam.

Öte yandan... romanın nesi mi iyiydi? Bir kere herkesin, özellikle de Max'in canını sıkacaktı. Sırf bu sebepten bile şahaneydi. Bir romancıyı listeye almanın hata olduğu yönündeki kendi görüşünü doğrulayacağı halde canını sıkacaktı. İlginçtir ki bu, yazarın finansörlerinden de ne kadar bağımsız olduğunu göstereceği için Bir Parmak Bal'ı güçlendirecekti. *Somerset Düzlükleri'nden*, bir bakıma her gazete manşetine musallat olan hayaletin cisimleşmiş hali, uçurumdan aşağı bir bakıştı; en kötü ihtimalin, Londra'nın Herat'a, Delhi'ye, São Paulo'ya dönüşmesi ihtimalinin dramlaştırılmış bir şekliydi. Peki, ben ne düşünüyordum kitap hakkında? Moralimi bozmuştu. Öyle karanlık, öyle ümitten yoksundu ki... En azından çocuğu kurtarmalı, okuyucuya geleceğe dair az da olsa bir ümit vermeliydi. Hayali Nutting'imin haklı olabileceğinden şüphe ettim: Bu karamsarlığın modayla alakalı bir yanı vardı. Sırf estetikti, edebi bir maske ya da duruştu. Tam anlamıyla Tom değildi bu, onun sadece küçük bir parçasıydı, o yüzden de samimiyetsizdi. Hiç sevmemiştim. Üstelik T. H. Haley benim tercihim olarak görülecekti ve ben sorumlu tutulacaktım. Bir mim daha.

Odanın karşı tarafında duran daktiloya ve yanındaki boş kahve fincanına bakarak düşündüm. Acaba ilişkiye girdiğim erkek tıpkı sırtında maymunu olan kadın gibi başlangıçtaki vaadini yerine getirmekte başarısızlığa mı uğrayacaktı? Eğer Tom en iyi eserini geçmişte ürettiyse o zaman yüz kızartıcı bir muhakeme hatası yapmışım demek oluyordu bu. Suçlama böyle olacaktı ama gerçekte Tom bana tepside, bir dosya içinde sunulmuştu. Önce hikâyelere vurulmuştum, sonra adama. Görücü usulü evlilikti bu, beşinci katta kıyılan bir evlilik, ve artık çok geçti. Kaçma şansı olmayan gelindim ben. Ne ka-

dar hayal kırıklığına uğramış olsam da onun arkasında ya da yanında duracaktım, hem de sadece kendi çıkarım için değil. *Elbette ki* hâlâ inancım vardı ona. Birkaç zayıf hikâye onun özgün bir ses, parlak bir zekâ olduğu yönündeki inancımı sarsamazdı... Bir de benim harika sevgilim... Benim projem, benim davam, benim misyonumdu o. Onun sanatı, benim işim ve bizim ilişkimiz birdi. O başarısız olursa ben de başarısızdım. O halde çok basitti: Birlikte serpilecektik.

Saat neredeyse altı olmuştu. Tom hâlâ dışarıdaydı, romanının sayfaları inandırıcı bir şekilde daktilosunun etrafına serpiştirilmişti ve gecenin tüm zevkleri bizi bekliyordu. Kendime hoş kokulu bir küvet hazırladım. Banyo yüz elli santime yüz yirmi santimdi (ölçmüştük) ve içinde, yerden kazandıran yarım küvetlerden vardı. Küvete girmek için kendinizi suya bırakıp Michelangelo'nun *Il Penseroso*'su misali çıkıntının üstüne oturmanız veya çömelmeniz gerekiyordu. Ben de oturdum, demlendim ve biraz daha düşündüm. İyi ihtimallerden biri, yayıncı Hamilton'ın –eğer Tom'un söylediği kadar zeki biriyse– her iki eseri de geri çevirmesi ve bunun için iyi sebepler ileri sürmesiydi. O durumda benim hiçbir şey söylemeden beklemem yeterliydi. Zaten amaç da buydu; para sunarak onu özgür bırakmak, ayağının altından çekilmek ve ilerisi için en iyisini ümit etmek. Ama yine de... Yine de kendimi iyi bir okuyucu olarak görüyor ve Tom'un hata yaptığını düşünüyordum. Bu renksiz karamsarlığın yeteneğine hizmet etmediğini, ona, örneğin sahte papaz hikâyesindeki gibi zekice ters-yüz etme olanakları ya da dolandırıcı olduğunu bildiği karısıyla tutkuyla sevişen adamdaki gibi çelişkiler sunmadığını düşünüyordum. Tom'un sözüme kulak asacak kadar benden hoşlandığına inanıyordum. Fakat bana verilen talimatlar netti. Müdahale etme dürtümle savaşmalıydım.

Bundan yirmi dakika sonra hiçbir şeyi çözemeden ve ak-

lım hâlâ düşüncelerle dolu, küvetin yanında kurulanıyordum ki merdivenlerden ayak sesleri duydum. Tom kapıyı tıklattıktan sonra buharlı odama girdi ve konuşmadan birbirimize sarıldık. Sokağın soğuk havasını paltosunun kıvrımlarında hissettim. Mükemmel zamanlama. Çıplaktım, hoş kokuyordum ve hazırdım. Beni yatak odasına götürdü, her şey güzeldi ve canımı sıkan tüm sorular aklımdan uçup gitti. Bir saat kadar sonra akşam çıkmak üzere hazırlanmış, Chabis'imizi içiyor ve kadın gibi şarkı söyleyen adam Chet Baker'dan "My Funny Valentine"ı dinliyorduk. Trompet solosunda bebop vardıysa da hafif ve yumuşaktı. Cazı sevmeye bile başlayabileceğimi düşündüm.

Bardaklarımızı çınlattık ve öpüştük. Ardından Tom kalktı ve elinde şarabıyla oyun masasının başında durarak, aldığı notlara göz atmaya başladı. Sayfaları birbiri ardına kaldırdı, yığının içinden belli bir pasajı aradı, buldu ve işaretlemek için eline kurşunkalemi aldı. Daktilodaki sayfayı okuyabilmek için şaryoyu, mekanizmanın yavaş ve anlamlı klikleriyle çevirirken, kaşlarını çatıyordu. Başını kaldırıp bana baktığında sinirlerim iyice gerilmişti.

"Sana söylemek istediğim bir şey var" dedi.

"İyi bir şey mi?"

"Yemekte söylerim."

Yanıma geldi ve tekrar öpüştük. Ceketini henüz giymemişti ve üstünde Jermyn Street'te yaptırdığı üç gömlekten biri vardı. Kaliteli beyaz Mısır kotonundan yapılma gömleklerin üçü de birbirinin aynıydı, omuz ve kollarının kesimi genişti ve ona korsan görünümü veriyorlardı. Bana her erkeğin bir beyaz gömlek "kütüphanesi" olması gerektiğini söylemişti. Gömleğin stilinden emin değildim ama dokunduğumda kotonun altından onu hissetmek hoşuma gidiyordu. Ayrıca Tom'un paraya uyum sağlayışı beni memnun ediyordu. Müzikçalar, restoranlar, Globetrotter valizler, yakında gele-

cek bir elektrikli daktilo... Öğrenci hayatını üstünden silkeleyip atıyordu ve bunu tarzla, vicdan azabı duymadan yapıyordu. Noel'den önceki o aylar içinde eğitmenlik parasını da aldı. Hali vakti yerindeydi ve birlikte vakit geçirmesi hoş biriydi. Bana hediyeler alıyordu: ipek bir ceket, parfüm, iş için yumuşak deriden bir çanta, Sylvia Plath şiirleri, Ford Madox Ford romanları, hepsi de kalın ciltli. Ayrıca bir sterlini epey aşan geri dönüş tren paramı da ödüyordu. Londra'daki kıt kanaat hayatımı, buzdolabının bir köşesindeki acınası yiyecek stokumu ve sabahları hem metro hem öğle yemeği için bozuk para hesabı yapmayı hafta sonlarında tamamen unutuyordum.

Bir şişe şarabı devirdik ve Queen's Road'dan aşağı adeta yuvarlanarak indik, Saat Kulesi'ni geçerek Lanes'e geldik ve Tom'un tavşandudaklı bir çocuk taşıyan bir Hintli çifte yol tarifi verdiği zaman hariç, hiçbir yerde durmadık. Dar sokaklara sezon dışı dönemin terk edilmiş havası hâkimdi: tuzlu bir rutubet, ıssızlık ve haince kaygan kaldırım taşları... Tom neşeli ve alaycı bir tavırla beni vakfın desteklediği "diğer" yazarlar konusunda sorguya çekiyordu. Bunu daha önce de birkaç defa yaşamıştık ve artık neredeyse rutine dönüşmüştü. Bundan yazarlıkla ve cinsellikle ilgili bir kıskançlık ya da rekabet hazzı alıyordu.

"Sadece şunu söyle: Çoğu genç mi?"

"Çoğu ölümsüz."

"Hadi ama... Saklama benden. Kerli ferli ünlüler mi hepsi? Anthony Burgess? John Braine? Hiç kadın var mı?"

"Kadınların ne faydası olur bana?"

"Benden çok mu para alıyorlar? O kadarını söyle hiç değilse."

"Herkes senin en az iki katın alıyor."

"Serena!"

"Tamam, tamam. Herkes aynı alıyor."

"Benim kadar."

"Senin kadar."

"Kitabı yayımlanmamış bir tek ben miyim?"

"Başka bir şey söylemem."

"İçlerinden hiç yattığın oldu mu?"

"Bayağı bir oldu."

"Ve hâlâ listeden sırayla devam ediyorsun?"

"Pek tabii."

Tom bir kahkaha attı ve beni bir mücevher dükkânının girişine çekerek öptü. Sevgilisinin başka bir erkekle sevişmesi fikrinden arada bir tahrik olan erkeklerdendi. Gerçekte olsa midesi bulanacak, incinecek ve öfkelenecek olsa da, bazı ruh hallerinde boynuzlanma hayaliyle uyarılıyordu. Carder'ın vitrin mankeniyle ilgili fantezisinin kaynağı da buydu şüphesiz... Benim hiç anlayabildiğim bir şey değildi ama oyunu bozmuyordum. Bazen sevişirken fısıltılarla beni kışkırtıyordu, ben de boyun eğerek ona görüştüğüm adamdan, ona neler yaptığımdan bahsediyordum. Adamın yazar olmasını tercih ediyordu. Ne kadar akla gelmedik, ne kadar statü sahibi biriyse, Tom'da yarattığı incelikli ıstırap o kadar büyük oluyordu. Saul Bellow, Norman Mailer, pipo içici Günter Grass... Hep en iyilerini seçiyordum. Ya da onun en iyilerini. Bilerek tercih edilmiş ortak bir fantezinin, benim kendi gerekli sahteliklerimin etkisini hafifletmeye yaradığını o zamandan fark etmiştim. Bu kadar yakın olduğum bir adamla Vakıf için yaptığım iş konusunda konuşmak kolay değildi. Bir çıkış yolum gizliliğe başvurmamsa, diğeri de şaka yollu erotik hayallerdi. Ama ikisi de yeterli olmuyordu. Bu benim mutluluğumun üstündeki küçük kara lekeydi.

Wheeler's'daki sıcak karşılanmamızın, Bayan Serena'nın haftasının nasıl geçtiğine, Bay Tom'un sağlığına, iştahımıza dair, cevabı baş sallanarak dinlenen soruların, sandalyelerin şipşak çekilişinin ve peçetelerin dizimize serilişinin ardında yatan nedeni elbette biliyorduk ama yine de çok mutlu oluyor

ve gerçekten beğenilip saygı gördüğümüze kendimizi neredeyse inandırıyorduk. Hem de etrafımızdaki sıkıcı ve ihtiyar kalabalıktan çok daha fazla... O zamanlar, birkaç pop yıldızı dışında, gençlerin eli henüz para görmemişti. Bu yüzden de restorandakilerin masamıza gidene dek bizi izleyen sert bakışları keyfimizi daha da artırıyordu. Ne kadar da özeldik. Bir de yemeğimizi kendi vergilerinden ödediklerini bilselerdi... Bizden önce gelenlerin önü henüz boşken bizim şampanyamız bir dakika içinde geliyordu ve hemen ardından da buz yüklü gümüş tabak içinde, seviyormuşuz gibi yapmaktan vazgeçmeye cesaret edemediğimiz, tuzlu iç organlardan ibaret ışıl ışıl gübre içeren kabuklar servis ediliyordu. İşin püf noktası henüz tadını almadan ağızdan aşağı yuvarlamaktı. Şampanyayı da devirdiğimiz gibi yenisini sipariş ediyorduk. Önceden de hep olduğu gibi kendimize bir dahaki sefere şişe ısmarlamayı tembih ediyorduk. Ne kadar çok tasarruf edebilirdik o şekilde...

Restoranın nemli sıcağında Tom ceketini çıkarmıştı. Masanın üstünden uzanıp elini elimin üstüne koydu. Mum ışığı gözlerinin yeşilliğini derinleştiriyor ve solgunluğuna hafif, sağlıklı bir kahvemsi pembelik katıyordu. Başı her daim olduğu gibi yana yatmış, dudakları hep olduğu gibi aralık ve konuşmak için değil ama benim kelimelerimin beklentisiyle ya da onları benimle birlikte söyleyebilmek için gergin... İşte tam o anda, çakırkeyif kafamla, bu kadar güzel bir erkek görmediğimi düşündüm. Terzi elinden çıkma korsan gömleğini affettim. Aşk sabit bir hızla büyümez, ani dalgalar, ani fırlamalar, vahşi sıçrayışlarla ilerler. Bu an da onlardan biriydi. İlki White Tower'da olmuştu. Bu çok daha güçlüydü. Tıpkı "Piyonografi"deki Sebastian Morel gibi, Brighton'daki balık restoranında cilveyle gülümseyerek otururken bile boyutsuz uzayda yuvarlanarak gidiyordum. Fakat düşüncelerin en uzak ucunda daima o küçük leke duruyordu. Genelde görmezden gelmeye çalışıyordum onu ve öyle heyecanlıydım

ki çoğu zaman başarılı oluyordum. Fakat sonra uçurumun kenarından kayıp ağırlığını asla taşımayacak çim öbeğinin üstüne yığılmış bir kadın gibi Tom'un kim olduğumu ve gerçekte ne yaptığımı bilmediğini, ona hemen şimdi söylemem gerektiğini bir kez daha hatırlıyordum. *Son şans! Haydi, şimdi söyle.* Ancak çok geçti artık. Gerçek öyle okkalıydı ki bizi mahvederdi. Tom sonsuza dek benden nefret ederdi. Uçurumun kenarındaydım ve asla geri dönemezdim. Onun hayatına getirdiğim faydaları, benimle birlikte gelen sanatsal özgürlüğü hatırlatabilirdim kendime ama işin doğrusu Tom'u görmeye devam edeceksem ona bu kirli beyaz yalanları söylemeyi sürdürmek zorundaydım.

Elini bileğime doğru kaydırdı ve sıktı. Garson yanımıza gelerek bardaklarımızı doldurdu.

Tom "Söylememin vakti geldi artık" dedi. Bardağını havaya kaldırdı, ben de uysallıkla aynısını yaptım. "Bir süredir Ian Hamilton için bir şeyler yazıyorum, biliyorsun. Yazdıklarımdan bir tanesi giderek gelişti ve sonunda baktım, bir yıldır düşündüğüm kısa romana doğru sürükleniyorum. Çok heyecanlandım, sana da söylemek istedim ama iyi bir şey çıkmaz diye korkarak cesaret edemedim. Geçen hafta ilk taslağı bitirip bir kısmının fotokopisini çektim ve herkesin sözünü ettiği bir yayıncıya gönderdim. Tom Mischler. Yok, Maschler. Adamdan bu sabah mektup geldi. Bu kadar çabuk cevap almayı beklemiyordum. Bu öğlen evden çıkana kadar mektubu açmadım. Serena, adam istiyor romanı! Hem de acilen. Noel'e kadar nihai taslağı istiyor."

Bardağımı havada tutmaktan kolum ağrımıştı. "Tom, harika bir haber bu" dedim. "Tebrikler. Şerefine!"

Kana kana içtik. "Biraz karanlık bir hikâye. Yakın gelecekte geçiyor, her şey mahvolmuş. Azıcık Ballard gibi. Ama beğeneceğini tahmin ediyorum."

"Nasıl bitiyor? Bir şeyler düzeliyor mu?"

Anlayışlı bir ifadeyle gülümsedi. "Tabii ki hayır."

"Ne harika."

Menü gelmişti. Dover dilbalığı ile yanına, özgür ruhlu insanlar olduğumuzu kanıtlamak için, beyaz yerine kırmızı şarap, doygun bir rioja ısmarladık. Tom biraz daha romanından ve Heller'ı, Roth'u, Marquez'i de yayımlamış olan yeni yayıncısından söz etti. Bense haberi Max'e nasıl vereceğimi düşünüyordum. Antikapitalist bir distopya. Hem de diğer Bir Parmak Bal yazarları *Hayvan Çiftliği*'nin kurmaca olmayan versiyonlarını teslim ederken... Ama benim adamım en azından kendi yolunu izleyen yaratıcı bir güçtü. Ben de aynısını yapacaktım, görevimden sepetlenir sepetlenmez.

Saçma. Kutlama zamanıydı bu. Ne de olsa Tom'un, şimdi "novella" diye andığımız hikâyesiyle ilgili yapabileceğim hiçbir şey yoktu. İçkimizi içtik, yemeğimizi yedik, sohbet ettik ve gelecekte olabilecek iyi şeylere kadeh kaldırdık. Akşamın sonuna doğru, içeride bir avuç insan kaldığında ve garsonlar esneyip tepemizde dolanmaya başladığında Tom alaycı bir sesle "Ben sana hep şiirleri, romanları anlatıyorum ama sen hiç bana matematikle ilgili bir şey anlatmıyorsun" dedi. "Artık vakti geldi."

"Pek iyi değildim ki matematikte" dedim. "Geride bıraktım artık."

"Kabul etmiyorum. Bir şey anlatmalısın bana... İlginç bir şey. Yok, yok, sağduyuya aykırı, paradoksal bir şey. Bana iyi bir matematik hikâyesi borçlusun."

Matematikte hiçbir şey sağduyuya aykırı görünmemişti bana. Bir şeyi ya anlıyordum ya da anlamıyordum. Cambridge'den itibaren de genelde ikincisi olmuştu. Yine de seviyordum o meydan okumayı. "Birkaç dakika düşüneyim" dedim. Bunun üzerine Tom yeni elektrikli daktilosundan ve artık ne kadar hızlı çalışabileceğinden söz etmeye başladı. O zaman hatırladım.

"Benim dönemimde Cambridge matematikçileri arasında ağızdan ağıza dolaşan bir şey vardı. Henüz kimsenin bu konuda bir şey yazdığını sanmıyorum. Konu olasılık; soru formatında bir problem. *Gel Bir Anlaşma Yapalım* isimli Amerikan yarışma programından esinlenmiş bir soru. Birkaç yıl önce programın sunucusu Monty Hall diye bir adamdı. Şimdi diyelim ki yarışmacı olarak Monty'nin programına katıldın. Karşında üç tane kapalı kutu var, bir, iki ve üç. Kutulardan birinin içinde de –hangisi olduğunu bilmiyorsun– harika bir ödül var. Mesela..."

"Güzel bir kız yüklü bir ödenek sunmuş."

"Aynen. Monty paranın hangi kutunun içinde olduğunu biliyor, sen bilmiyorsun. Tercihini yapıyorsun. Diyelim, birinci kutuyu seçiyorsun ama henüz açmıyoruz. Ardından, ödeneğin nerede olduğunu bilen Monty, boş olduğunu bildiği bir kutuyu açıyor. O da üçüncü kutu olsun. Bu durumda dolgun ödeneğinin ya seçtiğin birinci kutuda ya da ikinci kutuda olduğunu biliyorsun. Monty şimdi sana dilersen ikinci kutuyu seçme, dilersen de ilk seçtiğin kutuda karar kılma hakkı tanıyor. Ödeneğinin hangi kutuda olması daha olası? Tercihini değiştirmeli misin yoksa seçtiğin kutuda ısrar mı etmelisin?"

Garsonumuz hesabı gümüş bir tabak içinde getirdi. Tom cüzdanına uzandı, sonra vazgeçti. Onca şaraba ve şampanyaya rağmen ayık gibiydi. İkimiz de öyleydik. Birbirimize içkiye dayanıklı olduğumuzu göstermeye çalışıyorduk.

"Gayet basit. Birinci kutuyla ilk başta üçte bir şansım vardı. Üçüncü kutu açıldıktan sonra şansım ikide bire çıktı. Aynı mantık ikinci kutu için de geçerli olmalı. Dolgun ödeneğimin her iki kutuda olma ihtimali de eşit. Değiştirip değiştirmemem hiçbir fark yaratmaz. Serena, dayanılmaz derecede güzel görünüyorsun."

"Teşekkürler. Yaptığın tercihle çok sayıda taraftarın olur. Ama yanılıyorsun. Diğer kutuyu seçmeye karar verirsen, bir

daha iş aramak zorunda kalmama şansını iki katına çıkarırsın."

"Saçmalık."

Hesabı ödemek için cüzdanını çıkarışını izledim. Tutar neredeyse otuz sterlindi. Yirmi sterlinlik bahşişi tabağa yapıştırdı ama bunu yaparken hareketindeki gevşeklik ne kadar sarhoş olduğunu ortaya koydu. Bıraktığı para haftalık ücretimden fazlaydı. Tom alışkanlıklarından kopamıyordu.

"Ödeneğinin bulunduğu kutuyu seçme olasılığın üçte bir olarak kalmaya devam ediyor. Olasılıklar toplamının bire eşit olması gerek. Dolayısıyla paranın diğer iki kutudan birinde olma ihtimali üçte iki olmalı. Üçüncü kutu açık ve boş, bu yüzden de ikinci kutuda olma ihtimali üçte iki."

Fanatik bir dini mezhebin ateşli üyesiymişim gibi acıyarak bakıyordu bana. "Monty kutuyu açarak bana daha fazla bilgi vermiş oldu. İlk başta şansım üçte birdi. Şimdi ikide bir."

"Bu ancak senin Monty kutuyu açtıktan sonra içeri girmen ve *ondan sonra* iki kutu arasında tercih yapmanın istenmesi halinde doğru olurdu. O durumda ikide birlik bir şansın var derdik."

"Serena, bu kadar açık ve net bir şeyi görememene şaşırdım."

Eşsiz ve sıra dışı bir zevk duymaya başlamıştım. Özgürleşiyormuşum gibi bir his. Zihinsel alanın belli bir bölümünde, belki de epeyce büyük bir bölümünde, Tom'dan daha akıllıydım. Ne tuhaf... Benim için bu kadar basit olan şey, onun kavrayışını besbelli aşıyordu.

"Şöyle bak" dedim. "Fikir değiştirip birinci kutudan ikinci kutuya geçmek, ancak en başta doğru tercihi yapmışsan ve paran birinci kutudaysa, kötü bir fikirdir. Bu da üçte birlik bir ihtimaldir. Yani üçte bir olasılıkla başka kutuya geçmek kötü fikirdir. Diğer bir deyişle üçte ikilik olasılıkla iyi bir fikirdir."

Kaşlarını çatmış anlamaya çalışıyordu. Gerçeği bir anlığına görmüş ama göz açıp kapayana kadar kaybetmişti.

"Haklı olduğumu biliyorum ben" dedi. "Sadece iyi açıklayamıyorum. Şu Monty ödeneğimi içine koyacağı kutuyu tamamen gelişigüzel seçmişti. Para son durumda ancak iki kutudan birinde olabilirdi. Dolayısıyla eşit ihtimalle ya birinde olmalı ya da diğerinde." Ayağa kalkmak üzereyken, yeniden sandalyeye yığıldı. "Bunu düşünmek başımı döndürdü."

"Başka türlü de yaklaşabiliriz konuya" dedim. "Diyelim elimizde bir milyon kutu var. Sen de yedi yüz bininci kutuyu seçtin. Monty teker teker kutuları açarak ilerliyor. Hepsi boş. Tüm bu süre boyunca içinde ödülünün bulunduğu kutuyu açmaktan kaçınıyor. Geriye sadece senin kutunla, diyelim doksan beşinci kutu kalana kadar ilerliyor. Şimdi ihtimal nedir?"

"Eşit" dedi, boğuk bir sesle. "Her iki kutu için de yüzde elli ihtimal."

Sesimin bir çocukla konuşuyormuşum gibi çıkmamasına özen göstermeye çalıştım. "Tom, paranın senin kutunda olması ihtimali milyonda bir. Yani başka bir kutuda olduğu neredeyse kesin."

Yüzünde yine anlık bir kavrayış belirdi ve kayboldu. "Yok, hayır, doğru değil bence. Yani... Ben... Doğrusunu istersen kusacağım galiba."

Sendeleyerek ayağa kalktı ve garsonların önünden, vedalaşmadan, telaşla geçti. Dışarıda ona yetiştiğimde bir arabaya yaslanmış, ayakkabılarına bakıyordu. Serin havaya çıkınca kendine gelmişti ve bulantısı geçmişti. Kol kola eve doğru yürümeye başladık.

İyice toparlandığına kanaat getirdiğimde "İşe yarayacaksa konuştuğumuz şeyi iskambil kâğıdıyla deneyerek test edebiliriz. Örneğin..."

"Serena, sevgilim, daha konuşmayalım. Yine düşünürsem bu defa gerçekten kusacağım."

"Sağduyuya aykırı bir şey istemiştin."

"Evet. Özür dilerim. Bir daha istemem. Biz en iyisi mi sağduyudan şaşmayalım."

Geri kalan zamanda başka şeylerden konuştuk, eve gelir gelmez yattık ve derin bir uyku çektik. Ama pazar sabahı erkenden Tom beni sarsarak, karmakarışık rüyalarımdan uyandırdı.

"Anladım Serena! Mantığı anladım. Söylediklerinin hepsi çok basitmiş. Her şey bir anda yerine oturdu, hani şu küp çizimi vardı ya, neydi o?"

"Necker küpü."

"Hah, evet. Üstelik bununla *bir şey de* yapabilirim."

"Evet, neden olmasın..."

Yan odadan gelen daktilonun çıngırtısı eşliğinde yeniden uykuya daldım ve üç saat daha uyudum. O pazar Monty Hall'dan pek bahsetmedik. Tom çalışırken ben öğle yemeği için rosto yaptım. Belki akşamdan kalmalığın rehavetiydi ama St Augustine's Road'a ve bomboş odama dönme, tek çubuklu elektrik sobamı yakma, lavaboda saçımı yıkama, iş için bir bluz ütüleme düşüncesi beni her zamankinden fazla üzüyordu.

İkindinin hüzünlü ışığında Tom beni istasyona kadar geçirdi. Platformda birbirimize sarıldığımızda ağlamanın eşiğindeydim ama olay çıkarmak istemedim, sanırım o da farkına varmadı.

16

Yazdığı hikâye üç gün sonra postayla geldi. İlk sayfaya bir West Pier kartpostalı iliştirilmişti, arkasında da "Doğru anlamış mıyım?" yazıyordu.

"Olası Aldatma"yı işe gitmeden önce bir fincan çayla, buz gibi mutfakta okudum. Londralı bir mimar olan Terry Mole'un çocuksuz evliliği, karısı Sally'nin ardı arkası kesilmeyen ilişkileri yüzünden giderek mahvolmaktadır. Kadının işi yoktur, bakması gereken çocukları da olmadığından ve ev işlerini hizmetçisi yaptığından *kendisini kesintisiz ve pervasız ihanete adayacak* vakti vardır. Ayrıca her gün esrar tüttürür ve öğle yemeğinden önce bir iki büyük kadeh viski içer. Bu arada Terry haftada yetmiş saat çalışarak, muhtemelen elli yıl içinde yıkılacak, çok katlı, ucuz sosyal konutlar tasarlar. Sally neredeyse hiç tanımadığı adamlarla randevulaşır. *Yalanları ve mazeretleri hakaret edercesine barizdi ama Terry aksini hiç kanıtlayamıyordu. Buna vakti yoktu.* Ancak günlerden bir gün dışarıdaki toplantılarından birkaçı iptal olur ve mimar boş saatlerini karısını takip ederek geçirmeye karar verir. *Üzüntü ve kıskançlık içini kemiriyordu ve kederini beslemek, kadını terk etme kararlılığını sağlamlaştırabilmek için onu bir erkekle görmesi gerekiyordu.* Sally ona gününü St Albans'taki teyzesiyle geçireceği-

ni söylemiştir. Ancak onun yerine Victoria istasyonuna gider, Terry de onu takip eder.

Kadın Brighton'a giden bir trene biner, Terry de aynı trene, iki vagon geriden biner. Brighton'da karısının peşinden Steine'yi geçer, Kemp Town'ın arka sokaklarına girer ve Upper Rock Gardens'da küçük bir otele gelir. Kaldırımdan kadını lobide bir adamla görür. Neyse ki epey çelimsiz bir tip, diye düşünür. Ardından ikili resepsiyonistten bir anahtar alır, daracık merdivenleri tırmanmaya başlar. Terry de otele girer ve resepsiyoniste belli etmeden ya da onun göz yummasıyla merdivenleri çıkar. Üst kattan karısıyla adamın ayak seslerini duyar. Onlar dördüncü kata çıkarken Terry geriden takip eder. Sonra bir kapının açılıp kapandığını duyar. Dördüncü kata gelir. Karşısında sadece üç oda vardır: 401, 402 ve 403. Planı ikisinin yatağa girmesini bekledikten sonra kapıyı tekmelemek ve karısını utandırıp o çiroz herifin kafasına bir güzel patlatmaktır.

Ne var ki hangi odada olduklarını bilemez.

Bir ses duymayı ümit ederek sessizce koridorda bekler. *Can atıyordu duyabilmek için; bir inleme, bir haykırma, bir yatak gıcırtısı... Herhangi bir şey yeterliydi. Ama hiç ses çıkmadı.* Aradan on dakika geçer. Terry artık bir tercih yapmak zorundadır. En yakında olduğu için, 401 numarada karar kılar. Kapılar dayanıksız göründüğünden sağlam bir uçan tekmenin işini göreceğinden emindir. Tam tekmeyi indirmek üzere geri çekildiği sırada 403 numaralı odanın kapısı açılır ve dışarı kucaklarında tavşandudaklı bir bebekleri olan Hintli bir çift çıkar. Utangaç bir gülümsemeyle Terry'nin yanından geçer, merdivenlerden inerler.

Onlar gittikten sonra Terry tereddüde düşer. Hikâye burada doruk noktasına yaklaştığı için iyice gerilim yüklüydü. Terry bir mimar ve amatör matematikçi olarak sayılardan iyi anlamaktadır. Hızla hesabını yapar. Karısının 401'de olma ih-

timali baştan beri üçte birdir. Diğer bir deyişle az öncesine kadar kadının 402'de ya da 403'te olma ihtimali üçte ikidir. Ama şimdi 403'ün boş olduğu ortaya çıktığından, kadının 402'de olma ihtimali üçte iki olmalıdır. *Sadece bir ahmak ilk tercihinde diretebilirdi çünkü olasılığın çelik yasaları bükülmez doğruluktaydı.* Terry geri çekilir, koşarak tekmeyi savurur ve 402'nin kapısı kırılarak açılır. Ve işte çift çıplak biçimde yatağa girmiş, işe koyulmak üzeredir. Adamın *suratının ortasına sıkı bir tokat attı, karısına aşağılayan, buz gibi bir bakış fırlattı* ve boşanma işlemlerini başlatıp yeni bir hayata adım atmak üzere Londra'ya gider.

O çarşambayı baştan sona Geçiciler'den Joe Cahill'le; onun Albay Kaddafi ile bağlantısıyla; Altı'nın takip ettiği ve İrlanda donanmasının Mart sonunda Waterford kıyıları açıklarında engellediği, Libya'dan yapılan bir silah sevkiyatıyla ilgili belgeleri sıraya koyup dosyalayarak geçirdim. Cahill söz konusu gemideydi ve ensesinde bir tabanca namlusu hissedene kadar hiçbir şeyden haberi yoktu. Ataşlı eklerden anladığım kadarıyla bizimkiler devre dışı bırakılmış ve sinirlenmişlerdi. Hiddetli notlardan birinde "Bu hata bir daha tekrarlanmamalı" yazıyordu. İlginçti, bir noktaya kadar. Ama ben hangi olay mahallinin –sevgili *Claudia* gemisi mi, yoksa sevgilimin kafasının içi mi– beni daha çok ilgilendirdiğini biliyordum. Dahası endişeliydim, tedirgindim. Ne zaman mola versem düşüncelerim Brighton'daki otelin dördüncü katındaki kapılara dönüyordu.

İyi bir hikâyeydi. En iyi hikâyelerinden olmasa da formuna dönmüştü; doğru formuna. Fakat sabah okur okumaz hatalı olduğunu, aldatıcı varsayımlar, işlemeyen paralellikler, iflah olmaz bir matematik algısı üstüne kurulu olduğunu anlamıştım. Tom ne beni anlamıştı ne de problemi. Heyecanına, o Necker küpü ânına kapılıp gitmişti. Onun çocuksu coşku-

sunu ve benim yeniden uykuya dalarak, uyandığımda fikrini konuşmayışımı düşününce utandım. "Ağırlıklı tercih paradoksu"nu kurguya taşıma fikri karşısında büyük bir heyecana kapılmıştı. Heves ettiği şey muhteşemdi: matematiksel bir fikri dramatikleştirmek ve ona ahlaki boyut kazandırmak. Kartpostalın üstündeki mesaj açıktı: Sanat ve mantık arasındaki boşluğa köprü kurabilme yolundaki kahramanca girişiminde bana ihtiyaç duyuyordu ve ben yanlış doğrultuda yola koyulmasına izin vermiştim. Hikâyesi ayakları üstünde duramıyordu, hiçbir mantığı yoktu ve Tom'un aksini düşünmüş olması içimi burkuyordu. Ama sorumlusu kısmen benken, ona hikâyenin anlamsız olduğunu nasıl anlatabilirdim?

Her şeyden önce, benim için gayet açık ve net olan ama onun görmekte zorlandığı gerçek şuydu ki, 403 numaralı odadan çıkan Hintli çiftin olasılığı 402'den yana artırması mümkün değildi. Onlar asla Monty Hall'un televizyon oyununda oynadığı rolün yerine geçemezdi. Onların dışarı çıkışı rastlantısalken, Monty'nin tercihleri zorunluluk üstüne kuruluydu ve yarışmacıya dayalıydı. Monty'nin yerini rastgele bir seçici alamazdı. Terry 403'ü seçmiş olsa, çift ve bebekleri sihirli bir şekilde kendilerini başka bir odaya aktarıp farklı bir kapıdan çıkamazlardı. Onların çıkışından sonra Terry'nin karısının 402'de olma ihtimali, 401'de olma ihtimaliyle aynıydı. Dolayısıyla ilk seçtiği kapıyı da tekmelese, bir şey değişmeyecekti.

Tezgâhtan kendime bir sabah-ortası çayı almak üzere koridorda giderken, Tom'un hatasının nereden kaynaklandığını bir anda anlayıverdim: Benden! Durdum, şaşkınlıktan ağzımı kapamak üzereydim ki karşıdan birinin, elinde bir fincan ve tabakla bana doğru geldiğini gördüm. Adamı gayet net seçebiliyordum ama aklım başka yerdeydi ve az önceki şoktan dolayı kim olduğunu algılayamıyordum. Kepçe kulaklı, yakışıklı; şimdi yavaşlamış, önümü kapatıyordu. Max... Tabii ya,

patronum, eski sırdaşım... Bir rapor daha mı vermem gerekiyordu ona acaba?

"Serena. İyi misin sen?"

"Evet. Pardon. Aklım beş karış havada, bilirsin ya..."

Büyük bir dikkatle bakıyordu bana ve kemikli omuzları, büyük beden tüvit ceketinin içinde tuhaf bir şekilde kamburlaşmış gibiydi. Fincanı tabakta tıkırdamaya başlayınca diğer eliyle tuttu.

"Seninle mutlaka konuşmamız gerekiyor" dedi.

"Zamanını söyle, ofisine gelirim."

"Buranın dışında, demek istiyorum. İşten sonra bir içki mesela, ya da yemek, veya başka bir şey."

Yanından dolanmaya çalışıyordum. "Güzel olur."

"Cuma?"

"Cuma bana uymaz."

"Pazartesi o zaman."

"Evet. Tamam."

Max'ten iyice uzaklaştıktan sonra hafifçe geri dönerek parmaklarımla ona şöyle bir el salladım, yoluma devam ettim ve onu anında unuttum. Çünkü geçen hafta sonu restoranda ne dediğimi tamı tamına hatırlamıştım. Tom'a Monty'nin boş kutuyu *rastgele* seçtiğini söylemiştim. Tabii ki böyle bir şey, üç defanın ikisinde doğru olamazdı. Yarışmada Monty sadece seçilmemiş bir boş kutuyu açabiliyordu. Yarışmacı üç defadan ikisinde aynen bunu, yani "boş bir kutuyu" seçmek durumundaydı. O durumda Monty'nin açabileceği sadece tek bir kutu vardı. Ancak yarışmacı doğru tahmin yaparak içinde ödül olan kutuyu seçerse Monty'nin elinde rastgele tercih yapabileceği iki kutu oluyordu. Ben bunu biliyordum elbet ama Tom'a iyi açıklayamamıştım. Bu kısa hikâye tam bir fiyaskoydu ve sebebi de bendim. Tom'u kaderin, bir yarışma programı sunucusuyla aynı rolü oynayabileceği fikrine iten bendim.

Vicdan azabım iki katına çıkınca Tom'a hikâyenin işleme-

diğini söylemekle bu işten sıyrılamayacağımı fark ettim. Bir çözüm üretme sorumluluğu bana düşüyordu. Bunun üzerine öğlenleri genelde yaptığım gibi bina dışına çıkmak yerine, daktilomun başından ayrılmadım ve çantamdan Tom'un hikâyesini çıkardım. Daktiloya boş sayfayı yerleştirirken içimde bir zevk dalgasının, hatta yazmaya başladığımda bir heyecanın kabardığını hissettim. Aklıma bir fikir gelmişti. Tom'un hikâyenin sonunu yeniden yazarak, Terry'nin karısını başka bir adamla yatakta bulma ihtimalini iki katına çıkaracak kapıyı tekmelemesini sağlamasının yolunu bulmuştum. Öncelikle Hintli çift ve bebeklerini hikâyeden attım. Ne kadar sevimli olsalar da bu dramda yerleri yoktu. Sonra Terry 401 numaralı kapıyı daha iyi tekmeleyebilmek için birkaç adım geri çekilirken alt kattaki oda hizmetlilerinin konuşmasını duyar. Sesler Terry'ye net bir şekilde ulaşır. Hizmetlilerden biri "Ben üst kata çıkıp boş odalardan birini temizleyeyim" der. Diğeri ise "Dikkatli ol, şu bizim çift her zamanki odalarında" diye karşılık verir. Sonra bilmiş bilmiş gülerler.

Terry kadının üst kata çıktığını duyar. Yetenekli denebilecek amatör bir matematikçi olarak mükemmel bir fırsat yakaladığını anlar. Çabuk düşünmesi gerekmektedir. Gidip kapılardan herhangi birinin önünde durursa –ki bu 401 numara olabilir– hizmetliyi diğer odalardan birine girmeye zorlayabilir. Kadın çiftin nerede olduğunu biliyordur. Böylece Terry'nin ya odasına girmek üzere olan yeni bir müşteri olduğunu ya da çiftin kapısında bekleyen bir yakınları olduğunu düşünecektir. O hangi kapıyı seçerse seçsin, Terry kadının seçmediği diğer odaya gidecek ve şansını iki katına çıkaracaktır. Aynen böyle olur. Tavşandudakları devralan hizmetli kadın Terry'ye şöyle bir bakar, başıyla selam verir ve 403 no'lu odaya girer. Terry verdiği kararı uygulayarak diğer kapıya koşar ve 402'yi tekmeler. İşte karşısındadır Sally ile erkeği, *suçüstü*.

Kendimi kaptırmış yazarken Tom'a açık kalan bazı nok-

taları kapamasını önermeyi düşündüm. Terry neden bütün kapıları kırmaz, özellikle de şimdi iki tanesinin boş olduğunu bildiği halde? Çünkü içerideki çift onu duyacaktır ve Terry onları şaşırtma fırsatını kaçıracaktır. Neden hizmetlinin ikinci odayı temizlemeyip temizlemeyeceğini görmek için beklemez? Ne de olsa o durumda karısının hangi odada olduğunu kesin olarak bilecektir... Çünkü gün sonunda önemli bir toplantısı olduğu ve Londra'ya dönmesi gerektiği hikâyenin başında belirtilmiştir.

Kırk dakikadır daktilo yazıyordum ve üç sayfalık not hazırlamıştım. Hintli çiftin neden işe yaramayacağını en basit şekliyle anlatan bir açıklayıcı mektup yazdım, antetli olmayan boş bir kağıt buldum, çantamın dibindeki posta pulunu bulup çıkardım ve Park Lane'deki posta kutusuna gidip iş başlamadan geri dönmeyi ucu ucuna başardım. Tom'un hikâyesinden sonra *Claudia*'nın beş ton patlayıcı, silah ve cephaneden ibaret illegal yük manifestosu –nispeten zayıf bir vurgun– ne kadar da sıkıcıydı. Eldeki notlardan birine göre Kaddafi Geçiciler'e güvenmiyordu, bir diğeri ise "Altı'nın sınırı aştığı"nı tekrarlıyordu. Doğrusu umurumda değildi.

O gece Camden'da bütün hafta olduğumdan çok daha mutlu girdim yatağıma. Yerde, cuma akşamki Brighton seyahatim için, ertesi gece toplanmak üzere hazırlanmış küçük valizim duruyordu. Atlatmam gereken sadece iki işgünü kalmıştı. Tom'u gördüğümde mektubumu okumuş olacaktı. Ona hikâyenin ne kadar güzel olduğunu bir kez daha söyleyecek, olasılık hesabını yine açıklayacak ve bu defa daha iyi bir iş çıkaracaktım. Her zamanki alışkanlıklarımız ve geleneklerimizle tekrar birlikte olacaktık.

Nihayetinde olasılık hesapları sadece teknik ayrıntılardı. Hikâyenin gücü başka yerde yatıyordu. Karanlıkta, uyumayı bekleyerek uzanırken, yaratıcılıkla ilgili bir şeyi kavramaya başladığımı düşündüm. Bir okuyucu olarak, hızlı okuma ya-

pan biri olarak, yaratıcılığı doğal bir şey gibi kanıksamıştım, kendime dert ettiğim bir süreç değildi. Raftan bir kitap çekip alıyordunuz ve karşınızda yaratılmış, insanla doldurulmuş, içinde yaşadığınız dünya kadar bariz bir dünya buluyordunuz. Ama şimdi, tıpkı Tom'un restoranda Monty Hall'la boğuşması gibi, ben de bir becerinin nasıl bir şey olduğunu anladığımı düşünüyordum. Yemek yapmak gibi adeta, dedim, uykulu kafamla. Tek fark, burada malzemeleri dönüştüren şey ısı değil, katıksız yaratıcılık, kıvılcım, gizli elementti. Sonuçta ortaya çıkan şeyse parçaların toplamından çok daha fazlasıydı. Listelemeye çalıştım onları: Tom bendeki olasılıkları kavrama kabiliyetini Terry'ye bağışlamıştı. Kendisine ait, boynuzlanma fikriyle gizliden gizliye tahrik olma özelliğini de öyle, tabii onu öncelikle daha kabul edilebilir bir şeye, kıskançlık öfkesine dönüştürerek. Tom'un kız kardeşinin perişan hayatı bir şekilde yolunu bulup Sally'nin hayatına girmişti. Sonra o tanıdık tren seyahati, Brighton sokakları, o akıl almaz derecede küçük oteller... Hintli çifte ve tavşandudaklı bebeklerine 403 numaralı odayla ilgili bir rol verilmişti. Onların tatlılıkları ve kırılganlıkları, yan odadaki azgın çiftle tezat oluşturmuştu. Tom doğru dürüst anlayamadığı bir konunun ("Sadece bir ahmak ilk tercihinde diretebilir!") kontrolünü ele almış, onu kendisine mal etmeye çalışmıştı. İçine benim önerilerimi dahil etse bile konu şüphesiz ki yine kendisinin olacaktı. Bir el çabukluğuyla Terry'yi matematikte, esas yaratıcısından çok daha iyi yapıvermişti. Belli bir seviyede, bu birbirinden ayrı parçaların ne şekilde potaya katılıp yerleştirildiğini bariz biçimde görebiliyordu insan. İşin gizemi, onların nasıl harmanlanarak birbiriyle uyumlu ve akla yatkın hale getirildiğinde, malzemelerin nasıl pişirilerek lezzetli bir şeye dönüştürüldüğündeydi. Düşüncelerim dağılıp bilinçsizliğe doğru kaydığım sırada bu sorunun cevabını anlar gibi olduğumu düşündüm.

Bir süre sonra çalınan kapının sesi rüyama, girift bir tesadüfler zincirinin doruk noktasına varışı şeklinde yansıdı. Ama rüya buharlaşıp giderken zili yeniden duydum. Kıpırdamadım çünkü kızlardan biri bakar diye düşünüyordum. Ne de olsa kapıya daha yakındılar. Üçüncü zil sesinde ışığı yaktım ve çalar saate baktım. Gece yarısına on dakika vardı. Bir saattir uyuyordum. Kapı bir kez daha, bu defa daha büyük ısrarla çaldı. Üstüme sabahlığımı geçirdim, ayağıma terliklerimi giydim ve neden acele etmem gerektiğini sorgulayamayacak kadar mahmur halde alt kata indim. Kızlardan biri anahtarını unutmuştur, diye düşünüyordum. Önceden de olmuştu. Koridorda ilerlerken muşamba zeminin soğukluğunun terliğimin topuklarına nüfuz ettiğini hissettim. Zinciri taktıktan sonra kapıyı açtım. On santimlik aralıktan eşikte bir adam olduğunu seçebiliyordum ama yüzünü göremiyordum. Başında gangsterlerinkileri andıran bir fötr şapka, üstünde kemerli bir pardösü vardı. Arkadan vuran sokak lambasının ışığıyla omzundaki yağmur damlaları ışıldıyordu. Kendime gelerek hemen kapıyı kapattım. Sonra tanıdık bir sesin sessizce "Rahatsız ettiğim için özür dilerim. Serena Frome'la konuşmam gerekiyor" dediğini duydum.

Zinciri çıkarıp kapıyı açtım. "Max. Ne arıyorsun burada?"

İçki içmişti. Biraz sallanıyordu ve normalde gergin olan yüz hatları gevşemişti. Konuştuğunda burnuma viski kokusu geldi.

"Ne aradığımı biliyorsun" dedi.

"Hayır, bilmiyorum."

"Konuşmam lazım."

"Yarın Max, lütfen."

"Çok acil."

Artık iyice ayılmıştım ve onu geri gönderirsem uyuyamayacağımı biliyordum. Bu yüzden içeri aldım ve mutfağa götür-

düm. Ocağın iki gözünü yaktım. İçeride başka bir ısı kaynağı yoktu. Max masaya oturup şapkasını çıkardı. Pantolonunun dizden aşağısı çamurluydu. Sokaklarda yürümüş olmalıydı. Hafif delirmiş gibi bir hali vardı, ağzının kenarları gevşeyip sarkmış, gözaltları morarmıştı. Önce ona içecek sıcak bir şey yapmayı düşündüm, sonra vazgeçtim. Bana üstünlük taslamasına, astı olduğum için beni uyandırabileceğini düşünmesine içerlemiştim. Geçip karşısına oturdum ve elinin tersiyle şapkasındaki yağmuru dikkatle silkeleyişini izledim. Sarhoş görünmemeye çalışıyormuş gibi bir hali vardı. Bense titriyordum ve gergindim, üstelik sadece soğuktan da değil. Max'in Tony'le ilgili yeni kötü haberler vermeye geldiğinden şüpheleniyordum. Ama ölü bir hain olmaktan kötü ne olabilirdi ki?

"Neden geldiğimi anlamadığına inanamıyorum" dedi.

Başımı iki yana salladım. Affedilebilir küçük bir yalan gibi algıladığı tepkime gülümsedi.

"Bugün koridorda karşılaştığımızda senin de benimle aynı şeyi düşündüğünü fark ettim."

"Öyle mi?"

"Hadi ama Serena, ikimiz de biliyoruz."

İçtenlikle ve yalvarırcasına bakıyordu bana. O anda beni neyin beklediğini anladım. İçimde bir şeyler, beni bekleyen şeyi dinleyecek, inkâr edecek, yoluna koymaya çalışacak olmanın bıkkınlığıyla ağırlaştı. Ve bir de onu bir şekilde geleceğe taşıyacak olmanın...

Tüm bunlara rağmen "Neden söz ediyorsun, anlamıyorum" dedi.

"Nişanımı bozmak zorunda kaldım."

"Zorunda mı kaldın?"

"Nişanı sana söylediğimde hislerini açıkça ortaya koydun."

"Ee?"

"Hüsrana uğradığın belliydi. Ben de üzüldüm ama gör-

mezden gelmek zorundaydım. İşime hislerimi karıştıramazdım."

"Ben de istemem böyle bir şeyi Max."

"Ama ne zaman karşılaşsak biliyorum ki ikimiz de, birlikte olsak neler olurdu, diye düşünüyoruz."

"Bak..."

"Şu şeye gelince de..."

Yine şapkasını alıp dikkatle inceledi.

"...düğün hazırlıklarına. Ailelerimiz sürekli o hazırlıklarla meşguldü. Ama ben seni düşünmekten kendimi alamadım... Aklımı kaçırıyorum zannettim. Bu sabah seni gördüğümde, ikimizin de bir anda kafasına dank etti. Senin bayılacakmış gibi bir halin vardı. Eh, benim halim de farklı değildi. Serena, şu rol yapmalar, şu hiçbir şey söylememe deliliği yok mu... Bu akşam Ruth'la konuştum ve ona gerçeği anlattım. Çok üzüldü. Ama ne zamandır bizi bekliyordu böyle bir şey, seni ve beni... Kaçınılmaz olduğu belliydi. Daha fazla görmezden gelemezdik!"

Ona bakmayı yüreğim kaldırmıyordu. Kendi değişen ihtiyaçlarını cisimsiz, suretsiz bir kadere bağlaması itici gelmişti bana. İstiyorum; demek ki... yıldızlarda yazılı! Nesi vardı şu erkeklerin de en basit mantıkta bu kadar zorlanıyorlardı? Omuz hizamdan ocağın tıslayan gözlerine doğru baktım. Mutfak nihayet ısınıyordu, sabahlığımın yakasını gevşettim. Açık zihinle düşünebilmek için dağınık saçlarımı yüzümden çektim. Max doğru itirafta bulunmamı, arzularımı onunkilerle eşleştirmemi, bencilliği içinde onu doğrulamamı ve o bencillik içinde yanına katılmamı bekliyordu. Fakat belki de fazla yükleniyordum ona. Basit bir yanlış anlaşılmaydı bu. En azından ben öyleymiş gibi davranma niyetindeydim.

"Nişanının beklenmedik biçimde ortaya çıktığı doğru. Daha önce Ruth'tan hiç bahsetmemiştin, dolayısıyla ben de

biraz üzüldüm. Ama atlattım artık Max. Senden düğün davetiyesi almayı bekliyordum."

"Hepsi geride kaldı. Baştan başlayabiliriz."

"Hayır, başlayamayız."

Başını ani bir hareketle kaldırdı. "Ne demek istiyorsun?"

"Baştan başlayamayız demek istiyorum."

"Neden?"

Omuz silktim.

"Biriyle tanıştın."

"Evet."

Ürkütücü bir etki yarattı sözlerim. Mutfak sandalyesini devirerek hızla ayağa kalktı. Sandalyenin yere çarparken çıkardığı gürültünün kızları uyandırmaması mümkün değildi. Tekli çıplak ampulün sarı ışığı altında ölü gibi solgun, yeşilimsi yüzü ve ışıldayan dudaklarıyla sarsak bir halde karşıma dikildi. Bu hafta ikinci defa bir erkeğin bana az sonra kusacağını söylemesini bekliyordum.

Ne var ki Max sağlam –ya da sallantılı– duruşunu bozmadı ve "Ama şimdiye kadar sanki... benimle olmak istiyormuşsun gibi bir izlenim yaratıyordun" dedi.

"Öyle mi?"

"Ofisime her geldiğinde benimle flört ediyordun."

Haksız sayılmazdı. Bir an durup düşündüm ve "Ama Tom'la birlikte olmaya başladığımdan beri etmedim" dedim.

"Tom mu? Haley değil, umarım?"

Başımı salladım.

"Aman Tanrım. Demek söylerken şaka yapmıyormuşsun. Seni ahmak!" Sandalyeyi kaldırdı ve kendini üstüne bıraktı. "Beni cezalandırmak için mi?"

"Hoşlanıyorum ondan."

"Ne kadar profesyonellikten uzak bir hareket."

"Hadi canım. Hepimiz biliyoruz bu işleri."

Aslında ben bilmiyordum. Tek bildiğim masa başında ça-

lışan deskofiserlerin kadın ajanlarla birlikte olduğu yönünde, tamamen fantezi de olabilecek dedikodulardı. Onca yakınlık ve stres düşünülecek olursa, neden olmasın?

"Kim olduğunu öğrenecektir. Eninde sonunda olacak bu."

"Hayır, olmayacak."

Kafasını ellerinin üstüne dayamış, masaya abanmıştı. Yanaklarını şişirip gürültüyle nefesini bıraktı. Ne kadar sarhoş olduğunu anlamak zordu.

"Neden söylemedin bana?"

"İşimize duygularımızı karıştırmak istemiyoruz sanıyordum da ondan."

"Serena! Bir Parmak Bal'dan bahsediyoruz burada. Haley bizim. Sen de öylesin."

Haksız olduğumdan şüphe etmeye başlamıştım, bu yüzden de saldırıya geçtim. "Sana yaklaşmaya beni sen teşvik ettin Max. Meğer o sırada nişanını ilan etmeye hazırlanıyormuşsun. Kiminle birlikte olacağımı söylemene ne diye kulak asayım ki?"

Dinlemiyordu beni. Homurdandı ve avucunun alt kısmını alnına bastırdı. "Aman Tanrım" diye mırıldandı kendi kendine, "ne yaptım ben?"

Bekledim.

Vicdan azabım zihnimde biçimsiz kara bir şekildi ve gitgide büyüyerek beni içine çekmekle tehdit ediyordu. Max'le flört etmiş, dalga geçmiş, nişanlısını bırakmasına neden olmuş, hayatını mahvetmiştim. Buna dayanmak iyi bir direnç gerektirirdi.

Aniden "İçkin var mı?" dedi.

"Hayır." Ekmek kızartıcının arkasına sıkıştırılmış minyatür bir şeri şişesi vardı ama versem midesini bulandırıp kusmasına neden olurdu. Oysa ben gitmesini istiyordum.

"Şunu söyler misin bana, bu sabah koridorda olan neydi?"

"Bilmiyorum. Hiçbir şey değildi."

"Oyun oynuyordun, değil mi Serena? Asıl hoşuna giden bu."

Cevap vermeye değecek bir şey değildi. Dik dik bakınakla yetindim. Ağzının kenarında, derisine yapışmış, ip gibi bir salya vardı. Bakışlarımı takip ederek salyayı elinin tersiyle sildi.

"Bu hareketinle Bir Parmak Bal'ı mahvedeceksin."

"Asıl itirazın buymuş gibi yapma şimdi. Olaydan bütünüyle nefret ediyorsun zaten."

Beni şaşırtarak "Ediyorum tabii" dedi. İçkinin insana getirdiği o kaba açıksözlülükle söylemişti bunu ve şimdi biraz can yakmak istiyordu. "Senin bölümündeki kadınlara, Anne'e, Hillary'ye, Wendy'ye ve diğerlerine hiç sordun mu, hangi dereceyle mezun olmuşlar?"

"Hayır."

"Yazık. Birincilik, yıldızlı birincilik, çifte bölümden birincilik, aklına ne gelirse. Klasikler, Tarih, İngiliz Dili."

"Aferin, çok akıllılarmış."

"Arkadaşın Shirley'nin bile derecesi var."

"Bile mi?"

"Üçüncülükle seni nasıl aldılar, merak etmedin mi? Hem de *matematikte* üçüncülükle?"

Bekledi ama cevap vermedim.

"Canning işe soktu seni. Onlar da seni içeride tutmanın, birine bir şeyler rapor edip etmediğine bakmanın daha iyi olacağını düşündüler. Belli mi olur? Bir süre takip ettiler seni, odana göz attılar. Her zamanki şeyler işte. Bir Parmak Bal'ı alt düzey ve zararsız bir iş olduğu için sana verdiler. Seni Chas Mount'un yanına koydular çünkü herif tam bir fiyasko. Ama hayal kırıklığı yarattın Serena. Kimse aday göstermemişti seni. Ortalama aptallıkta, bir iş bulduğu için sevinen, vasat bir kızdın sadece. Canning de sana iyilik yapıyordu herhalde. Tahminimce kendi hatalarını telafi ediyordu."

"Bana âşıktı bence" dedim.

"Eh, buyur işte. Sadece seni mutlu etmeye çalışıyormuş demek."

"Seni hiç seven oldu mu Max?"

"Seni küçük kaltak."

Hakaret işimi kolaylaştırdı. Gitme vakti gelmişti artık. Mutfak artık ılınmıştı ama gaz ocağının verdiği ısı nemliydi. Ayağa kalktım, sabahlığıma sıkıca sarındım ve ocağı kapadım.

"O zaman neden bıraktın nişanlını benim için?"

Ne var ki henüz sona gelememiştik çünkü Max'in ruh hali yeni bir dönemece girmişti. Ağlıyordu şimdi. Ya da en azından gözleri yaşlıydı. Dudakları iğrenç bir gülümsemeyle gerilmişti.

"Ah, Tanrım!" diye haykırdı, tiz bir sesle. "Özür dilerim, özür dilerim. Hiç öyle biri değilsin. Sen duymamış ol, ben de söylememiş olayım Serena. Özür dilerim."

"Önemli değil" dedim. "Unutuldu bil. Ama artık gitsen iyi olacak."

Ayağa kalktı ve pantolonunun cebinde mendil arandı. Mendile sümkürmeyi bitirdiğinde hâlâ ağlıyordu. "Her şeyi yüzüme gözüme bulaştırdım. Ahmağın tekiyim ben."

Onu koridordan geçirip ön kapıya getirdim ve kapıyı açtım.

Merdivenlerde son sözlerimizi söyledik. Max "Tek bir söz ver bana Serena" dedi.

Ellerimi tutmaya çalışıyordu. Acımıştım ona, ama yine de geri çekildim. El ele tutuşulacak vakit değildi.

"En azından düşüneceğine söz ver bana. Lütfen. Sadece bu sözü ver. Ben fikrimi değiştirebildiysem sen de değiştirebilirsin."

"Çok yorgunum Max."

Kendini toparlamaya başlamış gibiydi. Derin bir nefes

aldı. "Dinle bak: Tom Haley ile çok büyük bir hata yapıyor olabilirsin."

"Şu taraftan gidersen Camden Road'dan taksi bulursun."

Kapıyı kapadığımda alt basamaklardan birinde durmuş, hem yakaran hem de suçlayan bakışlarla bana bakıyordu. Kapının arkasında bir an tereddüt ettikten sonra, uzaklaşan ayak seslerini duyduğum halde yatmaya gitmeden önce zinciri yerine taktım.

17

Aralık'ta bir Brighton hafta sonunda Tom benden *Somerset Düzlükleri'nden*'i okumamı istedi. Metni alıp yatak odasına gittim ve dikkatle üstünden geçtim. Küçük birkaç değişiklik gözüme çarptı ama bitirdiğimde fikrim değişmemişti. Tom'un benden beklediği konuşmadan çok korkuyordum çünkü numara yapamayacağını biliyordum. Öğleden sonra Downs'da yürüyüşe çıktık. Orada Tom'a romanın baba ile küçük kızın kaderine karşı kayıtsızlığından, yan karakterlerin hemen hepsinin ahlaki bozukluğundan, ezilmiş kent halkının perişanlığından, taşra fukaralığının kaba işlenmiş sefilliğinden, genel ümitsizlik havasından, zalim ve neşesiz anlatımdan, okuyucu üstündeki moral bozucu etkiden söz ettim.

Tom'un gözleri ışıldadı. Daha iyi bir şey söyleyemezmişim. "Aynen öyle!" deyip durdu. "İşte bu. Doğru diyorsun. Doğru anlamışsın!"

Fark ettiğim birkaç yazım hatası ve tekrar karşısında orantısız bir minnet duydu. Sonraki hafta içinde küçük düzeltiler içeren bir taslağı daha tamamladı ve işi bitti. Romanı yayıncısına teslim etmeye giderken ona eşlik edip etmeyeceğimi sordu, onur duyacağımı söyledim. Noel sabahı, üç günlük tatilimin başlangıcında Londra'ya geldi. Tottenham

Court Road metro istasyonunda buluştuk ve birlikte Bedford Meydanı'na yürüdük. Şans getirmesi için paketi bana taşıttı. Eski tip büyük dosya kâğıdına, çift satır aralıkla yüz otuz altı sayfa, dedi gururla. Yürürken küçük kızın son anlarını, yanıp yıkılmış kilerin ıslak zemininde acı içinde kıvranarak ölüşünü düşünüp durdum. Gerçek anlamda görevimi yerine getiriyor olsam, zarfıyla beraber romanı en yakın kanalizasyona atmam gerekirdi. Ama onun adına heyecanlıydım ve o iç karartıcı hikâyeyi bebeğimi –bebeğimizi– taşır gibi sıkıca göğsüme bastırmıştım.

Noel'i Tom'la Brighton'daki eve kapanarak geçirmek istiyordum ancak eve çağrılmıştım ve ikindi vakti trene binip gidecektim. Aylardır eve gitmemiştim. Telefonda annemin sesi sert geliyordu, Piskopos bile sıcak konuşmamıştı. İtiraz edecek kadar asi değildim ama durumu Tom'a anlatırken biraz utandım. Yirmili yaşlarının başlarında çocukluktan kalan son bağlar beni hâlâ zapt ediyordu. Yirmili yaşlarının sonlarında, özgür bir yetişkin olan Tom ise ailemin bakışına anlayışla yaklaşıyordu: Tabii ki beni görmek isteyeceklerdi, tabii ki gitmeliydim. Noel'i onlarla geçirmem bir yetişkin olarak görevimdi. Kendisi de ayın yirmi beşinde Sevenoaks'ta ailesinin yanında olacaktı ve kız kardeşi Laura'yı Bristol'daki sığınma evinden çıkarmaya, bayram sofrasında çocuklarıyla bir araya getirmeye ve içkiden uzak tutmaya kararlıydı.

İşte böylece, birlikte sadece birkaç saat geçirebileceğimiz ve yirmi yedisinde doğrudan işime döneceğim için bir hafta ayrı kalacağımız bilinciyle paketi Bloomsbury'ye doğru götürüyordum. Yürürken Tom bana son haberini verdi. Ian Hamilton ve *New Review*'dan cevap gelmişti. Tom "Olası Aldatma"nın finalini notlarımda önerdiğim gibi değiştirmiş ve konuşan maymun hikâyesiyle birlikte göndermişti. Hamilton cevabında "Olası Aldatma"nın ona göre olmadığını, "mantık zırvalıkları"nın öyle ıcığına cıcığına sabrı olmadığı-

nı ve "bir Senior Wrangler* dışında kimsenin de sabrı olacağını sanmadığını" söylemişti. Öte yandan lafazan maymun için "Fena değil" demişti. Tom bunun kabul anlamına gelip gelmediğinden emin değildi. Yeni Yıl'da Hamilton'la buluşup öğrenecekti.

Bizi Tom Maschler'in meydana bakan Georgian üslubu malikânesinin birinci katındaki büyük ofisine, daha doğrusu kütüphanesine aldılar. Yayıncı bir koşu yanımıza geldiğinde ona romanı uzatan ben oldum. Adam zarfı arkasında duran masanın üstüne fırlattı, beni yanaklarımdan sulu bir öpücükle öptü ve Tom'un elini hararetle sıkarak onu tebrik etti. Sonra Tom'u bir koltuğa yönlendirdi ve sorduğu soruların yanıtını neredeyse beklemeden sorguya çekmeye başladı. Geçimini neyle sağlıyordu, ne zaman evleniyorduk, Russel Hoban'ı okumuş muydu, kimselerin erişemediği Pynchon'ın daha bir gün önce onunla aynı koltukta oturduğunu biliyor muydu, Kingsley'nin oğlu Martin'i tanıyor muydu, Madhur Jaffrey'yle tanışmak ister miydik? Maschler bana, bir zamanlar okulumuza gelen ve tek bir öğlen sonrasında sabırsız ama şen şakrak talimatlarla backhand'imi düzelten İtalyan tenis hocasını hatırlatmıştı. İnce yapılı ve esmer, bilgiye aç biriydi ve belki bir esprinin belki de tesadüfî bir yorumla bir anda aklına geliverecek çığır açıcı bir fikrin eşiğinde ebediyen takılıp kalmış gibi hoş bir tedirginliği vardı.

Sohbetleri esnasında görmezden gelindiğim için memnundum. Odanın en uzak ucuna giderek Bedford Maydanı'nın kışa mahkûm ağaçlarını izlemeye koyuldum. Tom'un, benim Tom'umun, öğretmenlikle geçindiğini, *Yüzyıllık Yalnızlık*'ı da Jonathan Miller'ın McLuhan konulu kitabını da henüz okumadığını ama okumak istediğini ve hayır, bir sonraki romanı hakkında kafasında net bir fikir olmadığını söyleyişini duydum. Evlilikle ilgili soruyu es geçti, Roth'un bir deha

* Cambridge Üniversitesi matematik bölümü birincisi. (ç. n.)

ve *Portnoy'un Feryadı*'nın bir başyapıt olduğunu, Neruda'nın sonelerinin İngilizce çevirisinin muazzam olduğunu kabul etti. Benim gibi Tom da İspanyolca bilmiyordu ve herhangi bir değerlendirme yapacak durumda değildi. O sırada ikimiz de Roth'un romanını henüz okumamıştık. Verdiği cevaplar ihtiyatlı, hatta hayalgücünden yoksundu ama ben gayet anlayışla karşılıyordum. Maschler'in referanslarının kapsamı ve hızı karşısında şaşkına dönmüş iki taşralıydık, dolayısıyla on dakika sonra sepetlenmiş olmamızın şaşırtıcı bir yanı yoktu. Çok sıkıcıydık. Maschler merdivenlerin başına kadar bizi geçirdi. Veda ederken, sizi aslında Charlotte Street'teki sevdiğim Yunan restoranında öğle yemeğine götürebilirdim ama öğle yemeklerine inanmam, dedi. Kendimizi biraz sersemlemiş halde yeniden kaldırımda bulduk ve yürürken görüşmenin "iyi gidip gitmediğini" uzun uzun tartıştık. Tom genel anlamda iyi gittiğini düşünüyordu, bense aksini düşündüğüm halde, ona katıldığımı söyledim.

Ama bir önemi yoktu. Roman, o korkunç roman, teslim edilmişti, ayrılmak üzereydik, Noel gelmişti ve şu an kutluyor olmalıydık. Güneye, Trafalgar Meydanı'na doğru gezinerek yürümeye başladık, yolda Ulusal Portre Galerisi'nin önünden geçtik ve otuz yıllık çiftler gibi oradaki ilk buluşmamızı andık. İkimiz de bunun tek gecelik bir ilişki olacağını mı düşünmüştük? Arkasından neler geleceğini tahmin edebilir miydik? Sonra gerisingeriye dönerek Sheekey's'e gittik ve rezervasyonumuz olmadığı halde içeri girmeyi başardık. Yemekte içkiden uzak durdum. Eve dönüp toplanmam, beş treni için Liverpool Street'e gitmem ve gizli Devlet ajanı rolümden sıyrılarak ailesine saygılı kıza dönüşmeye hazırlanmam gerekiyordu – Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın basamaklarını sorunsuzca tırmanan kıza...

Ancak Dover dilbalığından çok önce buz kovasının içinde bir şişe şampanya geldi, hemen tüketildi ve bir sonraki gelme-

den önce Tom masanın üstünden elime doğru uzanarak bana bir sırrını itiraf edeceğini söyledi. Ayrılmadan hemen önce bununla canımı sıkmak istemediği halde bana söylemezse rahat uyuyamayacaktı. Mesele şuydu: Bir sonraki romanı için aklında en ufak bir fikir yoktu ve bundan sonra olacağından da şüphe ediyordu. *Somerset Düzlükleri'nden* –aramızda kısaca "Düzlükler" diyorduk– aslında tamamen rastlantıydı. Başka bir şeyle ilgili bir hikâye yazdığını zannederken şans eseri aklına gelmişti. Geçen gün, Brighton Pavilion'un önünden geçerken de aklına durduk yere Spenser'ın bir dizesi gelmişti: *Porfir ve mermere nakşedildiğinde beliriveren.* Spenser Roma'da, Roma'nın geçmişi üstüne düşünüyordu. Ama Roma olması şart değildi belki de. Tom kendini, şiirin şehirle ilişkisi, şehrin yüzyıllar içinden geçişi üstüne bir makale kurgularken bulmuştu. Artık akademik yazıları geride bırakmış olması gerekiyordu, tezi yüzünden aklını kaçıracak gibi olduğu zamanlar olmuştu. Fakat gel gör ki içine bir nostalji – akademisyenliğin o sakin bütünlüğüne, katı protokollerine ve hepsinden çok da Spenser şiirlerinin güzelliğine dair bir nostalji– sızmaya başlamıştı. Öyle iyi biliyordu ki akademik hayatı; onun resmi yüzünün ardında yatan o sıcaklığı... İçinde yaşayabileceği bir dünyaydı o. Makale için bulduğu fikir özgündü, cüretkârdı, heyecan vericiydi ve pek çok farklı disiplinin sınırlarının ötesine taşıyordu: Jeoloji, şehir planlaması, arkeoloji. Konuyla ilgili dergilerden birinde, ondan böyle bir şey almaktan çok memnun olacak bir editör vardı. İki gün önce Bristol Üniversitesi'ndeki bir hocalık işini düşünürken yakalamıştı kendini. Uluslararası ilişkilerde yüksek lisans yapmak zaman kaybı olmuştu. Belki kurmaca da öyle. Onun geleceği öğretmenlikte ve akademik araştırmada yatıyordu. Az önce Bedford Medyanı'nda kendini ne kadar sahte hissetmişti, sohbet sırasında ne kadar yapmacıktı. Bundan sonra tek bir roman, hatta belki hikâye yazmaması ciddi bir ihti-

maldi. Böyle bir şeyi Maschler'e, şehrin en saygın yayıncısına nasıl itiraf edebilirdi?

Ya da bana. Elimi elinden çektim. Aylardır çalışmadığım ilk pazartesiydi bu ama Bir Parmak Bal için yine işe dönmüştüm. Tom'a yazarların zorlu çalışmalar sonunda kendilerini tükenmiş hissettiklerinin herkesçe bilinen bir gerçek olduğunu söyledim. Kendim çok bir şey bilirmişim gibi ona, arada bir akademik bir makale yazmakla roman yazmanın birbiriyle çelişen bir yanı olmadığını söyledim. Aynen dediğim gibi yapan ünlü bir yazar düşünmeye çalıştım ama aklıma kimse gelmedi. O sırada ikinci şampanya şişesi geldi ve ben hemen Tom'un çalışmalarını övme işine giriştim: Onu öne çıkaran şey, yazdığı hikâyelerin sıra dışı psikolojik eğilimi ve o tuhaf samimiyeti ile Doğu Almanya ayaklanması ve Büyük Tren Soygunu üstüne yazdığı güncel makalelerin biraradalığıydı. İlgi alanının *genişliğiydi* onu öne çıkaran ve vakfın onunla bağlantılı olmaktan gurur duymasına sağlayan. T. H. Haley isminin edebiyat camiasında anılmasının, bu camianın en önemli iki kişisi olan Hamilton ve Maschler'in ondan yazmasını istemelerinin nedeni de yine buydu.

Tom bu gösteri boyunca beni –bazen sinirimi bozan– o anlayışlı şüpheci gülümsemesiyle izledi.

"Hem yazıp *hem de* ders veremeyeceğini kendin söylemiştin bana. Yardımcı öğretim görevlisi maaşıyla mutlu olabilir misin? Yılda sekiz yüz sterline? Tabii o da iş bulabilirsen."

"Ben bunları düşünmedim mi sanıyorsun?"

"Geçen gece bana *Index on Censorship* için Romanya güvenlik servisi hakkında bir makale yazabileceğini söylemiştin. Adı neydi?"

"DSS. Ama asıl konusu şiirdi onun."

"Ben işkence sanmıştım."

"Yan konu olarak, evet."

"Kısa hikâye bile olabileceğini söylemiştin o yazının."

Biraz neşesi yerine geldi. "Olabilir. Haftaya şair arkadaşım Traian'la yine buluşuyorum. Onun fikrini almadan hiçbir şey yapamam."

"Spenser makalesini yazmaman için de bir sebep yok. Bunca özgürlüğün var, ki vakfın senin adına istediği şey de bu zaten. İstediğin her şeyi yapabilirsin."

Bu noktadan sonra ilgisini yitirir gibi oldu ve konuyu değiştirmek istedi. Herkesin konuştuğu şeylerden konuşmaya başladık: Hükümetin Yılbaşı Arifesi'nde başlayacak, enerji tasarrufu amaçlı üç işgünü uygulaması, petrol fiyatlarının bir önceki gün ikiye katlanışı, Geçici IRA'in "Noel armağanı" şehrin birkaç yerinde pub ve dükkânlardaki patlamalar. Bunların yanında insanların, yokluk sanki var oluşun amacını hatırlatmış gibi enerji tasarrufu yapmaktan, mum ışığında çalışmaktan neden tuhaf bir mutluluk duyduklarını konuştuk. Ya da en azından ikinci şişeyi bitirdiğimizde, mutluluk duyduklarını düşünmek kolayımıza geldi.

Leicester Square metro istasyonu önünde birbirimize veda ettiğimizde saat neredeyse dört olmuştu. Metro merdivenlerinden yukarı esen ılık rüzgârın okşayışları altında birbirimize sarıldık ve öpüştük. Sonra Tom Victoria istasyonuna doğru zihin açıcı bir yürüyüşe koyulurken, ben de uykusuz kafamla trenime yetişmek için en ufak bir şansım olmadığının ve Yılbaşı Arifesi yemeğine, annemin günler öncesinden özveriyle hazırladığı o yemeğe geç kalacağımın bilincinde, giysilerimi ve cılız Noel hediyelerimi toplamak üzere Camden'a yöneldim. Hiç hoşuna gitmeyecekti annemin.

Altı buçuk trenine bindim, dokuza doğru indim ve istasyondan yürümeye başladım. Nehri geçtikten sonra berrak bir yarımayın ışığında nehir boyunca ilerleyen yarı kırsal patikaya girdim, East Anglia ve Sibirya'dan esen buz gibi ve tertemiz havayı içime çekerek, kıyıya bağlı karanlık teknelerin yanından geçtim. Havanın tadı bana yeniyetmeliğimi, onun

can sıkıntısı ve hasretlerini, belli bazı öğretmenleri büyüleyici kompozisyonlarla memnun etme arzusu sayesinde ehlileştirilen ve yok edilen küçük isyanlarımızı hatırlattı. Ah, bir "A eksi"nin, kuzeyden gelen soğuk rüzgâr gibi keskin, o coşkun hüsranı yok mu! İzlediğim patika erkekler okulunun ragbi sahasının aşağısından kıvrılarak döndü ve kule, babamın kulesi, krem rengi ışığıyla arazinin üstünde yükseldi. Nehirden uzaklaşarak ragbi sahasını geçtim, eskiden burnuma erkeklere dair tüm o ekşi büyüleyiciliği taşıyormuş gibi gelen kokunun taştığı soyunma odalarının önünden geçtim ve eskiden hiç kilitlenmeyen eski bir meşe kapıdan katedral alanına girdim. Menteşeleri hâlâ gıcırdayan kapının yine kilitli olmayışı hoşuma gitti. Uzak geçmiş üstünden yaptığım bu yürüyüş şaşkınlık yarattı bende. Alt tarafı dört beş yıl öncesiydi, hiçbir şey değil. Ama otuz yaş üstü hiç kimse, yeniyetmeliğin sonlarından yirmili yaşların başlarına uzanan, kendine özgü bir ağırlık ve yoğunluğa sahip bu zamanı anlayamazdı. Hayatın, bir isim verilmesi gereken dönemiydi o; okulu bitirip maaşlı profesyonelliğe uzanan ve ikisinin arasında bir üniversite, çeşitli ilişkiler, bir ölüm ve tercihler saklayan bir dönem... Çocukluğumun ne kadar yakında olduğunu, bir zamanlar ne uzun ve ne kaçılmaz göründüğünü unutmuştum. Ne kadar yetişkin ve ne kadar aynıydım.

Eve doğru giderken kalp atışlarım neden hızlandı, bilmiyorum. Yaklaşınca adımlarımı yavaşlattım. Evin ne kadar büyük olduğunu tamamen unutmuştum. Açık kırmızı tuğladan yapılma Kraliçe Anne üslubu şu sarayı sıradan bir şey gibi kanıksamış olmam beni hayrete düşürdü. Budanmış gül ağaçlarının çıplak gövdeleri ile etrafı dev York taşlarla çevrili tarhlardan yükselen çalı çitlerin arasında ilerledim. Zili çaldım, daha doğrusu çektim ve kapı beni şaşırtarak hemen açıldı. Karşımda yakasız mor rahip gömleği ve gri ceketiyle Piskopos duruyordu. Daha sonra gece yarısı ayinini yönete-

cekti. Kapıyı çaldığımda holden geçiyor olmalıydı çünkü kapı açmak asla aklına gelecek bir şey değildi. Yumuşak hatlı ve şefkatli çehresi, çocuksu ama tamamen aklaşmış perçemiyle, iri yarı bir adamdı. Eskiden insanlar onu halim selim bir tekir kediye benzetirlerdi. Tüm azametiyle ellili yaşlarında ilerlerken göbeği irileşmişti ki bu da o ağır, dalgın havasıyla örtüşüyordu. Eskiden kız kardeşimle arkasından onunla dalga geçerdik, hatta bazen epey acımasızlık ederdik ama –asla– sevmediğimizden değil, dikkatini bir türlü çekemediğimizden. En azından uzun süreliğine çekemediğimizden... Ona göre bizim hayatlarımız, uzaklarda olup biten budalaca şeylerdi. Ergenlik çağında onun için Lucy ile çekiştiğimizi hiç bilmezdi. Onunla çalışma odasında, on dakikalığına da olsa baş başa vakit geçirebilmek için hasret çekerdik ve ikimiz de diğerimizin daha iltimaslı olduğuna inanırdık. Lucy'nin uyuşturucu sorunları, hamileliği ve hukuk sistemi ona bu türden pek çok ayrıcalıklı dakika sunmuştu. Tüm bunları telefonda öğrendiğimde, Lucy için endişelenmeme rağmen içimde bir nebze eski günlerin kıskançlığını hissetmiştim. Sıra ne zaman bana gelecekti?

Şimdi gelmişti işte.

"Serena!" İsmimi hafif alaycı bir şaşkınlıkla ve şefkatli, alçalan bir tonlamayla söyledikten sonra kollarını boynuma doladı. Bense çantamı yere bıraktım ve sarılıp sarmalanmaya izin verdim. Yüzümü onun gömleğine bastırdığımda Imperial Leather sabunun, kilisenin o tanıdık kokusunu –lavantalı mum– alınca ağlamaya başladım. Neden bilmiyorum, hiç beklenmedik bir şekilde oluverdi ve gözlerimden yaşlar boşaldı. Kolay ağlayan biri değilimdir, ben de en az onun kadar şaşırdım. Ama yapabileceğim bir şey yoktu artık. Ancak yorgunluktan bitap düşmüş bir çocuktan duyabileceğiniz türden, çaresizlik dolu, bitimsiz ağlamalardandı bu. Sanırım beni harekete geçiren onun sesi, ismimi söyleyiş şekli olmuştu.

Bana sarılmayı sürdürdüğü halde bedeninin bir anda gerildiğini hissettim. "Anneni çağırayım mı?" dedi.

Ne düşündüğünü tahmin ediyordum. Şimdi hamile kalma ya da başka bir modern felakete kurban gitme sırası büyük kızına gelmişti ve yeni ütülenmiş mor gömleğini ıslatan kadınsı dert her neyse, bir kadın tarafından idare edilmesi daha iyiydi. Konuyu devredip yemekten önce Noel vaazının üstünden geçmek üzere çalışmaya devam etmesi gerekiyordu.

Ama ben, beni bırakmasını istemiyordum. Sıkıca tutundum ona. Aklıma bir suç gelse affedilmek için sihirli katedral güçlerini çağırsın diye ona yalvarırdım.

"Hayır, hayır, yok bir şey babacığım" dedim. "Sadece döndüğüm... burada olduğum için çok mutluyum."

Rahatladığını hissettim. Ama doğru değildi söylediğim. Mutluluk falan değildi sebep. Ne olduğunu tam olarak söyleyemezdim. İstasyondan buraya yürüyüşümle ve Londra'daki hayatımdan uzaklaşmamla ilgili bir şeydi. Bir rahatlama belki, ama daha sert bir unsur içeren bir rahatlama; pişmanlık gibi, hatta ümitsizlik gibi. Sonradan kendimi, öğlen içki içmiş olmanın beni yumuşattığına ikna ettim.

Kapı eşiğindeki bu an, en fazla otuz saniye sürmüş olmalı. Sonra kendimi toparladım, çantamı yerden aldım, içeri girdim ve bana hâlâ ihtiyatla bakmakta olan Piskopos'tan özür diledim. Piskopos omzumu sıvazlayıp holden çalışma odasına uzanan güzergâhına devam etti, bense kızarıp şişen gözlerime soğuk su çarpmak için –neredeyse Camden'daki dairemin büyüklüğündeki– lavaboya geçtim. Annem tarafından sorguya çekilmek istemiyordum. Onu bulmaya giderken, eskiden beni boğan, şimdi ise adeta huzur veren her şeyin farkına vardım: fırında pişen etin kokusu; halıların sıcaklığı; meşenin pırıltısı; maun, gümüş ve cam; annemin donmuş görüntüsü vermek için üstüne çok az gümüş boya püskürttüğü, kuru fındık ve kızılcık dallarından yaptığı sade, zevkli vazo

aranjmanları. Lucy on beş yaşındayken ve tıpkı benim gibi "sofistike" bir yetişkin olmaya çalışırken bir Noel akşamı içeri girmiş, dalları işaret etmiş ve "Ah, ne kadar da Protestan!" diye haykırmıştı!

Bunun karşılığında Piskopos'tan o güne dek gördüğüm en tatsız bakışı almıştı. Piskopos nadiren paylamaya tenezzül ederdi ama bu defa soğuk bir sesle "O dediğini ya düzeltirsin ya da odana gidersin küçük hanım" demişti.

Lucy'nin monoton bir sesle pişmanlık içinde "Anneciğim süslemeler gerçekten harika olmuş" deyişini duymak bende kıkırdama yaratınca, odadan çıkan ben olsam iyi olacak, diye düşünmüştüm. "Ne kadar da Protestan" sözü ikimizin arasında bir isyan sloganına dönüşmüş ama her zaman Piskopos'un işitme mesafesinin dışında söylenmişti.

Yemekte beş kişiydik. Lucy uzun saçlı, iki metrelik İrlandalı sevgilisi Luke ile şehrin bir ucundan gelmişti. Luke belediyede parklar bahçıvanı olarak çalışıyordu ve yeni başlayan "İngiliz Birlikleri Dışarı" hareketinin aktif bir üyesiydi. Bunu öğrenir öğrenmez herhangi bir tartışmanın içine düşmemeye karar verdim. Çok da zor olmadı çünkü Luke yapmacık Amerikan telaffuzuna rağmen hoş ve komik biriydi. Üstelik daha sonra, yemeğin ardından bir tartışmada ortak zemin bulduk: Benim de hakkında onun kadar fazla şey bildiğim Kraliyetçilerin hunharlıklarına yönelik neredeyse şevk dolu bir lanetleme bombardımanı. Yemekte bir ara, politikayla en ufak bir ilgisi olmayan Piskopos öne doğru eğilerek Luke'a, onun istediği olur da ordu geri çekilirse, bir Katolik azınlık katliamı bekleyip beklemediğini soruşturdu. Luke Britanya ordusunun kuzeydeki Katolikler için zaten fazla bir şey yapmadığını, onların kendi başlarının çaresine bakabileceklerini söyledi.

"Ah" dedi babam, içine su serpilmiş gibi yaparak. "Dört bir yanda kıyım o zaman, desene!"

Luke'un kafası karışmıştı. Kendisiyle dalga geçilip geçilmediğinden emin olamıyordu. Geçilmiyordu aslında. Piskopos sadece nezaket sergiliyor, şimdi de sohbeti ilerletmeye çalışıyordu. Politik, hatta dini tartışmalara girmemesinin nedeni, başkalarının görüşlerine karşı kayıtsız olması ve onlarla çatışmaya girmek ya da onlara karşı çıkmak için herhangi bir zorunluluk hissetmemesiydi.

Nihayetinde rostoyu akşam onda servis etmenin aslında annemin işine geldiği ortaya çıktı, üstelik evde olduğum için de çok memnundu. Mesleğimle ve benden daima beklediği bağımsız yaşam tarzımla hâlâ gurur duyuyordu. Sorulara yanıt verebilmek için hayali işyerimle ilgili bilgilerin üstünden bir kez daha geçmem gerekmişti. Epey bir zaman önce işyerindeki kızların hemen hepsinin ailelerine, ayrıntı sormamaları şartıyla nerede çalıştıklarını açıkça söylediklerini öğrenmiştim. Ben ise kendime ayrıntılı ve iyi araştırılmış bir göstermelik hikâye bulmuştum ve bir sürü gereksiz küçük yalan söylemiştim. Geri dönüş için artık çok geçti. Annem gerçeği bilse Lucy'ye söylerdi, Lucy ise büyük olasılıkla benimle bir daha konuşmazdı. Hem Luke'un da yaptığım işi bilmesini istemiyordum. Bu yüzden de birkaç dakika boyunca sosyal güvenlik sistemi reformuyla ilgili idari görüşleri anlatarak kendimi sıkıntıya gark ettim ve Piskopos ile Lucy gibi annemin de sıkılarak yepyeni sorularla beni iteklemeyi bırakmasını ümit ettim.

Babamızı ayin yönetirken dinlemek ya da görmek üzere kiliseye gitmemizin beklenmemesi, aile hayatımızın ve belki de genelde Anglikanlığın lütuflarından biriydi. Bizim orada olup olmamamız da babamızı ilgilendirmiyordu. Ben on yedi yaşımdan beri gitmemiştim. Lucy'nin de on iki yaşından beri gittiğini sanmıyordum. Bu aralar yılın hareketli dönemlerinden biri olduğu için Piskopos tatlıdan önce sofradan fırladı ve hepimize mutlu Noeller diledikten sonra af dileyerek çe-

kildi. Oturduğum yerden bakınca gözyaşlarım gömleğinde leke bırakmamış gibi görünüyordu. Beş dakika sonra yemek odasının önünden ön kapıya doğru ilerleyen Piskopos'un cübbesinin o tanıdık hışırtısını duyduk. Bu evde daima onun gündelik işlerinin sıradanlığı içinde büyümüştüm ama bir süre uzak kaldıktan sonra Londra'daki uğraşlarımı bırakıp dönünce, düzenli olarak doğaüstüyle ilgilenen, gece geç vakit cebinde evin anahtarlarıyla taştan yapılma güzel bir ibadethaneye çalışmaya giden ve bizim adımıza bir tanrıya şükreden, hamdeden ya da yakaran bir babam olması gözüme egzotik göründü.

Annem hediyelerine son bir defa göz atmak üzere üst katta ambalaj odası diye bilinen küçük yatak odasına çıktı, bu arada Lucy, Luke ve ben de masayı toplayıp bulaşıkları yıkadık.

Lucy mutfak radyosunda John Peel'in programını açtı ve Cambridge'den beri duymadığım *progressive rock* eşliğinde işimizi yaptık. Bu müzik etkilemiyordu artık beni. Bir zamanlar özgür gençliğin birlik duygusuna bir çağrı işareti olan şey şimdi, çoğu zaman yitirilen bir aşk, bazen de açık yol hakkında basit şarkılara indirgenmişti. Bunlar da diğerleri gibi kalabalık bir sahnede kendine yer açmaya çalışan müzisyenlerdi. Peel'in şarkılar arasında verdiği kısa bilgiler buna işaret ediyordu. Bir iki pub rock şarkısı heyecanlandıramadı beni. Herhalde yaşlanıyorum, diye düşündüm annemin fırın tepsilerini ovarken. Yirmi üç yaşıma girecektim. Sonra kız kardeşim onunla ve Luke'la birlikte katedral alanında dolaşmaya gelip gelmeyeceğimi sordu. Sigara içmek istiyorlardı ve Piskopos buna evde izin vermiyordu, en azından ailesi söz konusu olduğunda. Şu günler için artık eksantrik ve baskıcı bir davranış, diye düşündük.

Ay şimdi biraz daha yükselmişti ve çimlerin üstünde, annemizin sprey boyalı süslerinden de hoş görünen hafif bir

don vardı. İçeriden aydınlatılan katedralin, karaya oturmuş bir okyanus gemisi gibi çevresinden soyutlanmış ve yerinden edilmiş bir hali vardı. Uzaktan cansız bir orgun "Dinle! Müjdeci melekler şarkı söylüyor"u çaldığını ve cemaatin yürekli bir coşkuyla şarkıyı söylemeye koyulduğunu duyduk. Seslere bakılırsa iyi bir kalabalık vardı. Babamın adına memnun oldum. Ama kulak tırmalayan ciddiyetli bir tek-seslilikle *melekler* hakkında şarkı söyleyen yetişkinleri düşününce... kalbimde uçurum kenarından boşluğa bakmışım gibi ani bir yalpalama hissettim. Pek bir şey yoktu inandığım; ne Noel şarkıları, hatta ne de rock müzik. Alandaki diğer güzel evlerin önünden geçen dar yol boyunca yan yana yürüdük. Evlerden bazıları hukuk danışmanlarının, bir iki tanesi de estetik diş hekimlerinin ofisleriydi. Daha çok dünyevi işlere ayrılmış bir alandı katedral bölgesi ve Kilise kiraları yüksek tutuyordu.

Anlaşılan eşlikçilerimin istediği öyle sıradan bir sigara değildi. Luke cebinden küçük bir Noel maytabı büyüklüğünde bir esrarlı sigara çıkardı ve yürüyüşümüze devam ederken yaktı. Bilindik âdetleri epey bir ciddiyetle yerine getirerek, sigarayı parmak eklemlerinin arasına yerleştirdi, ellerini çanak yaparak iki başparmağı arasından ıslıklı nefeslerle içine çekti ve konuşmaya devam ederken fiyakalı bir tavırla nefesini ve dumanı içinde tutarak, vantrilok kuklası gibi sesler çıkardı; tamamen unuttuğum bir seremoni ve saçmalık. Ne taşralı bir görüntü! Altmışlar bitmişti artık! Ama Luke maytabını –gözüme tehditkâr gibi görünen bir tavırla– bana uzattığında "Lucy'nin tutucu ablası" izlenimini yaratmamak için kibarca bir iki nefes aldım. Ki aslında aynen öyle biriydim.

İki açıdan tedirginlik duyuyordum. Birincisi, evin kapısında yaşadığım o ânın etkisinden kurtulabilmiş değildim. Acaba sebep, akşamdan kalmalıktan çok, aşırı çalışmanın yorgunluğu muydu? Babamın konuyu bir daha asla açmayacağını, bana neler olduğunu sormayacağını biliyordum. Buna

içerlemeliydim ama aksine, düşününce rahatlıyordum. Zaten sorsa da ne diyeceğimi bilemezdim. İkincisi, üstümde bir süredir giymediğim bir manto vardı ve yürüyüşe çıktığımızda cebindeki kâğıdı fark etmiştim. Aklımdan çıkmıştı tamamen, gizli evden bulduğum kâğıttı. Aklıma sarpa sarmış ve yarım kalmış başka birçok şeyi getirdi, zihnimde sağa sola saçılmış çöpler gibi: Tony'nin itibarını kaybedişi, Shirley'nin ortadan kayboluşu, işe sadece Tony'nin gerçek kimliği ortaya çıktığı için alınmış olma ihtimalim, odamı elden geçiren Gözcüler ve en beteri de Max ile tartışmam. Bana geldiği geceden beri birbirimizden uzak duruyorduk. Bir Parmak Bal raporumu alıp onu görmeye gitmemiştim. Ne zaman aklıma gelse vicdan azabı çekiyordum ve bu azabın yerini hemen kırgınlık ve kızgınlık dolu düşünceler alıyordu. Beni nişanlısı için terk etmişti, iş işten geçtikten sonra da nişanlısını benim için... Aslında kendini kolluyordu. Benim suçum neydi ki? Ama Max yeniden aklıma geldiğinde vicdan azabım geri dönüyordu ve her şeyi sil baştan kendime açıklayıp endişelerimi gidermem gerekiyordu.

Tüm bunlar şekilsiz bir uçurtmanın kuyruğu gibi bir kâğıt parçasının peşinden uçuşarak geliyordu. Etraftan dolanarak katedralin batı yakasına geçtik ve şehre açılan yüksek taş kapının koyu gölgesinde dikildik. Kız kardeşimle erkek arkadaşı esrarlı sigaralarından sırayla nefes çektiler. Bense Luke'un transatlantik homurtularının ötesinden babamın sesini duyabilmek için kulak kesildim. Ama katedrale sessizlik hâkim gibiydi. Dua ediyorlardı besbelli. Talih terazimin diğer kefesinde, önemsiz terfim dışında, Tom vardı. Lucy'ye ondan bahsetmek istiyordum, şöyle güzel bir kız kardeş seansına çok ihtiyacım vardı. Arada bir fırsat bulurduk böyle şeylere ama şimdi aramızda dev gibi Luke duruyor ve esrar seven erkeklerin meylettiği o çekilmez şeyi yapıyordu: bitmek bilmez esrar muhabbeti. Tayland'daki özel bir köyden gelen pek ünlü

bir esrar çeşidi, basılmanın eşiğine geldikleri dehşetli mi dehşetli bir gece, esrar kafasıyla seyre daldığı bilmem neredeki kutsal gölün şafak manzarası, bir otobüs durağında yaşanan dünyalar komiği bir yanlış anlaşılma ve benzeri küçük düşürücü anekdotlar. Nesi vardı neslimizin? Ana babalarımızın onları sıkıcı kılan bir savaşları vardı, bizde ise bu.

Bir süre sonra biz kızların sesi büsbütün kesilince Luke giderek artan coşkusu içinde, enteresan biri olduğu ve bizi büyülediği yanılgısının derinliklerine gömüldü. Sonra bir anda tamamen aksi bir şeyin farkına vardım. Apaçık gördüm. Tabii ya. Lucy ile Luke baş başa kalabilmek için benim gitmemi bekliyorlardı. Ben olsam, Tom'la ikimiz olsak, bunu isterdim. Luke uzaklaşmam için beni kasten ve sistematik biçimde sıkıyordu. Fark etmemekle düşüncesiz davranmıştım. Zavallı adam, sınırlarını zorlamak durumunda kalmıştı ve üstelik de fena halde abartılı, başarısız bir performans sergiliyordu. Gerçek hayatta kimse bu kadar sıkıcı olamazdı. Oysa bu dolaylı yolla kibarlık etmeye çalışıyordu.

Bunun üzerine gölgelerin altında gerinip sesli bir şekilde esnedim ve Luke'un sözünü keserek, alakasız bir biçimde "Çok haklısın, benim gitmem lazım artık" dedim. Uzaklaşırken de saniyeler içinde kendimi daha iyi hissettim ve Lucy'nin arkamdan seslenişini kolayca duymazdan gelebildim. Luke'un anekdotlarından kurtulunca, geldiğimiz yoldan hızla geri döndüm ve buzların ayağımın altındaki tatlı çıtırtısını hissederek kestirmeden, çimlerin üstünden geçtim. Avlu etrafındaki kemerli yola gelince, ay ışığından iyice uzaklaşarak karanlıkta taş bir çıkıntı buldum, üstüne oturdum ve mantomun yakasını kaldırdım.

İçeriden monoton konuşmalar duyuyordum ama konuşanın Piskopos olduğundan emin değildim. Bu tür günlerde yanında çalıştırdığı kalabalık bir ekibi olurdu. Zor anlarda, insanın kendisine en çok ne yapmak istediğini sorması ve

bunu nasıl başarabileceğini düşünmesi bazen iyi bir fikirdir. Eğer başarılamayacak bir şeyse bir sonrakine geçilebilir. Ben Tom'un yanında olmak istiyordum, onunla yatakta, onunla karşılıklı masada, elini tutarak sokakta olmak istiyordum. Bunu yapamayınca onu düşünmek istiyordum. İşte Noel Arifesi'nde yarım saat boyunca aynen bunu yaptım. Ona tapındım, birlikte geçirdiğimiz zamanları, onun güçlü ama çocuksu bedenini, birbirimize giderek artan düşkünlüğümüzü, yazdıklarını ve ona nasıl yardım edebileceğimi düşündüm. Ondan sakladığım sırla ilgili tüm düşünceleri aklımdan uzaklaştırdım. Bunun yerine hayatına kattığım özgürlüğü, "Olası Aldatma"da ona nasıl yardım ettiğimi ve daha pek çok şeyde yardım edebileceğimi düşündüm. Birbirinden zengin düşünceler... Bu düşünceleri ona bir mektupla anlatmaya karar verdim; lirik, tutkulu bir mektupla. Evimin kapısında nasıl kendimi koyuverdiğimi ve babamın göğsünde ağladığımı anlatacaktım.

Sıfırın altı sıcaklıkta bir taşın üstünde kıpırdamadan oturmak iyi fikir değildi. Titremeye başlamıştım. Sonra kız kardeşimin katedral alanı içinden bana yine seslendiğini duydum. Sesi endişeli geliyordu. O zaman kendime geldim ve davranışımın kaba görünmüş olabileceğini fark ettim. Noel maytabından aldığım nefesin etkisiydi herhalde. Luke'un Lucy ile birkaç dakika baş başa kalabilmek için özellikle sıkıcı davrandığı düşüncesi şimdi çok saçma geliyordu. Bir şeyi anlama girişiminde bulunan o varlık, yani zihin bulanık olduğunda insanın kendi muhakeme hatalarını görmesi zor oluyordu. Şimdi açık zihinle düşünebilmeye başlamıştım. Ay ışığıyla aydınlanan çimlere doğru yürüdüm ve kız kardeşimle erkek arkadaşını yüz metre ötede, patikada görünce, özür dilemek üzere telaşla onlara doğru ilerledim.

18

Leconfield House'ta termostatlar, diğerlerine örnek olması için, diğer devlet dairelerinden yarım derece aza, 15°C'a ayarlanmıştı. Üstümüzde mantolar, elimizde parmaksız eldivenlerle çalışıyorduk, durumu iyi olan kızlardan bazılarıysa kayak tatillerinden kalma ponponlu yün bereler takıyordu. Zeminden gelen soğuktan korunabilmemiz için ayaklarımızın altına keçe paspaslar konmamız söylenmişti. Elleri ısıtmanın en iyi yoluysa daktilo yazmaktı. Tren makinistleri artık madencilere destek için fazla mesainin reddi eyleminde olduklarından, elektrik santrallerinin Ocak sonunda, tıpkı ulusun parasız kaldığı gibi, kömürsüz kalabileceği tahmin ediliyordu. Uganda'da İdi Amin para toplatmıştı ve Kraliyet Hava Kuvvetleri zahmet edip alırsa, felakete uğramış eski kolonyal efendilere bir kamyon dolusu sebze gönderecekti.

Ailemin yanından Camden'a döndüğümde Tom'dan gelen bir mektup bekliyordu beni. Babasının arabasını alarak Laura'yı tekrar Bristol'a bırakacaktı. Kolay olmayacaktı, dediğine göre. Laura aileye çocukları da yanında götürmek istediğini söylemişti. Noel hindisinin etrafında epey bir bağırış çağırış olmuştu. Ancak sığınma evi sadece yetişkinleri alıyordu ve Laura, her zamanki gibi, çocuklarına bakabilecek durumda değildi.

Tom'un planı birlikte olabilmemiz için yeni yılda Londra'ya

dönmüş olmaktı. Ancak ayın otuzunda Bristol'dan bir telgraf gönderdi. Henüz Laura'nın yanından ayrılamıyordu. Kalıp yerleşmesine yardım etmesi gerekiyordu. Bunun üzerine 1974'e üç ev arkadaşımla birlikte Mornington Crescent'ta bir partide girdim. Hınca hınç dolu bakımsız evde hukukçu olmayan tek kişi bendim. Resim masası gibi bir şeyin üstünde kullanılmış kâğıt bardağa ılık beyaz şarap doldurduğum sırada biri resmen kalçamı çimdikledi, hem de sert bir şekilde. Hiddetle arkama döndüm ve muhtemelen yanlış kişiye çıkıştım. Nihayetinde eve erken döndüm; saat birde, dondurucu karanlıkta yatakta sırtüstü uzanmış, kendime acımakla meşguldüm. Uykuya dalmadan önce aklıma Tom'un, Laura'nın kaldığı sığınma evindeki gönüllülerin ne harika insanlar olduğunu söylediği geldi. Eğer öyleyse iki tam gün Bristol'da kalmak istemesi çok garipti. Ama üstünde durmadım ve arkadaşlarımın saat dörtte eve sarhoş gelişini neredeyse fark etmeden derin bir uykuya daldım.

Yeni yıla girdik ve üç işgünü uygulaması başladı ama biz resmi olarak "hayati önemde bir kurum" olarak tanımlanıyor ve beş tam gün çalışıyorduk. 2 Ocak'ta Harry Tapp'in ikinci kattaki ofisinde toplantıya çağrıldım. Ne önceden bir uyarı oldu ne de konuyla ilgili bilgi verildi. Oraya gittiğimde saat ondu ve Benjamin Trescott kapıda durmuş, bir listeden isimleri kontrol ediyordu. Odada yirmiden fazla insan görünce şaşırdım. İçlerinden ikisi benim bölümümdendi ve üçümüz de Tapp'in masası etrafına yarım daire şeklinde dizili plastik sandalyelerden birine oturamayacak kadar kıdemsizdik. Peter Nutting içeri girdi, odaya göz gezdirdi ve tekrar dışarı çıktı. Harry Tapp masasından kalkarak onun peşinden gitti. Bunun üzerine konunun Bir Parmak Bal meselesi olduğunu düşündüm. Herkes sigara içiyor, fısıldaşıyor ve bekliyordu. Ben de gidip bir dosya dolabıyla kasa arasındaki elli santimlik yere sıkıştım. Konuşacak kimsemin olmaması eskisi gibi

rahatsız etmiyordu beni. Uzaktan Hilary ve Belinda'ya gülümsedim. Onlarsa bütün bunların kocaman bayat bir şaka olduğunu anlatmak istercesine omuz silkip göz devirdiler. Belli ki onların da vakfın şilinlerine karşı koyamamış kendi Bir Parmak Bal yazarları, akademisyenleri ya da sanatçı bozuntuları vardı. Ama şüphesiz hiçbiri T. H. Haley'nin ışıltısına sahip değildi.

Aradan on dakika geçti ve plastik sandalyelerin hepsi doldu. Max de içeri girmiş ve ortadakilerden birine oturmuştu. Arkasında kaldığım için ilk başta beni görmedi. Sonra dönüp, eminim ki beni arayarak, odaya göz gezdirdi. Bakışlarımız kısa bir anlığına buluştu ve Max tekrar önüne dönerek kalemini çıkardı. Durduğum yerden tam göremiyordum ama sanırım elleri titriyordu. İçeride beşinci kattan tanıdığım bir iki kişi vardı. Ama Genel Direktör ortada yoktu. Anlaşılan Bir Parmak Bal onun için yeterince önemli değildi. Az sonra Tapp ile Nutting yanlarında kemik çerçeveli gözlüğü, ak düşmüş kısa saçları, şık kesimli mavi bir takım elbisesi ve lacivert puantiyeli ipek kravatı olan kısa boylu, kaslı bir adamla geri döndüler. Tapp masasına giderken diğer ikisi karşımızda durarak, sabırla odadakilerin yerleşmesini bekledi.

Nutting "Pierre Londra'da çalışıyor, çalışmalarının bizim çalışmalarımız üstündeki olası etkileri hakkında birkaç söz söylemeyi nazikçe kabul etti" dedi.

Bu girizgâhın kısalığından ve Pierre'in aksanından CIA'in adamı olduğu sonucuna vardık. Fransız olmadığı kesindi. Hoş bir çekingenlik taşıyan sesi, inişli çıkışlı bir tenordu. Söylediklerinden herhangi biri onaylanmazsa görüşünü olgulara göre değiştirecekmiş gibi bir izlenim yaratıyordu. Ancak bu baykuşumsu ve özür diler gibi görünen hal ve tavrın ardında sonsuz bir özgüven yattığını az sonra görmeye başladım. Karşılaştığım ilk aristokrat Amerikalıydı bu adam. Köklü bir Vermont ailesinden geliyordu, sonradan öğrendiği-

me göre. Sparta Hegemonyası, İkinci Agesilaus ve Pers ülkesinde Tissaphernes'in boynunun uçurulması üstüne kitaplar yazmıştı.

Isındım Pierre'e. Söze bizlere "Soğuk Savaş'ın en yumuşak, en tatlı kısmıyla, sahiden ilginç olan tek yanıyla, yani fikirler savaşıyla" ilgili bir şey anlatacağını söyleyerek başladı. Üç "sözlü enstantane" göstermek istiyordu bize. İlk olarak, savaş öncesi Manhattan'ı düşünmemizi istedi ve Tony'nin bana bir zamanlar okuduğu ve Tom'un da sevdiğini bildiğim, ünlü bir Auden şiirinin açılış dizesini alıntıladı. Şiir bana göre o kadar da harika değildi ve o âna dek pek bir şey de ifade etmemişti ama bir İngiliz'in dizelerinin bir Amerikalı tarafından alıntılandığını duymak dokunaklıydı. *Elli İkinci Cadde'nin/Bir batakhanesinde oturuyorum/Kararsız ve korku içinde...* İşte 1940'ta on dokuz yaşında şehirde amcasını ziyaret ettiğinde Pierre de aynen böyleydi. Üniversiteye gitme düşüncesiyle sıkkın, bir barda kafayı çekiyordu. Ancak Auden kadar kararsız değildi. Ülkesinin Avrupa'daki savaşa katılmasını ve ona da bir görev vermesini arzuluyordu. Asker olmak istiyordu.

Ardından Pierre hayalimizde 1950'yi canlandırdı: Kıta Avrupası, Japonya ve Çin harap ya da çelimsizdi, Britanya uzun, kahramanca bir savaştan yoksul düşmüştü, Sovyet Rusya'sı milyonlara varan ölülerini sayıyordu. Ekonomisi semirmiş ve savaşla canlanmış Amerika ise dünya üstünde insani özgürlüğün baş muhafızı olarak yeni sorumluluklarının muazzam tabiatının farkına varmaya başlıyordu. Pierre bu sözleri söylerken bile ellerini iki yana açtı ve pişmanlık duyar ya da özür diler gibi göründü. Bunun tam aksini kastediyor da olabilirdi.

Üçüncü enstantane de 1950'ye aitti: Şimdi Fas ve Tunus savaşlarını, Normandiya'yı ve Hürtgen Ormanı Muharebesi'ni ve Dachau'nun kurtuluşunu ardında bırakmış Pierre, artık Brown Üniversitesi'nde Yunan Dili'nde doçentlik yapmakta,

Park Avenue'daki Waldorf Astoria Otel'in girişine doğru yürümektedir. Binbir çeşit göstericinin, Amerikan vatanseverleri, Katolik rahibeler ve kaçık sağcıların yanından yürüyüp geçer.

"İçeri girdiğimde" dedi, açık elini dramatik bir tavırla havaya kaldırarak, "hayatımı değiştirecek bir çekişmeye tanıklık ettim."

Dünya Barışı Adına Kültür ve Bilim Konferansı gibi sıra dışı konulu bir toplantı vardı ve Amerikan profesyonel konseyi tarafından organize edilmiş gibi görünse de aslında Sovyet Kominform'un bir inisiyatifiydi. Dünyanın dört bir yanından gelen bin delege, göstermelik duruşmalarla, Nazi-Sovyet paktıyla, baskılarla, tahliyelerle, işkence, cinayet ve çalışma kamplarıyla komünist ideale olan inancı henüz yıkılmamış, ya da bütünüyle yıkılmamış kişilerden meydana geliyordu. Büyük Rus besteci Dmitri Şostakoviç kendi iradesi dışında, Stalin'in emriyle oradaydı. Amerika tarafının delegeleri arasında Arthur Miller, Leonard Bernstein ve Clifford Odets vardı. Bunlar ve diğer aydınlar, vatandaşlarından eski ve değerli bir müttefike tehlikeli bir düşman gibi davranmasını isteyen Amerikan hükümetine karşı kınayıcı ya da güvensiz bir yaklaşım içindeydiler. Pek çoğu olaylar ne kadar sarpa sarmış olsa da Marksist analizin hâlâ ayakta durduğuna inanıyordu. Hem söz konusu olaylar, açgözlü kurumsal çıkar sahiplerince satın alınmış Amerikan basını tarafından büyük oranda çarpıtılıyordu. Sovyet politikası ilk bakışta haşin ve agresif görünüyorsa, kendi içindeki eleştirel seslere bir parça yükleniyorsa, bunu savunmacı bir ruhla yapıyordu çünkü başlangıçtan beri Batı husumeti ve sabotajıyla karşı karşıyaydı.

Kısacası, Pierre'in dediğine göre Kremlin açısından bu organizasyon baştan sona bir propaganda darbesiydi. Kapitalizmin başkentinde kendisine, özgürlüğün olmasa da

barışın ve mantığın sesi gibi görünebileceği bir dünya sahnesi hazırlamıştı ve çok sayıda saygın Amerikalıyı da yanına çekmişti.

"Ama!" Pierre tek kolunu havaya kaldırıp dimdik işaretparmağıyla yukarıyı göstererek hepimizi birkaç saniye teatral duraksamasına esir etti. Sonra da otelin yukarılarında, onuncu katında lüks odalardan oluşan bir süitte gönüllü bir çökertme ordusu, Sidney Hook isimli akademik düşünür tarafından bir araya getirilmiş entelektüel bir grup olduğunu söyledi. Çoğunluğu komünist olmayan solculardan, demokrat eski komünistlerden ya da eski Troçkist solculardan meydana gelen bu grup, konferansa meydan okumaya ve asıl önemlisi, Sovyetler Birliği eleştirisini kaçık sağcıların tekeline bırakmamaya kararlıydı. Hepsi daktilolarının, teksir makinelerinin ve yeni monte edilmiş çoklu telefon hatlarının üstüne abanmış, cömert oda servisi atıştırmalıkları ve içkilerinin de desteğiyle, bütün gece çalışmışlardı. Amaçları oturumlarda özellikle sanatsal özgürlük konusunda cevaplanması zor sorular sorarak ve basın bültenleri yayınlayarak alt kattaki konferansı sekteye uğratmaktı. Onlar da nüfuzlu kişilerden, diğer taraftan bile daha etkileyici bir destek aldıkları iddiasında bulunabilirlerdi. Mary McCarthy, Robert Lowell, Elizabeth Hardwick ve uzaklardan gelen uluslararası destek olarak, pek çoklarının yanı sıra, T.S. Eliot, Igor Stravinski ve Bertrand Russell.

Konferans karşıtı kampanya başarıya ulaşmıştı çünkü medyada kendi gündemini yaratmış ve manşete çıkmıştı. Tüm doğru sorular oturumlara sızdırılmıştı. Şostakoviç'e Stravinski, Hindemith ve Schoenberg'in *Pravda* tarafından "dekadan burjuva formalistler" olmakla suçlanmalarını onaylayıp onaylamadığı sorulmuştu. Büyük Rus besteci ağır ağır ayağa kalkmış, makaleyle aynı fikirde olduğunu mırıldanmıştı ve vicdanı ile KGB'nin adamlarını kızdırmanın ya

da yurduna döndüğünde Stalin'in başına açacaklarının korkusu arasında çaresizce sıkışıp kaldığı herkesçe görülmüştü.

Oturum aralarında Pierre, üst kattaki süitte banyoya yakın bir köşede kendine ait telefonu ve daktilosuyla otururken, hayatını dönüştürecek ve nihayetinde onu halihazırdaki eğitmenlik işini bırakarak ömrünü CIA'e ve fikirler savaşına adamaya itecek kişilerle tanışmıştı. Elbette ki konferans muhalefetinin faturalarını CIA ödüyordu ve süreç içinde bu savaşın bir yanda da, çoğu solcu olan ve komünizmin ayartmalarına, boş vaatlerine kapılma yönünde acı tecrübelerden türetilmiş kendilerine ait güçlü fikirlere sahip yazarlar, sanatçılar, entelektüeller tarafından nasıl etkin biçimde sürdürülebileceğini öğreniyordu. Farkında olmasalar da bu kişilerin ihtiyacı olan şeyler, CIA'in onlara verebileceği şeylerdi: örgütlenme, yapı ve hepsinden önemlisi fon. İşte bu operasyonlar Londra, Paris ve Berlin'e kaydırıldığında önem kazanıyordu. "Ellili yıllarda bizim işimize yarayan şey, Avrupa'da kimsede tek sent olmamasıydı."

Böylece Pierre, kendi tarifiyle, "farklı türde bir askere" dönüşmüş ve özgürleştirilmiş, ama tehlike altındaki Avrupa'da yine seferberliklerin içine çekilmişti. Bir süre Michael Josselson'a, daha sonra da Melvin Lasky'nin bir dostuna asistanlık yapmıştı, ta ki araları açılana kadar. Kültürel Özgürlük Kongresi'nde yer almış, CIA'in fon sağladığı prestijli dergi *Der Monat* için Almanca makaleler yazmış ve *Encounter*'ın kuruluşunda perde arkasından çalışmıştı. Entelektüel primadonnaların egolarını okşama sanatını kavramış, bir Amerikan bale topluluğuyla, orkestralarla turlar düzenlenmesine, modern sanat gösterilerinin ve "politika ile edebiyatın buluştuğu tehlikeli bölge" dediği alanı işgal eden ondan fazla konferansın düzenlenmesine yardımcı olmuştu. Dediğine göre, *Ramparts* dergisi tarafından 1967'de *Encounter* dergisine CIA'in kaynak sağladığının ortaya çıkarılmasını izleyen hırgür ve naifliğe şaşırmıştı. Totalitarizme karşı yürütülen davayı devletlerin

benimsemesi makul ve mantıklı bir şey değil miydi? Burada, Britanya'da, kimse Dışişleri'nin BBC World Service'in parasını ödemesini dert etmiyordu, son derece saygın bir kurum olduğu halde. *Encounter* da tüm hayhuya, yalandan şaşırmalara ve surat buruşturmalara rağmen, hâlâ öyleydi. Bu arada Dışişleri'nden bahsedince aklına Kamu Gelirleri Dairesi'nin çalışmalarını takdir etmek geldi. Daire'nin özellikle Orwell'in eserlerini tanıtma yolunda yaptıklarına hayran olmuş ve Ampersand ile Bellman Books gibi yayıncılara uzaktan fon sağlamasını beğenmişti.

Meslekte geçirdiği yirmi üç yılın ardından ne gibi sonuçlara mı varmıştı? İki noktayı vurgulayabilirdi. Birincisi, en önemlisiydi: İnsanlar ne derse desin, Soğuk Savaş henüz bitmemişti, bu yüzden de kültürel özgürlük davası hayati önemini sürdürüyordu ve daima yüce bir dava olarak kalacaktı. Artık Sovyetler Birliği'ne karşılıksız aşk besleyen fazla insan kalmasa da hâlâ insanların üşengeçlikle "Sovyetler Birliği ABD'den kötü değildir" gibi tarafsız pozisyonları benimsediği uçsuz bucaksız, buz kesmiş entelektüel hinterlandlar vardı. İşte bu tür insanlarla yüzleşilmeliydi. İkinci noktaya geldiğinde, CIA'den televizyonculuğa geçen eski dostu Tom Braden'dan alıntı yaparak, Birleşik Devletler'in yeryüzü üstünde bazı şeylerin küçükken daha iyi işlediğini anlayamayan tek ülke olduğunu söyledi.

Bu sözler kalabalık odada, para sıkıntısı içindeki teşkilatımızdan takdir dolu mırıltılarla karşılandı.

"Bizim kendi projelerimiz fazla büyüdü, fazla arttı, fazla çeşitlendi, hırslı ve gereğinden fazla bütçe ayrılmış projelere döndü. Gizliliği elden bıraktık ve mesajımız süreç içinde tazeliğini yitirdi. Her yere yayıldık, baskıcı olduk ve kırgınlıklar yarattık. Sizin burada yeni bir şeyler yaptığınızdan haberim var. O konuda şans diliyorum ama çok ciddiyim beyler, çapını küçük tutun."

Pierre, eğer adı gerçekten buysa, soru kabul etmedi ve sözünü bitirir bitirmez alkışlara başıyla şöyle bir selam verdikten sonra Peter Nutting tarafından kapıya doğru geçirildi.

Kıdemsizlerin otomatik olarak geride kalmasıyla oda yavaş yavaş boşalırken ben, Max'in arkasına dönüp bakışlarımı yakalayacağı ve yanıma gelip buluşmamız gerektiğini söyleyeceği ânın korkusuna kapıldım. İşle ilgili sebeplerden dolayı elbette. Ne var ki geniş sırtını ve iri kulaklarını kalabalığın arasında kapıya doğru yanaşırken gördüğümde hem şaşkınlık hem de o bilindik vicdan azabını hissettim. Öyle incitmiştim ki onu, benimle konuşmaya bile katlanamıyordu. Bu düşünce karşısında dehşete kapıldım. Her zamanki gibi koruyucu kırgınlığımı yardımıma çağırdım. Bir zamanlar bana kadınların özel hayatlarını işten ayrı tutamadıklarını söyleyen oydu. Şimdi beni nişanlısına tercih ediyor olması benim hatam mıydı? Beton merdivenlerden iniş boyunca kendi kendime davamı savundum –asansörde meslektaşlarımla konuşmak zorunda kalmamak için merdivenleri seçmiştim– ve davam gün boyu masamın başından ayrılmak bilmedi. Ben hiç yaygara koparmış mıydım? Max bana sırtını döndüğünde gözyaşları içinde yalvarmış mıydım? Hayır. O halde neden Tom'la olmayacaktım ki? Ben de hak etmiyor muydum mutluluğu?

İki gün sonra, neredeyse iki haftalık ayrılığın ardından Brighton'a giden cuma akşam treninde olmak büyük bir sevinçti. Tom beni karşılamaya istasyona geldi. Birbirimizi tren yavaşlarken gördük ve Tom vagonumun yanında koşarak, anlayamadığım bir şeyler söyledi. Hayatımda trenden inip onun kollarına atılmak kadar tatlı bir heyecan yaşamamıştım. Öyle sıkı sarıldı ki nefessiz kaldım.

Sonra kulağıma "Ne kadar özel olduğunu şimdi anlamaya başlıyorum" diye fısıldadı.

Ben de fısıltıyla bu ânı hasretle beklediğimi söyledim. Sarılmayı bıraktığımızda çantamı aldı.

"Farklı görünüyorsun" dedim.

"Farklıyım zaten!" Neredeyse bağırarak söylemişti, sonra da çılgınca güldü. "Müthiş bir fikrim var."

"Bana söyleyecek misin?"

"Çok tuhaf ama, Serena."

"Eh, söyle o zaman."

"Gel eve gidelim. On bir gün. Çok uzun!"

Ve Clifton Street'e gittik. Tom'un Asprey's'ten aldığı gümüş buz kovasının içinde Chablis bizi bekliyordu. Ocak ayında buz kullanmak tuhaftı. Şarap buzdolabında dursa daha soğuk olurdu ama kimin umurundaydı ki? Bir yandan birbirimizi soyarken bir yandan şarabı içtik. Ayrılık canlandırmıştı elbet bizi, Chablis de her zamanki gibi ateşlendirmişti ama bunların ikisi de sonraki bir saatimizi açıklamaya yetmiyordu. Ne yapması gerektiğini harfiyen bilen yabancılar gibiydik. Tom'un üstünde içimi eriten hasret dolu bir sevecenlik vardı. Neredeyse hüzün gibi bir şey. O hali içimde öyle güçlü bir koruma hissini uyandırdı ki yatakta uzandığımız ve göğüslerimi öptüğü sırada kendimi, günün birinde ona hap kullanmayı bırakmayı sorsam mı, diye düşünürken buldum. Ama bebek değildi istediğim, oydu. Kalçalarının küçük ve sımsıkı yuvarlağını ellerimde hissederek onu kendime doğru çektiğimde, sahip olduğum, el üstünde tuttuğum ve asla gözümün önümden ayırmadığım bir çocuk gibi düşündüm onu. Uzun zaman önce Cambridge'de Jeremy ile yaşadığım bir duyguydu bu ama o sırada aldanma içindeydim. Şimdiyse Tom'u sarıp sarmalama ve sahiplenme hissi neredeyse bir ıstırap gibiydi; o ana dek hissettiğim en güzel duygular birleşip dayanılmaz keskinlikte bir uca dönüşmüştü sanki.

Ayrı geçen zamanların ardından gelen o terli, gürültülü sevişmelerden değildi bu. Yoldan geçen biri yatak odasının

perdeleri arasında baksa, misyoner pozisyonunda, neredeyse hiç ses çıkarmayan, maceraperestlikten uzak bir çift görürdü. Oysa esrikliğimiz nefesini tutuyordu. Kendimizi kaybetme korkusundan neredeyse hiç kıpırdamıyorduk. Bu özel his, Tom'un şu an her şeyiyle benim olduğu ve istese de istemese de daima benim olacağı hissi, ağırlıksız bir histi, boştu ve bu hissi istediğim noktada sahipliğimden çıkarabilirdim. Korkusuz hissediyordum kendimi. Tom beni hafif dokunuşlarla öpüyor, tekrar tekrar ismimi mırıldanıyordu. Belki de kaçamadığı şu an, ona söylemenin tam zamanıydı. *Şimdi söyle*, diye düşündüm. *Şimdi söyle ne yaptığını.*

Ama rüyamızdan uyandığımızda, dünyanın geri kalanı yeniden üstümüze yağdığında, dışarıdaki trafiği ve Brighton istasyonuna yanaşan trenin sesini duyduğumuzda ve akşamki planlarımızı düşünmeye başladığımızda, kendimi mahvetmeye ne kadar yaklaşmış olduğumu fark ettim.

O gece restorana gitmedik. Son günlerde hava, devleti memnun edip madencileri sinirlendirerek epeyce yumuşamıştı. Tom yerinde duramıyor, sahilde yürümek istiyordu. Bunun üzerine West Street'e gittik ve Hove doğrultusunda geniş ve ıssız kordon boyunda yürüdük. Bir ara içeri kesime girerek bir pub'a uğradık, sonra başka yerde balık-patates aldık. Aşağıda, deniz kıyısında bile rüzgâr yoktu. Sokak lambaları enerji tasarrufu için kısılmıştı ama kalın, alçak bulutları yine de sarımtırak bir turuncuya boyuyordu. Tom'daki değişikliğin adını tam olarak koyamıyordum. Olabildiğince şefkatliydi, elimi tutmaya özen gösteriyor ya da kolunu omzuma atıp beni kendine çekiyordu. Hızlı adımlarla yürüdük ve o hızlı hızlı konuştu. Birbirimize Noel'lerimizi anlattık. Tom yaşananları, kız kardeşiyle çocukların birbirinden ayrıldığı korkunç sahneyi, kardeşinin takma ayaklı küçük kızını arabaya sürüklemeye çalışmasını anlattı. Sonra Laura'nın Bristol'a kadar ağlayışını, aile hakkında, özellikle de anne

babası hakkında korkunç şeyler söyleyişini anlattı. Ben de Piskopos'un bana sarıldığı ve ağladığım ânı anlattım. Tom sahneyi ayrıntısıyla anlattırdı. Duygularımı ve istasyondan eve yürümenin nasıl bir his olduğunu daha iyi anlamak istiyordu. Yeniden çocuk olmak gibi bir şey miydi, bir anda evi ne kadar özlediğimi mi hissetmiştim? Kendime gelmem ne kadar sürmüştü ve neden sonradan gidip babamla bu konuyu konuşmamıştım? Ona neden ağladımsa ağladığımı, sebebini bilmediğimi söyledim.

Sonra durduk, beni öptü ve ümitsiz vaka olduğumu söyledi. Lucy ve Luke ile Katedral alanı etrafındaki gece yürüyüşümden bahsettiğimde hiç onaylamadı. Bir daha asla esrar içmeyeceğime dair söz verdirdi. Bu püriten çıkış şaşırttı beni ve tutmakta zorlanacağım bir söz olmadığı halde, omuz silkmekle yetindim. Benden söz istemeye hakkı olmadığını düşündüm.

Ardından yeni fikrini sordum ama kaçamak davrandı. Onun yerine Bedford Meydanı'ndan gelen haberi söyledi. Maschler *Somerset Düzlükleri'nden*'e bayılmıştı ve mart sonu satışa çıkarmayı düşünüyordu. Yayıncılık dünyasında bir hız rekoruydu bu ve sadece yayıncı bu kadar nüfuzlu olduğu için mümkündü. Amaç, en az yeni düzenlenen Booker ödülleri kadar prestijli Jane Austen Kurmaca Ödülü'nün son teslim tarihine yetişmekti. Son elemeye kalma ihtimali düşüktü ama görünüşe göre Maschler herkese yeni yazarından bahsediyordu ve kitabın değerlendirme paneli için hızla baskıya gönderiliyor olması gazetelere haber olmuştu. Zaten kitaplardan söz ettirmenin yolu da buydu. Pierre bilse teşkilatın antikapitalist bir kısa romana fon sağlamasına ne derdi acaba, diye düşündüm. Çapını küçük tutun. Anlattıklarından sonra Tom'a hiçbir şey söylemedim, sadece kolunu sıktım.

İhtiyar çiftler gibi belediye banklarından birinde denize bakarak oturduk. Güya gökyüzünde küçülen bir yarımay

olması gerekiyordu ama mandalina rengi kalın buluttan kapağın ardında pek şansı yoktu. Tom'un kolu omzumdaydı, Manş Denizi dingin ve sakindi, sevgilimin kolunda büzüşürken günlerdir ilk defa ben de kendimi huzurlu hissettim. Tom Cambridge'de yeni genç yazarlar adına düzenlenen bir etkinlikte okuma yapmaya davet edildiğini söyledi. Kingsley Amis'in oğlu Martin ile aynı sahneyi paylaşacaktı. Martin de Tom'unki gibi bu yıl ve yine Tom'unki gibi Maschler tarafından yayımlanacak olan ilk romanından okuma yapacaktı.

"Yapmak istediğim şeyi" dedi Tom, "ancak senin iznin olursa yapacağım." Okumadan sonraki gün trenle Cambridge'den ailemin yaşadığı kasabaya, kız kardeşimle konuşmaya gidecekti. "Toplumun kıyısında yaşayan, zar zor geçinen ama bunu başaran, Tarot kartlarına, astrolojiye, bu tür şeylere inanan, uyuşturucuyu seven ama aşırıya kaçmayan, çeşit çeşit komplo teorisine, bilirsin hani, aya inişin stüdyoda yapıldığına falan inanan bir karakter var kafamda. Bu kişi aynı zamanda hayatın diğer alanlarında son derece aklı başında. Küçük oğluna iyi annelik yapıyor, Vietnam karşıtı protestolara katılıyor, güvenilir bir dost, vs..."

"Pek Lucy'ye benzemiyor gerçi..." dedim ve bir anda bencillik yaptığımı hissederek telafi etmeye çalıştım. "Ama Lucy gerçekten iyi yüreklidir ve seninle seve seve konuşur. Tek bir şartla. Benden bahsetmeyeceksiniz."

"Anlaştık."

"Ben ona yazıp senin meteliksiz, iyi bir dostum olduğunu ve bir geceliğine kalacak yer aradığını söylerim."

Yürümeye devam ettik. Tom şimdiye kadar hiç topluluk önünde okuma yapmamıştı ve biraz vesveseliydi. Kitabın en sonunu, en çok gurur duyduğu kısmı okuyacaktı: baba kızın birbirlerinin kollarında tüyler ürpertici can verişleri. Ona olay örgüsünü ele vermenin yazık olacağını söyledim.

"Eski kafalı bir düşünce."

"Unutma ki ben kültür düzeyi düşüklerdenim."

"Kitabın sonu zaten başından belli Serena. Olay örgüsü diye bir şey yok. Kitabım bir çeşit tefekkür."

Protokol konusunda da kafasına taktığı şeyler vardı. Önce kim okumalıydı, Amis mi, Haley mi? Nasıl karar verilecekti?

"Amis okumalı. Assolist en son çıkmalı" dedim, tüm sadakatimle.

"Of, sorma. Gece uyanıp da bu okuma işini düşünürsem bir daha uyuyamam."

"Alfabetik sırayla olsa?"

"Hayır, kalabalığın karşısında dikilip bir şeyler okumayı kastediyorum. İnsanlar pekâlâ kendileri de okuyabilir. Ne anlamı var ki böyle bir şeyin? Düşündükçe uykularım kaçıyor."

Tom denize taş atabilsin diye kumsala indik. Tuhaf derecede enerjikti. Yine bir tedirginlik ya da bastırılmış heyecan sezinledim. O istediği ağırlıkta ve şekilde çakıl arayarak taşları tekmelerken ben de bir kum yığınına yaslanıp oturdum. Ara ara suyun kenarına koşarak taşlarını fırlattı ve taşlar ince sisin içine doğru gitti. Suya sessiz dokunuşları ise belli belirsiz bir beyazlıktı. Tom on dakika sonra gelip yanıma oturdu. Nefes nefese, terli ve öpüşlerinde tuzlu bir tatla... Öpüşmemiz giderek ciddileşti, nerede olduğumuzu unutmanın eşiğine geldik.

Yüzümü ellerinin arasına alarak sıktı ve "Bak, her ne olursa olsun, seninle birlikte olmayı ne kadar çok sevdiğimi bilmelisin" dedi.

Endişelenmeye başlamıştım. Film kahramanlarının bir yerlerde ölmeye gitmeden önce sevgililerine söyledikleri türden bayat sözlerdi bunlar.

"Her ne olursa olsun mu?" dedim.

Yüzümü öpüyor, beni rahatsız taşlara doğru bastırıyordu. "Fikrim hiçbir zaman değişmeyecek, demek istiyorum. Çok çok özelsin sen."

İçimin rahatlamasına izin verdim. Yukarıdaki parmaklıklı kaldırımdan elli metre kadar uzaktaydık ve az sonra sevişecekmiş gibi bir halimiz vardı. Bunu ben de an az Tom kadar istiyordum.

"Burada olmaz" dedim.

Ama bir planı vardı. Sırtüstü uzandı, fermuarını açtı. Ben de ayakkabılarımı fırlattım, çorabımı ve külotumu çıkardım, mantomun cebine koydum. Eteğimi ve mantomu etrafımıza açarak onun üstüne oturdum. Tom her salınışımda hafifçe inledi. Hove kordonundan geçenlerin gözüne masum göründüğümüzü düşünüyorduk.

"Biraz kıpırdama" dedi telaşla, "yoksa bitecek."

Başı geride, saçları taşların üstüne yayılmış haliyle öyle güzel görünüyordu ki. Birbirimizin gözlerine baktık. Yoldan gelen trafik sesini ve arada bir kıyıda çıngırdayan dalgacıkları duyduk.

Az sonra Tom tonlamasız, uzaktan gelen bir sesle "Serena, bunun bitmesine izin veremeyiz. Kaçışı yok artık, söylemeliyim sana. Çok basit. Seni seviyorum" dedi.

Ben de aynısını söylemeye çalıştım ama boğazım tıkandı ve sadece bir inleme çıkarabildim. Tom'un sözleri bizi oracıkta, birlikte bitirdi ve haz dolu çığlıklarımız arabaların sesine karışıverdi. Kurmaktan kaçındığımız cümleydi bu. Son derece mühimdi, aşmamaya dikkat ettiğimiz sınırın işaretiydi. Keyifli bir ilişkiden, adeta bir yük gibi, okkalı ve bilinmez bir şeye doğru geçişti. Şimdi öyle gelmiyordu ama. Yüzünü yüzüme yaklaştırdım, onu öptüm ve aynı sözleri tekrarladım. Kolaydı. Sonra arkamı dönerek kum tepesine diz çöktüm ve elbisemi düzelttim. O anda, bu aşk seyrini izlemeye başlamadan önce Tom'a kendimle ilgili gerçeği söylemem gerektiğini anladım. Fakat o zaman aşk bitecekti. Demek ki söyleyemezdim. Yine de söylemek zorundaydım.

Sonrasında kol kola uzanarak karanlıkta sırrımıza, kim-

seye belli etmeden altından kalktığımız bu yaramazlığa çocuklar gibi kıkırdayarak güldük. Söylediğimiz o sözcüklerin ihtişamına güldük. Başkaları kurallara tabiydi, bizse özgürdük. Dünyanın dört bir yanında sevişecektik, aşkımız her yerde var olacaktı. Sonra oturduk ve bir sigarayı paylaştık. İkimiz de soğuktan titremeye başladığımızda eve doğru yola düştük.

19

Şubat ayında Teşkilatta bizim bölümün üstüne bir sıkıntı çöktü. Havadan sudan sohbetler iptal oldu, ya da kendi kendini iptal etti. Bizlerse mantolarımızın yanı sıra kalın sabahlıklar ya da hırkalar giyerek başarısızlıklarımızı telafi edercesine çay ve öğlen molalarında bile çalıştık. Genelde şen şakrak, serinkanlı biri olan Deskofiser Chas Mount bir defasında bir dosyayı duvara fırlattı ve ben, bir kızla birlikte diz çökerek bir saatimi kâğıtları düzenlemeye çalışarak geçirdim. Grubumuz, sahada çalışan adamlarımız Maça ile Helyum'un başarısızlığını da bizim başarısızlığımızdan saydı. Ya kimliklerini koruma konusu brifinglerde gereğinden fazla vurgulanmıştı, ya da adamların hiçbir şey bildikleri yoktu. Her halükârda, diyordu Mount değişik şekillerde tekrar tekrar, kapımızın eşiğinde böyle muazzam bir hunharlık olacaksa, bu tür tehlikeli ve pahalı girişimlere gerek yok. Tabii ona zaten bildiği şeyi söylemek, birbirinin varlığından habersiz hücrelerin söz konusu olduğunu, *Times*'taki başmakalelerden birinin dediği gibi "dünyanın en iyi örgütlenmiş, en acımasız terörist ekibiyle" karşı karşıya bulunduğumuzu anlatmak bize düşmezdi. Ayrıca rekabet o günlerde bile yoğundu. Mount bunun dışındaki zamanlarında da mırıldanarak, Met ve Ulster Kraliyet Polis Teşkilatı'na karşı teşkilatımızda dua kadar yaygın gele-

neksel küfürleri sıralıyordu. Kullanılan dil genelde daha ağır olsa da ana tema, istihbarat toplama ve analiz kabiliyetinden yoksun bir sürü yontulmamış aynasız, şeklindeydi.

Bu örnekte kapı eşiği dediğimiz yer, Huddersfield ile Leeds arasında uzanan M62 otoyoluydu. Ofisten birinin, tren makinistlerinin grevi olmasa, servis elemanlarıyla aileleri gece geç vakitte otobüsle yollara düşmek zorunda kalmazdı, dediğini duymuştum. Ama insanları öldürenler sendikacılar değildi. On kiloluk bomba otobüsün arka bagajına yerleştirilmiş ve arka koltuklarda uyuyan bir aileyi bir anda yok etmişti. Mount'un duyuru panosuna asmakta ısrar ettiği kupürlerden birine göre servis elemanı, karısı ve beş ila iki yaşlarındaki iki çocuğunun parçaları yolun iki yüz metrelik kısmına saçılmıştı. Mount'un da yaşları biraz daha büyük iki çocuğu vardı ve bölümümüzün bu meseleyi üstüne alınma durumunda kalmasının nedenlerinden biri de buydu. Ancak Teşkilat'ın Geçici IRA terörizmini önleme konusunda öncelikli sorumluluğu olup olmadığı net değildi. Eğer olsaydı, bütün bunlar yaşanmazdı, diye düşünerek kendi kendimize yağ çekiyorduk.

Birkaç gün sonra Başbakan bezgin, teşhisi konmamış bir tiroid hastalığından dolayı şişkin ve bariz biçimde bitkin halde televizyonda ulusa seslenerek, erken seçim çağrısı yaptığını duyurdu. Edward Heath'in vekâletini tazelemeye ihtiyacı vardı ve bize, karşı karşıya olduğumuz sorunun "Britanya'yı kim yönetiyor?" sorusu olduğunu söylüyordu: Seçimle gelmiş temsilcilerimiz mi, yoksa Ulusal Maden İşçileri Sendikası'ndan bir avuç marjinal mi? Tabii ülke asıl sorunun, yine Heath mi olacak yoksa yine Wilson mı olacak, sorusu olduğunun farkındaydı. Olayların ağırlığı altında ezilmiş bir Başbakan mı, yoksa biz kızların bile duyduğu söylentilere göre akıl hastalığı emareleri sergileyen bir muhalefet lideri mi? "Kim Daha Popüler Değil Testi gibi bir şey" demişti yorum köşelerine yazan nüktecilerden biri. Üç işgünü

uygulaması şimdi ikinci ayına girmişti. Hava çok soğuk, çok karanlıktı ve bizler demokratik yükümlülüğe kafa yoramayacak kadar moralsizdik.

Benim öncelikli derdimse Tom Cambridge'de olduğu, sonra da kız kardeşimi görmeye gideceği için o hafta sonu Brighton'a gidemiyor olmamdı. Tom okuma yaparken kendisini dinlememi istememişti. Dediğine göre seyirciler arasında olduğumu bilmek onu "mahvederdi." Sonraki pazartesi ondan bir mektup aldım. Hitap ifadesinde uzun uzun oyalandım: *Sevgilim benim.* Onunla gitmediğime memnundu. Etkinlik tam bir felaketti. Martin Amis hoş biriydi ve kimin önce çıkacağı konusuna tamamen kayıtsız kalmıştı. Bunun üzerine Tom assolistliği devralarak Martin'in önden çıkmasına izin vermişti. Hata! Amis *The Rachel Papers* isimli romanından okuma yapmıştı. Roman müstehcen, acımasız ve çok komikti. Öyle komik ki arada bir durup dinleyicinin kendini toparlamasını beklemek zorunda kalmıştı. O bitirip de sahneye Tom çıktığında alkışlar kesilmek bilmemişti ve Tom gerisingeri kulisin karanlıklarına dönmek zorunda kalmıştı. Nihayet kürsüye çıkıp "üç bin kelimelik hıyarcık, irin ve ölümüm" dediği şeyi okumaya başladığında, insanlar hâlâ gülüşüp gözlerini siliyorlardı. O okurken dinleyicilerden bazıları, henüz baba ve kız hayata gözlerini yummadan, salondan çıkmışlardı. Büyük olasılıkla son trenleri yakalama derdindeydiler ama Tom'un yine de özgüveni sarsılmış, sesi titremişti. Ara ara basit kelimelere takılmış, satır atlayıp geri dönmek zorunda kalmıştı. Eğlenceyi bozduğu için salondaki herkesin ona içerlediği hissine kapılmıştı. Seyirci en sonda alkışlamıştı çünkü işkencenin bittiğine sevinmişti. Tom sonradan barda Amis'i tebrik etmişti ama Amis iltifata karşılık vermemiş, onun yerine Tom'a üç duble viski ısmarlamıştı.

İyi haberler de yok değildi. Üretken bir Ocak ayı geçirmişti. Zulme uğrayan Romanyalı şairler hakkındaki makalesi

Index on Censorship tarafından kabul edilmişti ve Tom, Spenser ve şehir planlama üstüne monografının ilk taslağını tamamlamıştı. Benim yardım ettiğim ve *New Review*'nun geri çevirdiği hikâye "Olası Aldatma" *Bananas* dergisi tarafından kabul edilmişti ve tabii bir de yeni romanı vardı ama o sırrı paylaşmıyordu.

Genel seçim kampanyasının başlamasından üç gün sonra Max beni çağırdı. Birbirimizden kaçmaya daha fazla devam etmemiz mümkün değildi. Peter Nutting bütün Bir Parmak Bal dosyalarından ilerleme raporu bekliyordu. Max'in beni görmekten başka çaresi yoktu. Gece ziyaretinden beri neredeyse hiç konuşmamıştık. Koridorda rastlaşmış, "günaydın"larımızı mırıldanmış, kafeteryada birbirimizden uzak oturmaya özen göstermiştik. Söylediği şeyler üstüne sonradan çok düşünmüştüm. Haksız sayılmazdı belki de o gece dediklerinde. Tony'nin adayı olduğum için Teşkilat'ın beni düşük mezuniyet dereceme rağmen almış olması ve bir süre takip ettirdikten sonra ilgisini yitirmiş olması yüksek ihtimaldi. Tony beni, şu zararsız beni gönderirken eski patronlarına bir veda jesti olarak kendisinin de zararsız olduğunu göstermek istemiş olabilirdi. Ya da, benim inanmak istediğim gibi, bana âşıktı ve beni Teşkilat'a armağanı olarak, hatalarını gidermenin bir yöntemi olarak görmüştü.

Max'e gelince, onun nişanlısına geri dönmesini ve eskiden olduğu gibi devam etmemizi ümit ediyordum. Görüşmemizin ilk on beş dakikasında durum gerçekten de böyle gibiydi. Max'in karşısına oturdum, Haley'nin kısa romanı, Romanyalı şairler, *New Review*, *Bananas* ve Spenser makalesiyle ilgili bilgi verdim.

"Hakkında konuşuyorlar" dedim, sonuç olarak. "Geleceğin tanınmış adamı."

Max kaşlarını çattı. "Aranızdaki şey şimdiye kadar bitmiştir diye düşünmüştüm."

Hiçbir şey demedim.

"Adı dilden dile dolaşıyor gerçekten de; uçkur düşkünü diye..."

"Max" dedim sessizce, "işe odaklanalım, olmaz mı?"

"Romanından biraz daha bahset" dedi.

Bunun üzerine yayınevinde Tom'la ilgili yaşanan heyecandan, Austen Ödülü başvurusuna yetişme telaşının gazeteye haber oluşundan, kapağı David Hockney'nin tasarlayacağı söylentisinden söz ettim.

"Konusunu hâlâ söylemedin."

Ben de Max kadar üst kattan takdir almayı istiyordum. Ama bundan da çok istediğim şey, Tom'a hakaret ettiği için ondan öç almaktı. "Hayatımda okuduğum en acıklı şey. Nükleer sonrası dönem, medeniyet vahşete indirgenmiş, bir baba ile kızı anneyi arayarak West Country'den Londra'ya gidiyorlar, kadını bulamıyorlar, hıyarcıklı vebaya yakalanıp ölüyorlar. Gerçekten çok güzel."

Max dikkatle yüzüme bakıyordu. "Yanlış hatırlamıyorsam Nutting'in tam da katlanamadığı şey bu. Ha, bu arada, o ve Tapp sana bir şey söyleyeceklerdi. Temasa geçtiler mi?"

"Hayır, geçmediler. Ama Max, yazarlara müdahale etmeyeceğimiz konusunda anlaşmıştık."

"İyi de, sen neden bu kadar memnunsun?"

"Çünkü harika bir yazar o. Çok heyecanlı bir şey."

Ayrıca da birbirimize âşığız, diye ekleyecektim ama ilişkimizi saklıyorduk. Dönemin ruhuna uygun olarak, birbirimizin ailesiyle tanışmak gibi bir plan yapmamıştık. Brighton ile Hove arasında bir yerde, çakılların üstünde, gökyüzünün altında birbirimize ilanı aşk etmiştik ve bu saflıkla yalınlığı korumaya devam ediyorduk.

Max'le yaptığım bu kısa toplantıda ortaya çıkan şey, bir şeylerin devrildiği, bir şeylerin yer değiştirdiğiydi. Noel öncesi o gece Max, gururunun yanında biraz da güç kaybetmişti

ve bunun da farkındaydı. Benim bunu fark ettiğimi de biliyordu. Ben sesimdeki küstahlığı tam olarak bastıramıyordum, o ise bir an yenik, bir an aşırı anlayışlı konuşmaktan kendini alamıyordu. Evleneceği kadını, uğruma reddettiği doktoru sormak istiyordum ona. Max'i yeniden kabul etmiş miydi, yoksa önüne bakmayı mı tercih etmişti? Her halükârda küçük düşürücü bir durum söz konusuydu ve şu kendimden memnun halimle bile aklımdaki soruyu sormamam gerektiğinin farkındaydım.

Sessizlik oldu. Max koyu renk takım elbiselerden vazgeçmiş –geçen gün kafeteryada uzaktan fark etmiştim– ve kalın tüylü Harris tüvidine dönmüştü. Zevksiz yeni bir gelişme olarak da ekoseli Viyella gömlek üstüne hardal sarısı örgü kravat takmıştı. Tahminimce giyim zevkine yön veren hiç kimse, hiçbir kadın yoktu. Şu an masaya yayarak açtığı ellerine bakıyordu. Burun deliklerinden sesli bir ıslık çıkararak derin bir nefes aldı.

"Konuyla ilgili şunları öğrendim. Elimizde Haley dahil on proje var. Saygın gazeteciler ve akademisyenler. İsimlerini bilmiyorum ama işlerine ara verip yazmaya başladıkları kitaplar hakkında bir fikrim var. Bir tanesi İngiltere ve ABD'nin, bitki biyolojisi sayesinde pirinç üreten Üçüncü Dünya ülkelerinde nasıl Yeşil Devrim yarattığı üstüne. Bir Tom Paine biyografisi var. Bir diğeri Doğu Berlin'de Üç Numaralı Özel Kamp denen bir toplama kampını ilk defa anlatıyor. Kamp savaş sonrası yıllarda Nazilerin yanı sıra sosyal demokratları ve çocukları öldürmek üzere Sovyetler tarafından kullanılmış. Şimdi ise Doğu Alman yetkililerin genişleterek, muhalifleri ya da akıllarına esen herkesi alıkoyup psikolojik işkenceye tabi tuttukları bir yer. Bunun dışında kolonyal dönem sonrası Afrika'da politik felaketler, Ahmatova şiirlerinin yeni bir çevirisi ve on yedinci yüzyıl Avrupa ütopyaları üstüne yeni bir araştırma var. Kızıl Ordu'nun lideri olarak Troçki üs-

tüne bir monografimiz ve hatırlayamadığım birkaç tane daha monografi olacak."

Sonunda ellerine bakmayı bırakıp başını kaldırdı. Bakışları donuk ve sertti.

"Bu durumda şu senin T. H. Haley ve onun küçük fantezi dünyasının bildiklerimize ya da önemsediklerimize ne sikim katkısı oldu?"

Şimdiye kadar küfrettiğini hiç duymamıştım. Suratıma bir şey fırlatılmış gibi irkildim. O ana kadar *Somerset Düzlükleri'nden*'i sevmemiştim ama şimdi seviyordum. Genelde odadan gitmemin söylenmesini beklerdim. Bu defa ayağa kalktım, sandalyemi masanın altına ittim ve dışarı çıkmaya koyuldum. Son bir akıllıca söz söylemek istiyordum ama aklım durmuştu sanki. Tam kapıdan çıkmak üzereydim ki küçücük odasının sivri köşesinde dimdik oturan Max'e bir göz attım ve yüzünde acı ya da keder dolu bir ifade, maske gibi tuhaf bir sırıtış gördüm. Kısık bir sesle "Serena, lütfen gitme" dediğini duydum.

Bir korkunç sahnenin daha gelmek üzere olduğunu hissediyordum. Hemen buradan çıkmalıydım. Telaşla koridoru geçtim ve arkamdan seslendiğini duyunca adımlarımı hızlandırarak sadece onun karmakarışık duygularından değil, kendi mantıksız vicdan azabımdan da kaçtım. Gıcırdayan asansöre binerek alt kattaki masama varmadan önce kendime birine ait olduğumu, sevildiğimi ve Max'in söyleyeceği hiçbir şeyin beni artık incitemeyeceğini, ona hiçbir şey borçlu olmadığımı hatırlattım.

Birkaç dakika içinde Chas Mount'un ofisinde başarıyla iç sıkıntısı ve vicdan azabı atmosferine gömülmüş, deskofiserin komuta zincirinden yukarı gönderdiği karamsar bir bildiri-deki tarih ve bilgilerin kontrolünü yapıyordum: "Son başarısızlıklar üstüne notlar". Günün geri kalanında Max'i pek aklıma getirmedim.

İyi de oldu çünkü cuma gününün öğlen sonrasıydı ve ertesi gün öğlen Tom ile Soho'daki bir pub'da buluşacaktık. Tom Greek Street'te Pillars of Hercules'de Ian Hamilton'la buluşmak üzere Londra'ya geliyordu. Derginin Nisan'da, ağırlıklı olarak vergi mükelleflerinin parasıyla çıkması bekleniyordu – Gizli Oy yerine Sanat Konseyi. Basında şimdiden, önerilen fiyat olan 75p ile ilgili yakınmalar yer almıştı. "Parasını çoktan ödediğimiz bir şey" demişti içlerinden biri. Editör konuşan maymun hikâyesinde küçük bazı değişiklikler talep ediyordu ve hikâye nihayetinde "İkinci Romanı" ismini almıştı. Tom editörün Spenser makalesiyle ilgilenebileceğini ya da ona önerilerde bulunabileceğini düşünüyordu. Makalelere karşılık herhangi bir ödeme yapılmayacaktı ama Tom bunun yer alabileceği en prestijli yayın olduğuna inanıyordu. Planımıza göre ben ondan bir saat sonra gelecektim ve sonra bana "Patates kızartması odaklı pub yemeği" diye tarif edilen şeyi yiyecektik.

Cumartesi sabahı odamı topladım, çamaşırhaneye gittim, ertesi hafta için ütü yaptım ve saçımı yıkayıp kuruladım. Tom'u görmek için sabırsızlandığım için evden erken çıktım; buluşmadan neredeyse bir saat önce Leicester Square metrosunun merdivenlerini tırmanıyordum. Charing Cross Road'daki sahaflara göz atarım diye düşünmüştüm. Ama aklım başımda değildi. Rafların önünde hiçbir şeyi algılayamadan öylece durdum, sonra diğer dükkâna geçtim ve aynısını orada da tekrarladım. Yeni karton kapaklılar arasından Tom'a hediye bulmak gibi muğlak bir fikirle Foyles'a girdiysem de dikkatimi hiçbir şeye odaklayamadım. Onu görmek için kıvranıyordum. Kestirmeden Manette Street'e saptım. Sokak Foyles'un kuzeyinden ilerleyerek bir binanın altından geçiyordu ve Pillars of Hercules barı sol taraftaydı. Muhtemelen eski bir atlı araba avlusunun kalıntısı olan bu kısa tünel Greek Street'e çıkıyordu. Hemen köşede ağır ahşap çerçeve-

leri olan bir pencere vardı. İçeri baktığımda eğik bir açıdan Tom'u, eski camın çarpıttığı görüntüsüyle pencerenin hemen yanında oturmuş, görüş açımın dışında kalan biriyle konuşmak için öne doğru eğilirken gördüm. Dikkatini çekmek için camı tıklatabilirdim ama önemli toplantısında dikkatini dağıtmak istemiyordum elbette. Aptallık etmiştim bu kadar erken gelmekle. Biraz daha gezinmeliydim. Hiç değilse Greek Street'teki ana kapıdan içeri girmeliydim. O zaman beni görürdü ve ben de hiçbir şeye tanıklık etmiş olmazdım. Ama geri döndüm ver pub'a üstü kapalı geçitteki yan kapıdan girdim.

Erkek tuvaletinden yayılan mentol kokusunun içinden geçerek, başka bir kapıyı ittirip açtım. Barın bana yakın ucunda tek elinde sigara, diğerinde viskiyle duran bir adam vardı. Dönüp bana baktığı anda Ian Hamilton olduğunu anladım. Husumet dolu jurnal yazılarında fotoğrafını görmüştüm. Ama onun şu an Tom'la olması gerekmiyor muydu? Hamilton beni nötr, hatta neredeyse dostane bir bakışla ve dudaklarını aralamayan çarpık bir gülüşle izliyordu. Tam Tom'un tarif ettiği gibi siyah-beyaz aşk filmlerindeki altın kalpli kötü adamları hatırlatan, eski tip geniş çeneli film yıldızı görünümüne sahipti. Yanına yaklaşmamı bekliyormuş gibiydi. Mavimsi dumanlı ışığın arasından, pencere kenarındaki platform üstü köşe koltuğuna baktım. Tom sırtı bana dönük bir kadınla oturuyordu. Kadın tanıdık görünüyordu. Tom masanın üstünden kadının elini tutuyordu ve kadını dinlerken başını neredeyse ona değecek kadar yaklaştırmıştı. İmkânsız. Manzaraya mantıklı, masum bir açıklama getirmeye çalışarak tüm dikkatimle baktım. Ama işte karşımda duruyordu Max'in o olmadık klişesi: *uçkur düşkünü*. Bu söz içimi oyan bir parazit gibi kanıma işlemiş, zehrini tüm dolaşım sistemime yaymıştı. Davranışımı değiştirmiş ve kendi gözlerimle görmem için beni erkenden buraya getirmişti.

Hamilton yanıma geldi ve bakışlarımı takip etti. "Kadın da yazar. Ticari türden şeyler. Fena da sayılmaz aslında. Adam da fena değil. Kadın babasını yeni kaybetti."

Son cümleyi, inanmayacağını gayet iyi bilerek, yumuşak bir sesle söylemişti. Gelenekti erkeğin erkeği kollaması.

"Eski dost gibi görünüyorlar" dedim.

"Ne içersin?"

Limonata içeceğimi söylediğimde suratını buruşturur gibi oldu. O bara giderken ben içkicilerin mahremiyetini bozmamak için pub dekorasyonunun parçası yarım paravanlardan birinin arkasına geçtim. İçimden yan kapıdan sıvışarak bütün hafta sonu Tom'dan uzak durmak ve bir yandan duygusal çalkantılarımı beslerken bir yandan onu kıvrandırmak geliyordu. Gerçekten bu kadar bayağı mıydı durum: Tom'un metresi mi vardı? Paravanın kenarından eğilip baktım ama ihanet tablosu değişmemişti. Kadın hâlâ konuşuyordu, Tom hâlâ onun elini tutuyor ve başını uzatmış, şefkatle dinliyordu. Öyle dehşetti ki neredeyse komikti. Henüz bir şey hissedemiyordum. Ne öfke vardı içimde ne üzüntü. Kendimi uyuşmuş gibi bile hissetmiyordum. Korkunç bir zihin açılması dışında bir şey iddia edemezdim.

Ian Hamilton içkimi getirdi. İri bir kadeh saman sarısı beyaz şarap. Tam da ihtiyacım olan şey.

"Dik şunu kafaya."

İçkimi içerken beni alaycı bir ilgiyle izledi, sonra da ne iş yaptığımı sordu. Bir sanat vakfında çalıştığını söyledim. Gözkapakları anında sıkıntıdan ağırlaştı. Ama anlattıklarımı sonuna kadar dinledi ve aklına bir fikir geldi.

"Yeni bir dergiye yatırım yapmalısınız. Onun için geldiniz buraya sanırım, bana nakit sağlamak için."

Sadece tek tek sanatçıları desteklediğimizi söyledim.

"Dediğim gibi yaparsanız elli ayrı sanatçıyı desteklemiş olursunuz."

"İş planınıza bir göz atarım belki" dedim.

"*İş* planı mı?"

Bir yerlerden duyduğum bir cümleydi bu ve tahmin ettiğim gibi sohbeti sonlandırdı.

Hamilton başıyla Tom'u işaret etti. "İşte adamın."

Paravanın sığınağından çıktım. Köşede Tom ayağa kalkmıştı, kadın da yanındaki koltukta duran mantosuna uzanıyordu. O da ayağa kalktı ve arkasına döndü. En az yirmi kilo daha zayıftı, saçı düzleştirilmiş ve neredeyse omzuna kadar uzamıştı, dar siyah kotunu diz boyu çizmesinin içine sokmuştu, yüzü daha uzun ve ince, hatta güzeldi ama tüm bunlar onu hemen tanımamı engellemedi: Eski dostum Shirley Shilling. Ben onu gördüğüm anda o da beni gördü. Bakışlarımızın birleştiği kısa an içinde selam vermek için elini kaldırmaya yeltendi ama sonra, açıklanacak çok şey olduğunu ve kendisinin hiç o havada olmadığını kabullenir gibi eli çaresizce yana düştü. Hızlı adımlarla ön kapıdan çıkıp gitti. Tom yüzünde delice bir gülümsemeyle bana doğru geliyordu, bense Hamilton'ın yanımda olduğunun ve bizi izleyerek bir sigara daha yaktığının bilincinde, sersem gibi zoraki bir gülümsemeyle ona karşılık vermeye çalıştım. Hamilton'ın tavrında temkinli davranmayı telkin eden bir şeyler vardı. O serinkanlıydı, bizim de öyle olmamız gerekiyordu sanki. Sonuç olarak gördüklerime aldırış etmiyormuş gibi davrandım.

Böylece üçümüz uzun süre barda oturup içki içtik. Erkekler kitaplardan bahsettiler, yazarlar hakkında, özellikle de Hamilton'ın arkadaşı olan ve muhtemelen aklını kaçırmakta olan şair Robert Lowell hakkında dedikodu ettiler, Tom'un zayıf olduğu ama bildiği bir iki şeyden sohbet sırasında faydalanmayı becerdiği futbolu konuştular. Kimsenin aklına oturmak gelmedi. Tom herkese içkinin yanında börek ısmarladı ama Hamilton kendisininkine dokunmadı ve sonradan tabağı ve böreğin kendisini kül tablası olarak kullandı.

Tahminimce Tom da benim gibi sohbetten ayrılmaktan korkuyordu çünkü o zaman kavga etmemiz gerekecekti. İkinci kadehimden sonra arada bir sohbete katıldım ama genelde dinliyormuş gibi yaparak Shirley'yi düşündüm. Ne değişim ama! Yazarlıkta başarılı olmuştu, dolayısıyla Tom'la Pillars of Hercules'de buluşması tesadüf sayılmazdı. Tom bana buranın çoktan *New Review*'nun ofis uzantısı, antresi ve kafeteryası haline geldiğini söylemişti; derginin bu hazırlık aşamasında onlarca yazar gelip gidiyordu. Shirley kilolarıyla birlikte edebini de üstünden atmıştı. Beni gördüğüne hiç şaşırmadığına göre Tom'la bağlantımdan haberdardı. Kızma vaktim geldiğinde payına düşeni fazlasıyla alacaktı. Canına okuyacaktım onun.

Ama şu an için bir şey hissetmiyordum. Sonunda pub kapandı ve biz Hamilton'ın peşinden ikindi vaktinin kasveti içinde Muriel's'a gittik. Gerdanı sarkmış, yüzü yıpranmış belli yaştaki erkeklerin bar taburelerine oturup yüksek sesle uluslararası ilişkiler konuştuğu küçücük, karanlık bir kulüptü burası.

İçeri girdiğimiz sırada adamlardan biri "Çin mi? Yürü git be! Ne Çin'i!" dedi.

Bir köşede duran üç kadife koltuğa yerleştik. Tom ile Ian içki muhabbetinde, konuşmaların önemsiz bir ayrıntının küçücük çeperlerinde durmaksızın dolandığı o noktaya gelmişlerdi. Larkin hakkında, Tom'un bana okuttuğu şiirlerinden biri olan "Whitsun Düğünleri"nin sonundaki birkaç dize hakkında konuşuyorlardı: "Yağdırılan oklar/Gözlerden ırağa, yağmura dönüşüyor bir yerlerde" konusunda, büyük bir tutkuyla olmasa da fikir ayrılığına düşmüşlerdi. Hamilton dizelerin gayet açık olduğunu düşünüyordu: Tren yolculuğu bitmişti, yeni evli çiftler kendi yollarına, kendi kaderlerine gitmek üzere Londra'ya doğru serbest bırakılmıştı. Tom ise, uzun cümlelerle, dizelerin karanlık olduğunu, kötü şeyler

olacağına dair bir önsezi içerdiğini, şiirin unsurlarının olumsuz olduğunu söyledi; bir düşme hissi, ıslaklık, kayboluş, "bir yerlerde"... Tom "sıvılaşım" sözcüğünü kullanınca Hamilton soğuk bir sesle "Sıvılaşım, ha?" dedi. Sonra aynı şeyleri vurgulamanın zekice yollarını bularak tekrardan başa döndüler. Gerçi Hamilton'ın, tartışmadaki muhakemesini ve becerisini görmek için Tom'u özellikle yokladığını hissettim.

Baştan sona her şeyi dinlemiyordum. Erkekler beni görmezden geliyordu, ben de kendimi hem aptal hem de biraz yazar fahişesi gibi hissetmeye başlamıştım. Aklımdan Brighton'daki evde duran eşyalarımın listesini yaptım. Bir daha gitmeyebilirdim oraya. Bir saç kurutma makinesi, iç çamaşırlarım, iki yazlık elbise, bir mayo; fazla özleyeceğim şeyler değil. Kendimi, Tom'u terk etmenin, üstümden dürüst olma yükünü kaldıracağına ikna ediyordum. Sırrımı ele vermeden çekip gidebilirdim. Bu noktada brendili kahve içiyorduk. Tom'dan ayrılmayı fazla umursamıyordum. Onu çabucak unutup, başka birini, daha iyi birini bulabilirdim. Hiç sorun yoktu, başımın çaresine bakabilirdim, vaktimi güzel geçirir, kendimi işime adar, yatağımın başına dizdiğim Olivia Manning'in Balkan üçlemesini okur, Piskopos'un verdiği yirmi sterlini kullanıp baharda bir hafta tatil yapar, küçük bir Akdeniz otelinin ilgi çekici bekâr kadını olurdum.

Saat altıda içmeyi bırakıp sokağa indik ve dondurucu yağmurda Soho Meydanı'na doğru yürüdük. Hamilton o akşam Earls Court'taki Şiir Cemiyeti'nde bir okuma yapacaktı. Tom'un elini sıktı, bana sarıldı ve ikimiz onun, geçirdiği ikindiyi hiçbir şekilde ele vermeyen yürüyüşüyle hızla uzaklaşmasını izledik. Ve Tom'la baş başa kaldık, hangi yöne yürüyeceğimizi bilemeden. İşte başlıyor, diye düşündüm. Yüzüme çarpan soğuk yağmurla canlanarak, yaşadığım kaybın, Tom'un ihanetinin gerçek boyutunu kavradım ve hissettiğim ani kederin ağırlığıyla yerimden kıpırdayamaz oldum. De-

vasa kara bir yük çökmüştü üstüme, ayaklarım ağırlaşmıştı, uyuşmuştum. Durup meydandan ileri, Oxford Street'e doğru baktım. Şarkı söyleyen birkaç Hare Krishna'cı, eli tefli, kafası kazınmış safdiller, karargâhlarına dönüyordu. Tanrı'larının yağmurundan kaçarak. Her birinden ayrı ayrı tiksindim.

"Serena, sevgilim, neyin var?"

Sallanarak, kızgın bir ifadeyle duruyordu karşımda ama suratını teatral bir kaygıyla büzüştürürken pek de iyi rol yapamıyordu.

Kendimizi, iki kat yukarıdaki bir pencereden bakarmış gibi, kara kenarlı yağmur damlalarının çarpıttığı görüntümüzle net bir şekilde görebiliyordum. Pis kaygan kaldırımda kavga etmek üzere olan iki Soholu sarhoş. Sonunun nereye varacağı belli olduğu için çekip gitmeyi tercih ederdim ama hâlâ kıpırdayamıyordum.

Onun yerine, sahneyi başlatarak bezgin bir iç çekişle konuştum: "Senin arkadaşımla ilişkin var."

Öyle hüzünlü, çocuksu ve aptalca konuşmuştum ki duyan da yabancıyla ilişkisi olsa bir sorun olmaz sanırdı. Tom bana hayretle bakıyor, hiç de fena olmayan bir şaşkınlık gösterisi yapıyordu. Bir tokat atsam yeriydi.

"Sen neden?.." Sonra beceriksizce bir "aniden bir şeyi kavrayan" adam taklidi.

"Shirley Shilling! Ah, Serena. Gerçekten öyle mi sandın? Açıklasaydım keşke sana. Cambridge'deki okumada tanıştım onunla. Martin Amis'le beraberdi. Sizin bir zamanlar, bir yerlerde aynı ofiste çalıştığınızı bugüne kadar bilmiyordum. Sonra Ian'la sohbete başladık, aklımdan çıktı. Shirley'nin babası öldü. Perişan durumda. Yanına gelirdi senin ama çok üzgündü..."

Elini omzuma koydu ama silkeledim. Acınınaktan hoşlanmıyordum. Üstelik dudaklarının kenarında keyif aldığına dair küçük emareler görüyordum.

"Her şey gayet açıktı Tom. Bu ne cüret!" dedim.

"Kız sulu zırtlak bir aşk romanı yazmış ama sevdim yine de onu. Başka bir şey yok. Babasının bir mobilya dükkânı varmış, ikisi birbirlerine çok yakınlarmış, kız dükkânda çalışıyormuş. Gerçekten üzüldüm haline. Ciddiyim, inan sevgilim."

İlk başta sadece aklım karıştı ve ona inanmakla ondan nefret etmek arasında kaldım. Sonra kendimden şüphe etmeye başladım ve Tom'un Shirley'yle seviştiği yönündeki yıkıcı fikirden vazgeçmeye karşı, tadına doyulmaz küskün bir inat, sapkın bir reddediş hissettim.

"Ah, kıyamam, zavallı sevgilim, saatlerdir acı çekmişsin meğer. Demek bu yüzden o kadar sessizdin. Tabii ya! Elini tuttuğumu görmüşsündür. Ah, tatlım benim, çok üzgünüm. Seni seviyorum, sadece seni. Gerçekten çok üzüldüm..."

O itirazlarına ve beni avutmaya devam ederken, tavrımdan hiç taviz vermedim. Söylediklerine inanmak ona olan kızgınlığımı azaltmıyordu. Bana kendimi aptal gibi hissettirdiği, içten içe bana gülüyor olabileceği ve bu olayı komik bir hikâyeye dönüştüreceği için öfkeliydim. Beni yeniden kazanması için onu çok daha fazla uğraştırmaya kararlıydım. Artık sadece şüpheleniyormuş numarası yaptığımı gayet iyi bildiğim bir noktaya gelmek üzereydim. Belki de böylesi ahmak gibi görünmekten iyiydi. Hem bu durumdan nasıl sıyrılacağımı, taviz vermez duruşumu değiştirip nasıl makul ve mantıklı görüneceğimi bilemiyordum. Bu yüzden de sessiz kaldım ama Tom elimi tuttuğunda itiraz etmedim. Beni kendine çekmesine gönülsüzce razı oldum ve başımın tepesini öpmesine izin verdim.

"Sırılsıklamsın, titriyorsun" diye mırıldandı kulağıma. "Kapalı bir yere götürelim seni."

Başımı sallayarak gaddarlığımın, inanmazlığımın sona erdiğini ilan ettim. Pillars of Hercules Greek Street'te sadece

yüz metre ötede olduğu halde, kapalı yerden kastedilenin benim odam olduğunu biliyordum.

Beni iyice kendine çekti. "Bak" dedi, "kumsalda söylemiştik. Birbirimizi seviyoruz. Basit olacak, karmaşık değil."

Yine başımı salladım. Artık tek düşünebildiğim havanın ne kadar soğuk, benim de ne kadar sarhoş olduğumdu. Arkadan bir taksinin motorunu duydum ve Tom'un dönüp uzanarak el ettiğini hissettim. Taksiye binip kuzeye doğru yola çıktığımızda Tom arabanın kaloriferini çalıştırdı. Aletten bir hırıltı ve azar azar serin hava geldi. Bizi şoförden ayıran camın üstünde, benzeri bir taksinin ilanı vardı. İlanın yazıları gözlerimin önünde dalgalanmaya başlayınca kusmaktan korktum. Eve geldiğimizde ev arkadaşlarımın dışarıda olduğunu fark edip memnun oldum. Tom bana banyoyu hazırladı. Sıcak sudan havaya buhar bulutları yükseldi, buz gibi duvarlarda soğuyarak aşağıya indi ve çiçekli muşamba zeminde birikintiler oluşturdu. Küvete birlikte girip karşılıklı oturduk ve birbirimizin ayağına masaj yaparak Beatles şarkıları söyledik. Tom benden çok önce çıktı, kurulandı ve başka havlu almaya gitti. O da sarhoştu ama küvetten çıkmama yardım ederken, beni çocuk gibi kurularken ve yatağa götürürken şefkat doluydu. Ardından alt kata indi ve elinde çay fincanlarıyla dönüp yanıma girdi. Sonra da benimle çok özel bir şekilde ilgilendi.

Tüm bunlar olup bittikten aylar, yıllar sonra, gece uyanıp da huzur bulmaya ihtiyaç duyduğum zamanlarda hep onun kollarında uzandığım, yüzümü öptüğü ve bana tekrar tekrar ne kadar budalalık ettiğimi, ne kadar üzüldüğünü ve beni ne kadar sevdiğini söylediği o kış gecesini düşündüm.

20

Şubat sonunda, seçimlere az bir zaman kala Austen Ödülü kurulu son elemeye kalanları ilan etti. Listede bilindik devlerin arasına –Burgess, Murdoch, Farrel, Spark ve Drabble– hiç kimsenin bilmediği T. H. Haley de sıkışmıştı. Ne var ki çok fazla fark eden olmadı. Basın duyurusunun zamanlaması kötüydü çünkü o gün herkes Enoch Powell'ın Başbakan'a, kendi parti liderine saldırısını konuşuyordu. Zavallı şişko Ted! İnsanlar artık madenciler ve "Bizi kim yönetiyor?" konusunda kaygılanmayı bırakmış, yüzde 20'lik enflasyon için, ekonomik çöküş için ve Powell'ı dinleyerek İşçi Partisi'ne oy verip Avrupa'dan çekilmeli miyiz, sorusu için endişelenmeye başlamışlardı. İçinde bulunduğumuz zaman, ülkeden çağdaş roman üstüne düşünmesini istemek için iyi bir zaman değildi. Üç işgünü uygulaması elektrik kesintilerini başarıyla önlediğinden, şimdi olaya tamamen sahtekârlık gözüyle bakılıyordu. Kömür stokları hiç de o kadar az değildi, sanayi üretimi fazlaca etkilenmemişti ve insanlarda korkuya boşuna kapıldığımız ya da politik nedenlerle kapıldığımız ve bunların hiçbirinin yaşanmamış olması gerektiği kanısı yaygındı.

Sonuç olarak, tüm tahminlerin aksine, Edward Heath piyanosu, notaları ve deniz manzaralı tablolarıyla Downing Street'ten gönderildi ve Harold ile Mary Wilson ikinci bir dö-

nem için oraya yerleştirildi. Televizyon kanallarından birinde mart başında yeni Başbakan'ı Başbakanlık konutu önünde, iki büklüm ve çelimsiz, neredeyse Heath kadar bitkin dikilirken gördüm. Aslında herkes bitkindi, Leconfield House'takiler ise, ülke yanlış adamı seçtiği için, hem bitkin hem de moralsizdi.

Ben ikinci defa Wilson'a, solun hayatta kalmayı başaran o kurnaz adamına oy vermiştim ve pek çoklarından daha neşeli olmalıydım ama uykusuzluktan perişandım. Austen Ödülü'nün son eleme listesini düşünmekten kendimi alamıyordum. Tom'un kazanmasını istiyordum elbette, ondan bile çok istiyordum. Ama Peter Nutting'den duyduğuma göre kendisi ve diğerleri *Somerset Düzlükleri'nden*'in prova baskısını okumuşlar ve "modaya uygun biçimde olumsuz ve de sıkıcı" olmanın yanı sıra "eften püften ve acınası" bulmuşlardı. Nutting bunu bana bir öğlen molasında Curzon Street'te yolumu keserek söylemişti. Sözünü bitirdikten sonra kapalı şemsiyesini kaldırımda tıklatarak yoluna devam etmiş, beni, tercihim şüpheliyse benim de şüpheli olduğumu kavramak üzere geride bırakmıştı.

Austen Ödülü'ne basının ilgisi yavaş yavaş arttı ve sonunda dikkatler listedeki tek yeni isme odaklandı. O güne dek kimse ilk romanıyla Austen'ı kazanmamıştı. Ödülün yüz yıllık tarihi içinde onurlandırılan en kısa roman *Düzlükler*'in iki katı uzunluktaydı. Gazete yazılarının çoğu kısa romanın erkekliğe sığmayan, haysiyetsiz bir yanı olduğunu ima eder gibiydi. Tom'un *Sunday Times*'ta biyografisi yayımlanmış, Palace Pier'in önünde mutluluğunu ve savunmasızlığını apaçık gözler önüne seren bir fotoğrafı çekilmişti. Birkaç makalede Vakıf'tan bağış aldığı söylenmişti. Kitabın Ödül için son teslim tarihine yetiştirilmek üzere matbaaya hızla gönderildiği hatırlatılmıştı. Gazeteciler romanı henüz okumamışlardı çünkü Tom Maschler eleştiri için gönderilecek kopyaları özel-

likle bekletiyordu. *Daily Telegraph*'ta yayımlanan olağanüstü ılımlı bir hicivde Tom Haley'nin yakışıklı olduğu ve gülümsediğinde kızların "dizlerinin bağının çözüldüğü" konusunda herkesin hemfikir olduğu yazılmıştı. Yazıyı okuduğumda bir an için baş döndürücü bir kıskançlık ve sahiplenme hissetmiştim. Hangi kızlar? Tom'un artık evinde telefonu vardı ve Camden Road'daki pis kokulu bir telefon kulübesinden onunla konuşabiliyordum.

"Kız falan yok" dedi, neşeyle. "Gazete binasında fotoğrafının karşısında dizlerinin bağı çözülen kızlardır onlar."

Tom listeye girdiği için hayretler içindeydi ama Maschler onu arayıp Tom listeye alınmamış olsa küplere bineceğini söylemişti. "Şaşıracak bir şey yok, gayet açık" demişti Tom'a, "sen dâhisin, romanın da başyapıt. Görmezden gelme cüretini gösteremezlerdi."

Yeni keşfedilen yazar basın karşısında sersemlese de kendini Austen yaygarasından uzak tutmayı başarmıştı. *Düzlükler*'i çoktan yazmış, geride bırakmıştı ve o kitap bir "beş parmak egzersizi"ydi. Jüri henüz karar aşamasındayken gazetecilere böyle söylememesi için uyardım onu ama umursamadığını söyledi. Yazması gereken yeni bir romanı vardı ve o roman ancak takıntılı bir çalışmayla ve yeni bir elektrikli daktiloyla altından kalkabileceği bir hızla ilerliyordu. Kitap hakkında bildiğim tek şey Tom'un randımanıydı. Çoğu gün üç ya da dört bin kelime üretiyordu, bazen altı bin kelime, bir defasında da tek bir öğlen sonrası ile gece çılgınlığı sonucunda on bin kelime... Rakamlar bana pek bir şey ifade etmiyordu ama telefondan gelen çatlak sesin heyecanından bir fikir edinebiliyordum.

"On bin kelime, Serena. Bir ay boyunca her gün böyle gitsem bir *Anna Karenina*'m olur!"

Ben bile biliyordum, böyle gidemeyeceğini. Onu koruma ihtiyacı hissediyordum ve yayımlanma vakti geldiğinde yo-

rumların aleyhine dönmesinden, kendi hüsranına kendisinin bile şaşırmasından korkuyordum. Şimdilik tek tasası, araştırma için İskoçya'ya yaptığı seyahatin konsantrasyonunu bozmuş olmasıydı.

"Dinlenmen lazım" dedim, Camden Road'dan. "Bırak da hafta sonu geleyim."

"Tamam. Ama yazmaya devam etmem gerekecek."

"Tom, lütfen birazcık bahset bana şundan."

"Herkesten önce sen göreceksin, söz veriyorum."

Listenin duyurulmasından bir gün sonra Max, her zamanki gibi toplantı çağrısı yapmak yerine kendisi yanıma geldi. Önce sohbet için Chas Mount'un masasına gitti. O sabah epey telaşlı bir sabahımızdı. Mount dahili bir raporun, hem RUC'nin hem de ordunun rol oynadığı bir retrospektifin ilk taslağını hazırlamıştı. Konu Mount'un "bitmeyen ıstırap" diye nitelediği bir konuydu. Kastettiği şey, mahkeme kararı olmaksızın alıkonmalardı. 1971'de RUC Özel Şube'nin şüpheli listeleri güncellenmediği ve işe yaramaz olduğu için çok sayıda yanlış insan toplanmıştı. Üstelik Kraliyetçilerden hiçbir katil tutuklanmamış, Gönüllü Ulster Güçleri üyelerinden kimse içeri alınmamıştı. Gözaltına alınanlar gereğince birbirinden ayrılmadan, kötü koşullarda alıkonmuştu. Tüm gerekli işlemler, tüm hukuksallık terk edilmişti... İşte düşmanlarımız için bir propaganda armağanı. Chas Mount Aden'de askerlik yapmıştı ve ordunun ve RUC'nin gözaltılarda kullandığı sorgulama tekniklerine şüpheyle yaklaşıyordu: kafaya çuval geçirme, tecrit, kısıtlı beslenme, beyaz gürültü dinletme, saatlerce ayakta tutma. Mount, Teşkilat'ın elinin nispeten temiz olduğunu kanıtlama gayreti içindeydi. Biz ofisteki kızlarsa söyleneni doğru kabul ediyorduk. Bu sevimsiz olay şimdi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi yolundaydı. RUC, en azından Mount'un anlattığına göre, bizi de beraberinde batırmak istiyordu, ordu da onların yanındaydı. Olayı Mount'un

anlatış şeklinden hiç memnun değillerdi. Bizim tarafımızda, Mount'tan daha yetkili birisi taslak raporu geri göndermiş, Mount'tan tüm tarafları memnun edecek şekilde yeniden yazmasını istemişti. Sonuçta bu "sadece" dahili bir rapordu ve yakında dosyalanıp unutulacaktı.

İşte Mount bu nedenle sürekli dosya istiyordu, bizler de Kayıt Dairesi'ne girip çıkıyor, eklenen bölümleri daktiloya çekiyorduk. Max, Chas Mount'un etrafında dolanmak ve onu havadan sudan sohbete zorlamak için yanlış zaman seçmişti. Aslında güvenlik kuralları uyarınca bunca dosya açıkken ofisimize adım bile atmaması gerekiyordu. Ama Chas bunu söyleyemeyecek kadar kibar ve iyi bir adamdı. Yine de kısa cevaplar verdi ve Max çok geçmeden yanıma geldi. Elinde küçük kahverengi bir zarf vardı. Zarfı göstere göstere masama koydu ve herkesin duyabileceği bir sesle "Vaktin olduğunda bir bak" dedi. Sonra da gitti.

Uzun bir süre boyunca, belki bir saat kadar, zarfa bakacak vaktim olmadığına karar verdim. Olsa olsa ofis kırtasiyesiyle ilgili içtenlikli bir duyurudur, diye düşünüyordum. Karşıma çıkan şeyse "Gizli" ve "Bir Parmak Bal" ve "MG'den SF'ye" başlıklı bir yazıydı. Ayrıca Nutting'in, Tapp'in ve tanımadığım iki kişinin daha ismini içeren bir imza sirküleri vardı. Max tarafından yazıldığı aşikâr bu resmi not "Sayın Bayan Frome" diye başlıyordu. Beni "muhtemelen zaten düşünmüş olduğum" şey konusunda uyarıyordu: Bir Parmak Bal listesinden biri basında yer almaktaydı ve bundan sonra daha çok yer alma ihtimali vardı. "Çalışanlarımızın fotoğraflanmaktan ya da basına yansımaktan kaçınmaları gerekmektedir. Austen Ödül resepsiyonuna katılmayı görev sayıyor olabilirsiniz ama bunu yapmamanız önerilir."

Kabul etmek istemesem de, yazılanlar mantıklıydı. Gerçekten de Tom'un yanında olmayı planlamıştım. Kazansa da kaybetse de bana ihtiyacı olacaktı. Ama Max neden bunu

yüzüme söylemek yerine imzalı bir mektubu tercih etmişti? Benimle yalnız konuşmak o kadar mı acı veriyordu? Aslında daha çok, bana bürokratik bir tuzak kurulduğundan şüphelenmiştim. O halde asıl soru, Max'e meydan mı okumalı, yoksa basından gerçekten uzak mı kalmalıyım, sorusuydu. İkincisini yapmak, prosedür açısından doğru olduğu için daha güvenli görünüyordu ama olaya sinirlenmiştim ve akşam eve dönerken hem kırgındım hem de Max'e ve oynadığı oyunlara –artık ne tür oyunlarsa– kızgındım. Ayrıca Tom'a neden eşlik edemeyeceğim konusunda iyi bir açıklama uydurmak zorunda kaldığım için de sıkkındım. Aileden biri mi hastalansa, ben mi gribe yakalansam, işte acil bir şey mi çıksaydı? Sonunda ölümcül derecede küflü bir yemek konusunda karar kıldım –ani gelişen etki, tamamen iş görememe hali, çabuk iyileşme– ve bu kandırmaca doğal olarak beni eski soruna döndürdü. Ona gerçeği söyleyebileceğim doğru bir ânı hiç yakalayamamıştım. Belki de Bir Parmak Bal projesi için onu reddedip sonra ilişkiye girmeliydim, ya da ilişkiye başlayıp Teşkilat'tan ayrılmalıydım, veya ona ilk toplantıda söylemeliydim... Ama hayır, hiçbiri mantıklı değildi bunların. İlişkinin nereye gideceğini ilk baştan bilemezdim, bildiğim zaman da tehlikeye atılamayacak kadar değerlenmişti. Tom'a gerçeği söyleyip işimden istifa edebilirdim, ya da istifa edip sonra ona söyleyebilirdim ama yine de onu kaybetme riskiyle karşı karşıya kalırdım. Aklıma gelen tek şey, ona hiçbir zaman söylememekti. Peki, kendimle yaşayabilir miydim? Eh, yaşıyordum zaten.

Yaygaracı küçük kardeşi Booker'ın aksine Austen Ödülü ziyafetler verme ya da büyük isimleri jüriye alma gibi şeylere prim vermiyordu. Tom'un anlattığına göre Dorchester'da alkolsüz içkili bir resepsiyon olacaktı ve edebiyat dünyasının saygın bir şahsiyeti kısa bir konuşma yapacaktı. Jüri üyeleri genelde edebiyat camiasından insanlar, akademisyenler,

eleştirmenlerden meydana geliyordu. Arada bir iki düşünür ve tarihçi de vardı. Ödül parası bir zamanlar kaydadeğer bir miktardı. 1875'te iki bin sterlin insanı epey idare ediyordu. Şimdi ise Booker ile kıyaslanabilecek bir miktar değildi. Austen'ın sadece prestij değeri vardı. Dorchester'dan televizyon için görüntü alınacağı söylentisi yayılmıştı ama kurul büyüklerinin ihtiyatlı davrandığı söyleniyordu. Zaten Tom'a göre günün birinde Booker'ın televizyona çıkması çok daha muhtemeldi.

Resepsiyon ertesi gün, saat altıdaydı. Beşte Mayfair postanesinden Tom'a, Dorchester ofisinin dikkatine telgraf gönderdim. *Hastayım. Bozuk sandviç. Aklım sende. Sonra Camden'a gel. Seni seviyorum. S.* Kendimden ve içinde bulunduğum durumdan iğrenerek, omuzlarım çökük, ofise döndüm. Eskiden kendime, Tony olsa ne yapardı, diye sorardım. Şimdi onun da faydası yoktu. Moralsizliğimi kolayca hastalık diye yutturdum ve Mount erken çıkmama izin verdi. Eve saat altıda, tam da Tom'un kolunda Dorchester'dan içeri giriyor olmam gereken saatte vardım. Sekize doğru, Tom'un erken dönmesi ihtimaline karşı rolüme bürünmem gerektiğini düşündüm. İyi olmadığıma kendimi ikna etmekte zorlanmadım. Üstümde pijamam ve sabahlığımla, somurtarak ve kendime acıyarak yatağa uzandım, bir süre kitap okudum, sonra bir iki saat kestirdim ve kapının zilini duymadım.

Kızlardan biri Tom'u içeri almış olmalı, çünkü gözlerimi açtığımda, bir elinde kenarından tuttuğu bir çek, diğer elinde romanının tamamlanmış bir kopyasıyla başucumda duruyordu. Budalalar gibi sırıtıyordu. O an zehirli sandviçimi unutarak fırlayıp boynuna sarıldım. Birlikte bağırdık, çağırdık ve öyle bir patırtı kopardık ki Tricia kapıyı tıklatarak yardıma ihtiyacımız olup olmadığını sordu. Onu bir sorun olmadığına ikna ettik, sonra da seviştik (öyle aç bir hali vardı ki), hemen arkasından taksiyle White Tower'a gittik.

İlk buluşmamızdan beri oraya gitmemiştik, dolayısıyla yıldönümü kutlaması gibi bir şey oldu bizim için. *Somerset Düzlükleri'nden*'i yanıma almakta ısrar etmiştim. Kitabı masada birbirimizin elinden alıp durduk, yüz kırk sayfasını karıştırıp yazı tipine hayran olduk, yazar fotoğrafına ve Berlin ya da Dresden'in 1945'teki hali olabilecek harap bir şehri puslu siyah-beyaz resmeden kapağa bakmaya doyamadık. Güvenlik konusundaki tüm kaygılı düşüncelerimi bastırarak "Serena'ya" şeklindeki ithafa haykırışlarla tepki verdim. Yerimden kalkıp onu öptüm ve Tom'un ödül gecesiyle ilgili anlattıklarını dinledim; William Golding'in eğlenceli konuşması, Cardiffli bir profesör olan jüri başkanının anlaşılmaz hitabı... Tom ismi anons edildiğinde heyecandan halının kenarına takılmış, öne doğru düşer gibi olunca bileğini bir sandalyenin arkasına çarparak incitmişti. O bileği şefkatle öptüm. Ödül töreninden sonra dört kısa röportaj vermişti ama konuştuğu kişilerden hiçbiri kitabını okumamıştı. Ne dediği önemli değildi, zaten röportaj deneyimi ona kendini yapmacık hissettirmişti. Garsondan iki kadeh şampanya istedim ve ilk romanıyla Austen Ödülü alan tek yazara kadeh kaldırdık. Öyle harika bir olaydı ki, sarhoş olmaya zahmet bile etmedik. Bu arada ben, hastalanmış bir insan gibi, yediklerime dikkat ettim.

Tom Maschler kitabın yayımlanmasını, bir Ay'a iniş titizliğiyle planlamıştı. Ya da Austen'a oynamak doğal yeteneğiymiş gibi. Son elemeye kalanların listesi, yazar biyografisi ve duyurular, sabırsız bekleyişi iyice körüklemişti ve bu bekleyiş, tam da ilk eleştirilerin yayımlandığı sırada kitabın dükkânlarda yerini almasıyla birlikte hafta sonuna doğru tatmin edilmişti. Hafta sonu planlarımız basitti. Tom yazmaya devam edecekti, ben de trende gelirken basında çıkanları okuyacaktım. Cuma akşamı kucağımda yedi eleştiri yazısıyla

Brighton'a doğru yola çıktım. Dünya sevgilimi genel olarak onaylıyordu. *Telegraph* şöyle diyordu: "Tek umut ışığı, babayı kızına bağlayan bağ (modern kurmacada daha iyisini göremeyeceğiniz duyarlılıkta bir sevgi bağı) ama okuyucu bu kasvetli başyapıtın, o bağın sağlam kalmasına anlayış göstermeyeceğini çok geçmeden anlıyor. Romanın yürekleri parçalayan sonu, neredeyse insanın dayanma sınırlarının ötesinde." *TLS*'te yazanlar: "Tuhaf bir parıltı, tüyler ürpertici bir yeraltı ışığı Bay Haley'nin yazısına nüfuz ediyor ve okuyucunun içsel gözü üstünde öyle sanrısal bir etki yaratıyor ki sona gelinmiş felaket kurbanı bir dünya, gaddar ve karşı konulmaz bir güzellikler diyarına dönüşüyor." *Listener*: "Bu hikâye insana aman vermiyor. Yazarda bir psikopatın kuruyup tükenmiş, sabit bakışları var ve ahlaken düzgün, fiziken sevilesi karakterleri, tanrısız bir dünyanın en beter halleriyle kader ortaklığı etmek zorunda kalıyor." *The Times*: "Bay Haley köpeklerini açlıktan kıvranan bir dilencinin bağırsaklarını parçalamak üzere saldığında, bizler modern bir estetiğin potasına fırlatıldığımızı ve başkaldırmamız, ya da en azından gözlerimizi kırpıştırmamız için bir meydan okumayla karşı karşıya olduğumuzu anlıyoruz. Bu sahne çoğu yazarın elinde ıstıraplı ve beceriksiz bir çırpınışa dönüşür, affedilmez bir şey olurdu ama Haley'nin haletiruhiyesi hem amansız hem de zamanlar ötesi. Daha ilk paragraftan onun ellerine düşüyorsunuz, işini bildiğini ve ona güvenebileceğinizi anlıyorsunuz. Bu küçük kitap bir deha vaadi ve ağırlığı taşıyor."

Haywards Heath'i geride bırakmıştık. Çantamdan kitabı, *kendi* kitabımı çıkardım, rastgele sayfaları açarak okudum ve tabii her şeye farklı bir gözle bakmaya başladım. Eleştirilerdeki şüpheye mahal vermez fikir birliği öyle bir güce sahipti ki *Düzlükler* gözüme gerçekten de daha farklı, hükümleri ve istikameti daha özgüvenli ve ritmik olarak hipnotize edici göründü. Ve son derece bilge. "Adlestrop" kadar keskinlik

ve havada asılmışlık duygusu taşıyan, heybetli bir şiir hissine sahipti. Trenin *iambic** tıngırtısının (*bu* kelimeyi kim öğretmişti zaten bana?) arasında, her satırda Tom'un sesini duyabiliyordum. Daha iki üç yıl önce Jacqueline Susann'ı Jane Austen'a karşı savunan sıradan bir gizli ajan olarak, ne bilirdim ki ben? Peki, eleştirmenlerin fikir birliğine güvenebilir miydim? *New Statesman*'ı elime aldım. Tom'un söylediğine göre derginin "arka yarısı" edebiyat dünyasında önemli bir yere sahipti. İçindekiler bölümüne bakıldığında, sanat direktörünün kendisinin de derginin baş eleştiri köşesinde bir yargıyı ortaya koyduğu görülüyordu: "Kabul etmeli ki birtakım itidal anları var, arada bir insanlığa karşı iğrenme duygusu uyandırabilen gerçekçi bir tasvir gücü var. Ama genele bakıldığında uyandırdığı izlenim, zorlama, biraz formüle dayalı, duygusal manipülasyonlu ve bütünsel olarak da cılız bir eser olduğu yönünde. Yazar (okuyucuyu değil ama) kendini, ortak halimiz hakkında derinlikli bir şeyler söylediğine inandırmış. Eksik olansa çap, tutku ve çıplak zekâ. Her şeye rağmen gelecekte bir şeyler yapabilir." Ve *Evening Standard*'ın Londralının Günlüğü bölümü: "Bir komite tarafından alınmış tüm zamanların en kötü kararlarından biri... Bu yılki Austen jürisi, belki de hep birlikte Hazine'de bir göreve göz koyarak, ödüllerinin değerini düşürmeye karar vermiş. Bir yeniyetme distopyasını, bir sivilcelinin karmaşa ve fenalığı yüceltişini tercih etmişler. Neyse ki hikâyeden fazlaca uzun bir şey değil."

Tom eleştirileri görmek istemediğini söylediği için o akşam evinde ona olumlu olanlardan seçtiğim bölümleri okudum ve olumsuz makaleleri yumuşatarak özetledim. Övgülere memnun oldu tabii ama bu konuyu artık kafasından çıkardığı belliydi. "Başyapıt" kelimesini içeren pasajı okuduğumda bile yeni yazdığı sayfalardan birine göz gezdiriyordu.

* Bir vurgusuz hecenin bir vurgulu hece tarafından izlendiği hece ölçüsü. (ç. n.)

Okumayı bitirmemin ardından hemen yazmaya döndü ve gece de çalışmaya devam etmek istedi. Dışarı çıkıp balık-patates aldım. Tom kendi patatesini daktilo başında, kitabının en iyi eleştirilerinden birini içeren önceki günün *Evening Argus* gazetesinin üstünde yedi.

Yemeğin ardından kitap okudum ve ben yatana kadar çok az konuştuk. Bir saat kadar sonra hâlâ uyanık olduğum sırada Tom gelip yanıma uzandı ve yine, bir yıldır sekssiz yaşamış izlenimi uyandıran o yeni ve aç haliyle benimle sevişti. Benim o güne dek çıkardığımdan çok daha fazla ses çıkardı. Bu halini "yemliğe dalmış domuz ruh hali" diye adlandırarak onunla dalga geçtim.

Ertesi sabah daktilosunun boğuk sesine uyandım. Cumartesi pazarına gitmek üzere yanından geçerken onu başından öptüm. Alışverişimi yaptım, gazeteleri topladım ve her zamanki kahve dükkânıma götürdüm. Pencere yanında bir masa, bir cappuccino ve bir bademli kruvasan. Mükemmel. Ve işte *Financial Times*'da harika bir eleştiri. "T. H. Haley'yi okumak ani virajları hızla dönmek gibi bir şey. Ama merak etmeyin, bu şık araç asla yoldan çıkmıyor." Bunu Tom'a okumak için sabırsızlandım. Sırada *Guardian* vardı. Ön sayfada Tom'un ismi ve Dorchester'da çekilmiş bir fotoğrafı yer alıyordu. Güzel. Koca bir makale ona adanmıştı. Sayfayı buldum, başlığı gördüm ve... donup kaldım: "Austen Ödüllü Yazarı MI5 Finanse Ediyor".

Neredeyse oracıkta yediklerimi çıkarıyordum. İlk aptalca düşüncem Tom'un yazıyı belki de hiç görmeyeceği şeklindeydi. "Güvenilir bir kaynak" gazeteye, Freedom International Vakfı'nın, belki de farkında olmadan, "dolaylı olarak Güvenlik Servisi'nin fon sağladığı bir kuruluş tarafından kısmen finanse edilen bir yapıdan fon aldığını" doğrulamıştı. Panik hızıyla yazıya göz gezdirdim. Bir Parmak Bal'dan ya da diğer yazarlardan bahsedilmiyordu. Aylık ödemelerin hatasız bir

dökümü vardı. Tom'un ilk ödemeyi aldıktan sonra lisansüstü eğitmenliği bıraktığı söyleniyordu ve daha zararsız bir konu olarak da, Kültürel Özgürlük Komitesi ve onun CIA ile bağlantısından söz ediliyordu. Anlaşılan eski *Encounter* hikâyesi yeniden pişirilip ortaya getirilmişti. Ayrıca Tom Haley'nin şimdiye dek yazdıklarının bir dökümü verilmişti:

> Doğu Alman Ayaklanması, Batı Alman yazarların Berlin Duvarı hakkındaki sessizliği ve yakın zamanda da Romanyalı şairlerin devlet tarafından mahkeme emri olmaksızın alıkonması üstüne ateşli antikomünist makaleler... Bu belki tam da istihbarat servislerimizin bu kıyılarda yeşerdiğini görmek isteyeceği türden ortak bir ruh; meslektaşlarının genel sol eğilimine karşı şüphesini belagatle dile getiren sağcı bir yazar... Ancak kültüre bu çapta gizli bir el uzatma olduğu takdirde, şu Soğuk Savaş ortamımızın şeffaflığı ve sanatsal özgürlüğü hakkında sorular sorulması kaçınılmaz olacaktır. Şimdilik kimse Austen Ödülü jürisinin dürüstlüğünden şüphe etmiyor ama yönetim kurulu, kültürlü insanlardan oluşan komitesinin ne tür birini seçtiğini ve Haley'nin adı anons edildiğinde gizli birtakım Londra ofislerinde şampanya tıpalarının havada uçuşup uçuşmadığını sorgulayabilir.

Yazıyı tekrar okudum ve el değdirmediğim kahvem soğurken, yirmi dakika boyunca kıpırdamadan oturdum. Şimdi her şey gözüme açık ve net görünüyordu. Eninde sonunda olacaktı bu. Ben söylemezsem, başkası söyleyecekti. Ödlekliğimin cezası. Ne kadar tiksinç ve gülünç görünecektim şimdi, zorla afişe edildikten sonra dürüst davranmaya, kendimi anlatmaya çalışırken. Söylemedim sana bir tanem, çünkü seni seviyorum. Seni kaybetmekten korktum. Gerçekten mükemmel bir plan. Benim sessizliğim, onun utancı. Doğrudan istasyona gi-

dip Londra trenine atladığım gibi Tom'un hayatından çıkmayı düşündüm. Evet, bırakayım tek başına yüzleşsin fırtınayla. Al sana daha büyük bir ödleklik. Ama zaten beni yanında istemeyecekti. İşte böyle aynı yere dönüp durdu düşüncelerim; hiçbir kaçışım olmadığını, onunla yüzleşmeye, evine gidip makaleyi göstermeye mecbur olduğumu bildiğim halde...

Tavuğu, sebzeleri ve gazeteleri topladım, bıraktığım kahvaltının parasını ödedim ve yokuş yukarı ağır ağır onun sokağına doğru tırmandım. Üst kata çıktığımda daktilosunun sesini duydum. Eh, birazdan mecburen kesilecekti o ses. İçeri girdim ve başını kaldırıp bakmasını bekledim.

Geldiğimi fark etti ve belli belirsiz gülümseyerek selam verdi. Tam işine devam etmek üzereydi ki "Şuna baksan iyi olacak. Eleştiri değil" dedim.

Guardian'ın o sayfasını açmıştım. Tom gazeteyi aldı ve arkasını dönerek okudu. Uyuşmuş bir halde kendi kendime, iş o noktaya geldiğinde eşyalarımı toplasam mı, yoksa öylece çekip gitsem mi, diye düşünüyordum. Yatağın altında küçük bir valizim vardı. Saç kurutma makinemi unutmamalıydım. Tabii vakit olmayabilirdi de. Kolumdan tuttuğu gibi dışarı atabilirdi beni.

Sonunda ifadesiz bir yüzle baktı ve "Korkunç" dedi.

"Evet."

"Ne diyeceğim ben şimdi?"

"Tom, ben..."

"Şu paranın izlediği yollara bak. Ne diyor, dinle. Vakıf, falan filan... 'Dolaylı olarak Güvenlik Servisi'nin fon sağladığı bir kuruluş tarafından kısmen finanse edilen bir yapıdan fon aldığını'."

"Çok üzgünüm Tom."

"Kısmen? Dolaylı olarak? Üç kuruluş geri mi gidiyor yani? Nereden bilebilirdik ki biz bunu?"

"Bilmem." "Biz" kelimesini duydum ama algılayamadım.

"Ofislerine gittim, bütün çalışanlarını gördüm. Her şeyiyle yasalara uygundu."

"Elbette ki."

"Denetçi defterlerini falan istemeliydim herhalde. Sattığımın muhasebecisiyim ben sanki!"

Sinirlenmeye başlamıştı. "Anlamıyorum ki... Devlet belli birtakım görüşleri yutturmak istiyorsa bu işi neden gizli yapsın ki?"

"Aynen öyle."

"Kendilerine yakın gazetecileri var, Sanat Konseyi var, burslar var, BBC, enformasyon departmanları, kraliyet enstitüleri var. Daha kim bilir ne tür zamazingoları var. Koca bir eğitim sistemini onlar yönlendiriyor. Ne diye MI5'ı kullanıyorlar ki?"

"Delilik bu Tom."

"Tabii canım, çılgınlık. İşte bu gizli bürokrasiler kendilerini böyle kalıcılaştırıyor. Alt kademe fırlamalardan biri, efendilerini memnun edecek bir plan tasarlıyor ama kimse planın ne işe yaradığını, ne amacı olduğunu bilmiyor. Sormuyor da. Kafka'dan fırlamış gibi."

Aniden ayağa kalkarak yanıma geldi.

"Bak Serena, şimdiye kadar kimse bana ne yazacağını söylemedi. Hapisteki Rumen bir şair için sesimi yükseltmem beni sağcı yapmaz. Berlin Duvarı'na bok yığını demek beni MI5'ın kerizi yapmaz. Duvar'ı görmezden geliyorlar diye Batı Alman yazarlara ödlek demek de öyle..."

"Tabii ki yapmaz."

"Ama ima ettikleri şey bu. Ortak ruhunuza sıçayım! Herkes böyle düşünecek şimdi."

Bu kadar basit miydi gerçekten? Beni öyle seviyordu, öyle çok sevildiğini hissediyordu ki şüphelenmek aklının köşesinden geçmiyordu? Peki, *o* bu kadar basit miydi? Küçük tavan arası odasında bir aşağı bir yukarı yürüyüşünü izledim. Ze-

min gürültüyle gıcırdıyor, kirişlerden sarkan lamba hafifçe sallanıyordu. Hazır yolun yarısındayken doğruyu söylemenin vakti gelmişti ama kendimi bu ertelemeden mahrum edemeyeceğimi biliyordum.

Tom yine bir öfke nöbetine tutulmuştu. Neden o? Haksızlıktı bu. Hainlikti. Tam da kariyerine mütevazı bir başlangıç yapmışken.

Sonra durdu ve "Pazartesi bankaya gidip ödemeleri artık kabul etmemelerini söyleyeceğim."

"İyi fikir."

"Bir süre ödül parasıyla yaşayabilirim."

"Evet."

"Ama Serena..." Tekrar yanıma geldi ve ellerimi ellerinin içine aldı. Birbirimizin gözlerinin içine baktık ve öpüştük.

"Serena, ne yapacağım ben?"

Nihayet konuşmayı başardığımda sesim tamamen duygusuz çıktı. "Bir duyuru yayınlayacaksın herhalde. Bir şeyler yaz, sonra Basın Birliği'ne telefonla oku."

"Hazırlamama yardım eder misin?"

"Elbette. Hiçbir şey bilmediğini, neye uğradığını anlamadığını ve parayı artık almayacağını söyle."

"Harikasın. Seni seviyorum."

Yeni kitabının ortada duran sayfalarını bir çekmeceye koyup kilitledi. Sonra ben daktilonun başına geçtim, temiz bir sayfayı daktiloya taktım ve bir taslak üstünde çalışmaya başladık. Elektronik daktilonun hassas tuşlarına alışmam birkaç dakikamı aldı. İş bitince yazdıklarımızı ona okudum. "Ayrıca 'Şunu da belirtmek isterim ki herhangi bir noktada MI5'ın herhangi bir üyesi ile bir iletişimim ya da temasım olmamıştır' diye ekleyebilirsin" dedi Tom.

Dizlerimin bağı çözüldü. "O kadarına gerek yok. Söylediklerinden anlaşılıyor zaten. Fazla itiraz ediyormuşsun gibi olacak."

"Bilemiyorum. Açıkça söylemek iyi olmaz mı?"

"Açık zaten, Tom. İnan bana. Gerek yok fazlasına."

Bakışlarımız yine buluştu. Gözleri yorgunluktan kızarmıştı, bunun dışında güvenden başka bir şey görmedim bakışlarında.

"Pekâlâ" dedi. "Unutalım onu."

Sayfayı ona uzattım ve Tom operatörden Basın Danışmanı'nın telefonunu alıp metni ona okurken, yan odaya geçip yatağa uzandım. Ancak az önce metinden çıkarmayı planladığımız cümleyi, ya da onun bir benzerini dikte ettirdiğini duyunca hayrete düştüm.

"Şunu da açıkça belirtmek isterim ki hayatımda hiçbir MI5 üyesi ile temasım olmadı."

Doğruldum ve seslenmeye yeltendim ama yapacak bir şey yoktu. Kendimi tekrar yatağa bıraktım. Sürekli aynı şeyi düşünmekten bitap düşmüştüm. *Söyle şunu. Söyle, bitir artık. Hayır! Sakın!* Olaylar artık kontrolümden çıkıyordu ve ne yapmam gerektiği hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Tom'un telefonu kapadığını, masasına gittiğini duydum. Birkaç dakika sonra yeniden yazmaya başlamıştı bile. Ne kadar olağanüstü, ne kadar muhteşem bir şeydi insanın böyle bir konsantrasyon kabiliyetine sahip olması. İstediği zaman hayali bir dünyaya geçiş yapabilmesi. Bense her tür şevkten yoksun ve beni korkunç bir haftanın beklediğinden emin, yatakta uzanmaya devam ettim. *Guardian*'daki haberin devamı getirilmese bile başım büyük beladaydı. Ama kaçınılmazdı tüm bunlar. Bundan sonra her şey ancak kötüye gidebilirdi. Vaktinde Max'i dinlemeliydim. Haberi yazan gazetecinin, yazdıklarından fazlasını bilmiyor olması muhtemeldi. Ama dahası varsa ve ifşa olduysam, o zaman... O zaman gazetelerden önce Tom'a söylemem gerekiyordu. İşte yine *aynı noktaya geldik*. Hiç kıpırdamadım. Kıpırdayamadım.

Kırk dakika sonra daktilo sustu. Ondan beş dakika sonra

da zeminin gıcırtısını duydum. Tom üstünde ceketiyle içeri girdi, yanıma oturdu ve beni öptü. Huzursuzlandığını söyledi. Üç gündür evden dışarı çıkmamıştı. Onunla sahile yürür müydüm? Wheeler's'ta bana öğle yemeği ısmarlamasına izin verir miydim? Teklif ilaç gibi geldi ve anında her şeyi unuttum. Hızla mantomu üstüme geçirdim ve az sonra kendimizi dışarıda bulduk. Manş Denizi'ne doğru yokuş aşağı, sıradan kaygısız bir hafta sonuymuş gibi kol kola yürüdük. Yaşadığım ânın içinde onunla birlikte kendimi kaybedebildiğim sürece güvendeydim. Neşesi beni de canlandırmıştı. Basına verdiği bildirinin sorunu çözdüğünü sanıyordu herhalde. Sahile indikten sonra doğuya doğru yürüdük. Taptaze kuzey rüzgârıyla çırpınan hırçın ve köpüklü gri-yeşil deniz, sağ yanımızda uzayıp gidiyordu. Kemp Town'ı geçtik, sonra da yat limanı inşaatını protesto için pankartlar taşıyan gösterici yığınının arasından geçtik. Liman konusunu umursamadığımıza karar verdik. Yirmi dakika sonra aynı yerden geri döndüğümüzde göstericiler dağılmıştı.

İşte Tom o sırada "Sanırım takip ediliyoruz" dedi.

İçimde anlık bir dehşet hissettiysem nedeni, Tom'un her şeyi bildiğini ima ettiğini ve benimle dalga geçtiğini sanmamdı. Ama ciddiydi. Dönüp arkama baktım. Soğuk ve esintili hava, gezinmeyi sevenlerin gözünü korkutmuştu. Tek bir kişi vardı görünürde, belki iki yüz metre ötede, ya da daha uzakta.

"Şu mu?"

"Üstünde deri palto var. Evden çıktığımızda da gördüğüme eminim."

Durup adamın yetişmesini bekledik ama o birkaç dakika içinde yolun karşısına geçerek yan sokaklardan birine saptı ve sahilden uzaklaştı. O noktadan sonra esas olarak öğlen servisi bitmeden restorana varma konusunda endişelenmeye başladık. Gerisingeri Lanes'e doğru, masamıza, "her

zamankinden"imize, sonra Chablis'imize, ızgara kelerimize ve son olarak koca bir tabak ağır mı ağır *syllabub* tatlımıza doğru telaşla yürüdük.

Wheeler's'tan çıkarken Tom "Bak, işte şurada" dedi ve bir yeri işaret etti ama ben boş bir sokak köşesinden başka bir şey görmedim. Tom yanımdan ayrılarak köşeye doğru gittiyse de eli belinde duruşuna bakılırsa kimseyi göremedi.

Bu defa, daha da ivedi önceliğimiz, eve dönmek ve sevişmekti. Tom hiç olmadığı kadar çılgın ve coşkuluydu. O kadar ki dalga bile geçemedim. Geçmek de istemezdim zaten. Yaklaşan haftanın ürpertisini şimdiden hissediyordum. Ertesi gün ikindi treniyle eve gidecek, saçımı yıkayacak, giysilerimi hazırlayacaktım ve pazartesi günü işyerimde üstlerime kendimi açıklamak zorunda kalacak, sabah gazeteleriyle ve enninde sonunda Tom'la yüzleşecektim. Eğer böyle bir şey varsa, hangimizin kaderi fenaydı, ya da daha fenaydı, bilmiyordum. Hangimiz itibarımızı yitirecektik? Lütfen sadece ben olayım, ikimiz birden olmayalım, diye düşündüm, Tom'un yataktan çıkışını, koltuktan giysilerini alışını ve odadan çıplak çıkarak banyoya girişini izlerken. Kendisini nelerin beklediğini bilmiyordu ve onların hiçbirini de hak etmiyordu. Sadece şanssızlıktı benimle tanışmış olması. Bu düşünceyle, sık sık olduğu gibi onun daktilo sesi eşliğinde uyuyakaldım. Bilincin dışına çıkmak tek mantıklı seçenek gibi görünüyordu. Rüyasız, derin bir uyku uyudum. Akşamın erken saatlerinde Tom sessizce odaya girdi, yanıma uzandı ve benimle yine sevişti. Muhteşemdi.

21

St Augustine's Road'da pazar günü yine uykusuz bir gece geçirdim. Kitap okuyamayacak kadar huzursuzdum. Bir sokak lambası, kestane ağacının dalları arasından ve perdelerin arasındaki bir boşluktan tavana çarpık bir ışık huzmesi düşürdü ve ben sırtüstü uzanarak uzun uzun ona baktım. İçine düştüğüm karmaşaya rağmen, başka nasıl davranabilirdim, bilmiyordum. MI5'a katılmamış olsam Tom'la tanışmazdım. İlk tanışmamızda Tom'a kimin adına çalıştığını söylesem –ki bir yabancıya neden söyleyeyim böyle bir şeyi?– bana doğruca kapıyı gösterirdi. Ona giderek bağlandığım, sonra da âşık olduğum sürecin her aşamasında gerçeği söylemek bir yandan önem kazanırken bir yandan da zorlaşmış ve daha riskli hale gelmişti. Kapana kısılmıştım ve baştan beri de bu durumdaydım. Herhangi bir açıklama yapmadan aniden çekip gidecek kadar para ve kararlılık sahibi olmanın nasıl bir şey olacağını zihnimde canlandırmaya çalıştım. Buradan uzak, sade ve temiz bir yere, mesela Baltık Denizi'ndeki Kumlinge adasına gitmek nasıl olurdu acaba? Kendimi buğulu güneşin altında, tüm sorumluluk ve bağlantılardan arınmış, tüm yükü üstümden atmış, deniz lavantaları, katırtırnağı ve tek bir çamı olan kumsallık koyun paralelinde ilerleyen daracık yolda yürürken görebiliyordum. Dağlık bir burna doğru;

yeni yontulmuş mezar taşıyla ve kâhya kadının bıraktığı reçel kavanozuna ekilmiş çamçiçekleriyle küçücük bir mezarlığa sahip, sade, beyaz taşra kilisesine doğru yükselen bir yol... Mezarının kabarık toprağı yanında çimlerin üstüne oturup Tony'yi düşünür, koca bir yaz boyu nasıl birbirinin üstüne titreyen âşıklar olduğumuzu hatırlar ve ülkesine ihanetini affederdim. İyi niyetten kaynaklanan geçici bir aptallık ânıydı, hiçbir zararı olmadı, derdim. Onu affederdim çünkü havası ve ışığı saf Kumlinge'de her şey tatlıya bağlanabilirdi. Acaba hayatımın Bury St Edmunds yakınında, yaşımdan büyük bir adamın bana taptığı, yemek yaptığı, yol gösterdiği orman kulübesinde geçirdiğim hafta sonlarından daha iyi ve daha sade bir dönemi var mıydı?

Tom'un fotoğrafını taşıyan gazeteler şimdiden –saat dört buçukta– tren ve minibüslerden platform ve kaldırımlara fırlatılıyordu. Hepsinde Tom'un Basın Birliği'ne geçtiği tekzip yer alacaktı. Sonra her şey salı basınının merhametine kalacaktı. Kalkıp ışığı açtım, sabahlığımı giydim ve koltuğuma oturdum. Güvenlik devleti uşağı T. H. Haley'nin dürüstlüğü, daha yola çıkmadan yerle bir olmuştu ve onu bitiren de bendim. Hayır, bizdik: Serena Frome ve patronları. Kendi yazdıklarının parası Gizli Oy ödeneğiyle ödeniyorsa, bir adamın Romanya'daki sansür hakkında yazdıklarına kim inanırdı? Sevgili Bir Parmak Bal'ımız mundar olmuştu. Dokuz yazar daha vardı, belki daha önemli, daha yararlı ve spot altında olmayan. Dördüncü kattakilerin *proje hayatta kalacak* dediğini duyar gibi oluyordum. Ian Hamilton ne diyecek, diye düşündüm. Hummalı uykusuzluğum fantezilerimi retinamda canlı tutuyordu. Karanlıkta Hamilton'ın hayaletimsi bir gülümseme ve omuz silkişle arkasını döndüğünü gördüm. *Eh, başkasını bulmamız gerekecek o zaman, ne yapalım. Yazık doğrusu. Parlak çocuktu.* Ben abartıyordum belki de. Sonuçta Spender *Encounter* skandalından sonra ayakta kalmayı başarmıştı, tıpkı

Encounter'ın kendisi gibi. Ama Spender o kadar savunmasız değildi. Tom'u ise yalancı gibi göreceklerdi.

Bir saat kadar uyuduktan sonra alarının sesine uyandım. Elimi yüzümü yıkayıp beni bekleyen günü düşünemeyecek kadar bitkin ve akıl bulanıklığı içinde giyindim. Yine de felç eden bir korkuyu içimde hissediyordum. Ev sabahın bu saatinde soğuk olduğu kadar rutubetliydi ama mutfak neşeliydi. Bridget'ın dokuzda önemli bir sınavı vardı, Tricia ile Pauline onu kızartmalı bir kahvaltıyla uğurluyorlardı. Kızlardan biri bana bir fincan çay uzattı. Bir köşede oturup ellerimi fincanla ısıtırken onların laklakını dinledim ve keşke ben de devir işlemi avukatlığına namzet olsaydım, diye düşündüm. Pauline neden suratsız olduğumu sorduğunda dürüstçe cevap vererek, geceyi uykusuz geçirdiğimi söyledim. Buna karşılık bir omuz sıvazlaması ve kızarmış yumurtayla pastırmalı sandviç kazandım. Gördüğüm nezaket neredeyse gözlerimi yaşartmıştı. Onlar hazırlanırken bulaşıkları ben üstlendim. Sıcak suyun, köpüğün, buharı tüten temiz ve ıslak tabakların eve getirdiği düzen ruhuma huzur verdi.

Evden son çıkan bendim. Sokak kapısına yaklaşırken yere saçılmış postaların arasında ismime gönderilmiş bir kartpostal gördüm. Fotoğrafta Antigua'da bir kumsal ve başının üstünde çiçek sepeti taşıyan bir kadın vardı. Jeremy Mott'tan geliyordu.

> Merhaba Serena. Bitmek bilmez Edinburgh kışından kaçtım. Sonunda paltodan kurtulmak ne büyük keyif. Geçen hafta esrarengiz, hoş bir randevum oldu, senden de çok bahsettik! Bir ara gelip gör beni. xxx Jeremy.

Randevu mu? Bulmaca çözecek havamda değildim. Kartpostalı çantama koyup evden çıktım. Hızla Camden metrosuna doğru yürürken kendimi biraz daha iyi hissettim. Cesur ve

kaderci olmaya çalışıyordum. Nihayetinde kısıtlı bir bölgeyi etkisi altına alacak bir fırtına, bir fon sağlama hikâyesiydi bu. Zaten yapabileceğim bir şey de yoktu. Sevgilimi ve işimi kaybedebilirdim ama sonunda ölüm de yoktu.

Gazetelere Camden'da bakmaya önceden karar vermiştim çünkü elimde koca bir yığınla işyerinden birileri tarafından görülmek istemiyordum. Sonuç olarak çift kapılı bilet gişesinden içeri süzülen buz gibi rüzgârda durup gazetelerin uçuşan sayfalarıyla boğuşmak zorunda kaldım. Tom'un haberi birinci sayfaların hiçbirinde yoktu ama tüm büyük gazetelerin, *Daily Mail* ve *Express*'in iç sayfalarında farklı fotoğraflarla yer almıştı. Her bir haber, Basın Birliği duyurusundan alıntılarla birlikte, orijinal haberin bir türeviydi. Hepsinde de Tom'un MI5'tan kimseyi tanımadığı yönündeki ısrarına yer verilmişti. İyi değildi ama daha kötü de olabilirdi. Arkası gelmezse haber unutulup gidebilirdi. Bundan yirmi dakika sonra Curzon Street'ten aşağı yürürken, adımlarım yaylanmış gibiydi. Beş dakika sonra ofise gelip dahili gönderiler zarfını elime aldığımda nabzım da daha farklı değildi. Gelen gönderi tahmin ettiğim gibi saat 9.00'da Tapp'in ofisinde toplantıya çağrıydı. Mantomu askıya astım ve asansöre bindim.

Beni bekliyorlardı: Tapp, Nutting, beşinci kattan, grimtırak, büzüşmüş görünümlü beyefendi ve Max. Bir sessizliğin üstüne gelmişim hissine kapıldım. Kahve içiyorlardı ama Tapp eliyle tek boş koltuğu işaret ederken kimse bana kahve isteyip istemediğimi sormadı. Önümüzdeki sehpada gazete kupürlerinden oluşan bir yığın vardı. Yığının yanındaysa Tom'un romanı duruyordu. Tapp romanı eline aldı, bir sayfasını açtı ve okudu: "Serena'ya". Sonra da kitabı kupürlerin üstüne fırlattı.

"Evet, Bayan Frome, neden bütün gazetelerdeyiz, söyler misiniz?"

"Haber benden çıkmadı."

İnanmazlıkla dolu hafif bir boğaz temizleme sesi, kısa sessizliği doldurdu. Ardından Tapp vurgusuz bir tonlamayla "Sahi mi?" dedi. Sonra da "O halde bu adamla... görüşüyor musunuz?" diye ekledi.

Fiili müstehcen bir fiilmiş gibi telaffuz etmişti. Başımı salladım ve etrafıma bakındığımda Max'in dik bakışlarıyla karşılaştım. Bu defa bakışlarını kaçırmıyordu. Ben de ona karşılık vermek için kendimi zorladım ve ancak Tapp yeniden konuştuğunda başımı çevirdim.

"Ne zamandan beri?"

"Ekim."

"Londra'da mı görüşüyorsunuz?"

"Daha çok Brighton'da. Hafta sonlarında. Bakın, hiçbir şeyden haberi yok onun. Şüphelenmiyor benden."

"Sahi." Yine aynı vurgusuz tonla söylemişti.

"Şüphelense bile basına bahsetmek istemez böyle bir şeyden."

Hepsi gözlerini bana dikmiş, bir şeyler daha söylememi bekliyorlardı. Kendimi tam da onların sandığı kadar aptal hissettim.

Tapp "Başının ciddi dertte olduğunun farkındasın, değil mi?" dedi.

Yerinde bir soruydu. "Evet" anlamında başımı salladım.

"Neden öyle sence, anlatır mısın?"

"Çenemi tutamadığımı düşünüyorsunuz da ondan."

"Profesyonelliğinle ilgili çekincelerimiz var, desek daha doğru" dedi Tapp.

Peter Nutting kucağındaki bir dosyayı açtı. "Max'e bu yazarı almamızı öneren bir rapor yazmışsın."

"Evet."

"Bunu yazdığında Haley'nin sevgilisiydin."

"Kesinlikle hayır."

"Ama ondan hoşlanıyordun."

"Hayır. O daha sonra oldu."

Nutting beni çıkarına göre hareket eden biri gibi göstermenin başka bir yolunu düşünürken, kafasını yana çevirerek profilini sergiledi. Sonunda "Bu adamı Bir Parmak Bal'a senin önerinle aldık" dedi.

Yanlış hatırlamıyorsam Haley'yi bana onlar sunmuş, elimde bir dosyayla onlar beni göndermişti. "Ben henüz Haley ile tanışmadan önce Max Brighton'a gidip onu listeye almamı söyledi. Programın gerisinde kalmıştık sanırım" dedim. Gecikmeye neden olanın Tapp ile Nutting'in kendisi olduğunu da ekleyebilirdim. Onun yerine biraz duraksadıktan sonra "Ama bana kalsa da şüphesiz yine onu seçerdim" dedim.

Max yerinde kıpırdandı. "Doğru aslında. Adamın kâğıt üstünde yeterince iyi olduğunu düşünmüştüm ama belli ki yanılmışım. Bir romancıyla harekete geçmemiz gerekiyordu artık. Fakat benim izlenimim Serena'nın daha baştan ona göz koyduğu yönünde."

Benden üçüncü şahısmışım gibi söz etmesi sinir bozucuydu ama ben de az önce aynısını yapmıştım.

"Öyle değil" dedim. "Hikâyelerini beğenmiştim, tanıştığımda o hikâyeler adamı da beğenmemi kolaylaştırdı."

"Görünüşe bakılırsa fazla bir fikir ayrılığı yok ortada" dedi Nutting.

Yalvarıyormuş gibi konuşmamaya çalışarak "Çok parlak bir yazar o. Desteklediğimiz için neden gururlanamadığımızı anlamıyorum. Hatta neden gizliliğe gerek duymadan gururlanmadığımızı..." dedim.

"Elbette ki şu noktada bütün ilişkiyi kesiyoruz" dedi Tapp. "Başka ihtimal yok. Listenin tamamının başı derde girmiş bile olabilir. Romana gelince, şu Güneybatıda geçen her ne karınağrısıysa..."

"Saçmalığın daniskası" dedi Peter Nutting, başını hay-

retle sallayarak. "Medeniyet kapitalizmin iç çelişkileri sonucu yıkıma uğruyormuş. Şahane gerçekten, şahane."

"Ben de nefret ettiğimi söylemeliyim." Max sınıf ispiyoncusunun şevkiyle söylemişti bu sözleri. "Ödül aldığına inanamıyorum."

"Şimdi bir tane daha yazıyor" dedim. "Gelecek vaat eden bir şey."

"Biz almayalım, teşekkürler" dedi Tapp. "Kendisi çıkmıştır listeden."

Büzüşmüş görünümlü adam aniden bir sabırsızlık nidasıyla yerinden kalktı ve kapıya doğru yürüdü. "Daha fazla gazete haberi görmek istemiyorum. Bu akşam *Guardian*'ın yazı işleri müdürüyle buluşuyorum. Gerisini siz halledin. Öğlene kadar da masamda bir rapor görmek istiyorum."

O gider gitmez Nutting "Bu sen oluyorsun Max" dedi. "Bize de kopya düşmeyi unutma. Hemen işe koyulsan iyi olur. Harry, yazı işleri müdürlerini her zamanki şekilde paylaşacağız."

"Yayın durdurma emri?"

"Çok geç artık. Hem aptal gibi görünürüz. Evet, şimdi..."

Bu "şimdi" bana yönelikti ama öncelikle Max'in odadan çıkmasını bekledik. Max dışarı adım atmadan hemen önce dönüp bakışlarımı yakaladı. İfadesiz yüzünde zafere benzer bir şeyler gördüm ama yanılmış olabilirim.

Max'in adımlarının koridorda uzaklaşmasını dinledik, sonra Nutting "Dedikoduya göre –ki yanlışsa düzelt– Max'in nişanının bozulmasının nedeni senmişsin ve hoş görünümlü bir kız olduğun için genelde değerinden büyük sorunlara yol açıyormuşsun."

Ne söyleyeceğini bilemedim. Toplantı boyunca sigaraları art arda yakan Tapp şimdi bir tane daha yakıyordu. "Teşkilata kadınları almamız için çok büyük baskılara ve birtakım zamane argümanlarına boyun eğmek zorunda kalmıştık. Sonuçlar aşağı yukarı tahmin ettiğimiz gibi oldu" dedi.

Bu noktada beni atacaklarına ve kaybedecek bir şeyim olmadığına kanaat getirmiştim. "Beni neden işe aldınız?" dedim.

"Ben de kendime aynı soruyu sorup duruyorum" dedi Tapp, yumuşak bir tavırla.

"Tony Canning yüzünden mi?"

"Ah, evet. Zavallı Tony. Adasına gitmeden önce onu birkaç gün gizli eve yerleştirmiştik. Kendisini bir daha göremeyeceğimizi biliyorduk ve hiçbir şeyin ucunu açık bırakmayalım istiyorduk. Acı olay gerçekten. Sıcak dalgası vardı o ara. Sürekli burun kanaması geçiriyordu. Sonunda zararsız olduğuna karar verdik."

Nutting ekledi: "Sırf merakımızdan, ne gibi bir motivasyonu olduğunu anlamak için baskı yaptık. Güçler dengesi konusunda bir sürü boş laf saydı bize ama biz Buenos Aires'teki adamımızdan her şeyi öğrenmiştik. Şantaja maruz kalmış Tony. 1950'de, ilk evliliğinin daha üçüncü ayında. Moskova Merkez önüne karşı konulamaz birini çıkarmış."

"Gencinden severdi kendisi" dedi Tapp. "Demişken, bu arada sana bunu vermemizi istemişti."

Kapalı bir zarf gösterdi. "Aylar önce verirdik ama bodrum kattaki teknik çocuklar, içinde gizli bir şifre olabilir diye düşündüler."

Zarfı elinden alıp çantama koyarken kayıtsız görünmeye çalıştım. Ama el yazısını görmüştüm ve titriyordum.

Tapp fark ederek ekledi: "Max bize senin küçük bir kâğıt parçası yüzünden epey heyecanlandığını söyledi. Benimdi o kâğıt muhtemelen. Adanın ismini ben karalamıştım. Tony orada güzel deniz alası avlanır demişti de."

Konuyla alakasız bu bilgi havada dağılıp gidene kadar bir sessizlik oldu.

Sonra Nutting devam etti: "Ama haklısın. Seni, Tony hakkında yanılıyor olma ihtimalimizi düşünerek işe aldık. Gö-

zümüzü üstünden ayırmadık. Sonunda anlaşıldı ki çok daha bayağı türden bir tehlike teşkil ediyormuşsun."

"Gönderiyorsunuz yani beni."

Nutting başını kaldırıp Tapp'e baktı, Tapp ona sigara kılıfını uzattı. Nutting sigarasını yaktıktan sonra "Hayır, aslında. Şu an gözetim altındasın. Beladan uzak durabilirsen, bizi de uzak tutabilirsen, yakayı sıyırabilirsin. Yarın kalkıp Brighton'a gideceksin ve Haley'ye paranın kesildiğini söyleyeceksin. Vakıf kimliğini koruyacaksın tabii. İstersen berbat romanıyla ilgili gerçeği de söyleyebilirsin, bizim için fark etmez. Ayrıca ilişkiyi de bitireceksin. Yine, ne şekilde yaparsan yap. Yeter ki adamın hayatından çık. Olur da peşinden gelirse, kati bir şekilde geri çevireceksin. Başka birini bulduğunu söylersin. Bitmiştir. Anlaşıldı mı?"

Beklediler. İçimde yine Piskopos'un ergenlik gelişmelerimle ilgili konuşmak üzere beni odasına çağırdığında hissettiğim his vardı. Yaramaz ve küçük olma hissi.

Başımı salladım.

"Duyamadım?"

"Ne yapmamı istediğinizi anladım."

"Evet. Ve?"

"Yapacağım."

"Yine. Daha yüksek sesle."

"Evet, yapacağım."

Nutting yerinde oturmayı sürdürürken Tapp ayağa kalktı ve sarımtırak eliyle kibarca kapıyı işaret etti.

Bir kat merdiven indikten sonra koridoru geçerek Curzon Street'e bakan bir sahanlığa geldim. Zarfı çantamdan çıkarmadan önce omzundan geriye göz attım. Tek sayfalık mektup ellenmekten kirlenmişti.

28 Eylül, 1972

Sevgili kızım,

Bugün öğrendim ki geçen hafta işe alınmışsın. Tebrikler. Senin adına çok heyecanlıyım. Bu iş sana büyük bir tatmin ve zevk yaşatacak ve eminim ki çok başarılı olacaksın.

Nutting mektubumu sana ulaştırmaya söz verdi ama bu işlerin nasıl yürüdüğünü bilen biri olarak, eline geçmesinin vakit alacağını tahmin ediyorum. O zamana kadar da en fena şeyleri öğrenmiş olacaksın. Neden gitmek, neden tek başıma kalmak ve seni kendimden uzaklaştırmak için neden elimden geleni yapmak zorunda olduğumu anlamış olacaksın. Ömrümde seni yol kenarındaki bir tesiste bırakıp gitmek kadar iğrenç bir şey yapmadım. Ama gerçeği söylesem, peşimden Kumlinge'ye gelmekten seni caydıramazdım. Ateşli bir tabiatın var, itirazlarıma kulak asmazdın. Zamanla yitip gidişimi görmene ise asla dayanamazdım. Öyle bir keder çukuruna saplanırdın ki... Hastalığımın çaresi yok. Sense çok gençsin böyle bir şey için. Öyle asil ve bencillikten uzak bir fedakârlık değil benimki. Sadece bunu tek başıma daha iyi yapabileceğimi biliyorum.

Mektubu sana Londra'da, birkaç gecedir kaldığım ve eski birkaç dostu gördüğüm evden yazıyorum. Şu an gece yarısı. Yarın yola çıkıyorum. Senden keder içinde değil, geri dönüşün olmadığını bildiğim bir zamanda hayatıma kattığın sevincin minnetiyle ayrılmak istiyorum. Seninle ilişkiye girmem zayıflık ve bencillikti, hatta gaddarlık. Umarım affedersin beni. Biraz mutluluğa, hatta iyi bir kariyere eriştiğini düşünmek isterim. Hayatta yaptığın her şeyde sana iyi şanslar dilerim. Lütfen anılarında o yaz haftalarına, ormandaki muhteşem pikniklere, ölmekte olan bir adamın yüreğine müthiş bir iyilik ve aşk kattığın o zamana küçük bir köşe ayır.

Teşekkürler, teşekkürler sevgilim.

Tony

Pencereden dışarı bakıyormuş gibi yaparak koridorda öylece durdum ve bir süre ağladım. Neyse ki kimsecikler gelmedi. Kadınlar tuvaletinde yüzümü yıkadıktan sonra alt kata indim ve kendimi işe vermeye çalıştım. İrlanda'yla ilgili bölümümüz sessiz bir çalkantı içindeydi. Ofise girdiğim anda Chas Mount beni sabah yazdığı, birbiriyle örtüşen üç ayrı bildiriyi harmanlayıp daktilo etme işine koştu. Ortaya tek bir bildiri çıkarmak gerekiyordu. Konu Helyum'un kayıplara karışmış olmasıydı. Henüz teyit edilmemiş bir söylentiye göre ifşa olmuş ve vurulmuştu ama bir önceki gece geç saatlerde bunun doğru olmadığını öğrenmiştik. Belfast'ta sahada bulunan ofiserlerden birinin raporuna göre Helyum önceden ayarlanan toplantıya gelmiş ama sadece iki dakika kalmıştı. Bu süre içinde denetleyicisine bağlantıyı koparacağını, uzaklara gideceğini, artık her iki taraftan da bıktığını söylemişti. Adamımızın baskı yapmasına ya da cazip teklifler sunmasına fırsat kalmadan da çekip gitmişti. Chas olayın sebebini bildiğinden emindi. Yazdığı bildiriler beşinci kata sert itirazların çeşitli türevlerinden ibaretti.

Daha fazla işe yaramadığı düşünülen bir gizli ajan, kendini acımasızca terk edilmiş bulabiliyordu. Başta vaat edildiği gibi onunla ilgilenmek, ona ve ailesine yeni bir yerde yeni bir kimlikle hayat ve para sunmak yerine, adamı düşmana öldürtmek ya da en azından öyleymiş gibi göstermek, bazen güvenlik servislerinin işine gelebiliyordu. Böylesi daha güvenli, daha temiz, daha ucuz ve hepsinden önemlisi daha emniyetliydi... En azından söylentiler bu yöndeydi ve Yurttaşlık Hakları Milli Konseyi'ne (NCCL) beyanatta bulunan gizli ajan Kenneth Lennon'ın örneği söylentileri destekliyordu. Lennon kendisini çalıştıran Özel Şube ile hakkında rapor bildirimi yaptığı Geçiciler arasında sıkışıp kalmıştı. Dediğine göre Özel Şube'nin onu gözden çıkardığını ve karşı tarafa durumu çıtlattığını öğrenmiş, karşı taraf da İngiltere'de pe-

şine düşmüştü. Geçiciler onu yakalamasa Özel Şube yakalayacaktı. Lennon NCCL'e kendisini fazla yaşatmayacaklarını söylemişti. İki gün sonra da Surrey'de bir hendekte, kafasına sıkılmış üç kurşunla bulunmuştu.

Okuması için taslağı uzattığımda "Yüreğim parçalanıyor" dedi Chas. "Bu çocuklar her türlü tehlikeyi göze alıyorlar, sonra biz bağları koparıyoruz, haber de kulaktan kulağa yayılıyor. Ondan sonra neden yeni insanlar alamadığımızı merak ediyoruz."

Öğlen Park Lane'deki bir telefon kulübesine gidip Tom'u aradım. Ertesi gün geleceğimi haber vermek istiyordum. Cevap alamadım ama o anda fazla kafama takmadım. Basın haberlerini tartışmak için akşam yedide konuşmayı kararlaştırmıştık zaten. O zaman söyleyebilirdim. Canım yemek yemek ya da kapalı alana dönmek istemediği için Hyde Park'ta melankolik bir yürüyüşe çıktım. Aylardan marttı ama fulyalardan en ufak bir işaret yoktu ve ortama hâlâ kış hissi hâkimdi. Ağaçların çıplak mimarisi, bembeyaz göğün fonunda keskin hatlarıyla öne çıkıyordu. Buraya Max'le geldiğim zamanları, şuradaki ağacın altında ona kendimi nasıl öptürdüğümü düşündüm. Nutting haklıydı belki de. Değerimden büyük sorunlara yol açıyordum. Bir binanın kapı eşiğinde durdum, Tony'nin mektubunu çıkardım, bir kez daha okudum, üstünde düşünmeye çalıştım ama yine ağlamaya başladım. Sonra da işe döndüm.

Günün geri kalanını Mount'un bildirisinin yeni taslağı üstünde çalışarak geçirdim. Mount öğlen molasında saldırıyı biraz yumuşatmaya karar vermişti. Beşinci katın alttan gelen eleştiriden memnun kalmayacağını ve kin güdebileceğini tahmin etmiş olmalıydı. Yeni taslakta "belli bir açıdan bakınca" ve "sistemin bize iyi hizmet ettiği doğru olsa da... şu da söylenebilir ki..." gibi kalıplar vardı. Helyum'a –ya da diğer gizli ajan ölümlerine– yapılan atıflar çıkarılmış, sadece

onlara iyi davranılması, vakitleri dolduğunda kolay işe girebilmeleri için iyi kimlikler verilmesi gerektiği söylenmişti. İşten çıkmam saat altıyı buldu. Titrek asansörle aşağı indim ve yanlarından geçerken bunca zaman sonra bana hiç değilse kaş çatmama noktasına gelen, kapıdaki suskun adamlara iyi akşamlar diledim.

Tom'a ulaşmam gerekiyordu, Tony'nin mektubunu yeniden okumam gerekiyordu. Düşünemiyordum bir türlü, aklım karmakarışıktı. Leconfield House'tan dışarı adım atıp Green Park metrosuna doğru yöneldiğim sırada yolun karşısında birini gördüm. Yakası kalkık mantosu, geniş kenarlı şapkasıyla bir gece kulübünün girişinde duruyordu. Kim olduğunu gayet iyi biliyordum. Kaldırımın kenarında trafiğin geçmesini bekledim, sonra yolun karşısına seslendim: "Shirley, beni mi bekliyorsun?"

Telaşlı adımlarla yanıma geldi. "Yarım saattir buradayım. Ne iş yapıyorsun bu saate kadar? Aman, yok, yok, söylemek zorunda değilsin."

Yeni bohem stiliyle yanağımdan öptü. Açık kahverengi keçe bir şapka takmış, mantosunun kemeri yeni incelmiş belinin etrafına sıkıca dolanmıştı. Zarif çiller serpiştirilmiş, güzel kemikli yüzü uzun görünüyordu. Elmacık kemiklerinin altında hoş bir çöküklük vardı. Ne büyük bir değişim. Ona bakınca aklıma, geçirdiğim kıskançlık krizi geldi ve Tom beni masumiyetine inandırdığı halde temkinli davranmaktan kendimi alamadım.

Shirley kolumdan tutarak beni sokakta yürütmeye başladı. "En azından şimdi açılmışlar. Gel hadi. Anlatacak çok şeyim var."

Curzon Street'ten bir ara sokağa döndük. Burada, kadife ve pirinç dekorlu ortamını Shirley'nin bir zamanlar "rüküş" diye küçümsediği bir pub vardı.

Küçük biralarımızla yerimize yerleştiğimizde Shirley

"Sırada önce özür var. Pillars'ta konuşamadım seninle. Çıkıp gitmek istiyordum. Grup ortamına katlanacak durumda değildim" dedi.

"Babana üzüldüm."

Gösterdiğim anlayış karşısında duygularını bastırmaya çalışırken boğazında küçük bir dalgalanma oldu.

"Ailem için korkunçtu gerçekten. Hepimiz perişan olduk."

"Nasıl olmuş?"

"Yola adım atmış, nedense ters tarafa bakmış ve bir motosiklet çarpmış. Dükkânın hemen önünde. Bize söyledikleri tek iyi şey, hemen öldüğü. Ne olduğunu anlayamadan gitmiş."

Başsağlığı diledim. Bir süre daha konuşarak, annesinin nasıl katatonikleştiğini, birbirine yakın aile bireylerinin cenaze hazırlığında neredeyse kopma noktasına geldiğini, ortada bir vasiyet olmadığını ve dükkâna neler olabileceğini anlattı. Futbolcu kardeşi işletmeyi bir arkadaşına satmak istiyordu. Fakat Shirley'nin işlettiği dükkân şimdilik yine açılmıştı, annesi yataktan çıkmış, konuşuyordu. Shirley ikimize bir tur daha içki almak için bara gitti, döndüğünde sesi canlanmıştı. Konu kapanmıştı.

"Tom Haley'yle ilgili yazılanları gördüm. Ne berbat bir durum. Seninle bir alakası vardır, diye düşündüm."

Başımı bile sallamadım.

"Keşke o konuya dahil olsaydım. Ne kötü bir fikir olduğunu söylerdim onlara."

Omuz silktim ve hafiften bardağın arkasına saklanarak biramı içtim. Söyleyecek bir şey bulmaya çalışıyordum.

"Çekinme. Didikleyecek değilim. Sadece şunu söylemek istedim, aklının bir köşesinde olsun, şimdilik cevap verme. Biraz erken davrandığımı düşünebilirsin ama bu sabah okuduğum haberlere bakılırsa seni atma ihtimalleri yüksek. Eğer

yanılıyorsam, ne âlâ. Ama yanılmıyorsam ve ne yapacağın belli değilse, gel bana çalış. *Benimle* çalış. Güneşli Ilford'u tanı. Birlikte eğlenebiliriz. Şimdi aldığının iki katından fazlasını veririm sana. Yataklar hakkında öğrenilecek ne varsa öğrenirsin. İşletmecilik için çok iyi bir zaman değil belki şimdi ama insanların daima yatacak bir yere ihtiyaçları olacak."

Elimi elinin üstüne koydum. "Çok naziksin Shirley. İhtiyacım olursa mutlaka düşünürüm."

"Bağışta bulunmuyorum sana. İşin nasıl yürüdüğünü öğrenirsen ben de yazmaya daha çok vakit ayırabilirim. Dinle bak; romanın bir müzayedeye girdi. Bir servet ödediler. Şimdi de biri film haklarını satın aldı. Julie Christie filmde oynamak istiyormuş."

"Shirley! Tebrikler! Adı ne?"

"*Batırma Sandalyesi.*"

Ah, tabii ya. Bir cadı, masumsa sandalye suya batıyor ve boğuluyor, suçluysa hayatta kalıyor, sonra yakılarak ölüme mahkûm ediliyor. Genç bir kızın hayatı için iyi bir metafor. Shirley'ye kitabı için ideal bir okuyucu olduğumu söyledim. Önce bu kitap hakkında konuştuk, ardından da bir sonraki kitabını: İngiliz bir aristokratla onun kalbini kıran kenar mahalleli kızın arasındaki aşkı anlatan bir on sekizinci yüzyıl hikâyesi.

Sonra Shirley "Demek Tom'la berabersin. İnanılmaz. Şanslı kız seni!" dedi. "Tabii o da şanslı. Ben sadece piyasa romanı yazıyorum ama o en iyilerden biri. Ödülü aldığına sevindim ama o komik, küçük romandan pek emin değilim. Bu aralar yaşadığı şey de zor doğrusu. Ama Serena, aldığı paranın kaynağını bildiğine kimsenin inandığını sanmıyorum."

"Böyle düşünmene sevindim" dedim. Shirley'nin kafasının arkasında duvara asılı saate arada göz atıyordum. Tom'la konuşma saatimiz yediydi. Pub'dan çıkıp bir telefon kulübesi bulmak için beş dakikam vardı ama bunu zarafetle

yapacak enerjim yoktu. Yatak sohbeti yorgunluğumu canlandırmıştı.

"Artık gitmem lazım" diye mırıldandım, biramın içine doğru.

"Önce bu meselenin basına nasıl düştüğü konusundaki teorimi dinlemelisin."

Ayağa kalkıp mantoma uzandım. "Sonra anlatırsın."

"Peki, beni neden attıklarını bilmek istemiyor musun? Sormak istediğin bir sürü soru vardır diye düşünmüştüm." Karşımda durarak masanın arkasından çıkışımı engelliyordu.

"Şimdi olmaz Shirley. Gidip bir telefon etmem lazım."

"Belki günün birinde Gözcüler'i neden peşine taktıklarını anlatırsın bana. Arkadaşımı ihbar etmeye başlamak gibi bir niyetim yoktu. Baştan "hayır" demediğim için çok utandım kendimden. Ama o yüzden atmadılar beni. Bir şekilde belli ediyorlar insana neden attıklarını. Sakın paranoyaksın, deme. Yanlış okul, yanlış üniversite, yanlış aksan, yanlış hal ve tavır. Diğer bir deyişle genel yetersizlikten attılar."

Beni kendine doğru çekti, kucakladı ve yine yanaklarımdan öptü. Sonra da elime bir kartvizit tutuşturdu.

"Yatakları senin için sıcak tutarım. Bir düşün bakalım. Müdür ol, bir zincir başlat, imparatorluk inşa et! Hadi, git bakalım şekerim. Çıkınca sola dön, yolun sonunda bir kulübe var. Benden selam söyle ona."

Telefon kulübesine beş dakika geç kaldım. Cevap yoktu. Ahizeyi yerine koydum, otuza kadar saydım ve yeniden denedim. Green Park metro istasyonundan aradım, sonra da Camden'dan. Eve dönünce üstümde mantomla yatağa oturdum ve Tony'nin mektubunu yeniden okudum. Tom için endişeleniyor olmasam, bir rahatlamanın ilk emarelerini görebilirdim orada. Eski bir kederin az da olsa dindiğini görebilirdim. Dakikaların geçmesini bekledim ve Camden Road'daki kulübeye gitmek için vaktin geldiğini düşündüm. O gece aynı

yolu dört defa gidip geldim. On bir kırk beşteki son gidişimde operatöre, bir sorun olup olmadığına bakmak için hattı kontrol etmesini söyledim. St Augustine's Road'a dönüp yatmaya hazırlandığımda, tekrar giyinip son bir defa daha gitmenin eşiğine geldim. Ancak onun yerine karanlıkta uzanıp, aklıma getirmeye korktuğum açıklamalardan kendimi uzak tutmak için olabilecek en zararsız açıklamaları düşünmeye çalıştım. Bir ara hemen kalkıp Brighton'a gitmeyi aklımdan geçirdim. Süt treni diye bir şey yok muydu? Gerçekten var mıydı bu trenler ve sabahın erken saatlerinde Londra yönü yerine Londra'dan gidiş yönünde çalışmıyorlar mıydı? Sonra bir Poisson dağılımı düşünerek aklımı en kötü olasılıklardan uzak tuttum. Tom telefonu ne kadar sık cevaplamazsa, bir sonraki defa cevaplama olasılığı o kadar azalıyordu. Fakat insani faktör işin içine girince bir anlamı kalmıyordu bunun çünkü bir noktada eve gelmek durumundaydı. İşte bunları düşünürken bir önceki akşamın yorgunluğu üstüme çöktü ve saat altı kırk beşte alarmım çalana kadar deliksiz bir uyku uydum.

Ertesi sabah Camden metrosuna kadar gittikten sonra Tom'un evinin anahtarını almadan çıktığımı fark ettim. Bunun üstüne istasyondan yine onu aradım ve uyuyor olabileceğini düşünerek telefonu bir dakikadan fazla çaldırdım. Sonra da mahzun mahzun St Augustine's Road'a döndüm. En azından valiz taşımıyordum. Ama Tom yoksa Brighton seferinin ne anlamı vardı? Yine de başka şansım yoktu. Kendi gözlerimle görmeliydim. Orada yoksa bile, arayış yine dairesinden başlamak zorundaydı. Anahtarları çantalarımdan birinde buldum ve yeniden yola düştüm.

Yarım saat sonra iş için güneyden gelen banliyö trenlerinden akın edenlere karşı Victoria istasyonu kalabalığında ilerliyordum. Kalabalığın ikiye ayrıldığı bir anda sağıma bakmış bulundum ve çok tuhaf bir şey oldu. Bir an için kendi yüzümü gördüm, sonra yarık kapandı ve görüntü kayboldu. Sağı-

ma doğru sendeledim, izdihamın içinde güçlükle ilerledim, açıklığa çıktım ve son birkaç yüz metreyi koşarak Smith's gazete bayiinin açık cephesine vardım. İşte oradaydım, gazete rafında. *Daily Express*'te. Tom'la kol kolaydım, başlarımız sevgiyle birbirine doğru eğilmişti, kameraya doğru yürüyorduk. Wheeler's restoranı bulanık görüntüsüyle ardımızda duruyordu. Fotoğrafın üstünde çirkin büyük harfler HALEY'NİN SEKSİ CASUSU diye haykırıyordu. Hemen gazeteyi aldım, ikiye katladım ve parasını ödemek için kuyruğa girdim. Kendi fotoğrafımın yanında görünmek istemediğim için gazeteyle umumi tuvalete girip kabinlerden birine kapandım ve trenimi kaçıracak kadar uzun süre orada oturdum. İç sayfalarda iki fotoğraf daha vardı. Birinde Tom'la birlikte onun evinden, "aşk yuvamız"dan çıkıyorduk, diğerinde sahilde öpüşüyorduk.

Soluksuz bir heyecan ve kınama tonuyla yazılmış olmasına rağmen makalenin doğruluk unsuru taşımayan tek bir kelimesi yoktu. Beni MI5 için çalışan, Cambridge eğitimli, matematik "uzmanı", Londra'da yaşayan, dolgun bir ücret sunmak üzere Tom Haley'yle ilişkiye girme görevi verilmiş bir "gizli ajan" olarak tanımlamışlardı. Paranın takip ettiği kanallar üstü kapalı ama doğru anlatılmış, hem Uluslararası Özgürlük Vakfı'na hem de Yazılmamış Söz'e göndermeler yapılmıştı. Tom'un istihbarat servislerinden hiç kimseyle bağlantısı olmadığını belirten sözleri kalın harflerle vurgulanmıştı. İçişleri Bakanı sözcüsü Roy Jenkins gazeteye konunun "büyük kaygı" uyandırdığını ve ilgili görevlilerin bugün bir toplantı yapacaklarını söylemişti. Muhalefet adına bizzat konuşan Edward Heath ise, eğer doğruysa, bu haber devletin çoktan yolunu yitirdiğini gösteriyor, demişti. Fakat hepsinden önemlisi Tom, bir gazeteciye "konuyla ilgili söyleyecek hiçbir şeyinin olmadığını" ifade etmişti.

Bu dün olmalıydı. O halde Tom inzivaya çekilmişti. Ses-

sizliği başka nasıl açıklanabilirdi? Kabinden çıktım, gazeteyi çöpe attım ve bir sonraki trene ucu ucuna yetiştim. Son zamanlarda tüm Brighton yolculuklarımı cuma akşamları, karanlıkta yapmıştım. Tom'la mülakat için en güzel giysilerimle üniversiteye gittiğim ilk günden beri Sussex Weald'dan gündüz vakti geçmemiştim. Şimdi ona bakarken, çalı çitlerin ve baharla birlikte yeni yeni kalınlaşmaya başlayan çıplak ağaçlarının cazibesine bakarken, bir kez daha yanlış bir hayat yaşadığım düşüncesiyle gelen o anlaşılmaz hasreti ve hüsranı yaşadım. Kendim seçmemiştim bu hayatı. Tamamen tesadüflerin eseriydi. Jeremy'yle ve dolayısıyla Tony'yle tanışmamış olsam, bu karmaşanın içinde bulunmaz, hayalimde canlandırmaya bile cesaret edemediğim felakete doğru son hız gidiyor olmazdım. Tek avuntum Tony'nin vedasıydı. Tüm hazinliğine rağmen ilişki huzura ermişti ve ben, sonunda yadigârıma kavuşmuştum. O yaz haftaları bir tek benim fantezim değildi. Ortak bir hayaldi. Benim için anlamlı olduğu kadar onun için de anlamlıydı. Hatta son günlerinde, daha da anlamlı... Artık yaşadıklarımıza dair, ona bir nebze avuntu sunduğuma dair bir delilim vardı.

Nutting ile Tapp'in Tom'dan ayrılmam yönünde verdikleri emre itaat etmeyi hiç düşünmemiştim. İlişkiyi bitirme önceliği Tom'a aitti. Bugünkü manşetler Teşkilat'la ilişkimin bittiği anlamına geliyordu. İtaatsizlik etmeme gerek bile yoktu. Manşetler ayrıca Tom'un benden uzak durmaktan başka çaresi olmadığı anlamına da geliyordu. Onu dairesinde bulamamayı neredeyse ümit edecek gibi oldum, böylece son yüzleşmeden kurtulmuş olurdum. Ama büyük ıstırap çekerdim sonrasında, katlanılmaz bir ıstırap. Yol boyunca sorunumu ve küçücük avuntumu düşündüm ve sersemledim. Sonunda tren Brighton garının örgülü çelik kafesinde sarsılarak durdu.

İstasyonun ardındaki yokuşu tırmanırken ringa martı-

larının ötüşlerinde ve ağıtlarında ilahilerin o önceden kestirilebilen son notaları gibi tatlı bir alçalış, her zamankinden çok daha güçlü bir nihai ahenk duyar gibi oldum. Tuz, egzoz ve kızartma tadı taşıyan hava, pervasız hafta sonlarımıza dair bir nostalji uyandırdı içimde. Bir daha buraya dönme ihtimalim neredeyse yoktu. Adımlarımı yavaşlatarak Clifton Street'e döndüm, Tom'un yaşadığı binanın önünde gazetecileri görmeyi bekleyerek. Ama kaldırımlar boştu. İçeri girip çatı katındaki daireye doğru tırmanmaya başladım. İkinci katta pop müzik seslerinin ve kahvaltı kokularının içinden geçtim. Eşiğe gelince duraksadım, şeytanları dağıtmak için kapıyı tüm içtenliğimle masumca tıklattım, bekledim ve ardından cebimde anahtarlarımı arandım. Anahtarı önce yanlış yöne çevirdim, kısık sesle küfrettim ve kapıyı ittirerek açtım.

Gördüğüm ilk şey ayakkabılarıydı. Topukları hafifçe içe dönmüş, bağcıkları pörsümüş, tek topuğunun kenarına yaprak yapışmış, aşınmış kahverengi ayakkabıları. Mutfak masasının altında duruyorlardı. Oda bunun dışında hiç olmadığı kadar topluydu. Tüm tavalar ve çanak çömlek kaldırılmış, kitap yığınları düzenlenmişti. Banyoya doğru ilerlerken ahşap zeminin, başka bir zamana ait eski bir şarkıyı andıran o bilindik gıcırtısını duydum. İntihar sahnesi içeren kısıtlı film repertuarımda, boynuna sarılı kanlı bir havluyla küvetin üstüne düşünceli biçimde yığılmış bir ceset vardı. Neyse ki banyo kapısı açıktı ve Tom'un orada olmadığını görmek için içeri girmem gerekmedi. Geriye bir tek yatak odası kalıyordu.

Kapı kapalıydı. Yine ahmak gibi kapıyı tıklatıp bekledim çünkü içeriden bir ses duyduğumu sandım. Sonra sesi yeniden duydum. Aşağıdaki sokaktan geliyordu, ya da alt kattaki dairelerden birindeki bir radyodan. Kendi nabzımın sesini de duydum. Kapının kolunu indirip kapıyı ittirdim ama içeri girmeye korkarak olduğum yerde kaldım. Yatağı görebiliyordum, boydan boya. Toplanmıştı ve Hint kumaşından örtü

güzelce yerine konmuştu. Normalde yerde karmakarışık durdu. Bu küçük odada saklanacak başka bir yer yoktu.

Midemin bulandığını ve susadığımı hissederek, bir bardak su almak için mutfağa döndüm. Masanın üstünde duran şeyi ise ancak lavabodan uzaklaşırken gördüm. Ayakkabılar dikkatimi dağıtmış olmalıydı. Karşımda, kahverengi kâğıda sarılmış ve iple bağlanmış bir kutu vardı, üstünde ise Tom'un el yazısıyla adımı taşıyan beyaz bir zarf duruyordu. Önce suyu içtim, sonra masaya oturdum, zarfı açtım ve iki gün içinde aldığım ikinci mektubu okumaya başladım.

22

Sevgili Serena,

Bu mektubu Londra'ya dönüş treninde okuyor olabilirsin ama tahminimce mutfak masasında oturuyorsundur. Eğer öyleyse, evin hali için özür dilerim. Fazlalıkları temizlemeye ve yerleri ovmaya başladığımda, bunu senin için yaptığıma inandırdım kendimi; geçen hafta itibarıyla kira defterinde senin ismin kayıtlı ve bu daire istediğin takdirde kullanımına hazır. Ne var ki temizliği bitirip etrafıma bakındığımda, acaba buradaki hayatımızdan arındırıldığını ve tüm güzel zamanlarımızın silinip süpürüldüğünü gördüğünde ev gözüne çok mu steril ya da çok mu yabancı görünür, diye düşünmeden edemedim. Boş Chablis şişeleriyle dolu karton kutuları ve yatakta beraber okuduğumuz gazetelerden oluşan yığınları özlemez miydin? Sanırım o temizliği kendim için yaptım. Bu bölümü bir sona bağlıyorum ve biliyorum ki çekidüzen vermede daima bir miktar unutma vardır. Bir çeşit yalıtım gibi düşün bunu. Zaten mektubu yazabilmek için güverteyi boşaltmam şarttı. Hem belki de (sana söylemeye cesaret edebilecek miyim bunu?) onca ovma sırasında aslında seni siliyordum; olduğun halinle seni.

Telefona cevap vermediğim için de özür diliyorum. Gazetecilerden kaçıyordum ve senden kaçıyordum çünkü konuş-

mamız için doğru bir zaman değilmiş gibi geliyordu bana. Sanırım seni artık iyi tanıyorum ve yarın burada olacağına inanıyorum. Giysilerinin hepsi yerinde, gardırobun en altında. Eşyalarını katlayıp kaldırırken ne halde olduğumu anlatmayacağım sana ama şu kadarını söyleyeyim ki eski fotoğraf albümlerine bakar gibi ağırdan aldım. Öyle değişik kılıklarda hatırladım ki seni... Gardırobun en dibinde, katlanıp top edilmiş halde, bana Monty Hall problemini açıklamaya çalıştığın gece Wheeler's'ta giydiğin siyah süet ceket duruyordu. Onu katlamadan önce bir şeyleri kapatıp kilitlermiş ya da kilitleyip kaldırırmış duygusuyla tüm düğmelerini ilikledim. Olasılık mantığını hâlâ anlayamıyorum. Yine aynı şekilde, yatağın altında Ulusal Portre Galerisi'ndeki buluşmamıza giydiğin kısa pilili eteği buldum; benim açımdan, her şeyin başlamasına önayak olan eteği. Hayatımda hiç etek katlamamıştım. Bu da kolay katlanan türden değildi.

Daktilomda "katlamak" kelimesini yazarken aklıma, henüz söyleyeceklerim bitmeden senin üzüntü, kızgınlık ya da suçlulukla mektubu zarfa geri koyabileceğin geldi. Lütfen yapma. Uzatmalı bir suçlama değil bu ve inan bana sonu iyi bitecek, en azından bazı açılardan. Ayrılma benden. Burada kalmanı sağlamak için kaloriferi açık bıraktım. Bitkin düşersen yatak senindir. Çarşaflar temiz, eski benliklerimizin tüm izleri istasyonun karşısındaki çamaşırhanede silinip gitti. Evlere teslimat yapan bir çamaşırhaneydi ve oradaki kibar hanım fazladan bir sterline ütü yapmayı da kabul etti. Ütülü çarşaflar; çocukluğun hakkı verilmeyen ayrıcalıklarından. Ama bana boş sayfaları da hatırlatırlar. Kocaman ve tensel bir boş sayfa. Ve o sayfa bir daha asla roman yazmayacağıma inandığım Noel öncesinde kesinlikle kocamandı düşüncelerimde. *Düzlükler*'i Tom Maschler'e teslim etmemizden sonra bahsetmiştim sana yazar tıkanıklığımdan. Beni tatlılıkla (ve faydasızca) teşvik etmiştin yazmaya, gerçi şimdi anlıyorum

ki mesleki açıdan geçerli nedenlerin varmış. Aralık ayının büyük bölümünü o boş sayfaya bakarak geçirdim. Âşık olmaya başladığını düşünüyordum ama aklıma işe yarar tek bir kelime gelmiyordu. Fakat sonra olağanüstü bir şey oldu. Biri beni görmeye geldi.

Noel'den sonra, kız kardeşimi Bristol'daki sığınma evine götürdüğümde oldu bu. Laura'yla yaşanan tüm o duygusal sahnelerin ardından içim kurumuş gibi hissediyordum kendimi ve Sevenoaks'a dönmek için yapacağım sıkıcı araba yolculuğunu kaldıracak gibi değildim. Normalde olduğumdan biraz daha pasiftim sanırım. Arabama binerken yanıma bir yabancı yaklaştığında, savunma kalkanlarım inmişti. Yaklaşanın dilenci ya da dolandırıcı olabileceği aklıma gelmedi. Zaten adam adımı biliyordu ve senin hakkında anlatmak istediği önemli bir şey olduğunu söyledi. Zararsız birine benzediği için meraklandım ve bana kahve ısmarlamasına izin verdim. Bu kişinin Max Greatorex olduğunu tahmin etmişsindir. Kent'ten itibaren, hatta belki daha da öncesinden, Brighton'dan itibaren beni izlemiş olmalıydı. Sormadım. Yaptıklarımla ilgili sana yalan söylediğimi kabul ediyorum. Bristol'da Laura ile vakit geçirmek için kalmadım. O öğleden sonra birkaç saat meslektaşını dinledim ve iki gece bir otelde kaldım.

Sonuçta, zemini umumi tuvalet seramikleriyle kaplı, berbat kokan, loş bir elliler kalıntısında oturup hayatımda tattığım en kötü kahveyi içtik. Eminim Greatorex bana hikâyenin sadece bir parçasını anlatmıştır. Öncelikle senin kim olduğunu ve kimin adına çalıştığını söyledi. Kanıt istediğimde bana, bazısında senden söz edilen, bazısı antetli kâğıda senin el yazınla notlar içeren ve iki tanesi fotoğrafını taşıyan çeşitli dahili dokümanlar gösterdi. Bu dokümanları ofisten kendi adına büyük riskleri göze alarak çıkardığını söyledi. Sonra Bir Parmak Bal operasyonunu önüme serdi, diğer yazarların

isimlerinden bahsetmeden. Plana bir romancı katmak, sonradan akla gelen olmadık bir fikirdi, dedi. Edebiyata meraklı olduğunu, hikâyelerimi ve makalelerimi bildiğini ve beğendiğini ve ismimin listede olduğunu öğrendiğinde projeye karşı ilkeli itirazının iyice güçlendiğini söyledi. Bir istihbarat ajansının bana fon sağladığının ortaya çıkması halinde zedelenecek olan itibarımı bir daha kurtaramayacağımdan endişe ettiği söyledi. O sırada bilmiyordum ama, esas amacı hakkında dürüst davranmıyormuş bana.

Sonra senden bahsetti. Akıllı –aslında kullandığı kelime "kurnaz"dı– olduğun kadar güzel olduğun için, Brighton'a gelip beni listeye alma işi için ideal görülmüştün. "Aşk tuzağı" gibi bayağı bir ifade kullanmak tarzı değildi belki ama anlattığı şey aynen buydu. O an öfkeye kapıldım ve elçiye zeval etmenin kıyısına yaklaşarak adamın burnuna bir tane çakmamak için kendimi zor tuttum. Ama hakkını vermeliyim; bana anlattıklarından zevk almıyormuş gibi görünmek için elinden geleni yapıyordu. Sesi üzüntülüydü. Kirli ilişkilerimi tartışmaktansa kısa tatilinin keyfini çıkarmayı bin kat yeğleyeceğini kibarca ifade etti. Bu güvenlik ihlaliyle geleceğini, işini, hatta özgürlüğünü tehlikeye atıyordu. Ama şeffaflığa, edebiyata ve ahlaka önem veriyordu. Öyle dedi.

Sanırım kısmen hikâyesini desteklemek amacıyla, senin gizli kimliğini, vakfı, ödeneğin tam miktarını ve diğer her şeyi anlattı. O noktada artık hiçbir şüphem kalmamıştı. Öyle sinirlenmiş, öyle gerilmiş ve galeyana gelmiştim ki kendimi dışarı atmak zorunda kaldım. Birkaç dakika yolda bir aşağı bir yukarı yürürdüm. Öfkeden de öte bir şeydi yaşadığım. Yepyeni, karanlık bir nefret içindeydim; sana karşı, kendime karşı, Greatorex'e karşı, Almanların Bristol bombardımanına karşı ve savaş sonrası mimarlarının bombardıman alanları üstüne yığdığı ucuz, tüyler ürpertici dehşetlere karşı... Bana apaçık ya da üstü kapalı bir yalan söylemediğin tek bir gün

olmuş muydu, diye düşündüm. O an, kepenkleri kapalı bir dükkânın eşiğine yaslandım ve kusmaya çalışıp başaramadım. İçimde bıraktığın tadı dışarı atabilmek istiyordum. Sonra gerisini dinlemek için yeniden Kwix-Snax'e döndüm.

Oturduğumda sakinleşmiş, muhbirimi dikkatle inceleyecek duruma gelmiştim. Benimle aynı yaşta olduğu halde kendinden emin, aristokrat bir havası, biraz da mülayim devlet memuru tavrı vardı. Konuşmasıyla beni aşağılıyor olabilirdi, aldırış etmiyordum. Et, daha doğrusu kemik tümseklerine kondurulmuş kulaklarıyla dünya dışı bir varlık havası vardı. İncecik boynu ve kendine bir beden büyük gömlek yakasıyla epey sıska görünümlü olduğundan, bir zamanlar saplantı derecesinde, nişanlısının terk edip gitmesine neden olacak derecede ona âşık olduğunu öğrendiğimde şaşırdım. Normalde asla senin tipin olduğunu düşünmezdim. Benimle konuşmasının ardında kendi hıncının yatıp yatmadığını sordum. İnkâr etti. Evliliği zaten felaketle sonuçlanırmış ve sana bir anlamda minnettarmış.

Sonra tekrar Bir Parmak Bal meselesinin üstünden geçtik. Bana istihbarat servislerinin kültüre destek vermesinin ve doğru tipte entelektüel yetiştirmesinin sıra dışı bir şey olmadığını söyledi. Ruslar yapıyordu, biz neden yapmayacaktık? Sonuçta yumuşak Soğuk Savaş'tı bu. Ona cumartesi günü sana söylediğim şeyleri söyledim. Neden para başka bir devlet kanalıyla açıkça verilmiyor? Neden gizli operasyon kullanılıyor? Greatorex derin bir iç çekip bana baktı ve başını acıyarak salladı. Dediğine göre şunu anlamalıydım ki her kuruluş, her organizasyon nihayetinde kendi mantığıyla güdülen ve hayatta kalma, hâkimiyet alanını genişletme peşinde koşan müstakil, rekabetçi bir yönetime dönüşürdü. Kimyasal bir süreç kadar insafsız ve kördü. MI6 Dışişleri Bakanlığı'nın gizli bir bölümünün kontrolünü ele geçirmişti, MI5 da kendi projesini istiyordu. Her ikisi birden Amerikalıları, CIA'i et-

kilemek istiyorlardı ki CIA yıllar içinde Avrupa'da kültüre, kimsenin bilmediği kadar para akıtmıştı.

Greatorex benimle arabama kadar geldi. O sırada yağmur iyice bastırmıştı. Vedalaşmayla fazla vakit kaybetmedik. Elimi sıkmadan önce bana ev telefonunu verdi. Bu tür haberler verdiği için üzgün olduğunu söyledi. İhanet çirkin bir meseleydi ve kimse böyle bir üzüntüyü hak etmiyordu. Kendime bir çıkış yolu bulacağını ümit ediyordu. O gittikten sonra elimden sarkan kontak anahtarıyla arabada öylece oturdum. Dünyanın sonu gelmişçesine yağmur yağıyordu. Öğrendiklerimden sonra ne yola çıkmayı içim kaldırabilirdi, ne ailemi görmeyi, ne de Clifton Street'e dönmeyi. Yeni yıla seninle birlikte girmeyecektim. O an yağmurun pis sokakları temizleyişini izlemekten başka yapacak bir şey hayal edemiyordum. Bir saat sonra bir postaneye gittim, sana telgraf gönderdim, sonra da mütevazı bir otel buldum. Şüpheli paramın son kuruşlarını da lükse harcayayım bari, diye düşündüm. Kendime acıma havası içinde odama bir şişe Scotch ısmarladım. Eşit miktarda suyla bu içkiden biraz içmek, akşamüstü beşte sarhoş olmak istemediğime beni ikna etmeye yetti. Ama ayık olmak da istemiyordum. Hiçbir şey istemiyordum, şuurumdan kurtulmak bile...

Ne var ki var olmak ile şuur dışına çıkmak dışında üçüncü bir yer yok. Ben de yumuşacık yatağın üstüne uzanıp seni düşündüm ve moralimi daha da bozacak sahneleri bir bir aklımdan geçirdim. Ciddiyetli ve acemi ilk düzüşmemiz, harika ikinci seferimiz, tüm o şiirler, balık, buz kovaları, hikâyeler, politika, cuma akşamı buluşmaları, oyunbazlık, birlikte yapılan banyolar, birlikte uyumalar, tüm o öpüşmeler, okşamalar ve birbirine değen diller... Ne kadar başarılıydın göründüğünden fazlası değilmişsin, olduğundan fazlası değilmişsin gibi görünmekte. Üstüne göktaşları yağsın diledim. Sonra dahasını da istedim. Şunu söylemeliyim ki o saat, o bembeyaz

boynun kucağımda dursa ve elime de bir bıçak tutuşturulsa hiç düşünmeden işi bitirirdim. "Sebebidir önemli olan, sebebidir, ruhum." Benim aksime Othello kan dökmek istememişti. Yufka yürekliydi.

Bırakıp gitme şimdi Serena. Devam et okumaya. Bu an uzun sürmeyecek. Nefret ettim senden, doğru, ama çeşmeden akar gibi akan parayı ve Brighton sahilinde koluna takıp yürüdüğü güzel kadını hak ettiğine kolayca inanan kibirli bir ahmak olarak kendimden de tiksindim. Fazlaca şaşırmadan, yasal mülkümmüş gibi kabul ettiğim Austen Ödülü'nden de...

Evet, sayvanlı battal yatağımda, Ortaçağ av motifleriyle süslü ipek örtünün üstüne serilerek, hafızamın çalılıkları arasından bulup çıkarabildiğim tüm acı ve aşağılamaların peşinden gittim. Wheeler's'taki o uzun akşam yemekleri, kadeh tokuşturmalarımız, edebiyat, çocukluğumuz, olasılık hesabı... Hepsi pıhtılaşıp tek bir kadavraya dönüştü ve şişe geçirilmiş güzel bir rosto gibi ağır ağır döndü. Noel öncesini düşünmeye başladım. Sohbetlerimizde birlikte geçirilecek bir geleceğin ilk imalarını serpiştirmeye başlamamış mıydık? Sen bana kim olduğunu söylemedikçe nasıl bir geleceğimiz olabilirdi ki? Nereye kadar süreceğini düşünüyordun? Bu sırrı ömrünün sonuna kadar benden saklamaya niyetlenmiş olamazdın herhalde? O akşam sekizde içtiğim Scotch'un tadı beşte içtiğimden daha iyiydi. Üçüncüyü su katmadan içtim ve oteli arayıp bir şişe Bordeaux ile jambonlu sandviç istedim. Oda servisi gelene kadar geçen kırk dakika içinde Scotch'a devam ettim. Ama körkütük sarhoş da olmadım. Odayı yerle bir edip, hayvani sesler çıkarıp sana küfürler etmedim. Onun yerine otel kırtasiyesiyle sana vahşi bir mektup yazdım, bir pul buldum, adresi ekledim ve zarfı paltomun cebime koydum. Sonra bir kadeh şarap içtim, ikinci bir sandviç sipariş ettim, tutarlı düşünme kabiliyetimi yitirdim ve saat on gibi uysalca uykuya daldım.

Birkaç saat sonra zifiri karanlıkta uyandım –odanın perdeleri kalındı– ve şu kaygısız ama topyekûn unutkanlık anlarından birini yaşadım. Altımda rahat bir yatak olduğunu hissediyordum ama kim ve nerede olduğum hakkında en ufak bir fikrim yoktu. Bu safi var oluş ânı, boş sayfanın zihinsel muadili, sadece birkaç saniye sürdü. Sonra hikâye ister istemez yeniden içeri sızdı. Önce yakın zaman ayrıntıları gelmeye başladı: oda, otel, şehir, Greatorex, sen. Sonra hayatının daha büyük gerçekleri: ismim, içinde bulunduğum genel durum. İşte o an, doğrulup yatak başındaki lambayı arandığımda, Bir Parmak Bal olayını bambaşka bir açıdan gördüm. Bu kısa, arındırıcı unutkanlık aklımı başıma getirmişti. Bu vahim bir ihanet ve şahsi bir felaket değildi, ya da *sadece* vahim bir ihanet ve şahsi bir felaket değildi. Uğradığım hakareti düşünmekten, durumun gerçekte ne olduğunu kavrayamamıştım: bir fırsat, bir armağan. Romanı olmayan bir romancıydım ben. Şimdi ise talih kapıma lezzetli bir kemik atmıştı; iş görür bir hikâyenin çıplak ana hatları. Yatağımda bir casus vardı, kafası yastığımın üstünde, dudakları kulağımdaydı. Gerçek amacını saklıyordu ve asıl önemlisi, benim bildiğimi bilmiyordu. Ben de ona söylemeyecektim. Yani seninle yüzleşmeyecektim ve böylece ne suçlamalar olacaktı, ne ciddi bir kavga, ne de ayrılık... En azından şimdilik. Onun yerine sessizlik, gizlilik, sabırlı bir gözlem ve yazma olacaktı. Olay örgüsünü olaylar belirleyecekti. Karakterler biçilmiş ve hazırdı. Hiçbir şey icat etmeyecektim, sadece kaydedecektim. Seni iş başında izleyecektim. Ben de casus olabilirdim.

Ağzım açık, yatakta doğrulmuş, babasının hayaletinin duvardan geçişini izleyen bir adam gibi dosdoğru karşıya bakıyordum. Yazacağım romanı görmüştüm. Tehlikelerini de görmüştüm. Kaynağını gayet iyi bilerek, parayı almaya devam edecektim. Greatorex bildiğimi biliyordu. Bu durumumu hassaslaştırıyor, onu üstümde güç sahibi kılıyordu. Acaba

bu roman intikam ruhuyla mı tasarlanıyordu? Öyle denemez, hayır. Ama beni özgür kıldığın doğruydu. Sen bana Bir Parmak Bal'a dahil olmak isteyip istemediğimi sormamıştın, ben de sana hikâyemde yer almak isteyip istemediğini sormayacaktım. Ian Hamilton bir defasında bana, evliliğinin çok özel ayrıntılarını romanına aktaran bir yazar dostundan söz etmişti. Karısı seks hayatlarının ve yatak sohbetlerinin en ince ayrıntısıyla yeniden üretilişini okuduğunda küplere binmişti. Kadın adamı boşamış, adam da büyük bir pişmanlığa kapılmıştı; özellikle de kadın çok zengin olduğu için. Bizde öyle bir sorun yoktu. Ne istersem yapabilirdim. Ama burada, böyle ağzım açık uzun süre oturamazdım. Kalkıp alelacele giyindim, defterimi buldum ve iki saatte doldurdum. Tek yapmam gereken hikâyeyi, senin üniversitede ofisime geldiğin andan Greatorex'le görüşmeme kadar, gördüğüm şekliyle anlatmaktı... Ve tabii ondan sonrasını da...

Ertesi sabah aklıma koyduğum şeyin heyecanıyla yerimde duramayıp kahvaltıdan önce dışarı çıktım ve dost canlısı bir gazete bayiinden üç defter aldım. Sonunda Birstol'ın hiç de fena bir yer olmadığına karar verdim. Odama döndüğümde kahve ısmarlayıp işe koyuldum. Notlar aldım, olayların sırasını düzenledim, gidişata bakmak için bir iki deneme paragrafı yazdım. Giriş bölümünün neredeyse yarısını yazdım. İkindi ortalarında huzursuzluk hissetmeye başladım. İki saat sonra, yazdıklarımın üstünden geçince haykırarak kalemimi fırlattım ve sandalyemi devirerek aniden ayağa fırladım. Allah kahretsin! Sıkıcıydı, ruhsuzdu. Kırk sayfayı sayı sayar gibi kolayca yazmıştım. Ama içinde ne direnç vardı, ne zorluk ya da infilak, ne de bir sürpriz. Zengin ya da tuhaf hiçbir şey yoktu. Ne bir mırıltı ne bir hareket. Onun yerine gördüğüm, duyduğum, söylediğim ve yaptığım her şey, boncuk gibi yan yana dizilmişti. Mesele sadece yüzeysel bir acemilik değildi. Konseptin derinlerinde bir kusur yatıyordu ki bu kelime bile

adlandırmaya çalıştığım şey için fazlaca iyiydi. İşin doğrusu, yazdıklarım hiç ilginç değildi.

Değerli bir armağanı mahvediyordum ve tiksinti içindeydim. Akşamın erken karanlığında şehirde yürüyüşe çıktım ve o mektubu sana postalamayı düşündüm. En sonunda sorunun bende olduğuna karar verdim. Hiç düşünmeden kendimi tipik bir İngiliz mizah romanının kahramanı kılığında sunuyordum: toy ve zekice, pasif, dürüst, gereğinden fazla açıklanmış, ısrarla komiklikten yoksun. *Oracıkta oturmuş, kendi halimde işimle ilgilenir, on altıncı yüzyıl şiirini düşünürken, işe bakın ki, ofisime güzel bir kız girdi ve bana bağışta bulunmayı önerdi.* Neyi koruyordum bu fars maskesiyle? Henüz el değdirmediğim tüm o kalp ağrısını sanırım.

Clifton Suspension Köprüsü'ne doğru yürüdüm. Söylediklerine göre insan bazen burada gözüne yer kestiren, düşüşü hesaplayan, intihara meyilli birilerine rastlarmış. Köprünün ortasına gelip durdum ve aşağı, koyağın karanlığına baktım. Yine ikinci sevişmemizi düşünüyordum. Senin odanda, White Tower'ın ertesi sabahı. Hatırlıyor musun? Ben sırtüstü uzanmıştım –ne konfor ama– sense üstümde sallanmıştın. Bir mutluluk dansı. O an gördüğüm kadarıyla, bana doğru bakan yüzünde zevkten ve gerçek bir sevginin başlangıcından öte hiçbir şey yoktu. Şimdi biliyorum, neyi bildiğini, neyi gizlemek zorunda olduğunu. Sen olmayı hayal etmeye çalıştım, aynı anda iki ayrı yerde olmayı; sevmek ve... *gidip rapor bildirmek.* Ben nasıl aynı havaya girip rapor bildirimi yapabilirdim? Tabii ya, işte buydu. Görüyordum. Ne kadar da basitti. Bu hikâyeyi anlatmak bana düşmüyordu. Sana düşüyordu. Senin işin bana rapor bildirimi yapmaktı. Kendi bedenimden çıkıp seninkine girmem gerekiyordu. Tercüme edilmem, bir travesti olmam, kendimi senin eteklerine, topuklu ayakkabılarına, külotlarına sığdırıp parlak beyaz çantanı askısından asmam gerekiyordu. Omzuma asmalıydım. Sonra da senin

gibi konuşmaya başlamalıydım. Yeterince iyi tanıyor muydum seni? Belli ki, hayır. Yeterince iyi bir vantrilok muydum? Öğrenmenin tek bir yolu vardı. Artık başlamam gerekiyordu. Sana yazdığım mektubu cebimden çıkarıp yırttım ve parçalarını Avon Koyağı'nın karanlığına doğru sürüklenmeye bıraktım. Sonra hızlı adımlarla köprüden döndüm, bir taksi durdurdum ve yılbaşı arifesi ile ertesi günün bir kısmını otel odamda, senin sesini deneyerek bir defteri daha doldurmakla geçirdim. Sonra geç saatte otelden çıkış yaptım ve arabamı eve, kaygılı aileme doğru sürdüm.

Noel sonrası ilk buluşmamızı hatırlıyor musun? Ocak'ın 3'ü ya da 4'ü olmalı. Yine cuma akşamlarımızdan biriydi. Seni trenden almaya gelmekte ısrar ettiğimi fark etmişsindir. Yadırgamışsındır belki. Aktörlük konusunda umutsuz vakayım ve o gün yanında doğal davranamayacağımdan, senin bir bakışta gerçekleri kolayca görebileceğinden korktum. Bildiğimi anlayacaktın. Dolayısıyla evin sessizliğinde buluşmaktansa kalabalık bir platformda buluşmak kolayıma geldi. Ama tren geldiğinde ve seni taşıyan vagonu, senin tüm güzelliğinle yukarı uzanıp çantanı alışını gördüğümde, birkaç saniye sonra da kendimizi o sımsıkı sarılışa bıraktığımızda, seni öyle arzuladım ki rol yapmama gerek bile kalmadı. Sonra öpüştük ve bu işin kolay olacağını anladım. Seni hem isteyip hem de gözlemleyebilirdim. İkisi birbirinden ayrı olmak zorunda değildi. Hatta birbirinden besleniyordu. Bir saat sonra seviştiğimizde, her zamanki rolünü oynamaya devam ettiğin halde beni öyle tatlı ve öyle yaratıcı bir sahiplenişin vardı ki... En basit şekliyle söyleyeyim: Müthiş bir heyecana kapıldım. Neredeyse bayılacaktım. İşte böylece başladı senin nazikçe "yemliğe dalmış domuz ruh hali" diye nitelediğin şey. O ânı senin bakış açından; beni hem sevgili hem de Bir Parmak Bal elemanı olarak algılayışını, kavrayışını da içeren o ikiyüzlü bakış açından anlatabilmek için istediğim zaman

daktilomun başına çekilebileceğimi bilmek de aldığım zevki katbekat artırıyordu. İşim, kendimi senin bilincinin prizmasından geçirerek yeniden yapılandırmaktı. Kendimi iyi tanıtıyorsam nedeni, hakkımda söylediğin güzel şeylerdi. Biteviye tekrarlanan bu damıtımlarla benim misyonum, seninkinden de ilginçti. Senin patronların senden, benim gözümde nasıl göründüğünü araştırmanı istemiyorlardı. Bense önce senin yaptığını yapmayı öğreniyor, ardından aldatmaca kumaşına bir kat daha ekleyerek, öğrendiğim şeyi geliştiriyordum. Üstelik buna epey de alıştım.

Birkaç saat sonra Brighton kumsalındaydık... Tam olarak söylemek gerekirse Hove'da. *Love* ile yarım kafiyeli olsa da kulağa hiç romantik gelmeyen o yerde... İlişkimizde sadece ikinci defa ben sırtüstü uzanıyordum, ıslak çakıllar kuyruksokumumu serinletiyordu. Yoldan bir polis geçse bizi kamuya açık alanda uygunsuz davranıştan içeri atardı. Nasıl açıklardık ona, etrafımıza ördüğümüz paralel dünyaları? Bir yörüngede, benim için yeni, senin için alışkanlığa dönüşmüş, muhtemelen bağımlılık yapmış, belki ölümcül hal almış karşılıklı aldatmacamız... Başka bir yörüngede, coşku içinde aşka doğru patlayan tutkumuz. Sonunda o muhteşem doruğa ulaştık ve sırlarımızı saklamaya devam ettiğimiz halde "Seni seviyorum" takasımızı yaptık. O an görebildim bunu nasıl yapabileceğimizi. Birindeki rutubet kokusunun diğerinin hoş kokusunu bastırmasına izin vermeden, yan yana mühürlü kompartımanlarımızla nasıl yaşayabileceğimizi. Greatorex'le görüşmemden sonra sevişmelerimizin ne kadar mükemmelleştiğinden bir kez daha söz edersem aklına "Piyonografi" gelecek, biliyorum. (Ne kadar pişmanım şimdi o kelime oyunlu isimden.) Eşyalarını çalan karısına şehveti artan, kadının gizli oyununu öğrendiğinde hazzı keskinleşen o budala koca. Tamam, kabul ediyorum, henüz senin varlığını bilmeden, senin için yapılmış bir provaydı o. Ortak kökenin

ben olduğumu da kabul ediyorum. Ama benim aklımdaki diğer hikâye: Hani nihayetinde kendisini mahvedecek olan kadını seven, papazın erkek kardeşinin hikâyesi. Hep sevmiştin sen o hikâyeyi. Ya da maymunumsu sevgilisinin hayaliyle ikinci romanına doğru sürüklenen yazara ne dersin? Veyahut sevgilisinin gerçek olduğuna inanan, oysa onu kendi hayalinde canlandıran, aslında taklit, kopya, sahte bir sevgiliye sahip olan o ahmak?

Dur ama, gitme mutfaktan. Kal benimle. Bırak içimden atayım kırgınlığımı. Gel, araştırma meselesini konuşalım. Sen o cuma Brighton'a geldiğinde, ben Max Greatorex ile, onun Egham Surrey'deki evinde ikinci görüşmemi yapmıştım. Daha o sırada bile Max'in bana ne kadar açık davrandığına, Bir Parmak Bal toplantılarıyla, sizin parkta ve onun ofisinde bir araya gelişlerinizle, onun St Augustine Road'a gece geç vakitte yaptığı ziyaretle ve genel olarak işyeriyle ilgili anlattıklarına şaşırmıştım. Yeni şeyler öğrendikçe Max'in kendine yönelik bir yıkıcılıkla Dördüncü Adam olma arzusu duyup duymadığından şüphelenmeye başladım. Ya da belki senin şu Tony Canning ile cinsel bir rekabet içinde olduğundan. Max beni Bir Parmak Bal'ın önemsenmeyecek kadar düşük düzey bir proje olduğu konusunda temin etti. Ayrıca Güvenlik Servisi'nden ayrılıp başka bir işe geçmeye karar vermiş olduğu izlenimine de kapıldım. Ancak şimdi, Shirley Shilling sayesinde, Max'in benimle Bristol'da buluşma amacının ilişkimizi bitirmek olduğunu biliyorum. Gizliliğe hiç önem vermiyordu çünkü asıl amacı seni mahvetmekti. Onu tekrar görmek istediğimi söylediğimde, öfkeli bir saplantıya kapıldığımı düşündü ve bu duygumu besliyor olmaktan memnuniyet duydu. Sonradan seninle hâlâ birlikte olduğumu öğrenince şaşırdı. Dorchester'daki Austen törenine gelmeyi düşündüğünü duyunca ise küplere bindi. Hemen basındaki adamlarını aradı ve bizi kurtlara yem etti. Bu yıl onunla toplamda üç

defa buluştum. Çok şey verdi bana, çok yardımcı oldu. Çok yazık ondan iğreniyor olmam. Canning'in hikâyesini o anlattı bana. Gizli evde son bir defa sorguya çekilişini, sonra ölmek üzere Baltık Denizi'ne gidişini, şilteyi mahveden ve sende korkunç düşünceler uyandıran burun kanamasını anlattı. Greatorex epey eğlenmiş tüm bunlarla.

Son buluşmamızda bana eski arkadaşın Shirley Shilling'in adresini verdi. Gazetelerden okumuştum onu. Akıllı bir yazar temsilcisinin beş yayıncıyı yan yana dizip ilk romanını açık artırmaya çıkardığını, romanın film hakları için Los Angeles'ta insanların nasıl kuyruğa girdiğini biliyordum. Cambridge'de okuma yaptığımızda Shirley, Martin Amis'in kolundaydı. Sevdim onu, üstelik sana da tapıyor. Londra'da pub rock dinlemek için nasıl dolaştığınızı anlattı bana. Senin işinden haberim olduğunu söylediğimde, birlikte temizliğe gidişinizi ve kendisinden seni ihbar etmesinin istendiğini de anlattı. Ayrıca eski dostun Jeremy'den de bahsetti. Bunun üzerine Cambridge'de bulunduğum sırada Jeremy'nin üniversitesine gittim ve postalarının yönlendirildiği Edinburgh adresini öğrendim. Bayan Canning'i de ziyaret ettim. Ona kocasının eski öğrencisi olduğumu söyledim. Kibar davrandı bana ama ondan pek bir şey öğrenemedim. Senin hakkında hiçbir şey bilmediğini söylersem, memnun olursun sanırım. Shirley beni Canninglerin Suffolk'taki kulübesine götürmeyi teklif etmişti. (Deli gibi araba kullanıyor, bu arada.) Gittiğimizde bahçeye biraz göz attıktan sonra ormanda yürüyüşe çıktık. Oradan ayrılma vaktimiz geldiğinde artık yaşadığın gizli ilişkiyi, gizlilik alanında yaptığın o çıraklığı yeniden canlandırmaya yetecek kadar fikir edindiğimi düşündüm.

Cambridge'den, hatırlarsın, kız kardeşini ve sevgilisi Luke'u görmeye gittim. Bildiğin gibi kafayı tütsülemekten hoşlanmam. Tam bir zihinsel büzüşme yarattığını düşünürüm. O dikenli, elektrikli "kendinin farkında olma" hali bana

hiç uymaz. Tıpkı tatlıya duyulan keyifsiz kimyasal bir açlığın uymaması gibi. Ama Lucy ile sahiden anlaşıp konuşabilmemizin tek yolu buydu. Üçümüz onların evinde yer minderlerinin üstünde, loş odada oturduk. El yapımı kil kaplardan etrafa tütsü kokuları yayılıyor, bir sitar müziği görünmez hoparlörlerden kafalarımızın içine sızıyordu. Arındırıcı çay içtik. Lucy sana müthiş bir hayranlık duyuyor, zavallı kız, ablasından olumlu görüşler duymak için kıvranıyor ki sanırım ancak nadiren duyabiliyor. Bir ara ümitsizlik içinde senin *hem* daha akıllı *hem de* daha güzel olmanın haksızlık olduğunu söyledi. Almak istediğimi almıştım artık: çocukluğun, gençlik yılların... Gerçi esrar kafasıyla çoğunu unutmuş olabilirim. Ama akşam yemeğinde peynirli karnabahar ile kahverengi pirinç pilavı yediğimizi hatırlıyorum.

Pazar günü babanı dinlemek üzere katedrale gidebilmek için gece orada kaldım. Babanı merak ediyordum çünkü bir mektupta bana kapı eşiğinde kendini nasıl onun kollarına bırakıp ağladığını yazmıştın. Ve işte o mesafeli ihtişamıyla karşımda duruyordu ve o gün tesadüfen hiçbir şey söylemiyordu. Kendileri de epey yaşını başını almış kişiler olan yardımcıları, cılız kalabalık karşısında yılmaksızın, sarsılmaz inancın tüm şevkiyle ayini yönettiler. Genizden konuşan bir adamcağız vaaz verdi, İyi Samiriyeli meselinin temkinli bir yorumunu yaptı. Çıkışta babanın elini sıktım. Bana merakla baktı ve candan bir tavırla yeniden gelip gelmeyeceğimi sordu. Gerçeği nasıl söyleyebilirdim ki?

Jeremy'ye bir mektup yazarak kendimi senin, yolu Edinburgh'a düşmüş yakın bir arkadaşın olarak tanıttım. Onunla temasa geçmemi önerdiğini söyledim. Küçük bir yalana aldırış etmeyeceğini biliyordum, risk aldığımın da farkındaydım. Sana benden söz ederse hikâyem ortaya çıkacaktı. İlerleme kaydedebilmek için bu defa da sarhoş olmak zorunda kaldım. *?Quis?*'de yazmaya başlama hikâyeni baş-

ka nasıl öğrenebilirdim? Jeremy'nin erişilmez orgazmından, kasık kemiğinden ve havlu katlama işinden sen zaten söz etmiştin. Jeremy ile ayrıca on altıncı yüzyıl, o yüzyılın tarihi ve edebiyatı gibi ortak konularımız da vardı. Bunun yanında onu Tony Canning'in ihaneti konusunda bilgilendirme fırsatım oldu. Sonra da senin Tony'yle ilişkin konusunda. Hayretler içinde kaldı. İşte akşamımız böylece güzel bir şekilde hızla akıp geçti ve Old Waverly Hotel'de hesap önüme geldiğinde, harcadığım paraya değdiğini düşündüm.

Peki, neden canını sıkıyorum araştırmalarının ayrıntılarıyla? Birincisi, konuyu ciddiyetle ele aldığımı bilmen için. İkincisi, esas kaynağımın her şeyden öte sen olduğunu açıkça ortaya koymak için. Tabii kendi gözlerimle gördüğüm şeyler vardı. Bir de ocak ayında aralarında gezindiğim küçük grup. Bunların dışında geriye koca bir tecrübeler adası, bütünün çok önemli bir parçası olan sen kalıyordun. Düşüncelerinle sen ve bazen de kendine görünmez olan sen. İşte bu alanda tahmin yürütmek ya da yaratıcılığa başvurmaktan başka çarem yoktu.

İşte bir örnek: İkimiz de ofisimdeki ilk buluşmamızı unutamayız. Benim oturduğum yerden bakıldığında sen kapıdan içeri girdin, ben senin eski moda yavruağzı-krem görüntünü, yaz mavisi gözlerini süzdüm ve hayatımın belki de değişmek üzere olduğunu düşündüm. Sonra seni o karşılaşmadan dakikalar öncesinde hayal ettim. Falmer istasyonundan gelişini düşündüm, bana sonradan yeni kurulan üniversiteler hakkında söylediklerinden yola çıkarak, züppe zevksizliklerle dolu Sussex kampüsüne yaklaşmanı kafamda canlandırdım. Tüm inceliğin ve güzelliğinle uzun saçlı, çıplak ayaklı çocuklardan ibaret kalabalığın arasında uzun adımlarla yürüyordun. Kendini tanıttığın ve doğru olmayan tüm o şeyleri bana anlattığın sırada, yüzündeki küçümseme henüz kaybolmamıştı. Cambridge'deki döneminden yakındın, entelektüel anlamda

boğucu olduğunu söyledin ama normalde sen kendi üniversiteni sonuna kadar savunur, benimkini hor görürsün. Ama bir daha düşün. Gürültülü müzik yanıltmasın seni. Bahse girerim benim yerim seninkinden daha tutkulu, daha ciddi, daha keyifliydi. Bunu oranın ürünü olarak, Asa Briggs'in* yeni öğrenme haritasının bir araştırmacısı olarak söylüyorum. Derslerimiz talepkârdı. Üç yıl boyunca, dur durak bilmeksizin haftada iki makale yazılırdı. Edebiyat alanının tüm bilindik derslerinin yanında, tüm yeni gelenler için zorunlu tarih yazıcılığı, benim içinse seçmeli olarak evrenbilim, güzel sanatlar, uluslararası ilişkiler, Vergilius, Dante, Darwin, Ortega y Gasset vardı... Sussex senin asla kendi üniversitendeki gibi yerinde saymana izin vermezdi. Matematikten başka hiçbir şey yapmamana asla izin vermezdi. Neden mi sıkıyorum seni bunlarla? Kendi kendine, "Kıskanıyor işte, cam levhalı eğitim mekânı küçümsendiği için, benim bilardo masası düzlüğündeki çimlerime, kireçtaşı tuğlalı binama gitmediği için gocunuyor" dediğini duyar gibi oluyorum da ondan. Ama yanılıyorsun. Tek istediğim, Jethro Tull müziğinin yanından geçtiğinde seni neden dudak bükerken resmettiğimi hatırlatmak; yanında olup da göremediğim o istihzayı açıklamak. Bilgiye dayalı bir tahmindi bu, bir kestirimdi.

Araştırma konusu işte böyle. Elimde materyalim vardı, altın plakam vardı ve onu dövmeye yetecek şevkim vardı. Hummalı bir tutkuyla sarıldım işe. Sadece üç ayda yüz binden fazla kelime... Austen Ödülü, tüm heyecanına ve getirdiği şöhrete rağmen, devasa bir dikkat dağıtıcı unsurdu benim için. Kendime günde bin beş yüz kelime, haftada yedi gün gibi bir hedef koydum. Yaratıcılığımın kesildiği bazı zamanlarda bu hedefi tutturmak neredeyse imkânsızdı, bazen de konuşmalarımızı dakikalar sonra yazıya dökebildiğim için

* Sussex Üniversitesi'nin disiplinlerarası eğitim felsefesinin kurucusu, İngiliz tarihçi ve akademisyen. (ed. n.)

dünyanın en kolay işiydi. Kimi zamansa olaylar benim yerime koca bir bölümü yazıveriyordu.

Bunun yakın örneklerinden biri, geçen cumartesi alışverişten eve gelip bana *Guardian*'daki haberi gösterdiğin zamandı. O sırada Greatorex'in oynadığı oyuna iyice asıldığını ve olayların hız kazanacağını biliyordum. Kandırmacanın –hem seninkinin hem de benim– en ön sırasından yerim vardı. Senin ifşa olma ve suçlanmanın eşiğine geldiğini sandığının farkındaydım. Seni, senden şüphe edemeyecek kadar seviyormuşum gibi davrandım. Çok zorlanmadım doğrusu. Basın Derneği'ne bildiri göndermeyi önerdiğinde bir anlamı olmadığını biliyordum ama neden olmasın diye düşündüm. Hikâye kendini yazıyordu ne de olsa. Üstelik Vakıf parasından feragat etmenin vakti de gelmişti artık. İstihbarat servisinden kimseyi tanımadığımı iddia etmekten beni vazgeçirmeye çalışman karşısında duygulandım. Ne kadar savunmasız durumda olduğumu, beni ne kadar savunmasız bıraktığını biliyordun ve ıstırap içinde beni korumaya çalışıyordun. O halde neden yine de o iddiada bulundum? Daha çok hikâye olsun diye! Elimde değildi, karşı koyamıyordum. Ayrıca senin duruşmanda masum görünmek istiyordum. Kendime büyük zarar vermek üzere olduğumu biliyordum. Ama aldırış etmedim. Pervasızdım, saplantılıydım, neler olacağını görmek istiyordum. Bunun oyunun sonu olduğunu düşünüyordum ki yanılmadım da. Sen içine düştüğün açmazı düşünmek üzere gidip yatağa uzandığında, ben seni pazarın yakınındaki kafede gazeteleri okurken anlatmaya koyuldum. Sonra da anısı henüz tazeyken tüm konuşmamızı yazdım. Wheeler's'ta yediğimiz öğle yemeğinden sonra sevişmiştik. Sen uyuyakaldın, ben çalışmaya devam ederek son saatleri yazdım ve gözden geçirdim. Akşamın erken saatlerinde seni uyandırmak ve seninle yeniden sevişmek için yatak odasına geldiğimde, penisimi eline alıp beni içine alırken

"Muhteşemsin" diye fısıldadın. Umarım alınmazsın. Onu da ekledim.

Kabul et Serena, bu çürüyen ilişkinin güneşi batıyor artık, ayı ve yıldızları da kayboluyor. Bugün öğleden sonra –senin dünün oluyor sanırım– kapı çaldı. Aşağı indiğimde kaldırımda *Daily Express*'ten bir kadının durduğunu gördüm. Kadın ertesi gün gazetede neler olacağını, nasıl yalancı ve açgözlü bir sahtekâr olarak sunulacağımı anlatırken nazik ve samimiydi. Hatta bana yazdıklarından pasajlar bile okudu. Ayrıca fotoğraflarda da neler olduğunu anlattı ve söylemek istediğim bir şey olup olmadığını nazikçe sordu. Söyleyecek hiçbir şeyim yoktu. O gider gitmez notlar aldım. Yarın *Express*'i alabilecek durumda olmayacağım ama önemli değil, çünkü bugün kadının söylediklerini kitaba katacağım ve sana haberi trende okutacağım. Evet, artık bitti. Gazeteci bana gazetede şimdiden Edward Heath ve Roy Jenkins'in sözlerine yer verildiğini söyledi. Herkesin gözü önünde yaşanacak bir aşağılanma bekliyor beni. Hepimizi. Basın Derneği'ne verdiğim bildiride yalan söylemekle, uygunsuz bir kaynaktan para almakla, düşünce özgürlüğümü satmakla suçlanacağım, haklı olarak. Patronların yersiz işlere aptalca burunlarını soktular ve siyasi efendilerini utandırdılar. Bir Parmak Bal'dan yararlananların listesi yakında ortaya çıkar. Alaylar, yüz kızarmaları ve bir iki işten atma olur. Sana gelince, yarınki haberlerden sağ çıkman imkânsız. Fotoğraflarda muhteşem görünüyormuşsun, öğrendiğime göre. Ama kendine iş aramak zorunda kalacağın kesin.

Az sonra senden önemli bir karar almanı isteyeceğim ama daha önce, izninle sana en sevdiğim casus öyküsünü anlatayım. İşin içinde MI6 kadar MI5'ın da parmağı var. Yıl 1943. Mücadele şimdikinden de zorlu ve önemli sonuçlar doğurur nitelikte. O yılın Nisan'ında Kraliyet Deniz Kuvvetleri'nden bir subayın çürümüş cesedi Endülüs kıyılarına vurur. Cese-

din bileğine zincirle bir çanta tutturulmuştur. Çantanın içinde Güney Avrupa'nın Yunanistan ve Sardinya üstünden işgaline dair birtakım planlara işaret eden belgeler vardır. Bölge yetkilileri İngiliz ataşesiyle temasa geçer. Ataşe ilk etapta cesede ve çantasına fazla ilgi göstermez. Neden sonra fikrini değiştirir ve her ikisinin de iadesi için hummalı bir çalışmaya girer. Ama artık çok geçtir. İspanyollar savaşta tarafsızdır ama genelde Nazi davasına daha sıcak bakmaktadır. Alman istihbarat grubu olayın izi üstündedir. Çantadaki belgeler Berlin'e ulaştırılır. Alman Üst Komutası çantanın içeriğini inceler, Müttefik kuvvetlerin amaçlarını öğrenir ve savunmasını ona göre değiştirir. Ama *The Man Who Never Was*'dan da muhtemelen bildiğin gibi ceset ve planlar sahtedir ve İngiliz istihbaratı tarafından geliştirilmiştir. Subay aslında morgdan alınmış, ayrıntılara özen gösterilerek, aşk mektupları ve Londra'daki bir gösterinin biletleri de dahil olmak üzere, kurmaca bir kimliğe göre giydirilmiş Galli bir serseridir. Müttefiklerin Güney Avrupa istilası çok daha bariz bir rota üzerinden, savunması zayıf Sicilya'dan gelir. Ancak o sırada Hitler'in bölüklerinden en azından birkaçı yanlış geçitleri tutmaktadır.

"Kıyma Operasyonu" savaş döneminin çok sayıdaki yanıltmaca taktiklerinden biriydi ama benim teorime göre operasyonun asıl zekice tarafı ve başarısı ortaya çıkış biçimindeydi. Fikir 1937'de yayımlanan *Milliner'ın Şapkasının Esrarı* isimli bir romandan geliyordu. Olayı fark eden genç subayın kendisi günün birinde ünlü bir romancı olacaktı. Ian Fleming'di bu. Fikrini, başka bazı aldatma taktikleriyle birlikte derleyip rapora dökmüştü ve rapor, dedektiflik romanları yazan Oxfordlu bir üniversite müdürünün başkanlığını yaptığı gizli bir komitenin önüne konmuştu. Kadavraya kimlik, bir geçmiş ve akla yatkın bir hayat kazandırma işi, bir romancının becerisiyle yapılmıştı. Boğulan subayın İspanya'da ele geçiri-

lişini ayarlayan donanma ataşesi de yine bir romancıydı. Kim demiş şiir hiçbir şeyi hayata geçirmez* diye? Kıyma Operasyonu, zekâya yaratıcılık ve hayalgücü rehberlik ettiği için başarılı olabildi. Bizim altın çağımız otuz yıl önceydi. Çöküş sürecimizde devlerin gölgesinde yaşarız. Sen ve meslektaşların projenin çürük ve başarısızlığa mahkûm olduğunu baştan biliyor olmalıydınız ama dürtüleriniz bürokratik dürtülerdi ve emir yüksek yerden geldiği için yola devam ettiniz. Senin şu Peter Nutting, Sanat Konseyi başkanı Angus Wilson'ın sözünü dinlemeliymiş. O da savaş dönemi istihbaratıyla bağlantısı olan bir başka romancı.

Şu an önünde duran kutudaki sayfaları yazmaya beni iten şeyin öfke olmadığını söyledim. Ancak daima bir kısasa kısas unsuru da vardı. İkimiz de rapor bildirimi yaptık. Sen bana yalan söyledin, ben seni gizlice gözetledim. Doğrusu enfesti ve sen de hak etmiştin. Meseleyi bir kitabın iki kapağı arasında bağlayıp bitireceğime, seni yazarak sistemimden atabileceğime ve veda edebileceğime gerçekten inandım. Oysa sürecin mantığını düşünmeden tahminde bulunmuşum. Amacımı gerçekleştirmek için senin şu korkunç mezuniyet dereceni öğrenmeye Cambridge'e gitmem, Suffolk'taki bir kulübede kibar bir babalıkla sevişmem, Camden'daki kiralık odanda kalmam, bir sevdiğini yitirmenin acısını yaşamam, senin saçını yıkayıp iş için eteklerini ütülemem ve sabahları metroya yapılan yürüyüşe katlanmam, bağımsızlık dürtünün yanında seni ailene bağlayan ve babanın göğsünde ağlatan bağları tecrübe etmem gerekti. Yalnızlığını tatmam, güvensizliğini, üstlerinden övgü alma arzunu, kız kardeşinle samimiyetsizliğini, küçük snobluk dürtülerini, cehaletini ve kibrini, eksik toplumsal vicdanını, kendine acıma anlarını ve çoğu konudaki tutuculuğunu içimde yaşamam gerekti. Ve tüm bunla-

* Şiir hiçbir şeyi hayata geçirmez ("Poetry makes nothing happen"): W. H. Auden'ın bir dizesi. (ed. n.)

rı senin akıllılığın, güzelliğin, hassasiyetin, seks ve eğlence sevgin, alaycı mizah anlayışın ve tatlı koruma dürtülerini atlamadan yapmam gerekiyordu. Senin içinde yaşarken kendimi apaçık gördüm: Maddi hırsım ve statü açlığım, otizmin kıyısında gezinen saplantılılığım. Ve tabii o gülünç kibrim: cinsellikte, giyimde ve her şeyden önce sanatta... Yoksa neden öyküleri sana uzun uzun okutayım, neden en sevdiğim cümlelerimi italik yazayım?

Seni sayfa üstünde yeniden yaratmak için sana dönüşmem, seni anlamam gerekiyordu (romanlar bunu talep eder) ve bunu yaparken de... o kaçınılmaz şey oldu. Kendimi içine akıtırken bunun sonuçlarını tahmin etmeliydim. Seni hâlâ seviyorum. Hayır, tam bu değil. Seni daha da çok seviyorum.

Belki aldatmaca çamuruna fazla saplandığımızı, birbirimize bir ömür yetecek kadar yalan söylediğimizi, kandırma ve aşağılanmalarımızın yollarımızı ayırmamızı gerektiren sebepleri iki katına çıkardığını düşünebilirsin. Bense iki katına çıkarmak yerine iptal ettiğini ve karşılıklı gözlem sayesinde birbirimizi bırakamayacak kadar birbirimize dolandığımızı düşünüyorum. Ben şimdi sana göz kulak olma işindeyim. Sen de benim için aynısını yapmak istemez misin? Tüm bunları söylerken önünü açmaya çalıştığım yol, ilanı aşk ve evlilik teklifi. Romanların "Benimle evlen"le bitmesi gerektiğine dair şu modası geçmiş düşünceni bir zamanlar bana açan sen değil miydin? Senin izninle günün birinde, mutfak masası üstünde duran bu kitabı yayımlamak istiyorum. Kitap bir yazılı müdafaadan çok, bizi şüphesiz birbirimize daha da çok bağlayacak olan, ikimiz adına bir itham. Ama önümüzde engeller var: Senin, Shirley'nin, hatta Bay Greatorex'in, Majesteleri'nin iradesiyle parmaklıklar ardında çürümenizi istemeyiz. Dolayısıyla Resmi Sırlar Kanunu'ndan iyice muaf olmak için, yirmi birinci yüzyıla kadar bekleyeceğiz. Birkaç onyıl, yalnızlığınla ilgili geliştirdiğim varsayımları düzelt-

men, bana gizli işinle ilgili diğer şeyleri ve Max ile aranızda gerçekte neler geçtiğini anlatman için, ve şu geriye dönük takviyeleri eklemek için yeterli bir zaman: "O günlerde... O dönemde... İşte bunlar... yıllarıydı..." Ya da şuna ne dersin? "Aynalar artık farklı bir hikâye anlattığı için söyleyip rahatlayabilirim: *Gerçekten de* güzeldim o zamanlar." Çok mu acımasız? Dert etme, iznin olmadan hiçbir şey eklemeyeceğim. Kitabı matbaaya yetiştirmek için acele etmeyeceğiz.

Eminim halkın gözünde ilelebet yüz karası olmayacağım ama yine de her şeyin değişmesi zaman alabilir. En azından hayatla artık aynı fikirdeyiz: Bağımsız bir para kaynağı gerekli bana. University College London'da açılacak bir pozisyon var. Spenser uzmanı istiyorlarmış ve bana söylenene göre işi almak için epey şansım varmış. Öğretmenliğin yazarlığıma engel oluşturmayabileceğine artık biraz daha inanıyorum. Hem Shirley bana, ilgilendiğin takdirde Londra'da seni bir işin beklediğini söyledi.

Bu akşam Paris'e uçacağım ve bana birkaç günlüğüne oda verebileceğini söyleyen eski bir okul arkadaşımda kalacağım. Ortalık sakinleştiğinde, adım manşetlerden indiğinde, hemen geri döneceğim. Yanıtın ölümcül bir "hayır" ise, eh, kitabın kopyasını çıkarmadım, tek nüsha sende, ateşe atabilirsin. Ama eğer beni hâlâ seviyorsan ve yanıtın "evet" ise, o zaman işbirliğimiz başlar ve bu mektup, senin de rızanla, *Bir Parmak Bal*'ın kapanış bölümü olur.

Sevgili Serena, hepsi sana bağlı.

Teşekkür

Frances Stonor Saunders'a kitabı *Who Paid the Piper? The CIA and the Cultural Cold War* için özel teşekkür borçluyum. Ayrıca Paul Lashmar ve Oliver James'in *Britain's Secret Propaganda War: 1948-1977*'si için ve Hugh Wilford'ın *The CIA, the British Left and the Cold War: Calling the Tune?*'u için de teşekkürü borç bilirim. Ayrıca şunların da son derece büyük yararları oldu: Carol Brightman'ın yazdığı *Writing Dangerously: Mary McCarthy and Her World*; R.N. Carew Hunt'ın yazdığı *The Theory & Practice of Communism*; Ben MacIntyre'ın yazdığı *Operation Mincemeat*; Geoffrey Robertson'ın yazdığı *Reluctant Judas*; Stella Rimington'ın yazdığı *Open Secret: The Autobiography of the Former Director-General of MI5*; Christopher Andrew'nun yazdığı *The Defence of the Realm: The Authorized History of MI5*; Thomas Hennessey ve Claire Thomas'ın yazdığı *Spooks: The Unofficial History of MI5*; Peter Wright'ın yazdığı *Spy Catcher: The Candid Autobiography of a Senior Intelligence Officer*; Dominic Sandbrook'un yazdığı *State of Emergency: The Way We Were: Britain, 1970-1974*; Andy Beckett'ın yazdığı *When the Lights Went Out: Britain in the Seventies*; Alwyn W. Turner'ın yazdığı *Crisis? What Crisis? Britain in the 1970s*; Francis Wheen'in yazdığı *Strange Days Indeed.*

Tim Garton Ash'e incelikli yorumları için; David Cornwell'e karşı konulmaz anıları için; Graeme Mitchison ve Karl Friston'a Monty Hall problemini tek tek açıkladıkları için; Alex Bowler'a ve her zamanki gibi Annalena McAfee'ye minnettarım.

1970'ler, İngiltere. Cambridge mezunu Serena Frome, MI5'ta memur olarak işe alınır. Fakat bir süre sonra, Serena'nın edebiyat merakına güvenen patronları, onu Soğuk Savaş'ın kültürel cephesinde savaşması için görevlendirirler: "Bir Parmak Bal" adındaki operasyonun amacı, Sovyetler Birliği ve diğer sosyalist ülkelere karşı tavır alan, geleceği parlak genç bir İngiliz yazar adayı keşfetmek, sonra da ona burs sağlayıp yükselmesini sağlamaktır. Yazar böylece farkında olmadan İngiliz istihbaratına hizmet etmiş olacaktır.

Serena Frome'un bulduğu yazarın adı Tom Haley'dir. Serena, sıradışı öykülerini okuyup etkilendiği bu genç adama gittikçe daha fazla kapılır. Bir süre sonra aralarındaki ilişki aşka dönüşünce işler Serena için içinden çıkılmaz bir hale gelecektir.

Yaşayan en önemli ve en çok okunan İngiliz romancılardan biri olan Ian McEwan, *Bir Parmak Bal*'da, hem edebiyat-siyaset ilişkisi üzerine önemli sorular soruyor hem de elden bırakılamayan bir aşk ve casusluk öyküsü anlatıyor.

T+G
30173458
BON
0173458 BON

ISBN 978-975-08-2713-6
22 TL
9 789750 827136